

PÉCS

MEGYEI JOGÚ VÁROS INTEGRÁLT TELEPÜLÉSFEJLESZTÉSI STRATÉGIÁJA

2021-2027

Pécs

*Pécs Megyei Jogú Város Önkormányzata Közgyűlése 261/2014. (09.25.)
számú határozatával elfogadva*

ECO-CORTEX Tanácsadó Iroda.

2021.

A Pécs Megyei Jogú Város Önkormányzata Közgyűlése 261/2014. (09.25.) számú határozatával elfogadott Integrált Településfejlesztési Stratégia elkészítésének munkáját koordinálta és a tanulmányt szerkesztette Dr. Göndöcs István Dr. Kiss Tibor közreműködésével.

A tanulmány kidolgozásában résztvevő szakértők:

Baracsi Viktória

Bognárné Tóth Réka

Busa Csilla

Csete Sándor

Fontányi Eszter

Dr. Göndöcs István

Heindl Zsombor

Horváth András

Horváth Márton

Jónás Gergő

Dr. Kiss Tibor (PTE KTK)

Dr. Madár Péter

Dr. Tistyán László

Udvardi Péter

A munkát aktualizálta: Eco-Cortex Tanácsadó Iroda

TARTALOM

TARTALOM	1
ÁBRAJEGYZÉK	2
TÁBLÁZATJEGYZÉK	4
TÉRKÉPEK	5
Vezetői összefoglaló	1
Bevezető	12
1. KÖZÉPTÁVÚ CÉLOK ÉS AZOK ÖSSZEFÜGGÉSEI	18
1.1. A stratégiai fejlesztési célok meghatározása	18
1.2. A stratégiai (tematikus) és a területi célok közötti összefüggések bemutatása	33
1.2.1. A városrészek lehatárolása és a lehatárolás indoklása	40
1.2.2. A város fő jellemzői városrészi vetületben a stratégiai (tematikus) célok szempontjából vizsgálva	49
1.2.2.1. Egészséges környezet biztosítása	50
1.2.2.2. Fenntartható, fejlődő társadalom	53
1.2.2.3. A város gazdasági alapjainak újjáépítése	63
1.2.2.4. Kompakt város	72
1.2.3. A városrészek célrendszeri érintettsége	79
Egészséges környezet biztosítása	97
Fenntartható, fejlődő társadalom	99
A város gazdasági alapjainak újjáépítése	101
Kompakt város – kiegyensúlyozott városszerkezet	104
2. A MEGVALÓSÍTÁST SZOLGÁLÓ BEAVATKOZÁSOK	108
2.1. Akcióterületek kijelölése, a kijelölés és a lehatárolás indoklásával	108
2.2. Az akcióterületek lehatárolása	108
2.3. Akcióterületi projektek bemutatása	110
2.3.1. Mecsek akcióterület	110
2.3.2. Belváros akcióterület	113
2.3.3. Barnamezős akcióterület	119
2.3.4. Szociális városrehabilitációs akcióterület	122
2.3.5. Városliget akcióterület	124
2.3.6. Kertvárosi akcióterület	127
2.3.7. Expanzív akcióterület	130
2.3.8. Funkcióbővítő akcióterület	133
2.4. Az akcióterületeken kívül végrehajtandó fejlesztések	135
2.5. Hálózatos projektek bemutatása	138
2.6. A fejlesztések ütemezése	168
2.7. A településfejlesztési akciók összehangolt, vázlatos pénzügyi terve	170
3. ANTI-SZEGREGÁCIÓS PROGRAM (amennyiben a településen található szegregált vagy szegregációval veszélyeztetett terület)	173
3.1. A szegregáció mérséklését vagy megszüntetését célzó intézkedések (a település egészét érintő és az egyes szegregátumokra vonatkozó fejlesztések, programok meghatározása)	184
3.2. A szegregációt okozó folyamatok megváltoztatására, hatásuk mérséklésére teendő intézkedések	186

4.	A STRATÉGIA KÜLSŐ ÉS BELSŐ ÖSSZEFÜGGÉS	189
4.1.	Külső összefüggések	189
4.2.	Belső összefüggések	196
5.	A STRATÉGIA MEGVALÓSÍTHATÓSÁGÁNAK FŐBB KOCKÁZATAI	197
6.	A MEGVALÓSÍTÁS ESZKÖZEI ÉS NYOMON KÖVETÉSE	201
6.1.	A célok elérését szolgáló fejlesztési és nem beruházási jellegű önkormányzati tevékenységek	201
6.1.1.	Intézkedés típusú projektek bemutatása	202
6.2.	Az integrált településfejlesztési stratégia megvalósítását szolgáló szervezeti keretek meghatározása	218
6.2.1.	A projektmegvalósítás menedzsmentje	218
6.2.2.	A stratégiai célok elérésének menedzsmentje– a monitoring szervezeti keretei	219
6.3.	Településközi koordináció mechanizmusai, együttműködési javaslatok	220
6.4.	Monitoring rendszer kialakítása	220
6.4.1.	A SMART CITY rendszer monitoring funkciója	221
6.4.2.	A horizontális célokhoz kapcsolódó indikátorok rendszere	222
6.4.3.	A stratégiai, operatív és részcélok rendszerének indikátorai	223
7.	A STRATÉGIAI PROGRAMOZÁS SORÁN MEGVALÓSÍTOTT PARTNERSÉGI FOLYAMATOK	240
7.1.	Partnerségi terv	240
7.2.	A partnerségi folyamat bemutatása	242
	MELLÉKLETEK	247
	PÉCS megyei jogú város Antiszegregációs terve	247
	Bevezetés	251
1.	Területi alapú szegregáció Pécssett	252
2.	A szegregációt oldó intézkedések	258
2.1.	Pécs Megyei Jogú Város Önkormányzata Helyi Esélyegyenlőségi Programja	258
2.2.	Pécs város Integrált Településfejlesztési Stratégiája – mint „antiszegregációs stratégia”	259
2.3.	A deprivációhoz köthető szegregáció oldására elindított folyamatok, megkezdett telep-rehabilitációs programok	261
2.3.1.	György-telep (TÁMOP és TIOP finanszírozású telepprogramok)	262
2.3.2.	Somogy-bányatelep, Pécsbánya-telep, Rücker-akna, Hősök terei szegregátum (a Dél-Dunántúli Operatív Programban finanszírozott projektek)	264
2.3.3.	OSI-UNDP	264
2.3.4.	TOP fejlesztések	265
3.	Telep-rehabilitációban érintett területek meghatározása és elemzése	267
3.1.	Hősök terei szegregátum	267
3.2.	Pécsbánya-telep	278
3.3.	Pécs-Somogy Bányatelep – Rücker-akna	288
4.	Beavatkozási típusok	300
5.	Szegregátumok Pécssett a 2011. évi népszámlálás adatai alapján.	304

ÁBRAJEGYZÉK

1. ábra: Pécs város célrendszer ábrája	3
--	---

2. ábra: Fejlesztési zónák elhelyezkedése a várostestben	6
3. ábra: Az akcióterületek elhelyezkedése	9
4. ábra: A fenntartható fejlődés kritériumainak szakértői megítélése.....	14
5. ábra: A fenntartható fejlődés kritériumai terén elérhető teljesülési szint a megkérdezett szakértők szerint.....	15
6. ábra: A célrendszer felépítése	18
7. ábra: Pécs MJV célrendszere	19
8. ábra: Fejlesztési zónák elhelyezkedése a várostestben	34
9. ábra: Pécs város egyes városnegyedei, illetve városrészei.....	41
10. ábra: Pécs város zöldfelületi borítottsága.....	51
11. ábra: Pécs zöld és kék infrastruktúrájának meghatározó elemei.....	52
12. ábra: Pécs városnegyedeinek, illetve a városnegyedeket alkotó városrészek népsűrűségének áttekintő térképe.....	56
13. ábra: Pécs városnegyedeit, illetve a városnegyedeket alkotó városrészeket jellemző öregedési indexek áttekintő térképe.....	58
14. ábra: Az aktív korú lakónépesség aránya Pécs egyes városnegyedeiben, városrészeiben.....	60
15. ábra: A diplomával rendelkezők aránya a 25 éves és idősebb lakónépességben belül Pécs egyes városnegyedeiben, városrészeiben.....	63
16. ábra: Gazdasági zónák kihasználtsága a városban	67
17. ábra: Gazdasági szereplők elhelyezkedése a város területén	70
18. ábra: A gazdasági tevékenység térbeli összefüggései	71
19. ábra: A jelenlegi térszerkezet főbb elemei.....	72
20. ábra: A kívánatos főbb szerkezeti kapcsolatok hatása	73
21. ábra: A jelenlegi térszerkezet kialakult és nem kialakult elemei.....	74
22. ábra: Konfliktuspontok a várostestben.....	75
23. ábra: Térbeli kapcsolatok fejlesztési irányai	76
24. ábra: Pécs közlekedési hálózatának fejlesztési koncepciója	77
25. ábra: Lakózónák kihasználtsága a városban.....	78
26. ábra: Egészséges környezet biztosítása – területi relevancia.....	97
27. ábra: Fenntartható, fejlődő társadalom – területi relevancia.....	99
28. ábra: A város gazdasági alapjainak újjáépítése – területi relevancia	101
29. ábra: Kompakt város – területi relevancia	104
30. ábra: Pécs szegregátumainak áttekintő térképe a 2011-es népszámlálás alapján	173
31. ábra: Pécs szegregátumainak áttekintő térképe a 2011-es népszámlálás alapján	175
Forrás: KSH szegregációsűrése, 2016.	175
Megjegyzés: a fenti térkép már a 314/2012-es Kormányrendelet 2014. decemberi módosításában foglalt új indexek szerinti szegregátumokat tartalmazza.	175
32. ábra: A statisztikai adatok alapján lehatárolt és a fejlesztés alá bevont további szegregátumok elhelyezkedése	180
33. ábra: Rehabilitációs célú fejlesztések a pécsi szegregátumokban 2011-2015...	184
34. ábra: A partnerségi folyamat elvi vázlata.....	Hiba! A könyvjelző nem létezik.

TÁBLÁZATJEGYZÉK

1. táblázat: Városrészek.....	4
2. táblázat: Áttekintő célrendszer.....	25
3. táblázat: Stratégiai, operatív és részcélok rendszere – Egészséges, karbonsemleges város.....	26
4. táblázat: Stratégiai, operatív és részcélok rendszere - Fenntartható, fejlődő társadalom.....	28
5. táblázat: Stratégiai, operatív és részcélok rendszere - A város gazdasági alapjainak újjáépítése	30
6. táblázat: Stratégiai, operatív és részcélok rendszere – Kompakt város	32
7. táblázat: Pécs városnegyedei.....	40
8. táblázat: Pécs városrészei	41
9. táblázat: Pécs város egyes városrészeinek népsűrűsége fő/km ²	53
10. táblázat: Pécs város egyes városnegyedeinek népsűrűsége fő/km ²	55
11. táblázat: Pécs város egyes városnegyedeit, városrészeit jellemző öregedési indexek	58
12. táblázat: Az aktív korú népesség aránya Pécs város egyes városnegyedeiben, városrészeiben.....	60
13. táblázat: A diplomával rendelkező személyek aránya a 25 éves és idősebb népességben belül Pécs város egyes városnegyedeiben, városrészeiben.....	62
14. táblázat: Relevanciátáblázat városrészi bontásban	96
15. táblázat: A városrészek célrendszeri érintettsége.....	107
16. táblázat: Az akcióterületek lehatárolása	110
17. táblázat: I. Mecsek akcióterületi projektek.....	113
18. táblázat: II. Belváros akcióterületi projektek	118
19. táblázat: III. Barnamezős akcióterületi projektek	121
20. táblázat: IV. Szociális városrehabilitációs akcióterületi projektek.....	123
21. táblázat: V. Városliget akcióterületi projektek.....	126
22. táblázat: VI. Kertvárosi akcióterületi projektek.....	129
23. táblázat: VII. Expanzív akcióterületi projektek	132
24. táblázat: VIII. Funkcióbővítő akcióterületi projektek	134
25. táblázat: Az akcióterületeken kívül végrehajtandó fejlesztési projektek	138
27. táblázat: IT S – OFTK célmátrix: a stratégiai célok – átfogó célok kapcsolatrendszere.....	189
30. táblázat: IVS – ÚSZT célmátrix: az operatív célok – ÚSZT programok kapcsolatrendszere.....	194
31. táblázat: A célok komplex indikátortáblázata	227
32. táblázat: A célok komplex indikátortáblázata	230
33. táblázat: A célok komplex indikátortáblázata	234
34. táblázat: A célok komplex indikátortáblázata	239
35. táblázat: Visszaérkezett reakciók és intézkedések	Hiba! A könyvjelző nem létezik.

TÉRKÉPEK

1. térkép: Az akcióterületek elhelyezkedése	108
2. térkép: I. Mecsek akcióterület	110
3. térkép: II. Belváros akcióterület.....	114
4. térkép: III. Barnamezős akcióterület.....	119
5. térkép: IV. Szociális városrehabilitációs akcióterület	122
6. térkép: V. Városliget akcióterület	124
7. térkép: VI. Kertvárosi akcióterület	127
8. térkép: VII. Expanzív akcióterület	130
9. térkép: VIII. Funkcióbővítő akcióterület.....	133

VEZETŐI ÖSSZEFOGLALÓ

A stratégia-alkotás előzménye, céljai és feladatai

2014-ben készült el Pécs Város Integrált Településfejlesztési Stratégiája, melyet Pécs Megyei Jogú Város Önkormányzata Közgyűlése 261/2014. (09.25.) számú határozatával elfogadott. 2016. év áprilisában a TOP-6.7.1 és TOP -6.9.1. komponensekhez kapcsolódóan sor került az ITS felülvizsgáltára, mivel a 2014-2020-as EU-s fejlesztési ciklusra vonatkozóan több - a Terület-és Településfejlesztési Operatív Program keretében megjelent - pályázati felhívás előírta, hogy a kapcsolódó projekteknek illeszkedniük kell az ITS -hoz. 2017.év januárjában a TOP-6.3.2 komponenshez kapcsolódóan is megtörtént az ITS felülvizsgálata. 2020. májusában a szociális rehabilitációs projektek akcióterületei kerültek be az ITS-be, mivel ezek szerepeltetése kötelezővé vált.

Az Integrált Településfejlesztési Stratégia jövőtervezése Megalapozó tanulmányra (Helyzetfeltárás, Helyzetelemzés, Helyzetértékelés) és Konceptióra épül. A 2021.évi ITS-aktualizálási folyamatban a Megalapozó tanulmány kötetei és a Konceptió frissítésére is sor került. A Konceptió –műfajánál fogva – általánosan (a város egésze szintjén) és hosszú távból (2030) kiindulva, a jelen felé visszakövetkeztetve („back casting” módszerrel) tárgyalta a város fejlődési lehetőségeit.

A dokumentum legfontosabb eredménye a jövőtervezés alapelveinek rögzítése, valamint a célrendszer kidolgozása volt. A koncepcióalkotás keretében kidolgozott célrendszer a jövőkép – távlati cél- stratégiai célok – operatív célok – részcélok bontásban tartalmazza a célhierarchiát, sőt a részcélok eléréséhez rendelkezésre álló eszközök és feladatok felmérésére is sor került. A célok - jellegüknek megfelelően - a közép-és a rövidtávot is felölelik. A konkrét fejlesztési akciók tervezése, a célok városrészekre való vonatkoztatása e dokumentumnak nem volt határozott célja, a részcélokra, eszközökre, feladatokra való bontás azonban előkészítette a projektekben való gondolkodást.

A Konceptió készítését követi az **Integrált Településfejlesztési Stratégia (ITS)**, mely már konkrét fejlesztési jellegű beavatkozásokat is tartalmaz a középtávú stratégiai célok megvalósítása érdekében, valamint a célokat és a beavatkozásokat a városrészek szintjén is értelmezi.

A Stratégia tovább vitte a Megalapozó tanulmányban és a Konceptióban alkalmazott fenntartható fejlődési szemléletet. A Konceptióban kidolgozott célrendszerből levezetve kerültek kidolgozásra azok a beavatkozások, amely megvalósulása jó eséllyel biztosítja a város számára, hogy a hanyatló folyamatoknak gátat vessen, a tendenciákat megfordítsa, és újra elindítsa a várost egy fejlődési pályán. A projektek azonosítása és megfelelő csoportosításban való bemutatása képezi a dokumentum gerincét. Az ITS-ben azonosított projekteknek a város intézményi és földrajzi környezetében érintett szervezetek stratégiáival is összhangban kell állnia, és meg kell felelnie az EU és Magyarország fejlesztési céljainak, kritériumrendszerének és operatív programjainak. A stratégia készítésének e követelmény teljesítése is fontos szempontja volt.

A partnerség fontossága

A város fenntarthatóságának helyzetéből következik, hogy az Önkormányzat csak intézményesített és stratégiai mélységű partnerségben tudja megfordítani a több évtizedes

negatív trendeket. Ez abból adódik, hogy a változás legérzékenyebb területei – pl. oktatás, gazdaság, civil- lakossági szféra- nagyrészt az Önkormányzattól független autonómiákként működnek, rájuk csak közvetett hatás gyakorolható. Ezekben az esetekben a hatósági, hatalomgyakorlási eszközök csak kiegészítő szerepet játszhatnak, elsősorban a célok egyeztetése, a megvalósításba való szakmai bevonás, a közös elvi alapok feltárása és tudatosítása és a kölcsönös érdekeken nyugvó együttműködés lehet eredményes. Az Önkormányzat az egyetlen olyan entitás a térségben és a városban, amely a koordináció feladatát felvállalhatja, kooperáció keretében juttathatja érvényre a szinergiákat és –mint első az egyenlők között- kölcsönös és felismert érdekek mentén vezetheti a sokszereplős folyamatokat.

A stratégiának kifejezett célja, hogy ezt a jelen helyzetben mással nem helyettesíthető megoldást az érintettekben tudatosítsa, és bizalmukat megteremtve megvesse a partnerség alapjait.

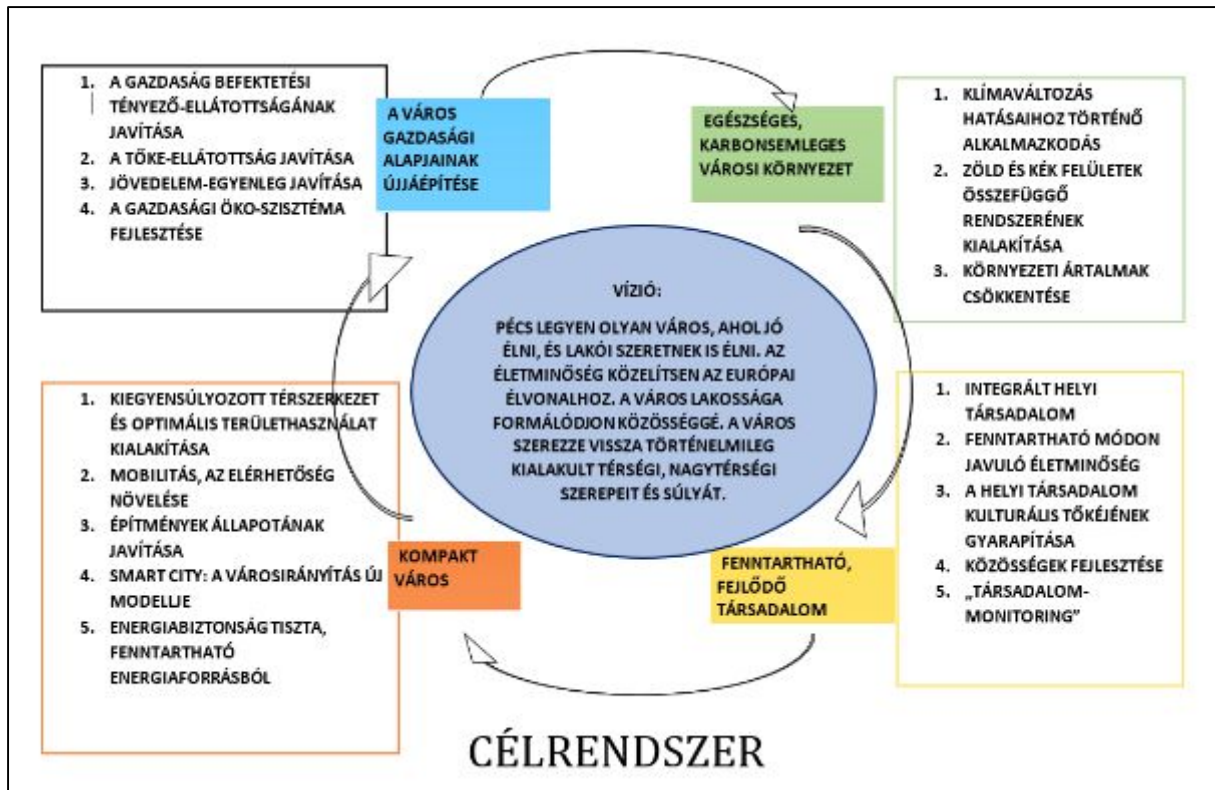
A tervezett beavatkozások köre és tartalma

Abból adódóan, hogy a város stratégiai helyzetének megváltoztatása csak szoros partnerségi rendszerben lehetséges, **a tervezett beavatkozásoknak olyan tételeket is tartalmazniuk kell, amelyek megvalósításában az Önkormányzat koordinációs vagy együttműködési szerepet játszik, de a fő megvalósító szervezet tőle független autonómiaként működik. A stratégia ebben az értelemben nem csupán az Önkormányzat programja, hanem a városé is, beleértve minden szervezetet és a lakosság közösségeit.** Ez a kiterjesztés nagy bizonyossággal javítja a városvezetésről alkotott képet is annak révén, hogy javul az együttműködés, és ismertté válik a vezetés felelősségvállalása.

A stratégia számos olyan projektet tartalmaz, amelyek nem beruházás tartalmúak, hanem helytelen vagy eredménytelen folyamatok megváltoztatására, hiányzó vagy előnyösen bevezethető folyamatok megszervezésére, majd a folyamatok fenntartására irányulnak. Az időütemezés és a pénzügyi tervezés - a stratégia fejlődés- és fejlesztés-irányultsága kapcsán – azonban csak a fejlesztési elemeket, a fenntartási típusúakat nem, vagy csak az említés szintjén jeleníti meg. Ezzel összhangban a költségbecslésben nem szerepelnek fenntartási típusú tételek. A pénzügyi tervezés célja azoknak a fejlesztésfinanszírozási szükségleteknek a meghatározása, amelyeket a város kisebb részben saját forrásaiból, nagyjából támogatásokból, és a partnerségi kapcsolatban megvalósításra kerülő projektek esetén a partnerségi együttműködés keretében szerez vagy szervez meg. A pénzügyi terv főként az önkormányzati finanszírozásra koncentrál, a tisztán külső forrásból történő finanszírozáshoz nem készül becslés a stratégiában.

A város célrendszere

Az ITS követi a Konceptióban elhatározott célrendszert, melyet az operatív célok szintjéig a következő ábra mutat be.

1. ábra: Pécs város célrendszer ábrája

A város városrészi felosztása

A Stratégia a várost négy városnegyedre osztva mutatja be:

Központi városnegyed	Városcsokor, Szigeti városrész, Mecsekoldal, Budai külváros
Nyugati városnegyed	Újmecsekalja, Rácváros, Patacs, Magyarürög, Istenkút, Nyugati Mecsek
Keleti városnegyed	Keleti Mecsekoldal, Pécsszabolcs, Bánom, Meszes, Gyárváros, Újhegy, a várostól távol eső települések: Somogy, Vasas, Hird, Üszögpuszta
Déli városnegyed	Kertváros, Megyerváros-Málom, Nagypárad, Árpádváros, Postavölgy

A városnegyedek további tagolása visszatükrözi a város földrajzi tagoltságát és a beépítési, lakosság-eloszlási, társadalmi különbségek sokszínűségét. A négy városnegyed összesen **13 városrésze** tagolódik, melyek összesen 67 „kis városrészt” tartalmaznak. A túlzónak látszó felosztás mögött magas heterogenitás húzódik meg, amit egy-egy városrész tervezése, a projektek városrészi hatásai tekintetében tudatosítani szükséges. (A 13 városrész közül csak kettő van, mely homogenitása folytán nem tagolódik további részekre.)

I.	Belső városrészek	Ispitaalja, Siklósi külváros, Szigeti külváros, Belváros, Budai külváros, Kisbalokány, Budaiváros
A városrészen belül a Budai külváros belváros felé eső részét, mint Budai város neveztük meg, valamint a városrész együtt tervezhetősége okán a Kisbalokányi területet is ide soroltuk.		
II.	Nyugati városrészek	Kovácstelep, Rácváros, Uránváros, Újmecsekalja
A Szigeti út feletti területet a történeti fejlődése elején Újmecsekaljaként aposztrofálták, jelen felosztásban a beépítettség jellegéből adódóan (is) a Makári egységtől elkülönítetten nevesítettük.		

III.	Mecsek-nyugat	Ürög, Szentkút, Kismélyvölgy, Deindol, Patacs, Szentmiklós, Makár, Zsebedomb, Donátus
IV.	Mecsek-közép	Csoronika, Rókusdomb, Mecsekoldal, Havihegy, Piricsizma, Bálics, Szkókó
V.	Pécsi-víz mente	Füzes, Észak-Megyer, Balokány, Szigeti tanya, Tüskésrét
A városfejlesztésben stratégiai jelentőségű területet önállóan városrészként neveztük meg.		
VI.	Mecsek-kelet	Gyűkés, Rigóder, Pécsbánya
VII.	Keleti városrészek	Diós, Szabolcsi zártkert, Meszes, Szabolcs
VIII.	Újhegy	Újhegy
IX.	Keleti gazdasági terület	Gyárvaros, Basamalom, Üszögi tározó-major, Üszög
Az eddig Déli 1 városrészként szerepeltetett területi egységet jellemző területhasználata szerint tovább tagoltuk.		
X.	Nyugati gazdasági terület	Fogadó, Nyugati ipari út, Bolgárkert
XI.	Déli városrészek	Kertváros, Köztemető, Megyer, Árpádváros, Nagyárpád, Málom, Postavölgy, Péterpuszta
XII.	Somogy - Vasas - Hird	M utca, Flóriánteleg, Vasas, Somogy, Rücker-akna, István-akna, Murom, Hird, Petőfi-akna, Árpádtető, Józsefháza
XIII.	Déli gazdasági terület	Déli gazdasági terület
Stratégiai, illetve térszerkezeti szerepe okán önálló városrészként került megnevezésre.		

1. táblázat: Városrészek

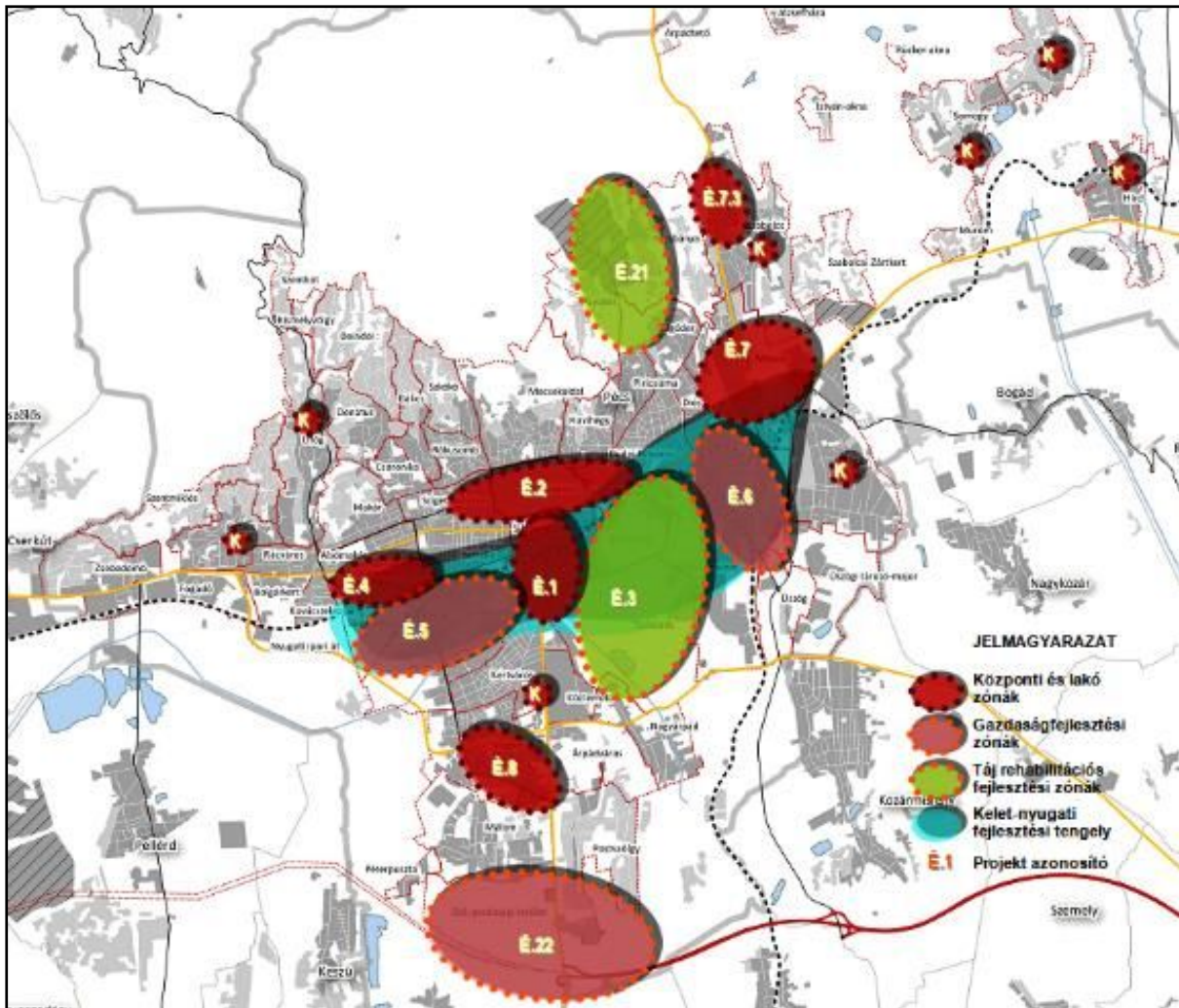
Területi célok kijelölése – fejlesztési fókuszok

Az integrált településfejlesztési stratégia feladata, hogy a város a fejlesztési elképzeléseit a település egészére nézve, átfogó módon foglalja rendszerbe. A város szerkezeti széttagsága, egyenetlen területhasználata, belső összefüggéseinek hiányosságai miatt nagyobb, pontos határokkal egyelőre nem definiált szerkezeti egységek – fejlesztési zónák fókuszok- azonosítására van szükség, melyek a továbbiakban kisebb (akcióterületi, egyedi, városrészi, szakaszolt) egységekben kerülnek megvalósításra. A kiépítetlen K-NY irányú tengely mentén a város kettéosztott, ezért szükség van a fő várostestek összekapcsolására, a zavart használatú területek tervezhető hasznosítására.

Néhány kiemelt városfejlesztési fókusz:

- **közlekedési tengelyek** által meghatározott erővonalakra épített szerkezet megerősítése (Észak-déli tengely és Kelet-nyugati tengely)
- **a gazdasági** (főként ipari, logisztikai, nagykereskedelmi) **és a lakó- intézményi területek elkülönítése**, lehatárolása, a mozaikosság csökkentése, ezen belül az új, barnamezős és alulhasznosított fejlesztési területek funkcióinak újra tervezése a funkcionális kiegyenlítés, egységesség és tömörség érdekében (pl. keleti ipari területek)
- a belvárost tehermentesítő, a vasúttól délre fekvő területek feltárását szolgáló nagy kapacitású **átkötő tengely megépítése**, ezzel együtt az érintett területek (Balokány, Basamalom, Tüskésrét és a Pécsi víz- vasút menti nyugati területek) hosszú távú városrészi szemléletű rendezési és szabályozási tervének elkészítése a koncepcionális és stratégiai céloknak és a területre vonatkozó (e fejezet további részében ismertetésre kerülő) elveknek megfelelően

- a **Mecsek- belváros** természeti és épített- kulturális örökségre épített attrakciófejlesztés, turisztikai termékek kialakítása
- a **decentrumok** fejlesztése, a városrészek kiegyenlített terhelése érdekében
- a **hiányzó legfontosabb városi funkciók** pótlása (pl. élményfürdő, rekreációs területek, KKV-k számára elérhető és fejlődésüket támogató vállalkozói park létesítése, külső befektetők számára ipari- logisztikai parkterület fejlesztése, nagybefektetők számára felhasználható terület kijelölése és előkészítése)
- a város fenntarthatóságát, fejlődését alapvetően meghatározó nem beruházási típusú **intézkedések** megvalósítása, úgymint:
 - **középtávú felzárkózási terv** a költségvetés egyensúlya és a pénzügyi önállóság feltételeinek megteremtése érdekében
 - átfogó „**okos város**” (Smart City) adatbázisépítő, várostervezési, - monitoring és -működtetési modell és program a racionális, integráltan működő, hatékony és versenyképes város érdekében
 - az „okos város” rendszer keretében a **hosszú- középtávú tervezés** módszertanának, rendszerének meghonosítása a stabil, kiszámítható fejlődés feltételeinek megteremtése és fenntartása érdekében
 - egységes önkormányzati szemléletű **energiagazdálkodási program** kidolgozása az átalakuló energiapiachoz való alkalmazkodás, az önkormányzati tulajdonú vállalkozások integrált, összehangolt részvétele és az önkormányzat számára kínálgó pénzügyi egyenlegjavító lehetőségek kiaknázása érdekében
 - a növekvő igényeket támasztó technológiafejlődés követelményeinek való megfelelés érdekében a **foglalkoztathatóság fejlesztését szolgáló kísérleti program** kidolgozása és elindítása (a jelenleg nem foglalkoztatható réteg minél nagyobb arányú foglalkoztathatóvá tétele, a foglalkoztatottak munkaerőpiaci kompetenciáinak, hozzáadott érték-termelő képességének fejlesztése komplex szociális, kulturális, oktatási, egészségügyi, ösztönzési és kommunikációs beavatkozások révén)
- a lakhatási feltételek komplex fejlesztése a fiatalok megőrzése, a városból való kiköltözések mérséklése, az ingatlangazdálkodási egyensúly javítása, a foglalkoztatottak lakásfeltételeinek javítása, az időgeneráció korszerű elhelyezési feltételeinek biztosítása, valamint az elértéktelenedő városrészek rehabilitációja céljából.

2. ábra: Fejlesztési zónák elhelyezkedése a várostestben

A városrészek jellegzetességei

A városrészek a fenntarthatósági tényezők mindegyike szempontjából rendkívül heterogén. A *természeti adottságaikat* tekintve az egyes pécsi városrészek között jelentős különbségeket találunk. A viszonylag magas zöldfelületi borítottság ellenére a levegőszennyezettség országos összehasonlításban magas.

A klímaváltozás negatív hatásainak leginkább kitett, egyben a legkisebb alkalmazkodóképességgel rendelkező városrész a történelmi belváros.

A humán rekreációt szolgáló zöld és kék felületek hiánya rendszeres és sokat emlegetett probléma a városlakók részéről. E tekintetben elvárás lehet, hogy véges távolságon (ált. 500 m-en) belül elérhető, a mindennapos testmozgást, kikapcsolódást szolgáló, sokféle korosztály számára megfelelő szolgáltatásokat nyújtó zöldterületek kerüljenek kialakításra kellő sűrűségben. Noha a város rendelkezik megfelelően felszerelt és kellően nagy befogadóképességű zöldterületekkel több városrészben is, ezek általában távol esnek a sűrűn lakott, fiatal családok által preferált lakóhelyektől, és a történelmi városrészekről.

A *lakosság* városrészek közti eloszlása is rendkívül heterogén. Ez jellemző a laksűrűsége, az életkori eloszlásra, a gazdasági aktivitásra és az iskolai végzettség szerinti eloszlásra is. Az

egy lakásban lakók száma az elidősödött belvárosban a legalacsonyabb, s a magasabb iskolai végzettséggel rendelkezők aránya is belváros és a Mecsekoldal területén a legmagasabb. A fiatalabb keleti területeken magasabb alacsonyabb foglalkoztatási ráta és alacsonyabb iskolai végzettség jellemző.

A *gazdasági funkciók* elhelyezkedése és újak elhelyezése tekintetében differenciált megközelítésre van szükség. A területek kijelölés értelemszerűen az OTÉK (253/1997 (XII.20.) Korm. előírásainak megfelelően történhet, azonban a múltból adódóan a működő vállalkozások és a felhagyott, alulhasznosított és a lakóterületek helyenként keverednek, legalább is kedvezőtlen szomszédságok is kialakultak, és jellemző a gazdasági funkciók, telephelyek szérszórtsága. A „klasszikus” pécsi üzemek, mint pl. a sörgyár, a dohánygyár megszokottá és elfogadottá váltak (bár időnként felmerülnek lakossági észrevételek), azonban a lakókörnyezet területén, közelében megszűnt ipari cégek újrahaznosítható telephelyét lehetőség szerint érdemes átminősíteni lakó-, intézményi vagy szolgáltatási funkcióra, ahova a környezetben elvárt építési, arculati, környezeti normákat ki lehet terjeszteni. Hasonlóan célszerű eljárni a nem kifejezetten ipari- logisztikai környezetben elhelyezkedő volt telephelyek, üres telkek esetén is; ezzel elősegíthető a jelenleg hézagos beépítés sűrítése és az egységes városkép kialakítása, a funkcionális zavarok megelőzése, s egyúttal megelőzhető a városszéli zöld mezős beruházások terjeszkedése. A megoldhatóságot elősegíti, hogy a világtrendnek megfelelően nálunk is nő az irodai, szellemi tevékenység jellegű szolgáltatások aránya, száma, melyek a lakóterületi, intézményi funkciókhoz jól illeszthetők, sőt, táplálják a település városias jellegét. A korábbi ipar mozaikos elhelyezkedése e területek reaktiválása során előnyt is jelenthet, mivel ez által a munkaerő és a munkahelyek eloszlása térben egyenletesebb lehet. További adalék a lakó- és munkaterület összemosódásához, hogy a COVID járványidőszaka alatt radikálisan megnőtt az otthon végzett munka (home office) aránya, a nagy irodakapacitások jelentős hányada vált kihasználatlanná a nagyvárosokban. Az eredeti helyzet a járványidőszak elmúltával sem állt és várhatóan nem is áll vissza, mivel a munkavállalók növekvő arányban ragaszkodnak az irodától független munkavégzés lehetőségéhez. Ez megnöveli a multifunkciós terek és a nagyobb lakások iránti igényt.

Az ipari tevékenységeket célszerű mindinkább az erre a célra létrehozott és ezután kialakítani tervezett ipari parki, ipari és logisztikai fejlesztési területekre terelni, ahol a környezeti elvárások a jogszabályokhoz és a terület funkcionális jellegéhez igazodnak. Célszerű visszaszorítani a mozaikos, szétszabdalt, túl kis területekre vonatkozó szabályozási gyakorlatot, és egységesebb, összefüggőbb területhasználati felületeket kialakítani. Amennyiben a Stratégiában tervezett vállalkozói park (ÁPER laktanya hasznosítása KKV-szektor érdekében) megvalósul, a kis-középvállalkozói ipar és a lakó- intézményi területek szétválasztása jelentősen előre léphet.

Nagyfoglalkoztatók letelepítésére főként az M60 környezetében lévő ipari parkban van lehetőség. A befogadható fejlesztéseknek korlátot szabnak a domborzati viszonyok, mivel nagy méretű csarnokok elhelyezése aránytalanul sok földmunkával jár. A terület logisztikai értékének fejlesztéséhez szükség van a repülőtér aktiválására, szükség esetén bővítésére, melyre kormányzati szándék mutatkozik, valamint a vasúti összeköttetés biztosítására. Erre a Pécsbányarendező pályaudvar nyújt lehetőséget. Nagybefektetők fogadására alkalmas terület a város közigazgatási határán túl áll rendelkezésre a repülőtéri ipari parkterület déli folytatásaként. A város nyugati részén elhelyezkedő, felszín alapján alkalmas területek vízbázisként szolgálnak, ezért az ipari hasznosítás elől megőrzendők. Szükséges a város keleti

területeinek vizsgálata ebből a célból, valamint előkészítő jelleggel a más településekkel való közös működtetés, esetleg területvásárlás lehetőségeinek vizsgálata.

A gazdaságfejlesztés tekintetében figyelembe veendő, hogy a lakosság mozgásának mérséklése érdekében törekedni kell a munkahelyek és a sűrűn lakott területek közelségére és az egyszerű, természetkímélő közlekedési megoldások alkalmazására.

A város **turisztikai vonzerőkínálata** főként a belvárosra koncentrálódik, holott a város számos egyéb, ki nem használt potenciállal rendelkezik. A vonzerő szempontjából fontosak a fürdők, melyek kínálata szegényessé vált, főleg országos és nemzetközi összehasonlításban. Különösen a termálfürdő, gyógy-és egészségturisztikai szolgáltatások, illetve akvapark hiánya okoz vonzerőhiányt, ez mielőbb pótlendő. A turizmust, mint bevételi ágazatot tekintve a város más városokhoz viszonyítva jelentős tartalékokkal rendelkezik. Ezek egyrészt a meglévő bőséges attrakciókínálat turisztikai termékek keretébe illesztve mozgósíthatók, másrészt az említett fürdő- és egészségügyi szolgáltatások, valamint a természetturisztikai vonzerőkínálat bővítése révén hozhatók felszínre (Mecsek bevonása az attrakciók körébe). A város turisztikai karakterét tekintve a hagyományos kulturális- örökségturizmus a természet- és egészségturisztikai imázssal bővíthető, így teljes egészében illeszthető a fejlődő nemzetközi trendekhez. A fürdőfejlesztés a meglévő funkciók közül a tükérségi rekreációs területhez, a természetturizmus pedig a belvárossal szinte egységben fejleszthető Mecsek területén valósítható meg. További, a város részéről beruházást nem igénylő, de forgalomnövelő tényező a térségi turisztikai termékek kialakításának kezdeményezése, melynek révén nagyobb piaci távolságból láthatóvá váló versenyképes térségi termékkínálat alakítható ki. Hatékony marketing révén addicionális attrakciók létrehozását megelőzően is jelentősen növelhető a vendégforgalom.

Városszerkezeti szempontból a város sűrűn beépített része egy hosszan elnyúló kelet-nyugati irányú várostestből – ennek mértani közepén a történelmi belvárossal – valamint egy ettől délre elhelyezkedő különálló városrészből áll. A kettő között elhelyezkedő mélyvonal, a város vízgyűjtő vonala, a Pécsi víz völgye, mely geográfiai adottságai miatt csak részben és általában tervszerűtlenül került gazdasági célú használatba. Keleti irányban lényegében faluszerű létformával tartozik Pécshez Somogy, Vasas és Hird. A Mecsek oldal beépítését a domborzati viszonyok, a kiszolgálóinfrastruktúra, és az elmúlt évtizedek sajátos dez-urbanizációs trendje határozta meg.

A várostesten belül jelentős kiterjedésben fordulnak elő rosszul vagy alul-használt, területek, melyek működési és kapcsolati zavarokat, felesleges forgalomnövekedést, értékvesztést jelentenek. A használatba vétel elveiként a fentebb leírtak alkalmazandók (rendezés újra tervezése, funkcionális egységességre, tömörségre való törekvés.)

A városfejlesztési célok városrészi relevanciája

A célrendszer eltérően érinti az egyes városrészeket. A célok meghatározása során figyelembe vett legfontosabb szempontok közt hangsúlyosan szerepelt, hogy a célok megvalósulás ne növelje, hanem csökkentse a különbségeket, javítsa a társadalom integráltságát és szolgálja a társadalmi igazságosságot.

A zöldfelületek szempontjából az egyenletes hozzájutás és a város átszellőzésének javítása szerepel kiemelt nézőpontként.

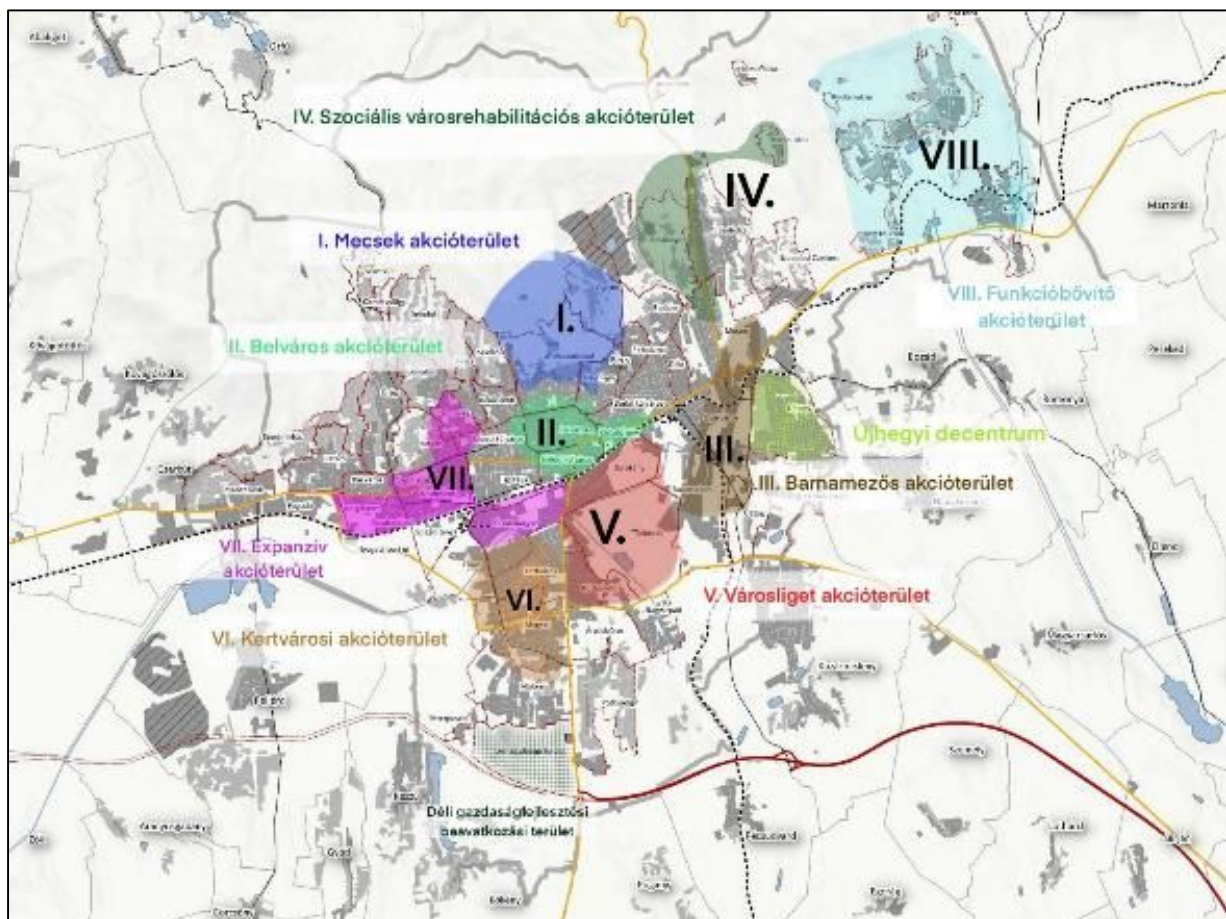
A társadalom szempontjából a célok városrészi hatása nagyon összetett, a célok nagyobb súllyal a hátrányosabb helyzetű társadalmi rétegek felemelésére irányulnak, ezért hatásuk a keleti-déli területeken markánsabb lehet, azonban az integráció, a kulturális tőke fejlesztése vagy a közösségek fejlődésének elősegítése minden területen fontos lehet.

A gazdaságfejlesztési célok a beruházások potenciális helyszínét illetően az ipari parkokat, a barnamezős területeket érintik legjobban, de megjelennek a Pécsi víz vonala mentén is. A lakosság eloszlását tekintve a nagy lakosságszámú területek a legérintettebbek, de a város egészséges társadalmi összetétele tekintetében nem kevésbé fontos a ritkább lakosságú, de magasabb iskolai végzettségű területek lakosság-megőrzése.

Térszerkezeti vonatkozásban a város középső és keleti területei a legérintettebb fejlesztési területek, valamint a nagyobb városrészek alközpont fejlesztései jelentősek, melyek célja a kiegyensúlyozott térszerkezet kialakítása.

A fejlesztéseket legjobban koncentráló **akcióterületeket** az alábbi ábra szemlélteti.

Az akcióterületen több, egymást erősítő fejlesztésre kerül sor annak érdekében, hogy a terület értékét emelje, egyes funkcióiban megerősítse azok működőképességét, fenntarthatóságát.

3. ábra: Az akcióterületek elhelyezkedése

A fejlesztések csoportosítása és néhány fejlesztési példa

Az összefoglaló szintjén a tervezett beavatkozások struktúrájának megértéséhez elegendő a célrendszer megtekintése, mivel a projektek eredendően a célokból kiindulva kerültek megfogalmazásra.

Az időbeliséget tekintve az első két év a tervezések, pályázatkészítés, forrásszervezés időszaka lesz, valamint ebben az időszakban szükséges koncentrált energiával megkezdeni a nem beruházási típusú projektek megvalósítását. Később a beruházások lebonyolítása vonja el a figyelmet és a kapacitásokat.

A fejlesztések a következő fejlesztési csoportosítást követik:

- akcióterületi projektek
- akcióterületeken kívüli projektek
- hálózatos projektek
- nem beruházási (intézkedési) típusú projektek

A főkategóriákon belül a szociális rehabilitációs és SMART CITY témakör kiemelt figyelmet kapott.

A projektek közt több, a város jövőjét jelentősen befolyásoló fejlesztés található, közülük néhány, a város jövőjét jelentősen befolyásoló fejlesztési irányt és fejlesztést (a teljesség igénye nélkül):

- a zöld és kék felületek (vizek) hálózatának létrehozása
- komplex vízgazdálkodási rendszer kialakítása, ideértve a csapadék-, hulladékvizeket is
- nagyfoglalkoztató letelepítése
- a helyi gazdaság fejlesztésének ösztönzése, a területi gazdaság fejlesztése, KKV-k támogatása
- SMART CITY komplex projekt: komplex innovatív, infokommunikációs technikán alapuló városfejlesztési és -működtetési, monitoring- és stratégiai tervezési és városműködtetési rendszer kialakítása.
- új önkormányzati energiagazdálkodási rendszer kifejlesztése
- A foglalkoztathatóság javítását és a társadalmi felemelkedést szolgáló városi kísérleti nagyprojekt

A fejlesztési javaslatok szinte teljeskörűen átfogják a város működését. A projektek közt számos olyan projekt szerepel, amelyek intézkedési, társadalomfejlesztési típusúak, valamint nagyrészt a város működésének modernizálására és innovativitásának jelentős fejlesztésére irányul a SMART CITY program.

A város erőforrásai közt a fejlődés szempontjából a szellemi potenciál és a jövő generációja a legjelentősebb. Arra célszerű törekednie a városnak, hogy a nem beruházási típusú, jelentős innováció-tartalommal bíró és a jövő generációit jobb helyzetbe hozó projektek megvalósítási feltételeit megteremtse és megvalósítsa ezeket az akciókat, mivel megfelelő összetételben minden időtávon ennek révén érheti el a legnagyobb fejlesztési költség-hatékonyságot.

A beruházási típusú fejlesztések körében a minél jobb minőségű és időben történő előkészítésre és a fejlesztések megtérülési feltételeinek elemzésére és azok megteremtésére szükséges törekedni.

A projekttervezés során biztosítani kell az időbeli átfedések olyan kombinációját, amely a gyors megtérülése eredményt hozó projekteket időben előre sorolja, a lassú megtérülésűeket pedig időben elosztva valósítja meg.

BEVEZETŐ

Az integrált településfejlesztési stratégia (ITS) a várostervezési folyamat harmadik állomása. A tervezési folyamatok tartalmát a 314/2012. (XI. 8.) Korm. rendelet szabályozza.

Az első fázisban egy Megalapozó tanulmány készült el, amelynek keretében helyzetfeltárásra, helyzetelemzésre és helyzetértékelésre került sor. Ez a tanulmány képezte Településfejlesztési koncepció alapját.

A második fázisban a Településfejlesztési Koncepció kidolgozására került sor. A Koncepció is tartalmaz Helyzetelemzési részt, mely összefoglalja a Megalapozó tanulmányban foglaltakat, egyúttal ki is egészíti azt. A Koncepció –műfajánál fogva – általánosan és hosszú távra vonatkozóan (2030-ig) tárgyalta a város fejlődési lehetőségeit, konkrét fejlesztési akciók tervezése e dokumentumnak nem volt célja. A dokumentum legfontosabb eredménye a jövőtervezés alapelveinek rögzítése, valamint a célrendszer kidolgozása volt. A koncepcióalkotás keretében kidolgozott célrendszer a jövőkép – távlati cél- stratégiai célok – operatív célok – részcélok bontásban tartalmazza a célhierarchiát, sőt a részcélok eléréséhez rendelkezésre álló eszközök és feladatok felmérésére is sor került.

A Koncepció készítését követi az Integrált Településfejlesztési Stratégia (ITS), mely már konkrét fejlesztési jellegű beavatkozásokat is tartalmaz a középtávú stratégiai célok megvalósítása érdekében.

Pécs Város Integrált Településfejlesztési Stratégia 2014-ben készült el, és Pécs Megyei Jogú Város Önkormányzata Közgyűlése 261/2014. (09.25.) számú határozatával elfogadta. 2016. év áprilisában a TOP-6.7.1 és TOP -6.9.1. komponensekhez kapcsolódóan került sor az ITS felülvizsgáltára, mivel a 2014-2020-as EU-s fejlesztési ciklusra vonatkozóan több a Terület-és Településfejlesztési Operatív Program keretében megjelent pályázati felhívás előírta, hogy a kapcsolódó projekteknek illeszkedniük kell az ITS-hez. 2017.év januárjában a TOP-6.3.2 komponenshez kapcsolódóan került sor az ITS felülvizsgálatára. 2020. májusában a szociális rehabilitációs projektek akcióterületei kerültek be az ITS-be, mivel ezek szerepeltetése kötelezővé vált.

2021.évben Pécs megyei Jogú Város Önkormányzata Integrált Városfejlesztési Stratégiájának aktualizálása keretében a Megalapozó tanulmány és a Koncepció szükséges frissítésére is sor került.

A helyzetelemzés keretében a múlt vizsgálata a rendszerváltás időszakáig nyúlt vissza. A hosszú idősorok tanúsága szerint a közismert alapvető változások (a város bányáiparának, könnyűiparának stb. felszámolódása, a tőkebefektetéseket akadályozó délszláv háború, a közlekedési kapcsolatok hiányosságai) következtében a város hanyatló pályára került, mely ma is tart.

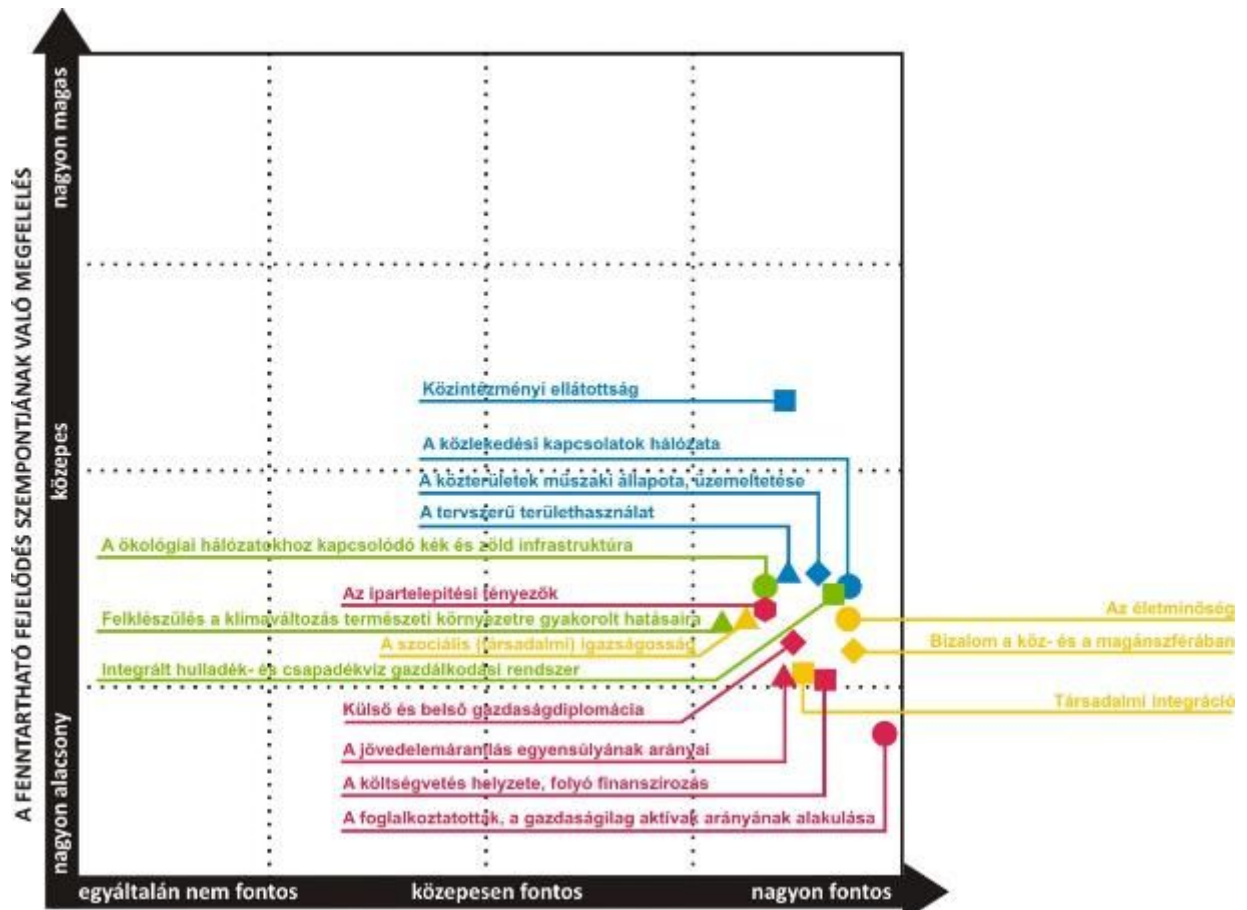
Az elemzett kritériumok a fenntarthatóság négy fő területét – természeti környezet, épített környezet, gazdaság, társadalom – bontják részletesebb elemekre. A vizsgált kritériumok az alábbiak voltak:

A. A város természeti környezete, ezen belül:

1. az ökológiai hálózatokhoz kapcsolódó kék és zöld infrastruktúra (zöldfelületek és vizek rendszere)
2. a hulladék- és csapadékvíz gazdálkodási rendszer

3. a klímaváltozás várható hatásaira való felkészülés a természeti környezet esetében
- B. **A város épített környezete**, ezen belül:
 1. a területhasználat tervszerűsége
 2. a közintézményi ellátottság
 3. a közterületek műszaki állapota, üzemeltetése
 4. a közlekedési kapcsolatok hálózata
- C. **A város gazdasági környezete**, ezen belül:
 1. az ipartelepítési tényezők
 2. a külső és belső gazdaságdiplomáciai tevékenységek
 3. a jövedelemáramlás egyensúlya
 4. a foglalkoztatottak, a gazdaságilag aktívak arányának alakulása
 5. Az önkormányzati költségvetés, a folyó finanszírozás helyzete
- D. **A város társadalmi környezete**, ezen belül:
 1. a társadalmi integráció
 2. a társadalmi igazságosság
 3. a köz- és magánszférát jellemző bizalom
 4. az életminőség.

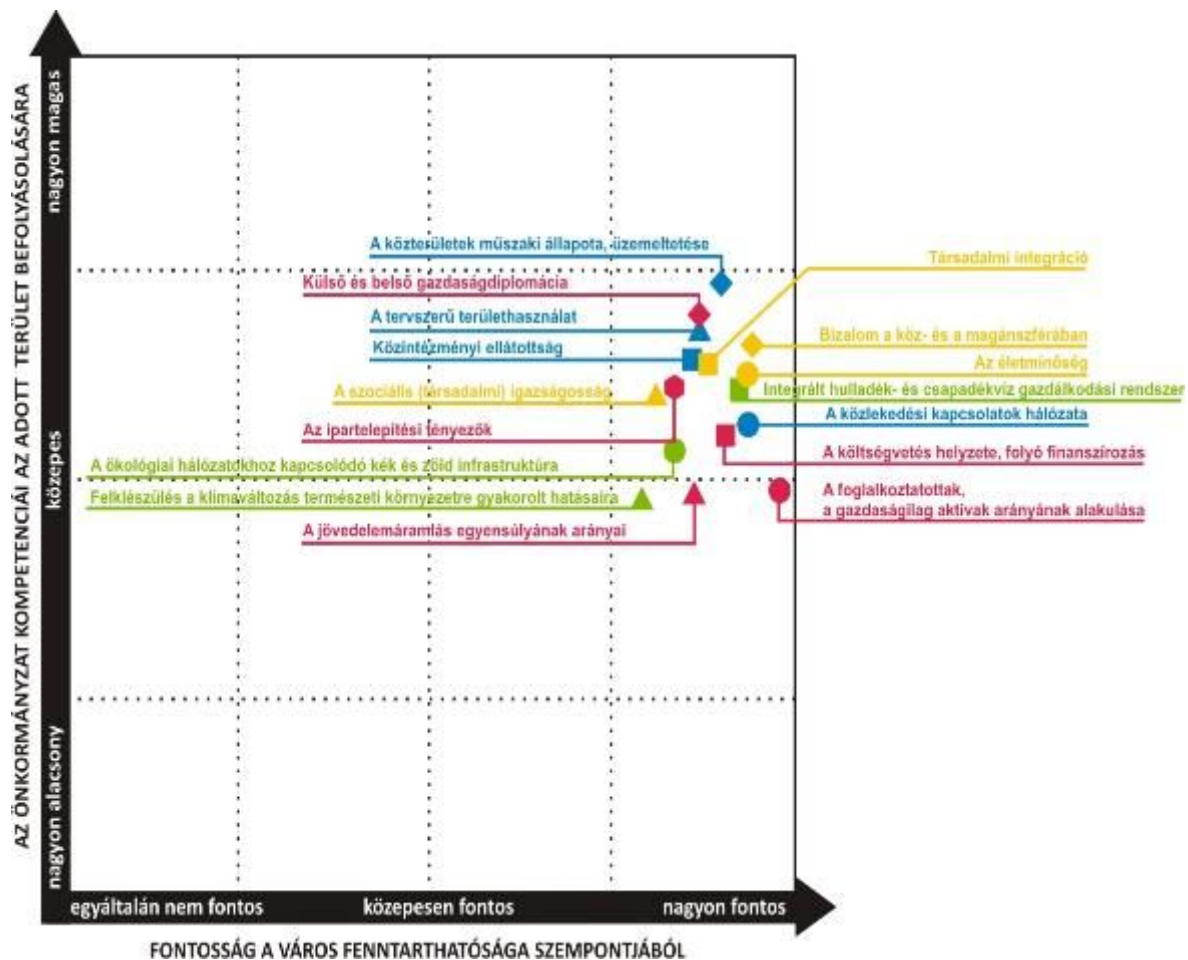
Szakértői megkérdezés (közel ötven városfejlesztésben érintett szakértő és az önkormányzati képviselők fele válaszolt) alapján is az a következtetés adódott, hogy **a város a két évtizedes folyamatok alapján nem felel meg a fenntartható fejlődés követelményeinek. (A kiválasztott kritériumok fontosak, de gyengén teljesülnek.)**

4. ábra: A fenntartható fejlődés kritériumainak szakértői megítélése

(Az ikonok geometriai eltérősége csak a megkülönböztetethez szolgálja.)

A megkérdezettek szerint a helyzet ma még megváltoztatható, elérhető olyan fordulat, amelynek eredményeképpen e fontos fenntartható fejlődési kritériumok teljesülése lényegesen javul, s kedvező zónába mozdul el. A vélemények a város helyzetét jól ismerő szakemberek optimizmusát tükrözik, akik ismerik a város meglévő, de nem kellően kiaknázott értékeit, szellemi potenciálját, az itt lakók szellemiségét, innovációs képességeit.

5. ábra: A fenntartható fejlődés kritériumai terén elérhető teljesülési szint a megkérdezett szakértők szerint
(Az ikonok geometriai eltérősége csak a megkülönböztethetőséget szolgálja.)

A célrendszer a Konceptió keretében került kidolgozásra. Alapját a fenntartható fejlődés feltételeinek megteremtésére irányuló szándék jelenti. A fenntarthatóság általában horizontális szempontként jelenik a célrendszerekben, ami feltételezi, hogy a fenntarthatóság feltételei alapvetően fennállnak, de fontos, hogy minden területen továbbra is érvényesüljenek, megszilárduljanak.

Pécs esetében a fenntarthatóság kritériumai jelenleg nem teljesülnek. Levezetésre került, hogy a város folyamatban lévő méretbeli csökkenése a minőségi, szerkezeti tényezőkben is radikális romlást eredményező negatív spirált indíthat el, ezért a város elsőrangú feladata a fenntarthatósági tényezők megszilárdítása és a fenntartható fejlődés feltételeinek megteremtése. A célrendszer mindazonáltal tartalmaz horizontális szempontokat is, amelyek a fenntarthatóság általános alkotóelemeiként kerültek definiálásra.

A Megalapozó tanulmány részletezettségben tartalmazta az abból levezethető, követendő stratégiai irányokat is, melyek a célrendszer tervezése keretében figyelembevételre kerültek, így állítható, hogy **a célrendszer a helyzetelemzésben feltárt összefüggéseken nyugszik, a belső összefüggései megjelenítik a város életének teljességét.**

A célrendszer a négy fenntarthatósági szegmens (természeti és épített környezet, társadalom, gazdaság) fenntarthatósági tényezőinek meghatározására és azok fejlesztésére irányul. A fenntarthatóság biztosítása érdekében a Konceptió és a Stratégia kitért azokra a kormányzás terén szükséges feltételekre is, amelyek révén biztosítható a célokat teljesítő projektek érdemi megvalósulása. A célok meghatározása a fenntarthatósági területek és a célok közti kereszthatások következetes számításba vételén alapult.

A teljesség érdekében a projektek elsődlegesen a célrendszerből kerültek levezetésre, a kereszthatások figyelembevétele alapján pedig lehetőség nyílt arra, hogy ez a struktúra úgy kerüljön átcsoportosításra kulcsprojektek, hálózati projektek, akcióterületi projektek stb. keretében, hogy a kereszthatások figyelembe vételével ismert sinergiák érvényre jussanak. Ennek révén koncentráltabb és a megvalósíthatóság szempontjából gyakorlatiasabb rendszer alakult ki, mely világosabban összefüggésbe hozható az operatív programok rendszerével. Az összefüggések megtartása érdekében több esetben a nagy formátumú projektek alprojektekre bontva jelennek meg a rendszerben.

A célrendszer teljességre törekvő kibontása következtében a projektek számos nem beruházási jellegű elemet tartalmaznak, amelyek a társadalom, a partnerség és a kormányzás keretében valósítandók meg.

Az elemzések rávilágítottak, s az anyagok társadalmi egyeztetése is egyértelműen visszaigazolta, hogy a város legégetőbb problémája a stratégia készítés idején jelenleg a foglalkoztatás alacsony szintje volt, amely a megtartó képességet, a vonzerőt, az egyetemre való jelentkezők számát és a befektetési kedvet egyaránt negatívan érintette. érinti. Időközben a munkaerőpiaci hangsúlyok eltolódtak. Az elvándorlás és a helyi gazdaság fejlődése eredményeként az álláskeresők száma lecsökkent, a korábban is meglévő strukturális munkaerőhiány köre kiszélesedett, mértéke mélyült, azaz általában inkább munkaerőhiányról, mint munkahelyhiányról beszélhetünk. Figyelembe véve a relatíve alacsony foglalkoztatási rátát is, a *foglalkoztatás* javítása helyett a *foglalkoztathatóság* javítása lépett előtérbe. Mindeközben a gazdaság teljesítőképessége is alacsony a város nagyságrendjéhez viszonyítva, azaz szükség van új befektetésekre, de meg kell oldani a strukturálisan illeszkedő munkaerő-ellátást is.

Ebből következően a gazdaságfejlesztési tényezők jelentős súlyt kapnak. Mindez nem jelenti a gazdaságfejlesztés kizárólagosságát.

A fenntartható fejlődés belső összefüggései miatt rendkívül fontos, hogy a kijelölt célok döntő része megvalósuljon, s a folyamat a források által kínált lehetőségek kiaknázása mellett megtartsa stratégia-vezéreltségét.

A társadalom rossz kilátásai miatt az egészséges és vonzó környezetre kiemelt hangsúlyt kell fektetni, mivel egyrészt a kevés és csökkenő számú munkaképes korú egészsége egyre fontosabb, másrészt erősíti a város megtartó képességét és vonzerejét. Ez a tényező elsősorban az egészség- és minőségtudatos társadalmi rétegre hat, ők pedig egyúttal az a réteg, akikre a tudásigényes gazdaságot építeni lehet. A viszonylag lassú fejlődési eredményekkel járó követő ipartelepítés mellett, amit a gazdasági potenciál és az adófizetőképesség növelésének igénye indokol, a város problémáinak megoldása főként az innováció-orientált, kreatív tevékenységektől és emberektől várható, ezért erre a társadalmi és gazdasági szegmensre külön figyelmet szükséges fordítani.

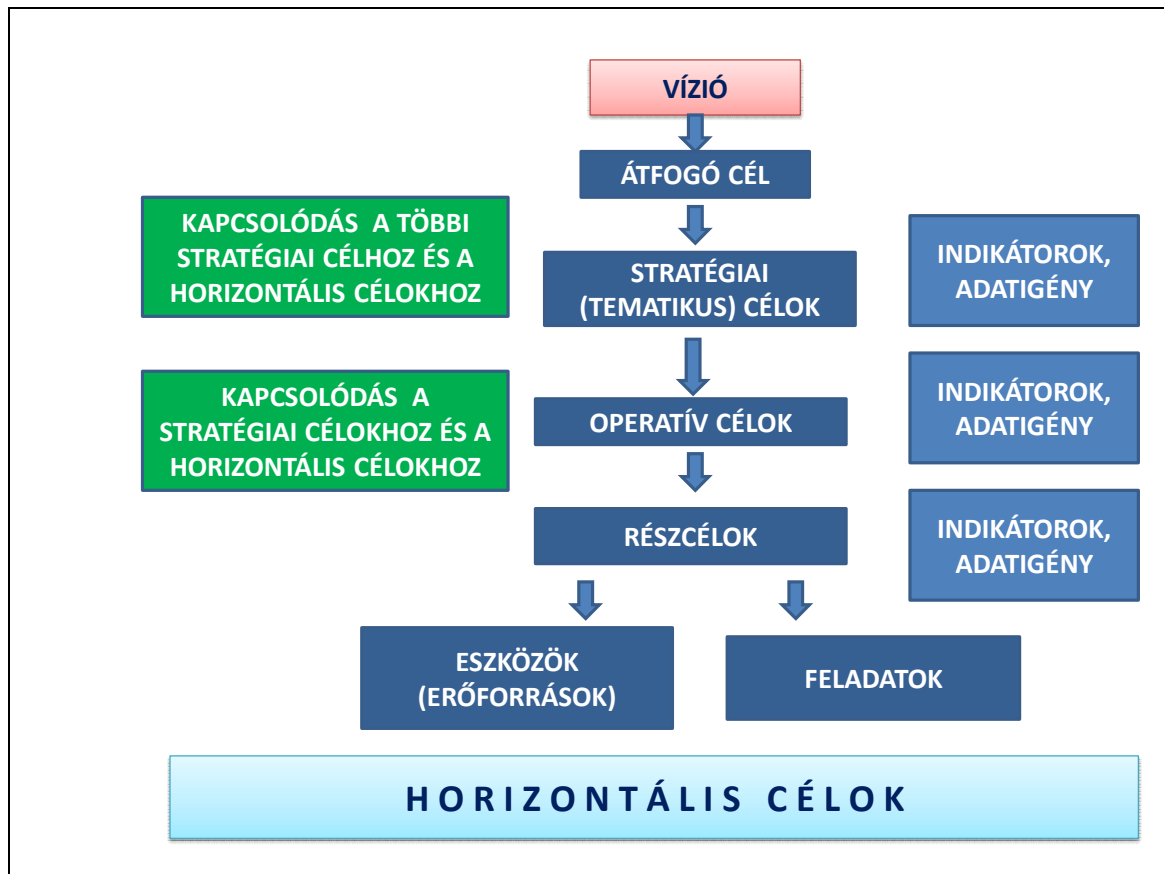
A célok és az azok alapján megfogalmazott projektek, köztük a számos nem beruházási típusú beavatkozás egymást támogató rendszert alkot. A projektek egy része program jellegű, ami a város jövőjének gyökeres átalakítási szándékából adódik. Ezek egy része nem valósítható meg a stratégia 2027-ig tartó időhorizontján belül, azonban az eredményesség szempontjából fontos a stratégiai folyamatok elindítása és következetes végig vitele.

1. KÖZÉPTÁVÚ CÉLOK ÉS AZOK ÖSSZEFÜGGÉSEI

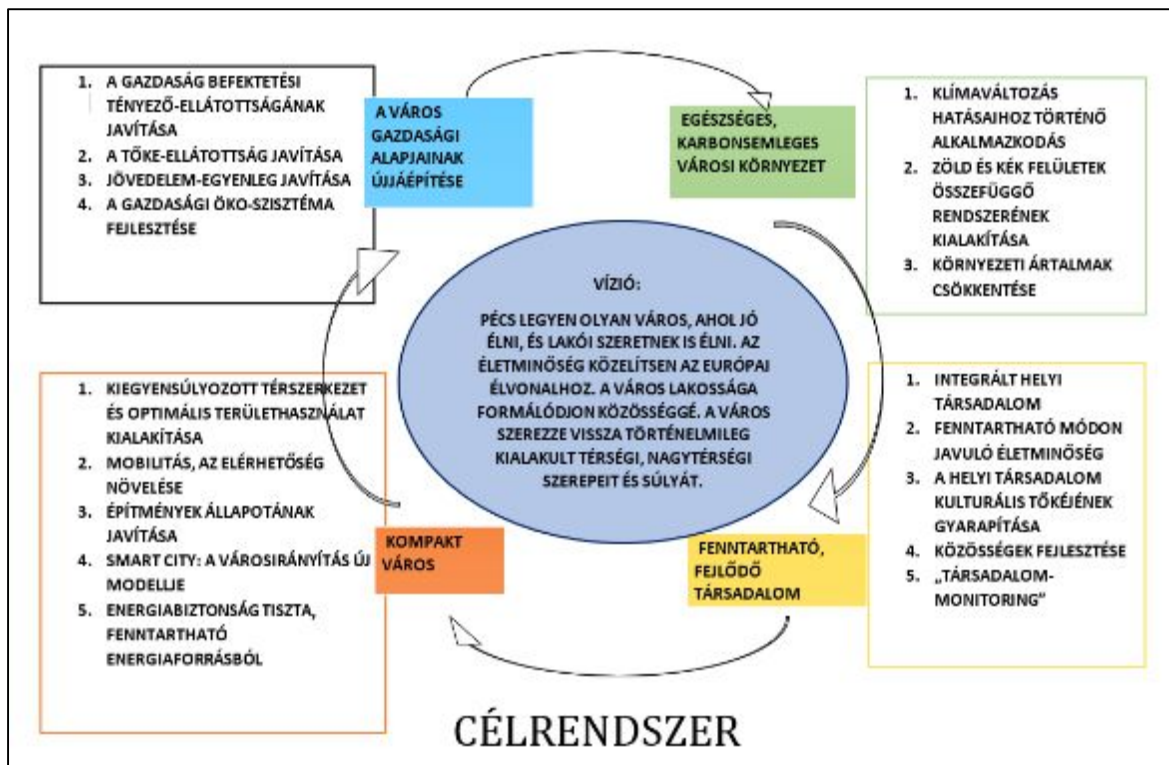
1.1. A stratégiai fejlesztési célok meghatározása

A célrendszer fő jellemzői az alábbiak:

- A fejlődést szolgáló célhierarchia a hosszú távtól a rövid távú cselekvésekig, a legátfogóbb jövőképtől a legközvetlenebb módon megfogalmazható részcélokig kerül lebontásra
- A célokhoz azok mérését, alakulásának nyomon követését lehetővé tevő indikátorokat kapcsol
- Feltárja a célok közötti kapcsolódási pontokat
- Megjelöli a részcélok eléréséhez figyelembe vehető eszközöket és feladatokat
- Minden, a fejlődés kibontakozását szolgáló hierarchikus cél-elem esetében figyelembe veendő horizontális célokat fogalmaz meg, melyek a fenntartható fejlődésen belül a fenntarthatóság kritériumait jelenítik meg.

6. ábra: A célrendszer felépítése

7. ábra: Pécs MJV célrendszere

Hosszú távú jövőkép

PÉCS LEGYEN OLYAN VÁROS, AHOL JÓ ÉLNI, ÉS LAKÓI SZERETNEK IS ÉLNI. AZ ÉLETMINŐSÉG KÖZELÍTSEN AZ EURÓPAI ÉLVONALHOZ. A VÁROS LAKOSSÁGA FORMÁLÓDJON KÖZÖSSÉGÉ. A VÁROS SZEREZZE VISSZA TÖRTÉNELMILEG KIALAKULT TÉRSÉGI, NAGYTÉRSÉGI SZEREPEIT ÉS SÚLYÁT.

A városok esetében általában megfogalmazott igény –” ahol jó élni” – egy szubjektív elemmel is kiegészül: „ahol szeretnek élni” a lakói. A megfogalmazás tartalma: a városhoz ragaszkodó és azért tenni is akaró, felelősséget vállaló helyi társadalom kialakítása, közösséggé formálódása a cél. Hangsúlyos az az igény, hogy a város szerezzé vissza korábban kialakult, elfogadott, majd a kilencvenes évek óta erodálódó térségi súlyát.

Átfogó cél

Konkrétabban – mint átfogó cél – fenntartható fejlődésre képes térségi vonzasközpontként került megfogalmazásra a jövőkép. Ennek indoka, hogy jelenleg a fenntarthatóság, a fejlődőképesség és a térségi vonzasközponti szerep egyike sem teljesül maradéktalanul. E cél integrálja mindazokat a követelményeket, amelyek teljesülése biztosítja, hogy a város töretlenül tovább vihesse történetileg kialakult értékeit és azokat képes legyen nagyobb- országgrésnyi- területen, s a közeli déli határon túlnyúló- területen kisugározni, érvényre juttatni.

Stratégiai célok

Fenntartható fejlődési területenként egy stratégiai cél megfogalmazására került sor.

A célok fenntarthatósági területenkénti megfogalmazása nem jelenti a területek különállását, mivel a célok megfogalmazásához minden esetben a többi célhoz való kapcsolat feltárása is társul. Ez azért fontos, hogy olyan projektek szülessenek, amelyek minél több lényeges összefüggés mentén hatást gyakorolnak a pozitív irányú elmozdulás érdekében.

A tervezett stratégiai célok:

1. Egészséges környezet biztosítása

A cél megfogalmazását indokolja, hogy noha a város magas természeti értéket képviselő erdőkkel határos, levegője rendszeresen, hosszú időszakokra átlépi a megengedett levegőtisztasági határértékeket, egyes városrészeiben kiugró a zajterhelés, és a klímaváltozás által okozott, a városi környezetben felfokozottan jelentkező felmelegedés is jelentős stressz-terhelést okoz. A környezeti terhek a lakosság egészségi állapotának romlásával járnak. Külön tényező, hogy a város korábbi bányászati múltja következtében az idősödő férfilakosság jelentős hányada szenved légzőszervi és keringési bántalmakban. A rendszert alkotó zöldfelületek és vizek hiánya, a csapadékeloszlás szélsőségesége, a csapadék- és hulladékvizek hasznosításának hiánya indokolja, hogy rendszerszerű fejlődési folyamat kezdődjön.

2. Fenntartható, fejlődő társadalom

A város lakosságának létszámcsökkenése, elöregedése és a munkaerő-piaci kompetenciák szempontjából gyengülő összetétele a fejlődés akadályozó tényezőjévé válik, ezért nagy hangsúlyt kell fektetni a társadalom fejlődőképességére is. Olyan társadalomfejlesztésre van szükség, amely képes biztosítani azokat a humán erőforrásokat, amelyek elegendőek a fenntarthatóságot és a fejlődést biztosító folyamatok kialakításához. Különösen az alacsony iskolázottságú réteg felemelése, kulturális tőkéjének intenzív fejlesztése, ennek révén foglalkoztathatóvá tétele jelent kihívást. A város fenntarthatóságához a jelenleginél lényegesen erősebb gazdaság szükséges, amely magasabb hozzáadott értéket csak képzett munkaerővel tud előállítani. A humán erőforrás-igények kielégítéséhez a részleges munkavégző képességgel, de nagy felhalmozott tudással és tapasztalattal rendelkező inaktív rétegek (pl. nyugdíjasok, járadékosok) részleges reaktiválására is szükség lesz.

3. A város gazdasági alapjainak újjáépítése

A város gazdasági alapjai a rendszerváltást követően olyan mértékben rendültek meg és épültek le, hogy a jelenlegi potenciál nem áll arányban a város méreteivel. Ez a foglalkoztatás és a jövedelemtermelő képesség súlyos hiányosságaiban jelentkezik elsősorban, de a háttérben a fejlődőképes gazdasági ágazatok, profilok, vállalkozások hiánya húzódik meg. A városnak új gazdasági arculatot, befektetési vonzerőt biztosító intézkedések meghozatalára, új ágazatok meghonosítására van szüksége, melyek

biztosítják a stabil és tervezhető működőképességet, a dolgozni készülő és a már dolgozó fiatal és a munkaképes korú lakosság helyi életpálya-tervezésének feltételeit és tanulási motivációját. A fejlődés előfeltétele azoknak az ipartelepítési, befektető-vonzási (főként közlekedési és üzleti infrastruktúra) feltételeknek a fejlesztése, amelyek nélkül – a szakirodalmi ismeretek és az elmúlt évtizedek tapasztalatai szerint egyaránt – a város lemaradási trendjét megfordító mértékű befektetések nem történnek.

4. Kompakt város – kiegyensúlyozott városszerkezet

A város szerkezete több szempontból – pl. területhasználat, zöld és kék infrastruktúra- hiányosságokat, ellentmondásokat mutat. Egyes területek intenzív területhasználatával szemben mások elhanyagoltak, a beépített területek számottevő részének karaktere kialakulatlan. Több helyen felhagyott ipari tevékenységek barnamezős területei rontják az összképet. A város Mecsek oldali beépítése környezeti hátrányokkal járhat, hasonlóképpen a jelenleg zöld mezősnek számító területekre is vonatkozik ez a kockázat. Az egyes városrészek decentrumai gyengék vagy hiányoznak, a város belső szövetében számos terület funkciószegény. Mindezek miatt a város egyenletes sűrűségű és minőségű funkcióellátása, a decentrumok kialakítása és egymáshoz való területi kapcsolódása, az alulhasznált vagy kialakulatlan területek hasznosítása irányába szükséges elmozdulni a város területi terjeszkedése és a belső kohézió lazulását eredményező szétterülése helyett. A funkciók, a közlekedési hálózat belső kapcsolódásainak logikus rendje és kiegyensúlyozottsága biztosíthatja a gördülékeny működőképességet.

Horizontális célok

A fejlődési elemeket jelentő célok mellett minden cél elérését szolgáló tevékenységek során érvényesítendő horizontális elvek megfogalmazására is sor került. A horizontális célok a fenntarthatóság elemeiként is felfoghatóak.

A horizontális célok a következők:

- **Cselekvőképesség**

A mindenkor fennálló jogi- kormányzati feltételrendszer keretei közt a városnak maximálisan ki kell használnia lehetséges mozgásterét annak érdekében, hogy önálló céljait meg tudja valósítani, felismert problémáit meg tudja oldani. A cselekvőképesség fogalma részben az önálló célkitűzési, stratégia-alkotási képességet, részben az ennek megvalósítását eredményező egységes (köz)akaratot és a célok mellett való kitartást, a városérdek elsődlegességét jelöli.

- **A sokféleség növelése**

A sokféleség növelése a kockázat mérséklésének egyik fontos eszköze, mivel csökkenti a kiszolgáltatottságot. A sokféleség a természeti környezet területén pl. a biodiverzitást, vagy a zöld- és kékfelületek alkotta városi terek változatosságát, az energia-ellátás területén a megújuló energiaforrások kombinált és kreatív alkalmazását, az épített

környezetben a funkciókhoz, környezethez illeszkedő, változatos megoldásokat, a gazdaságban hosszú távon a fejlett KKV-szektorra való támaszkodást jelenti.

- **Rendszerhatékonyság**

Rendszerhatékonyság alatt a szűkösen rendelkezésre álló természeti, humán, pénzügyi, információs erőforrások magas hatékonyságú használatát, az őket felhasználó rendszerek hatékonyságát jelenti. A cél a hulladékok, veszteségek, redundanciák nélküli erőforrás-gazdálkodás, amely megfelelő kreativitással társulva átlag feletti fejlődést eredményez (a természeti rendszerek és az ezen alapuló Kék gazdaság példáján: minden kimenet egyúttal egy következő folyamat input-eleme is).

- **Esélyteremtő hozzájárulás**

A társadalmi integráció fellazulása és a társadalmi különbségek növekedése rontja a társadalom teljesítőképességét. Koncentráltan szükséges foglalkozni a növekvő arányú leszakadás megakadályozásával, ellensúlyozásával annak érdekében, hogy a helyi társadalom önfenntartó képessége erősödjön, ez által kiszolgáltatottsága csökkenjen. A gyenge esélyekkel rendelkező rétegek számára olyan kitörési, fejlődési esélyeket kell biztosítani, amelyek az érintettek körében ösztönzik a társadalmi felemelkedés felé vezető úttal együtt járó kötelezettségek, terhek vállalását.

- **Felelősségvállalás**

A Konceptió deklarálja azt az elvet, hogy az önkormányzat – bár nem minden téren egyenlő súllyal – felelős a városban minden működési területért. Azokon a területeken, ahol közvetlen kompetenciákkal nem rendelkezik, közvetett módszerekkel kell érvényre juttatnia a város érdekeit. Az önkormányzat számára felelősségvállalással járnak a földrajzi környezetben betöltött térségi szerepek is.

A felelősség és a feladatok megosztásához vezet az a széles körű **partnerség**, amely ahhoz szükséges, hogy az önkormányzat által csak közvetett módon befolyásolható területek a város célrendszerébe integrálódjanak, tevékenységüket összehangolják az önkormányzattal és más városi szereplőkkel (pl. az egyetem a gazdasági kamarával). A civil szervezetek, a lakosok is vállaljanak részt a közös célok általuk teljesíthető részében (pl. családi házas telkeken a felszíni burkoltság csökkentése, a talaj művelése), továbbá erősödjön a lakosságon belül az egymásért viselt felelősség.

- **Pozitív kommunikáció**

A város fejlődése, a gazdasági, társadalmi felzárkózás érdekében a belső és külső erőforrások hatékony, célzott feltárása és összefogása szükséges, amelynek az egyik legfontosabb horizontális elve mind az eszközöket, célcsoportokat tekintve is megfelelő, reális és a város ügyeibe való bevonódást ösztönző kommunikáció. A fejlődést támogató légkör és kapcsolatok alapfeltétele a pozitív városüzenet, a külső és belső városmarketing-PR, a széles körű társadalmi nyilvánosság biztosítása. Az ezzel összefüggő városdiplomácia rendszerének kialakítása, a városérdekek rendszerezett képviselése a település fejlődését, a megfogalmazott célok elérését, annak eszközeit, időtartamát alapvetően befolyásolja, adott esetben meg is határozza. E tevékenység révén várható a lakosság megfelelő tájékozottságának elérése a város helyzetét, az önkormányzat céljait, tevékenységét illetően, s ösztönzi részvételét a helyi kormányzásban, azaz fejleszti a részvételi demokráciát (koordinatív kormányzást, azaz „ko(o)rmanyszást”).

JÖVŐKÉP	PÉCS LEGYEN OLYAN VÁROS, AHOL JÓ ÉLNI, ÉS LAKÓI SZERETNEK IS ÉLNI. AZ ÉLETMINŐSÉG KÖZELÍTSÉN AZ EURÓPAI ÉLVONALHOZ. A VÁROS LAKOSSÁGA FORMÁLÓDJON KÖZÖSSÉGGÉ. A VÁROS SZEREZZE VISSZA TÖRTÉNELMILEG KIALAKULT TÉRSÉGI, NAGYTÉRSÉGI SZEREPEIT ÉS SÚLYÁT. <i>Pécs vonzó életperspektívát nyújtó foglalkoztatási feltételeket kínáljon, és egyúttal a lakosságnak a városhoz fűződő pozitív érzelmi viszonya, elégedettsége, a városért való tenni akarása is járuljon hozzá a város megtartó- és fejlődőképességéhez. A város legyen vonzó a mindenkori lakói és az ide érkezők számára is, magas szinten biztosítsa a kor követelményeinek megfelelő környezeti, anyagi, szolgáltatási feltételeket.</i>			
ÁTFOGÓ CÉL	PÉCS FENNTARTHATÓ FEJLŐDÉSRE KÉPES TÉRSÉGI VONZÁSKÖZPONT <i>Hosszú távon a természeti és épített környezet, a gazdaság és a társadalom egyensúlyos, a regionális környezethez harmonikusan kapcsolódó fejlődésére van szükség.</i> <i>Az egyensúly hiánya a fenntarthatóság ellen hat. A fenntarthatóság és a fejlődés elválaszthatatlan követelmények, mivel fejlődés hiányában a fenntarthatóság megkérdőjeleződik, a fenntarthatósági követelmények figyelmen kívül hagyása mellett pedig a fejlődés ütközik korlátokba. A városnak meg kell erősítenie történelmi távlatokban kialakult regionális vonzerejét, integratív és fejlődés-ösztönző szerepét, mert a város és környezete az erőforrások tekintetében erősen egymásra utalt, s Pécs a régió legnagyobb városaként felelősséggel is rendelkezik a térségi fejlődés segítése, ösztönzése terén.</i>			
STRATÉGIAI CÉLOK	EGÉSZSÉGES, KARBONSEMLEGES VÁROS	A FENNTARTHATÓ, FEJLŐDŐ TÁRSADALOM	A VÁROS GAZDASÁGI ALAPJAINAK ÚJJÁÉPÍTÉSE	KOMPAKT VÁROS Kiegyensúlyozott városszerkezet
OPERATÍV CÉLOK	1. Klímaváltozás hatásaihoz történő alkalmazkodás	1. Integrált helyi társadalom	1. A gazdaság befektetési tényező-ellátottságának javítása	1. Kiegyensúlyozott térszerkezet és optimális területhasználat kialakítása
	2. Zöld és kék felületek összefüggő rendszerének kialakítása	2. Fenntartható módon javuló életminőség	2. A tőke-ellátottság javítása	2. Mobilitás, az elérhetőség növelése. Tiszta energiával működő közösségi közlekedés általánossá tétele.

	3. A környezeti ártalmak csökkentése	3. A helyi társadalom kulturális tőkéjének gyarapítása	3. Jövedelem-egyenleg javítása	3. Építmények állapotának javítása
		4. Közösségek fejlesztése	4. A gazdasági öko-szisztéma fejlesztése	4. SMART-CITY: a városirányítási új modellje
		5. „Társadalom-monitoring		5. Energiabiztonság tiszta, fenntartható energiaforrásból
HORIZONTÁLIS CÉLOK		CSELEKVŐKÉPESSÉG		
		SOKFÉLESÉG NÖVELÉSE		
		RENDSZERHATÉKONYSÁG		
		ESÉLYTEREMTŐ HOZZÁFÉRÉS		
		FELELŐSSÉGVÁLLALÁS		
		POZITÍV KOMMUNIKÁCIÓ		

2. táblázat: Áttekintő célrendszer

STRATÉGIAI CÉL	EGÉSZSÉGES, KARBONSEMLEGES VÁROS		
OPERATÍV CÉLOK	1. Klímaváltozás hatásaihoz történő alkalmazkodás	2. Zöld és kék felületek összefüggő rendszerének kialakítása	3. A környezeti ártalmak csökkentése
RÉSZCÉLOK	Csapadék helyben tartása, a gyűjtött csapadékvizek és hulladékvizek komplex hasznosítása	Kondicionáló zöldfelületek intenzitásának növelése	A levegőtisztaság javítása
	A város átszellőzésének javítása, tájépítészeti, építészeti, városépítészeti megoldásokkal	Kondicionáló vízfelületek növelése	A városi felszíni vizek tisztaságának biztosítása
	A klímaadaptációs képesség irányelvgyűjteményének kidolgozása és alkalmazása	Közcélú, humán aktivitást kiszolgáló zöldterületi funkciók biztosítása	A felszín alatti vízbázis védelme
	A klímatudatosság növelése és ösztönzése	Közcélú zöldterületi ellátottság minőségének és elérhetőségének javítása	A zajszennyezés mérséklése
		A természetes, természetközeli és kultúrtáj tájrészletek ökológiai és képi tájpotenciáljának, valamint a tájkarakter megőrzése, lehetséges növelése, védelme	A szelektív hulladékgyűjtés részarányának további növelése
			Clean tech technológiák alkalmazása a körkörös gazdaság elvei szerint
			A fényszennyezés mérséklése

3. táblázat: Stratégiai, operatív és részcélok rendszere – Egészséges, karbonsemleges város

STRAT. CÉL	FENNTARTHATÓ, FEJLŐDŐ TÁRSADALOM			
OPERATÍV CÉLOK	1. Integrált helyi társadalom	2. Fenntartható módon javuló életminőség	3. A helyi társadalom kulturális tőkéjének gyarapítása	4. Közösségek fejlesztése
RÉSZCÉLOK	A városhoz kapcsoló pécsi identitás alakítása, erősítése, a város lakosságát közösséggé formálása	Szociális városrehabilitáció: Az életminőségre hatást gyakorló - természeti és épített - környezeti tényezők alakítása, a hozzáférés esélyeinek növelése	A családok támogatására irányuló intézményesített, vagy közösségi alapú programok annak érdekében, hogy a kulturális tőke-gyarapító képességük fejlődjön	A területi alapokon keletkező kezdeményezések elősegítése közösségfejlesztési eszközökkel
	A közbizalom erősítése	A materiális jól-lét fejlesztése, e jól-létre hatással lévő közjavak gyarapítása, a hozzáférésükben mutatkozó esélyegyenlőtlenség mérséklése, kiküszöbölése	A formális és nem formális civil szerveződések támogatása annak érdekében, hogy a kulturális tőke-gyarapító tevékenységeik hatékonyak legyenek	A közös értékrend alapján szerveződő közösségek erősítése
	A bizalom erősödésének elősegítése a magán-viszonyok alakításában	A mentális jól-lét fejlesztése, e jól-létre hatást gyakorló közjavak gyarapítása, a hozzáférésükben mutatkozó esélyegyenlőtlenség mérséklése, kiküszöbölése	A kulturális tőke tartalmának és minőségének a foglalkoztathatóságot javító fejlesztése intézményi, illetve közösségi támogatás révén	
	A részvételi demokrácia erősítése, a közéleti aktivitás és a társadalmi együttműködés kultúrájának fejlesztése az állampolgárok, a lakosság körében	Az egészség megőrzését szolgáló ismeretek, magatartásmodellek bővítése, az adekvát intézményrendszer meglévő feltételeinek optimalizálása, fejlesztése	A másodlagos szocializációs intézmények működésének befolyásolása annak érdekében, hogy a kulturális tőke-gyarapító képességük fejlődjön	
	A köz- lét- és magánbiztonság érzetének javítása a nyilvánosság eszközeinek használatára támaszkodva	A helyi társadalom életminőségét alakító tényezők folyamatos monitorozása, a korrekciós beavatkozások megalapozása	A megfelelő intenzitású és minőségű társadalmi nyilvánosság kialakulását szolgáló kommunikációs eszközrendszer kialakítása és működtetése	

STRAT. CÉL	FENNTARTHATÓ, FEJLŐDŐ TÁRSADALOM			
OPERATÍV CÉLOK	1. Integrált helyi társadalom	2. Fenntartható módon javuló életminőség	3. A helyi társadalom kulturális tőkéjének gyarapítása	4. Közösségek fejlesztése
	A civil aktivitás növekedésének támogatása, a közösségek fejlesztése, a szükséges infrastrukturális és dologi háttér biztosításának támogatása révén	A szociális biztonság erősítése, a humán közszolgáltatások rendszerének összehangolt működtetése hatékonyságuk javítása érdekében	A helyi társadalom kulturális tőkéjének tervezett gyarapítását feladatként elismerő szemlélet kialakítása a helyi kormányzás intézményrendszerében	

4. táblázat: Stratégiai, operatív és részcélok rendszere - Fenntartható, fejlődő társadalom

STRATÉGIAI CÉL	A VÁROS GAZDASÁGI ALAPJAINAK újjáépítése			
OPERATÍV CÉLOK	1. A gazdaság befektetési tényező-ellátottságának javítása	2. A tőke-ellátottság javítása	3. Jövedelem-egyenleg javítása	4. A gazdasági ökoszisztéma fejlesztése
RÉSZCÉLOK	A gazdasági infrastruktúra fejlesztése: - Közlekedési infrastruktúra fejlesztése - Üzleti infrastruktúra fejlesztése - Innovációs infrastruktúra fejlesztése - A turizmus ágazat infrastruktúrájának fejlesztése	A fejlesztések finanszírozási forrásainak azonosítása és megteremtése - Egyedi kormánytámogatás elérése a kiemelt, térségi, és kiemelt, Pécszet érintő fejlesztésekhez - Pályázati rendszerben elérhető források maximális kihasználása - Az Önkormányzat saját fejlesztési forrásainak optimális felhasználása - Pénzpiaci és innovatív finanszírozási formák alkalmazása	A helyi gazdaság fejlesztése: - Helyi piacok, termékek fejlesztése - Helyi (termékeket forgalmazó) kereskedelem, vendéglátás fejlesztése - Szociális, közfoglalkoztatási rendszer továbbfejlesztés - Internet alapú kereskedelem fejlesztése Körkörös gazdaság fejlesztése, REL fejlesztés	A vállalkozások ökoszisztémába történő integrálódásának elősegítése, a klaszteresedés és további támogatása
	Kedvező befektetési feltételrendszer kialakítása - A befektetések költséghatékonyságának javítása - Vonzó üzleti környezet kialakítása, a tőkebefektetéseket ösztönző eszközrendszer kidolgozása és alkalmazása	Középtávú városfejlesztési felzárkózási és modernizációs program kidolgozása és elfogadtatása (szükség szerint egyedi kormánydöntéssel támogatott programként)	A turizmus fejlesztése: - termékfejlesztés - attrakciófejlesztés - értékesítési és marketing folyamatok fejlesztése	Helyi együttműködési rendszer kereteinek kialakítása, elmélyítése

STRATÉGIAI CÉL	A VÁROS GAZDASÁGI ALAPJAINAK újjáépítése			
OPERATÍV CÉLOK	1. A gazdaság befektetési tényező- ellátottságának javítása	2. A tőke-ellátottság javítása	3. Jövedelem- egyenleg javítása	4. A gazdasági öko- szisztéma fejlesztése
	A települési környezet fejlesztése			
	A humán tőke-ellátottság strukturális és minőségi fejlesztése: - Az oktatási-képzési rendszer fejlesztése - a képzési szintek közötti lépcsők csökkentése, áthidalása - a lemorzsolódás csökkentése - A piaci és fejlesztési igényekhez igazodó képzési struktúra, különös tekintettel a nyelvi és infrastruktúra, különös tekintettel a nyelvi és informatikai képzésre - Az üzleti-foglalkoztatási célú lakhatási feltételek javítása - Szociális bérlakás állomány fejlesztése a munkavállalók számára	KKV-k számára pénzügyi ösztönzőrendszer kidolgozása	Alkonygazdaság fejlesztése (Stratégia megvalósítás) és	Regionális együttműködési platform kialakítása és működtetése
			Fiatal vállalkozók, vállalkozások segítése	

5. táblázat: Stratégiai, operatív és részcélok rendszere - A város gazdasági alapjainak újjáépítése

STRATÉGIAI CÉL	KOMPAKT VÁROS				
OPERATÍV CÉLOK	1. Kiegyensúlyozott térszerkezet és optimális területhasználat kialakítása	2. Mobilitás, az elérhetőség növelése	3. Építmények állapotának javítása	4. OKOS VÁROS: új városirányítási modell	5. Energiabiztonság tiszta, fenntartható energiaforrásból
RÉSZCÉLOK	Policentrikus városszerkezet erősítése, a belváros tehermentesítése (új decentrumok, zöld és épített közösségi és szolgáltatási központok, terek, rekreációs hálózat kialakítása)	Az átlagos eljutási idő csökkentése. A belvárost elkerülő nagy kapacitású elkerülő és feltáró út létesítése	Az épületek energetikai állapotának javulása	Új rendszertervezési és irányítási modell kidolgozása és alkalmazása	Az energiatüggőség csökkentése, új, karbonsemleges ségre épülő, egységes, tervszerű városi energia- és másodnyersanyag-gazdálkodási rendszer kidolgozása és bevezetése
	A közlekedési hálózat szolgáltatási szintjének javítása. P+R parkolók létesítése, a városon belüli közlekedésterhelés csökkentése.	A modal split arányainak javítása a közforgalmú és a nem motorizált közlekedés javára	Üresen, kihasználatlanul álló épületek arányának csökkentése, a műemlék ingatlanok kulturális, kreatív ipari, turisztikai hasznosítása	Digitális város koncepció és program kidolgozása	Megújuló energiahasználat bevezetésének ösztönzése a vállalkozások és a lakosság körében
	Funkcionális tömörség, a felhagyott, rendezetlen, barnamezős területek hasznosításának előtérbe helyezése				
	Funkcionális változatosság növelése				
	Szociális városrehabilitáció				

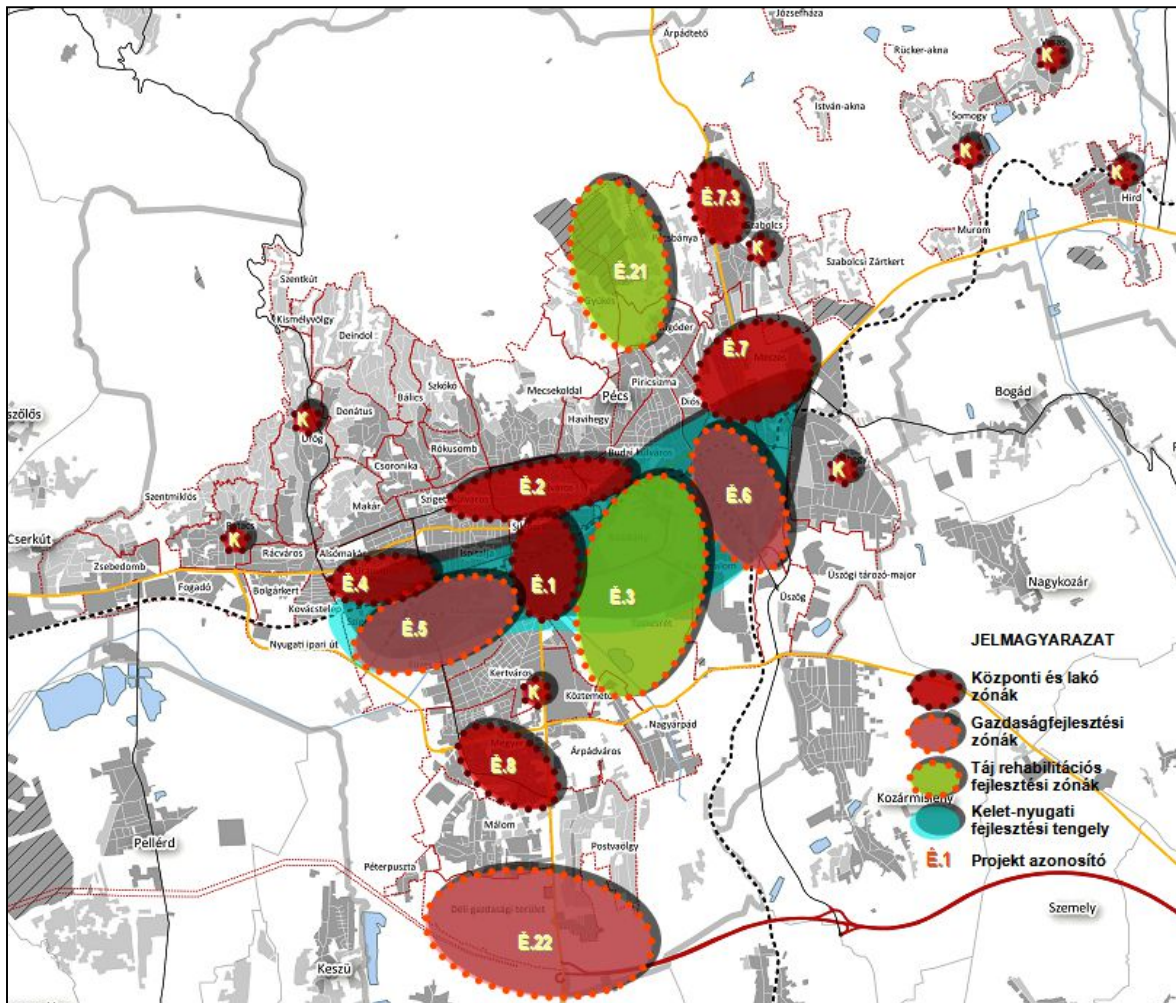
	ió, szegregátumok kialakulásának megelőzése, meglévő szegregátumok és szegregációs pontok rehabilitációja				
	Új építési területek bevonása (csak indokolt esetekben lakosság megtart ás, gazdaságfejleszt és céljából)				

6. táblázat: Stratégiai, operatív és részcélok rendszere – Kompakt város

1.2. A stratégiai (tematikus) és a területi célok közötti összefüggések bemutatása

A területi célok kijelölése – a fejlesztési fókuszok

Az integrált településfejlesztési stratégia feladata, hogy a város a fejlesztési elképzeléseit a település egészére nézve, átfogó módon foglalja rendszerbe. A középtávú fejlesztési programban olyan tanulmányokkal és tervekkel megalapozott akcióterületek, illetve egyedi projektek megnevezésére kerül sor, melyek megvalósulása fontos és lehetséges az aktuális tervezési periódusban. Ez a 2021-2027 időszakra szóló átfogó stratégiai dokumentum a koncepcióban is megfogalmazott célok elérését segítő területek kijelölésére is hivatott. Ezen területi lehatárolások sajátja, hogy az átfogó, a városrészi, az akcióterületi, illetve egyedi projekt célok elérését együttesen szolgálja. A megjelölt fejlesztési zónák -ahol lehetséges- utcaszinten nem rögzítik a területek határait, és inkább és az integrált tervezés számára készítik elő az együtt tervezés összefüggéseit. Az egyes akciók, projektek megvalósítása előtt környezetalakítási tervek (telepítési tanulmányterv, beépítési terv stb.) kidolgozása szükséges olyan módon, hogy azok hatásai és összefüggései a teljes fejlesztési zónában kerüljenek megvizsgálásra. E tervek részletes kidolgozását követően lehetséges azok eredményeinek a településrendezési eszközökbe történő beépítése, mely így már célra orientáltan és hatékonyan képes elősegíteni a kitűzött célok elérését.

8. ábra: Fejlesztési zónák elhelyezkedése a várostestben

Néhány kiemelt városfejlesztési fókusz:

- **a közlekedési tengelyek** által meghatározott erővonalakra épített szerkezet megerősítése (Észak-déli tengely és Kelet-nyugati tengely)
- **a gazdasági** (főként ipari, logisztikai, nagykereskedelmi) **és a lakó- intézményi területek elkülönítése**, lehatárolása, a mozaikosság csökkentése, ezen belül az új, barnamezős és alulhasznosított fejlesztési területek funkcióinak újra tervezése a funkcionális kiegyenlítés, egységesség és tömörség érdekében (pl. keleti ipari területek)
- a belvárost tehermentesítő, a vasúttól délre fekvő területek feltárását szolgáló nagy kapacitású **átkötő tengely megépítése**, ezzel együtt az érintett területek (Balokány, Basamalom, Tüskésrét és a Pécsi víz- vasút menti nyugati területek) hosszú távú városrészi szemléletű rendezési és szabályozási tervének elkészítése a koncepcionális és stratégiai céloknak és a területre vonatkozó (e fejezet további részében ismertetésre kerülő) elveknek megfelelően
- a **Mecsek- belváros** természeti és épített- kulturális örökségre épített attrakciófejlesztés, turisztikai termékek kialakítása

- a **decentrumok** fejlesztése, a városrészek kiegyenlített terhelése érdekében
- a **hiányzó legfontosabb városi funkciók** pótlása (pl. élményfürdő, rekreációs területek, KKV-k számára elérhető és fejlődésüket támogató vállalkozói park létesítése, külső befektetők számára ipari- logisztikai parkterület fejlesztése, nagybefektetők számára felhasználható terület kijelölése és előkészítése)
- a város fenntarthatóságát, fejlődését alapvetően meghatározó nem beruházási típusú **intézkedések** megvalósítása, úgymint:
 - **középtávú felzárkózási terv** a költségvetés egyensúlya és a pénzügyi önállóság feltételeinek megteremtése érdekében
 - átfogó „**okos város**” (Smart City) adatbázisépítő, várostervezési, - monitoring és -működtetési modell és program a racionális, integráltan működő, hatékony és versenyképes város érdekében
 - az „okos város” rendszer keretében a **hosszú- középtávú tervezés** módszertanának, rendszerének meghonosítása a stabil, kiszámítható fejlődés feltételeinek megteremtése és fenntartása érdekében
 - egységes önkormányzati szemléletű **energiagazdálkodási program** kidolgozása az átalakuló energiapiachoz való alkalmazkodás, az önkormányzati tulajdonú vállalkozások integrált, összehangolt részvétele és az önkormányzat számára kínálkozó pénzügyi egyenlegjavító lehetőségek kiaknázása érdekében
 - a növekvő igényeket támaztó technológiafejlődés követelményeinek való megfelelés érdekében a **foglalkoztathatóság fejlesztését szolgáló kísérleti program** kidolgozása és elindítása (a jelenleg nem foglalkoztatható réteg minél nagyobb arányú foglalkoztathatóvá tétele, a foglalkoztatottak munkaerőpiaci kompetenciáinak, hozzáadott érték-termelő képességének fejlesztése komplex szociális, kulturális, oktatási, egészségügyi, ösztönzési és kommunikációs beavatkozások révén)
- a lakhatási feltételek komplex fejlesztése a fiatalok megőrzése, a városból való kiköltözések mérséklése, az ingatlangazdálkodási egyensúly javítása, a foglalkoztatottak lakásfeltételeinek javítása, az időgeneráció korszerű elhelyezési feltételeinek biztosítása, valamint az elértéktelenedő városrészek rehabilitációja céljából.

Észak-déli tengely - a Városközpont déli irányú komplex fejlesztése a Siklósi út mentén

Valamennyi operatív cél megjelenik a területen régóta megfogalmazott fejlesztési igényekben. A szándékok és lehetőségek összehangolt mérlegelése nagy hatékonysággal javítja a mobilitást, élénkíti a gazdaságot, és javítja a vasút által elválasztott városrészek térszerkezeti kapcsolatát.

Az egymással is összefüggő főbb fejlesztési elemek a következők:

Intermodális csomópont I. ütemének kialakítása a távolsági buszpályaudvar és a vasútállomás közötti zónában, a szükséges infrastrukturális fejlesztések tervezése, ütemezése, tulajdonviszonyok rendezése.

A közlekedési (közúti, vasúti) területek újraértelmezése a vasút által elvágtott városrészek összekapcsolására. Kiemelten kell kezelni a gyalogutak, gyalogjárdák kialakítását!

Siklósi út és csatlakozó gazdasági területek átfogó rekonstrukciójának és rehabilitációjának előkészítése, a településrész alközponti szerepének erősítése.

Kelet-nyugati tengely - a Belső városrészek komplex kulturális, turisztikai és vállalkozási fejlesztése

A város leginkább kialakult területe, ám értékeinek bemutatása, a városközponti szerepének és rangjának fejlesztése folyamatos beavatkozást és a hiányosságok pótlását igényli. A feladatok nagyobb része konkrét ingatlanhoz kapcsolódik, de elsősorban keleti irányban a tervbe vett fejlesztéseknek a közterületeket és a területhasználatot egyaránt érintő, komplex szemléletű projekteknek kell lenni.

Egyedi, a kulturális tőkét gyarapító feladat pl. a **Régészeti Múzeum** rekonstrukciója, ami a **Nick udvar** újrahasznosítása esetében gazdasági célokkal is párosul.

Belváros megközelítésének javítása szükséges a kereskedelmi és szolgáltatási funkciók megtartásához, míg a **Belváros és a Zsolnay Negyed kapcsolatának fejlesztésétől** a városközponti funkciók kiterjedését és a **Budai városrész rehabilitációját** lehet várni.

Az Egyetem keleti kampusza és a Zsolnay Negyed közötti zavartalan zöldfelületi kapcsolathoz szükséges a **Breuer Marcell sétány** befejezése.

Nyugati irányban elsősorban a Magasház környékének rehabilitációja és a **Szigeti külváros központjának** fejlesztése lesz kiemelt cél. Ezzel együtt a városrész tengelyét képező Kórház tér – Hungária út vonalának rekonstrukciója is halaszthatatlanná vált.

Városliget - környezetfejlesztés és környezetgazdálkodás a Balokány és a Tüskésrét területén

A Tüskésréti út tengellyel jellemezhető terület, mely magába foglalja a Basamalom, Tüskésrét, Balokány városrészeket, a nagy lehetőségek zónája. A lehetséges fejlesztések nagyban hozzájárulhatnak a mobilitás és a térszerkezeti kapcsolatok javításához, meghatározóak lehetnek a város zöldfelületi rendszerének kialakításában, de az energiatermelés és a helyi gazdaság fejlődéséhez is. A terület méretei és beépítetlensége, rendezetlensége egy **új városrész kialakításának lehetőségét kínálja**, mely amellet, hogy számos, színes összetételű funkció befogadására képes, megszüntet egy hátrányos környezeti feltételrendszert (pl. barnamezős terület rehabilitációja), és nagyrészt feloldja a város É-D irányú kettészakítottságát.

A 6-os út alternatívája, de egyúttal egy új fejlődési potenciál tengelye is lehet a **Kelet-nyugati közlekedési kapcsolat** kiépítése a Mohácsi és Siklósi út között. Ezzel együtt kell kezelni az **Észak-déli közlekedési kapcsolat** fejlesztését, a Búza tér—Kisállomás—Nagyárpádi út kapcsolat kiépítésével.

A zöldfelületi rendszer meghatározó elemei a **Tüskésréti táj rehabilitáció**, a **Pécsi-víz mentén** kialakítható parkterület, a kelet-nyugati irányú zöldfelületi kapcsolat, a vízlépcsős tározó rendszer létrehozása, csatlakozó területek vegyes felhasználása. A Balokány területén kialakítható **Városliget** a Kisbalokány fejlesztésével és déli irányú kapcsolatainak kialakításával a zöld és kék felületek összefüggő rendszerét tudja a belvároshoz kapcsolni.

Tiszta, fenntartható energiaforrást tud biztosítani a **Naperőmű** létesítése a Tüskésréten, mely a Basamalom területével az iparfejlesztésnek adhat lendületet, azonban a gyártóipari fejlesztést célszerű a Basamalom területén és az ipari parknak az üszögi körforgalom környezetében még kihasználatlan, jelentős területén tartani, s a Tüskésrét területét fenntartani egy hosszútávú városrészfejlesztési célnak alárendelve. A rendezőpályaudvar melletti szabad területet elsősorban logisztikai célra predesztinált, mely kapcsolódik a déli ipari parki terület valószínűsíthető bővítéséhez és a repülőtér várható fejlesztéséhez. Az ipari- logisztikai célra igénybe vehető területek mintegy 50ha-t tesznek ki.

A leendő városrész használatba vételét történelmi léptékű környezetalakítás jellege okán megfontolt tervezési munkának kell megelőznie, mely összhangban áll a város hosszú és középtávú célrendszerével, szigorúan beleértve a horizontális elveket is. A megvalósult tüskésréti tó és rekreációs környezete kiindulópontja lehet egyéb rekreációs funkciók telepítésének is. (Pl. élményfürdő, városi pihenőpark).

Uránváros – a Nyugati városrész rehabilitációs zónája

A fejlesztési zóna alapvetően a telepszerű beépítésű területeket foglalja magába, a városrész értékeinek megőrzése, fejlesztése és bemutatása céljából. Uránváros a 20. század meghatározó városfejlesztési törekvéseinek első rangú megvalósítása. Épületei egyenként és együttesükben is építészettörténeti értéket képviselnek, melyek megfelelő karbantartás és fejlesztés mellett fenntartható és javuló életminőséget tudnak biztosítani a lakóhelyükhöz kötődő, erős identitással rendelkező lakóiknak.

Uránváros központi területeinek funkcióbővítő fejlesztése, a közterület rehabilitációja az EKF kapcsán részben megvalósult. Szükség van azonban az Uránbányász tér—Olimpia—Harmadik Színház tengely revitalizációjára és a **lakóterületek komplex fejlesztésére**.

Lakóépületek korszerűsítését, energetikai célú felújítását a város energiasztratégiájával összhangban kell végrehajtani.

A városnegyed keleti részén van a város legfontosabb **sportcélú intézményterülete**. Az optimális területhasználat eléréséhez a Tüzér utca Megyeri út tengelyen (Sportcsarnok, Jégpálya, Teniszkлуб, Szivárvány Gyermekeház, tervezett Kosárákadémia stb.) kell a lehetséges funkciókat végiggondolni. (A Kovácsstelepi sportpálya- Béke park környezetében épült futballakadémia környezetében többcélú csarnok, labdarúgó stadion, rekreációs-ifjúsági park építése).

Területek az innovatív iparágak számára a Pécsi-víz mentén

Az északi és déli városrészeket elválasztó vasútvonal mentén mára elavult ipari struktúra vegetál. Teljes újraértelmezése, telek- és tulajdonviszonyainak átrendezése szükséges. Figyelembe véve, hogy a PTE a Konceptió és az ITS készítését követően nem ide,

hanem továbbra is a meglévő egyetemi környezetbe koncentrálja fejlesztéseit, a terület funkcióváltása céljából a környezeti jellemzőkhöz illeszkedő modern vállalkozások telepíthetők a területre.

A **Kelet-nyugati közlekedési tengely** kiépítése (csatlakozva a Tüskésrét tengelyhez) növeli a mobilitást az egész városban és új helyzetet teremt a területhasználathoz.

A zöld és kék felületek összefüggő rendszerét folytatja a Balokány felől a **Pécsi-víz mentén kialakítandó parkterület**, a vízlépcsős tározó rendszer létrehozása.

Az Expo Center hasznosítása állandó kereskedelmi funkcióra, mellette az **új Vásártér** kialakítása a helyi gazdaság erősítését (a jövedelem-egyenleg javítását) szolgálhatja. A Tüke Busz telephely kialakítása a MÁV konténer pályaudvar területének felhasználásával a mobilitás növelését és a környezeti ártalmak csökkentését eredményezi.

Gyárváros – Keleti gazdasági területek újrahasznosítása és fejlesztése

A város első, máig nem teljesen kihasznált ipari parkja mellett a hagyományos iparterületen (volt házgyár, szénfeldolgozás létesítményei) mára nagyrészt elavult ipari struktúra vegetál. Utóbbi teljes újraértelmezése, telek- és tulajdonviszonyainak átrendezése szükséges.

A Tüskésréti tengelyhez kapcsolódó **kelet-nyugati közlekedési tengely** kiépítése az Üszögi út és a Mohácsi út között növeli a mobilitást, és javít a térszerkezeti kapcsolatokon.

A **felhagyott ipari területek és létesítményeket** (volt szénmosó, volt villamos erőmű, volt házgyár stb.) újra kell hasznosítani, de a továbbiakban meg kell előzni, hogy a beruházók ipari műemlékek lebontásával nyerjenek építési területet (mint pl. volt villamos erőmű lerobbantása révén). Az ipari műemlékek fizikai és jogi védelmét meg kell oldani!

A gyárvárosi **lakóterületek rehabilitációja**, az építmények állapotának javítása a feltétele a fenntartható és javuló (elfogadható) életminőségnek. Ezzel együtt szükséges a terület szociális célú rehabilitációja, a közterületek rendbetétele és közösség fejlesztése.

Puskin tér és közvetlen környezete, a volt katonai kollégium, valamint a tér és Budai vám közötti területek funkcióbővítése, kereskedelmi szerepének fejlesztése részben pótolhatja a **hiányzó alközponti funkciókat**, melyen belül a templom környéke visszakaphatja tér és közösség-szervező szerepét.

Zöldfelületi folyosó kialakítása szükséges rekreációs feladatokkal a Pécsbánya, Névtelen utca, Gyárvárosi tengelyben, mely része tud lenni a zöld és kék felületek összefüggő rendszerének, és fontos szerepet tölthet be az **észak-déli átszellőző folyosó** biztosításában.

Meszes – Keleti városrész szociális célú rehabilitációs zónája

A kiegyensúlyozott térszerkezet és a fenntartható és javuló életminőség biztosítása érdekében a **városrész központ funkcióbővítő fejlesztése, közterületek rehabilitációja** (Szeptember 6-a tér környezete, Szabolcsfalú központja) és a lakóterületek komplex fejlesztése szükséges.

A szociálisan hátrányos lakosság lakókörzetében meg kell szabni a **lakóhely minimum programot**. A különösen elavult lakókörzetek fel kell számolni, a fejleszthető körzetekben meg kell indítani a rehabilitációt.

A **lakóépületek korszerűsítését**, energetikai célú felújítását a város energiastratégiájával összhangban kell végrehajtani.

Kertek városa – Déli városrész szociális célú rehabilitációs zónája

A város legnagyobb lélekszámú városnegyede több korában és beépítési módjában eltérő részből áll. A kertés, családi házas területek mellett a markáns építészeti (és társadalmi) problémák a telepszerű beépítés elvei szerint kiépített Megyerváros területén jelennek meg. **A városrészben a mérete ellenére, vagy éppen azért nem alakult ki az egyértelmű szervezőerővel rendelkező, alközpont.**

A déli városrészek heterogén központjainak újraértelmezése szükséges, komplex szemléletű **funkcióbővítő fejlesztéssel**, a közterületeknek a közösségek bevonásával tervezett felújításával. A lakóterületek komplex fejlesztése, a közlekedési, gyalogos és parkterületek felújítása előfeltétele a fenntartható és javuló életminőségnek.

Lakóépületek korszerűsítésének, energetikai célú felújításának különösen a telepszerű beépítésben kell teljes körűvé válnia.

A városrészt fel kell készíteni a déli ipari területek használatbavételével kialakuló új városszerkezeti helyzetre.

Vasas funkcióbővítő fejlesztése

Vasas településrész a bánya bezárását követően leértékelődött. Presztízst a bánya működése alatt a munkahely közelsége adta, lakóterületi szempontból azonban a településen keresztülhaladó szénszállító járművek forgalma és a lehullószén porzása „befektetítette” a településrész imázsát. A bányabezárás óta eltelt közel harminc év alatt a korábbi közösségi központ funkcióinak többsége elhalt a bánya által történt finanszírozás megszűntével, melyek egy részét az önkormányzat nem vette át. Emellett megszűntek a területi szolgáltatások is, a legminimálisabb orvosi rendelő és gyógyszerár kivételével. A közösségi központba átköltözött az óvoda, megtakarítva ezzel egy felújítás vagy új építés költségét. Az akkor perspektívtalan településrészen ez érthetőnek tűnt. A generációváltással az olcsóbb lakhatást kereső családok, köztük számos fiatal költözött ide a vonzó, környezeti szennyezésmentes táji környezet, az újra formálódó, átlátható lakóközösség vonzásában. A lakossági összetételváltozás következtében a közösségi házat elfoglaló óvoda szűkké vált, s igény mutatkozik a jelenleginél önállóbb, élénkebb közösségi lét lehetőségére is. A megmaradt közösségi kulturális funkciók egyértelműen kulturális, hagyományőrző jellegűek, melyek következnek a bányász társadalomnak az egymásra utaltságra épülő szoros közösségi létformájából, melyet megőrzött a helyi társadalom. A bányász zenekar, két kórus több évtizedes tovább élése és a bányász emlékeknek a településközponti szabadtéri gyűjteménye tükrözi ezt a képességet.

A város érdeke, hogy olyan területeken, ahol a leértékelődés folyamatát saját erejéből megállította a lakosság felemelkedési igénye, támogassa azt a településközpont és funkcióinak helyreállítása, környezet rehabilitációja révén, közösségi és szolgáltatási funkciók telepítésével, az egészséges környezetbe való költözést ösztönözze a

gyermekintézmények fejlesztésével (óvoda építésével), megfelelő tájékoztatással, kommunikációval. Lehetőség van idősotthon létesítésére, a bányatelep átgondolt rehabilitációja révén élhető, kertes sorházak kialakítására, új, családi házas lakóterületbővítésre, mely versenyképessé válhat a környező települések kínálatával szemben. A volt bányaterületet a Mecseki Bányavagyon-hasznosító RT a kilencvenes években rekultiválta, betelepíthető épületekkel rendelkező iparterületté („mini ipari parkká” alakította át, mely napjainkban is könnyen használatba vehető KKV-k számára. A településrész vonzerejének növelése elősegíti a városból a hasonló környezetbe történő kiköltözés mérséklését, az állandó, adófizető lakosság megőrzését.

1.2.1. A városrészek lehatárolása és a lehatárolás indoklása

A lehatárolás alapját a korábbi rendezési, fejlesztési dokumentumok, illetve a városi szakemberek által rendelkezésünkre bocsátott adatok adták.

Az egykori Általános Rendezési Tervek, a városrészek történeti fejlődését – morfológiát – követő, alapvetően lakófunkciójú településszerkezeti egységeket, városnegyedeket határolt le. (1994)

Központi városnegyed	Városközpont, Szigeti városrész, Mecsekoldal, Budai külváros
Nyugati városnegyed	Újmecsekalja, Rácváros, Patacs, Magyarürög, Istenkút, Nyugati Mecsek
Keleti városnegyed	Keleti Mecsekoldal, Pécsszabolcs, Bánom, Meszes, Gyárváros, Újhegy, a várostól távol eső települések: Somogy, Vasas, Hird, Üszögpusztá
Déli városnegyed	Kertváros, Megyerváros-Málom, Nagypárad, Árpádváros, Postavölgy

7. táblázat: Pécs városnegyedek

A későbbiekben ez a felosztás képezte az alapját a további, „finomított” városrészi lehatárolásoknak, a fejlesztési stratégiák tervezési egységeinek.

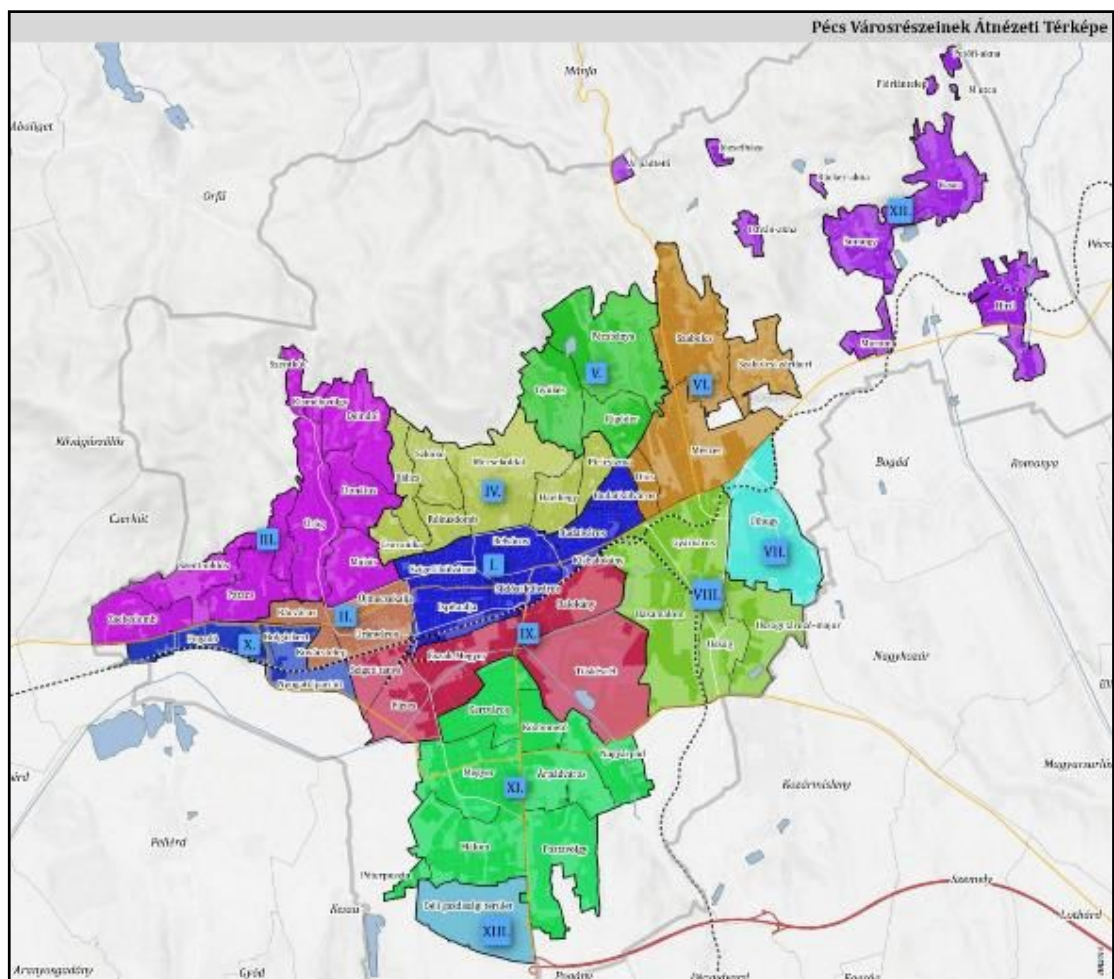
Jelen dokumentum esetében az alapegységek határait a településszerkezetben betöltött szerepük szerint finomítottuk, pontosítottuk.

I.	Belső városrészek	Ispitaalja, Siklósi külváros, Szigeti külváros, Belváros, Budai külváros, Kisbalokány, Budaiváros
A városrészen belül a Budai külváros belváros felé eső részét, mint Budai város neveztük meg, valamint a városrész együtt tervezhetősége okán a Kisbalokányi területet is ide soroltuk.		
II.	Nyugati városrészek	Kovácstelep, Rácváros, Uránváros, Újmecsekalja
A Szigeti út feletti területet a történeti fejlődése elején Újmecsekaljaként aposztrofálták, jelen felosztásban a beépítettség jellegéből adódóan (is) a Makári egységtől elkülönítetten nevesítettük.		
III.	Mecsek-nyugat	Ürög, Szentkút, Kismélyvölgy, Deindol, Patacs, Szentmiklós, Makár, Zsebedomb, Donátus
IV.	Mecsek-közép	Csoronika, Rókusdomb, Mecsekoldal, Havihegy, Piricsizma, Bálics, Szkókó
V.	Pécsi-víz mente	Füzes, Észak-Megyer, Balokány, Szigeti tanya, Tüskésrét
A városfejlesztésben stratégiai jelentőségű területet önállóan városrészként neveztük meg.		
VI.	Mecsek-kelet	Gyűkés, Rigóder, Pécsbánya

VII.	Keleti városrészek	Diós, Szabolcsi zártkert, Meszes, Szabolcs
VIII.	Újhegy	Újhegy
IX.	Keleti gazdasági terület	Gyárváros, Basamalom, Üszögi tározó-major, Üszög
Az eddig Déli 1 városrészként szerepeltetett területi egységet jellemző területhasználata szerint tovább tagoltuk.		
X.	Nyugati gazdasági terület	Fogadó, Nyugati ipari út, Bolgárkert
XI.	Déli városrészek	Kertváros, Köztemető, Megyer, Árpádváros, Nagyárpád, Málom, Postavölgy, Péterpuszta
XII.	Somogy - Vasas - Hird	M utca, Flóriántelep, Vasas, Somogy, Rücker-akna, István-akna, Murom, Hird, Petőfi-akna, Árpádtető, Józsefháza
XIII.	Déli gazdasági terület	Déli gazdasági terület

Stratégiai, illetve térszerkezeti szerepe okán önálló városrészként került megnevezésre.

8. táblázat: Pécs városrészei

9. ábra: Pécs város egyes városnegyedei, illetve városrészei

I. Belső városrészek

Belváros mellett Ispitalja, Siklósi külváros, Szigeti és Budai külváros, Kisbalokány, Budaiváros Belváros, Belső városrészek Ispitaalja, Siklósi külváros, Szigeti külváros, Belváros, Budai külváros

A városrészen belül a Budai külváros belváros felé eső részét, mint Budai város neveztük meg, valamint a városrész együtt tervezhetősége okán a Kisbalokányi területet is ide soroltuk.

A Belső városrészek területe mindössze 5,3 km², lakónépesség száma meghaladja a 20 ezer főt, a népsűrűség 5500 fő/km², amivel az átlagot tekintve a legsűrűbben lakott területe a városnak. A városrész területe a város területének mindössze 7%-a, azonban itt koncentrálódnak a közintézmények, ügyfélszolgálatok, pénzintézetek, a különböző hivatalok, a kulturális és sportélet intézményei, meghatározó közlekedési csomópontok, pályaudvarok, a város legnagyobb kereskedelmi központja, az egyetem intézményei, színházak, könyvtárak is ezen a területen vannak. A legtöbb civil kezdeményezés itt található, a közösségi élet, a turizmus jelentős része ide koncentrálódik, a műemlékek, a látnivalók is itt vannak.

A területre változatos beépítettség jellemző, a belvárosi rész – a klasszikus városfalon belül lévő terület megőrizte évszázados szerkezetét, szűk utcákkal, kis terekkel, de megtalálhatóak többszintes paloták, polgári, illetve iparos jellegű épületek is. A szűkebb belvárosi részt övező területek beépítettsége változó, a paneles, teres beépítés mellett az Ispitalján a villanegyed, vagy 50-60-as években épült bérházak is megtalálhatóak.

Összefoglalva a belváros szerkezete építészeti, térszerkezeti szempontból rendkívül mozaikos, de összeségében elmondható, hogy bizonyos területein – főként a szűkebb belvárosban - kevés a zöldfelület, nagy a beépítettségi százalék, nehézkes a városrészen belül a közlekedés. Társadalmi szempontból a nagy számú, ideiglenes lakó mellett (albérlők, külföldi diákok, turisták), a terület elöregedése jellemző, a szűkebb belvárosi területek, Ispitalja egyes részei Pécs legöregebb részeinek minősülnek. Ugyanakkor a belváros egyes részein (a klasszikus belvárosban) kiemelkedően magas a diplomások aránya, amely egyes területeken eléri a 40%-ot is.

II. Nyugati városrészek

Kovácstelep, Rácváros, Uránváros, Újmecsekalja

A Szigeti út feletti területet a történeti fejlődése elején Újmecsekaljaként aposztrofálták, jelen felosztás-ban a beépítettség jellegéből adódóan (is) a Makári egységtől elkülönítetten nevesítettük.

A Nyugati városrészek vonatkozásában nem rendelkezünk sem a terület, sem a népesség viszonylatában külön adatokkal, azonban az elmondható, hogy kiterjedése a rácvárosi és újmecsekaljai résszel együtt mintegy két-harmada a belváros területnek. Népessége hasonló nagyságrendű lehet, mivel Uránváros viszonylag sűrűn lakott terület, amely kompenzálja a városrész többi családi házas övezetét.

A terület egyes részei évszázadokon keresztül külön településként működtek, nem voltak Pécs szerves részei, ez különösen a rácvárosi területre igaz. A nyugati városrészek nagy része beépülni és benépesülni a 2. világháborút követően kezdett. Korábbi repülőtér

helyén került kialakításra az uránbánya nyitását követően Uránváros, amely mára sok szempontból Pécs egyik legélhetőbb területévé vált. A városrészben egyetemi központ, több sportpálya, szociális, egészségügyi, oktatási és sport intézmények is megtalálhatóak, emellett a jelentősebb bevásárlóközpontok is elérhetők, tömegközlekedés megfelelő.

A terület beépítettsége változatos, rácvárosi klasszikus falusi beépítés mellett a tízemeletes panelépületek is megtalálhatóak, ugyanakkor a tér szerkezete, a zöldfelületek aránya jóval kedvezőbb más városrészekhez viszonyítva.

III. Mecsek-nyugat

Ürög, Szentkút, Kismélyvölgy, Deindol, Patacs, Szentmiklós, Makár, Zsebedomb, Donátus

Mecsek-nyugat, tulajdonképpen a Mecsekoldal nyugati, családi házas területét foglalja magába, lakónépessége 12 ezer fő körül van, területe 11,2 km², népsűrűsége 1138 fő/km². Kiterjedését tekintve a városrész Pécs területének 14,7%-t jelenti, meghatározó méretű. A családi házas, viszonylag szellős beépítés eredményeként jelentős nagyságú a zöldfelület, ami az egész város számára az élhetőséget, az életminőséget tekintve is meghatározó.

A terület jelentősége az egészséges lakófunkció biztosítása mellett, a beépítésnek köszönhetően a városrész zöldterületeiben rejlik, egy-két közoktatási intézmény, illetve a pécsi lakók által kedvelt park található a városrészben (pl. Éger-völgy, Éger-tető).

A városrész egy része évszázadokig külön településként működött- pl. Patacs, Mecsekszentkút- ezen részek szervesülése csak a város terjeszkedésével, az 50-60-as években indult meg, a város növekedésével kezdődött. A Makár, Donátusi területeken nagyon sokáig a városi polgárok szőlőterületei, kertjei voltak, fejlődésük az életszínvonal emelkedésével, döntően a 80-90-es években indult. Ezt a gépkocsi -állomány növekedése is elősegítette, a területek, dűlők nagy részének megközelítéséhez gépjármű szükséges. A terület fejlődését benépesülését sajnálatos módon nem tudta követni az infrastruktúra- különösen az úthálózat fejlődése, a területeken kevés az elérhető szolgáltatás. A 90-es évekhez hasonló folyamat játszódik le napjainkban is Patacs, Zsebedomb, Ürög viszonylatában is. A városrész – különösen Donátus, Makár területe – iskolázottság szempontból kiemelkedő mutatókkal rendelkezik, a város elitjének jelentős hányada itt él.

IV. Mecsek-közép

Csoronika, Rókusdomb, Mecsekoldal, Havihegy, Piricsizma, Bálics, Szkókó

A Mecsek közép területe a város területének 8,4 %, népessége megközelíti a 20 ezer főt, a lakónépesség a település lakónépességének több mint 11%-a, a döntően családi házas terület népsűrűsége 2700 fő/km², amellyel a város negyedik legsűrűbben lakott területének minősül, a legsűrűbben lakott mecseki városrész.

A városrész egyes területei évszázadokig szintén a szőlőskertként, üdülőként funkcionáltak, más részek pl. Tettye, Mecsekoldal iparosok lakhelye volt. A településrészen

több egyetemei klinika és kar, oktatási intézmény (főként általános iskolák) is található. Itt van a város egyik legkedveltebb zöldterülete, és idegenforgalmi övezete is, ugyanakkor szolgáltatások egy része (kereskedelmi, jóléti és egyéb) csak a viszonylag közeli belvárosban érhetőek el.

A közlekedést tekintve a beépítettségétől függően- Mecsekoldal, Tettye- valamivel jobb helyzetben van, mint a Mecsek nyugati területei. A városrész – különösen Mecsekoldal, Tettye, Havihegy, Szkókó területe – iskolázottság szempontból kiemelkedő mutatókkal rendelkezik, a város elitjének jelentős hányada itt él.

V. Mecsek-kelet

Gyükés, Rigóder, Pécsbánya

A városrész lakónépességének száma megközelíti a 4000 főt, népsűrűsége a családi házas, kertes beépítésnek köszönhetően 6-700 fő/km² között van. A Mecsek keleti területei három különböző arculattal rendelkező területet fednek le.

Pécsbánya több mint 100 éves múlttal rendelkező, a szénbányászatnak köszönhetően évtizedekig kifejezetten jó társadalmi-gazdasági helyzetű, intézményekkel, szolgáltatásokkal ellátott terület volt. A bányabezárásokat követően a városrész helyzete rendkívül nehézre vált. A gazdasági - társadalmi problémák mellett a területen évtizedekig jelentős problémát okozott a bányaterületek rekultivációjának hiánya.

Gyükés hasonlóan a Mecsek nyugati területeinek egyes részeihez, kiskertes övezete volt, ahova a főként a 90-es években kezdtek kiköltözni a zöldterületet igénylő családok. Emellett azonban az is megfigyelhető volt, hogy a nehéz helyzetbe került lakosság egy része is az olcsó lakhatás miatt a területen telepedett le. Gyükés térségében sajnos a közlekedési hálózat, utak állapota, csapadékvíz elvezetés további fejlesztést igényel.

Rigóder térsége iparos múlttal rendelkezik, családi házas, társadalmilag kiegyensúlyozottnak mondható vegyes lakóövezet, a három városrész közül a legidősebbnek mondható.

A gazdasági aktivitást tekintve a városrésznek vannak kedvezőtlenebb területei- pl. Pécsbánya egyes területei- de összességében átlagosnak mondható. A Karolina külfejtés rekultivációjával, a Mecseki ökoturisztikai fejlesztésekkel a városrész további felértékelődése várható, hiszen mind a központ, mind a Mecsek viszonylag könnyen megközelíthető, és a tájrendezés befejeztével a természeti környezet kifejezetten vonzó lesz.

VI. Keleti városrészek:

Diós, Szabolcsi zártkert, Meszes, Szabolcs

A keleti városrészek lakónépessége 13 ezer fő, a város lakosságának mintegy 8-9 %-a él ezen a területen, területe 6,8 km², ami nagyságrendileg hasonló arányt képvisel a város területéből.

A keleti városrészek szintén eltérő történeti múlttal, gazdasági hagyományokkal rendelkeznek. A területen elérhetőek oktatási intézmények, kereskedelmi és egyéb jóléti szolgáltatások (ez utóbbi nem olyan volumen, mint Kertváros), hivatali ügyintézés, szakorvosi ellátás azonban csak a belvárosban van, egyetemi intézmény nincs a területen.

A területekre a Szabolcsi zártkertes övezet kivételével napjainkban a lakófunkció a jellemző. Diós iparos múlttal rendelkező, családi házas övezet, infrastrukturális szempontból a terület a közművekkel való ellátottsága a városi átlagot meghaladja, az itt élők iskolázottsági, aktivitási mutatói is kedvezőek. Meszest az 50-60-as években népesült be, a városrész jelentős része ekkor épült. A térszerkezetét, az itt élők, társadalmi gazdasági helyzetét tekintve a településrészt a Komlói út „kettévágja”. Nyugati oldalán mozaikos térszerkezet jellemző, családi házas területek mellett, panelépületek, sorházak és emeletes téglapépületek is megtalálhatóak, iskolázottsági, munkaerőpiaci mutatók kedvezőbbek. A keleti oldal ennél jóval egyhangúbb, jellemzőek a 3-4 szintes, napjainkra korszerűsítésre, felújításra szoruló emeletes téglapépületek, társadalmi-gazdasági helyzet rendkívül kedvezőtlen. Szabolcs, a török időkben is lakott Árpád-kori település, évszázadokig önálló volt, területén cseh és német bányászok letelepedésével a 19. század végén kezdődött el a bányászat. A Szabolcsi zártkertes övezetben a lakófunkció az olcsó lakhatás miatt az elmúlt 20 évben kezdett megjelenni, korábban elsősorban rekreációs funkciója volt. Infrastrukturális szempontból kedvezőtlen helyzetű terület (utak, megfelelő közműhálózat kiépítése, fejlesztése szükséges).

A városrész arculata, társadalmi-gazdasági helyzete a bánya fejlődéséhez, bezárásához kapcsolható. A városrészen több, alacsony komfortfokozatú, telepszerű, napjainkra teljesen szegregált területté vált lakóövezetek is található (pl. György-telep, Hősök tere környéke). A bánya bezárása nagyon nehéz helyzetbe hozta a meszesen élőket is, a területek állaga leromlott, a lakóingatlanok értéke lecsökkent, a kedvezőbb jövedelmű helyzetű lakosság kioregedett, meghalt (idős bányászok), a jobb jövedelmi helyzetűek elköltöztek. A terület leértékelődése sajnos az elmúlt évtizedben nem állt le, sőt a kedvezőtlen folyamatok, az elszegényedés, a szegregáció jelensége egyre kiterjedtebb a városrészben. napjainkra a Budai Városkapu iskolától északra fekvő terület nagy része problematikus, szegregáló övezetté vált.

VII. Újhegy

Újhegy területe évszázadokig a Mecsekszabolcshoz tartozott, az ottani gazdák művelték az itteni területeket. A 19. század második felében azonban a térségben a város, a bánya gazdasági, fejlődésével párhuzamosan, felmerült igények kiszolgálása érdekében ipar telepedett meg: szénmosó, szénosztályozó, gázgyár, erőmű, kokszmű, brikettgyár, a terület ekkor indult fejlődésnek, a lakófunkció azonban jellemzően csak a 20. század második felében jelent meg. A bányák működése miatt vasúti összeköttetéssel is rendelkezett.

Napjainkban a lakósnépesség száma mintegy 3500 fő, a város népességének mintegy 2,5%-a él itt, a 2,8 km²-es terület a város területének 3,7%-a. Újhegy a funkciókat tekintve vegyes övezet, a városhoz közelebbi területén a településrész és Pécs közé ékelődve jelentős, tradicionálisnak is mondható iparterületek találhatók, a távolabbi, hegyen elterülő rész klasszikus családi házas övezet, népsűrűsége jóval a város átlag alatt van. A terület viszonylag közel fekszik a belvároshoz, közlekedése, infrastrukturális állapota kielégítő, kereskedelmi szolgáltatásokkal való ellátottsága a közeli hipermarketek miatt megfelelő, óvodával, orvosi ellátással rendelkezik.

VIII. Keleti gazdasági terület

Gyárváros, Basamalom, Üszögi tározó-major, Üszög

Az eddig Déli 1 városrészként szerepeltetett területi egységet jellemző területhasználata szerint tovább tagoltuk.

A terület a hatos úttól délre fekvő vegyes funkciójú, mozaikos szerkezetű övezet, ahol a lakó és gazdasági-ipari funkciók is megtalálhatóak. A terület lakosságszáma minösszes 2-2500 fő között van, kiterjedése azonban jelentős, 7,6 km², ami a város területének 10%-a.

Gyárváros területén a 19. század második felében létesült lakóövezet, az itt élők a környező üzemekbe (szénmosó, kisebb gyárak) jártak dolgozni, hagyományosan munkásnegyed volt. Basamalom történetéhez több legenda is fűződik, nevét állítólag egy török pasa malmáról kapta, de egyes feltételezések szerint itt a török időkben egy nyári lak volt. Az épület még a 20. század elején is állt. A térségében iparterületek és családi házas övezetek váltják egymást, az erőmű dolgozói Jankovics telepen éltek, ugyanakkor Basamalom egy része azonban napjainkra rendezetlen, szegregálódó területté vált. Üszög területére döntően az ipari funkció a jellemző, Üszögpuszta és Üszögpuszta major elsődleges funkciója a lakóövezet, ugyanakkor a XVIII. századi, műemléki védelem alatt álló Batthyány kastély turisztikai hasznosítása, a területen lévő horgászto, a zöldterületek a rekreációs funkcióval bírnak.

A városrész iskolával, kereskedelmi és egyéb ipar jellegű szolgáltatásokkal jól ellátott, közlekedési helyzete is kedvező, ugyanakkor a tömegközlekedés egyes területeit nem érinti, a városrész, illetve a város egyik legfontosabb bevezető útjának (Mohácsi út), valamint a 6.számú főútvonallal való kereszteződésének fejlesztése szükséges. A település szerkezetéből fakadóan az iparterületek közé beékelődött telepszerű lakóterületek, sorházak egy része szegregációs pontnak, illetve szegregátumnak minősül (Csaba utca, Előd, Mohácsi út egyes szakaszai utca).

A városrész jelentőségét a belvárosi területekhez való közelsége, kedvező közlekedési kapcsolatai (főútvonal vasút), rozsdáövezetei, barnamezős területei adják, hasznosítási lehetőségeinek vizsgálata, funkcióbővítése, a terület rendezése, fejlesztése, mindenképp indokolt.

IX. Pécsi-víz mente

Füzes, Észak-Megyer, Balokány, Szigeti tanya, Tüskésrét

A városfejlesztésben stratégiai jelentőségű területet önállóan városrészként neveztük meg. A terület lakosság száma elhanyagolható, pár száz fő. A városrészben több sportintézmény (Tüskésrét, Verseny utcai sportpályák) illetve a város egyik legjelentősebb rendezvényhelyszíne az Expo található, de túlnyomórészt a Pécsi-víz, az erőmű közelsége, a vasút miatt is ipari övezetként funkcionál.

Mérete ugyanakkor jelentős, a város területének mintegy 11 %-a terület rendezése a rekultiválásra szoruló, illetve városfejlesztésre felhasználható kiterjedt területek miatt is kiemelt. Közlekedéshálózata fejlesztésre szorul, a belvárossal való összeköttetése, annak ellenére, hogy gyakorlatilag néhány percen belül elérhető, kedvezőtlen, kereskedelmi szolgáltatásokkal kevésbé ellátott. Társadalmi szempontból Szigeti-tanya és Füzes dűlő térségében szegregációs pontok is találhatóak.

X. Nyugati gazdasági terület

Fogadó, Nyugati ipari út, Bolgárkert

A terület lakónépessége elhanyagolható, néhány száz fő, kiterjedése 2,3 km², amely a város területének mindössze 3%-át jelenti. A városrész beépítetlen, kertészeti, mezőgazdasági hasznosítású terület volt, gazdasági hasznosítása a vasútvonal létrejöttével, kisebb üzemek, a Mol idetelepülésével indult meg. Fejlődése igazán hangsúlyossá a rendszerváltást követően a nagy hipermarketek (Tesco, Parktiker, Metro stb.) megjelenésével vált, napjainkra a város egyik legfontosabb kereskedelmi övezete. Közlekedési helyzete, infrastrukturális ellátottsága kedvező, ugyanakkor funkcióbővítése, arculatának rendezése indokolt.

XI. Déli városrészek

Kertváros, Köztemető, Megyer, Árpádváros, Nagyárpád, Málom, Postavölgy, Péterpuszta

A Déli városrészek területe a gyakorlatilag a Pécsi-víztől délre elterülő övezetet jelenti, a város mind kiterjedésében, mind népességszámában legnagyobb, meghatározó területe, népességének száma meghaladja a 40 ezer főt, területe Pécs teljes területének a 15%.

A terület a város más részeihez képest fiatal, a gazdasági aktivitás ugyanakkor összességében átlagos, az iskolázottság tekintetében a városi átlag környékén, kis mértékben az alatt van.

A városrészt rendkívül vegyes arculat, mozaikos szerkezet jellemzi, a kertés, családi házas, falusias beépítés mellett (Postavölgy, Nagyárpád, Régi Kertváros, Málom egy része) jellemzőek a négy és tízeleteres panelszerkezetű épületek (Kertváros), jellemző funkció a lakófunkció. A település ezen részét a Pécsi víz és a vasút pálya elvágja a belvárosi területektől, a két terület között a Pécsi -víz mentén jelentős iparterületek találhatóak, így szervesülésük sem Pécshez, sem egymáshoz nem egységes.

Ellátottságát tekintve a városrész bizonyos tekintetben Pécs egyik legjobban ellátott területe oktatási intézmények, iskolák, kórház, számos szolgáltatás, kereskedelmi üzlet, a legjelentősebb mozi is a területen található, illetve itt van a város egyik kedvelt parkerdeje is (Malomvölgyi-tó). A városrész népességéhez képest fejletlennek ítéltető meg a szakorvosi ellátás, valamint a középfokú oktatás is, egyetemi intézmény, jelentősebb közhivatal sincs a területen.

A tömegközlekedés kielégítő, ugyanakkor gépkocsival a vasút átjárók, felüljárók korlátozott száma miatt a belváros bizonyos időszakokban nehezen megközelíthető. Kertvárosban sajnos az utóbbi években kedvezőtlen társadalmi folyamatok is elindultak, a lakótelep egyes részeinek elszegényedése, lecsúszása figyelhető meg (Varsány utca, Diana tér, Csontváry utca), amely bűnözés megnövekedéssel, drogfogyasztás megjelenésével is párosul.

Ugyanakkor más területeken a városközpont viszonylagos közelsége, a zöldterület, az egészséges levegő miatt Postavölgy, Nagypárad, Málom tekintetében a terület felértékelődése figyelhető meg.

XII. Somogy - Vasas - Hird

M utca, Flóriánteleg, Vasas, Somogy, Rucker-akna, István-akna, Murom, Hird, Petőfi-akna, Árpádtető, Józsefháza

Pécs keleti részén található települések népességszámára sajnos nem rendelkezünk pontos adattal, de nagyságrendileg 8000 fő lakhatja a területet, népsűrűsége a településrészek családi házas beépítettsége miatt kedvező. A városrész iskolázottsági mutatói, a múltja miatt is, főként egyes kisebb területeket tekintve jelentős mértékben a pécsi átlag alatt vannak.

A területek természeti adottságai, a mecseki erdők közelsége, a térségben található tavak miatt rendkívül kedvezőek. A városrészek szervesülése Vasas és Somogy kivételével sem egymáshoz, sem Pécshez máig nem történt meg, ezt gátolja a főútvonalon kívüli közlekedési kapcsolatok, átkötő utak, kerékpárutak hiánya is.

Vasas, Somogy és Hird évszázadokig önálló, bányászattal, mezőgazdasággal és iparos tevékenységgel foglalkozó települések voltak, önálló intézményekkel, óvodával, iskolával, művelődési házakkal, hangsúlyos és meghatározó települési identitással. A bányászat fejlődésével főként Vasas és Somogy területén bányatelepek jöttek létre, amelyek társadalmi értelemben ma a városrészek legjelentősebb problémáinak minősülnek. A bányászat fejlődése, igényei hozták létre a többi területet is M utca, Flóriánteleg, Rucker-akna, István-akna, Petőfi-akna, Józsefháza elsősorban a szénbányászat fejlődésének köszönhetik létrejöttüket, Árpádtető pedig elsősorban az erdővel, az erdészettel kapcsolatos gazdasági igények miatt fejlődött. A Muromi terület Pécs és Pécs Somogy közé beékelődött kiskertes övezet, ahol napjainkban egyre jelentősebb a lakófunkció.

A városrész a bányák bezárása után rendkívüli módon elszegényedett, mára jelentős, beavatkozást igénylő szegregátumok alakultak ki a térségben, pl. István akna, M. utca, Somogy bányateleg. A terület kétarcú, a szegregátumokra a „fiatalosodás” jellemző, ugyanakkor Somogy és Vasas előregedő terület. Hird tekintetében elmondható, hogy egyre

jelentősebb az alvótelepülés funkciója. A városrész több, rekultivációra, barnamezős hasznosításra alkalmas, korábbi bányaterülettel rendelkezik, bányászati műemlékeinek száma, hagyományai potenciált jelentenek.

XIII. Déli gazdasági terület

Stratégiai, illetve térszerkezeti szerepe okán önálló városrészként került megnevezésre ez a terület, amelynek jelenleg a város életében gyakorlatilag elhanyagolható a szerepe van, néhány kisebb vállalkozás található itt. Népessége, beépítettsége minimális, jelentős méretű szabad területtel, megfelelő infrastruktúrával (pl. utak, közművek), rendelkezik, ugyanakkor kedvező közlekedésföldrajzi helyzete – reptér, autópálya és Kertváros révén a potenciális munkaerő közelsége miatt célszerű a fejlesztési területek közé besorolni. A terület elhelyezkedése okán alkalmas lesz arra, hogy a jövőben a város egyik meghatározó, modern iparterülete legyen.

1.2.2. A város fő jellemzői városrészi vetületben a stratégiai (tematikus) célok szempontjából vizsgálva

A célrendszer eltérően érinti az egyes városrészeket. A célok meghatározása során figyelembe vett legfontosabb szempontok közt hangsúlyosan szerepelt, hogy a célok megvalósulás ne növelje, hanem csökkentse a különbségeket, javítsa a társadalom integráltságát és szolgálja a társadalmi igazságosságot.

A zöldfelületek szempontjából az egyenletes hozzájutás és a város átszellőzésének javítása szerepel kiemelt nézőpontként.

A társadalom szempontjából a célok városrészi hatása nagyon összetett, a célok nagyobb súllyal a hátrányosabb helyzetű társadalmi rétegek felemelésére irányulnak, ezért hatásuk a keleti-déli területeken markánsabb lehet, azonban az integráció, a kulturális tőke fejlesztése vagy a közösségek fejlődésének elősegítése minden területen fontos lehet.

A gazdaságfejlesztési célok a beruházások potenciális helyszínét illetően az ipari parkokat, a barnamezős területeket érintik legjobban, de megjelennek a Pécsi víz vonala mentén is. A lakosság eloszlását tekintve a nagy lakosságszámú területek a legérintettebbek, de a város egészséges társadalmi összetétele tekintetében nem kevésbé fontos a ritkább lakosságú, de magasabb iskolai végzettségű területek lakosság-megőrzése.

Térszerkezeti vonatkozásban a város középső és keleti területei a legérintettebb fejlesztési területek, valamint a nagyobb városrészek alközpontfejlesztései jelentősek, melyek célja a kiegyensúlyozott térszerkezet kialakítása.

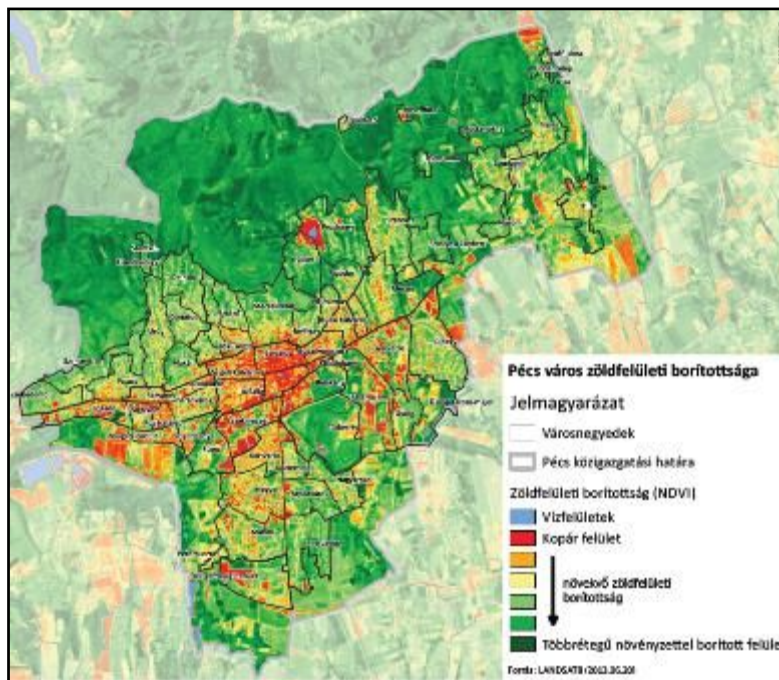
1.2.2.1. Egészséges környezet biztosítása

A zöld felületek, integrálva a kék infrastruktúra elemeit együttesen alkalmasak lehetnek arra, hogy külön beavatkozás nélkül is, pusztán az élő rendszerekre jellemző autonóm szabályozó mechanizmusaikon keresztül mérsékeljék környezetünk szélsőségeit, és a városlakók számára optimális környezeti feltételeket teremtsenek. A zöld- és kék infrastruktúra kiterjesztése a város legtöbb részében hozzájárulhat a klimatikusan szélsőséges (leginkább nyári) hónapok könnyebb túléléséhez, a szellemi és testi frissesség alapjának számító éjszakai nyugodt pihenés feltételeinek megteremtésével. A zöld és kék felületek, legyenek azok akár köztulajdonban vagy magánterületen, hathatósan járulnak hozzá a város esztétikai, városképi megjelenéséhez, biológiailag aktív felületként csökkentik a légszennyező anyagok koncentrációját, mérsékelhetik a fény- és zajhatásokat, megfelelő tárgyi kiegészítésekkel pedig sokféle társadalmi réteg mozgás- és rekreációs igényét is szolgálhatják.

A természeti adottságaikat tekintve az egyes pécsi városrészek között jelentős különbségeket találunk. A városrészek eltérő domborzati fekvése, az ebből adódó eltérő klimatikus sajátossága, felszíni vizekben való gazdagsága, talajadottságai, az egykori természetes élőhelyek maradványfoltjainak nagysága eltérő karaktert, kedvezőbb vagy éppen hátrányosabb feltételeket biztosít az adott városrész lakói számára. A városképileg meghatározó épített környezet mellett kialakult, főként antropogén eredetű zöld- és kékfelületek eltérő arányban, térbeli mintázatban, minőségben és funkcióval vannak jelen az egyes városrészekben.

A klímaváltozás negatív hatásainak leginkább kitett, egyben a legkisebb alkalmazkodóképességgel rendelkező városrész a történelmi belváros. A következő ábrán jól látszik, hogy a város központi, történelmi városmagja hőszigetként emelkedik ki a Mecsekoldal és a Pécsi víz völgyének klímáját tekintve kedvezőbb zónájából. Noha megfelelő alapadatok híján csak becsülni lehet a hőmérsékleti különbségeket az egyes városrészek között, előzetes kalkulációk szerint akár 8-10 fok eltérés is lehet a legmelegebb és leghűvösebb városrészek maximális nappali felmelegedésében. Noha az éjszakai lehűlés mértékét sok tényező is meghatározza (pl. átszellőző-képesség, beépített környezet hőkapacitása stb.), a zöld és kék felületek kiterjedése, a városi növényzet intenzitása egyike a legfontosabbaknak. Éppen ezért a városrészenként azonosított fejlesztési tervekben az épített környezettel párhuzamosan, azzal egyenrangú mértékben szükséges fejleszteni a kondicionáló felületek mennyiségét és minőségét is.

A humán rekreációt szolgáló zöld és kék felületek hiánya rendszeres és sokat emlegetett probléma a városlakók részéről. E tekintetben elvárás lehet, hogy véges távolságon (ált. 500 m-en) belül elérhető, a mindennapos testmozgást, kikapcsolódást szolgáló, sokféle korosztály számára megfelelő szolgáltatásokat nyújtó zöldterületek kerüljenek kialakításra kellő sűrűségben. Noha a város rendelkezik megfelelően felszerelt és kellően nagy befogadóképességű zöldterületekkel több városrészben is, ezek általában távol esnek a sűrűn lakott, fiatal családok által preferált lakóhelyektől, és a történelmi városrészekről.

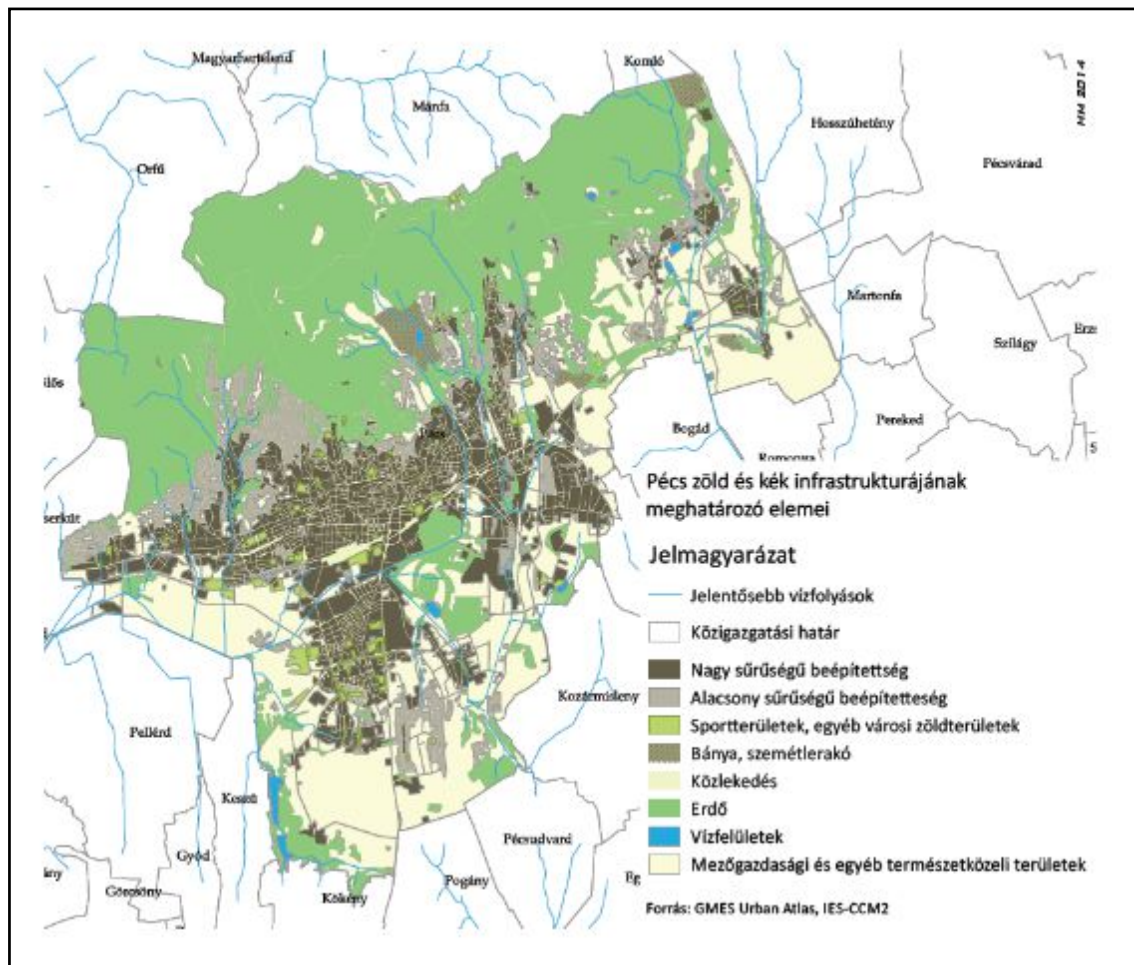
10. ábra: Pécs város zöldfelületi borítottsága

Forrás: LANDSTAT (2013.06.20.) alapján

A város térszerkezetében *jól elhelyezett, megfelelő méretű és intenzitású* zöldfelületek fontos szerepet tölthetnek be a levegőtisztaság- és a termikus komfortfeltételek javítása területén. Egy város klimatikus jellemzőit leginkább a kiterjedt, komplex zöldfelületek (több szintes lombkorona, meghatározó cserjeszint), vagy fizikailag aktív állandó vízfelületek, felszíni vízfolyások képesek befolyásolni.

A tájszerkezet megbontása és a Mecsek É-D irányú völgyeinek beépítése következtében a város átszellőzése sérült. A Mecsek erdőtömbje, valamint a belváros DK-i határában lévő Balokány és Tüskésrét sokhektáros kiterjedésű egybefüggő zöldfelülete kedvező adottság, mely az egész város klímájára meghatározó hatással bírhat. A várost északról határ erdőség mintájára a déli, jelenleg intenzív mezőgazdálkodással művelt területeken hasonló erdőtömbök létrehozása javasolható. Ez egyrészt a város hőszigetként viselkedő részeivel szemben kisebb mértékben felmelegedve a városi légáramlás megindulásához járulhat hozzá, másrészt pedig csökkentheti a déli mezőgazdasági táj felől érkező szálló por és pollenszennyezés mértékét.

A városon belül kevés és funkcionálisan gyenge kínálatú a köztulajdonú zöldterületek száma. Alacsony a zöldfelületi intenzitás, vagyis nem elegendő a fás-cserjés növényzet borítottsági aránya. Az egyes zöldfelületek szétszórtnak, elszigetelten, területileg kiegyenlítetlen módon helyezkednek el; a foltszerű, vonalas és pontszerű zöldfelületek jelenléte sok városrészben nem biztosított kellő arányban. Mindez nemcsak városképileg aggályos, hanem jelentősen ronthatja az egyes városrészek klímaváltozással szembeni alkalmazkodóképességét is.

11. ábra: Pécs zöld és kék infrastruktúrájának meghatározó elemei

Forrás: GMES Urban Atlas, IES-CCM2 alapján

A zöldfelületek mellett a vízfelületek is rendelkeznek kondicionáló hatással: port és szennyeződéseknek kötnék meg, párolgásukkal hűtik a levegőt. Nagyban javítják a növényzet életkörülményeit, ezen keresztül a város mezo- és mikroklimáját. A kondicionáló zöldfelületekkel szinergiában működve növelik egymás esztétikai és környezetjavító hatását. Sok városrészben a burkolt felületek túlzott arányban vannak jelen a zöldfelületekhez képest. Kismértékű a helyben tartott csapadék és kevés a városban a vízfelület. A meglévő vízfolyások medrének revitalizálásával, csatornába vezetett patakok felszínre hozásával, és a hegylábi területek forrásainak hasznosításával jelentősen fejleszthető lenne a város kék infrastruktúrája.

A városi élet mindennapjait érintő egyik fontos várható következménye a klímaváltozásnak, hogy a lehullott csapadék időbeli változatossága megnő: hosszabb aszályos időszakot rövid idő alatt lehulló jelentősebb csapadék követhet, ami a villámárvizek problémájának súlyosbodását vetíti előre. A fokozódó szárazság miatt jelentősen nő a nyári időszakban az ivó- és öntözővíz iránti igény.

A nyári felhőszakadások során lezúduló, esetenként villámárvizet okozó csapadék elvezetéséhez a csapadékcatorna-hálózat elégtelen. Ennek egyik fő oka a belváros és a Mecsek oldal magas burkoltsági aránya, a művelt területek visszaszorulása, a talaj ebből adódóan alacsony vízviszatarató-képessége. A csapadékvíz nagy része, valamint a volt

bányaterületeken felszínre kerülő nagy mennyiségű szennyezett, illetve tisztított víz ugyancsak hasznosítás nélkül elvezetésre kerül, miközben a forgalom által felvert szálló por megkötése és a zöldfelületi arány nagyságrendi növelése jelentős mennyiségű öntözővizet igényelne.

A városi csapadékvizek visszatartására egyrészt a Mecsekoldal megfelelő pontjain létesítendő zárt ciszternák, másrészt a megnövelt kapacitású és megfelelően karbantartott csapadékelvezető rendszeren keresztül ellátott, a Pécsi víz mentén létesítendő és rekreációs célokat szolgáló mesterséges tavak szolgálhatnának. A zápor- és csapadékvíz-tározók létesítésével a város vízgazdálkodása kiegyensúlyozottabbá válik. A tározókban összegyűjtött csapadékvíz a városüzemeltetés számára öntözővízként lesz használható, gazdaságosabbá téve ezáltal a városüzemeltetési feladatok ellátását.

1.2.2.2. Fenntartható, fejlődő társadalom¹

Pécs város területeinek demográfiája – népsűrűség

A 2011. évi népszámlálás adatai szerint a lakónépesség száma Pécsen 156 049 fő volt. Ez a népesség összesen 76,2 km² területen élt². A város népsűrűsége – lakónépességre számítva – 2 047 fő/km² volt. (Lásd a következő táblázat adatait.)

A számítás alapjául a 2011. évi népszámlálás lakónépessége, illetve a népszámlálási tömbökre vonatkozó területi adatok szolgáltak. Az adatok azon része, melyek kizárólag népszámlálás révén keletkezik – ilyenek a városrészi, akcióterületi adatok-, egy új népszámlálás lefolytatását követő adatszolgáltatás megtörténteig nem frissíthető.

Városrészek	A lakónépesség száma	A lakónépesség súlya	Terület	A terület súlya	Népsűrűség
I. Belső városrész	29 469 fő	18,9%	5,3 km ²	7,0%	5 571 fő/km ²
II. Nyugati városrészek	na	na	na	na	na
III. Mecsek-nyugat	11 656 fő	7,5%	11,2 km ²	14,7%	1 138 fő/km ²
IV. Mecsek-közép	17 481 fő	11,2%	6,4 km ²	8,4%	2 713 fő/km ²
V. Mecsek-kelet	3 513 fő	2,3%	5,4 km ²	7,1%	653 fő/km ²
VI. Keleti városrészek	13 343 fő	8,6%	6,8 km ²	8,9%	1 969 fő/km ²
VII. Újhegy	3 822 fő	2,4%	2,8 km ²	3,7%	1 353 fő/km ²
VIII. Keleti gazdasági terület	2 305 fő	1,5%	7,6 km ²	10,0%	301 fő/km ²
IX. Pécsi-víz mente	549 fő	0,4%	8,4 km ²	11,0%	65 fő/km ²
X. Nyugati gazdasági terület	162 fő	0,1%	2,3 km ²	3,0%	70 fő/km ²
XI. Déli városrészek	40 832	26,2%	11,4 km ²	15,0%	3 590 fő/km ²
XII. Somogy-Vasas-Hird	na	na	na	na	na
XIII. Déli gazdasági terület	18 fő	0,0%	2,2 km ²	2,8%	8 fő/km ²
Pécs város együtt	156 049 fő	100,0%	76,2 km²	100,0%	2 047 fő/km²

9. táblázat: Pécs város egyes városrészeinek népsűrűsége fő/km²

¹ A fejezet adatai nem frissíthetők. 2011. óta nem volt népszámlálás, így városrészenkénti újabb adatok nem állnak rendelkezésre.

² A népsűrűség számítását a népszámlálási adatokra támaszkodva végeztük. A népszámlálás óta eltelt időszakban a város népessége közel 7%-kal csökkent, 2014. január elsején 146.581 fő volt. Pécs város tényleges területe a szövegben jelzettnél nagyobb, a laksűrűség számítása során azonban figyelmen kívül hagytuk a külterületeket.

A város lakónépessége azonban nem egyenletesen oszlik el a lakott területeken, az egyes nagy városrészek népsűrűsége jelentős mértékű eltéréseket mutat.

Ha a városra jellemző népsűrűség-értékeket tekintjük, abban az esetben városrész szinten a Belső városrészek népsűrűsége a relatíve legmagasabb – 5 571 fő/km². A második legsűrűbben lakott városrész a Déli városrészek nevű terület, itt a népsűrűség 3 590 fő/km². A Mecsek-közép nevű terület az itt jellemző 3 590 fő/km² népsűrűséggel a harmadik legsűrűbben lakott területe a városnak. A városnegyed szintű népsűrűség adatokat a városnegyedeket alkotó városrészek heterogenitása miatt tovább kell finomítani, mivel az egyes területekről nem adnak reális képet.

A népsűrűséget városrész szintű adatokkal jellemezve megállapítható, hogy Pécs legsűrűbben lakott területe a Déli városrészben található Megyer városrész. **Ebben a városrészben a laksűrűség értéke 14 420 fő/km². Ez az érték a város egészére jellemző átlagos laksűrűség hétszerese!**

Pécs második legsűrűbben lakott városrésze a Belső városrészek elnevezésű városnegyedben található Szigeti külváros nevű városrész. **A Szigeti külvárost jellemző laksűrűség értéke 10 466 fő/km². Ez az érték a város egészére jellemző átlagos laksűrűség több mint ötszöröse!** A város harmadik legsűrűbben lakott városrésze a Mecsek közép városnegyed Rókusdomb nevű városrésze. **A Rókusdombot jellemző népsűrűség 7 448 fő/km². Ez az érték a város egészére jellemző érték három és félszerese.** A városi átlagot jelentős mértékben meghaladja a népsűrűség még a Belvárosban – 6224 fő/km², illetve a Budaivárosban – 6171 fő/km². Az egyes városrészeket jellemző **népsűrűség-adatokat a következő táblázat tartalmazza.** (A 2011. évi népszámlálás lakónépességre, illetve a népszámlálási tömbökre vonatkozó területi adatok alapján készült.)

Városnegyed	Városnegyed népsűrűsége	Városrész	Városrész népsűrűsége
Belső városrész	5 571 fő/km ²	Ispitalja	3 306 fő/km ²
		Siklósi külváros	3 964 fő/km ²
		Szigeti külváros	10 466 fő/km²
		Belváros	6 224 fő/km²
		Budai külváros	3 423 fő/km ²
		Kisbalokány	3 000 fő/km ²
		Budaiváros	6 171 fő/km²
Nyugati városrész	n.a. ³	n.a.	n.a.
Mecsek-nyugat	1 338 fő/km ²	Ürög	1 458 fő/km ²
		Szentkút	338 fő/km ²
		Kismélyvölgy	541 fő/km ²
		Deindol	810 fő/km ²
		Patacs	2 393 fő/km ²
		Szentmiklós	340 fő/km ²
		Makár	1 530 fő/km ²
		Zsebedomb	665 fő/km ²
		Donátus	1 473 fő/km ²
Mecsek-közép	2 713 fő/km ²	Csoronika	3 165 fő/km ²
		Rókusdomb	7 448 fő/km ²
		Mecsekoldal	2 097 fő/km ²

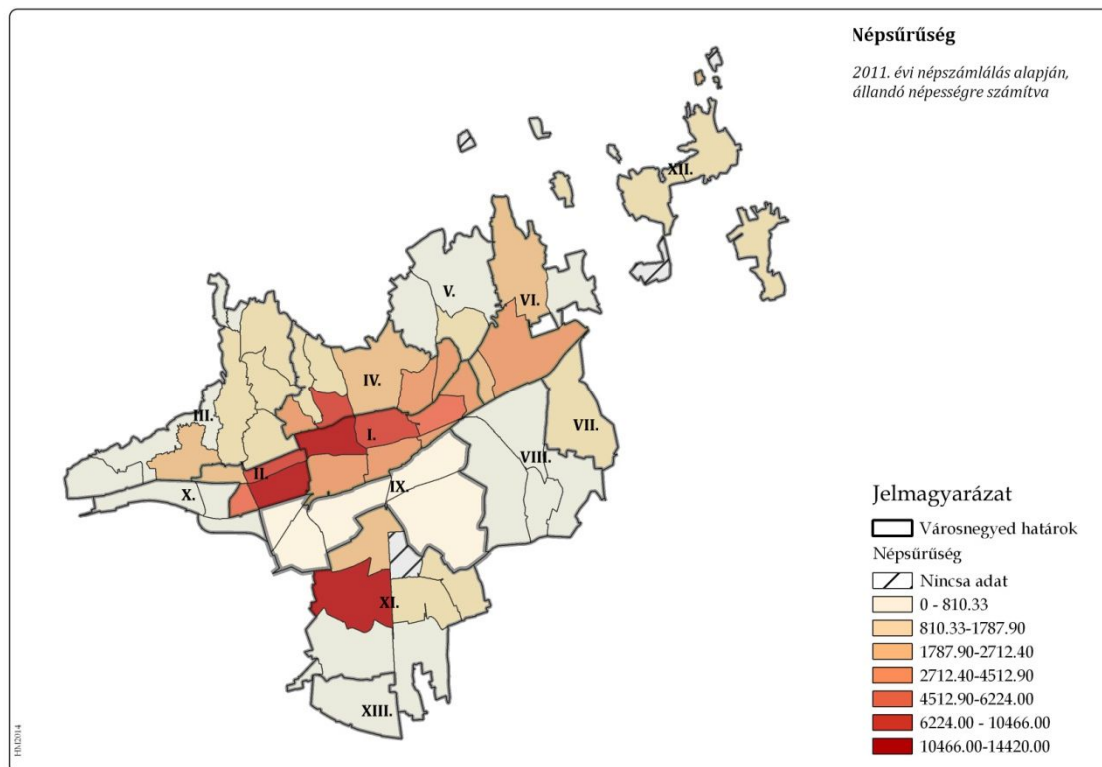
³Az adott városnegyedre vonatkozó, kért adatok e sorok írásáig nem érkeztek meg a KSH-tól. Az Uránvárost is magába foglaló Nyugati városrész-adatok megérkezését követően a laksűrűség sorrendje változhat!

Városnegyed	Városnegyed népsűrűsége	Városrész	Városrész népsűrűsége
		Havihegy	3 318 fő/km ²
		Piricsizma	2 928 fő/km ²
		Bálics	1 463 fő/km ²
		Szkókó	1 779 fő/km ²
Mecsek-kelet	653 fő/km ²	Gyűkés	304 fő/km ²
		Rigóder	1 505 fő/km ²
		Pécsbánya	556 fő/km ²
Keleti városrészek	1 969 fő/km ²	Diós	2 389 fő/km ²
		Szabolcsi Zártkert	232 fő/km ²
		Meszes	2 712 fő/km ²
		Szabolcs	1 908 fő/km ²
Újhegy	1 353 fő/km ²	Újhegy	1 353 fő/km ²
Keleti gazdasági terület	301 fő/km ²	Gyárváros	628 fő/km ²
		Basamalom	265 fő/km ²
		Üszögi tározó-major	7 fő/km ²
		Üszög	196 fő/km ²
Pécsi-víz mente	65 fő/km ²	Füzes	9 fő/km ²
		Észak-Megyer	150 fő/km ²
		Balokány	118 fő/km ²
		Szigeti tanya	79 fő/km ²
		Tüskésrét	21 fő/km ²
Nyugati gazdasági terület	70 fő/km ²	Fogadó	129 fő/km ²
		Nyugati ipari út	5 fő/km ²
		Bolgárkert	14 fő/km ²
Déli városrészek	3 959 fő/km ²	Kertváros	2 560 fő/km ²
		Köztemető	-
		Megyer	14 420 fő/km ²
		Árpádváros	1 026 fő/km ²
		Nagyárpád	952 fő/km ²
		Málom	666 fő/km ²
		Postavölgy	652 fő/km ²
		Péterpuszta	216 fő/km ²
Somogy-Vasas-Hird	n.a.	n.a.	n.a.
Déli gazdasági terület	8 fő/km ²	Déli gazdasági terület	8 fő/km ²

10. táblázat: Pécs város egyes városnegyedeinek népsűrűsége fő/km²

Megjegyzés: a táblázatban **szürke színnel kiemeltük** azokat a népsűrűség-értékeket, amelyek legalább 25%-kal magasabbak a város egészét jellemző 2047 fő/km² értéknél. Vastag szedéssel kiemeltük a város legsűrűbben lakott négy területét

A 12. ábra a város városrész mélységű laksűrűség adatait jeleníti meg térképen.

12. ábra: Pécs városnegyedeinek, illetve a városnegyedeket alkotó városrészek népsűrűségének áttekintő térképe

Pécs város területeinek demográfiája – életkori sajátosságok

Pécs egyes városnegyedei, városrészei nem csak a népsűrűséget illetően, de az egyes területeken élő népesség életkori összetételét tekintve is nagyon jelentős eltéréseket mutat. Az életkori összetételben mutatkozó különbségek összegző mutatója az ún. öregedési index, amely a száz 0-14 éves korú gyermekekre jutó 65 éves vagy idősebb személyek számát jeleníti meg. Az öregedési index ennek az értéknek a századrésze. (Pl.: Pécs város egészét jellemző öregedési index értéke 1,40. Ez azt jelenti, hogy száz 0-14 éves korú gyermekekre 140 65 éves vagy idősebb személy esik.)

Városnegyed szinten Pécs leginkább elöregedett területe a Belső városrészek nevű városnegyed. Az e területet jellemző öregedési index értéke 2,22. A második legelöregedettebb terület a Nyugati gazdasági terület, az öregedési index 2,00.

Városrészi mélységben vizsgálva a népesség elöregedtségének mértékét, a Siklói külváros lakónépessége a „legöregebb”. E városrész öregedési indexe 3,46, közel két és félszerese a város egészét jellemző értéknek. Erősen elöregedett a lakónépesség a Szigeti külvárosban (2,62), az Ispitaalja nevű városrészben (2,56), a Kertváros nevű városrészben (2,21), a Belvárosban (2,08), és a Rókusdomb nevű városrészben (2,06).

Az egyes városrészekre számított öregedési indexek értékeit a következő táblázat tartalmazza. (A 2011. évi népszámlálás lakónépességre, illetve a népszámlálási tömbökre vonatkozó területi adatok alapján.)

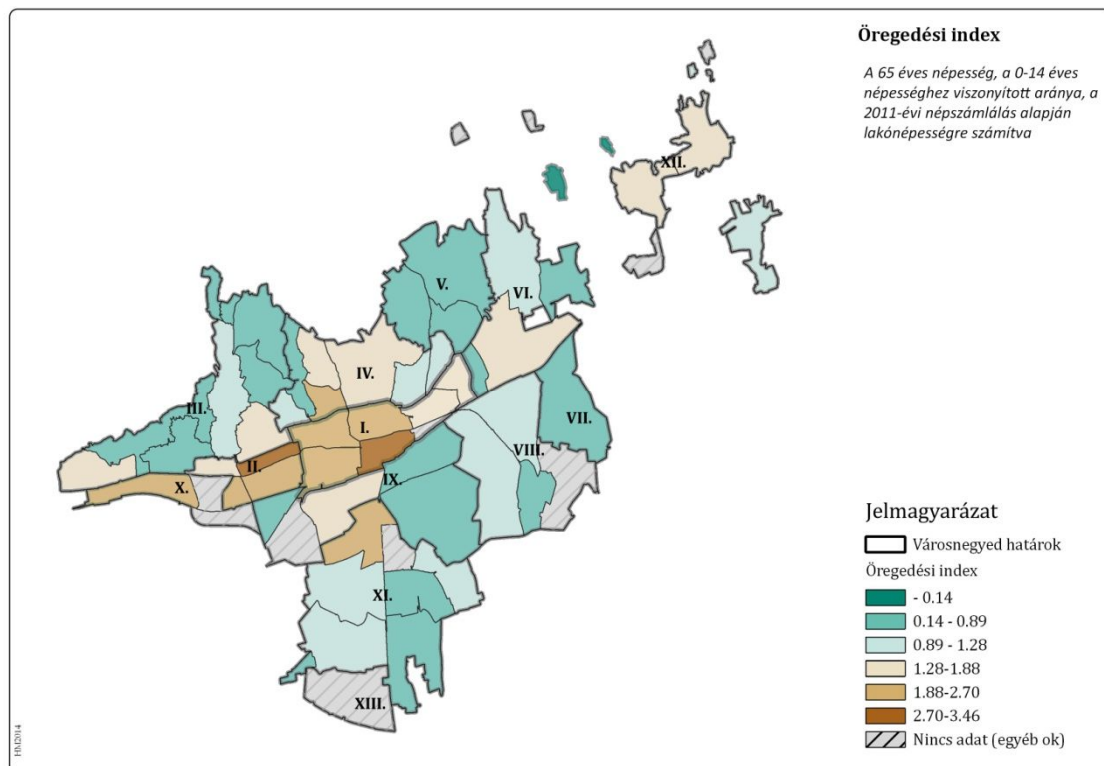
Városnegyed	Városnegyed öregedési indexe	Városrész	Városrész öregedési indexe
Belső városrész	2,22	Ispitalja	2,56
		Siklósi külváros	3,46
		Szigeti külváros	2,62
		Belváros	2,08
		Budai külváros	1,54
		Kisbalokány	n.a. - adatvédelem
		Budaiváros	1,40
Nyugati városrész	n.a.	n.a.	n.a.
Mecsek-nyugat	1,14	Ürög	1,12
		Szentkút	0,76
		Kismélyvölgy	0,60
		Deindol	0,75
		Patacs	0,76
		Szentmiklós	0,83
		Makár	1,35
		Zsebedomb	1,50
		Donátus	0,71
Mecsek-közép	1,32	Csoronika	1,12
		Rókusdomb	2,06
		Mecsekoldal	1,67
		Havihegy	0,97
		Piricsizma	1,16
		Bálics	0,79
		Szkókó	1,51
Mecsek-kelet	0,69	Gyűkés	0,47
		Rigóder	0,63
		Pécsbánya	0,81
Keleti városrészek	1,22	Diós	0,76
		Szabolcsi Zártkert	0,56
		Meszes	1,38
		Szabolcs	1,15
Újhegy	0,74	Újhegy	0,74
Keleti gazdasági terület	1,10	Gyárváros	1,24
		Basamalom	0,95
		Üszögi tározó-major	n.a. - adatvédelem
		Üszög	0,74
Pécsi-víz mente	1,00	Füzes	
		Észak-Megyer	1,82
		Balokány	0,59
		Szigeti tanya	0,45
		Tüskésrét	0,50
Nyugati gazdasági terület	2,00	Fogadó	1,88
		Nyugati ipari út	n.a. - adatvédelem
		Bolgárkert	n.a. - adatvédelem
Déli városrészek	1,21	Kertváros	2,21
		Köztemető	n.a. - adatvédelem
		Megyer	1,18
		Árpádváros	0,62
		Nagyárpád	0,99
		Málom	1,16
		Postavölgy	0,87
		Péterpuszta	0,14
Somogy-Vasas-Hird	n.a.	n.a.	n.a.

Városnegyed	Városnegyed öregedési indexe	Városrész	Városrész öregedési indexe
Déli gazdasági terület	0,00	Déli gazdasági terület	0,00

11. táblázat: Pécs város egyes városnegyedeit, városrészeit jellemző öregedési indexek

Megjegyzés: A táblázatban szürke alapon jelenítettük meg az öregedési indexeket, amennyiben azok magasabbak a város egészét jellemző 1,40-es értéknél. A táblázatban vastagon szedtük azokat az index-értékeket, amelyek legalább 25%-kal magasabbak a város egészére jellemző értéknél.

A következő ábra térképen is megjeleníti az egyes városrészek előregedettségét összefoglaló módon mutató öregedési index-értékeket.

13. ábra: Pécs városnegyedeit, illetve a városnegyedeket alkotó városrészeket jellemző öregedési indexek áttekintő térképe

Pécs város területeinek demográfiaja – az aktív korúak arányai

Az öregedési index általánosan elfogadott mutatója a népesség előregedettségének, de jellegéből adódóan nem szolgál információkkal az aktív korú népesség arányainak alakulásáról⁴. (Emlékeztetőül: aktív korúnak tekintjük a 15–65 év közötti korú népességet.)

Az egyes városnegyedek, városrészek adatait tekintve látható, hogy az aktív korúak aránya nagyon jelentős területi eltéréseket mutat. A legalacsonyabb érték Tüskésrétre jellemző, ahol az aktív korúak aránya mindössze 58,9%. Ebben a dimenzióban a legmagasabb arányt, 84,8%-ot a Csoronika nevű városrész esetében regisztrálhattunk. (E

⁴Egy terület előregedettségének megítéléséhez legalább e két mutató együttes értelmezése szükséges.

két érték által átfogott range 25,9%, azaz az aktív korú lakónépesség súlyát illetően nagyon jelentős városrészi eltérések jellemzik Pécsét.)

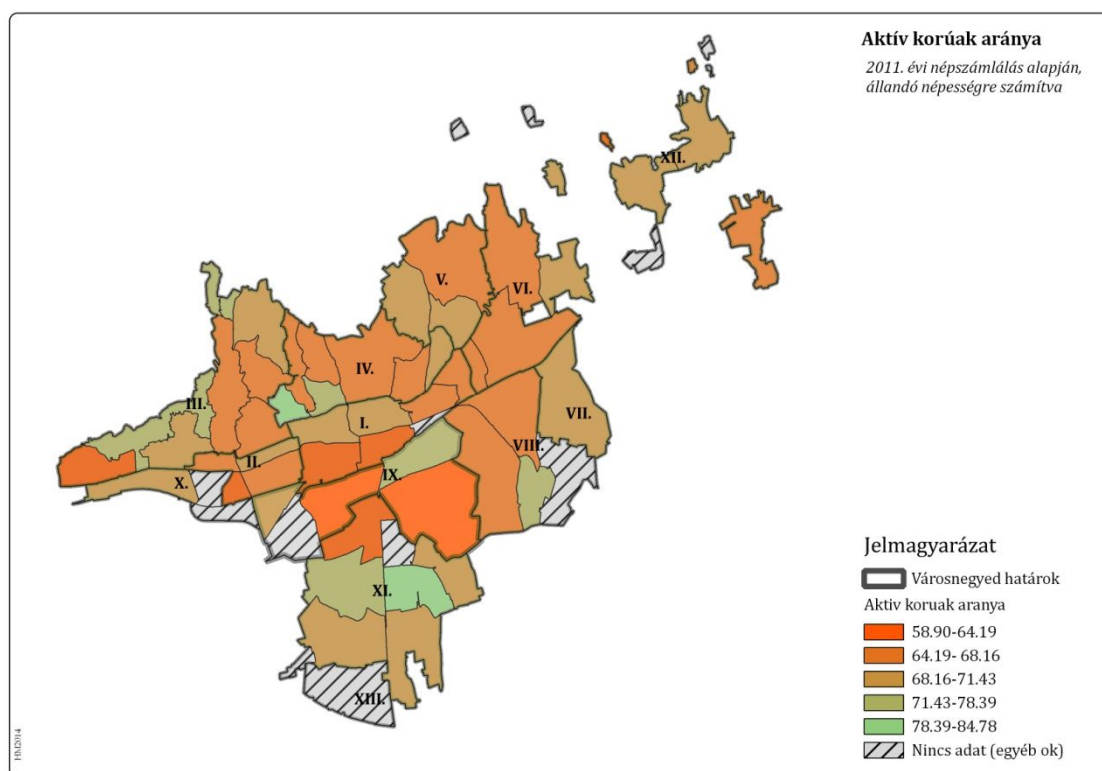
Az aktív korúak arányának a város egészére jellemző értéke 69,3%. Ennél az értéknél legalább öt százalékkal alacsonyabb a korcsoport aránya a Tüskésréten (58,9%), az Észak-Megyer nevű városrészben (60,5%), a Kertváros nevű városrészben (63,1%), az Ispitaalján (63,1%) Zsebedomb nevű városrészben (63,7%), a Siklósi külvárosban (63,8%) és a Budai külvárosban (64,2%).

Az aktív korúak városnegyedekre, városrészekre jellemző arányait a következő táblázat tartalmazza. (A 2011. évi népszámlálás lakónépességre, illetve a népszámlálási tömbökre vonatkozó területi adatok alapján)

Városnegyed	Aktív korúak aránya	Városrész	Aktív korúak aránya
Belső városrész	67,9%	Ispitalja	63,1%
		Siklósi külváros	63,8%
		Szigeti külváros	69,2%
		Belváros	70,3%
		Budai külváros	64,2%
		Kisbalogány	n.a. - adatvédelem
		Budaiváros	66,8%
Nyugati városrész	n.a.	n.a.	n.a.
Mecsek-nyugat	67,8%	Ürög	68,1%
		Szentkút	72,7%
		Kismélyvölgy	75,8%
		Deindol	68,6%
		Patacs	70,1%
		Szentmiklós	73,8%
		Makár	68,1%
		Zsebedomb	63,7%
		Donátus	67,3%
Mecsek-közép	72,5%	Csoronika	84,8%
		Rókusdomb	74,9%
		Mecsekoldal	66,0%
		Havihegy	67,4%
		Piricsizma	69,5%
		Bálics	66,3%
		Szkókó	67,4%
Mecsek-kelet	68,8%	Gyűkés	69,3%
		Rigóder	70,2%
		Pécsbánya	67,5%
Keleti városrészek	66,5%	Diós	66,7%
		Szabolcsi Zártkert	71,0%
		Meszes	66,1%
		Szabolcs	66,8%
Újhegy	68,9%	Újhegy	68,9%
Keleti gazdasági terület	66,8%	Gyárváros	66,4%
		Basamalom	66,5%
		Üszögi tározó-major	n.a. – adatvédelem
		Üszög	71,4%
Pécsi-víz mente	65,0%	Füzes	n.a. – adatvédelem
		Észak-Megyer	60,5%

Városnegyed	Aktív korúak aránya	Városrész	Aktív korúak aránya
		Balokány	72,9%
		Szigeti tanya	69,2%
		Tüskésrét	58,9%
Nyugati gazdasági terület	70,4%	Fogadó	69,5%
		Nyugati ipari út	n.a. - adatvédelem
		Bolgárkert	n.a. - adatvédelem
Déli városrészek	71,1%	Kertváros	63,1%
		Köztemető	-
		Megyer	71,8%
		Árpádváros	78,4%
		Nagyárpád	68,6%
		Málom	69,5%
		Postavölgy	70,3%
		Péterpuszta	n.a. - adatvédelem
Somogy-Vasas-Hird	n.a.	n.a.	n.a.
Déli gazdasági terület	78,8%	Déli gazdasági terület	78,8%

12. táblázat: Az aktív korú népesség aránya Pécs város egyes városnegyedeiben, városrészeiben

14. ábra: Az aktív korú lakónépesség aránya Pécs egyes városnegyedeiben, városrészeiben

Pécs város területeinek társadalmi státusa – a diplomások arányai

A város egyes területeinek fontos jellemzője – a demográfiai sajátosságok mellett – az ott élő népesség társadalmi státusa. Ebben az összefoglaló területértékelésben a társadalmi státust alakító tényezők közül egyet mutatunk be, ez a mutató **a diplomások aránya a 25 éves vagy idősebb népességen belül**. (Az egyes területeken élő népesség

társadalmi státusát jellemző adatok már e mutató alapján is erőteljes, szociológiai értelemben vett szegregációt mutatnak⁵.)

A diplomások arányának területi különbségeit tekintve már városnegyed szinten is erőteljes különbségek mutatkoznak. A diplomások aránya a Mecsek nyugat nevű városnegyed egészét tekintve 41,2%, a Mecsek közép nevű városnegyedben 36,9%, a Belső városrészekben pedig 34,6%. Ezek az értékek 25%-kal meghaladják a diplomások város egészére jellemző 26,4%-os arányát.

Városrészi mélységben vizsgálva a diplomások előfordulási gyakoriságát a 25 éves vagy idősebb lakónépességben belül, az adatok alapján látható, hogy arányuk **ötven százalék felett alakul** a Bálics nevű városrészben (55,6%), a Szkókó nevű városrészben (55,5%), a Csoronika nevű városrészben (53,8%). További 13 városrészben a diplomások aránya legalább 25%-kal meghaladja a Pécs egészét jellemző arányt. (Lásd erről a következő táblázat adatait.) (A 2011. évi népszámlálás lakónépességre, illetve a népszámlálási tömbökre vonatkozó területi adatok alapján)

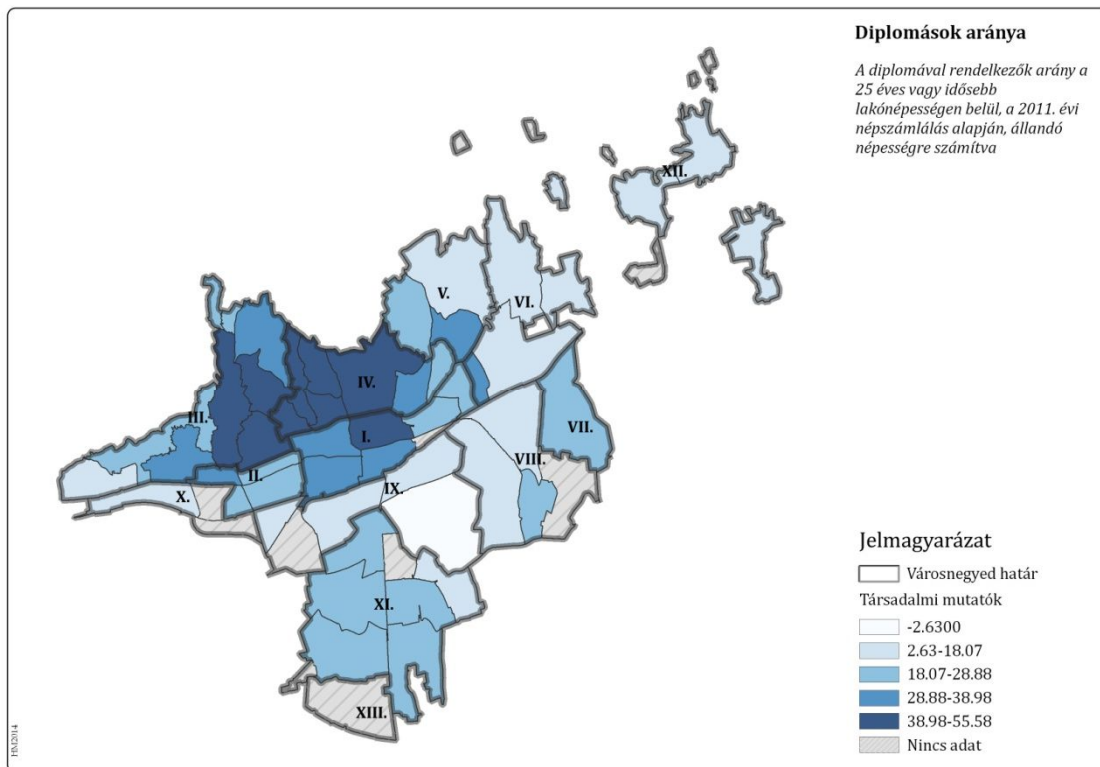
Városnegyed	Diplomások aránya	Városrész	Diplomások aránya
Belső városrész	34,6%	Ispitalja	37,4%
		Siklósi külváros	32,6%
		Szigeti külváros	34,0%
		Belváros	45,5%
		Budai külváros	25,1%
		Kisbalkány	n.a. - adatvédelem
		Budaiváros	25,2%
Nyugati városrész	n.a.	n.a.	n.a.
Mecsek-nyugat	41,2%	Ürög	39,0%
		Szentkút	18,1%
		Kismélyvölgy	21,7%
		Deindol	30,3%
		Patacs	37,3%
		Szentmiklós	22,9%
		Makár	46,9%
		Zsebedomb	16,9%
Mecsek-közép	36,9%	Donátus	49,5%
		Csoronika	53,8%
		Rókusdomb	45,8%
		Mecsekoldal	49,4%
		Havihegy	35,6%
		Piricsizma	27,7%
		Bálics	55,6%
		Szkókó	55,5%
Mecsek-kelet	24,1%	Gyűkés	23,5%
		Rigóder	34,3%
		Pécsbánya	15,0%
Keleti városrészek	16,0%	Diós	34,8%
		Szabolcsi Zárkert	9,9%

⁵A népesség iskolai végzettség szerinti szegregációs tendenciáinak megítéléséhez önmagában a diplomások arányának vizsgálata nem elegendő. Fontos annak ismerete is, hogy a diplomával nem rendelkezők mely iskolai végzettségi csoportban milyen arányban élnek egy-egy városrészben. Az erre vonatkozó adatokat a részletes területi leírás tartalmazza.

Városnegyed	Diplomások aránya	Városrész	Diplomások aránya
		Meszes	16,3%
		Szabolcs	12,3%
Újhegy	21,4%	Újhegy	21,4%
Keleti gazdasági terület	13,2%	Gyárváros	11,7%
		Basamalom	12,4%
		Üszögi tározó-major	
		Üszög	25,7%
Pécsi-víz mente	10,9%	Füzes	
		Észak-Megyer	14,1%
		Balokány	9,8%
		Szigeti tanya	11,8%
		Tüskésrét	0,0%
Nyugati gazdasági terület	9,3%	Fogadó	9,8%
		Nyugati ipari út	n.a. – adatvédelem
		Bolgárkert	n.a. – adatvédelem
Déli városrészek	19,9%	Kertváros	26,1%
		Köztemető	-
		Megyer	18,7%
		Árpádváros	21,3%
		Nagyárpád	12,0%
		Málom	27,7%
		Postavölgy	26,6%
		Péterpuszta	n.a. – adatvédelem
Somogy-Vasas-Hird	n.a.	n.a.	n.a.
Déli gazdasági terület	30,8%	Déli gazdasági terület	30,8%

13. táblázat: A diplomával rendelkező személyek aránya a 25 éves és idősebb népességben belül Pécs város egyes városnegyedeiben, városrészeiben

Megjegyzés: A táblázatban szürke alapon jelenítettük meg azokat az arányokat, amelyek meghaladják a Pécs város egészére jellemző 26,4%-os értéket. A táblázatban vastagon szedtük azokat az index-értékeket, amelyek legalább 25%-kal magasabbak a város egészére jellemző értéknél.

15. ábra: A diplomával rendelkezők aránya a 25 éves és idősebb lakónépességén belül Pécs egyes városnegyedeiben, városrészeiben

1.2.2.3. A város gazdasági alapjainak újjáépítése

Pécs gazdaságát tekintve látható, hogy a nagyobb ipari vállalatok a várost kelet-nyugati irányban átszelő vasútvonal mentén sűrűsödnek elsősorban. Az ipari-kereskedelmi és a lakóterületi beépítések, foghíjak váltakozása, de **különösen az ipari célra használt területek, telkek szétszórtsága jelentős rendezetlenséget mutat.** Ez a korábbi ipari tevékenységek felhagyásából, technológiaváltásából is fakad (pl. tájrendezett bányaterületek, az erőmű technológiaváltásai következtében felszabadult pernyedepó területek, bezárt üzemek), de a hosszú távú (évszázados) területhasználat tervezésének hiányosságaira, a szabad területekkel való bánásmód „lazaságára” is utal. Mindebből adódóan nem lehet egyértelműen azonosítani, hogy a közigazgatási határokon belül jelenleg hol helyezkedik el Pécs „igazi” ipari- gazdasági területe, illetve az ipari parkokon kívül mely területek nevezhetők gazdasági övezetnek.

A szénfeldolgozási- erőművi- szénlogisztikai tevékenységek a szénmedence elhelyezkedéséből adódóan a keleti városszélre települtek. Ehhez kapcsolódik a teherforgalmi rendezőpályaudvar is. Az ezektől független tevékenységek a logisztikai szempontból kedvező, a lakóterületektől általában elkülönülő területeken valósultak meg. Kertváros és a felüljárók felépítése ezt az elvet felülírta, egyes nagyfoglalkoztató gyárak a koncentrált munkaerő-kínálat közvetlen közelében: Kertváros déli szélén épültek meg. A

logisztikai, nagykereskedelmi, elosztó tevékenységet végző cégek, valamint a nagyáruházak egy része a várost nyugatról érintő 6-os főút mellett igyekeztek előnyhöz jutni.

Figyelembe véve, hogy Kertváros felépülését megelőzően a várostest határát északról gyakorlatilag a K-Ny irányú vasút és a Pécsi víz határolta le, e vonalak déli sávjában, valamint részben a Mohácsi út környékén kezdtek elhelyezkedni az ipari-kereskedelmi vállalatok, vállalkozások. A város lakóterületeinek későbbi terjeszkedése foltszerű területhasználathoz vezetett, melynek következtében jelenleg a fő épített környezeti területhasználati cél -gazdaság és lakó terület elkülönülése- nehezen áttekinthető rendszerteleséget mutat.

A lakóterületi terjeszkedés keretében az önálló városnyi méretű Kertváros zöld mezős fejlesztésként valósult meg, így e nagyszabású városépítés nem járt együtt a régi területek rehabilitációjával, racionalizálással, funkciótisztítással. Ez az akkori kor szellemét figyelembe véve érthető, mivel a városrész építése, melyet többek közt még a szénbányászat nagyszabású fejlesztési tervei motiváltak, megelőzte a rendszerváltást, mely csak ezt követően vezetett a gazdasági szervezetek és tevékenységük többségének összeomlásához, a funkciótlanná vált területek számának ugrásszerű és feltűnő növekedéséhez – azaz a barmezős telkek, területek többsége ezt követően jött létre.

Az északi és a déli (kertvárosi) várostest közt elterülő területnek a keleti felében (az Üszögi út mentén) helyezkedik el a város első ipari parkja, mely még mindig jelentős nagyságú (mintegy 30ha) használatlan területtel rendelkezik. A vasút déli oldalán és a Mohácsi út mentén jól működő, köztük modern cégek telephelyei váltakoznak elaggott, múltidéző telephelyekkel, beépítetlen, használatlan ingatlanokkal. A jól működő cégek által determinált a terület ipari, kereskedelmi profilja, azonban rehabilitációjára, egyes ingatlanok esetében funkció- és feltehetően tulajdonosváltásra szükség van. Az ingatlanok „megmozdulásához” a terület felértékelődésére, rendezésére van szükség, mely minden bizonnyal előidézi ezt a mozgást.

A város nyugati területén található gazdasági területen ma elsősorban a bevásárlóközpont jellegű kiskereskedelmi funkció dominál (hipermarketek), azonban a Verseny utcától a város nyugati széléig számos egyéb kereskedelmi, nagykereskedelmi, logisztikai jellegű tevékenységet végző KKV is dolgozik. A város nyugati kijáratánál még szabadon lévő területek kereslete szempontjából is várhatóan ez a jelleg folytatódik. Az M60 tovább építése révén felértékelődés várható, és jelentősebb területigényű, nagyobb vállalkozások építési szándékbejelentése is előfordulhat. A város hamarosan szükségessé váló, új fejlesztési koncepciójának kidolgozását megelőzően szükséges megfontolni, hogy ebben az esetben e területre vonatkozóan milyen szabályozás alkalmazandó. Hangsúlyozottan **figyelembe kell venni főként a gazdaságfejlesztési célú területkijelölések során, a GKSZ-be sorolt területeken belül pedig az engedélykérelmek elbírálásakor azokat az esztétikai, tájképi illeszkedési szempontokat, amelyek a városkapuknál az első benyomást teszik a városba érkezőkre.** Az intézkedés a város távlati víziójához és átfogó céljához illeszkedik, mely arra irányul, hogy városunk szerezzé vissza korábbi imázsát, területi szerepeit, s növekedését elsősorban a minőségi és érték-tényezők révén érje el.

A kereskedelmi, szolgáltatási funkciók és új innovatív iparágak tekintetében a terület a jövőben elsősorban KKV-k számára válhat célterületté.

A város „belső” részén a vasúttól délre találhatóak olyan területek (Pécsi víz mente), amelyek jelenleg nem bírnak markáns funkcióval, sok a kihasználatlan és felhagyott telek.

Itt nem egyértelműen és nem feltétlenül elsősorban a gazdasági, különösen nem a hagyományos ipartelepítési fókusz a cél, mivel arra ipari parkok állnak rendelkezésre. Ez egyfajta vegyes területként tekinthető, amelyben laza beépítésű lakóterületekkel vegyes elrendezésben kifejezetten környezetbarát esztétikai és tevékenység-jellemzőkkel bíró vállalkozások: innovatív iparágak, a kreatív ipar és további kisebb KKV fejlesztések, szellemi és magas hozzáadott értékű, kis szériás, esztétikus, a környezet esztétikai és környezeti minőségét javító, de „fekete doboz” jelleggel működő gyártási- szerelési, szolgáltatási tevékenységek kaphatnak helyet a jövőben a rekreációs és egyéb, nem elsősorban gazdasági funkciók mellett, jelentős zöldterületi felületekkel tarkítva.

A város be nem épített területein a természetközeli jelleg megőrzése, illetve kialakítása, biológiailag aktív zöldfelületek létrehozása fontos cél; ehhez illeszkedő, és egymással is harmonizáló, változatos beépítés kívánatos. **A Mohácsi úttól a Ny-i elkerülő útig húzódó sávnak – a városias beépítésen kívüli területeken – egyelőre nincs sem meghatározott karaktere, sem hosszú távú funkciója.** Ez az elhanyagolt, alulértékelt sáv helyenként beerdősült, fás növényborítottsága révén lényeges szerepet játszik a város klímájának alakulásában is (Balokány, Tüskésrét jelentős része); a zöldfelületnek a későbbi beépítések miatti csökkenését más, a város beépített területeinek oxigénellátása szempontjából releváns részeken pótolni szükséges, lehetőleg fásítás révén. A város peremterületein jelentős méretű használaton kívüli és jelenleg agrár célra használt terület van, melyek e célra alkalmasak lehetnek.

A város déli szegletében található az közelmúltban kialakított déli ipari park, amely az utóbbi években egyre kihasználtabbá vált, ám és kiemelkedő a közúti és légi elérhetősége (M60 és Pogány).

Ez a fejlesztési zóna a jelenleg az ipari parkhoz tartozó területen jobbra kisebb és közepes méretű fejlesztéseket tud fogadni, részben a parcellák fogyása, részben a lejtős terepviszonyokból adódó kisebb parcellaméretek miatt (csarnoképítéshez vízszintes telket kell kialakítani, ami itt jelentős földmunkával jár). A repülőtér és az autópálya szomszédsági helyzete miatt mégis e terület előnyös helyzetben van a bővítésre abban az esetben, ha nagyberuházásoknak kell helyet keresni ipari, logisztikai, nagykereskedelmi központok letelepítése céljából, erre azonban érdemben már csak a város közigazgatási határán túl (Szalánta területén) van lehetőség, ahol kiterjedt vízszintes terület áll rendelkezésre. A terület multimodalitásának fejlesztéséhez számolni kell a vasút és a repülőtér iránti igénnyel is.

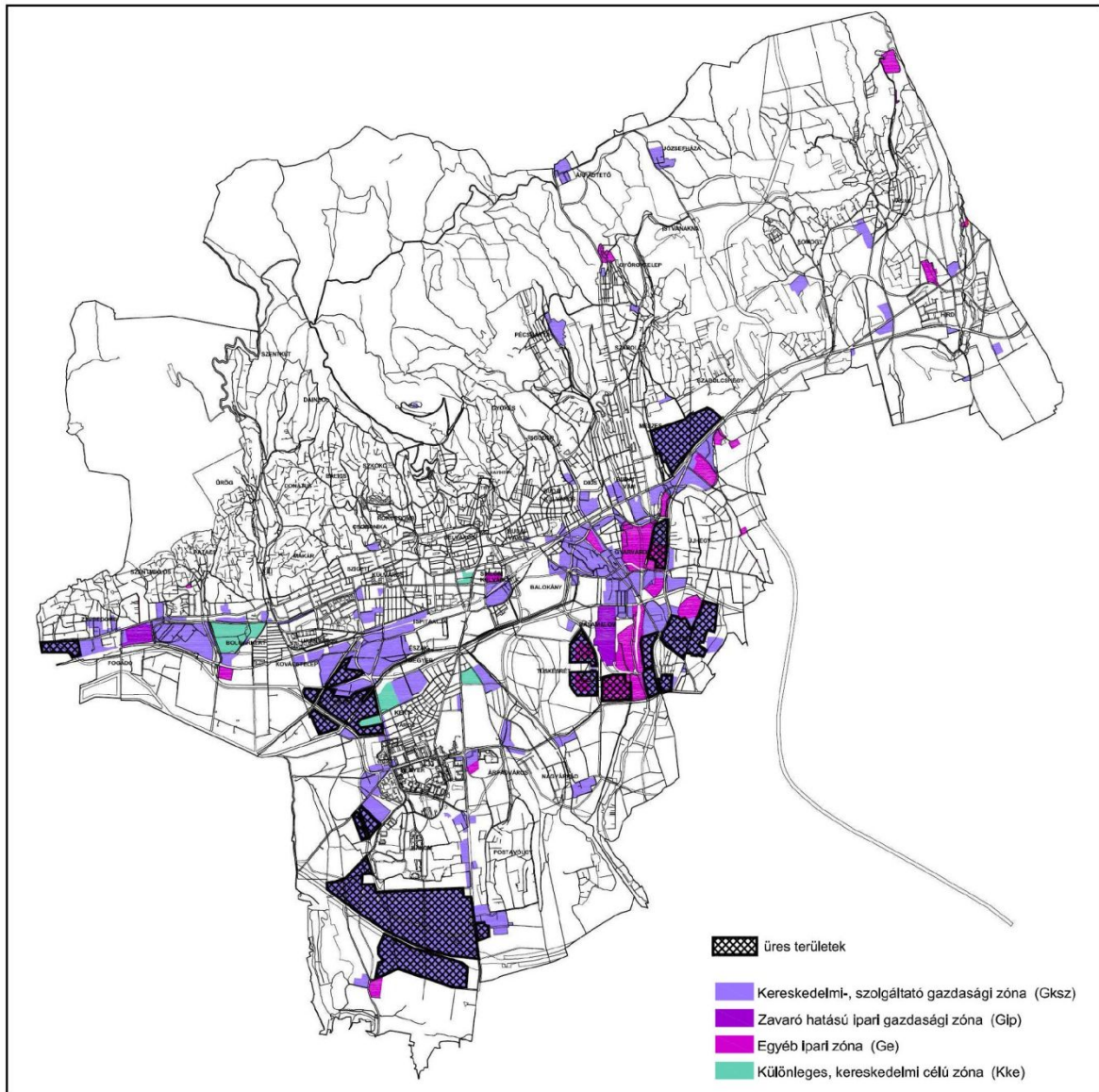
A vasutat ésszerűen nem lehet bevezetni a területre a terepviszonyok miatt, azonban az autópálya Pécs-Kelet lehajtójához közel eső Pécsbányarendező teherpályaudvar helyreállításával nagy kapacitású logisztikai kapcsolathoz lehet jutni. A vasútvonal kettévágja a város északi és déli részét, azonban az átjárást ezen a keleti részen is alapvetően az átjárók sűrítésével lehet megoldani.

A repülőtér nagygépek fogadására való alkalmassá tétele szükséges ahhoz, hogy logisztikai szerepet játsszon az ipari parkkal és a térség gazdaságával összefüggésben. A cargo funkciók kívül jelentős szerepet játszhat a térségi turizmus fellendítésében is. A kifutópálya déli irányban bővíthető. A közelben mindegy 2 órányi autótút sugarú körben nincs alternatív repülőtér, ez a fejlesztés indokoltságát jelentősen alátámasztja.

A város közepén a belső városrészekből mára nagyrészt kiszorult a klasszikus ipar, és a jövőben is elsősorban turisztikai, ahhoz kötődő kiskereskedelmi, kreatív és kulturális ipari

szolgáltatásait kell erősíteni, amely funkciót már ma is ellátja. Emellett figyelemmel kell lenni arra is, hogy a belvárosnak számos egyéb nem gazdasági jellegű (főként intézményi és közösségi) szerepe is van, amelyeket nem nyomhatnak el a gazdasági fejlesztések.

A turisztikai vonzerőket tekintve egyértelmű, hogy Pécs attrakciói a belső városrészekben sűrűsödnek, ugyanakkor nem lehet megfedkezni a város jelenleg kihasználatlan, de potenciálisan Európában is ritkaságszámba menő szépségű bányászati épített örökségéről, amelyre jelentős turisztikai termékfejlesztés építhető. Ezek a létesítmények a város leromlott, gazdasági funkciót elvesztett keleti városrészében helyezkedik el (Pécsbánya, István akna, Vasas), ezért a foglalkoztatás, a területek gazdasági funkcióbővítése, a településkép javítása és a településrészek imázsának, értékének újraépítése szempontjából is fontossága van az épített örökség hasznosításának. Emellett Árpádtetőn (István akna szomszédságában) található a Mecsextrém park, amely a turisztikai kínálatot színesíti, és fontos szerepe kell, hogy legyen a jövőben is, amikor elkerülhetetlenül, a város turisztikai attrakcióit megyei szinten is komplex termékekkel kell integrálni. A turisztikai kínálatból ugyanakkor feltűnően hiányzik egy egészségipari és szépségipari, rekreációs szolgáltatásokkal gazdagított, élményfürdő, amely Pécs (egyébként szegényes) fürdési lehetőségeit egészítené ki, és jelentősen növelhetné a turisztikai vonzerőt. A termálvíz iránti kutatások negatív eredménnyel végződtek, így a szükséges kínálati elemekhez a vizet melegíteni kell. (Nagykozár határában van legközelebb megfűrt termálkút, ahonnan be lehetne hozni a vizet, a távolság miatt azonban ez várhatóan gazdaságtalan lenne.) Az élményfürdő elhelyezése szempontjából a Tüskésréten kialakított rekreációs terület már kiindulópontként figyelembe vehető.

16. ábra: Gazdasági zónák kihasználtsága a városban

A várostest keleti, nyugati és déli peremén kialakult, illetve most kialakuló gazdasági zónák jó elhelyezkedési lehetőséget és kedvező szerkezeti kapcsolatokat biztosítanak az ipar és a kereskedelem számára. A Basamalom – Gyárváros – Tüskésrét – Északmegyer – Fűzes vonalán kialakult, átalakítani szükséges rozsdaovezet és a beépítetlen területek a város szerkezeti kiegyensúlyozatlanságát, de egyúttal a jövő alakításának lehetőségét is mutatják. A központi helyzete miatt vegyes felhasználás irányába formálandó zóna a zöldfelületi, intézményi és lakó funkciók mellett a legkorszerűbb gazdasági tevékenységek számára teremthet lehetőséget, amennyiben a természetközelséget mutató jövőkép megfelelően vonzó tud lenni a jövőformáló, alacsony beépítési arányhoz és alacsony felszínburkoltsághoz illeszkedni képes, lakóterület, rekreációs, intézményi, zöldfelületi szomszédságra alkalmas, azt esztétikai, környezetterhelési, forgalmi szempontból nem zavaró iparág szereplőinek. A beépítés jellegére vonatkozóan tehát ugyanaz látszik hosszú távon is értékállónak, mint a zóna keleti részén.

Ez a megközelítés lényeges módosítást jelent a Konceptió és az ITS aktualizálása keretében, tekintve, hogy az eredeti elképzelés szerint a „Városliget” elnevezéssel időtálló víziót mutató gondolat mögött még erőteljesebb volt a gazdasági újrahasznosítás primátusa. Az aktualizálás csupán az alapvetően zöld Városliget vízióhoz szorosabban illeszkedő gazdasági hasznosítást fogad be más, nem gazdasági jellegű egyéb funkciók mellett.

Ezen túlmenően a tuskésréti dél-keleti részén az erőmű körzetében (annak tulajdonában lévő területen) jelentős gazdaságfejlesztési terület tartható fenn, melyen nem zárható ki az erőmű önálló ipartelepítése sem, azonban ezt a blokkot a rekreációs ligeti funkcióktól meghatározó szélességű zöld sávval célszerű elválasztani a rekreációs, „ligeti” résztől. Az új iparral szemben támasztandó környezeti- szabályozási normák előzetes egyeztetése szükséges. Újabb napelempark telepítés is csak az ipari területen célszerű, a városligeti fejlesztési területhez profilját és esztétikai jellemzőit tekintve sem illeszkedik, és jelentős felértékelődés előtt álló területet foglalna el.

A szabályozás szempontjából kiemelendő szempont, hogy a város egész területén szétszórta beruházásokkal szemben a szabályozást és a feltételrendszert úgy érdemes alakítani, hogy **a betelepülők és a városi vállalkozások számára is előnyösebb, ismertebb és vonzóbb legyen az ipari parkok, kijelölt fejlesztési területek (PIP, Déli Ipari Park, kialakítása után az ÁPER, Pécs-Nyugat) választása.** A lakóterületekkel érintkező barna mezős területeken a lakóterületi, intézményi, szellemi- kreatív ipari, rekreációs, decentrum jellegű fejlesztések előnyösek az újra-iparosítással szemben.

A városligeti fejlesztések számára hosszú távon tartalékolandó területeken az önkormányzat által a Városliget szerkezetének, rekreációs infrastruktúrájának az egész terület szerkezeti- beépítési tervét követő beruházásain kívül (pl. átmenőút, élményfürdő) más (magánérős) beépítés lehetőségét nem célszerű megnyitni mindaddig, amíg az ideális funkcionális és beépítési tömörség előfeltételei meg nem teremthetők.

Ennek az elvnek némileg ellent mond, azonban a lakosságmegtartás szempontjából lényeges olyan lakóterületkijelöléseket és előkészítéseket végezni (itt, vagy máshol), amely képes megfelelő vonzerővel bírni alternatívát képezni a városból való kiköltözéssel szemben.

A VÁROSLIGET VÍZIÓJA

Összességében a vasúttól délre, a város keleti szélétől a nyugatiig húzódó, összefüggő, rendezetlen zóna a kétezres éves Pécs számára az új évezred zöld városrészének megalkotására kínál alkalmat.

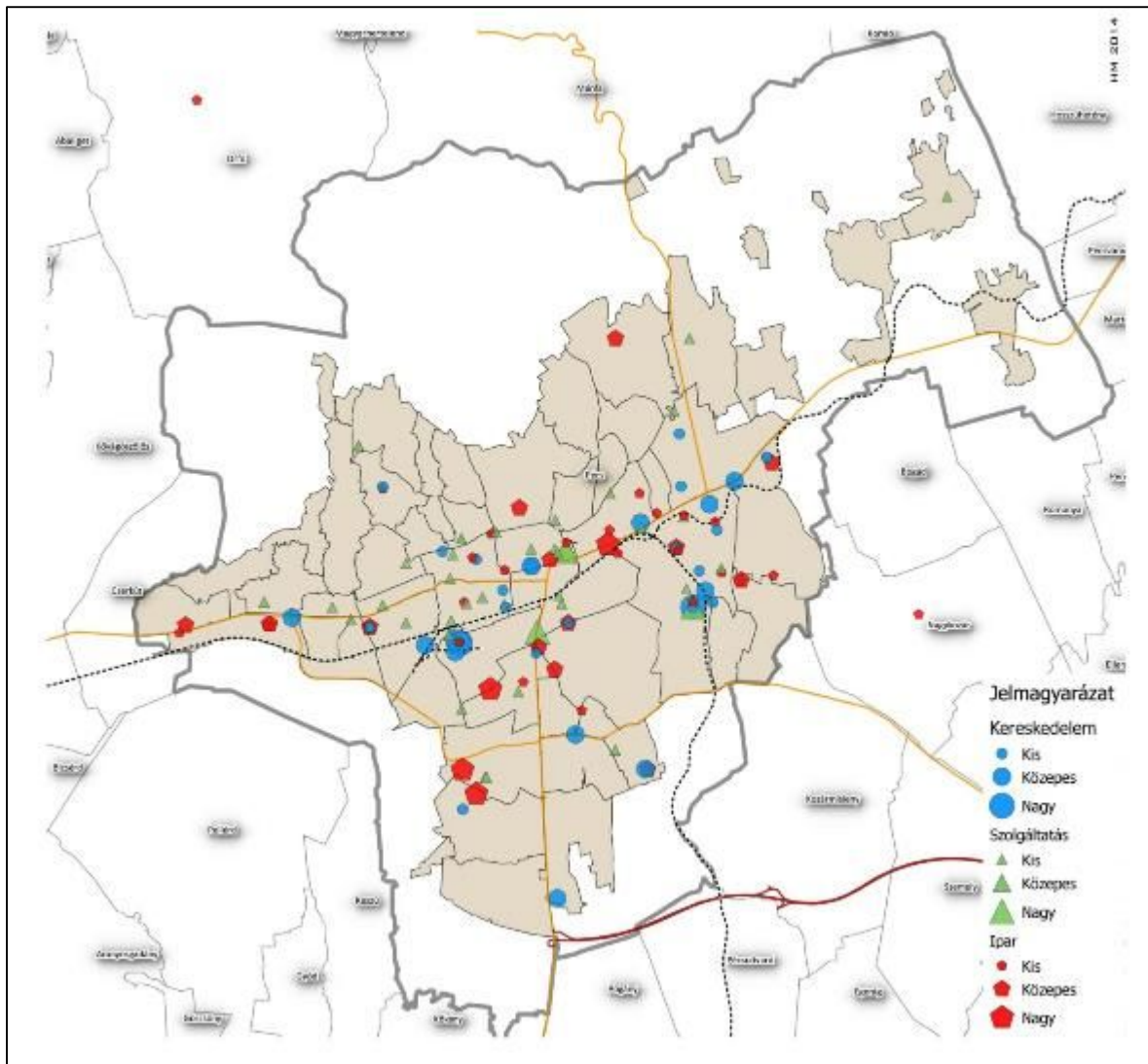
A lehetőség anélkül aknázható ki, hogy gazdaságilag jelenleg értékes ingatlanokat kellene használatba venni. Ugyanakkor fontos hangsúlyozni, hogy ez a város legmélyebben fekvő területe, amely a levegő megtisztulása szempontjából fontos szerepet játszik, ami a beépítés ellenére vagy inkább azzal együtt fokozható, de hibás szabályozás és engedékeny építési hatósági tevékenység esetén tönkre is tehető. Ebből adódóan a jelentősebb egyedi beavatkozásokat megelőzően a Pécsi víz rendezése, minél több vízfelület létrehozása, a területen átvezetendő nagy kapacitású, a belvárost elkerülő, a K-Ny-i közlekedési csatornákat átkötő út nyomvonalának tervezése, a beépítési elvek, blokkok, környezeti

normák hosszú távú és szilárd rögzítése szükséges, beleértve az építések miatt feláldozásra kerülő zöldfelületek többszörös pótlását, „zöld város” jelleggel. Különösen az önmagában is jelentős területigényű és negatív környezeti hatású, a szomszédos területeket azonnal felértékelő út révén várható beépítési nyomás miatt szükséges a terület teljes előre-tervezése, kényszerhelyzeteket előidéző beruházások megelőzése.

A használatba vétel előkészítése hosszú időigényű. Ez összhangban áll azzal a szükségszerűséggel, hogy sorrendben a várostestbe ékelődött, de az ipari tevékenység megszűnése kapcsán felszabadult, összességében igen jelentős kiterjedésű városi területeknek a rehabilitációját, reaktiválását, a környezetbe való integrálását kell megoldani. Ezt figyelembe véve a Városliget még évtizedekig tartalék területként funkcionálhat, addig is elvégezve a szükséges rekultivációkat, a területhez nem illeszkedő tevékenységek áthelyezését, a rekreációs, zöldövezeti funkciók kialakítását. Viszonylag **centrális elhelyezkedése a város egész lakossága számára biztosítja a jó elérhetőséget („Central Park”).**

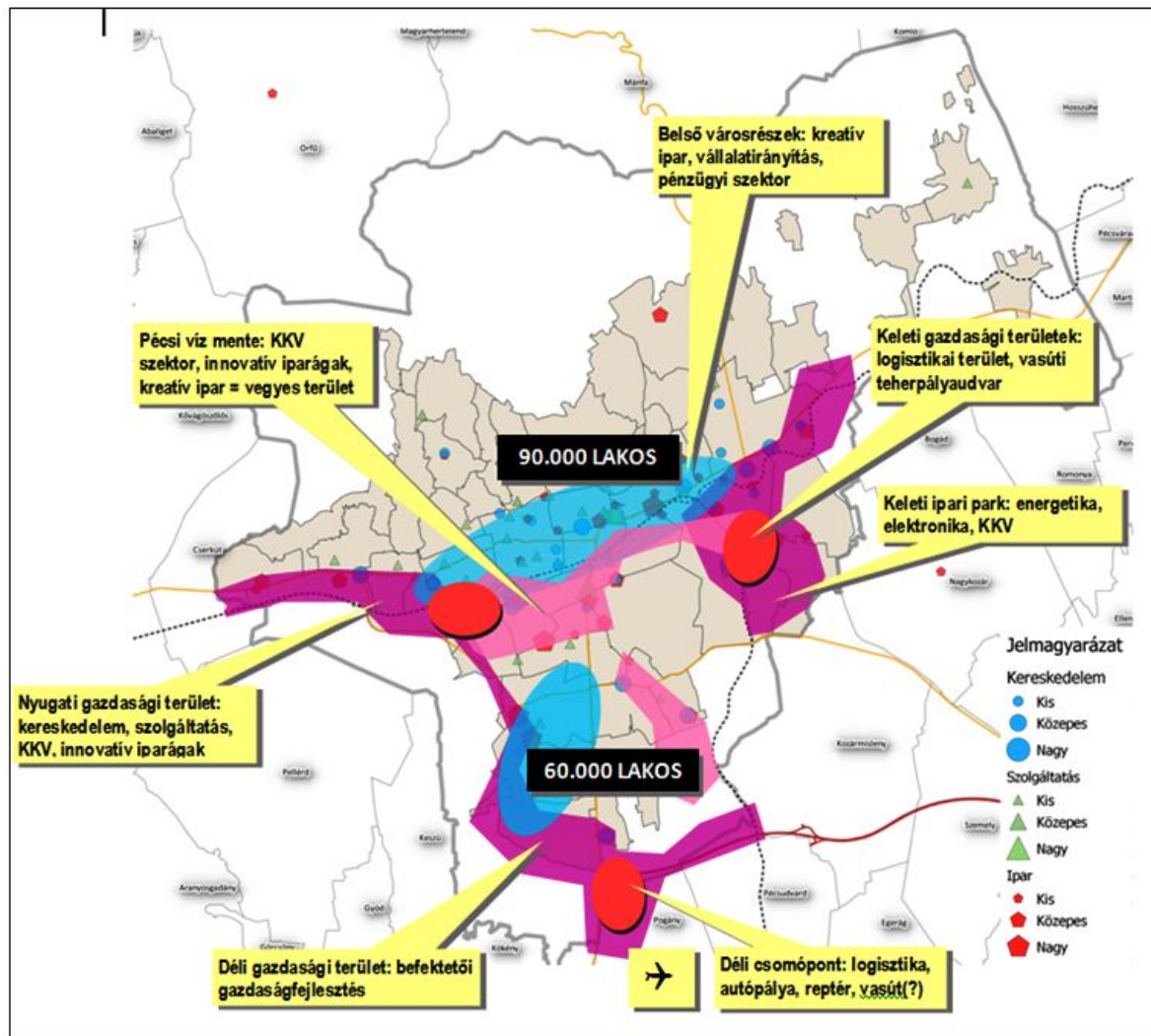
A tipikusan ipari és logisztikai tevékenységeket az erre a célra létrehozott ipari parkokba, előzetesen kijelölt, koncentrált iparterületekre célszerű terelni annak érdekében, hogy hosszabb távon a város funkcionális, tájképi és kihasználtsági egyenetlenségei kisimulhassanak. Okos város, zöld város ma már nem létezik ezen szempontok érvényesítése nélkül.

A „VÁROSLIGET” elnevezés a zóna laza beépítésű, fás, ligetes, parkos, s amennyire a Pécsi víz és a csapadékvizek lehetővé teszik, a lehető legtöbb vizes felülettel rendelkező városrészi víziójára utal, mely a világtrendek alapján a lehető legvonzóbb és legértékesebb életteret jelenti nemcsak azok számára, akik közvetlenül ott laknak, dolgoznak, hanem a rekreáció lehetősége, a tájkép és a klíma révén a város egész lakossága számára.

17. ábra: Gazdasági szereplők elhelyezkedése a város területén

A valóságos gazdasági centrumok még nem jöttek létre Pécsen. Sűrűsödések vannak az Mohácsi út - keleti Ipari Park, továbbá az Északmegyer – Füzes és a Bolgárkert térségekben. A telephelyek és a központok gyakran elválnak egymástól, és utóbbiak inkább a városközpont közelében helyezkednek el, ami nem feltétlenül jó megoldás.

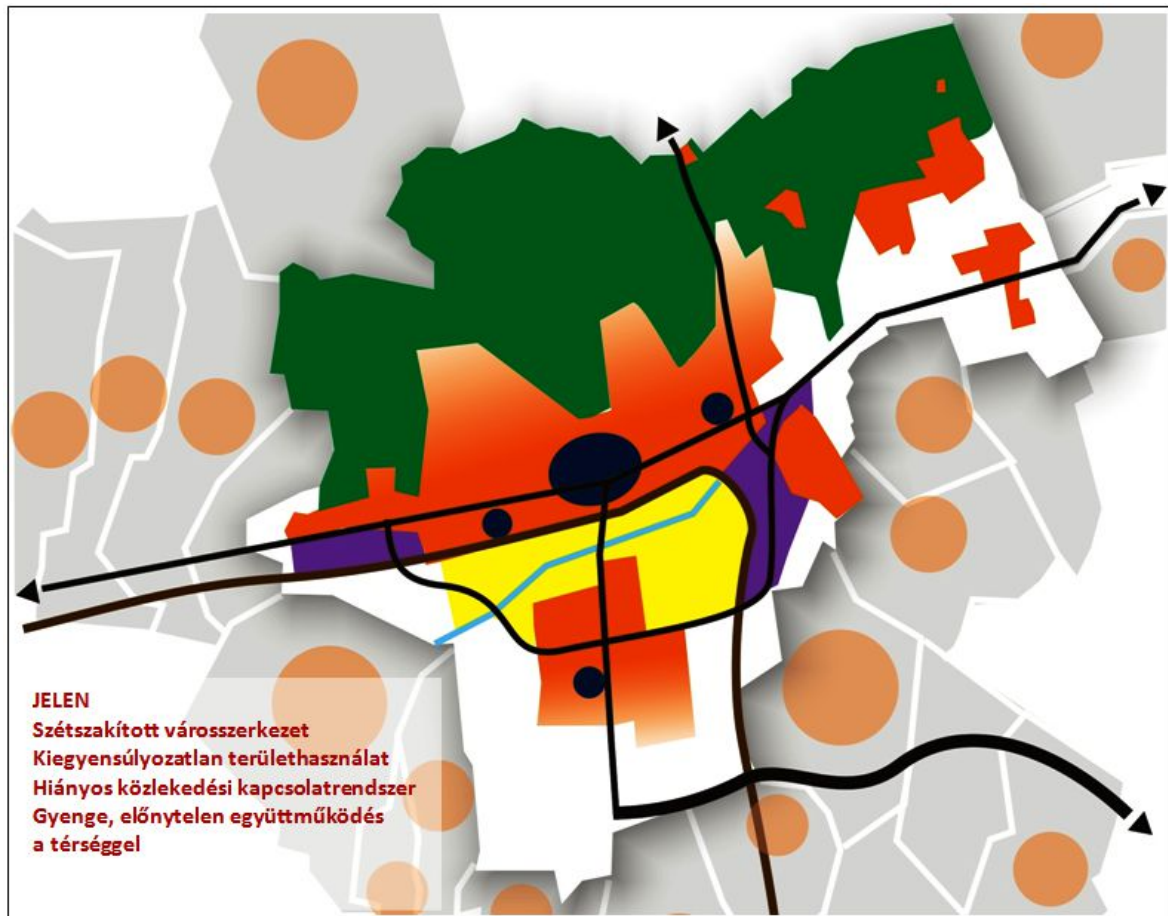

18. ábra: A gazdasági tevékenység térbeli összefüggései

A tisztán gazdasági funkciójú területek mellett meg kell teremteni az innovatív iparágak, korszerű kutatóhely és iroda jellegű munkahelyek számára alkalmas vegyes területfelhasználási formákat. A város számára fontos kreatív ipar elhelyezkedés már ma is azt mutatja, hogy itt a munkahely és a lakóhely a leginkább képes egymás közelségében maradni, és a városközponti helyzet is kedvező számára.

A gazdasági területek pozícionálása és az ezeket kiszolgáló infrastruktúra fejlesztése csak akkor lesz összhangban a fenntartható városüzemeltetés, a környezetkímélő közlekedés feltételeivel, ha a nagy városnegyedek lakossága nincs rákényszerítve a lakóhelyétől távoli munkahelyek, szolgáltatások igénybevételére.

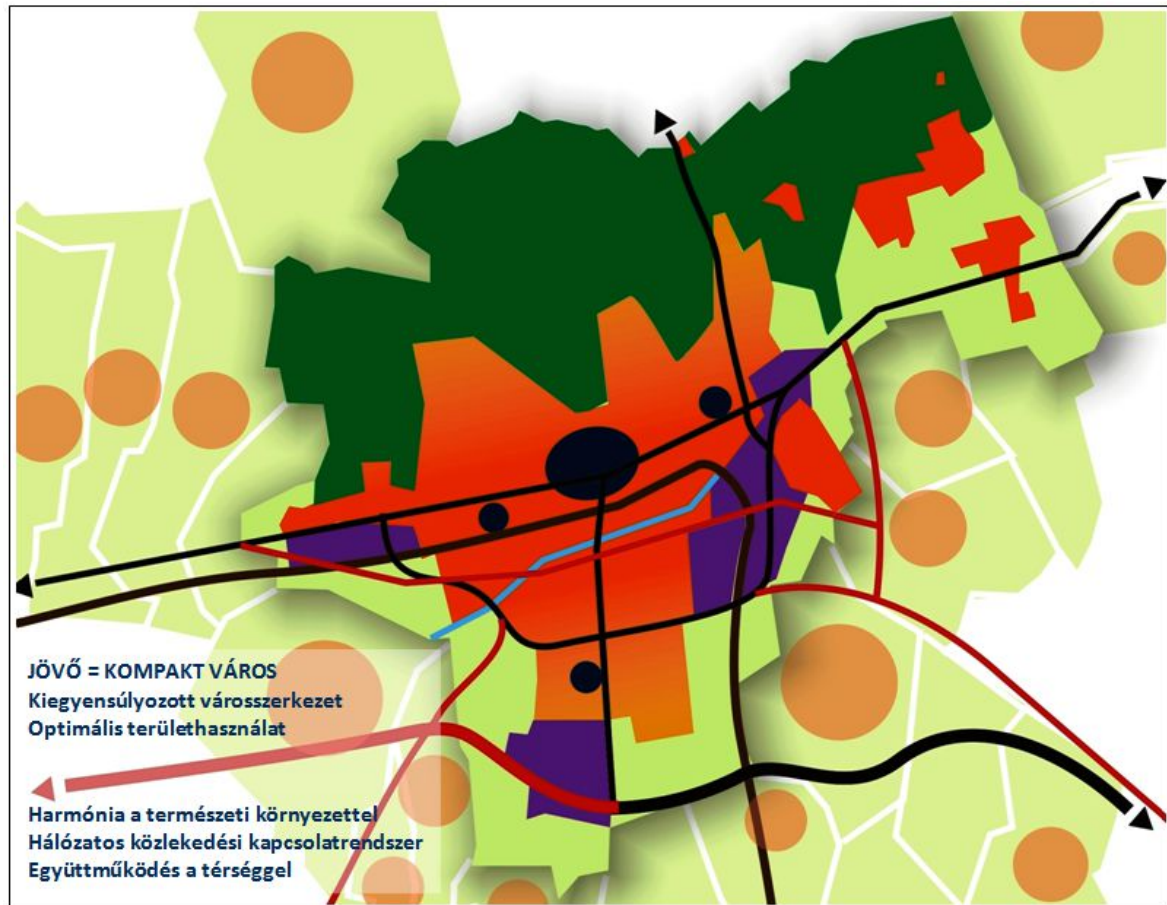
1.2.2.4. Kompakt város

19. ábra: A jelenlegi térszerkezet főbb elemei

A város sűrűn beépített része egy hosszan elnyúló kelet-nyugati irányú várostestből – ennek mértani közepén a történelmi belvárossal – valamint egy ettől délre elhelyezkedő különálló városrészből áll. A kettő között elhelyezkedő mélyvonal, a város vízgyűjtő vonala, a Pécsi víz völgye, mely geográfiai adottságai miatt csak részben és általában tervszerűtlenül került gazdasági célú használatba. Keleti irányban lényegében faluszerű létformával tartozik Pécshez Somogy, Vasas és Hird. A Mecsek oldal beépítését a domborzati viszonyok, a kiszolgálóinfrastruktúra, és az elmúlt évtizedek sajátos dezurbanizációs trendje határozta meg.

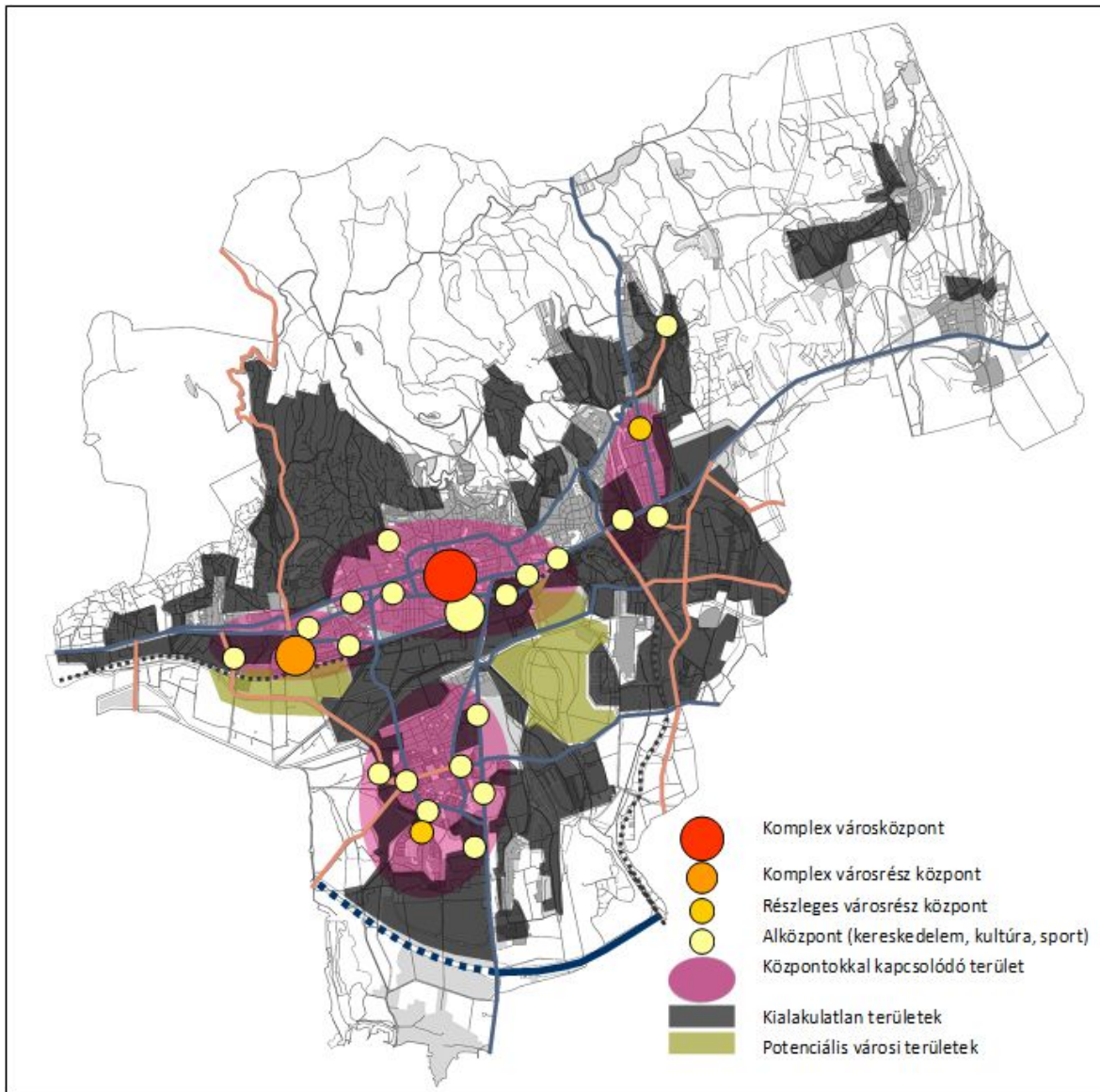
A várostesten belül jelentős kiterjedésben fordulnak elő rosszul vagy alul-használt, területek, melyek működési és kapcsolati zavarokat, felesleges forgalomnövekedést, értékvesztést jelentenek. Gazdasági és vegyes területfelhasználás szempontjából a legtöbb teendőt és a legtöbb lehetőséget a Budai vám – Gyárváros - Tüskésrét – Balokány – Északmegyer – Bolgárkert térsor tartalmazza.

20. ábra: A kívánatos főbb szerkezeti kapcsolatok hatása

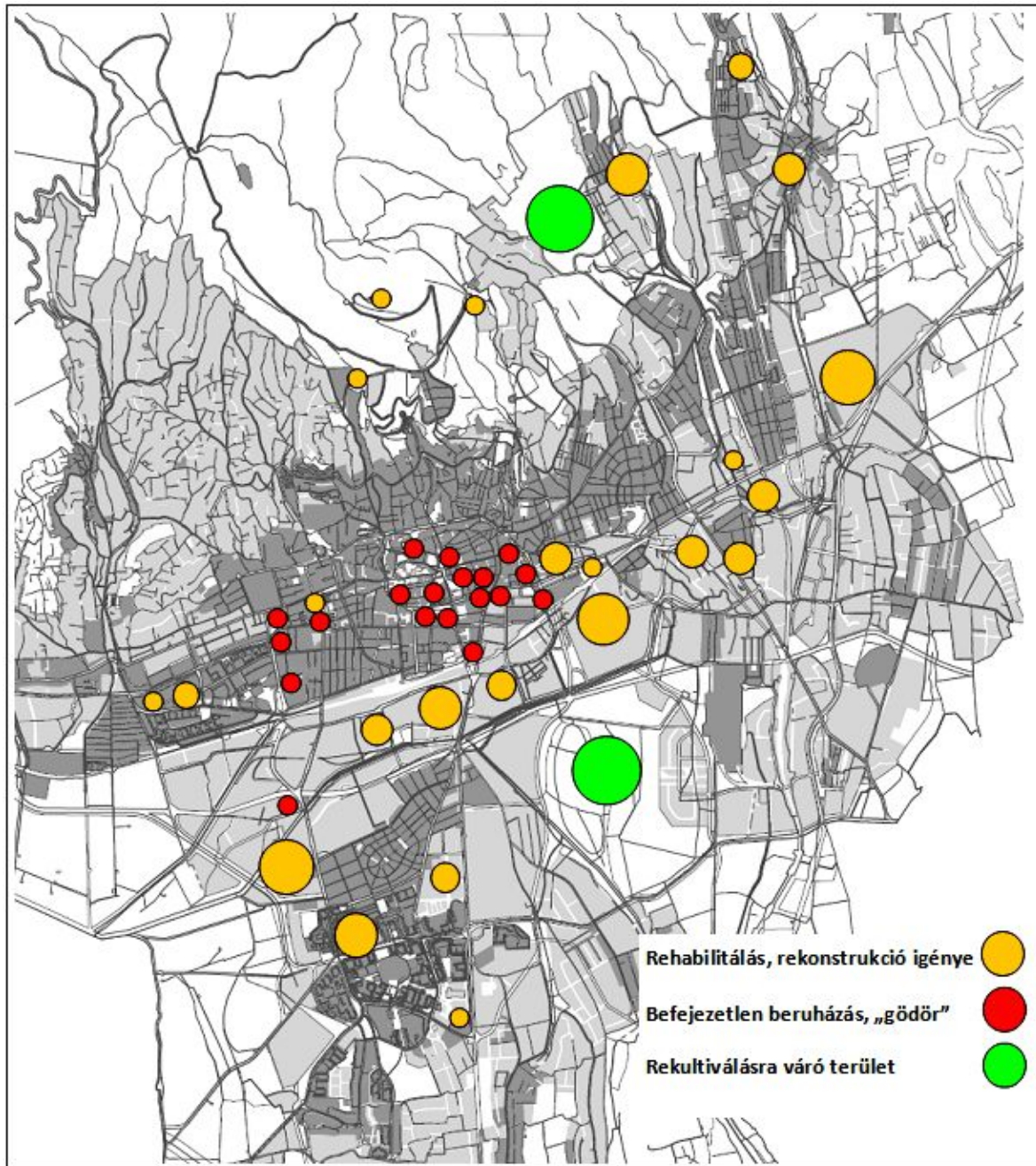
Az ideális állapotú jövőkép egy zömök, kiegyensúlyozott várostestet mutat, mely belső és külső kapcsolataiban megfelelő infrastruktúra hálózatot működtet, de egyúttal harmóniában él táji és természeti környezetével.

A jelentős gazdasági területek lényegében megfelelnek a meglevő keleti, déli és nyugati ipari zónáknak, de ezeket a lakóterületek közötti vegyes zónákban létrejövő nagyszámú, korszerű munkahely egészíti ki. A központok és alközpontok egyenlő elérhetőséget biztosítanak a szolgáltatásokhoz minden városrészben, de jól szolgálnak a környező települések felé is.

21. ábra: A jelenlegi térszerkezet kialakult és nem kialakult elemei

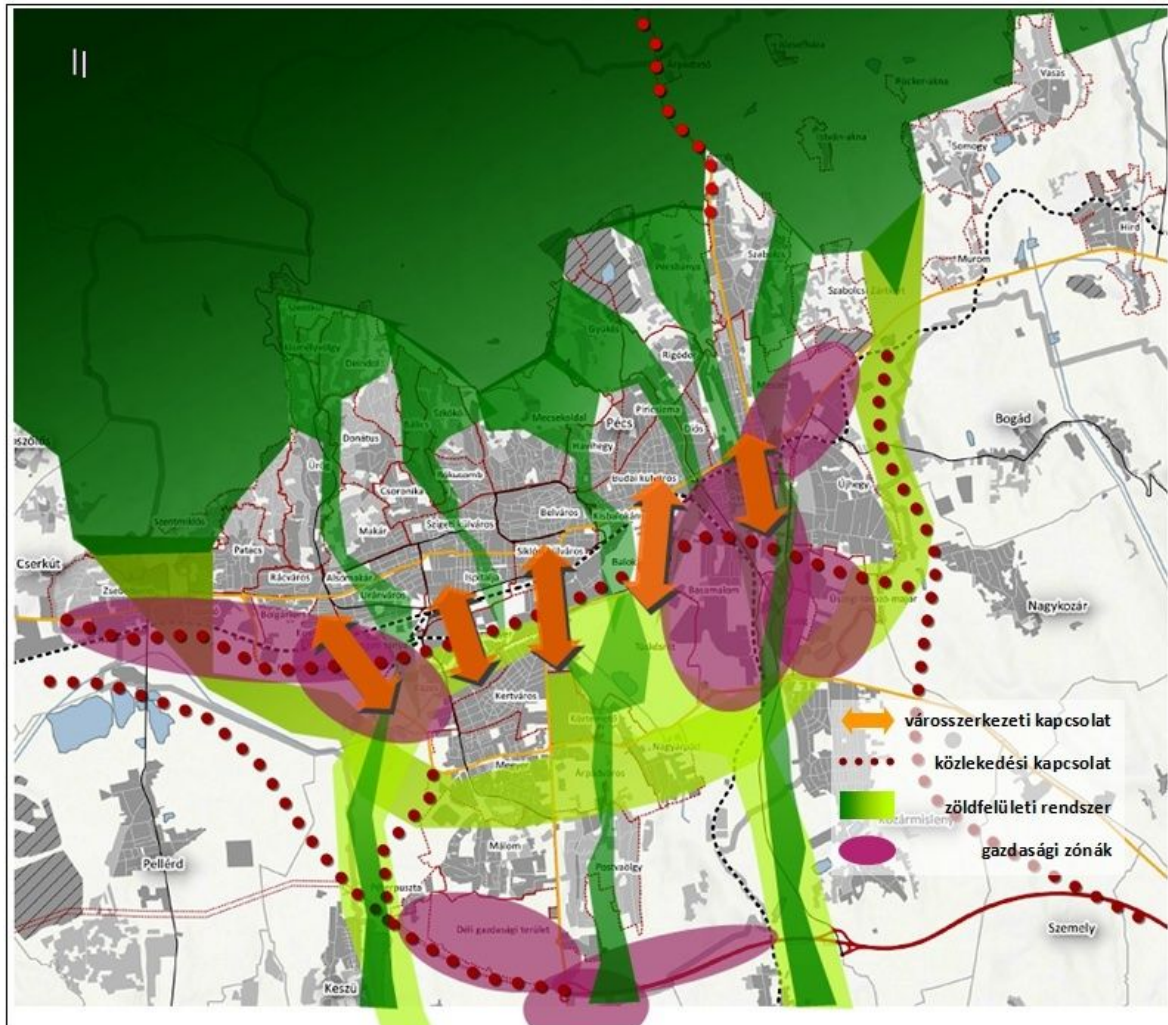
A Belső városrészek és a lakótelepek kivételével a város kiterjedt területén még nem alakult ki a végleges beépítés, vagy a meglevő területhasználat változás előtt áll. Az ábra azt is mutatja, hogy ezek a kialakulatlan zónák megszakítják a kapcsolatot a városrészek között, így az egyes funkciók, munkahelyek csak nagy távolságok megtételével, tehát jelentős közlekedési igénnyel érhetőek el.

22. ábra: Konfliktuspontok a várostestben

A tervszerűtlen, gyakran átgondolatlan fejlesztési szándékok és a gazdasági válság számos befejezetlen beruházást, foghíjat, gödröt hagytak maguk mögött. Az öntörvényűen kialakult gazdasági területeken tipikus jelenség az avulás, a rozsdáövezetek létrejötte. Ez elsősorban a Gyárváros – Balokány – Északmegyer vonalat jellemzi.

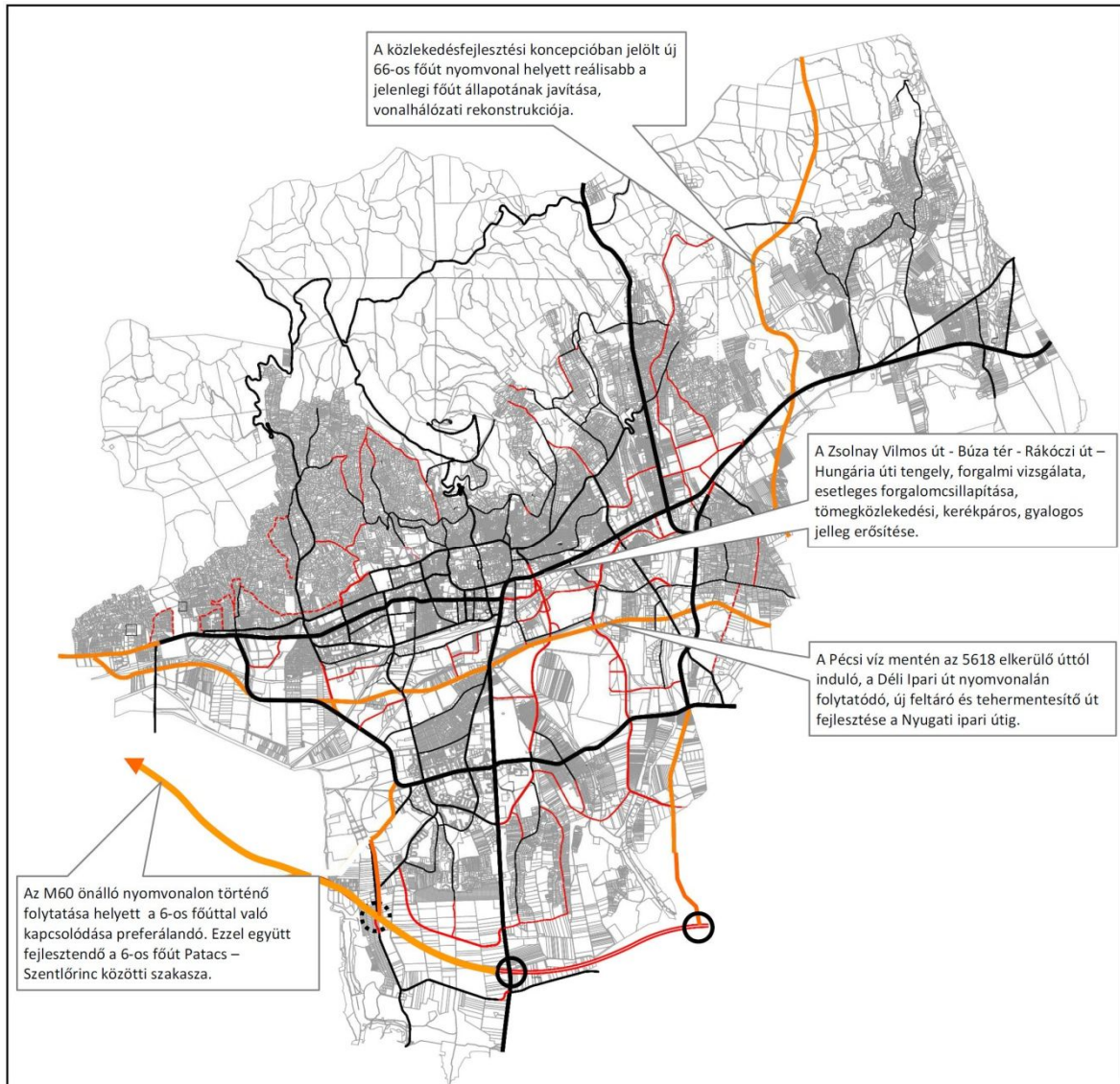
A volt Karolina külfejtés területén még folyik a tájrehabilitáció, ezzel jelentős tájseb szűnik meg és a környező területek – Pécs-Bánya, Gyükes felértékelődése várható. A külfejtések által ejtett sebek rendbetétele a várostesttől távolabb, Vasas térségében is megoldásra vár, ezt azonban -a Karolinától eltérően- lakóterületet és panorámát közvetlenül nem érint.

23. ábra: Térbeli kapcsolatok fejlesztési irányai

A sematikus ábra a térszerkezeti kapcsolatok legfontosabb, a zöldfelületek lehetséges főbb hálózati sávjait és a gazdasági tevékenység elsődleges terjeszkedési zónáit ábrázolja.

Azokat a kapcsolati hiányokat, irányokat, foltszerű összefüggéseket mutatja, melyek létrehozása, vagy erősítése támogatja a városszerkezet kiegyensúlyozottabb működését, a mobilitási igény csökkenését és a lakóterületek élhetőségének javítását. A zöldfelületek foltrendszere nem jelent konkrét területfelhasználást, de a pontszerűen vagy vonalasan létező, illetve létrehozható elemek kapcsolatainak fejlesztésére hívja fel a figyelmet.

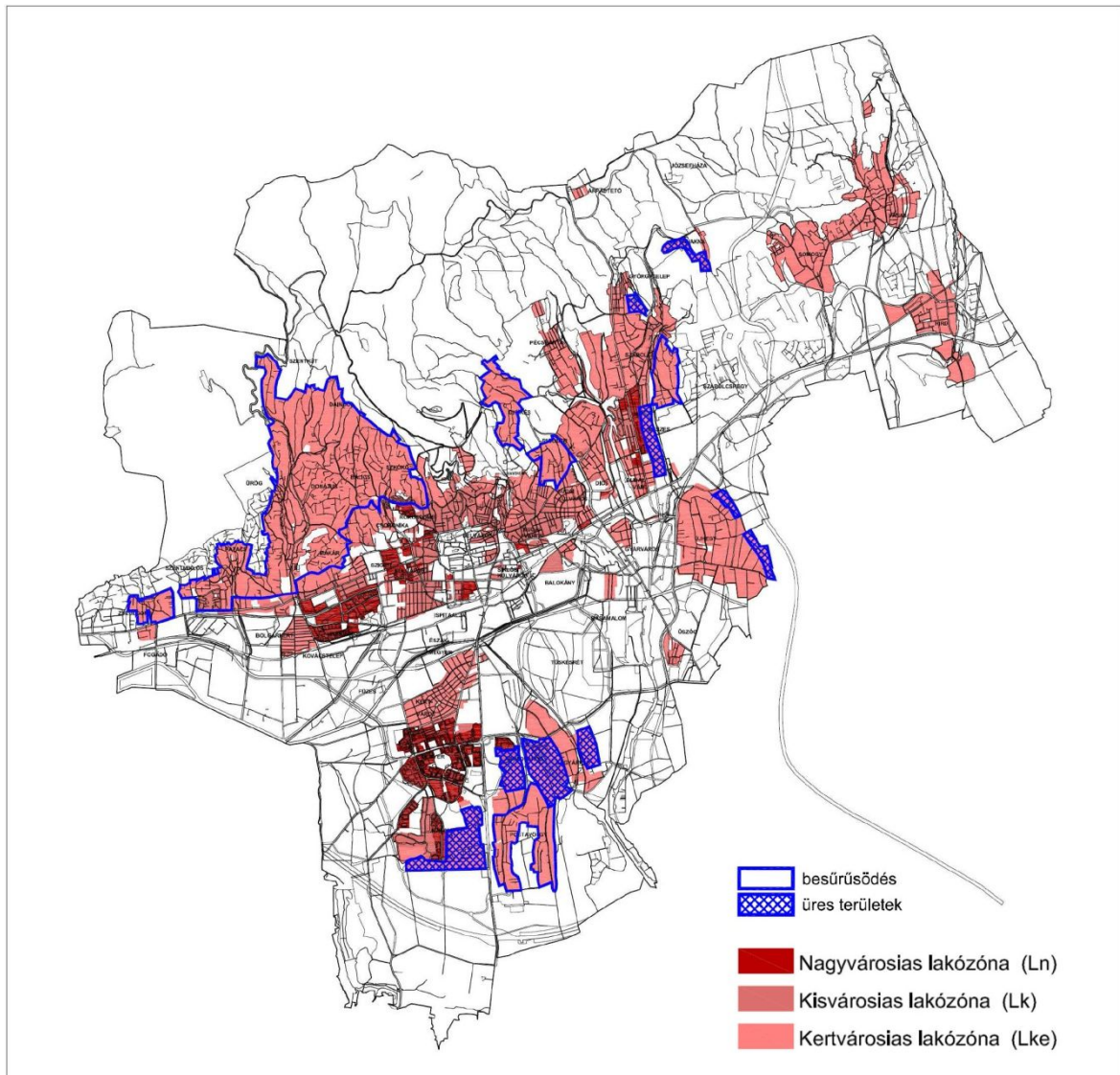
24. ábra: Pécs közlekedési hálózatának fejlesztési koncepciója

A közlekedésfejlesztés legfontosabb feladatait a külső kapcsolatok javítása és a környezetkímélő, de a mobilitás és a hozzáférést a legmagasabb szinten biztosító belső közúthálózat kialakítása határozza meg. Ezek a következők: az M60 autópálya nyugati irányú folytatása, mely legalább a 6-os út külterületi szakaszához való csatlakozást és a Pécs nyugati lehajtó kialakítását kell, jelentse. Az M6 és M60 Horvátországi kapcsolódása az egész régió szempontjából létfontosságú.

A városszerkezetben a legjelentősebb hatást a Pécsi víz mentén kialakítandó kelet-nyugati új tengely kialakítása jelenti. Ez a Belső városrészek tehermentesítése mellett nagy, összefüggő terület újrachaszosítását teszi lehetővé.

Az észak-déli kapcsolatok több ponton javítandóak, kiemelt helyen a Búza tér – Kisállomás – Nagypáti út tengelyen.

Az északi érintő út nyugati irányú kivezetése Újmecekalja felé a közúthálózat régi adóssága, amit az egyetem nyugati kampuszának és a klinikai központok területének fejlesztései mára elengedhetetlenné tesznek.

25. ábra: Lakózónák kihasználtsága a városban

A háztartások számának fajlagos növekedésével szemben a lakosságszám jelentős csökkenése megállította az új beépítések iránti nyomasztó keresletet. A tendencia jó oldala, hogy nagyobb figyelem és forrás fordítódik a már beépített területekre, és a létező épületállományra. **A fenntarthatóság egyik kulcsa az épített környezetünk megfelelő állapotának fenntartása, ezért a lakásépítésre alkalmas, még beépítetlen területek igénybevételét csak különösen indokolt esetben szabad támogatni.**

A kertvárosias területek besűrűsödési folyamatában az optimumot a szabályozás kereteinek folyamatos karbantartásával és betartatásával kell elérni.

A tapasztalatok tükrében szükséges figyelni arra, hogy a város életében olyan fordulópontra érkezett el, amikor a gazdaság újjáépítése keretében szükséges a városi területek funkcióinak a korábbiaknál gyökeresebb újragondolása és a szerkezeti terv hosszú távú átstrukturálása is az aktualizált (átmeneti feladattal rendelkező) városfejlesztési dokumentumok várhatóan 1-2 éves futamideje alatt. Az „újragondolás”

kifejezés alatt a város funkcionális, építészeti, környezet- és tájvédelmi, területkihasználási szempontból a jelenleginél lényegesen homogénebb összetételének elérése, az éles váltások helyett változatos, de lényegesen kompaktabb és az átmenetekre, a hosszú távú szempontokra odafigyelő tervezésre és szabályozásra van szükség.

1.2.3. A városrészek célrendszeri érintettsége

STRATÉGIAI CÉL		Az EGÉSZSÉGES KÖRNYEZET biztosítása	Fenntartható, fejlődő TÁRSADALOM, a társadalmi hálózatok erősítése	A VÁROS GAZDASÁGI ALAPJAINAK újjáépítése	KOMPAKT VÁROS - Kiegyensúlyozott városszerkezet
VÁROSRÉSZ					
1	Belső városrészek	A városi hősziget jelenségét leginkább mutató városrészek. Előzetes vizsgálatok szerint a napi maximum hőmérséklet akár 6-10 °C fokkal is melegebb lehet a külső területekhez képest. Zöldfelületek jórészt a Székesegyház és a Balokány-liget környékén találhatók, vízfolyások, vízfelületek alig vannak. A magánterületi zöldfelületek rohamos beépítésének gátat kell szabni. Fő feladat a zöldterületek intenzifikálása és fásítás az arra alkalmas helyeken (pl. 6-os út mente, Mártírok útja és a vasút közötti terület, Verseny utca, Búza tér, Breuer Marcell sétány, Bajcsy-Zs. utca és Rákóczi út, Budaiváros). A Balokány-liget rekreációs célú fejlesztése javasolható. Csobogók, szökőkutak számának növelése szintén javasolt. A Felsővámház utca környékén problémát okoznak a villámárvizek. A Verseny utcai sporttelepektől D-re csapadéktározó létesítésére van lehetőség. Komoly légszennyezéssel terhelt terült. A főbb közlekedési útvonalak mentén a zajszennyezés 12-17 dB-bel nagyobb a megengedettnél, a felüljáróra zajvédő fal kiépítése javasolt. A fényszennyezés mértéke csökkentendő.	A városnegyed társadalmi-demográfiai összetételére figyelemmel elsősorban a társadalmi integráció erősítése, a civil szerveződések fejlődése szempontjából fontos informáló-szervező társadalmi nyilvánosság erősítése szükséges. A terület demográfiai sajátosságai (előregedés) miatt az életminőség azon elemeinek javításán van a hangsúly, melyek illeszkednek, javítják az itt élők életminőségét. A kulturális tőke fejlesztése során a városnegyed társadalmára tekintettel különösen hangsúlyos területek: a civil szerveződések fejlődésének esélyeit javító kooperációs technikák, az életkori - elsősorban az időskori - sajátosságokhoz illeszkedő magatartásmodellek, az egészségmagatartás, a rekreáció területén. A területre irányuló tevékenységek háttérét a városmonitoring helyi társadalomra irányuló kutatásai adják.	A városrészt a gazdasági célok erősen érintik, mert Pécs legnagyobb turisztikai attrakciói, egyetemi infrastruktúrájának nagy része, tömegközlekedési, szolgáltatási és kereskedelmi központja is itt található. Ugyanakkor az ipar mára nagyrészt kiszorult a területről, és a komolyabb léptékű iparfejlesztés nem célszerű a jövőben sem a területen.	A kompakt város elérésének kiemelt területe. A városközponti funkciók kelet-nyugati, illetve déli irányú kapcsolásával növelni lehet a terület jelentőségét, miközben a belváros körüli területek alközponti, gazdasági szerepe és ezzel identitása is növekedhet. A funkciók változatosságának biztosítására még komoly tartalékokkal rendelkezik a városrész (Siklósi külváros, Kisbalokány), ezen funkciók elérhetőségét és hatékony működését a városrész déli irányú kiterjesztésével, jól szervezett, fenntartható tömegközlekedéssel kell biztosítani.

2	Nyugati városrészek	Fekvéséből, a zöldfelületek arányából és az épített környezet jellemzői alapján a klímaváltozás negatív hatásainak kevésbé kitett városrésznek becsüljük. Ez alól kivétel lehet Kovácstelep, ahol a már meglévő zöldfelület (pl. Béke-park) intenzifikálása a cél. A város határán lévő szántók erdősítése javíthat a városrész adottságain. A városrész északi része sűrűn beépített, jelentősebb parkjai nincsenek. A PMFC pálya környezetének intenzív növényesítése, egyetemi és városi zöld közösségi terek, tömegsportra alkalmas területek fejlesztése hasznos lenne. A Műjégpálya és a Sportcsarnok környékének revitalizációja, a zöldfelület intenzifikálása javasolt. A kék infrastruktúra fejlesztési területe lehet a Patacsi-vízfolyás. A hegyoldalon a csapadékvíz helyben tartása közösségi vagy házi csapadékgyűjtőkkel jó hatással lenne az egész város vízgazdálkodására is. A közlekedési eredetű légszennyezettség komoly gond, mely kedvezőtlen körülményt a mezőgazdasági területekről besodort magas pollenkoncentrációjú légtömegek tovább súlyosbítják. Ezen a helyzeten a várost délről övező erdősávok telepítése, főként pedig a szántóterületek erdősítése segítheti. A kerékpáros közlekedés fejlesztése indokolt lenne.	A városnegyed társadalmi-demográfiai összetétele rendkívül heterogén. Erre az összetételre figyelemmel elsősorban a társadalmi integráció erősítése, a civil szerveződések fejlődése szempontjából fontos informáló-szervező társadalmi nyilvánosság erősítése szükséges. A területen a rendkívül magas népsűrűségű lakótelep mellett családi házas övezetek is találhatóak, ennek megfelelően az életminőség fejlesztését szolgáló programok a befolyásoló tényezők kiegyenlítő, azonos minőségűvé fejlesztésére irányulnak. A kulturális tőke fejlesztése során különösen hangsúlyos területek: a társadalmi integrációt erősítő, a civil szerveződések fejlődésének esélyeit javító kooperációs technikák, az egyes csoportok erősen eltérő életkori sajátosságokhoz illeszkedő magatartásmodellek, egészségmagatartás, a köz- és magánbiztonság-érzetet javító, a konfliktuskezelést szolgáló ismeretek, technikák. A Nyugat-Uránvárosra irányuló tevékenységek tervezését a városmonitoring helyi társadalomra irányuló kutatásai alapozzák meg.	A városrész a gazdasági célok által enyhén érintett, elsősorban azért, mert ide is elnyúlik az egyetemi infrastruktúra egy része, és található itt egy viszonylag nagy piac, amely a környék mezőgazdasági termelőinek "helyzetbe hozásánál" fontos szerepet játszhat. Emellett a terület viszonylag nagy laksűrűséggel, és önálló szolgáltató/kereskedelmi központtal bír. Az ipar fejlesztése ugyanakkor itt nem lehet első számú cél.	Jó közlekedési kapcsolatokkal rendelkező, de hatékony decentrum nélkül működő, nagyrészt vegyes intenzitású (kert- kis és nagyvárosias) lakóterületi térség. Itt található a város 2. legnépesebb, ugyanakkor legegységesebb városrésze. Az épületek és a közterületek állagának általános fenntartása- javítása szükséges. Ez a megfelelő lakókörnyezet biztosítása mellett fontos építészeti értékek megőrzését is eredményezi, így összhangba kerül a fenntarthatóság koncepciójával.
3	Mecsek-nyugat	Jellemzően kertes beépítettségű, illetve a 6-os út mentén ipari terület. A kertes övezet beépítettségi arányát növelni nem	A terület relatíve alacsony népsűrűségű, az itt élők magas társadalmi státuszúak, érzékelhető a népesség előregedése is.	A városrész keleti része, amely a Mecsek oldalában fekszik, gyakorlatilag	Monofunkciós, beállt, kert- és kisvárosias térség. A beépítés további sűrűsödése a kompakt

		szabad, a kertes házak zöldterületeinek diverzitását tudatosság formálással célszerű növelni. Az újonnan beépített területeken a fejlett, intenzív zöldterület létrehozása elmaradt. A burkolt felületek arányának növekedését szükséges elkerülni. A csapadék-visszatartás házi illetve közösségi csapadékgyűjtők telepítésével megoldandó feladat, amit a csapadékcساتornázás hiányainak pótlásakor vagy helyreállításakor, azokkal együtt célszerű kialakítani. A klímaváltozás negatív hatásai közül leginkább a villámárvizekkel érintett terület. Patacs zöldállománya a közösségi zöldterületek kialakításával és az utak menti fásítással fejlesztendő, valamint itt pótolni kell a hiányzó csapadékcساتornákat. A csapadékvíz hasznosítás lehetősége a szűk dűlőutak által jellemzett részekben korlátozott (a parkok, játszóterek, közösségi területek hiánya miatt is), ezért a közösségi térhasználat feltételeinek megteremtését és a csapadékvíz rendszer tervezését (tározókkal) célszerű együtt végezni. A rendezés fő célja a burkolatlan árkok rendezése, fedése, az útfelület védelme és növelése is (pl. Bajmi dűlő). A völgybe érkező víz vizsont a város nyugati kijárata tájékán kiépült lakótelep jellegű területen és a vállalkozások körében hasznosítható lenne, tekintettel az ivóvízkészlet korlátozottságára is. A házi csapadékvíz tározók építését ösztönözni szükséges, és hatékony kommunikációt is	Erre a heterogén városnegyedre vonatkozó célok: társadalmi integráció erősítése, a civil szerveződések fejlődése szempontjából fontos informálószervező társadalmi nyilvánosság erősítése szükséges. Az életminőség javítása terén szükséges fejlesztések: a városnegyed népességének igényeihez, sajátosságaihoz illeszkedő infrastruktúra fenntartása. A kulturális tőke fejlesztése során különösen hangsúlyos területek: a társadalmi integrációt erősítő, a civil szerveződések fejlődésének esélyeit javító kooperációs technikák, az egyes csoportok erősen eltérő életkori sajátosságokhoz illeszkedő magatartásmodellek, egészségmagatartás, a köz- és magánbiztonság-érzetet javító ismeretek, technikák. A városnegyedre irányuló tevékenységek tervezését a városmonitoring helyi társadalomra irányuló kutatásai alapozzák meg.	irreleváns a gazdasági célok szempontjából, ugyanakkor a nyugati oldalon a 6-os úttól északra eső területek (Patacs, Zsebedomb) kifejezetten kedvező helyen fekszenek az ipari jelenlét szempontjából, a városnak nem ez az elsőszámú iparterülete, de alkalmas lehet kisebb üzemek befogadására.	városi elvek ellen hat. Fejlesztése elsősorban a minőség és a környezeti hatások csökkentése mentén lehetséges. Megoldandó feladat a csapadékvíz helyben tartása. A területen a szűk dűlőutakkal behálózott részekben a közlekedés (kerülés, parkolás) és a lokális közösségi, rekreációs terek (játszó- és kisebb sportterek) kialakítása szükséges, figyelembe véve, hogy a valamikori szőlők, kertek megváltozó tulajdonosi struktúrájában a gyermekes fiatalok aránya növekvő.
--	--	--	---	--	---

STRATÉGIAI CÉL		Az EGÉSZSÉGES KÖRNYEZET biztosítása	Fenntartható, fejlődő TÁRSADALOM, a társadalmi hálózatok erősítése	A VÁROS GAZDASÁGI ALAPJAINAK újjáépítése	KOMPAKT VÁROS - Kiegyensúlyozott városszerkezet
VÁROS RÉSZ					
		igényel. A 6-os úttól délre eső területek erdősítése és az út menti zöld felületeken a növényzet intenzifikálása jelentős mértékben javítaná Pécs-Nyugat zöld infrastruktúráját. A Makár-hegy északi és nyugati oldalának erdősült területeit részben klimatikus részben pedig a város területén megmaradt természetközeli élőhelyek sokszínűsége okán meg kell óvni, a beépíthetőséget korlátozni kell. A Magyarürögi út mentén intenzív növény-sáv telepítése ajánlott.			

4	Mecsek-közép	A klímaváltozás negatív hatásai közül leginkább villámárvizekkel érintett terület, a hegyoldali településrészen egyedi és közösségi ciszternák telepítése javasolható, a burkolt felületek csapadékvíz-elvezetését meg kell oldani. Fontos szempont a zöldfelületi állományok, így a mecseki erdő jelenlegi sávjának megőrzése, a beépíthetőség szigorú korlátozása, valamint a jelenlegi kertek intenzitásának és diverzitásának növelése. Hasonlóképpen a PTE épülettömbjei körül az intenzív növényesítés ajánlott. A területnek fontos szerepe van abban, hogy a Mecsekről leáramló hűvös légáramlatokat a már meglévő, de intenzifikálendő zöldfelületeken keresztül a belvárosba vezesse. Az épített környezet légáramlatokat akadályozó hatását érdemes lenne megvizsgálni. A városrész D-i részén a PTE illetve az egészségügyi intézmények által generált nagy forgalom miatt kell számolni komolyabb zaj- és légszennyezéssel. A Hársfa út zajvédelmi szempontból kritikus, a lakóingatlanok elhelyezkedése az úthoz nagyon közeli. A gyalogos közlekedés infrastruktúráját e fontos K-Ny-i közlekedési tengely mentén erősíteni szükséges.	A városnegyed az itt élők társadalmi státusát illetően nagyon heterogén összetételű terület. Erre a heterogenitásra figyelemmel elsősorban a társadalmi integráció erősítése, a civil szerveződések fejlődése szempontjából fontos informáló-szervező társadalmi nyilvánosság erősítése szükséges. A terület egyes részeinek demográfiai sajátosságai (előregedés) miatt az életminőség azon elemeinek javításán van a hangsúly, melyek illeszkednek, javítják az itt élők életminőségét. A kulturális tőke fejlesztése során a városnegyed társadalmára tekintette különösen hangsúlyos területek: a civil szerveződések fejlődésének esélyeit javító kooperációs technikák, az életkori sajátosságokhoz illeszkedő magatartásmodellek, egészségmagatartás. A területre irányuló tevékenységek háttérét a városmonitoring helyi társadalomra irányuló kutatásai adják.	A városnak ez a része gyakorlatilag irreleváns a gazdasági célok szempontjából egy két szétszórott attrakciótól eltekintve, amelyek akár turisztikai vonzerőt is jelenthetnek (állatkert, Tettye).	A vegyes, intézményi, telepszerű, kisvárosias és családirányú beépítés mára megszokott, és összeszokott együttese jellemzi a területet. A Belső városrészt határoló területek, beépítése nagy értéket hordoz. A természeti környezettel való intenzív kapcsolata miatt közkedvelt terület, a beépítési sűrűség további növelését akadályozni kell. Fejlesztése elsősorban a minőség és a környezeti hatások csökkentése mentén lehetséges. Megoldandó feladat a csapadékvíz helyben tartása. A területen a szűk dűlőutakkal behálózott részekben a közlekedés (kerülés, parkolás) és a lokális közösségi, rekreációs terek (játzó- és kisebb sportterek) kialakítása szükséges, figyelembe véve, hogy a valamikori szőlők, kertek megváltozó tulajdonosi struktúrájában a gyermekes fiatalok aránya növekvő.
5	Mecsek-kelet	A klímaváltozás negatív hatásaival kevésbé érintett terület, leginkább a villámárvizek okozhatnak növekvő problémát. A hegyoldali településrészen egyedi	A városnegyed társadalmi-demográfiai összetételére figyelemmel elsősorban a társadalmi integráció erősítése, a civil szerveződések fejlődése szempontjából	A városrész komoly gazdasági jellegű kérdése az itt található felhagyott bányaterület (szénbánya)	Kontrasztos városrész. Kihaszíratlan bánya épületek, tájsebek (Karolina külfejtés) és nyugodt családirányú

STRATÉGIAI CÉL		Az EGÉSZSÉGES KÖRNYEZET biztosítása	Fenntartható, fejlődő TÁRSADALOM, a társadalmi hálózatok erősítése	A VÁROS GAZDASÁGI ALAPJAINAK újjáépítése	KOMPAKT VÁROS - Kiegyensúlyozott városszerkezet
VÁROSRESZ					
		csapadékgyűjtő ciszternák telepítése javasolható. Fontos szempont a zöldfelületek aktuális kiterjedésének megőrzése, a beépíthetőség szigorú korlátozása, valamint a kertek jelenlegi diverzitásának növelése. Az utak menti zöldfelületek állapota javítandó, intenzifikálása szükségesnek látszik. A rekultivált terület tájba illesztésénél fontos szempont, hogy a Lámpásvögy, Gesztenyés jelenlegi zöldfelületi állományával összeköttetést teremtsen. A városrészben lévő bányaterület rekultivációja kulcsfontosságú a felszín alatti vízbázisok, a tájrehabilitáció, a bányató vizének megtisztítása és az esetleges csapadékvíz-megfogás szempontjából. A felszíni vizek tisztaságának monitorozása, a patakmedrek revitalizálása kiemelt feladat.	fontos informáló-szervező társadalmi nyilvánosság erősítése szükséges. A terület társadalmi, illetve demográfiai sajátosságai (előregedés, alacsony társadalmi státuszúak relatíve magas aránya, a területen található szegregátum stb.) miatt az életminőség azon elemeinek javításán van a hangsúly, melyek illeszkednek, javítják az itt élők életminőségét, a lehetőségekhez képest kiegyenlítik a meglévő különbségeket. A kulturális tőke fejlesztése során a városnegyed társadalmára tekintette különösen hangsúlyos területek: a civil szerveződések fejlődésének esélyeit javító kooperációs technikák, az életkori sajátosságokhoz illeszkedő magatartásmodellek, egészségmagatartás, család-modellek, életvitellel kapcsolatos magatartásmodellek. A területre irányuló tevékenységek háttérét a városmonitoring helyi társadalomra irányuló kutatásai adják.	rekultivációja és annak kapcsán nyert terület új funkciójának megtalálása. A feltöltött terület – legalább is évtizedekig-építésre nem ajánlható, azonban a már látható eredmények alapján a táj értékét növelő növényesítésre kerülhet sor. nyíló gazdasági lehetőségek kiaknázása. Emellett a keleti határán található 66-os út mentén kedvezőek az ipartelepítési tényezők. ám nem nevezhető kiemelt iparterületnek.	beépítések vegyes térsége. A felhagyott bányaterületek kezelése táj rehabilitáció és gazdasági tevékenység szempontjából is kiemelt feladat. A volt bányák épületei az ipartörténet fontos időszakát reprezentálják, hasznosításuk, megmentésük összetett feladat. Megoldandó feladat a csapadékvíz helyben tartása. Néhány területen ebben a városrészben is jellemző a közösségi terület hiány, elsősorban a hegyoldali terepadottságokból adódóan (pl. Gyüvés).

6	Keleti városrészek	A klímaváltozás negatív hatásainak elsősorban a sűrű beépítettségű területei lesznek kitéve. A csapadék helyben tartása a burkolt felületek arányának csökkentésével, egyedi csapadékgyűjtő ciszternák létesítésével megoldandó. A területnek fontos szerepe lehet a mecseki hűvös légáramlatok városba vezetésében. Ehhez célszerű lehet a várost keletről övező, a Gesztenyés-Czerék-völgy-Névtelen utca-Meszes dűlő területein átívelő összefüggő és intenzív zöldfelületi állomány kialakítására. A Meszes patak revitalizációja, a burkolt felületek csapadékelvezetése megoldandó feladat. A Puskin tér revitalizációja, a kollégium területén lévő sportpályák rekreációs célú hasznosítása javasolt. A Zsolnay út környéke a legleterheltebb közlekedési tengely, jelentős a levegőszennyezés és zajterhelés. Ennek a tengelynek a tehermentesítése szükséges. Szintén jelentős környezeti terhelést jelent a Komlói út környéke, ahol az utat övező területek intenzív növényesítésére van szükség. A város keleti határában létesült illegális hulladéklerakók felszámolása, a további szennyezés megelőzése szükséges.	A városnegyed társadalmi-demográfiai összetételére figyelemmel elsősorban a társadalmi integráció erősítése, a civil szerveződések fejlődése szempontjából fontos informáló-szervező társadalmi nyilvánosság erősítése szükséges. A terület társadalmi, illetve demográfiai sajátosságai (előregedés, alacsony társadalmi státuszuk relatíve magas aránya, a területen található szegregátum stb.) miatt az életminőség azon elemeinek javításán van a hangsúly, melyek illeszkednek, javítják az itt élők életminőségét, a lehetőségekhez képest kiegyenlítik a meglévő különbségeket. A kulturális tőke fejlesztése során a városnegyed társadalmára tekintette különösen hangsúlyos területek: a civil szerveződések fejlődésének esélyeit javító kooperációs technikák, az életkori sajátosságokhoz illeszkedő magatartásmodellek, egészségmagatartás, család-modellek, életvitellel kapcsolatos magatartásmodellek. A területre irányuló tevékenységek háttérét a városmonitoring helyi társadalomra irányuló kutatásai adják.	A városrész a gazdasági célok tekintetében erősen érintett, a 6-os és 66-os út melletti részein jelen vannak az ipar és kereskedelmi funkciók, ugyanakkor a terület ipari jellegét célszerű erősíteni a jövőben, a város egyik kiemelt iparterületévé válhat. Az ÁPER laktanya területe mintegy 60ha, mely bővíthető. A volt laktanya kiválóan alkalmas KKV-k befogadását szolgáló vállalkozó park létrehozására, melyre a korábban tárgyalt iparfejlesztési szétszórtság csökkentése, az erőforrások koncentrálása, a KKV-k innovatív útra terelése és az ipari parkokba települő nagy cégek beszállítói háttérének megteremtése szempontjából fontos szerepe lehet.	Társadalmi problémákkal súlyosan terhelt, közlekedési kapcsolatokkal jól ellátott, de kiemelt alközpont nélküli városrész. A beépítés vegyes intenzitású, épületállománya zömmel értékes (szocreál), túlsúlyban lakó funkciójú. Kereskedelmi és szolgáltató funkciói hiányosak, de a korábbi alközpontok körzetében rekonstruálhatóak. A Budai vámnál kialakult kereskedelmi együttes szerepét át kell értékelni. A Budai vám környezetében a Mecseki Szénbányák időszakában komplex és kiterjedt él-és tömegsporttelep (Pécsi Bányász) működött. A Puskin tér és a Hősök tere közt egy mozi és három tekintélyes méretű kultúrház szűnt meg, az ellátatlanul maradt területen a közösségi központok érdemi pótlására nem került sor. A jelentős népesség okán a közösségi, decentrum jellegű funkciók (piac, közösségi ház, kultúrház, sportolási lehetőségek, humán közszolgáltatások) pótlásának szükségességét vizsgálni szükséges.
---	---------------------------	--	--	--	--

STRATÉGIAI CÉL		Az EGÉSZSÉGES KÖRNYEZET biztosítása	Fenntartható, fejlődő TÁRSADALOM, a társadalmi hálózatok erősítése	A VÁROS GAZDASÁGI ALAPJAINAK újjáépítése	KOMPAKT VÁROS - Kiegyensúlyozott városszerkezet
VÁROSRESZ					
7	Újhegy	A klímaváltozás negatív hatásaival kevésbé érintett terület. Cél a jelenlegi zöldfelület megőrzése, a beépítésekénél a mostani zöldfelületi arányok megtartása. Az Üszögi út mentén jelentős zöldfelületi potenciál található, ennek fejlesztése kedvező hatással lenne a keleti városrész É-D irányú átszellőzésére. Környezeti ártalmakkal jellemzően kevésbé érintett terület.	A városnegyed társadalmi-demográfiai összetétele viszonylag homogén. Az itt élő népesség relatíve - a város egészéhez képest - fiatal. Erre az összetételre figyelemmel elsősorban a társadalmi integráció erősítése, a civil szerveződések fejlődése szempontjából fontos informáló-szervező társadalmi nyilvánosság erősítése szükséges. az életminőség fejlesztését szolgáló programok a befolyásoló tényezők kiegyenlítő, azonos minőségűvé fejlesztésére irányulnak. A kulturális tőke fejlesztése során különösen hangsúlyos területek: a társadalmi integrációt erősítő, a civil szerveződések fejlődésének esélyeit javító kooperációs technikák, az egyes lakossági csoportok erősen eltérő életkori sajátosságokhoz illeszkedő magatartásmodellek, és e modellek megvalósításához szükséges infrastrukturális feltételek. AZ Újhegyre irányuló tevékenységek tervezését a városmonitoring helyi társadalomra irányuló kutatásai alapozzák meg.	A városrész része annak a nagy kiterjedésű banán alakú területnek, amely a jövőben az iparfejlesztés kiemelt területe kell, hogy legyen, és a felhagyott iparterületek újraértelmezése is szükséges.	Infrastrukturális szempontból jól feltárt, ipari gazdasági területek közé ékelődött, önálló városrész. Belső térszerkezete strukturálatlan, spontán alakult, identitást adó központ nélküli, monofunkciós lakóterület. A jelentőssé vált lakónépesség felveti a városi decentrum, közösségi tér (terek), városrészi jellegű szolgáltatások fejlesztésének szükségességét.

8	Keleti terület	Noha a városrész a klímaváltozás negatív hatásaival valószínűleg kevésbé érintett terület, szerepe mégis fontos lehet a Meszes-Basamalom-Tüskésrét-Balokány, több városrészt összekötő, összefüggő zöldfelületi gyűrű létrehozásában, a városi klíma temperálásában. Ehhez a meglévő zöld felületek átgondolt rendezése, intenzifikálása javasolt. A Zsolnay út környéke a legleterheltebb közlekedési tengely, jelentős a levegőszennyezés és zajterhelés. Ennek a tengelynek a tehermentesítése szükséges a Tüskésrét felé új, kelet-nyugati irányú, a városszerkezetben is meghatározó forgalmi út kiépítésével, azonban a szabályozás keretében szigorúan meg kell előzni, hogy a felértékelődő területek vonzása túlzott beépítéshez, a klimatikus viszonyok további romlásához vezessen ahelyett, hogy javítaná azokat. Az Üszögi út mente jelentős zöldfelületi potenciállal bír, célszerű lenne az erdősítés lehetőségét a terület egy részén mérlegelni. Tó és lovarda környékének rekreációs célú fejlesztése javasolt.	A városnegyed lakosságszáma rendkívül alacsony (a területen népsűrűsége mindössze 70 fő/km².) A területre vonatkozó fejlesztési elképzelések mellett társadalomfejlesztő programok nem tervezhetők.	A városrész része annak a nagy kiterjedésű banán alakú területnek, amely a jövőben az iparfejlesztés kiemelt területe kell, hogy legyen, és a felhagyott iparterületek újraértelmezése is szükséges. A városrész ipari – katonai múltja és nagy kiterjedése jelentős ipari újrahasznosítást asszociál, azonban, az elmúlt évtizedek tapasztalatai alapján az ipartelepítést célszerű koncentrált, zöld felületekkel jól szeparálható területre korlátozni.	Gazdasági funkciókat tömörítő, közlekedési szempontból strukturálatlan, városi holttér. Az elérhetőség javítása, és a területhasználat átértékelése és újra pozicionálása szükséges. Fejlődése csak a telek és tulajdonviszonyok gyökeres újrendezésével képzelhető el. A teljes terület városrészi szemléletű újratervezése a város számára nagyságrendi jövőépítési lehetőséget jelent anélkül, hogy akár minimális mértékben értékes mezőgazdasági területet kellene kiváltani. Ennek keretében vegyes, színes, változatos területhasználatra célszerű törekedni. Itt a beépítés tömörszerűsége kerülendő, nem szabad, hogy az épületmagasságok és -sűrűség megakadályozza egy esztétikus, elsősorban a természetességhez közel álló kultúrtáj kialakítását, melyben a fás zöld felületek (kertek, parkok, ligetek, allék) és a vízfelületek dominálnak. Az alacsonyan fekvő vizes terület és a Pécsi víz jelenléte ideális kiinduló feltételeket kínál mindehhez. A klímavédelem
---	----------------	--	---	--	--

					érdekében azt az elvet szükséges követni, hogy a beépítésre kerülő területek többszörösét kitevő erdőtelepülésre kerüljön sor a szabad területeken. Mindezt hosszú távra érdemes számításba venni, mivel a város számos jelentékeny méretű, a kompaktságot és a homogenitást zavaró, beépített, de funkcióvesztett telephellyel, barnamezős vagy rendezetlen területtel rendelkezik, melyeknek a városszövetbe történő integrálása elsőbbséget élvez. Iparfejlesztésre az eredeti ipari parkterület még használatba nem vett részei és a kapcsolódó funkciótlan területek alkalmasak. Funcionális kapcsolódik ez a terület az ipari célra újrahasznosítandó ÁPEr területéhez. Ipari felhasználásra alkalmas a tuskésréti zagyterületek erőműközele része is- jelentékeny zöldfallal leválasztva a rekreációs és a fejlesztendő területektől.
9	Pécsi-víz mente	A klímaváltozás hatásainak kevésbé kitett városrész, mint egységes és nagy kiterjedésű zöldfelület fontos szerepet tölthet be a városklíma alakításában. A	A városnegyed lakosság száma rendkívül alacsony (a területen népsűrűsége mindössze 65 fő/km ² .) A területre vonatkozó fejlesztési elképzelések	A városrész része annak a nagy kiterjedésű banán alakú területnek, amely a jövőben az iparfejlesztés	A kompakt városi tér létrehozásának demarkációs területe, mivel elválasztva szétválasztja a vasútvonaltól

STRATÉGIAI CÉL		Az EGÉSZSÉGES KÖRNYEZET biztosítása	Fenntartható, fejlődő TÁRSADALOM, a társadalmi hálózatok erősítése	A VÁROS GAZDASÁGI ALAPJAINAK újjáépítése	KOMPAKT VÁROS - Kiegyensúlyozott városszerkezet
VÁROS RÉSZ					
		belvárosi hősziget-jelenség mérséklésében kedvező lehet a Kisbalokány-Balokány-Tüskésrét-Észak-Megyer-Szigeti tanya-Nyugati ipari út-Füzes összefüggő, intenzív növényállomány fennmaradása, pótlása, és az arra alkalmas területeken erdő telepítése. Az így kialakuló jelentős zöldfelület által termelt hűvösebb és tiszta levegő elősegítheti a belső városrészek levegőjének cseréjét, biztosítva ezzel a város átszellőzését, növelve a klímaváltozással szembeni alkalmazkodóképességet. Ez a zöldfelületi gyűrű csökkentheti a környező mezőgazdasági területek por- és pollenszenyvezésének városba jutását is. A Pécsi víz mente lehetőséget nyújt csapadéktározó létesítésére. A zagyatározók talajvízre gyakorolt hatását monitorozni kell. A Siklósi út és a Megyeri út közlekedési terheltsége komoly probléma, mely a D-i autópálya elkerülő útjának megépítésével csökkenthető. A felüljárók környezetében a zajterhelés nagy, annak zajvédő fal létesítésével történő csökkentése vizsgálandó.	mellett társadalomfejlesztő programok nem tervezhetők.	kiemelt területe kell, hogy legyen, és a felhagyott iparterületek újraértelmezése is szükséges.	északra és délre fekvő városnegyedeket. A városrész pólusainak (Tüskésrét, Füzes) újra pozicionálása, az azokat összekötő tengely funkciógazdag kialakítása, a pécsi víz természeti környezetének revitalizációja szükséges. Pécs város fenntartható, kompakt működésének egyik KULCSA. A beépítési, területhasználati jellemzők vonatkozásában hasonló kritériumok érvényesek, mint a Pécs-keleti gazdasági területre.

STRATÉGIAI CÉL		Az EGÉSZSÉGES KÖRNYEZET biztosítása	Fenntartható, fejlődő TÁRSADALOM, a társadalmi hálózatok erősítése	A VÁROS GAZDASÁGI ALAPJAINAK újjáépítése	KOMPAKT VÁROS - Kiegyensúlyozott városszerkezet
VÁROS RÉSZ					
10	Nyugati gazdasági terület	A terület a klímaváltozás hatásainak valószínűleg kevésbé kitett, azonban a zöldfelületi állomány fontos szerepet tölt be közvetett módon a városklíma alakításában. Cél a zöldfelület növelése, a várost D-ről, DNy-ről övező mezőgazdasági területeken zöldfelületi rendszer kialakítása, erdősávok létesítése. A Bolgárkert területén lévő bevásárlóközpontok körüli zöld felületek intenzifikálása, több szintes növényállománnyal való ellátása mindenképpen megoldandó. Ez mérsékelheti a burkolt felületek nagy arányából és a nagy forgalomból adódó hátrányokat. Jelentős a 6-os út terheltsége és nehézgépjármű-forgalma, valamint a Nyugati ipari út nagy forgalma, mely jelentős légszennyezettséget és zajkibocsátást generál.	A városnegyed lakosságszáma rendkívül alacsony (a területen népsűrűsége mindössze 70 fő/km².) A területre vonatkozó fejlesztési elképzelések mellett jelenleg társadalomfejlesztő programok nem tervezhetők.	A városrész része annak a nagy kiterjedésű banán alakú területnek, amely a jövőben az iparfejlesztés kiemelt területe kell, hogy legyen, és a felhagyott iparterületek újraértelmezése is szükséges.	Közlekedési szempontból jól pozicionált, nagykereskedelmi és gazdasági terület. Főútvonal melletti tartalékai komoly értéket jelentenek, de a még nem beépített területeirészeinek felhasználása egyelőre még nem támogatandó, mert már használatban levő területektől venné el a fejlesztési forrásokat.

11	Déli városrészek	Kiterjedt zöldfelületei, alacsonyabb beépítettsége miatt, valamint kedvező fekvéséből adódóan enyhébb mértékűnek becsüljük a klímaváltozással szembeni kitettségét. A zöldterületek általános revitalizációja szükséges. Fasorok pótlásával, telepítésével és 3-szintes növényállomány kialakításával fokozni lehet a városrész élıhetőségét. A minden korosztály számára elérhető közcélú, humán rekreációs célú fejlesztések kiemelt fontosságúak a zöldterületeken tekintettel a városrész nagy népsűrűségére. Szintén fontos lehet a D-i területek felé zöldsávok biztosítása, erdősávok telepítése. A Megyeri út és a Nagy Imre út területe zajvédelmi szempontból "hot-spot" terület, jelentős az áthaladó teherforgalom. Ezen utak tehermentesítése mindenképpen megoldandó feladat. Nem kielégítő Kertváros kerékpáros infrastruktúrája sem.	A városnegyed társadalmi összetétele rendkívül heterogén. Ebben a városnegyedben fekvő Megyer városrész népsűrűsége a legmagasabb a városban: 14 420 fő/km². A heterogenitásra tekintettel a kiemelt beavatkozások célja társadalmi integráció erősítése, a civil szerveződések fejlődése szempontjából fontos informáló-szervező társadalmi nyilvánosság erősítése. Fontosak azok a programok, amelyek a nagy népsűrűségből adódó konfliktusforrások felszámolására irányulnak. A terület demográfiai sajátosságai - az elöregedett népesség mellett a relatíve sok gyermek, illetve fiatalok - miatt az életminőség azon elemeinek javításán van a hangsúly, melyek jól illeszkednek, javítják az itt élők életminőségét. A kulturális tőke fejlesztése során a városnegyed társadalmára tekintettel különösen hangsúlyosak: a társadalmi integrációnak, a civil szerveződések fejlődésének esélyeit javító kooperációs technikák, az életkori sajátosságokhoz illeszkedő magatartásmodellek, egészségmagatartás. A területre irányuló tevékenységek hátterét a városmonitoring helyi társadalomra irányuló kutatásai adják.	A városrész a gazdasági célok által enyhén érintett, de nem kiemelt terület. Az érintettség a helyben található nagybani piac, hipermarketek, és egyéb kereskedelmi/szolgáltató funkciók jelenlétéből adódik, ám ezek jelentős része csak a városrész lakosságát szolgálja ki.	A várostestről a vasút menti területek által elszakított, önálló működésre is alkalmas, kiemelt központ nélküli városnegyed. A legnépesebb városrész a telepszerű beépítés tervezési elvei miatt zöldfelülettel bőségesen ellátott. Kiemelt feladat a gazdasági (munkahely teremtő), rekreációs (pihenés) és lakó funkciók arányának és területi kiterjedésének városrészen belüli újra pozicionálása és a városrész identitását is erősítő központ, vagy központok erősítése.
12	Somogy – Vasas – Hird	A vasasi külfejtés rekultivációja és tájrehabilitációja fontos jövőbeli feladat. Ennek ütemezését össze kell hangolni a feltárt szénvagyon letermelésének	A városnegyed nem csupán társadalmi-demográfiai, de földrajzi értelemben is távol esik a városmagtól/várostarttól. A területen szegregátumok is találhatóak.	A gazdasági célok tekintetében ezek a területek enyhén érintettek, ami abból	Önálló - kompakt - falusias jellegű kistelepülések. A jellegüknek és léptéküknek megfelelő kereskedelmi és

		programjával, melyet a város és a megye gazdaságfejlődése szempontjából a más, jelentősebb szénvagyontestek (pl. Máza-DI) hasznosítását megalapozó K+F és az ahhoz kapcsolódó oktatási folyamat, valamint a feltártságból adódó kiemelkedő gazdaságosság indokolhat. Azonban a hasznosításnak csak olyan módja fogadható el, amely nem jár a környező Natura 2000 területek természeti értékének romlásával, és város légszennyezettségének növekedésével.	Ezekre a sajátosságokra figyelemmel elsősorban a társadalmi integráció, a pécsi identitás erősítése, a civil szerveződések fejlődése szempontjából fontos informáló-szervező társadalmi nyilvánosság erősítése szükséges. A terület demográfiai sajátosságai (elsősorban a falusias jelleg) miatt az életminőség azon elemeinek javításán van a hangsúly, melyek illeszkednek, illetve javítják az itt élők életminőségét. A kulturális tőke fejlesztése során a városnegyed társadalmára tekintette különösen hangsúlyos területek: a civil szerveződések fejlődésének esélyeit javító kooperációs technikák, az életkori sajátosságokhoz illeszkedő magatartásmodellek, egészségmagatartás. Az alacsony társadalmi státuszúak esetében ez kiegészül a felzárkózást támogató kulturális tőkeelemek fejlesztésével (pl. foglalkoztathatóság, családmmodellek, gazdálkodás stb.) A területre irányuló tevékenységek háttérét a városmonitoring helyi társadalomra irányuló kutatásai adják.	adódik, hogy miután már igazából a városon kívüli területnek tekinthetőek, a város-városkörnyék termelési célú együttműködésében van szerepük, illetve több feltárandó természeti erőforrás található itt. Emellett Árpádtető a MecseXtrém park jelenléte miatt fontos része Pécs turisztikai attrakcióinak. Vasason a volt Petőfi akna területe a bánya bezárása után „mini ipari park” jelleggel helyreállításra, kialakításra került és működött a kétezres évek elejéig. Épületei, infrastruktúrája, területe költséghatékony módon alkalmas KKV-k, köztük helyi foglalkoztatást biztosító vállalkozók befogadására.	szolgáltatási funkciók megtartását és megerősítését támogatni kell. A településrészek központjainak közterületi fejlesztése erősíti a lakosság kötődését és felértékeli az egész lakóközösséget. Hird a 6-os főközlekedési útról látható és könnyen megközelíthető. Imázst terhelő ipari múlttal nem rendelkezik, lakóterületként mindinkább felértékelődik. Somogy és Vasas lakóterülete a bányászati múlt negatív imázsából adódóan potenciális értékéhez viszonyítva alulértékelt. A természeti környezet, a levegőminőség és a többnyire vonzó panoráma értéke a településrészek közterületi fejlesztése, zöld felületek és közösségi terek létesítése, a területről elvont funkciók visszatelepítése, a funkciógazdagság növelése révén kiaknázható, a városból való kiáramlással szemben egy fajta alternatívaként kezelhető. A valaha élő településközpontként működő Petőfi művelődési ház és környezete néhány évtizede gazdasági okok közre
--	--	---	---	---	--

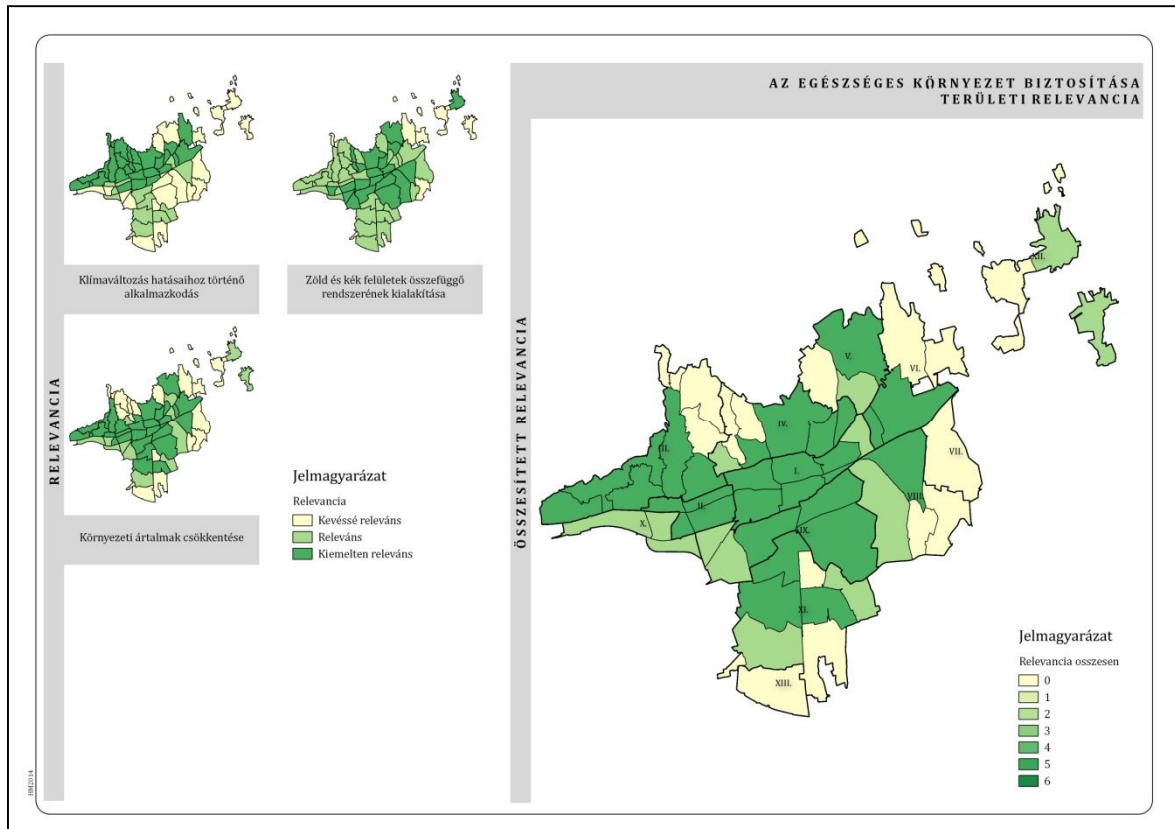
STRATÉGIAI CÉL		Az EGÉSZSÉGES KÖRNYEZET biztosítása	Fenntartható, fejlődő TÁRSADALOM, a társadalmi hálózatok erősítése	A VÁROS GAZDASÁGI ALAPJAINAK újjáépítése	KOMPAKT VÁROS - Kiegyensúlyozott városszerkezet
VÁROS RÉSZ					
					játszásával óvoda funkciót kapott, ezzel a településközpont funkció szinte megszűnt. Méltó pótlása az ingatlanok megújulását, az ingatlanárak emelkedését és a bányatelepi lakások felértékelődését eredményezheti. Az önkormányzat a bányatelep újratervezése és aktív ingatlanpiaci részvétel útján ebben pozitív szerepet játszhat. Mindezek alapján Vasas településszerkezeti, funkcionális, lakóterületi újragondolása indokolt. A terület kiváló kertvárosias lakóterületek kialakítására is alkalmas.

STRATÉGIAI CÉL		Az EGÉSZSÉGES KÖRNYEZET biztosítása	Fenntartható, fejlődő TÁRSADALOM, a társadalmi hálózatok erősítése	A VÁROS GAZDASÁGI ALAPJAINAK újjáépítése	KOMPAKT VÁROS - Kiegyensúlyozott városszerkezet
VÁROSRESZ					
13	Déli gazdasági terület	Cél a terület beépítése mellett az aktív klímaregulációban szerepet játszó intenzív zöldfelületek kialakítása-megőrzése. Az arra alkalmas területeken erdőtelepítés javasolt annak érdekében, hogy D felé a zöldterületi kapcsolatok biztosítottak legyenek.	A városnegyed lakosságszáma rendkívül alacsony (a területen 2011-ben 18 fő élt.) A területre vonatkozó társadalomfejlesztő programok nem tervezhetőek.	A város új déli ipari parkja, amely rendkívül kedvező elérhetőségű, az iparfejlesztés egyik kiemelt területe, potenciális logisztikai központ. A város közterületi határa miatt a repülőtérhez is kötődő ipari-logisztikai funkció csak a szomszédos települések területén növelhető. Ilyen lehetőség vagy esetleges állami kezdeményezés esetén a fejlesztést az érintett települések közti megállapodásoknak, térségi szervezet létrehozásának kell megelőznie.	Jó infrastrukturális háttérrel rendelkező, nagyterjedésű gazdaságfejlesztési terület. Jelentős térszerkezet alakító elem, melynek fejlődési potenciált adhatja az autópálya és a repülőtér közelsége. Logisztikai szerepköre tágabb, regionális összefüggésekben értelemezhető.

STRATÉGIAI CÉL		Az EGÉSZSÉGES KÖRNYEZET biztosítása	Fenntartható, fejlődő TÁRSADALOM, a társadalmi hálózatok erősítése	A VÁROS GAZDASÁGI ALAPJAINAK újjáépítése	KOMPAKT VÁROS - Kiegyensúlyozott városszerkezet
VÁROSRESZ					
	Megjegyzés		Pécs város társadalmának állapotáról csupán mennyiségi adatok állnak rendelkezésre. A város társadalmának a fenntarthatósága szempontjából fontos dimenzióra az eddig végzett munka során elsősorban országos, illetve EU-s kutatások adataiból következtethettünk. A város társadalmának különböző csoportjait illetően a városmonitoring keretében elvégzendő további, a konkrét programok megtervezését megalapozó kutatások szükségesek.		

14. táblázat: Relevanciátáblázat városrészi bontásban

Egészséges környezet biztosítása

26. ábra: Egészséges környezet biztosítása – területi relevancia

Az "Egészséges környezet", mint stratégiai célkitűzés három operatív cél elérésén keresztül valósulhat meg:

- Klímaváltozás hatásaihoz történő alkalmazkodás
- Zöld és kék felületek összefüggő rendszerének kialakítása
- Környezeti ártalmak csökkentése

Klíma- és környezeti hatásokhoz történő alkalmazkodás

A térképi ábrázolásokon jól látszik, hogy a klímaváltozás negatív hatásai várhatóan a város hegyoldali és belvárosi területein lesznek jobban érzékelhetők. A klímaváltozás számos negatív hatása közül – előzetes becslésünk alapján – két tényező, az emelkedő átlaghőmérséklet és besugárzás okozta felmelegedés, valamint a szélsőségesebbé váló csapadékeloszlás okozta villámárvizek fogják a legnagyobb kihívás elé állítani a város lakóit. A villámárvizek problémája a hegyoldali és a hegylábi belső városrészekben, míg az emelkedő hőmérséklet az erősen beépített, kondicionáló zöld- és kékfelületekkel alig rendelkező és rossz átszellőzésű belső városrészekben okoz majd várhatóan nagyobb életminőség-romlást.

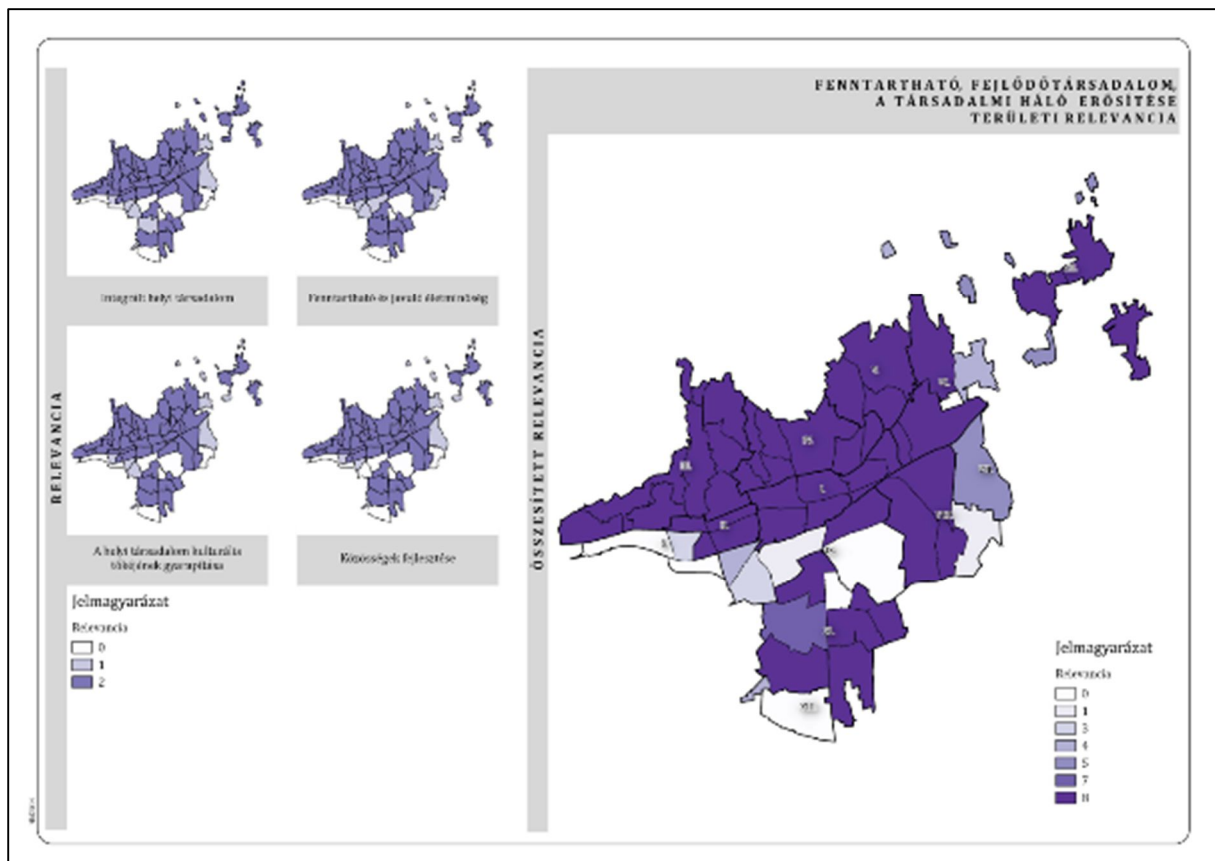
Zöld és kék felületek összefüggő rendszerének kialakítása

A város legjelentősebb zöld infrastrukturális elemei: a lakott terület határán kívül található mecseki erdők egybefüggő tömbje, valamint a Meszes—Basamalom—Balokány—Tüskésrét—Észak-Megyer—Szigeti tanya—Nyugati ipari út—Füzes összefüggő, intenzív növényállománya. Noha a zöld- és kékfelületek mennyiségi és minőségi hiányosságai szinte minden városrészben tapasztalhatók, jelentős aránytalanságok mutatkoznak e tekintetben a mecsekoldali zöld felületekben bővelkedő és a történelmi belváros és külvárosok nagy beépítettségű városrészei között is. A viszonylag új építésű nyugati és déli városrészekben a beépítéssel párhuzamosan arányos zöldfelületi rendszert is kialakítottak. Felszíni áramló vagy állóvizekben a város szegény, a kék infrastruktúra elemeinek bővítése elsősorban a város legmélyebben fekvő, így a természetes lefolyásnak megfelelő területeken valósítható meg, mint amilyen a Pécsi-víz mente.

Környezeti ártalmak csökkentése

A környezeti ártalmak csökkentésére vonatkozó relevancia-térképen a kiugró értéket kapott városrészek megjelenése jól követi a város legfontosabb környezetvédelmi problémájának tartott levegő- és zajszennyezettség városrészek közötti megoszlását, illetve a levegő- és zajszennyezettség háttérében álló, a várost átszelő főbb közlekedési utak és azok csomópontjainak előfordulását. A felszíni vizeink tisztaságával kapcsolatos teendők zömében a város területére eső patakmedrek vonalát követik, kiegészülve a külszíni bányagödrökben visszamaradt bányatavak előfordulásaival, míg a felszín alatti vízbázisok védelme kapcsán a tüskésréti és pellérdi zagytározók kerülnek előtérbe. Fényszennyezéssel elsősorban a sűrűn lakott, jelentősebb kivilágításban részesülő belváros, valamint a turisztikai szempontból jelentős egyéb városrészek érintettek.

Fenntartható, fejlődő társadalom

27. ábra: Fenntartható, fejlődő társadalom – területi relevancia

A „Fenntartható, fejlődő társadalom”, mint stratégiai célkitűzés öt operatív cél elérésén keresztül valósulhat meg. Ezek közül a „Társadalom-monitoring” operatív cél területi relevanciája nem értelmezhető.

A stratégiai cél elérését szolgáló operatív célok a következők:

- Integrált helyi társadalom
- A közösségek fejlesztése
- A helyi társadalom kulturális tőkéjének fejlesztése
- A fenntartható és javuló életminőség

Az operatív célok megnevezése, illetve tartalma az elérni kívánt eredményekre utal, amely eredmények a város különböző területeink élő, különböző társadalmi csoportok esetében eltérő megközelítést, eltérő módszereket igényelhet. Ezek az eltérések azonban nem befolyásolják az adott operatív cél területi relevanciáját. Ez az oka annak, hogy a fenntartható, fejlődő társadalom stratégiai cél operatív céljai a város szinte minden területére vonatkoztatva azonosan fontosak, azonos relevanciával jellemezhetőek.

Integrált helyi társadalom

A társadalmi integráció minden társadalmi csoport esetében magas relevanciával jellemezhető. Az integráció a társadalmi csoportok (azon belül egyének) egymáshoz való viszonyának/kapcsolódásának irányultságát, intenzitását stb. jelenti. A társadalmi integráció erősítésében minden társadalmi csoportnak – legyen az nagyon magas státusú, vagy éppen deprivált helyzetben lévő – azonos „fontossága”.

A fenntartható és javuló életminőség

A helyi társadalom életminősége számos összetevő eredője. (A Helyzetfeltárás című tanulmányban az életminőség 11 meghatározó jelentőségű dimenzióját nevesítettük.)

Ma nincs Pécs városában olyan terület, amely esetében e dimenziók mindegyikét megfelelő minőségűként említhetnénk. Akadnak területek, ahol pl. jók a közlekedési lehetőségek, de pl. rossz a környezet minősége. Más területeken jó lehet a környezet minősége, de pl. rosszak a közlekedési, vagy a közösségi szolgáltatásokhoz való hozzáférés lehetőségei.

Az életminőség fejlesztése operatív cél relevanciája ezért a város minden lakott területén magas.

A helyi társadalom kulturális tőkéjének fejlesztése

A kulturális tőke tartalma a különböző társadalmi csoportok esetében erősen eltérő, de egyik ilyen csoport esetében sem állíthatjuk, hogy „teljes”.

A kulturális tőke tartalmának fejlesztése ugyan jelentős tartalmi eltéréseket mutathat, a fejlesztés azonban minden csoport esetében értelmes és szükséges célkitűzés. (Egyes csoportok esetében pl. a kulturális tőke ismereti részei, más csoportok esetében pl.: a szolidaritással, a társadalmi felelősségvállalással kapcsolatos része fejleszthető stb.)

A kulturális tőke fejlesztése operatív cél relevanciája ezért a város minden területén azonos.

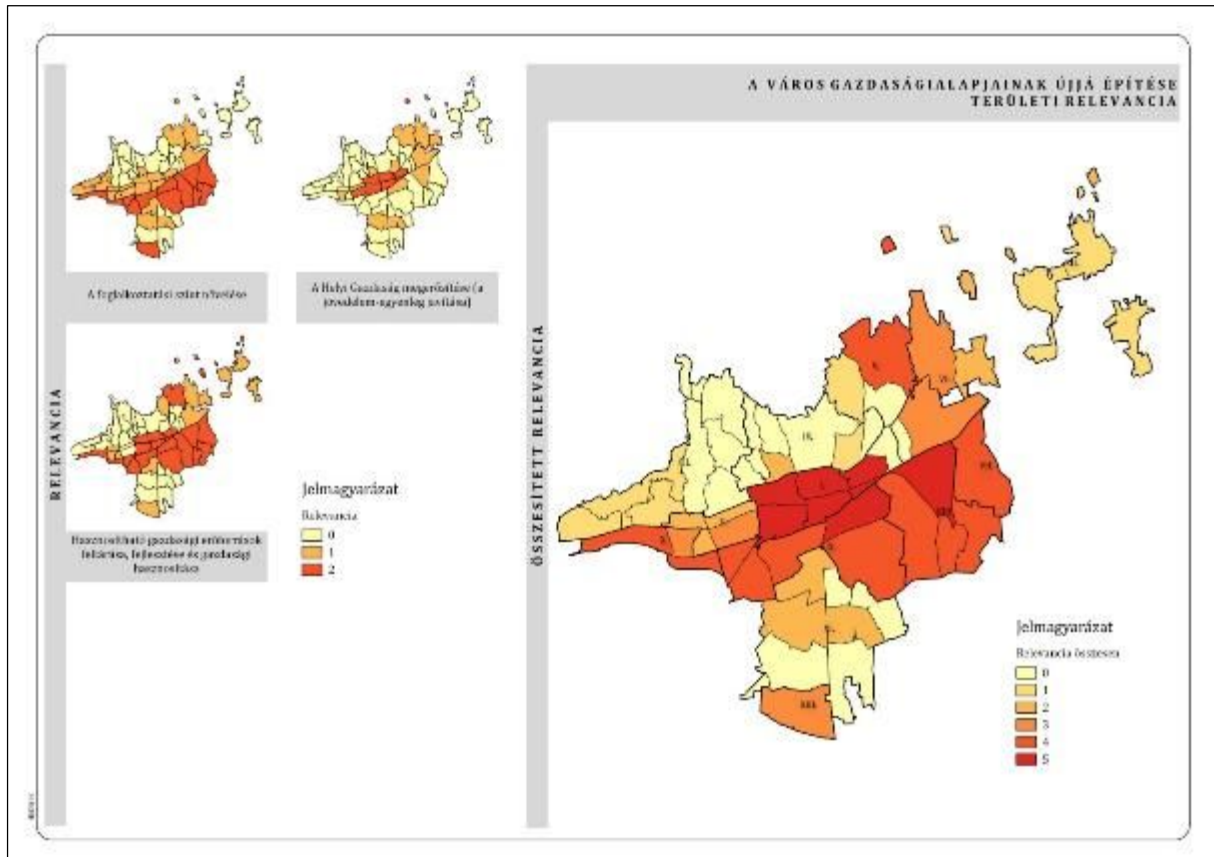
A közösségek fejlesztése

A közösségek fejlesztése operatív cél csak részben köthető földrajzi területhez – a területi alapon szerveződő közösségek esetében.

Az értékalapon, közös érdeklődés, kedvtelés alapján szerveződő közösségek tagjai esetében a területi dimenzió kevésbé értelmezhető. (Pl. egy kedvtelésből túrázó, természetjáró csoport tagjai a város legkülönbözőbb részeiben lakó személyekből kerülhetnek ki.)

A közösségek fejlesztése területi relevanciája ezért a város minden lakott részét illetően azonos.

A város gazdasági alapjainak újjáépítése

28. ábra: A város gazdasági alapjainak újjáépítése – területi relevancia

A gazdaság befektetési tényező-ellátottságának javítása

A gazdasági alapok újjáépítésének előfeltétele a működő tőke-befektetők (gyártó-logisztikai cégek) által a befektetési helyszín kiválasztásában kiemelkedő szerepet játszó **infrastrukturális tényezőkkel való ellátottság**, (földrajzi elhelyezkedés, logisztikai pozíció, a közlekedési hálózathoz való kapcsolódás minősége, az üzleti infrastruktúra -ipari- logisztikai park), a **kedvező üzleti, megtérülési feltételek** és a profilhoz illeszkedő **munkaerő** rendelkezésre állása. A város és a térség gazdasági fejlődési hiánya döntően a jelentős befektetések elmaradásából származik, ezért **e vonzótényezők terén szükséges elérni a legnagyobb fordulatot**.

A körvonalazódó állami közlekedési és üzleti infrastruktúrafejlesztések az iparterületfejlesztést várhatóan a meglévő ipari park és a repülőtér környezetére koncentrálnak, ahol összefüggő nagy terület (száz- kétszáz hektárnyi) már csak a közigazgatási területen kívül található. A munkaerő és az áruk mozgása érdekében a Pécsbányarendező pályaudvar fejlesztése is szükséges. A beszállítási háttér és az **önálló városi ipartelepítés**, valamint a **helyi gazdaság** szempontjából az ÁPER laktanya, a „rég” ipari park (PIP) és az erőmű tuskésréti, ipar számára elhatárolandó környezetében elhelyezhető ipar és

kereskedelem a döntő. Az autópályáról a rendezőpályaudvar és a laktanya felé becsatlakozó ágak kapacitásbővítése szükséges lehet, különösen, ha a Déli Ipari Park környezetében is olyan jelentős fejlesztésekre kerül sor, amelyek vasúti szállítást igényelnek.

A város átmenő forgalmát jelenleg viselő, a várost K-Ny irányban átszelő 6-os útvonal tehermentesítése, a város élhetősége szempontjából, valamint a vasúttól délre vonalszerűen elhelyezkedő gazdasági egységek logisztikája szempontjából kiemelten fontos a keleti elkerülő (Üszögi) úttól nyugati oldali elkerülő útig egy, a belvárost tehermentesítő, egyben a K-Ny-i szállítást lehetővé tevő, a Tüskésréten át a Füzesig tartó, nagy kapacitású feltárási út létesítése.

A bevezető és átkötő útvonalak a keleti oldalon a bányászati és katonai barnamezős területek újra-hasznosítását is lehetővé teszik, s felértékelik a Pécs-K-i (első) ipari park területeket. A megszűnt nagyvállalatok telephelyei közül a várostesten belüliek újra-hasznosítása inkább irodai szolgáltatási, lakóterületi, intézményi funkciókat fogadnak be, a vasasi bányatelephely kivételével. Ezek az útfejlesztések jelentősen javíthatnák a vállalkozások együttműködési lehetőségeit, hiszen ennek révén összekapcsolódnak a keleti, nyugati és a déli ipari- logisztikai – kereskedelmi területek.

A tőke-ellátottság javítása

A tőkehiány és az önkormányzat finanszírozási egyensúlyának hiánya ugyancsak a fejlődés szűk keresztmetszete. Nehéz kitörni a hátrányos helyzetből, ha hiányzik a finanszírozás háttér, ezért a gazdaság újjáépítésének, mint stratégiai célnak a második operatív célja a **tőkeellátottság növelése**.

Ezen belül elsődleges a rendkívül drága, és országos beruházási döntések keretében megvalósítható, **nagy hálózati fejlesztések** (autópályák, repülőtér, ipari-logisztikai fejlesztési terület nagy kapacitású városi becsatlakozó és átmenő utak) megvalósításáról és finanszírozásáról szóló kormányzati döntések meghozatala. Ez a cél elsősorban a város közigazgatási határai túli területeket érint, de jelentősen felértékelik Pécs egész területének értékét.

Ezen felül számos infrastrukturális fejlesztési elem finanszírozásának forrását meg kell teremteni, s a fejlődési fordulatot akkor is el kell érni, ha a nagy infrastruktúrák nem minden eleme valósul meg, vagy elhúzódik. A város gazdaságának a rendszerváltás időszakában bekövetkezett felmorzsolódása miatt napjainkig halmozódó tőkehiány visszavetette a fejlődést, ennek pótlásához az átlagnál gyorsabb növekedésre lenne szükség. Mindez egy, a város saját erőforrásait mozgósító **középtávú felzárkózási program** készítésének igényét veti fel, melyet kiemelt kormányzati források egészítenek ki a szükséges mértékben. ebbe a kategóriába tartozó fejlesztések a város keleti részén és K-Ny irányú vasút alatti területén érintettek.

A helyi kis- és középvállalkozások fejlődése jelenti a városok gazdasági fejlődésének stabil magját. Az említett tőkehiány a KKV szektorra is jellemző. Fejlődésük felgyorsításához a nagy számú és jelentős tőkejuttatás lehetőségét nyújtó pályázati rendszerben a városunkhoz és megyénkhez hasonló elmaradással küzdő térségekben a korábbiaknál markánsabb pozitív diszkriminációra van szükség a kormányzat részéről, melyet helyi ösztönzőkkel, stratégiai, képzési, inkubációs támogatásokkal szükséges kiegészíteni. E célok hatása nem köthető területekhez.

A jövedelem-egyenleg javítása

A város lecsökkent jövedelemtermelő képessége miatt a racionalizált infrastrukturális és szolgáltatási rendszer költségeit sem képesek fedezni, ezért a tartozások időről időre felhalmozódnak, s ismétlődően kormányzati adósságrendezésre van szükség. A jövedelemegyenleg javításához ki kell aknázni a tartalék lehetőségeket.

A legkézenfekvőbb egyenlegjavító intézkedés a **helyi gazdaság fejlesztése**. Ez esetben elsősorban a helyi piacra is termelő és szolgáltató helyi vállalkozások, őstermelők, kreatív ipari gyártók, szolgáltatók termelésének és értékesítésének növelése a cél a minden határon túl elterjedt import termékekkel szemben, főként a helyi piacok fejlesztése és az internetkereskedelemben való bekapcsolódás, a körkörös gazdaság kialakítása révén. A fejlesztések az új piacok fejlesztése révén érintik majd az egyes városrészeket, pl. Pécs-K, Kertváros területét.

A város potenciális **turisztikai kapacitása** lényegesen nagyobb, mint az elért teljesítménye. A turizmus fejlesztése alapvetően máshol megtermelt jövedelmeknek a városunkban történő elköltését eredményezi. Hasonlóképpen az egyetem külföldi hallgatói létszámának növelése is máshol megtermelt jövedelmek beáramlását eredményezi. A cél főként a belvárost és a Mecsek területét érinti.

Ugyancsak kiaknázatlan tartalék az **alkonygazdaság** fejlesztése. Ez egyrészt a nyugdíjas, de még vitális korosztály gazdasági aktivizálását, másrészt a helyi termékek, szolgáltatások iránti érdeklődésének felkeltését jelenti. A turizmussal átfedő tartalék a hazai és külföldi szenior korosztálynak szóló turisztikai termékkínálat fejlesztése és értékesítése. A célnak nincs területi vonatkozása.

Korosztályi tekintetben a fiatal generáció is tartalékot jelent. Esetükben egyrészt vállalkozói, piacbővítési képességeik, potenciáljuk kiteljesítése a cél, másrészt – részben ennek révén- a helyi gazdaságban és a lakóként a városban való megtartásuk révén. A **fiatal vállalkozók segítése** révén több innováció, nagyobb versenyképesség, magasabb foglalkoztatás a cél, melynek eredménye közép- hosszútávon a város erős saját középvállalkozói gerincének kifejlődése, mely a város gazdaságának stabilitást eredményező tényezője. A célnak nincs területi vonatkozása.

A gazdasági öko-szisztéma fejlesztése

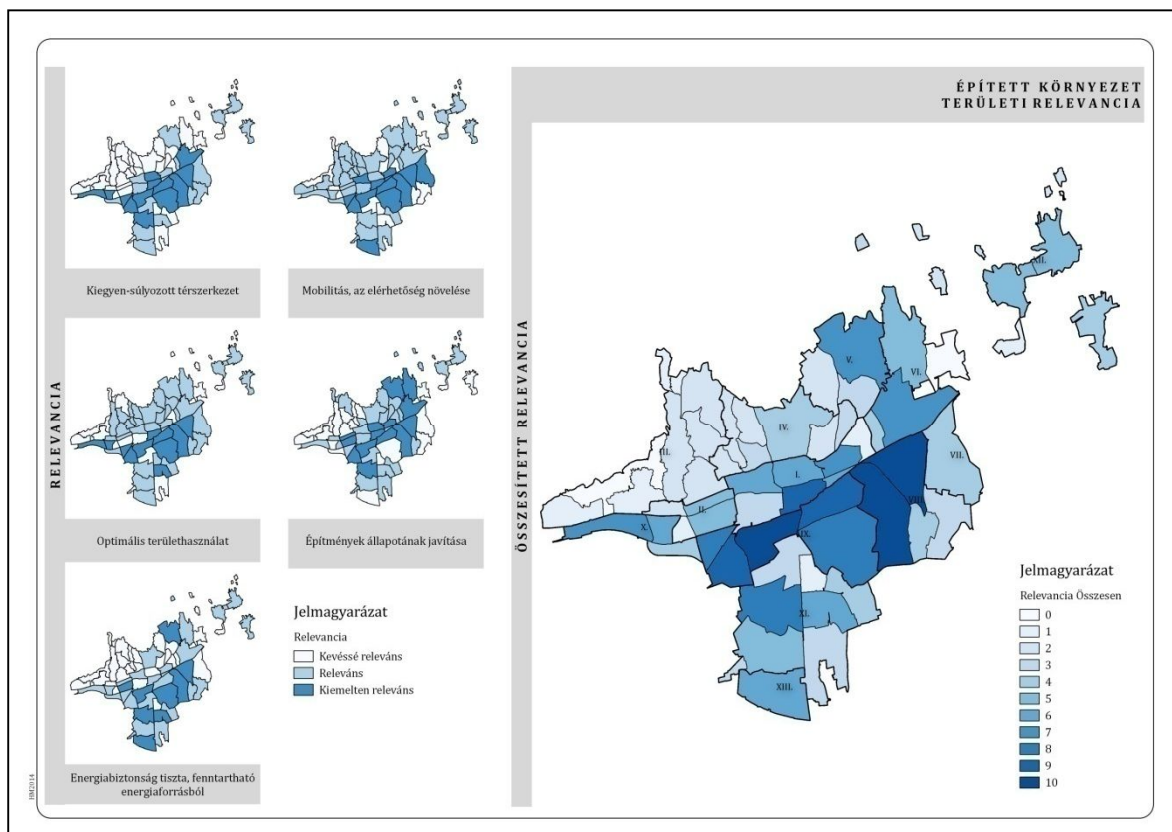
A helyi gazdaság sikertörténete nem csupán egyes vállalkozások sikertörténeteinek összessége, hanem az egész településé, ahol az önkormányzat, a közszféra, a lakosok és a vállalkozások együttműködésével jön létre egy minden fél számára előnyöket biztosító gazdasági környezet, a helyi gazdasági kapcsolatok élő szövedéke. (helyi gazdasági ökoszisztéma).

Az érett ökoszisztémákban a háromoldalú együttműködések (gazdaság, közsféra, egyetemek / tudásintézmények) egyre inkább felváltják a négyoldalú (a lakossággal kiegészült) kapcsolatrendszerek. Ennek létrejötte érdekében a alábbi részcélok elérését tűzzük ki célul:

- A vállalkozások ökoszisztémába történő integrálódásának elősegítése, a klaszteresedés további támogatása
- Helyi együttműködési rendszer kereteinek kialakítása, elmélyítése
- Regionális együttműködési platform kialakítása és működtetése.

A célnak alapvetően nincs területi vonatkozása, azonban amennyiben az ÁPER laktanya KKV-park-ként történő fejlesztése megtörténik, ott kifejezett cél a beköltözők közti ökoszisztéma kialakulásának elősegítése.

Kompakt város – kiegyensúlyozott városszerkezet

29. ábra: Kompakt város – területi relevancia

A városra értelmezett kompaktság elsősorban a rendelkezésre álló területek tervszerű használatát, az egyes funkciók saját környezetükkel és a tágabb térszerkezettel való harmonikus és kiegyensúlyozott működését, tehát összességében a tömör, de funkcionális térbeliséget jelenti, ahol "minden a helyén van".

Az ábra sorozat azt mutatja be, hogy az egyes városrészek adottságai és lehetőségei alapján milyen jelentős szerepet tölthetnek be az operatív célok elérésében. Az egyes operatív célok és az összesítő ábra alapján is egyértelműen látszik, hogy a továbblépés kulcsa a

városteret kelet-nyugati irányban szétválasztó, megújulásra váró gazdasági területek együttesében van.

Kiegyensúlyozott térszerkezet – a policentrikus városszerkezet és az infrastruktúra szolgáltatási szintje

A város belső kapcsolatait és közlekedési hálózatát a táji és domborzati adottságok, az ezzel összefüggésben kialakult városszerkezet és a térhasználat kultúrája határozza meg. A vasútvonal alatti kelet-nyugati irányú gazdasági zóna ma elválasztja a várostestet, ugyanakkor leromlott állapotával és rossz kihasználtságával le is értékeli önmagát. A térszerkezet hibái és hiányosságai csak tervszerű beavatkozásokkal javíthatóak.

Ideális esetben a központi funkciók a centrumban és annak közvetlen közelében, míg az alapellátást biztosító szolgáltatások térben szórtnak, nagyjából egyenletesen helyezkednek el. A Belváros mellett az lakótelepi alközpontok csak részben valósultak meg (Kertváros), illetve vesztek szerepükből (Meszes). A városrészi központ a legteljesebb mértékben Uránvárosban épült ki, míg például Újhegy esetében teljesen hiányzik.

A fenntartható, alacsony energiafogyasztású környezet létrehozásának egyik kulcsa, a települések/településrészek optimális sűrűsége és racionális térbeli szervezése. A nyitott hálózatként működő, több kisebb központtal rendelkező policentrikus városszerkezet jelentősen csökkentheti a kényszerközlekedést, és ezzel a káros anyagok kibocsátását. Az a város, amely mérsékelten függ az autóhasználatról, gazdaságosabb, egészségesebb és emberibb is.

Mobilitás, az elérhetőség növelése – az átlagos eljutási idő és a modal split arányainak javítása

Az elmúlt 20 év mobilitási trendjei aránytalan és hosszú távon fenntarthatatlan közlekedési munkamegosztást eredményeztek. Mindezek következtében jelentősen növekedett a környezetterhelés, az utak zsúfoltsága, a közlekedési balesetek száma és ennek következtében romlott a városi életminőség. Pécsen a közlekedési alágazatok munkamegosztásának aránya (modal split) kedvezőnek mondható. A mobilitási trendek azonban előre vetítik az egyéni közlekedés további térhódítását (még, ha a válság miatt ezt időlegesen megtorpanni is látszik), ebből következően alapvető feladatunk a mobilitási igények és az azok kiszolgálását ellátó rendszerek befolyásolása. Mindannyiunk érdeke, hogy élhetőbb környezetet teremtsünk a magunk és a jövő generációi számára.

A városszerkezeten belül itt is a vasútvonal alatti terület kínálja a legtöbb lehetőséget, hiszen itt megvalósítható a belvárost tehermentesítő alternatív kelet-nyugati kapcsolat, de egyúttal összekötő elem is tud lenni a szétszakított városrészek között. A területen elhelyezhető munkahelyek a lakóhelyekhez tudnak közelíteni, csökkentve a közlekedési igényt.

Optimális területhasználat – funkcionális tömörség, üzemeltethetőség, változatosság

A változatos területhasználat lényege, hogy egy területi egységen/városrészen belül megjelenő funkciók térben és időben jól kihasználtak legyenek. Pécs esetében az egyes

területek funkcionális tömörsége, kihasználtsága javítható hisz számos fejlődés előtt álló (Budai külváros, Kertváros, Szigeti külváros), vagy rosszul, illetve alulhasznált (Pécsi víz mente, Gyárváros, elhagyott bányalétesítmények) terület van még a városszerkezetben. Ma még a különböző funkciók eloszlása, a területhasználat mintázata is alapvetően centralizált, monofunkcionális rendszerű.

Változatos területhasználattal a város beépített területének terjeszkedése fékezhető, az erőforrások a már használatba vett területekre koncentrálhatóak. A különböző szolgáltatások elérhetősége javul, az eljutási idő csökken.

Építmények állapotának javítása – energetikai állapot, kihasználtság, mobilitás

A felhasznált összes energia 40%-át az épületeinkben használjuk el, melynek mintegy kétharmada a fűtést és hűtést szolgálja. A korszerűsítés és az új építés növeli a városi épített környezetének értékét, szükségtelenné teszi az extenzív növekedést és már rövid távon is jelentős megtakarítást jelent az üzemeltetésben. A legtöbb feladat és lehetőség a sűrűn lakott, telepszerű beépítésű, többszintes lakóépületekből álló lakótelepeken (Uránváros, Megyerváros, Meszes), illetve az átalakuló gazdasági területeken (Északmegyer, Gyárváros) van.

Az épületállomány legalább 70 %-a felújítást igényel, mivel az általános avuláson túl energetikailag is pazarló. A műszaki állapot, az üres, kihasználatlan épületek száma nem ismert (felmérés nincs). Kevés az önkormányzati lakás, alacsony az ingatlan mobilitás. Kiemelkedő a város épített öröksége, amit óvni kell. A védelmet (kortárs alkotásoknál különösen) nehéz érvényesíteni. Külön említendő a bányák (részben örökségvédelmet is élvező) elhagyott építményei, melyek hasznosítását meg kell oldani.

Energiabiztonság, tiszta energiaforrás – CO₂ mérleg

Pécsett az energiabiztonság több eleme megvalósult, illetve közel áll a megvalósuláshoz. A fűtés jelentős része a városkörzet biomassza-állományából történik, így a távfűtésbe bekapcsolt lakások ellátásbiztonsága megfelelő. A távfűtés hatóköre növelhető. A villamosenergia-ellátás ellátásbiztonságához is közel áll a város. A közlekedés energiaforrása továbbra is szinte teljes egészében az importtól függ.

A tisztább, helyben rendelkezésre álló, megújuló energiaforrások közül elsősorban a napenergia hasznosítására van lehetőség a volt Karolina külfejtés, illetve a Basamalom – Tüskésrét területén. A lakótelepek koncentrált energia felhasználása jó lehetőséget kínál az épületeken elhelyezett kisebb, decentralizált energiatermelő egységek kiépítésére.

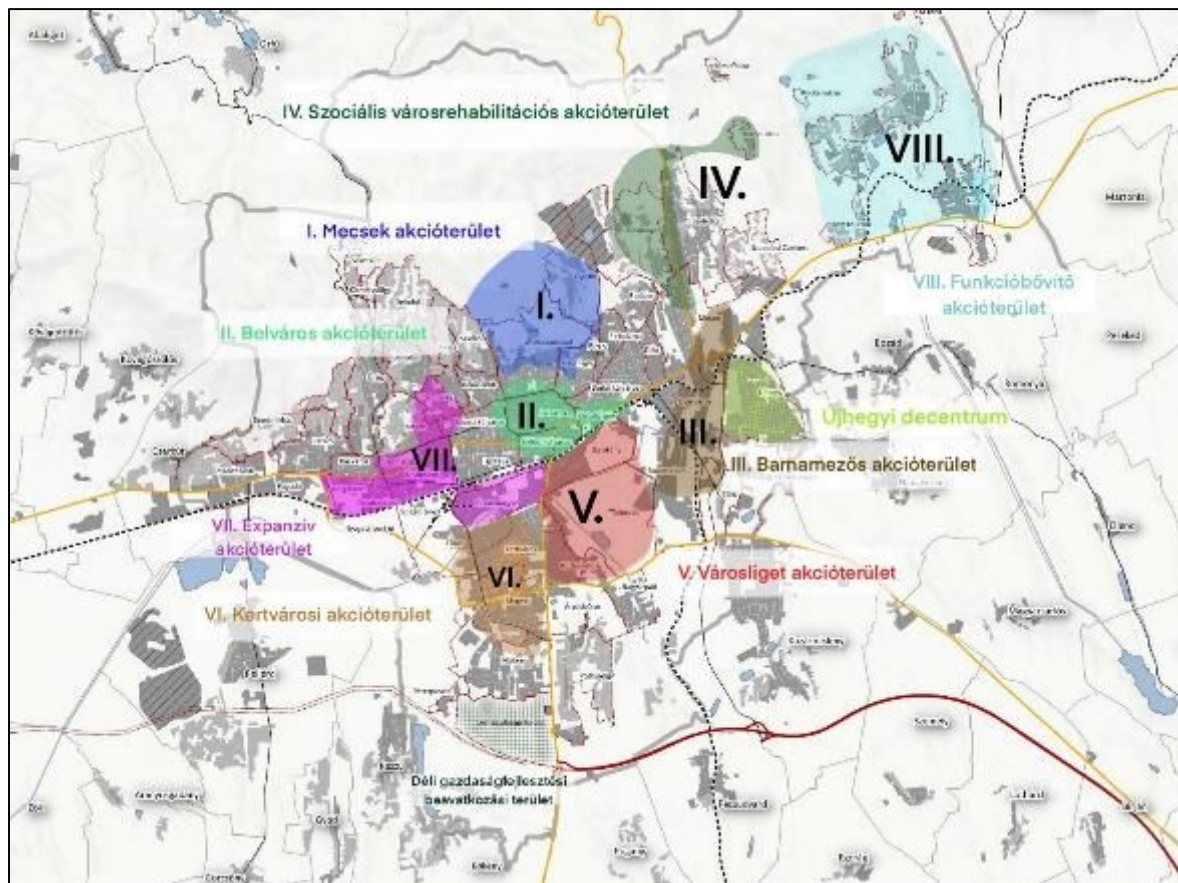
VÁROSRÉSZ		Az EGÉSZSÉGES KÖRNYEZET biztosítása			Fenntartható, fejlődő TÁRSADALOM, a társadalmi hálózatok erősítése				A VÁROS GAZDASÁGI ALAPJAINAK újjáépítése				KOMPAKT VÁROS - Kiegészülővárosított városszerkezet				
		1.	2.	3.	1.	2.	3.	4.	1.	2.	3.	4.	1	2	3.	4	5
		Klímaváltozás hatásaihoz történő alkalmazkodás	Zöld és kék felületek összefüggő rendszerének kialakítása	Környezeti ártalmak csökkentése	Integrált helyi társadalom	Fenntartó és javuló életminőség	A helyi társadalom kulturális tőkéjének gyarapítása	Közösségek fejlesztése	A gazdaság tényező-ellátottságának javítása	A tőke-ellátottság javítása	Jövedelem-egyenleg javítása	A gazdasági ökoszisztéma fejlesztés és	Kiegészülővárosított városszerkezet és optimális területhasználata kialakítása	Mobilitás, az elérhetőség növelése. Tiszta energiával működő közösségi közlekedés általánossá tétele.	Építmények állapotának javítása	SMART-CITY: a városirányítási új modellje	Energiabiztonság tiszta, fenntartható energiaforrásból
I.	Belső városrészek																
II.	Nyugati városrészek																
III.	Mecsek-nyugat																
IV.	Mecsek-közép																
V.	Pécsi-víz mente																
VI.	Mecsek-kelet																
VII.	Keleti városrészek																
VIII.	Újhegy																
IX.	Keleti gazdasági ter.																
X.	Nyugati gazd. ter.																
XI.	Déli városrészek																
XII.	Somogy-Vasas-Hird																
XIII.	Déli gazdasági terület																

15. táblázat: A városrészek célrendszeri érintettsége

2. A MEGVALÓSÍTÁST SZOLGÁLÓ BEAVATKOZÁSOK

2.1. Akcióterületek kijelölése, a kijelölés és a lehatárolás indoklásával

A térképen ábrázolt, illetve a táblázatban felsorolt akció- illetve projektterületek részletes, teljeskörű bemutatására a majdani fejlesztési programok – konkrét városfejlesztési projektek – részét képező akcióterületi tervek keretében kerül/kerülhet sor.

1. térkép: Az akcióterületek elhelyezkedése

2.2. Az akcióterületek lehatárolása

Akcióterület	Lehatárolás	Tartalom - Indoklás
I. Mecsek akcióterület	Erdész u., Bárány út, Surányi Miklós út, Magaslati út, Havi-hegyi út, Wass Albert út, Középgyűkési út, Mecseki parkerdő	Elsősorban turisztikai, rekreációs és természetvédelmi projektek megvalósítása.

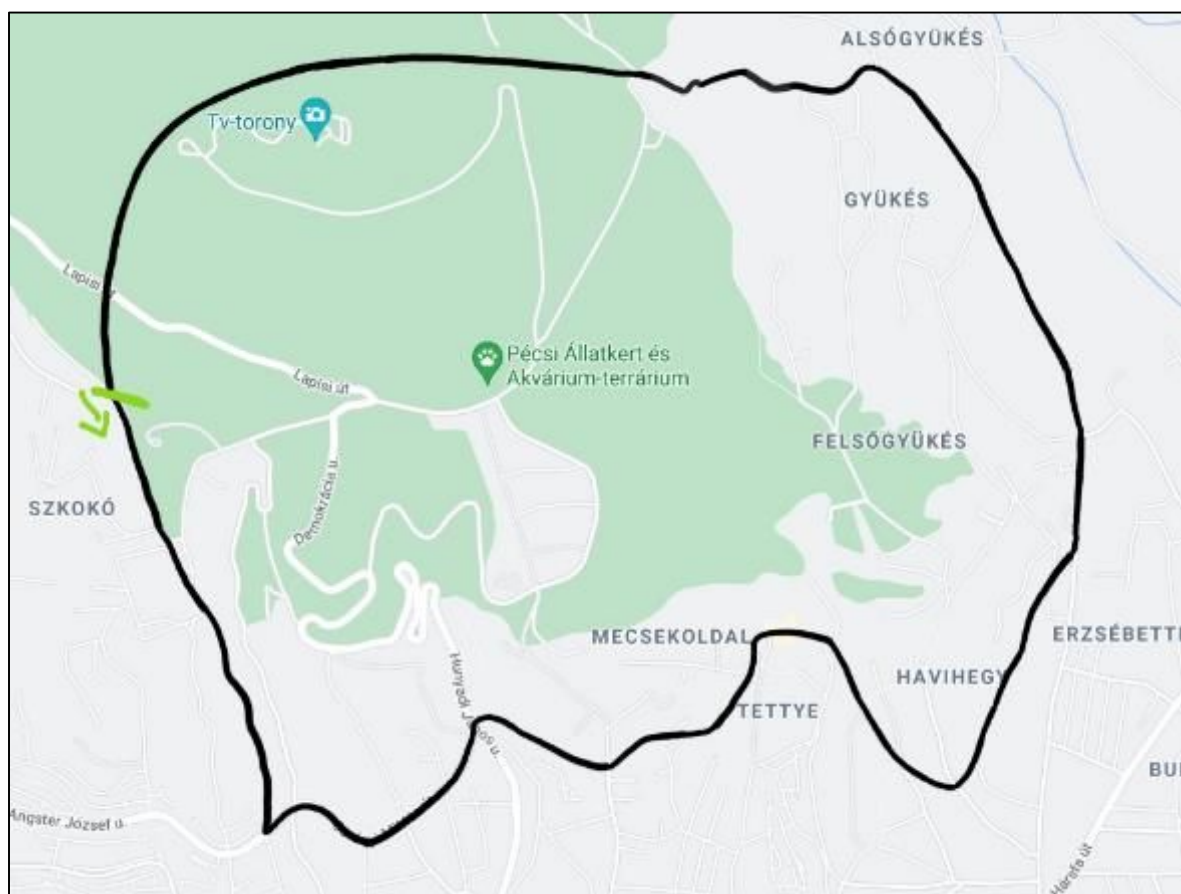
Akcióterület	Lehatárolás	Tartalom - Indoklás
II. Belváros akcióterület	Petőfi Sándor u., Kolozsvár u., Mártírok útja, Kálvin u., Batthyány u., Nyírfu u., Sport u., Bacsó Béla u., Nárcisz u., Zsolnay Vilmos u., Mathiász János u., Felsővármház u., Alsóhavi út, Ágoston tér, Majorossy Imre u., Tettye u., Ótemető u., Gergely u., Magaslati út, Surányi Miklós u., Angster József u., Csontos Gyula u., Damjanich u., Xavér u.	Kulturális és épített örökség megőrzése és hasznosítása, épületállomány felújítása, turisztikai és közlekedési fejlesztések.
III. Barnamezős akcióterület	Zsolnay Vilmos u., Komlói út, Kölcsey Ferenc u., Kishegyi dűlő, Dobogó dűlő, Kavicsos út, Keleti sor, Hérics dűlő, Dobogó dűlő, Pécsvárad út, Üszögi út, „Pécsbánya”, Basalamom dűlő, Rigó u., Tüskésréti út, Mohácsi út, Géza u., Táltos u., Álmos u.	Korábbi ipari övezet hasznosítása, új szerepének kijelölése a város szövetében, gazdasági és lakó övezetek fejlesztése, közlekedési és gazdasági fejlesztések.
IV. Szociális városrehabilitációs akcióterület	Komlói út, „Istvánakna”, Arany János út, Margit u., Szent Borbála u., Ibolya u., Szabó István u., Árpád u., Kishegyi dűlő, Szeptember 6. tér, Komlói út, Perr Viktor út, Május 1. út, Rákos Lajos u., Czerékvölgy, Gesztenyés dűlő, Gödör u., Debreceni Márton u., Pécsbányatelepi út, Kénes út	Az akcióterület lakóterületeinek összehangolt társadalmi és infrastrukturális fejlesztése.
V. Városliget akcióterület	Basalamom út, Tüskésréti út, Kart Arena melletti földes út, Basalamom dűlő, Pécs Napelempark melletti földes út az 57-es útig, Kanizsai Dorottya út, Siklósi út, Rákóczi út, Zsolnay Vilmos u.	Új városrész kialakítása a rekultivált és funkcióvesztett területek hasznosításával, a Pécsi-víz és a K-Ny-i közlekedés rendezésével. Környezetvédelmi, turisztikai, rekreációs és gazdasági fejlesztések.
VI. Kertvárosi akcióterület	Siklósi út, Keleti Kőhíd dűlő, Fenyér dűlő, Illyés Gyula út, Fáy András út, Akác sor, Felső u., Alsó u., Malomvölgyi út, Eszék u., Arányosi út, Nyugati ipari út, Vásártér u., Megyeri út, Északmegyer dűlő, Viola u., Lomb u., Siklósi út, II. János Pál út	Lakóterületek összehangolt funkcióbővítő és szociális fejlesztése, lakossági szolgáltatások bővítésével. Gazdasági és kereskedelmi övezet fejlesztése, kevésbé kihasznált infrastruktúra újra pozicionálásával.
VII. Expanzív akcióterület	Nyugati Ipari út, Makay István út, Páfrány u., Tiborc u., Mikes Kelemen u., Jakabhegyi út, Szurdok dűlő, Pacsirta u., Zichy Gyula u., Fekete u., Édesanyák útja, Ifjúság útja, Honvéd u., Szigeti út, Tüzér u., Vasút vonala Tüzér u.-tól Siklósi útig, Pécsi víz vonala Siklósi úttól Megyeri útig, Tüzér u., Vasút vonala Tüzér u.-tól Nyugati Ipari útig	Úránváros alközponti szerepének erősítése sport, kulturális, rekreációs funkciók fejlesztésével. Az egyetem létesítményeinek fejlesztése a gazdasági szereplőkkel való együttműködés érdekében. Az egyetemi és a városi funkciók összehangolása

Akcióterület	Lehatárolás	Tartalom - Indoklás
VIII. Funkcióbővítő akcióterület	Gilice sor, Bormérő dűlő, Gilice sor, Búzakalász u., Somogy u., Vasas I. bányatelep, Kőbánya u., Rückner akna, --- Bencze József u., Parcsin u., Kenderfonó u., Szövőgyár u., Zengő u., Pécsváradi út	Az elkülönülő városrész lakossági szolgáltató infrastruktúrájának fejlesztése, településközponti terület kialakítása, gazdasági épületek és területek hasznosítása. A bányászat megszűnésével leértékelődött városrész értékének helyreállítása, vonzerejének növelése.

16. táblázat: Az akcióterületek lehatárolása

2.3. Akcióterületi projektek bemutatása

2.3.1. Mecsek akcióterület

2. térkép: I. Mecsek akcióterület

PROJEKT SZÁMA	PROJEKT TÁRGYA, TARTALMA	Indikatív forrás megjelölés	Illeszkedés a stratégiai célokhoz
A.1.	Mecsek akcióterület		

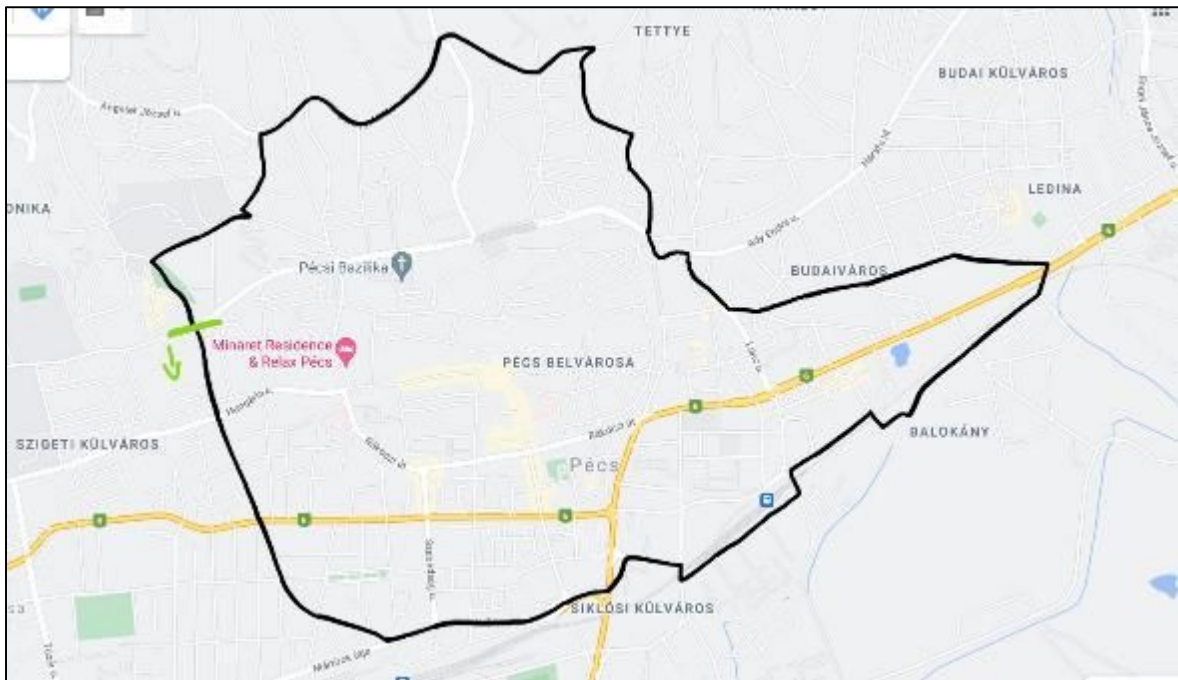
PROJEKT SZÁMA	PROJEKT TÁRGYA, TARTALMA	Indikatív forrás megjelölés	Illeszkedés a stratégiai célokhoz
A.1.1.	Mecsek/Misina élményerdő		
	Komplex, turisztikai csomagfejlesztést tartalmazó projekt az alábbi projektelemekkel 1. Mountain Bike túraútvonalak kialakítása, meglévő útvonalak hálózatba kapcsolása 2. Libegő a Misina tetőre a Niké szobortól - vagy külön fejlesztés önálló projektként, ld. lentebb 3. Lombkorona sétány 4. Niké szobor környezetében (Libegő indító állomás) park és rendezvénytér panoráma teraszos vendéglátó egységgel (pl. télen hűtte, nyáron fröccsterasz) 5. Sípálya hasznosítása – téli-nyári hasznosítása Mountain Bike Park – téli-nyári sípálya (neveplast) stb. RedBull/Monster/Hell downhill park kialakítása 6. TV torony fejlesztése (Antenna Hungária tulajdona, egyeztetés szükséges)	TOP Plusz, GINOP Plusz	A város gazdasági alapjának újjáépítése
A.1.2.	Vidámpark régi területének revitalizálása		
	A régi vidámpark területének hasznosítására egy több komponensű fejlesztés megvalósításával lenne lehetőség: 1) Gyermek élménypark kialakítása: 2) Nyári sífutás (síroller)	TOP Plusz, GINOP Plusz	A város gazdasági alapjának újjáépítése Kompakt város
A.1.3.	Mecseki Kisvasút		
	A meglévő erdei kisvasút meghosszabbítása a régi vidámpark területétől az állatkertig, majd tovább a Mandulásig, valamint végső állomásként a Remete rétig. Lehetőség szerint elektromos mozdony használatával.	TOP Plusz, GINOP Plusz, IROP Plusz, magán tőke	A város gazdasági alapjának újjáépítése Kompakt város Egészséges, karbonsemleges város
A.1.4.	Mandulás park		
	A fejlesztés három részre tagolható: 1. Játszótér és hozzá tartozó fa épületek felújítása (büfé fejlesztése), a fa elemek kezelése/cseréje, játszótéri elemek felülvizsgálata, homokozók cseréje, közlekedők kialakítása, stb. 2. Futó/túra/nordic-walking sportok végzésére alkalmas körök fejlesztése (1,5 km és 3,6 km) – nyomvonal szélesítés, kavicsos burkolat megújítása, stb. 3. Tornapálya elemeinek újjáépítése, az előző pontban említett körök mentén. Részben az egyre nagyobb népszerűségnek örvendő street workout elemek (építmények) használata, illetve további modern felnőtt/gyerek edzőpark elemek beépítése.	TOP Plusz, GINOP Plusz	Egészséges, karbonsemleges város Kompakt város

PROJEKT SZÁMA	PROJEKT TÁRGYA, TARTALMA	Indikatív forrás megjelölés	Illeszkedés a stratégiai célokhoz
	A régi kemping területének funkcióbővítő fejlesztése		
	A régi kemping területének fejlesztése idegen ingatlanon végzett beruházásként vagy a kapcsolódó ingatlan megvétele mellett, addicionális jelleggel szállás kialakítása, lombházak vagy kulcsos ház kialakítása. Téli-sített mecseki kempinghelyszín kialakítása a szükséges kiegészítő infrastruktúrával.	TOP Plusz, GINOP Plusz	Kompakt város A város gazdasági alapjának újjáépítése
	Remete rét és a Sós-hegyi kilátó fejlesztése		
	Remete-rét fejlesztése: parkolók felújítása és kapacitásbővítése, fa játszótéri elemek cseréje/felújítása, fa épületek (központi pagoda) rekonstrukciója, új padok és tűzrakók kialakítása, játszótér bővítése, stb. Sós-hegyi kilátó teljes rekonstrukciója és a környezetének rendbetétele. Új padok, tűzrakók építése/kihelyezése, valamint tájékoztató táblák elhelyezése.	TOP Plusz, GINOP Plusz	Kompakt város
	Mecseki Libegő		
	Gyalogos forgalom lebonyolítására is alkalmas, kötélpályás ülő felvonó kiépítése a Misina tetőre a Niké szobortól. A kötélpálya teljes hossza 1.230 méter lenne, míg a hegy- és völgyállomás közötti szintkülönbség 211 méter.	TOP Plusz, GINOP Plusz	A város gazdasági alapjának újjáépítése
	Zipline (átcúsúzó kötélpálya)		
	Kötélpálya kialakítása a Tubes – Misina között, köztesállomások beiktatásával (ideális lejtés 8-12°).	TOP Plusz, GINOP Plusz	A város gazdasági alapjának újjáépítése
	Turista utak fejlesztése		
	1) Meglévő turistautak és a hozzájuk kapcsolódó infrastruktúra ellenőrzése, karbantartása, revitalizálása: turistajelzések újra festése (új jelzések festése), utak kármentesítése (pl. keresztbedőlt fák áthelyezése, erodálódott útszakaszok javítása, stb.), pihenőhelyek rekonstrukciója (padok cseréje/felújítása, tűzrakóhelyek biztonságosság tétele, stb.), stb. 2) Vidd haza a szemeted kampány! – A parkerdő teljes területén a kukák lecserélése szemeteszsák vételi pontokra. 3) Új turista útvonalak kijelölése 4) Mecsek túraútvonalaink népszerűsítése, felelősségvállalás az erdőinkért, kampányok szervezése, Groove Trails-hez való csatlakozás	TOP Plusz, GINOP Plusz, állami forrás	A város gazdasági alapjának újjáépítése

PROJEKT SZÁMA	PROJEKT TÁRGYA, TARTALMA	Indikatív forrás megjelölés	Illeszkedés a stratégiai célokhoz
	Ökoturisztikai célú közlekedésfejlesztés		
	Buszmegálló kialakítás és fejlesztése a Mecseki tervezett kialakítások tömegközlekedésével való eléréshez, parkoló kialakítások, e-töltők telepítése.	TOP Plusz, GINOP Plusz	Kompakt város A város gazdasági alapjának újjáépítése
	Tettye park állagmegóvó felújítása, Tettyei romok rendezvénytechnikai infrastruktúra fejlesztése		
	Tettye park állagmegóvó felújítása és Tettyei romok rendezvénytechnikai infrastruktúra fejlesztése célkitűzése történelmi a belvárosának kültéri kulturális és örökségi értékeinek, helyszíneinek hasznosítása magas színvonalú kulturális rendezvények, fesztiválok infrastrukturális hátterének fejlesztésével.	TOP Plusz, EFOP Plusz	Kompakt város A város gazdasági alapjának újjáépítése
	A Tettye Színpad funkcióbővítő modernizációja		
	Színpadi és kulturális infrastruktúra kialakítása a Tettyei romok között, a korábbi szabadtéri színpad újjáélesztése, az alábbiak szerint: - Színpadi világítási rendszer létrehozása - A színpad egyéb fejlesztései - Köztéri bútorok beszerzése – mobil nézőtér kialakítása A „színészlak” részleges rekonstrukciója, állagmegőrző jelleggel.	TOP Plusz, állami forrás	Fenntartható, fejlődő társadalom A város gazdasági alapjának újjáépítése
	A mecseki erdők természeti állapotának helyreállítása, megőrzése		
	A város klímaváltozáshoz való alkalmazkodásának javítása, szén-dioxid-kibocsátás csökkentése, Parkerdő megújítása, fekete fenyő kiváltása őshonos fajokkal, inváziós növényfajok visszaszorítása, komplex élőhelymegőrzés	TOP Plusz, KEHOP Plusz, állami forrás	Egészséges, karbonsemleges város

17. táblázat: I. Mecsek akcióterületi projektek

2.3.2. Belváros akcióterület

3. térkép: II. Belváros akcióterület

PROJEKT SZÁMA	PROJEKT TÁRGYA, TARTALMA	Indikatív forrás megjelölés	Illeszkedés a stratégiai célokhoz
A.2	Belváros akcióterület		
A.2.1.	Nick udvar üzleti alapú fejlesztése		
	Nick udvar üzleti alapú fejlesztése, a műemlék épülettömb teljes felújítása, kereskedelmi, kulturális és közösségi célú hasznosítása, az idegenforgalom számára hozzáférhető módon	TOP Plusz	Kompakt város A város gazdasági alapjának újjáépítése
	Land Art projektek és Színes Város Látogatóközpont		
	Kulturális kínálat bővítéseként köztéri, markáns, meghatározó installációk létrehozása.	EFOP Plusz, kisléptékű kulturális támogatások	A város gazdasági alapjának újjáépítése
	A volt Bóbita Bábszínház épületének rekonstrukciója		
	Zenei hub-nak és egyéb, a belvárosi sajátosságokhoz illeszkedő funkcióknak is teret adhat. Az épületen nem történt korábban fejlesztés, így annak teljes külső és belső felújítása szükséges, tető felújítását, nyílászáróinak cseréjét, gépészeti, villamos és gyengeáramú rendszerének, valamint közmű hálózatának felújítását, továbbá a belső terek akadálymentesítését szükséges elvégezni. A tervezett funkciókhoz kapcsolódóan belső átalakítások is szükséges az épület műemléki mivoltának a figyelembevételével.	TOP Plusz	Kompakt város A város gazdasági alapjának újjáépítése
	Park Mozi fejlesztése		

PROJEKT SZÁMA	PROJEKT TÁRGYA, TARTALMA	Indikatív forrás megjelölés	Illeszkedés a stratégiai célokhoz
	A mozi épület fejlesztése során gazdaság fejlesztő funkciók kialakítása mellett külső és belső felújítása szükséges, mely tartalmazza az épület külső hőszigetelését, tető felújítását, nyílászáróinak cseréjét, gépészeti, villamos és gyengeáramú rendszerének, valamint közmű hálózatának felújítását, továbbá a belső terek komplex akadálymentes fejlesztését. A fejlesztés célja elsősorban a meglévő épületállomány átalakításával egy korszerű irodaépület létrehozása, amely kisvállalkozások számára 100-150 férőhelyet biztosít.	TOP Plusz, állami forrás	Kompakt város A város gazdasági alapjának újjáépítése
A Pécsi Nemzeti Színház épületének komplex rekonstrukciója			
	A Pécsi Nemzeti Színház főépületének és a Kamaraszínház épületének teljeskörű rekonstrukciója az alábbiak szerint: • Teljes homlokzati felújítás, restauráció • Nézőtér fejlesztése • Audiovizuális, hangtechnikai, infrastruktúra, színpadtechnika fejlesztése • Előadótér (színpad) fejlesztése • Fogadó és szociális terek fejlesztése • Erős és gyengeáramú hálózatok fejlesztése Belső terek fejlesztése	TOP Plusz, állami forrás	Fenntartható, fejlődő társadalom A város gazdasági alapjának újjáépítése
MICE turizmus (Konferencia, rendezvény és üzleti) feltételeinek javítása, kapacitásbővítés, fogadóinfrastruktúra fejlesztés – szállodafejlesztés, Kodály Központ, PTE			
	A Kodály Központtól mintegy 400 méterre található egy több mint tíz éve kihasználatlanul álló terület, amely egy korábbi megkezdett építkezés maradványa (mostani Corso Hotel mögötti rész). Ezen a területen kerülne kialakításra egy szálloda, amely a MICE turizmus által ide látogató vendégek számára kínálna egy megfelelő árú és színvonalú szállási/ellátási lehetőséget. Ezen felül a terület hasznosítása a városrész esztétikai javítása érdekében is indokolt.	TOP Plusz, állami forrás	A város gazdasági alapjának újjáépítése
Önkormányzati épületek energetikai fejlesztése 1. PEK székháza – Pécs, Bercsényi utca 3.			
	Nyílászárók, tetőhéjazat és az ehhez szükséges ácsszerkezetek cseréje, homlokzatszigetelés. Födémek statikai vizsgálata, szükség szerinti felújítása. Alagsori helyiségek vízszigetelésének vizsgálata, szükség szerinti kezelése. Gépészeti vezetékek és a villamos hálózat korszerűsítése szükséges.	TOP Plusz, GINOP Plusz	Kompakt város
Önkormányzati épületek energetikai fejlesztése 2. PVF székház – Pécs, Mária utca 9.			

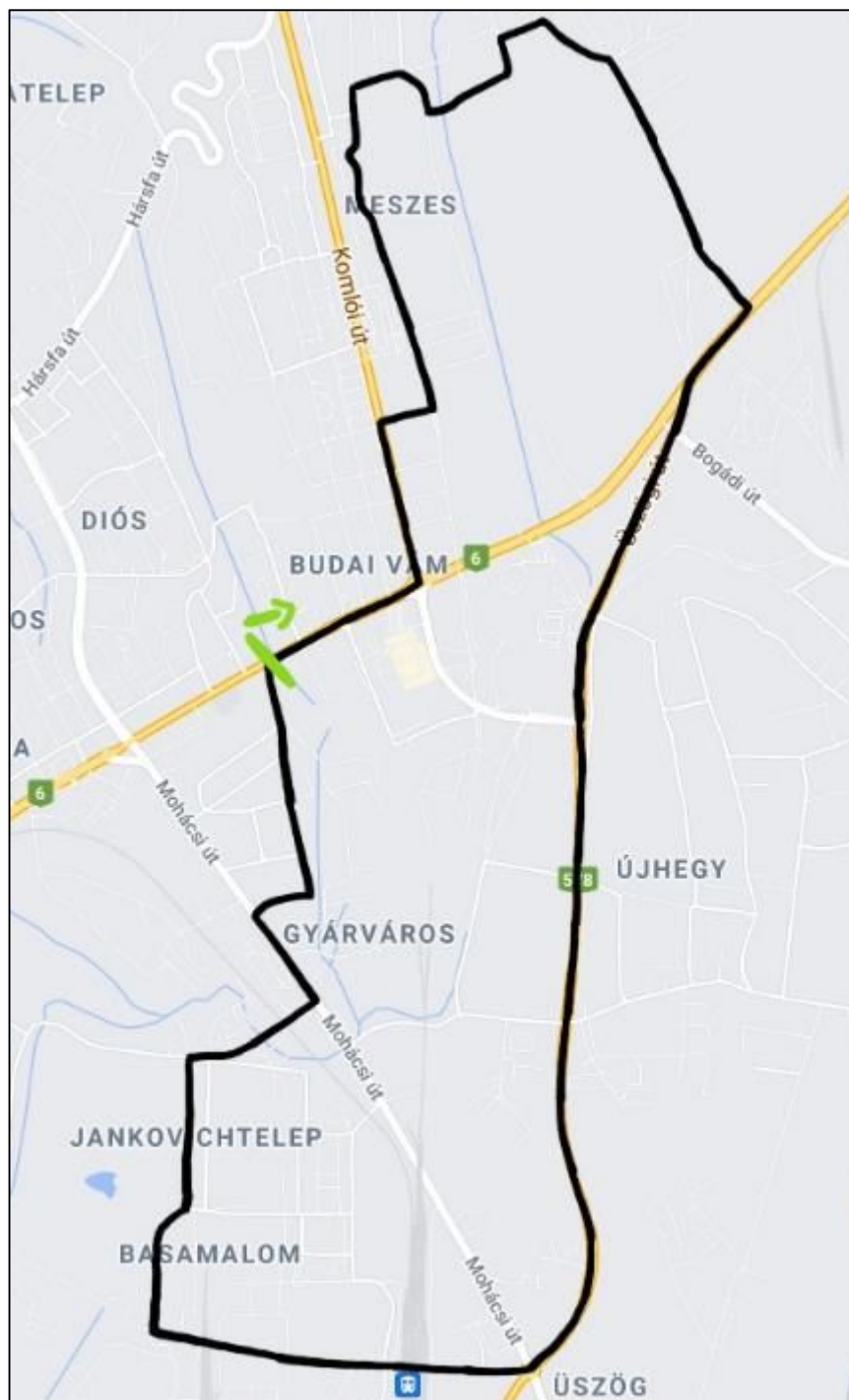
PROJEKT SZÁMA	PROJEKT TÁRGYA, TARTALMA	Indikatív forrás megjelölés	Illeszkedés a stratégiai célokhoz
	A meglévő nyílászárók, kapcsolt gerébtokos kivitelűek feltételezhetően az épülettel egykorúak. Sok szárny törött, nem nyitható, a faszerkezet több helyen korhadt a vasalat már nem javítható. Valamint hőtechnikailag sem felel meg kor követelményeinek. A tetőhéjzat és az ehhez szükséges ácsszerkezetek cseréje szükséges. Gépészeti vezetékek és a villamos hálózat korszerűsítése is elengedhetetlen. A funkcióknak megfelelően a belső burkolatok további cseréje, a műemléki környezetet figyelembe véve az épület hőszigetelése vizsgálandó.	TOP Plusz, GINOP Plusz	Kompakt város
	Lánc utcai időszotthon fejlesztése		
	Az egytömbös épület alkalmas arra, hogy a folyamatosan öregedő helyi társadalomban nagyobb kapacitással elégítse ki az idősgondozási szükségleteket a Lánc u. 2-4-6-8sz. Alatti tömbbelsőben. A felújítás a vizesblokk és konyha helyiségek felújítását (burkolat, szerelvény és gépészeti ágvezetékek), illetve a lakótéri burkolatokat, felületképzéseket és nyílászárókat érintené. A környezetrendezés az épületek által közrefogott terek parkosítását, gyalogos közlekedési útvonalainak burkolatcseréjét foglalná magában.	TOP Plusz, GINOP Plusz	Fenntartható, fejlődő társadalom Kompakt város
	A Pécsi Zsinagóga funkcióbővítő fejlesztése		
	A Pécsi Zsinagóga legfontosabb és legsürgősebb rekonstrukciós/fejlesztési feladatai: - A belső tér mennyezetének felújítása és restaurációja. Évek óta hullik a mennyezet vakolata. Ennek kiküszöbölésére öt évvel ezelőtt védőháló került fel, amely csak egy ideiglenes megoldás. - A talapzat vizesedésének megszüntetése, megfelelő vízelvezetési rendszer (dréncső-hálózat) kialakítása. Turisztikai célú attrakciófejlesztés. Látogató és rendezvényter fejlesztése/kialakítása.	TOP Plusz, állami forrás	Kompakt város A város gazdasági alapjának újjáépítése
	A szabadtéri színház fejlesztése		
	A létesítmény modernizálása, férőhely bővítése (484 fős kapacitásról 1200 fős kapacitásra). Erős és gyengeáramú rendszerek fejlesztése.	TOP Plusz, állami forrás	Fenntartható, fejlődő társadalom A város gazdasági alapjának újjáépítése
	A pécsi (baranyai) horvátok történetét bemutató múzeum		

PROJEKT SZÁMA	PROJEKT TÁRGYA, TARTALMA	Indikatív forrás megjelölés	Illeszkedés a stratégiai célokhoz
	Megfelelő épület, kiállító tér biztosítása. Előzetes információk alapján a régi horvát óvoda épülete (Nagy Lajos király útja) az Országos Horvát Önkormányzathoz kerül. Az épületet várhatóan felújítják, emeletráépítéssel, vagy a padlástér kihasználásával lehet megteremteni a múzeumhoz szükséges infrastruktúrát.	INTERREG, magyar és horvát állami forrás	Fenntartható, fejlődő társadalom A város gazdasági alapjának újjáépítése
	Zsolnay örökség		
	A Zsolnay név Pécs leghíresebb családneve, ami a város számára kulturális és turisztikai erőforrást is jelent. Erre építve indokolt egy komplex kulturális-turisztikai beavatkozás megvalósíthatósága. A komplex kulturális örökségvédelmi projekt részeként 1. Via Ceramica – Király U-ZSN 2. Zsolnay Minimundus a ZSN-ben 3. Zsolna Tündér és Vili manó 4. több Zsolnay a köztereken 5. Zsolnay gyár rehabilitáció	TOP Plusz, GINOP Plusz	Fenntartható, fejlődő társadalom A város gazdasági alapjának újjáépítése
	Önálló Csontváry Múzeum		
	A Múzeumot egy alkalmas városi ingatlanban szükséges átköltöztetni, a kiállítás áthelyezés mellett szükséges a kiállítás bővítése, további alkotásokkal és művekkel történő fejlesztése.	TOP Plusz, GINOP Plusz	Fenntartható, fejlődő társadalom A város gazdasági alapjának újjáépítése
	A Belváros forgalomtechnikai szabályozása		
	A belváros tehermentesítése, közlekedésének racionalizálása, ezáltal a kerékpáros fejlesztések előnyben részesítése	TOP Plusz, IKOP Plusz	Kompakt város
	Belváros megközelítésének javítása		
	A belvárosi területek közlekedési viszonyainak javítása forgalomtechnikai, infrastruktúra-fejlesztési beavatkozásokkal (buszsávok kialakítása, csomópontok átépítése, forgalomcsillapítás, stb.) és környezetkímélő, attraktív közforgalmú közlekedéssel.	TOP Plusz, IKOP Plusz	Kompakt város
	A Király utca rehabilitációja		
	A Király utca rehabilitációjának egyik legfőbb célja, hogy a lehető legtöbb zöld felület kerüljön telepítésre az utcában, amellyel párhuzamosan új térburkolat kerül kialakításra, az utcában húzódó közművek korszerűsítése mellett. A Király utca rekonstrukciója során a belvárosi sétáló utcákat kívánjuk összekapcsolni a Zsolnay Negyeddel egy magas minőségű bevásárló és „szabadidős” utcával, amellyel gazdasági és turisztikai élénkítő hatást lehetne elérni.	TOP Plusz	Kompakt város A város gazdasági alapjának újjáépítése
	Breuer Marcell sétány befejezése		

PROJEKT SZÁMA	PROJEKT TÁRGYA, TARTALMA	Indikatív forrás megjelölés	Illeszkedés a stratégiai célokhoz
	48-as tér és Zsolnay Kulturális Negyed közötti közpark és sétány befejezése (benzinkút, kereskedelem megszüntetése)	TOP Plusz	Kompakt város A város gazdasági alapjának újjáépítése
	Kisbalokány fejlesztése és déli irányú kapcsolatainak kialakítása		
	A Kisbalokány városi parkjának és volt strandterületének fejlesztése és zöldfelületi kapcsolatainak kialakítása a déli Nagybalokánnyal (parkrekonstrukció, wellness szálló, közösségi terek)	TOP Plusz	Kompakt város A város gazdasági alapjának újjáépítése
	A Belváros és a Zsolnay Negyed kapcsolatának fejlesztése		
	Király utca – Búza tér – Zsolnay Negyed közötti terület komplex kereskedelmi, szolgáltatási és közterületi fejlesztése, turisztikai attrakció elemekkel való gazdagítása	TOP Plusz	Kompakt város A város gazdasági alapjának újjáépítése
	Kelet-Nyugat közlekedési folyosó folytatása		
	Kelet-Nyugati Községi Közlekedési tengelyben kialakított kelet-nyugati tömegközlekedési folyosó "tovább vitele", azaz a Rákóczi út - Zsolnay út irányába történő folytatása.	TOP Plusz, IKOP Plusz	Kompakt város

18. táblázat: II. Belváros akcióterületi projektek

2.3.3. Barnamezős akcióterület

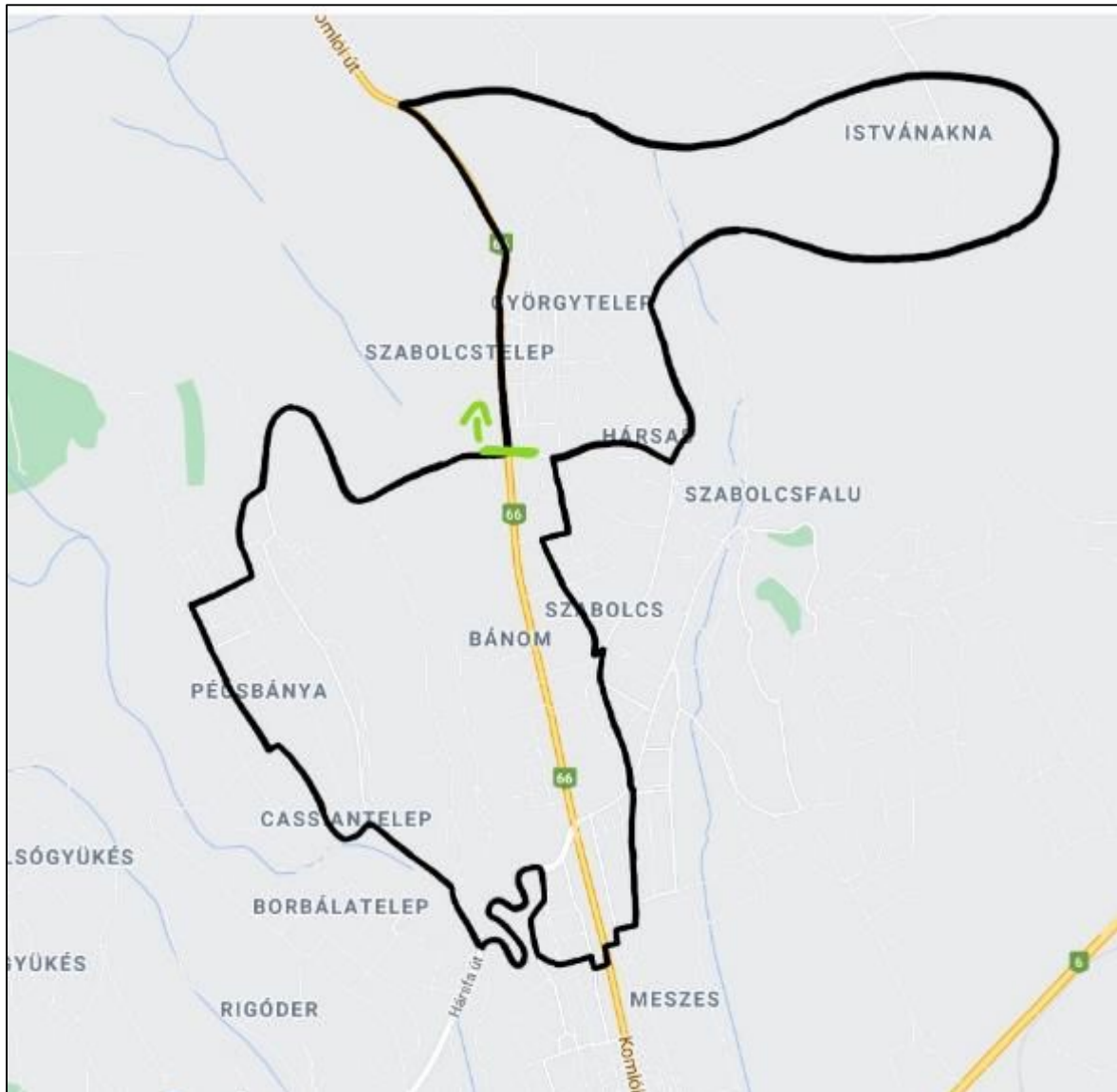
4. térkép: III. Barnamezős akcióterület

PROJEKT SZÁMA	PROJEKT TÁRGYA, TARTALMA	Indikatív forrás megjelölés	Illeszkedés a stratégiai célokhoz
III.	Barnamezős akcióterület		
	A volt, ún. „Áper” laktanya funkcióváltó fejlesztése: vállalkozói park létrehozása		
	A terület és az épületek teljes, komplex fejlesztése szükséges, amely a következőket foglalja magában: meglévő épületállomány részben, vagy egészében történő elbontásával új telekstruktúra alakítható ki új, a beruházói igényekhez illeszkedő létesítményméretekkkel és funkciókkal. A meglévő épületállomány megtartása esetén azok átalakítása, bővítése és felújítása válik szükségessé beruházói igények alapján. A területen szükséges továbbá közúti és közmű infrastruktúrát építeni és bővíteni. Az ingatlan fő funkciója a KKV szektor számára vállalkozói park kialakítása, ahol a városban szétszórta telephellyel rendelkező cégek megvalósíthatják fejlesztéseiket, ide a környezethez nem illeszkedő tevékenységet végzők, illetve a telephelyüket kinövő vállalkozások áthelyezhetik telephelyüket, egymáshoz kapcsolódó vagy közös fejlesztéseket valósíthatnak meg. A KKV szektor támogatása és a nagybefektetők munkaerő-ellátásának javítása céljából az ingatlanon át- és továbbképző központ, inkubátorház és központi képzőhely kialakítása tervezett. A fejlesztés a helyi vállalkozói ökoszisztéma kialakulását is segíti. A terület talajszennyezettsége miatt rekultiváció elvégzése szükséges. Ehhez kapcsolódóan az ingatlan lőszervesanyagok és zöldfelületek rendezéséről gondoskodni kell.	TOP Plusz	Kompakt város A város gazdasági alapjának újjáépítése
	Komplex, több képzési szint és forma kiszolgálására képes át- és továbbképző központ és gyakorlati képzőhely megtervezése és megvalósítása		
	A gyors technológiaváltások és a városba érkező új befektetők által keltett munkaerőigények kielégítése gyors reagálást igényel, mivel a befektetők nem tudnak évekig várni az iskolarendszer átfutási idejének lejártáig, valamint a humán erőforrás oldalról is biztosítani kell az iskolarendszerrel gyorsabb kisebb váltások képzési feltételeit, csökkentve munkaerőpiaci kockázataikat és biztosítva előmenetelüket, önálló városi megoldásban. A duális képzés követelménye Pécs és Baranya környezetében az alacsony fejlettségű gazdaság és a gyenge vállalkozási struktúra miatt nem oldható meg kellő hatékonysággal. A megoldás egy sokoldalú, minden képzési szint igényeit kiszolgáló, a gazdasági és képzési szereplők közös részvételével megtervezett és kialakított gyakorlati képzőhely, amely a piacon lévő vállalkozások kompetencia- és eszközhiányait hivatott pótolni, képes a képzésben résztvevő oktatók továbbképzésére és a műszaki fejlődés révén megjelenő új technikák adaptálására. Megvalósítási helyszíneként előnyös az „Áper” laktanya, mint a vállalkozói ökoszisztéma fejlesztés helyszíne (a laktanya fejlesztése esetén)	TOP Plusz, EFOP Plusz	Fenntartható, fejlődő társadalom
	Inkubátor ház és ipari telephelyek kialakítása KKV-k számára		

PROJEKT SZÁMA	PROJEKT TÁRGYA, TARTALMA	Indikatív forrás megjelölés	Illeszkedés a stratégiai célokhoz
	A kis és-középvállalkozások fejlődését nagyban segíti, ha megfelelő telephelyet tud számukra biztosítani a város. A barnamezős területeken lehetőség van a meglévő épületállomány megújításával vagy elbontásukat követően a területük beépítésével iroda, műhely és gyártócsarnok kialakítására. Az inkubátor ház az infrastruktúrán túl szolgáltatásokkal is segítheti a vállalkozásokat. Megvalósítási helyszínként előnyös az „Áper” laktanya, mint a vállalkozói ökoszisztéma fejlesztés helyszíne (a laktanya fejlesztése esetén)	TOP Plusz, GINOP Plusz, magán tőke	Kompakt város A város gazdasági alapjának újjáépítése
	Új helyi piac kialakítása Pécs-Keleten		
	A tervezett beruházással magas minőséget kínáló, igényesen kialakított helyi termékek részére egy platform kerülne létrehozásra. A fejlesztés a helyi vállalkozói ökoszisztéma kialakulását is segíti.	TOP Plusz, közvetlen EU-s források (pl. Urbact, ERFA, Retailink)	Kompakt város A város gazdasági alapjának újjáépítése
	Mohácsi út környezetének rehabilitációja		
	A Mohácsi út a város egyik fontos észak-déli közlekedési tengelye, az út és a környező elsősorban gazdasági területek többsége leromlott állapotú, ezért átfogó infrastruktúra fejlesztés indokolt.	TOP Plusz, IKOP Plusz, állami forrás, magán tőke	Kompakt város
	Elsősorban "soft" elemekkel megvalósuló szociális városrehabilitáció a Barnamezős akcióterületen		
	Gyárváros és Basamalom területén nagy számban élnek nehéz szociális helyzetben élő családok, idős emberek. Annak érdekében, hogy ne romoljon tovább a városrész lakosságának helyzete, szükséges célzott intézkedéseket megvalósítani, szociális munkával, közösségfejlesztéssel a társadalmi felzárkózást segítő beavatkozásokkal	TOP Plusz, EFOP Plusz	Fenntartható, fejlődő társadalom
	Pécsbánya rendező vasútállomás fejlesztése		
	Pécsbánya-Rendező felelős a vasúti teherforgalom lebonyolításáért, az állomás fejlesztése és az újonnan kialakult iparterületek vasútforgalomba történő bevonása szükséges. A vasútállomás önálló logisztikai elemként is fontos szerepet tölthet be a felértékelődő vasúti szállítási rendszerben, ezért a terület rekonstrukciója a funkcióra való alkalmasságát is tartalmazza, valamint ki kell szolgálnia az ipari parkok (főként a Déli Ipari Park) várható fejlesztése révén keletkező igényeket. (Fejlesztendő főbb funkciók: vasúti infrastruktúra, átrakás-anyagmozgatás, konténer-logisztika, átmeneti raktározás, hűtőház, jó közúti megközelíthetőség, informatikai infrastruktúra.)	TOP Plusz, IKOP Plusz, állami forrás, magán tőke	Kompakt város A város gazdasági alapjának újjáépítése

19. táblázat: III. Barnamezős akcióterületi projektek

2.3.4. Szociális városrehabilitációs akcióterület

5. térkép: IV. Szociális városrehabilitációs akcióterület

PROJEKT SZÁMA	PROJEKT TÁRGYA, TARTALMA	Indikatív megjelölés	forrás	Illeszkedés stratégiai célokhoz
IV.	Szociális városrehabilitációs akcióterület			
	Lakóterületek komplex fejlesztése a szociális városrehabilitációs akcióterületen			
	Lakóterületek komplex fejlesztése, a közlekedési, gyalogos és parkterületek felújítása és fenntartása a közösségek aktív bevonásával és közmunkások alkalmazásával.	TOP Plusz		Fenntartható, fejlődő társadalom, kompakt város
	Mászófal			

PROJEKT SZÁMA	PROJEKT TÁRGYA, TARTALMA	Indikatív forrás megjelölés	Illeszkedés stratégiai célokhoz
	Időjárástól független, belső épületben/csarnokban esetleg barnamezős kialakítás. Adott esetben régi akna-torony (pl. István akna III. bányauzem) hasznosítása.	TOP Plusz, GINOP Plusz	Fenntartható, fejlődő társadalom
	István-akna lakhatási feltételeinek javítása		
	Komplex beavatkozás keretében első sorban a területen található önkormányzati szociális bérlekások komplex felújítása történne meg (helyiségek burkolatainak cseréje, külső és belső nyílászárók cseréje, vizesblokkok, konyhák szerelvényeinek és ágvezetékeinek cseréje), valamint a környezet rendezése, útcsatlakozások, burkolatok részleges felújítása.	TOP Plusz, EFOP Plusz	Fenntartható, fejlődő társadalom
	Szociális városrehabilitációs „soft” beavatkozások István-aknán		
	Az István-aknán élők támogatása szociális munkával, közösségfejlesztéssel a társadalmi felzárkózást segítő beavatkozásokkal (a kapcsolódó szociálisbérlekás-építés tükörprojektje)	TOP Plusz, EFOP Plusz	Fenntartható, fejlődő társadalom
	A bányáörökség turisztikai kiaknázása		
	1. Aktív turisztikai fejlesztésekbe bekapcsolni a régi bányaterületeket, csak részbeni rehabilitációjával, demonstrációs helyek kialakításával, Via Carbon 2. Világraszóló bányászati múzeum, bebarangolható aknával, föld alatti kisvonattal	TOP Plusz GINOP Plusz	A város gazdasági alapjának újjáépítése

20. táblázat: IV. Szociális városrehabilitációs akcióterületi projektek

2.3.5. Városliget akcióterület

6. térkép: V. Városliget akcióterület

PROJEKT SZÁMA	PROJEKT TÁRGYA TARTALMA	Indikatív forrás megjelölés	Illeszkedés stratégiai célokhoz	a
V.	Városliget akcióterület			
A.5.1.	Élményfürdő			

PROJEKT SZÁMA	PROJEKT TÁRGYA TARTALMA	Indikatív forrás megjelölés	Illeszkedés stratégiai célokhoz	a
	Pécs jelenleg nem rendelkezik érdemi turisztikai vonzerőt jelentő vizesélménnyel, fürdőinfrastruktúrával, a projekt célja ennek kialakítása	GINOP Plusz, egyedi központi költségvetési támogatások	A város gazdasági alapjának újjáépítése	
	Pécsi-víz mentén parkterület kialakítása			
	Pécsi-víz mentén kelet-nyugati irányú zöldfelületi kapcsolat, vízlépcsős csapadéktároló rendszer létrehozása, csatlakozó területek vegyes felhasználása	TOP plusz	Kompakt város	
A.5.2.	A vasúti átjárók biztonságos és korszerű átépítése a gyalogos forgalomra való kiemelt tekintettel			
	A közlekedési (közúti, vasúti) területek újraértelmezése a vasút által elvágtatott városrészek összekapcsolására a Főpályaudvar és a Siklósi úti felüljáró térségében. Kiemelten kell kezelni a gyalogutak, gyalogjárdák és zöldfelületi elemek kialakítását!	IKOP Plusz	A város gazdasági alapjának újjáépítése	
	Iparfejlesztés a Tüskésréti területén			
	Iparfejlesztés: ipari terület kijelölése a hőerőmű melletti területen városi üvegház, fermentáló, illetve hőfogyasztó ipari létesítmény számára	GINOP Plusz, saját forrás	A város gazdasági alapjának újjáépítése	
	Zagykazetták rekultivációja, zagyhasznosítás			
	A por állagú ipari mellékterméket útépitéseknél, illetve az építőanyag-gyártásban, cement- és betongyártásban lehetne hasznosítani, majd a rekultivált területek szintén bevonásra és fejlesztésre kerülhetnek a Tüskésréti szabadidős parkba.	KEHOP Plusz, magán tőke	A város gazdasági alapjának újjáépítése	
	Pécsi víz szabályozása, duzzasztása			
	A Balokány-ligetben vagy a Tüskésréti térségben a Pécsi víz felduzzasztásával kialakított tó turisztikai céllal, illetve időszakos zápor tározóként is üzemelhet. A környezetében pihenőhelyek kialakításával, a pécsiek kedvelt hétvégi célpontjává válhat a térség.	KEHOP Plusz	Egészséges, karbonsemleges város, A város gazdasági alapjának újjáépítése	
	A Városliget fejlesztése			
	Városi park kialakítása a létrehozandó Városliget területén, rekreációs és turisztikai létesítmények fejlesztése (vizes élménypark, szálloda, sportpályák, stb.)	TOP plusz	A város gazdasági alapjának újjáépítése Fenntartható, fejlődő társadalom Kompakt város	
	Naperőmű létesítése tüskésréten			

PROJEKT SZÁMA	PROJEKT TÁRGYA TARTALMA	Indikatív forrás megjelölés	Illeszkedés stratégiai célokhoz	a
	Naperőmű létesítése Tüskésrét keleti térségében (ütemezett 500 kWA egységekből)	KEHOP Plusz	A város gazdasági alapjának újjáépítése Egészséges, karbonsemleges város	
	A Tüskésrét funkcióbővítő fejlesztése			
	Szabadtéri színpad és hozzájuk kapcsolódó infrastruktúra (közmű és feltáró út) kialakításával nagyobb koncertek megrendezése is biztosítható lenne. A meglévő futópálya mellett elengedhetetlen lenne a tó körbejárhatóságát biztosító gyalogos útvonalak kiépítése, további közvilágítás parkoló felületek kialakítása. A kültéri szabadidő programok mellett, időjárás független gyermek játszóház építése is javasolt.	Top Plusz, GINOP Plusz, magán tőke	Kompakt város	
	Tüskésréti park csatlakozás fejlesztése (Faiskola utca)			
	Pécs Megyei Jogú Város Önkormányzata előkészítés alatt álló kulcsprojektjének számító aquapark projekt tervezett Tüskésréten kaphat helyet. A fejlesztés jelentős forgalom generáló hatással fog rendelkezni, mely miatt a Faiskola utca mellett vizsgálni kell az 57-es számú főút közvetlen elérésének lehetőségét is.			
	Tüskésréti tájrehabilitáció			
	Tájrehabilitáció, parkerdő és szabadidős tőfejlesztés a Tüskésréti volt zágytározók környezetébe	KEHOP plusz, TOP Plusz, magán tőke	A város gazdasági alapjának újjáépítése Egészséges, karbonsemleges város	
	A pécsi köztemető korszerűsítése			
	Az épületek felújítása mellett a temetőben található közlekedési utak, járdák és egyéb infrastruktúra fejlesztése is szükséges. Vízvételi helyek bővítése, meglévők felújítása/korszerűsítése új locsoló kutak telepítése, új korszerű lámpaoszlopok elhelyezése. A temető területén térfigyelő rendszerek kiépítése is javasolt.	TOP Plusz, saját forrás	Kompakt város	

21. táblázat: V. Városliget akcióterületi projektek

2.3.6. Kertvárosi akcióterület

7. térkép: VI. Kertvárosi akcióterület

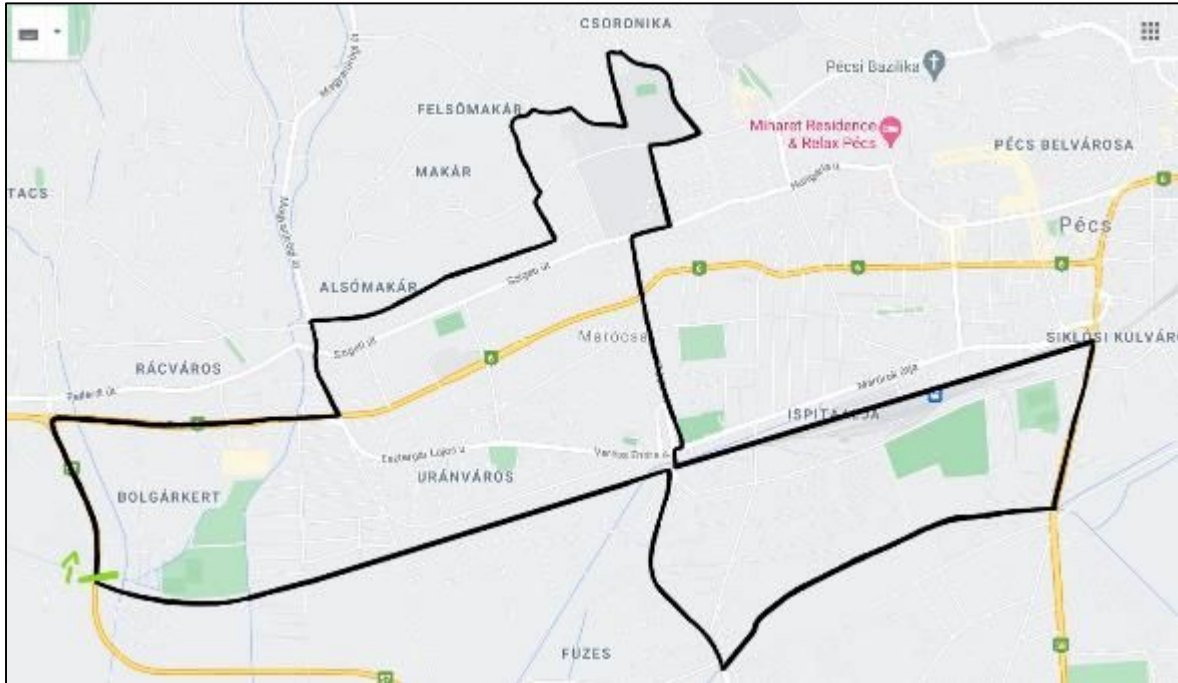
PROJEKT SZÁMA	PROJEKT TÁRGYA, TARTALMA	Indikatív forrás megjelölés	Illeszkedés a stratégiai célokhoz
	VI. Kertvárosi akcióterület		
	Megyerváros központi területeinek funkcióbővítő fejlesztése		

PROJEKT SZÁMA	PROJEKT TÁRGYA, TARTALMA	Indikatív forrás megjelölés	Illeszkedés a stratégiai célokhoz
	A Déli városrészek heterogén központjainak újraértelmezése, komplex szemléletű funkcióbővítő fejlesztése, a közterületek felújítása, a meglévő decentrumok fejlesztése, új decentrumok, közösségi terek kialakítása	TOP Plusz	Kompakt város
	A pécsi vásártér funkcióbővítő rekonstrukciója		
	A fejlesztés több évtizede várat magára; a jelenlegi létesítmény nem rendelkezik korszerű kiszolgáló épületekkel, a vendéglátó egységek felújítása is indokolt, kiemelt cél vásártér parkolási és megközelíthetőségi feltételeinek javítása.	TOP Plusz, GINOP Plusz	A város gazdasági alapjának újjáépítése
	Lakóterületek komplex fejlesztése Kertvárosban		
	Lakóterületek komplex fejlesztése, a közlekedési, gyalogos és parkterületek felújítása és fenntartása a közösségek aktív bevonásával.	TOP Plusz, állami forrás	Kompakt város, Fenntartható, fejlődő társadalom
	Berek u. - Viktória u környékének rendezése		
	Kertvárosban a rendelkezésre álló köztéri parkolóhelyek száma csekély a járdák, utak parkok erősen leromlott állapotban vannak. Terület megújítását célzó fejlesztési terv szükséges, amellyel Berek és a Viktória utca parkoló és zöldfelületének újragondolásával. A projekt jellemzően zöldterületi, parképítési és parkoló fejlesztéseket tartalmazna.	TOP Plusz, állami forrás	Kompakt város
	ANK tömb fejlesztése		
	A tervezett komplex fejlesztéssel a baranyai megyeszékhely legnépesebb városrészén működő kulturális és oktatási intézményközpont valósulna működése válna komfortosabbá, színvonalasabbá, a működési költségek csökkentése mellett. Érintett épületek: A Csoda Bölcsőde - Apáczai körtér 1. Pécsi Apáczai Csere János Általános Iskola, Gimnázium, Kollégium, Alapfokú Művészei Iskola 1. Sz. Általános iskola - Apáczai Csere János körtér 1. Pécsi Apáczai Csere János Általános Iskola, Gimnázium, Kollégium, Alapfokú Művészei Iskola 2. Sz. Iskola - Apáczai Csere János körtér 1. C Pécsi Apáczai Csere János Általános Iskola, Gimnázium, Kollégium, Alapfokú Művészei Iskola Gimnáziuma - Apáczai Csere János körtér 1. B Pécsi Apáczai Csere János Általános Iskola, Gimnázium, Kollégium, Alapfokú Művészei Iskola Alapfokú Művészeti Iskola - Apáczai Csere János körtér 2.	TOP Plusz, EFOP Plusz	Kompakt város
	Kertvárosi zöldterületek, parkok és játszóterek komplex fejlesztése		

PROJEKT SZÁMA	PROJEKT TÁRGYA, TARTALMA	Indikatív forrás megjelölés	Illeszkedés a stratégiai célokhoz
	A fejlesztés során a meglévő élővilág megtartásával a gyalogutak, gyalogjárdák és zöldfelületi elemek játszóterek és parkok felújításra kerülnek. Kiemeltnek helyszínek tekinthető a Melinda park, ANK tömb körüli zöldterületek, ahol parkok helyreállítása, utcabútorok elhelyezése, játszóterek korszerűsítése, kültéri ingyenesen használható szabadtéri sportolási lehetőségek fejlesztése a cél. A Krisztina tér és a Rózsadomb környéke szintén javasolt a fenti fent javasolt fejlesztéseket végrehajtani.	TOP Plusz	Kompakt város
	Kertvárosi szociális városrehabilitáció		
	A Kertvárosban élő, elszegényedett családok támogatása szociális munkával, közösségfejlesztéssel a társadalmi felzárkózást segítő „soft” beavatkozásokkal.	TOP Plusz, EFOP Plusz, állami forrás	Fenntartható, fejlődő társadalom
	Az Expo Center hasznosítása		
	Az Expo épületének fejlesztése állandó kereskedelmi és szolgáltató funkcióra	TOP Plusz, magán forrás	A város gazdasági alapjának újjáépítése
	A BIKOM Nkft. telephely-fejlesztése		
	A Biokom Nkft. telephelyein az épületek előregedett állapotúak, amely miatt jelentős az energetikai túlfogyasztás, ennek okán azok energetikai korszerűsítése elengedhetetlen: épületek szigetelése, nyílászárók, cseréje, fűtési rendszer korszerűsítése napkollektorokkal, a villamosenergia felhasználás lokális, szigetüzemű mini napelemparkokkal történő biztosítása.	TOP Plusz, GINOP Plusz	Kompakt város
	A Tüke Busz Zrt. új telephelyének és elektromos töltő infrastruktúrájának kialakítása		
	A fentiek miatt az elektromos autóbuszflotta bővítésével párhuzamosan egy új telephely kialakítása válik szükségessé az alábbi funkciókkal: • Tárolótér töltési infrastruktúrával, villamos energiatároló (storage) rendszerrel, • Szervizműhely (6 beállítás) és raktárhelyiség elektromos autóbuszok szervizelésére is felkészítve, • Irodaház az igazgatóság, a gazdasági terület, a forgalom és a műszak irodai állománya részére, • Dolgozói parkoló és személygépkocsik részére elektromos töltőoszlopok, • Elektromos hálózati csatlakozás kialakítása a jelenleg önkormányzati tulajdonú napelem parkhoz. • Autóbusz- és tehergépkocsimosó kialakítása A telephely kialakítása a Nyugati ipari út, a Füzes dűlőt a Nyugati ipari úttal összekötő út és a Pécsi-víz által határolt területen, zöld mezős beruházásként célszerű megvalósítani.	TOP Plusz, IKOP Plusz	Kompakt város

22. táblázat: VI. Kertvárosi akcióterületi projektek

2.3.7. Expanzív akcióterület

8. térkép: VII. Expanzív akcióterület

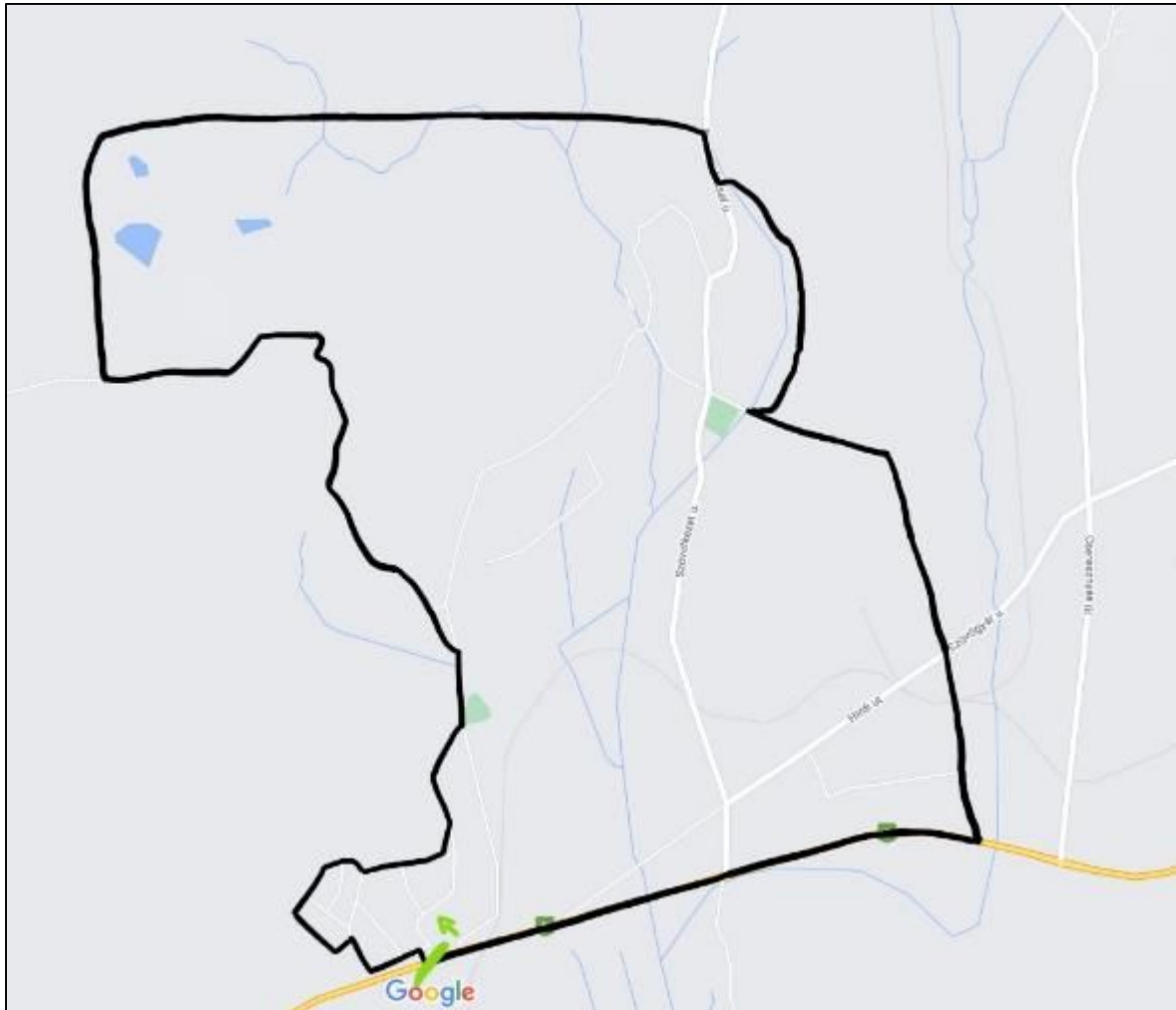
PROJEKT SZÁMA	PROJEKT TÁRGYA, TARTALMA	Indikatív megjelölés	forrás	Illeszkedés stratégiai célokhoz	a
	VII. Expanzív akcióterület				
	A város sportcélú intézményterületének fejlesztése				
	Sportközpontok területének fejlesztése (jégpálya, teniszkлуб, stadion)	TOP	Plusz, sportszövetségi támogatás	Kompakt város Fenntartható, fejlődő társadalom	
	A pécsi jégpálya fejlesztése				
	A meglévő korcsolyapálya lefedése, annak érdekében, hogy ne csak téli szezonális használatra legyen alkalmas, hanem akár az év nagyrésztében is kihasználható legyen. A lefedés mellett szükséges a korcsolyapálya további fejlesztése, azaz gépészeti, villamos és környezetrendezése elengedhetetlen a megfelelő működés és fenntartás érdekében.	TOP	Plusz, sportszövetségi támogatás	Kompakt város Fenntartható, fejlődő társadalom	ros
	Uránváros központi területeinek funkcióbővítő fejlesztése				

PROJEKT SZÁMA	PROJEKT TÁRGYA, TARTALMA	Indikatív forrás megjelölés	Illeszkedés stratégiai célokhoz
	Városrész nyugati központjának funkcióbővítő fejlesztése, közterület rehabilitációja. Az Uránbányász tér - Olympia - Harmadik Színház tengely revitalizációja	TOP Plusz	Kompakt város
	Lakóterületek komplex fejlesztése az Expanzív akcióterületen		
	Lakóterületek komplex fejlesztése mintaprojekt formájában, a közlekedési, gyalogos és parkterületek felújítása és fenntartása a közösségek aktív bevonásával. A "Folytassa Uránváros" (ESZA, 2012) ajánlásainak felhasználása.	TOP Plusz, állami forrás	Kompakt város, Fenntartható, fejlődő társadalom
	A pécsi Szivárvány Gyermekeház komplex megújítása		
	Az épület több éve mérnöki monitoring alatt áll, amelyet csak a tartószerkezet megerősítése oldhat fel. Az intézmény jelenleg a Pécsi Kulturális Központ székhelye. A tervezett komplex megújítás mellett az épületben új funkciók kerülnének kialakításra. A meglévő főbejárat megszüntetése és árkád beépítése egy használható méretű és osztható aula kerülne kialakításra.	TOP Plusz	Fenntartható, fejlődő társadalom
	A Harmadik Színház komplex rekonstrukciója		
	A Pécsi Harmadik Színház épületének teljeskörű rekonstrukciója az alábbiak szerint: • Teljes homlokzati felújítás, restauráció • Nézőtér fejlesztése • Audiovizuális, hangtechnikai, infrastruktúra, színpadtechnika fejlesztése • Előadótér (színpad) fejlesztése • Fogadó és szociális terek fejlesztése • Erős és gyengeáramú hálózatok fejlesztése • Belső terek fejlesztése	TOP Plusz, állami forrás	Fenntartható, fejlődő társadalom
	Futballstadion fejlesztés a Dárdai Pál akadémia mellé		
	Pécs számára az új futballstadion a sport- és közösségi élet, az egészséges életmód trendjének egyik mozgatórugója. A központi költségvetési támogatással megvalósuló komplexum elérhető, a befogadó városrész településképi összhangja miatt városi léptékű kiegészítő fejlesztések indokoltak.	TOP Plusz	Kompakt város
	Pécsi Sör – Látogatóközpont		
	Ennek megfelelően indokolt lenne – a most már több mint 170 éves múltra visszatekintő – pécsi sörgyártáshoz kapcsolódóan egy turisztikai célú látogatóközpont létrehozása, ahol az érdeklődők betekintést nyerhetnének az iparág részleteibe.	TOP Plusz, magán tőke	A város gazdasági alapjának újjáépítése
	Középmakár dűlő tehermentesítő útjának kialakítása		

PROJEKT SZÁMA	PROJEKT TÁRGYA, TARTALMA	Indikatív forrás megjelölés	Illeszkedés stratégiai célokhoz
	Pécs Megyei Jogú Város Önkormányzata vizionált egy további szükséges tehermentesítő utat a Középmakár dűlő és a Szigeti út közé, mely megépítésével Pécs Donátus, Bálics városrészek munkába járó gépjármű forgalmának jelentős része a gyakran zsúfolt Kürt utca, Honvéd utca helyett egy új útkapcsolat segítségével csatlakozhatna a kelet-nyugat tengely útvonalra.	TOP Plusz,	Kompakt város
	A Verseny utca közlekedési feltételeinek javítása		
	A Verseny utca útburkolata jelentősen leromlott, továbbá használaton kívüli iparvágány keresztezi, melynek felszámolása indokolt. Az út felújítása, gyalogos és kerékpáros közlekedési létesítményeinek fejlesztése vált indokolttá.	TOP Plusz, IKOP Plusz	A város gazdasági alapjának újjáépítése, Kompakt város
	INNOZÓNA		
	Északmegyer korszerű technológiákra, az egyetemmel együtt kialakított K+F tevékenységre alapozott gazdasági célú fejlesztése	TOP Plusz, GINOP Plusz	A város gazdasági alapjának újjáépítése

23. táblázat: VII. Expanzív akcióterületi projektek

2.3.8. Funkcióbővítő akcióterület

9. térkép: VIII. Funkcióbővítő akcióterület

PROJEKT SZÁMA	PROJEKT TÁRGYA, TARTALMA	Indikatív megjelölés	forrás	Illeszkedés stratégiai célokhoz	a
	VIII. Funkcióbővítő akcióterület				
	Funkcióbővítés: Vasas mini ipari centrum				
	Meglévő használaton kívüli gazdasági épületek és telephelyek felújítása és bérbe adása KKV-k számára	TOP Plusz GINOP Plusz		A város gazdasági alapjának újjáépítése	
	Funkcióbővítés: Vasas településközpont kialakítása				
	Hiányzó településközponti terület kialakítása, a városrészben elérhető szolgáltatások fejlesztésével, településkép javításával.	TOP Plusz GINOP Plusz		A város gazdasági alapjának újjáépítése	
	Szociális szolgáltatóközpont kialakítása ("Legényotthon")				
	A városrészben nem elérhető szociális szolgáltatások telepítése, ennek megfelelő épület felújítása, vizsgálandó az egykori legényotthon, mint megvalósulási helyszín.	TOP Plusz EFOP Plusz		Fenntartható, fejlődő társadalom	
	Pécsi lovasklub és lovarda kialakítása				
	A beruházási helyszín meghatározása még folyamatban, előkészítés alatt áll. A beavatkozás tartalmazza a lovarda és mellékpületek, kiszolgálóépületek létesítését.	TOP Plusz, magán tőke		Kompakt város, Fenntartható, fejlődő társadalom	

24. táblázat: VIII. Funkcióbővítő akcióterületi projektek

2.4. Az akcióterületeken kívül végrehajtandó fejlesztések

PROJEKT SZÁMA	PROJEKT TÁRGYA TARTALMA	Indikatív forrás megjelölés	Illeszkedés stratégiai célokhoz
B.1.	Belső városrészek		
	Budai városrész rehabilitációja		
	Budai városrész lakóterületi rehabilitációja, közterületeinek rekonstrukciója, idegenforgalmat szolgáló szolgáltatási lehetőségeinek fejlesztése. A Zsolnay út melletti területsáv rekonstrukciója	TOP plusz	Térségi gazdaságfejlesztés a foglalkoztatási helyzet javítása érdekében Vállalkozásbarát, népességmegtartó településfejlesztés Energia - A környezet fenntartható és erőforrás-hatékony gazdasági fejlesztése
	Puskin téri volt kollégium gazdasági hasznosítása		
	A jelenleg összközműves épület távhőcsatlakozással nem rendelkezik, melynek fejlesztése indokolt és a költséghatékonyság vizsgálatát követően kivitelezhető. Belső kialakítása, tagoltsága miatt elsősorban irodaházként, vagy egyéb szolgáltatási - például call center vagy SSC - központként tölthet be funkciót. De korábbi funkciójából adódóan kisebb átalakításokkal egyetemi szállásközpont kialakítására is tökéletesen alkalmas.	TOP Plusz, GINOP Plusz	A város gazdasági alapjának újjáépítése
	A belváros nyugati irányú kiterjesztése - a Szigeti külváros integrációja		
	A Szigeti külváros alközponti funkcióinak komplex fejlesztése, a volt Magasház környékének revitalizálása.	TOP plusz	A város gazdasági alapjának újjáépítése
	Belvárosi szociális városrehabilitáció		
	A belvárosi szegregátumokban/veszélyeztetett területeken élők támogatása szociális munkával, közösségfejlesztéssel a társadalmi felzárkózást segítő beavatkozásokkal	TOP Plusz, EFOP Plusz	Fenntartható, fejlődő társadalom
	Intermodális csomópont I. ütemének kialakítása		
	Intermodális csomópont I. ütemének kialakítása a távolsági buszpályaudvar és a vasútállomás közötti zónában, a szükséges infrastrukturális fejlesztések tervezése, ütemezése, tulajdonviszonyok rendezése.	IKOP Plusz	Kompakt város
B.2.	Nyugati városrészek		
	Rácvárosi kerékpárút fejlesztése		

PROJEKT SZÁMA	PROJEKT TÁRGYA TARTALMA	Indikatív forrás megjelölés	Illeszkedés stratégiai célokhoz
	A Szigeti út –Magyarürögi út kereszteződésétől keleti irányban, egészen a 6-os sz. főútig, a 2021. folyamán elkészült kerékpáros létesítményt kiegészítő műszaki elemek (vízelvezetés és világítás korszerűsítés, útfelújítás) megvalósítása.	TOP Plusz, GINOP Plusz	Kompakt város
B.3.	Mecsek-nyugat		
	Pécs-Nyugat Program		
	A Magyarürögi út-Páfrány utca-Szigeti út-Rácvárosi út csomópontban körforgalom kialakítása. - A Mecsekalja buszpályaudvar épületének rekonstrukciója. - A patacsi művelődési ház teljes körű rekonstrukciója. - A Pázmány Péter és a Kovács Béla utca sarkán fedett buszváró létesítése. - A Rácvárosi úton a város felé eső oldalon a 29 es számú ház előtti buszmegálló padka és gyalogjáró javítása (szintkülönbségek miatt bonyolult). - Pollack Mihály utcai kis játszótér bővítése. - Patacs, Fő utca -Pellérdi út találkozásánál gyalogátkelőhely létesítése. - Szentlőrinci úton közvilágítás kiépítése.	TOP Plusz, IKOP Plusz	Kompakt város
	Istenkúti Iskola és Istenkúti Kultúrház energetikai korszerűsítése		
	Az épületek külső homlokzat szigetelése, nyílászáróinak cseréje, fűtési és villamos korszerűsítése szükséges. A korszerűsítés mellett napelemek telepítését is vizsgáljuk.	TOP Plusz, KEHOP Plusz	Fenntartható, fejlődő társadalom
B.4.	Mecsek-közép		
	Volt Bőrklínika épület gazdasági hasznosítása		
	Ingatlan területe: 18201 m2 1. Beépített terület: 2654 m2 2. Maximális beépíthetőség: 7280 m2 Fejlesztési lehetőség: A területen 5 ingatlan található. A legnagyobb, közel 2000 m2 szintterületű, impozáns megjelenésű, többszintes épület a korábbi klinikai funkciót töltötte be, tagolt elrendezésű, részben belül is alakítható.	TOP Plusz GINOP Plusz magán tőke	A város gazdasági alapjának újjáépítése
B.6.	Keleti városrészek		
	Meszes központi területeinek funkcióbővítő fejlesztése		
	Városrész központ funkcióbővítő fejlesztése, közterületeinek rehabilitációja és fenntartása (Szeptember 6-a tér körzete, Szabolcsfalú központja) a közösségek aktív bevonásával.	TOP Plusz, állami forrás	Kompakt város
	Meszes szociális célú városrehabilitáció		

PROJEKT SZÁMA	PROJEKT TÁRGYA TARTALMA	Indikatív forrás megjelölés	Illeszkedés stratégiai célokhoz
	Elsősorban „soft” típusú beavatkozások megvalósulása a társadalmi felzárkózás érdekében	TOP Plusz, EFOP Plusz, állami forrás	Fenntartható, fejlődő társadalom
B.7.	Újhegy – akcióterületi térképen Újhegyi decentrumként jelölve		
	Közösségi tér létrehozása Újhegyen		
	Újhegy decentrum területén egy közösségi tér kialakítása, családi, kulturális, sport programok szervezéséhez	TOP Plusz, EFOP Plusz, állami forrás	Fenntartható, fejlődő társadalom
B.8.	Keleti gazdasági terület		
	horvátokII alközponti területeinek funkcióbővítő fejlesztése		
	Gyárváros központi területek kereskedelmi alközponti szerepének fejlesztése	TOP Plusz, magán forrás	Kompakt város
B.9.	Pécsi-víz mente		
	A projektek a V. Városliget akcióterületen kerülnek bemutatásra.		
B.10.	Nyugati gazdasági terület		
	Ürögi faszor fejlesztése útéptítés		
	Pécs Kováctelep városrésze jelenleg nem rendelkezik közvetlen útkapcsolattal a Nyugati elkerülő útra, így az ott élő lakosság kizárólag a lakóövezeten keresztül, illetve az Uránváros városrész határán húzódó Páfrány utcán keresztül közelíthető meg. A fejlesztéssel csökkenthető a lakóövezet forgalomterheltsége, miközben az új közút, illetve közúti csatlakozás megépítésével lehetőség nyílik biztonságos kerékpáros létesítmény kijelölésére, vagy építésére.	TOP Plusz, IKOP Plusz	Kompakt város
B.11.	Déli városrészek		
	REL-központ kialakítása Pécssett és a helyi termelői kör szélesítése		
	Egy REL - központ kialakítása a helyi pécsi termelőknek lehetőséget biztosítana termékeik nagyobb mértékű raktározására, hűtésére, őrzésére. A raktározás mellett további kiegészítő funkciók kerülnének kialakításra az épületben, logisztikai központ, termék bevizsgáló pontok és a termelői kör szélesítése népszerűsítése, érdekében tanácsadó pontok.	TOP Plusz GINOP Plusz magán tőke	A város gazdasági alapjának újjáépítése Egészséges, karbonsemleges város
	Siklósi út és csatlakozó területek átfogó rehabilitációja		
	Siklósi út és csatlakozó gazdasági területek átfogó rekonstrukciójának és rehabilitációjának előkészítése, a településrész alközponti szerepének erősítése, új, jelentős kiterjedésű (min 3 ha) városi zöldfelület kialakítása.	TOP plusz	A város gazdasági alapjának újjáépítése Fenntartható, fejlődő társadalom Kompakt város
B.12.	Somogy-Vasas-Hird		
	Az akcióterületeknél kerül bemutatásra: VIII. Funkcióbővítő akcióterület.		
B.13.	Déli gazdasági terület – akcióterületek térképen Déli gazdaságfejlesztési beavatkozási terület		
	A Pécs-Pogányi Reptér fejlesztése		
	A beruházás célja a reptér továbbfejlesztése a nemzetközi gazdasági vérkeringésbe való bekapcsolódás érdekében.	RRF, IKOP, TOP Plusz	A város gazdasági alapjának újjáépítése Fenntartható, fejlődő társadalom
	Malomvölgyi parkerdő és arborétum fejlesztése		

PROJEKT SZÁMA	PROJEKT TÁRGYA, TARTALMA	Indikatív forrás megjelölés	Illeszkedés stratégiai célokhoz
	Az egyik legfőbb cél, hogy sétányszerűen körbejárható legyen a tó. A sétány mentén pihenőhelyek, esőbeállók létesülnek utcabútorok és új játszótéri eszközöket helyeznénk el. Jelenleg a sétány és a vízpart kapcsolata nem megfelelő, megerősítésre és rendezésre szorul. Javasolt Infrastrukturális fejlesztések: vízbejutás feltételeinek javítása (pl. új lépcsők, napozóstegek), vizesblokk építése, akadálymentesítés, játszóterek wifi elérhetőség, korszerű értékmegőrzők, parkosítás, parkolók felújítása bővítése, kilátó helyre állítása, kerékpártárolók, megőrzők kialakítása. Az ingatlanon egy multifunkciós közösségi és rendezvény ház építése is javasolt lenne.	TOP Plusz	A város gazdasági alapjának újjáépítése
	„M60 – Pécs” intermodális logisztikai-ipari központ		
	Logisztikai-ipari központ kialakítása a déli gazdasági területhez kapcsolódóan, az autópálya, a vasút és a pogányi repülőtér integrált fejlesztésével	TOP Plusz, GINOP Plusz, magán tőke, állami forrás	A város gazdasági alapjának újjáépítése

25. táblázat: Az akcióterületeken kívül végrehajtandó fejlesztési projektek

2.5. Hálózatos projektek bemutatása

A hálózatos projektek kategóriájában szerepelnek az alább projekt típusok:

- a városszerkezet átalakítását, jelentős szerkezeti elemeinek, zónáinak átalakítását célzó fejlesztések
- a jelentősebb vonalas infrastruktúra-fejlesztések
- a város egészét vagy nagy területét érintő, vagy területeinek összeköttetését megteremtő fejlesztések
- olyan pontszerű vagy foltszerű fejlesztések, amelyek a város területén rendszert alkotnak.

PROJEKT SZÁMA	PROJEKT TÁRGYA, TARTALMA	Indikatív forrás megjelölés	Illeszkedés a stratégiai célokhoz
Hálózatos projektek			
	A középületek energetikai fejlesztése		
	A Hőerőművel megkötött HTM felülvizsgálata Önkormányzati tulajdonú ingatlanok energetikai korszerűsítése A városi távhőszolgáltatás korszerűsítése A városi-városkörnyéki megújuló energia-potenciál hasznosítása	TOP Plusz, KEHOP Plusz.	Kompakt város Egészséges, karbonsemleges város
	Lakóépületek energetikai korszerűsítése		

PROJEKT SZÁMA	PROJEKT TÁRGYA, TARTALMA	Indikatív forrás megjelölés	Illeszkedés a stratégiai célokhoz
	Lakóépületek energetikai korszerűsítése, különösen elavult lakóközterületek felszámolása, fejleszthető közterületek rehabilitációja	TOP Plusz, KEHOP Plusz, magán tőke	Kompakt város Egészséges, karbonsemleges város
	Intelligens LED-es közvilágítási rendszer bevezetése Pécsen		
	A közvilágítás korszerűsítésénél az üzemeltetés költségeinek jelentős csökkentése érhető el a fejlett LED technológiák alkalmazásával. A hagyományos rendszerek fénytechnikai értékei 20-50%-os teljesítményfelvétellel biztosíthatók az élettani hatások jelentős javulása mellett. Része még az integrált lencserendszer, a szabályozható elektronika és a távoli irányíthatóságot biztosító szoftveres menedzsment.	TOP Plusz, KEHOP Plusz.	Kompakt város Egészséges, karbonsemleges város
	A Pécsi-víz medrének megújítása, revitalizálása		
	A Pécsi-víz medrének revitalizálása, a meder és a kísérő zöldfelületek rendezése, a város vízgazdálkodási rendszerébe illesztése	TOP Plusz, KEHOP Plusz.	Kompakt város Egészséges, karbonsemleges város
	A város zöldfelületi rendszerének komplex megújítása		
	A városi közterületek rekreációs célú fejlesztését célozza ez a projekt. Közösségfejlesztésre alkalmas funkcionális zöldterületek létrehozása pl. tematikus, korosztályos kertek építése, új szabadidős és sportlétesítmények kialakítása a cél.	TOP Plusz, KEHOP Plusz.	Kompakt város Egészséges, karbonsemleges város
	Komplex "városi zöld program"		
	Pécsen található buszmegállókról általános elmondható, hogy korszerűtlenek, rossz állapotban vannak, felújításra szorulnak. Javasolt lenne Zöld buszmegállók telepítése. Az alábbi projektelemekkel: - Zöld buszmegállók - bogárhotelek - Szemléletformáló projekt/elem: pl. virágmag osztás, közösségi kertek, iskolai foglalkozások, újrahasznosítási tudatosság, intenzív tudatosságnövelő kampány	TOP Plusz	Kompakt város Egészséges, karbonsemleges város
	A város kékfelületi rendszerének minőségi, komplex megújítása		
	Városi kékfelületek (pl. források patakok, tavak) revitalizálása, medrek és a kísérő zöldfelületek rendezése, záportározók létesítése és a város vízgazdálkodási rendszerébe való szerves illesztése.	TOP Plusz, KEHOP Plusz.	Kompakt város Egészséges, karbonsemleges város

PROJEKT SZÁMA	PROJEKT TÁRGYA, TARTALMA	Indikatív forrás megjelölés	Illeszkedés a stratégiai célokhoz
	Szociális téren felhasználható lakásállomány növelése		
	A szociálpolitikai és foglalkoztatáspolitikai célokat szolgáló lakásállomány társadalmi, műszaki és pénzügyi fenntarthatóságának megteremtése (rászorulók és pályakezdők részére).	TOP Plusz, saját forrás, állami forrás	Fenntartható, fejlődő társadalom
	A városi infrastruktúra/ közszolgáltatások hallgatóközpontú fejlesztése a PTE-vel együttműködésben		
	Hallgatóbarát közszolgáltatások (közlekedés, kerékpáros infrastruktúra stb.)	TOP Plusz, magán forrás	Kompakt város
	Észak-déli zöldfelületi folyosó kialakítása		
	Zöldfelületi folyosó kialakítása rekreációs, közcélú, humán aktivitást kiszolgáló funkcionalitással a Pécsbánya, Névtelen utca, Gyárvárosi tengelyben	TOP Plusz	Kompakt város
	Az önkormányzati fenntartású másodlagos szocializációs intézmények infrastruktúrájának és szakmai tevékenységének integrált, minőségi fejlesztése		
	Az önkormányzati intézmények (bölcsőde, óvoda) minőségivé tétele, szakmai tevékenységeik fejlesztése, a szülők csoportjainak a tevékenységekbe való bevonása a társadalmi integráció, a kulturális tőke fejlesztése érdekében	TOP Plusz, állami forrás	Fenntartható, fejlődő társadalom
	A hulladékgazdálkodás fenntarthatóságot célzó fejlesztése (szelektív gyűjtés penetrációjának emelése, begyűjtött hulladék (energetikai) hasznosítása)		
	- Kereskedelem motiválása a kevesebb és a lebomló csomagoló-anyagok használatára - A lebomló hulladék komposztálással történő nagyobb arányú hasznosítása (Komposztálás intézményi kertekben; Kedvezményes komposztládák biztosítása; BIOKOM-komposzt kedvezményes lakossági értékesítése; Komposztfelhasználás a zöldfelületek minőségének javításában; Lakossági tudatosság formálása)	TOP Plusz, KEHOP Plusz	A város gazdasági alapjának újjáépítése Egészséges, karbonsemleges város, kompakt város
	Pécs kelet-nyugati összekötő út megvalósítása		
	Kelet-nyugati közlekedési tengely kiépítése Közlekedési kapcsolatok fejlesztése: új kelet-nyugati közlekedési tengely kiépítése az Üszögi út és a Mohácsi út, a Siklósi út és a Mohácsi út, a Siklósi út és a Nyugat ipari út között, különbszintű csomópont kialakítása a Megyeri úton; "SMART" vasúti átgázó	IKOP Plusz, állami forrás	Kompakt város A város gazdasági alapjának újjáépítése
	A víziközmű-vagyon rekonstrukciója		

PROJEKT SZÁMA	PROJEKT TÁRGYA, TARTALMA	Indikatív forrás megjelölés	Illeszkedés a stratégiai célokhoz
	A városon belüli víziközmű hálózat elhasználódott részeinek rekonstrukciója, az ellátásbiztonság és költséghatékonyság érdekében.	TOP Plusz, KEHOP Plusz	A város gazdasági alapjának újjáépítése Egészséges, karbonsemleges város, kompakt város
	A távhőellátás fejlesztése és korszerűsítése		
	A Pécsi távhőellátási rendszer korszerűsítése, az ellátásba újabb lakossági szereplők bevonása, a Hőerőmű és az Önkormányzat közötti ellátási szerződés felülvizsgálata.	TOP Plusz, KEHOP Plusz	A város gazdasági alapjának újjáépítése Egészséges, karbonsemleges város, kompakt város
	A Tüke Busz Zrt. dízel autóbuszflottájának környezetvédelmi szempontú, a dekarbonizációs tervvel összhangban lévő kiváltása elektromos autóbuszokkal – I. ütem		
	Az első ütemben az alábbi autóbuszok beszerzése szükséges: • Midi autóbusz: 2 db • Szóló autóbusz: 18 db • Csuklós autóbusz: 30 db A szolgáltatás biztos ellátása érdekében a pályaudvarokon a napközbeni, kiállási időben történő töltési lehetőség megteremtésére töltőoszlopok elhelyezése szükséges az alábbiak szerint: • Uránváros: 3 db • Főpályaudvar: 3 db • Kertváros: 3 db • Budai Állomás: 2 db	IKOP Plusz közvetlen támogatással; Zöld Busz program, RRF	Egészséges, karbonsemleges város
	A Tüke Busz Zrt. dízel autóbuszflottájának környezetvédelmi szempontú, a dekarbonizációs tervvel összhangban lévő kiváltása elektromos autóbuszokkal – II. ütem		

PROJEKT SZÁMA	PROJEKT TÁRGYA, TARTALMA	Indikatív forrás megjelölés	Illeszkedés a stratégiai célokhoz
	Az második ütemben az alábbi autóbuszok beszerzése szükséges: - Szóló autóbusz: 53 db - Csuklós autóbusz: 37 db	IKOP Plusz közvetlen támogatással; Zöld Busz program, RRF	Egészséges, karbonsemleges város
	Kerékpár útvonal építése Budai vám - Pécsbánya-Árpád tető-Melegmányi út - Lapis út - Remete rét		
	A Zsolnay - Budai vám kerékpárút meghosszabbításának folytatásaként Pécsbánya (egykori bányavasúti nyomvonal revitalizálása) felé egészen Remete rétig egy komplex kerékpár útvonal fejlesztése javasolt. Fejlesztendő teljes hossz cca. 15-20 km	TOP Plusz	Kompakt város
	Megyei kerékpárforgalmi hálózat fejlesztése 1		
	Árpádtető - Zobák pusztá -Hosszúhetény nyomvonalon kerékpárútvonal, illetve kerékpáros esőbeálló/pihenőhely kialakítása.	TOP Plusz, GINOP Plusz	Kompakt város
	Megyei kerékpárforgalmi hálózat fejlesztése 2		
	Pécs-Kozármisleny-Villány kerékpárútvonal, illetve kerékpáros esőbeálló/pihenőhely kialakítása -kiemelt figyelmet fordítva a Pécsi meglévő kerékpáros hálózatra való illeszkedéshez.	TOP Plusz, GINOP Plusz	Kompakt város
	Megyei kerékpárforgalmi hálózat fejlesztése 3		
	Pécs-Harkány kerékpárútvonal kijelölése/kialakítása, ehhez kapcsolódóan esőbeállók/pihenőhelyek létesítése- valamint a pécsi meglévő kerékpáros hálózatra kapcsolása - a meglévő Mária út nyomvonalának felhasználásával.	TOP Plusz, GINOP Plusz	Kompakt város
	Parkolófejlesztések		
	P+R parkolási infrastruktúra és parkolóház kialakítása	TOP Plusz, IKOP Plusz	Kompakt város
	Pécsi Bölcsőde program		

	A pécsi bölcsődék közül mintegy 5 db-ban nem, vagy csak részlegesen (energetikai oldalon) történt meg az infrastruktúra-fejlesztés. A beavatkozás keretében az alábbi beavatkozások szükségesek: 1. Csoda Bölcsőde - Apáczai körtér 1.: Az épületen nem történt korábban fejlesztés, így annak teljes külső és belső felújítása szükséges, mely tartalmazza az épület külső hőszigetelését, tető felújítását, nyílászáróinak cseréjét, gépészeti, villamos és gyengeáramú rendszerének, valamint közmű hálózatának felújítását, továbbá a belső terek komplex fejlesztését. (Az épület IMS szerkezetű! Két - egymástól elkülönült - épületrészből áll. Az udvaron telepített játék nincs, így teljeskörű udvar fejlesztésre van szükség. 2. Fészek Bölcsőde - Gosztanyi u. 1.: KEOP projekt keretében az épület energetikai felújítása 2014. évben megtörtént. Az épület homlokzati nyílászárói cserére kerültek, a homlokzat és tetős szigetelése megtörtént. A teljes épület fűtési rendszere felújításra és cserére került, helyiségenként szabályozható hőmérsékletű, korszerű lapradiátoros rendszerre, azonban az épület belső terei, villamos és gyengeáramú rendszere, valamint közmű hálózata elavult modernizálása szükséges. Fentiekén túl a játékuvar fejlesztése szükséges. 3. Mezőszél Bölcsőde -Mezőszél u. 2.: KEOP projekt keretében az épület energetikai felújítása 2014. évben megtörtént. Az épület homlokzati nyílászárói cserére kerültek, a homlokzat és tetős szigetelése megtörtént. A teljes épület fűtési rendszere felújításra és cserére került, helyiségenként szabályozható hőmérsékletű, korszerű lapradiátoros rendszerre, azonban az épület belső terei, villamos és gyengeáramú rendszere, valamint közmű hálózata elavult modernizálása szükséges. Fentiekén túl a játékuvar fejlesztése szükséges. 4. Zöldliget Bölcsőde - Köztársaság tér 1/1.: A TOP-6.5.1-16 Önkormányzati épületek energetikai korszerűsítése projekt keretén belül nyílászárók cseréje, homlokzat hőszigetelése, napelemek telepítése , valamint a fűtési, hűtési és használati melegvíz rendszereinek korszerűsítése történik meg 2010 II. negyedévében. Az épület belső terei, villamos és gyengeáramú rendszere, valamint közmű hálózata elavult modernizálása szükséges, tekintettel arra, hogy a TOP projekt keretében ezen fejlesztések nem megvalósíthatóak. 5. Cseperedő Bölcsőde - Ajtói D. u. 1.: A TOP-6.5.1-16 Önkormányzati épületek energetikai korszerűsítése projekt keretén belül nyílászárók cseréje, homlokzat hőszigetelése, napelemek telepítése , valamint a fűtési, hűtési és használati	TOP Plusz, RRF	Fenntartható, fejlődő társadalom Kompakt város
--	--	-----------------------	---

PROJEKT SZÁMA	PROJEKT TÁRGYA, TARTALMA	Indikatív forrás megjelölés	Illeszkedés a stratégiai célokhoz
	melegvíz rendszereinek korszerűsítése történik meg 2010 II. negyedévében. Az épület belső terei, villamos és gyengeáramú rendszere, valamint közmű hálózata elavult modernizálása szükséges, tekintettel arra, hogy a TOP projekt keretében ezen fejlesztések nem megvalósíthatóak. 6. A beruházás egy új, Pécsújhegyen történő bölcsőde-kialakítást is tartalmaz. Összeségben a fenti bölcsődeépületek komplex felújítása történne meg, ideértve a mindennapi nevelés-oktatási gyakorlatba, az ökotudatos, klímaalkalmazkodó köznevelési intézményi infrastruktúra kialakítását, a szociális és készségek fejlesztését is.		
	Pécsi Óvoda program		

	A pécsi felsorolt óvodák közül nem, vagy csak részlegesen energetikai korszerűsítés történt meg. A beavatkozás keretében az alábbi beavatkozások szükségesek: Városközponti Óvoda Móricz Zsigmond téri Tagóvodája: Az épületen korábban energetikai felújítások nem történtek. A teljes épület homlokzat és födém hőszigetelése, nyílászáró cseréje, fűtési és villamos rendszere-világítás korszerűsítése, valamint napelem telepítése szükséges. Nyugati Városrészi Óvoda székhelyintézmény: KEOP projekt keretében az épület energetikai felújítása 2014. évben megtörtént. Az épület homlokzati nyílászárói cserére kerültek, a homlokzat és a tető szigetelése megtörtént. A teljes épület fűtési rendszere felújításra és cserére került, helyiségenként szabályozható hőmérsékletű, korszerű lapradiátoros rendszerre. Azonban épület villamos rendszere és fogyasztói elavultak, így azok modernizálása szükséges. Városközponti Óvoda Belvárosi Tagóvodája: Az épületen korábban energetikai felújítások nem történtek. A teljes épület homlokzat és födém hőszigetelése, nyílászáró cseréje, fűtési és villamos rendszere-világítás korszerűsítése, valamint napelem telepítése szükséges. Nyugati Városrészi Óvoda Esztergár Lajos Utcai Tagóvodája: Az épületen korábban energetikai felújítások nem történtek. A teljes épület homlokzat és födém hőszigetelése, nyílászáró cseréje, fűtési és villamos rendszere-világítás korszerűsítése, valamint napelem telepítése szükséges. Nyugati Városrészi Óvoda Közraktár Utcai Sportóvodája: Az épületen korábban energetikai felújítások nem történtek. A teljes épület homlokzat és födém hőszigetelése, nyílászáró cseréje, fűtési és villamos rendszere-világítás korszerűsítése, valamint napelem telepítése szükséges. Nyugati Városrészi Óvoda Magyar Lajos Utcai Tagóvodája: Az épületen korábban energetikai felújítások nem történtek. A teljes épület homlokzat és födém hőszigetelése, nyílászáró cseréje, fűtési és villamos rendszere-világítás korszerűsítése, valamint napelem telepítése szükséges. Nyugati Városrészi Óvoda Radnóti Miklós Utcai Tagóvodája: Az épületen korábban energetikai	TOP Plusz, KEHOP Plusz	Fenntartható, fejlődő társadalom
--	---	-----------------------------------	---

	felújítások nem történtek. A teljes épület homlokzat és födém hőszigetelése, nyílászáró cseréje, fűtési és villamos rendszere-világítás korszerűsítése, valamint napelem telepítése szükséges. 8. Nyugati Városrészi Óvoda Zipernowsky Károly Utcai Tagóvodája (korábbi KEOP pályázathoz tervanyag készült): Az épületen korábban energetikai felújítások nem történtek. A teljes épület homlokzat és födém hőszigetelése, nyílászáró cseréje, fűtési és villamos rendszere-világítás korszerűsítése, valamint napelem telepítése szükséges. 9. Nyugati Városrészi Óvoda Istenkúti Tagóvodája: Az épületen korábban energetikai felújítások nem történtek (kivéve részleges nyílászáró csere és gáz központi fűtés kialakítása). A teljes épület homlokzat és födém hőszigetelése, nyílászáró cseréje, fűtési és villamos rendszere-világítás korszerűsítése, valamint napelem telepítése szükséges. 10. Kertvárosi Óvoda Bimbó Utcai Tagóvodája (korábbi KEOP pályázathoz tervanyag készült): Az épületen korábban energetikai felújítások nem történtek. A teljes épület homlokzat és födém hőszigetelése, nyílászáró cseréje, fűtési és villamos rendszere-világítás korszerűsítése, valamint napelem telepítése szükséges. 11. Kertvárosi Óvoda Enyezd Utcai Tagóvodája (korábbi KEOP pályázathoz tervanyag készült): Az épületen korábban energetikai felújítások nem történtek. A teljes épület homlokzat és födém hőszigetelése, nyílászáró cseréje, fűtési és villamos rendszere-világítás korszerűsítése, valamint napelem telepítése szükséges. 12. Kertvárosi Óvoda Melinda Utcai Tagóvodája: Az épületen korábban energetikai felújítások nem történtek (kivéve tetőszigetelés). A teljes épület homlokzat és födém hőszigetelése, nyílászáró cseréje, fűtési és villamos rendszere-világítás korszerűsítése, valamint napelem telepítése szükséges. 13. Kertvárosi Óvoda Anikó Utcai Tagóvodája áthelyezése: Az épület állapota rendkívül leromlott, átköltöztetés szükséges. Az épületen korábban energetikai felújítások nem történtek. A teljes épület homlokzat és födém hőszigetelése, nyílászáró cseréje, fűtési és villamos rendszere-világítás korszerűsítése, valamint napelem telepítése szükséges. 14. Keleti Városrészi Óvoda Székhelyintézménye: Az épületen korábban energetikai felújítások nem történtek (kivéve fűtőkorszerűsítés). A teljes épület		
--	--	--	--

	homlokzat és födém hőszigetelése, nyílászáró cseréje, villamos rendszere-világítás korszerűsítése, valamint napelem telepítése szükséges. 15. Keleti Városrészi Óvoda Eszperantó Utcai Tagóvodája: Az épületen korábban energetikai felújítások nem történtek. A teljes épület homlokzat és födém hőszigetelése, nyílászáró cseréje, fűtési és villamos rendszere-világítás korszerűsítése, valamint napelem telepítése szükséges. 16. Keleti Városrészi Óvoda Sétatér Utcai Tagóvodája: Az épületen korábban felújítási, modernizálási munkálatok nem történtek (kivéve tetőszigetelés). A teljes épület külső (homlokzatszigetelés, nyílászáró csere, tető felújítása) és belső (belső terek felújítása, gépészeti, villamos, gyengeáramú rendszerek fejlesztése, közmű hálózat) felújítás szükséges. 17. Keleti Városrészi Óvoda Buzsáki Utcai Tagóvodája: Az épületen korábban energetikai felújítások nem történtek. A teljes épület homlokzat és födém hőszigetelése, nyílászáró cseréje, fűtési és villamos rendszere-világítás korszerűsítése, valamint napelem telepítése szükséges. 18. Keleti Városrészi Óvoda Dr. Majorossy Imre Utcai Tagóvodája: Az épületen korábban energetikai felújítások nem történtek. A teljes épület homlokzat és födém hőszigetelése, nyílászáró cseréje, fűtési és villamos rendszere-világítás korszerűsítése, valamint napelem telepítése szükséges. 19. Keleti Városrészi Óvoda Fürj Utcai Tagóvodája: Az épületen korábban energetikai felújítások nem történtek. A teljes épület homlokzat és födém hőszigetelése, nyílászáró cseréje, fűtési és villamos rendszere-világítás korszerűsítése, valamint napelem telepítése szükséges. 20. Keleti Városrészi Óvoda Vargha Damján Utcai Tagóvodája: Az épületen korábban energetikai felújítások nem történtek. A teljes épület homlokzat és födém hőszigetelése, nyílászáró cseréje, fűtési és villamos rendszere-világítás korszerűsítése, valamint napelem telepítése szükséges. 21. Keleti Városrészi Óvoda Zsolnay Vilmos Utcai Tagóvodája: Az épületen korábban energetikai felújítások nem történtek. A teljes épület homlokzat és födém hőszigetelése, nyílászáró cseréje, fűtési és		
--	---	--	--

PROJEKT SZÁMA	PROJEKT TÁRGYA, TARTALMA	Indikatív forrás megjelölés	Illeszkedés a stratégiai célokhoz
	villamos rendszere-világítás korszerűsítése, valamint napelem telepítése szükséges. 22. Keleti Városrészi Óvoda Bártfa Utcai Tagóvodája: Az épületen korábban energetikai felújítások nem történtek. A teljes épület homlokzat és födém hőszigetelése, nyílászáró cseréje, fűtési és villamos rendszere-világítás korszerűsítése, valamint napelem telepítése szükséges. 23. Keleti Városrészi Óvoda Somogyi Tagóvodája fejlesztése: Az épületen korábban energetikai felújítások nem történtek. A teljes épület homlokzat és födém hőszigetelése, nyílászáró cseréje, fűtési és villamos rendszere-világítás korszerűsítése, valamint napelem telepítése szükséges. 24. Apáczai Óvoda épületei: Az épületen korábban energetikai felújítások nem történtek. A teljes épület homlokzat és födém hőszigetelése, nyílászáró cseréje, fűtési és villamos rendszere-világítás korszerűsítése, valamint napelem telepítése szükséges.		
	Pécsi iskola program		

	1. Meszesi Általános Iskola: Az épületen korábban energetikai felújítások nem történtek. A teljes épület homlokzat és födém hőszigetelése, nyílászáró cseréje, fűtési és villamos rendszere-világítás korszerűsítése, valamint napelem telepítése szükséges. 2. Jurisics utcai Általános Iskola: Az épületen korábban az északi és déli homlokzat hőszigetelése és a nyílászárók cseréje megtörtént. A teljes épület homlokzat és födém hőszigetelése, nyílászáró cseréje, fűtési és villamos rendszere-világítás korszerűsítése, valamint napelem telepítése szükséges. 3. Belvárosi Általános Iskola: Az épületen korábban energetikai felújítások nem történtek (kivéve nyílászárócseréje). A teljes épület homlokzat és födém hőszigetelése, fűtési és villamos rendszere-világítás korszerűsítése, valamint napelem telepítése szükséges. 4. Pázmány Péter utcai Általános Iskola Az épületen korábban energetikai felújítások nem történtek. (kivéve nyílászárócseréje) A teljes épület homlokzat és födém hőszigetelése, fűtési és villamos rendszere-világítás korszerűsítése, valamint napelem telepítése szükséges. 5. Mátyás Király utcai Általános Iskola: Az épületen korábban energetikai felújítások nem történtek. A teljes épület homlokzat és födém hőszigetelése, nyílászáró cseréje, fűtési és villamos rendszere-világítás korszerűsítése, valamint napelem telepítése szükséges. 6. Bártfa utcai Általános Iskola: Az épületen korábban energetikai felújítások nem történtek (kivéve lapostető szigetelése, részleges nyílászáró csere). A teljes épület homlokzat és födém hőszigetelése, nyílászáró cseréje, fűtési és villamos rendszere-világítás korszerűsítése, valamint napelem telepítése szükséges. 7. Pécsi Éltes Mátyás Egységes Gyógypedagógiai Módszertani Intézmény, Óvoda, Általános Iskola, Fejlesztő Nevelés-Oktatást Végző Iskola, Készségfejlesztő Szakiskola és Kollégium (Építők útja 9.): Az épületen korábban energetikai felújítások nem történtek (kivéve lapostető szigetelés, részleges nyílászáró csere). A teljes épület homlokzat és födém hőszigetelése, nyílászáró cseréje, fűtési és villamos rendszere-világítás korszerűsítése, valamint napelem telepítése szükséges.	TOP Plusz, KEHOP Plusz	Fenntartható, fejlődő társadalom
--	--	-----------------------------------	---

	8. Pécsi Életes Mátyás Iskola Középsúlyos Értelmi Fogyatékosok Általános Iskolája (Hajnóczy u. 3.): Az épületen korábban energetikai felújítások nem történtek. A teljes épület homlokzat és födém hőszigetelése, nyílászáró cseréje, fűtési és villamos rendszere-világítás korszerűsítése, valamint napelem telepítése szükséges. 9. Pécsi Mezőszél Utcai Általános Iskola: Az épületen korábban energetikai felújítások nem történtek (kivéve részleges nyílászáró cserék). A teljes épület homlokzat és födém hőszigetelése, nyílászáró cseréje, fűtési és villamos rendszere-világítás korszerűsítése, valamint napelem telepítése szükséges. 10. Pécsi Művészeti Gimnázium, Szakgimnázium és Technikum: Az épületen korábban energetikai felújítások nem történtek (kivéve részleges nyílászáró cserék). A teljes épület homlokzat és födém hőszigetelése, nyílászáró cseréje, fűtési és villamos rendszere-világítás korszerűsítése, valamint napelem telepítése szükséges. 11. Pécsi Meszesi Általános Iskola Vasas-Hirdi Általános Isk. (tagintézmény): Az épületen korábban energetikai felújítások nem történtek (kivéve részleges nyílászáró cserék). A teljes épület homlokzat és födém hőszigetelése, nyílászáró cseréje, fűtési és villamos rendszere-világítás korszerűsítése, valamint napelem telepítése szükséges. 12. Pécsi Meszesi Általános Iskola Vasas-Hirdi Általános Isk. (telephely): Az épületen korábban energetikai felújítások nem történtek (kivéve részleges nyílászáró cserék). A teljes épület homlokzat és födém hőszigetelése, nyílászáró cseréje, fűtési és villamos rendszere-világítás korszerűsítése, valamint napelem telepítése szükséges. 13. Pécsi Szieberth Róbert Általános Iskola és AMI: Az épületen korábban energetikai felújítások nem történtek (kivéve részleges nyílászáró cserék). A teljes épület homlokzat és födém hőszigetelése, nyílászáró cseréje, fűtési és villamos rendszere-világítás korszerűsítése, valamint napelem telepítése szükséges. 14. Pécsi Köztársaság Téri Általános Iskola: Az épületen korábban energetikai felújítások nem történtek (kivéve részleges nyílászáró cserék, laposetű szigetelés). A teljes épület homlokzat és födém hőszigetelése, nyílászáró		
--	--	--	--

PROJEKT SZÁMA	PROJEKT TÁRGYA, TARTALMA	Indikatív forrás megjelölés	Illeszkedés a stratégiai célokhoz
	cseréje, fűtési és villamos rendszere-világítás korszerűsítése, valamint napelem telepítése szükséges. 15. Pécsi Liszt Ferenc Zeneiskola -AMI (Majorossy I. u.): Az épületen korábban energetikai felújítások nem történtek. A teljes épület homlokzat és födém hőszigetelése, nyílászáró cseréje, fűtési és villamos rendszere-világítás korszerűsítése, valamint napelem telepítése szükséges. 16. Pécsi Kodály Zoltán Kollégium: Az épületen korábban energetikai felújítások nem történtek (kivéve részleges nyílászáró cserék). A teljes épület homlokzat és födém hőszigetelése, nyílászáró cseréje, fűtési és villamos rendszere-világítás korszerűsítése, valamint napelem telepítése szükséges.		
	Önkormányzati centrumépületek energetikai fejlesztése		

PROJEKT SZÁMA	PROJEKT TÁRGYA, TARTALMA	Indikatív forrás megjelölés	Illeszkedés a stratégiai célokhoz
	A Polgármesteri Hivatal épülete: Javasolt lenne a fűtésekszerűsítés folytatása, hogy komplett, felújított rendszerrel működjön az épület fűtési rendszere. A központi hűtési rendszer nincs kiépítve, a kisebb tárgyalók split klímával ellátottak. A dísztelep hűtése megoldatlan. Lámpatesteket korszerű, energiatakarékos lámpatestekre kellene cserélni, a falban lévő régi vezetékek cseréjével együtt. Javasolt lenne megvizsgálni, hogy csökkentse a jelenlegi elektromos energia költségeket, az épület tetőszerkezetén napelem elhelyezését. A homlokzati nyílászárók az 1980-as években kerültek beépítésre, felülvilágítós, kapcsolt gerébtokos ablakok. Állapotukra jellemző a vízzárás-, és a légzárás hiánya, több helyen erős fakorrózió tapasztalható. A régi faszerkezetű ablakok helyett részben (a 3. em. belső udvarra néző ablakai) korszerű, hőszigetelt üvegezések kerültek beépítésre, illetve az északi oldal és a belső udvar kivételével, hőszigetelő fóliával lettek ellátva. A meglévő épületek karakterét és arányát megtartó új korszerű nyílászárókat kellene beépíteni. Az épület műemléki jellegű, homlokzata erősen tagolt, simított vakolattal ellátott felület, a falakon nincs hőszigetelés, a díszítés miatt ez utólag nem megoldható, javasolt lenne a belső oldali hőszigetelést lehetőségét megvizsgálni a szükséges, kisebb keresztmetszetű falak esetén. Az épület műemléki jellege miatt vélhetőleg zárófödémek hőszigetelése lehetséges. Pécs, Kossuth tér 1-3 sz. alatti épület Javasolt lenne a teljes fűtési rendszer korszerűsítése. Fontos lenne a hűtési rendszer kiépítése az egész épületben. Javasolt lenne a teljes világítási rendszer felülvizsgálata, korszerű LED lámpák elhelyezése. Javasolt lenne megvizsgálni, hogy csökkentse a jelenlegi elektromos energia költségeket, az épület tetőszerkezetén napelem elhelyezését. A homlokzati nyílászárók felülvilágítós kapcsolt gerébtokos ablakok, légzárásuk nem megfelelő, erősen elhasználtak, cseréjük javasolt.	TOP Plusz, KEHOP Plusz	Kompakt város
	Önkormányzati épületek energetikai fejlesztése a BÍOKOM Nkft-nél		
	A BÍOKOM Nkft. épületeinek energetikai racionalizálása fontos, egyrészt a környezet védelme, másrészt az üzemeltetési és fenntartási költségek jelentős csökkentése érdekében.	TOP Plusz, KEHOP Plusz	Kompakt város
	Komplex pécsi vízvédelmi fejlesztések		

PROJEKT SZÁMA	PROJEKT TÁRGYA, TARTALMA	Indikatív forrás megjelölés	Illeszkedés a stratégiai célokhoz
	1. A korábban már felújított 1-0-0, 2-0-0, 3-0-0, 4-0-0, 5-0-0, 6-0-0, 7-0-0 főgyűjtők felső szakaszainak felújítása keresztmetszetek bővítése, 2. Árpádi árok felújítása - Vízfolyás rendezése a Tüskésréttől a Pécsi vízíg 3. Patacsi vízfolyás fejlesztése – Vízfolyás rendezése 4. hordalékfogók fejlesztése II. Ütem – Biokom Nkft-t bevonva a város több pontján	TOP Plusz, KEHOP Plusz	Kompakt város
	Városi közlekedéshálózat fejlesztése 3		
	Kerékpáros létesítmény a Komlóúti út keleti oldalán, a Zsolnay - Budai vám kerékpárút folytatásaként (Budai vám-Szabolcsfalva között, munkába járást segítő kerékpáros létesítmény).	TOP Plusz, GINOP Plusz	Kompakt város
	Városi közlekedéshálózat fejlesztése 4		
	Balogh és Tüskésrét kerékpáros összekötése - A déli városrész kerékpárforgalmi összekötése a Tüskésréten át a keleti városrészszel.	TOP Plusz, GINOP Plusz	Kompakt város
	E-bringa projekt II. ütem		
	Az elektromos kerékpáros közlekedési infrastruktúra továbbfejlesztése további e-kerékpárok beszerzésével és dokkolók kialakításával. Min 20-25 db dokkoló állomás kiépítése, és hozzá 200 db e-kerékpár beszerzése	TOP Plusz, GINOP Plusz	Kompakt város Fenntartható, fejlődő társadalom
	Kerékpárút kialakítása a régi 6-os út nyomvonalán		
	Pécs-Szentlőrinc-Szigetvár irányába kerékpáros létesítmény kialakítása a volt 6-os út nyomvonala mentén, mely hálózatba kapcsolná a már létező Tarcsapuszta – Szentlőrinc kerékpárutat is.	TOP Plusz, GINOP Plusz	Kompakt város
	Közösségi közlekedés megállóhelyi utastájékoztatási rendszerének fejlesztése		
	A főbb, nagyobb utasforgalmú megállóknál a szolgáltatás minőségének növelése érdekében modern, dinamikus, valós idejű, akadálymentesített utastájékoztató táblák elhelyezése indokolt.	TOP Plusz, IKOP Plusz	Kompakt város
	Okos buszvárók kialakítása		
	A nagy utasforgalmú megállóknál (30 db) egy wifi hotspotot is magába foglaló, igény szerinti méretű, információs panellel felszerelt okos buszváró telepítése.	TOP Plusz, IKOP Plusz	Kompakt város

PROJEKT SZÁMA	PROJEKT TÁRGYA, TARTALMA	Indikatív forrás megjelölés	Illeszkedés a stratégiai célokhoz
	Közösségi közlekedést kiszolgáló pályaudvarok fejlesztése		
	Budai Állomás: Az épület egyszintes, lécváz, könnyűszerkezetű, alumínium lemezzel burkolt. Hasznos alapterülete 48,81 m². A cél egy olyan önfenntartó épület létrehozása, amely az itt dolgozók és várakozók igényeit kielégíti. A budai buszállomás napjainkban kis forgalommal rendelkező közlekedési központ, csúcsidőben a dolgozók és egyidőben az állomáson tartózkodó utasok száma 20 fő. Uránváros pályaudvar: A projekt keretében egy olyan önfenntartó épület létrehozása a cél, amely az itt dolgozók és várakozók igényeit kielégíti. Az uránvárosi buszállomás jelenleg az egyik legnagyobb forgalommal rendelkező pécsi állomás. Csúcsidőben a dolgozók száma meghaladja a 70 főt, utasok száma 200 főhöz közelít. Az autóbuszok guruló útvonalai, a tárolótér, valamint a peron körüli jelenlegi aszfaltozott utak magas teherbírású, beton alapú burkolattal történő kiváltása is megtörténne a projekt keretében.	TOP Plusz, IKOP Plusz	Kompakt város
	Utastájékoztató rendszer fejlesztése a Tüke Busz Zrt. autóbuszain		
	A projekt keretein belül utastájékoztató LCD monitorok kerülnek felszerelésre 100 db autóbuszra. A monitorok a Tüke Busz Zrt. utastájékoztatói rendszere által nyújtott információkat jelenítenek meg: a járat száma, pontos idő, célállomás, megálló lista, megállóba érkezés várható ideje, átszállási lehetőség, diszpécser információk.	TOP Plusz, IKOP Plusz	Kompakt város
	A pécsi közösségi közlekedés jegy- és bérletértékesítési rendszerének fejlesztése		
	A Tüke Busz Zrt. értékesítési rendszere jelentős mértékben elavult, jelentős részben nyomdai úton előállított, papír alapú nyomtatványokon alapul. Az értékesítési rendszer a pénzügyi-számviteli rendszertől elkülönült, nem integrált, közvetlen adatkapcsolat nem valósítható meg. Mindezek miatt indokolt egy egységes, a pénzügyi-számviteli rendszerhez is integrált, modern értékesítési felülettel is rendelkező (webes és mobil alapú) elektronikus jegy- és bérletrendszer bevezetése.	TOP Plusz, IKOP Plusz	Kompakt város
	A nagyvárosi közlekedés elektrifikációja az egyéni és közösségi környezetbarát közlekedést támogató infrastruktúra kialakításával		

PROJEKT SZÁMA	PROJEKT TÁRGYA, TARTALMA	Indikatív forrás megjelölés	Illeszkedés a stratégiai célokhoz
	A városi közlekedés megfelelő menedzselése okán szükséges a városi töltőinfrastruktúra fejlesztése és ezzel összhangban az épített közlekedési infrastruktúra modernizálása is: buszpályaudvarok, buszöblök, megállók, modernizálása, az elektronikus utastájékoztató fejlesztése.	TOP Plusz, IKOP Plusz	Kompakt város Egészséges, karbonsemleges város
	A pécsi közszolgáltatási rendszer hagyományos üzemű járműparkjának elektrifikációja 1. ütem		
	A városi közlekedés megfelelő menedzselése okán szükséges a városi töltőinfrastruktúra fejlesztése és ezzel összhangban az épített közlekedési infrastruktúra modernizálása is: buszpályaudvarok, buszöblök, megállók, modernizálása, az elektronikus utastájékoztató fejlesztése.	TOP Plusz, IKOP Plusz	Kompakt város Egészséges, karbonsemleges város
	Szennyvízhasznosítási kapacitás növelése Pécsen		
	Szolár szárító létesítése a Pécs, Állomás utcai szennyvíztelepen; Biogáz üzem gázmotor, gáztartály és iszapfogadó állomás fejlesztése; Biológiai eredetű hulladékok nagyobb mértékű befogadása céljából a szennyvíztelep (pl.: kommunális átvételi állomásként való) fejlesztése A 22% sz.a. tartalmú iszap napenergia, illetve gázmotorok hulladékhőjének segítségével 6 csarnok építésével, szerelési munkákkal, iszapfogadási infrastruktúra fejlesztésével, valamint biogáz hasznosítási célú beruházási elemekkel (hulladékátvevő pont, további 1db gázmotor és gáztartály építése) tudna az elszállításra kerül iszap mennyiségi aránya a harmadára csökkenteni.	TOP Plusz, KEHOP Plusz, RRF	A város gazdasági alapjának újjáépítése Egészséges, karbonsemleges város
	Szennyvíziszap hasznosítása komposztba történő keverésével		
	A komposzt beltartalmi értékei, tápanyagtartalma és ezáltal mezőgazdasági, vagy kertészeti hasznosíthatósága jelentősen javítható lenne a Tettye Forrásház Zrt.-nél keletkező szennyvíziszap hulladék komposztba történő keverésével, amely fejlesztés a szennyvíziszap hulladék hosszútávú hasznosítására is megoldást nyújthat.	TOP Plusz, KEHOP Plusz, RRF	A város gazdasági alapjának újjáépítése Egészséges, karbonsemleges város
	Komposztáló kapacitás fejlesztése a Dél-Kom Nonprofit Kft közszolgáltatói területén		
	Kökényi és a mohácsi komposzttelep területének bővítése (kezelő tér, szociális létesítmények), a mohácsi komposzttelep teljes gépészeti technológiájának pótlása (rakodógépek, aprító, forgató, vontató (erőgép), dobszíták). Két új komposzttelep létesítése teljes infrastruktúrával (kezelő és tároló terek, csurgalékvíz kezelés, szociális és iroda létesítmény), valamint technológiai gépsorokkal rakodógépek, aprító, forgató, vontató (erőgép), dobszíták).	RRF, TOP Plusz, KEHOP Plusz	A város gazdasági alapjának újjáépítése Egészséges, karbonsemleges város

PROJEKT SZÁMA	PROJEKT TÁRGYA, TARTALMA	Indikatív forrás megjelölés	Illeszkedés a stratégiai célokhoz
	Mechanikai kezeléssel leválasztott magas biológiailag lebomló anyag tartalmú frakció fermentációja biogáz hasznosítással		
	Kökényi Regionális Hulladékkezelő Központ fejlesztése, a magas biológiailag lebomló anyag tartalmú frakció anaerob kezelése, a keletkező biogáz gyűjtése és hasznosítása (a Délkom Kft. megvalósításában).	TOP Plusz, KEHOP Plusz, RRF	A város gazdasági alapjának újjáépítése Egészséges, karbonsemleges város
	Magas biológiailag lebomló anyag tartalmú frakció előkezelése, energetikailag hasznosítható frakciók kiválasztása, inert alkotók kiválasztása		
	Kökényi Regionális Hulladékkezelő Központ fejlesztése, amely által egyrészt energiamegtakarítás érhető el, másfelől az energetikailag hasznosítható volumen növelhető (a Délkom Kft. megvalósításában).	TOP Plusz, KEHOP Plusz, RRF	A város gazdasági alapjának újjáépítése Egészséges, karbonsemleges város
	Szelektív és vegyes maradék hulladék hulladékok begyűjtési rendszerének kiterjesztése és fejlesztése a Dél-Kom Nonprofit Kft. közszolgáltatói területén		

PROJEKT SZÁMA	PROJEKT TÁRGYA, TARTALMA	Indikatív forrás megjelölés	Illeszkedés a stratégiai célokhoz
	A fejlesztés keretében a szelektív, a bio, a lom és vegyes gyűjtéshez szükséges járművek és edényzet kerülne beszerzésre, valamint az átrakóállomás hálózat fejlesztése valósulna meg az alábbi bontás szerint: • 49 db 16 m3-es tömörítőlapos felépítményű 4x2-es gépjármű • 4 db 16 m3-es speciális lomtalanító tömörítő felépítményű 4x2-es gépjármű • 7 db 20 m3-es tömörítőlapos felépítményű 6x2-es gépjármű • 5 db 20 m3-es speciális lomtalanító tömörítő felépítményű 6x2-es gépjármű • 6 db Walking floor rendszerű 92 m3-es félpótkocsi • 1 db görgős konténer szállító gépkocsi pótkocsival • 2 db 26 m3-es billenőplatós félpótkocsi • 45.000 db 240 literes kék színű, „Hasznosítható hulladék” felirattal ellátott gyűjtőedény • 85.000 db 240 literes barna színű, „Kerti hulladék” felirattal ellátott, biológiai hulladék gyűjtésére alkalmas, szellőzővel ellátott, megerősített gyűjtőedény • 1 db új átrakóállomás (Bonyhád) létesítése, és 2 db meglévő WF átrakóállomás fejlesztése (Kaposszekcső, Szentlőrinc) elkülönítetten gyűjtött csomagoló-eszközök átrakására • Lom tároló tér kialakítása a Barcsi, Kaposszekcsői, és Szentlőrinci hulladékudvarokban., valamint ipari gémes rakodógép beszerzése. (a Délkom Kft. megvalósításában)	TOP Plusz, KEHOP Plusz, RRF	A város gazdasági alapjának újjáépítése Egészséges, karbonseml es város
	Alternatív energiatermelési módok használata		
	1,5 MW teljesítményű naperőmű kerülne elhelyezésre, a meglévő napelem park mellé akkumulátoros energiatárolóval	TOP Plusz, KEHOP Plusz, RRF	Kompakt város Egészséges, karbonseml es város
	Szelektíven begyűjtött lomhulladék előkezelésének fejlesztése a Kökényi Regionális Hulladékkezelő Központban		
	Kökényi Regionális Hulladékkezelő Központban kialakításra kerülne egy 2000 m ² -es nagy teherbírású bazalt betonos lomhulladék előkezelésére szolgáló manipulációs terület, továbbá 1 db ipari gémes rakodó (forgó) válogató markoló kanállal, 1 db 20 t/óra kapacitású kéttengelyes vágóműves aprítógép kihordószalaggal és 1 db fémleválasztó berendezés.	TOP Plusz, KEHOP Plusz, RRF	A város gazdasági alapjának újjáépítése Egészséges, karbonseml es város

PROJEKT SZÁMA	PROJEKT TÁRGYA, TARTALMA	Indikatív forrás megjelölés	Illeszkedés a stratégiai célokhoz
	Szelektíven gyűjtött hulladékok előkezelésének fejlesztése a Barcsi válogatómű technológiai korszerűsítésével		
	A gépi előválogatás tervezett fejlesztése: • 1 db zsákfeltépő berendezés, • 1 db ballisztikus szeparátor • 2 db közel infravörös optikai leválasztó (Near InfraRed, NIR), • 1 db örvényáramú leválasztó • 1 db kézi előválogató kabin • 1 db meglévő kabin átalakítása • 20 db szállító, feladó, átadó és kitároló és NIR gyorsító szalagok • kiegészítő berendezések: kompresszor, vezérlés, porelszívás, az energiaellátás eszközei, kapcsolószekrényei, és kisebb építészeti átalakítások. • 2 db 2,5 tonnás gázüzemű, bálafogós targonca egyéb átépítési és fejlesztési munkák	TOP Plusz, KEHOP Plusz, RRF	A város gazdasági alapjának újjáépítése Egészséges, karbonsemleges város
	A szennyvízkezelés fejlesztése a Tettye Forrásház Zrt. szolgáltatási területén		
	A Tettye Forrásház Zrt. Pécs mellett Aranyosgadány, Bicsérd, Zók, Kökény és Szalánta településeken is nyújt szolgáltatást, melynek része a szennyvízkezelés. A tervezett beruházás célja a fent jelzett, 2000 LE alatti településeken keletkező szennyvíz pécsi szennyvíztelepre juttatása és további hasznosítása, egyúttal pedig a szolgáltatásminőség javítása. A Pécs város fejlesztés alatt álló szennyvíztelepe már kalkulál az 5 településről származó szennyvíz mennyiségével. Pécs és Kozármisleny csatornarákötéseinek kiépítése, a hálózat fejlesztése is része a tervezett műszaki tartalomnak.	TOP Plusz, KEHOP Plusz, RRF	A város gazdasági alapjának újjáépítése Egészséges, karbonsemleges város
	Zöldhulladék gyűjtés Pécs városában		
	2 db elektromos hulladékszállító célgép beszerzése	TOP Plusz, KEHOP Plusz	A város gazdasági alapjának újjáépítése Egészséges, karbonsemleges város
	A pécsi közszolgáltatási rendszer hagyományos üzemű járműparkjának elektrifikációja 2. ütem		

PROJEKT SZÁMA	PROJEKT TÁRGYA, TARTALMA	Indikatív forrás megjelölés	Illeszkedés a stratégiai célokhoz
	20 db konténeres, valamint 35 db kommunális hulladék szállító hibrid vagy elektromos jármű beszerzése.	TOP Plusz, IKOP Plusz, RRF	Kompakt város Egészséges, karbonsemleges város
	A pécsi közszolgáltatási rendszer hagyományos üzemű járműparkjának elektrifikációja 3. ütem		
	Elektromos seprőgépek, és 3 db elektromos meghajtású hulladékszállító célgépek beszerzése a BLOKOM Nkft-nél.	TOP Plusz, IKOP Plusz, RRF	Kompakt város Egészséges, karbonsemleges város
	A pécsi közszolgáltatási rendszer hagyományos üzemű járműparkjának elektrifikációja 4. ütem		
	20 db konténeres, valamint 35 db kommunális hulladék szállító hibrid vagy elektromos jármű beszerzése.	TOP Plusz, IKOP Plusz, RRF	Kompakt város Egészséges, karbonsemleges város
	A pécsi közszolgáltatási rendszer hagyományos üzemű járműparkjának elektrifikációja 5. ütem		
	Mintegy 8-10 db haszon- ill. személygépjárművek cseréje történik meg a beavatkozás során.	TOP Plusz, IKOP Plusz, RRF	Kompakt város Egészséges, karbonsemleges város
	Önkormányzati bérlakások kialakítása		
	A Hungária utcában kedvezményes de piaci alapon működtetett önkormányzati bérlakások lakásfelújítás programja, 22-40 lakás bevonásával valósulna meg. A felújítás a vizesblokk és konyha helyiségek felújítását (burkolat, szerelvény és gépészeti ágvezetékek), illetve a lakótéri burkolatokat, felületképzéseket és nyílászárókat érintené.	saját forrás, állami forrás	Fenntartható, fejlődő társadalom
	Önkormányzati tulajdonú optikai alépítményhálózat fejlesztése Pécsen		

PROJEKT SZÁMA	PROJEKT TÁRGYA, TARTALMA	Indikatív forrás megjelölés	Illeszkedés a stratégiai célokhoz
	Szükséges lenne az alépítményi hálózat bővítése annak érdekében, hogy az önkormányzati épületek rákötésre kerüljenek egy egységes városi hálózatra. Hálózatra kötni szükséges az alábbi intézményeket: - közigazgatási intézmények - önkormányzati gazdasági társaságok - ipar területek városi iskola, óvoda, bölcsőde	RRF, Dimop Plusz	Kompakt város A város gazdasági alapjának újjáépítése
	Környezetbarát és hatékony eszközök beszerzése a városüzemeltetésben		
	Városüzemeltetési feladatok hatékonyabb ellátásához szükséges gépek beszerzése	GINOP Plusz	A város gazdasági alapjának újjáépítése
	Informatikai hardver és szoftver fejlesztések a BIOKOM Nkft.-nél		
	A Biokom Nkft. feladatainak ellátásához és működéséhez szükséges hatékony, modern szoftverek (pl.: karbantartási, készletgazdálkodási, raktározási megoldások, e-ügyfélszolgálat, mobil applikációk) kifejlesztése és beszerzése, valamint a feladatokhoz és fejlesztésekhez szükséges hardver kapacitás és háttér beszerzése.	GINOP Plusz	A város gazdasági alapjának újjáépítése
	Új megújuló energiatermelő fotovoltaiikus kapacitások kialakítása a Biokom NKft-nél – sziget jellegű napelempark		
	Napelem-park storage funkciókkal, kapcsolódó hálózatfejlesztéssel, ehhez kapcsolódóan e-töltők telepítése.	TOP Plusz, GINOP Plusz	A város gazdasági alapjának újjáépítése Egészséges, karbonsemleges város
	Új megújuló energiatermelő fotovoltaiikus kapacitások kialakítása a Tettye Forrásház Zrt-nél - napelempark		

PROJEKT SZÁMA	PROJEKT TÁRGYA, TARTALMA	Indikatív forrás megjelölés	Illeszkedés a stratégiai célokhoz
	0,4MWp + 1MWp Napelem-park storage funkciókkal (0,2MWh és 0,5MWh), kapcsolódó hálózatfejlesztéssel (meddő kompenzáció kiépítése, sínbontó beépítése, 5 db transzformátor fejlesztése, Oszlop megerősítések), ehhez kapcsolódóan e-töltők telepítése (7-10), e-flotta beszerzése (7db + 2db cart) és épületkorszerűsítés a szolgáltatásminőség javítása érdekében. A beruházás része – a vízellátás-biztonság növelése érdekében - víztározó fejlesztése is (Kertváros I/A-II. zóna, ill. Losonc utca, 2500m3), továbbá vízturbina a mintegy 55m-es szintkülönbségre építve.	TOP Plusz, GINOP Plusz	A város gazdasági alapjának újjáépítése Egészséges, karbonsemleges város
	Vízbázisvédelmi fejlesztések		
	Pécs város vízellátásának hosszútávú biztosítása érdekében a vízkezelés fejlesztését, a hasznosított víz arányának növelését, az azonnali reagálás igénye miatt online monitoring rendszer kiépítését szükséges elvégezni.	KEHOP Plusz, állami forrás	Kompakt város, Egészséges,
	Vízhálózat üzembiztonsági fejlesztése		
	Pécs város vízellátásának hosszútávú biztosítása érdekében a vízkezelés fejlesztését, a hasznosított víz arányának növelését, az azonnali reagálás igénye miatt online monitoring rendszer kiépítését szükséges elvégezni.	KEHOP Plusz, állami forrás	Kompakt város, Egészséges, karbonsemleges város távvíz
	Új megújuló energiatermelő fotovoltaikus kapacitások kialakítása a PÉTÁV Pécsi Távfűtő Kft.-nél - napelempark		
	50 kW teljesítményű napelem-park opcionálisan storage funkcióval, kapcsolódó hálózatfejlesztéssel, ehhez kapcsolódóan e-töltő pontok telepítése (5 db), e-flotta beszerzés megindítása 3 db villamos vagy plugin hybrid üzemű gépjármű vásárlásával a szolgáltatásminőség javítása érdekében.	TOP Plusz, GINOP Plusz	A város gazdasági alapjának újjáépítése Egészséges, karbonsemleges város
	Az egészségügyi alapellátás fejlesztése Pécsen		

	Igazodva az RRF ezen kapcsolódó komponenséhez, kiemelt cél az alapellátás minőségének és biztonságának javítása komplex infrastruktúra- és eszközfejlesztéssel, legalább az alábbi feladatellátási helyekre: - 1. Orvosi rendelő - 7631 Pécs, <u>Kultúrház utca 1. hrsz. 22993; 25. sz. körzet:</u> A rendelők Nagyárpádon található, családiházak, kertek övezetében. A rendelő műszaki szempontból felújításra szorul. A javasolt munkák: tetőzet, ereszcsonna felújítása, talajvíz elleni szigetelés, nyílászáró csere, homlokzati hőszigetelés, fűtőkorszerűsítés, villamos hálózat, világításkorszerűsítés, hideg-melegburkolatok felújítása. - 2. Orvosi rendelő - 7628 Pécs, <u>Hősök tere 7. Hrsz: 36781/1; 8. sz. körzet:</u> A rendelő Györgytelep városrészben található. Az épület korábban 2 orvosi rendelőnek adott helyet. A Déli oldalon lévő kb. 2 éve kiürítették. Az alábbi munkálatok szükségesek: tető és tetőszerkezet felújítása, függőeresz csatorna, nyílászárók cseréje, főfalak utólagos vízszigetelése, homlokzati hőszigetelés, közmű hálózat felújítása, intézményenként vizes mérőóra kialakítása, központi fűtés kialakítása, korszerűsítése, villamos hálózat szabványosítása, felújítása, hideg-melegburkolatok cseréje. Opció lehet a két rendelő összevonása. - 3. Orvosi rendelő - 7627 Pécs, <u>Gesztenyés utca 26. Hrsz: 38117; 14. sz. körzet:</u> A rendelő a Pécsbányatelep városrészben található. Az alábbi munkálatok szükségesek: A tetőszerkezet, az eresz cseréje, szigetelése, indokolt. A földem statikai vizsgálata szükséges. (Öreg épület, bányakáros területen, vagy annak közelében). Az épület falait víz elleni szigeteléssel kell ellátni. A nyílászárókat cserélni kell. A külső falakat hőszigetelni kell. Az utcai gázhálózatra való felcsatlakozás után az épületet gáz-központi fűtésessé lehetne kialakítani. A villamos hálózatot, az épület világítását korszerűsíteni szükséges. A vizes hálózatot a mai kor igényéhez kell igazítani, hideg-melegvizet kell biztosítani minden vizes helyiségben. A burkolatokat modernizálni, tisztíthatóvá kell tenni. Az épületet el kell látni szolgálati járdával. A kerítéseket, a kaput fel kell újítani. A kert rendezése, takarítása, fák visszametszése indokolt. - 4. Orvosi rendelő - 7629 Pécs, <u>Dobó István utca 96. Hrsz: 36047/6/A/24; 15 sz. körzet:</u> A rendelő a Keleti	TOP Plusz, állami forrás	Fenntartható, fejlődő társadalom
--	--	---------------------------------	---

PROJEKT SZÁMA	PROJEKT TÁRGYA, TARTALMA	Indikatív forrás megjelölés	Illeszkedés a stratégiai célokhoz
	városrészben, egy 4 emeletes ház földszintjén, félemeletén található. A rendelő akadálymentesen nem közelíthető meg, ill. külön bejárat sem biztosított az ott lakóktól. A rendelő általános állapota igen elhasználódottnak, leromlottnak tekinthető. A rendelkezésre álló terület nem elégséges ahhoz, hogy a mai előírásoknak megfelelő helyiségeket ki lehessen alakítani. A rendelő áthelyezése szükséges olyan épületbe, amelyben az egészségügyi alapellátás feltételei biztosíthatóak. Javasolt helyszín: egyeztetés szükséges az új helyszínre vonatkozóan. - 5. Orvosi rendelő - 7632 Pécs, Wallenstein Zoltán utca 10. Hrsz: 23891/31/A/1; 26. sz. körzet: A rendelő a Kertvárosi városrész Dél-keleti részén, egy 10 emeletes ház földszintjén, félemeletén található. A rendelő akadálymentesen megközelíthető, de egyben a társasház lakóitól nincs elszigetelve a bejárat. A rendelkezésre álló terület nem elégséges ahhoz, hogy a mai előírásoknak megfelelő helyiségeket ki lehessen alakítani. A rendelő áthelyezése szükséges olyan épületbe, amelyben az egészségügyi alapellátás feltételei biztosíthatóak. Javasolt helyszín: egyeztetés szükséges az új helyszínre vonatkozóan. - 6. A Lánc utcai rendelőben praktizáló 4 db felnőtt házi orvos, 5 db fogászati és 5 db gyermek házi orvosi rendelő korszerűsítése. (Amennyiben a pályázati kiírás a szakrendelések infrastrukturális fejlesztését is tartalmazza, úgy a teljes Lánc utcai rendelő bevehető) Összesen 19 db házi orvosi körzet - 7. Alternatív projekt: belvárosi háziorvosok, részére bérel az Önkormányzat helyiségeket az Irgalmasrendi Kórház épületében havi 1.529.330 forint értékben. Ezek áthelyezésével a bérleti díj megfizetés megszűnhetne. <u>Az Irgalmasrendi Kórházában bérel helyet az Önkormányzat a 18., 20., 23. és 18. sz. felnőtt háziorvosi és a 14. sz. gyermek háziorvosi körzetnek.</u>		
	Pécsi iparterületek fejlesztése		

PROJEKT SZÁMA	PROJEKT TÁRGYA, TARTALMA	Indikatív forrás megjelölés	Illeszkedés a stratégiai célokhoz
	Cél a Déli Ipari Parkban további területek vásárlása, terület-előkészítés, csarnoképítés, továbbá egyéb városi területeken (pl. Pécsbánya rendező, Gyárváros, Nyugati Ipari Park, Finn utca) további iparterületek vásárlása, kialakítása, hasznosítása. Meglevő ipari parkok elérhetőségének javítása Barnamezős területek üzleti célú rehabilitációja Az ipari területek olcsó energiával-, hővel való ellátása Potenciális ipari parki területek kijelölése	TOP Plusz, GINOP Plusz	A város gazdasági alapjának újjáépítése Kompakt város
	Irodaház fejlesztések		
	Kis, közepes és nagyobb méretű városi ingatlanok funkcióváltó vagy – bővítő át- és kialakítása előzetes befektetői/használói igényfelmérés alapján. SSC-k elhelyezésére alkalmas A és B kategóriás irodaházak kialakítása	TOP Plusz ,magán tőke	A város gazdasági alapjának újjáépítése
	A városon belüli vasúti infrastruktúra gazdasági célú fejlesztése és hasznosítása		
	- Régi nyomvonalak (pl. Pécsbánya rendező) fejlesztése; - Meglevő nyomvonalak mellett iparterületek vasúti kapcsolatainak kialakítása, új nyomvonalak létesítése; - Teherdepó állomás kialakítása; - Pécs-pogányi reptér és a Déli Ipari Park vasúti kapcsolatának kialakítása.	IKOP Plusz ,magán tőke	A város gazdasági alapjának újjáépítése
	Hoppla tematikus élménytúrák infrastruktúrájának kialakítása		
	A projekt keretében Pécs városában a mesében megjelenő helyszínek alkotnának egy családi kiránduláson és városnézésen alapuló programot. A helyszíneken applikációval elérhető tematikus feladatok készülnek, a helyszíneken Hoppla meséinek tematikája jelenne meg.	GINOP Plusz, magán tőke	Kompakt város
	Idősek otthona kialakítása		
	Az időszülő helyi társadalomban igény van az ellátási kapacitás növelésére.	TOP Plusz, saját forrás, állami forrás	Fenntartható, fejlődő társadalom
	Német anyanyelvűek Fünfkirchen-időotthona		

PROJEKT SZÁMA	PROJEKT TÁRGYA, TARTALMA	Indikatív forrás megjelölés	Illeszkedés a stratégiai célokhoz
	Pécs városa a magyarországi német nemzetiség legnépesebb központja, régiókban több tízezer olyan ember él, aki vállalja német anyanyelvét, kettős identitását. Évek óta egyre több megkeresést érkeznek a német nemzetiségi szervezetekhez szépkorú, magyarországi német nemzetiségű állampolgároktól, hogy nagy örömeikre szolgálna, ha Pécsen egy olyan idősök otthona is elérhetővé válna, ahol az anyanyelv továbbra is mindennapi életük része maradhatna. Mivel a német nyelv egyben egy világnyelv is, ezért egy ilyen intézmény kitűnő gyakorlati helyszíne is lehetne olyan képzést végző intézményeknek, amelyekben a német nyelv ismerete feltétel, vagy előnyt jelent (pl. PTE Orvostudományi Kar). A projekt hosszútávú fenntarthatóságát biztosítja, ha német nyelvterületen is lehetne partnereket találni (pl. az otthonban élők 10 %-ban Németország, Ausztria vagy Svájc állampolgárai lehetnének. Akár olyanok is, akik korábban Magyarországon települtek le, de idősebb korukra igényelnek ilyen jellegű szolgáltatást).	TOP Plusz, magán forrás, állami forrás	Fenntartható, fejlődő társadalom
	A szociális ellátások városi szintű fejlesztése		
	A városi szociális infrastruktúra általános leromlott állapota, valamint a fokozódó ellátási és szociális igények miatt a jelen fejlesztési csomagban szereplő beruházások elengedhetetlenek. Apáca utca 12. Pszichiátriai betegeket ellátó részleg. Felsőbalokány u. 1/G Nappali intézmény, demens részleggel. Felsőbalokány u. 1/F. és 1/C Felsőbalokány utca Mosoda Garay utca 33. A Keleti városrészt ellátó részközpont telephelye.	TOP Plusz, EFOP Plusz, egszállami forrás	Fenntartható, fejlődő társadalom
	„Nemzeti Bérletprogram” kialakítása és pécsi pilot projekt megvalósítása		

PROJEKT SZÁMA	PROJEKT TÁRGYA, TARTALMA	Indikatív forrás megjelölés	Illeszkedés a stratégiai célokhoz
	A nemzeti bérletlakásprogram keretében a fő célok az alábbiak: • fiatalok lakhatási esélyeit jelentősen javítja, segíti, • meglévő önkormányzati lakásállomány felújítása (pl. Pécs 3500 db önkormányzati bérletlakás) • új bérletlakások építése, lakásgazdálkodás esetében források bevonása • segíteni fogja a helyi gazdaságot, helyi építőipar hosszú távú stabil fejlesztése, • helyi vállalkozásoknak, beszállítóknak is lesz szerepük az építésben, • mérsékelheti az elvándorlást a városból, mert lesz hol lakniuk a fiataloknak, családoknak, • modern és energiatakarékos épületek jönnek létre. A helyi munkahelyteremtés keretében e programnak kiemelt hosszú távú szerepe lesz a jelenlegi emelkedő lakásárak okozta lakhatási problémák megoldása érdekében. Tervezett pénzügyi keret 200-350db lakás felújítását teszi lehetővé. A felújítás a vizesblokk és konyha helyiségek felújítását (burkolat, szerelvény és gépészeti ágvezetékek), illetve a lakótéri burkolatokat, felületképzéseket és nyílászárókat érintené.	saját forrás, állami forrás	Fenntartható, fejlődő társadalom
	Helyi, közösségvezérelt akciók támogatása		
	A pécsi civil szervezetek bevonásával megvalósuló kisléptékű projektek a lakosság intenzív részvételével (pl. Folytassa Kertváros, Folytassa Belváros, Folytassa Uránváros). A pécsi civil szervezetek által használt/üzemeltetett ingatlanok fejlesztése. Külső, belső felújítások (energetikai fejlesztések, akadálymentesítés, állagmegőrzés, stb.) és funkcióbővítő beruházások.	TOP Plusz, saját forrás, állami forrás	Fenntartható, fejlődő társadalom
	Üzleti célú bérletlakásállomány fejlesztése		
	Üzleti célú lakásállomány fejlesztése a lakáspiac mobilizálására (bérletlakás, apartmanház idősseknek, diákoknak, városi ingatlan alap létrehozása)	TOP Plusz, saját forrás, állami forrás	Fenntartható, fejlődő társadalom, A város gazdasági alapjának újjáépítése
	Városi külfejtések, zagytározók, tájsebek rekultivációja		

PROJEKT SZÁMA	PROJEKT TÁRGYA, TARTALMA	Indikatív forrás megjelölés	Illeszkedés a stratégiai célokhoz
	A rekultiválandó területek tájba illesztése, a tájsebek megszüntetése, a telepített növényzet hálózatba való kapcsolása, a területek vízelvezetésének megoldása	TOP Plusz, KEHOP Plusz	Egészséges, karbonsemleges város

2.6. A fejlesztések ütemezése

PROJEKTCSOPORT	TARTALOM	Időtáv %		
		R	K	H
		2021-2024	2025-2027	2028-
AKCIÓTERÜLETI PROJEKTEK	A lehatárolt nyolc akcióterület beruházási típusú fejlesztései, az ütemezés elsősorban az egyes akcióterületek fejlesztéseinek összehangolásával készült.	akcióterületek szerinti ütemezés		
I. Mecsek akcióterület	Elsősorban turisztikai, rekreációs és természetvédelmi projektek megvalósítása.	20%	60%	20%
II. Belváros akcióterület	Kulturális és épített örökség megőrzése és hasznosítása, épületállomány felújítása, turisztikai és közlekedési fejlesztések.	40%	40%	20%
III. Barnamezős akcióterület	Korábbi ipari övezet hasznosítása, új szerepének kijelölése a város szövetében, gazdasági és lakó övezetek fejlesztése, közlekedési és gazdasági fejlesztések.	20%	60%	20%
IV. Szociális városrehabilitációs akcióterület	Az akcióterület lakóterületeinek összehangolt társadalmi és infrastrukturális fejlesztése.	40%	40%	20%
V. Városliget akcióterület	Új városrész kialakítása a rekultivált és funkcióvesztett területek hasznosításával, a Pécsi-víz és a K-Ny-i közlekedés rendezésével. Környezetvédelmi, turisztikai, rekreációs és gazdasági fejlesztések.	20%	60%	20%
VI. Kertvárosi akcióterület	Lakóterületek összehangolt funkcióbővítő és szociális fejlesztése, lakossági szolgáltatások bővítésével. Gazdasági és kereskedelmi övezet fejlesztése, kevésbé kihasznált infrastruktúra újrapozicionálásával.	40%	40%	20%
VII. Expanzív akcióterület	Úránváros alközponti szerepének erősítése sport, kulturális, rekreációs funkciók fejlesztésével. Az egyetem létesítményeinek fejlesztése a gazdasági szereplőkkel való együttműködés érdekében.	40%	40%	20%
VIII. Funkcióbővítő akcióterület	Az elkülönülő városrész lakossági szolgáltató infrastruktúrájának fejlesztése, településközponti terület kialakítása, gazdasági épületek és területek hasznosítása.	40%	40%	20%
AKCIÓTERÜLETEN KÍVÜL VÉGREHAJTANDÓ FEJLESZTÉSEK	Az ingatlanállomány fejlesztése, gazdaságfejlesztő programok, környezet-fejlesztés és közszolgáltatás-fejlesztés	40%	40%	20%
HÁLÓZATIOS PROJEKTEK	Energetikai és épületenergetikai fejlesztések, kék és zöld hálózat fejlesztése, vonalas infrastruktúra fejlesztés, közlekedési fejlesztések, intézmény hálózatok fejlesztése	20%	60%	20%
INTÉZKEDÉS TÍPUSÚ PROJEKTEK	Tervezési, előkészítései, adópolitikai, helyi és térségi együttműködési intézkedések, a helyi gazdaság és közösség fejlesztése. Az SMART CITY alrendszer szervezeti, technikai, partnerségi, informatikai, monitoring, K+F és adatbázis-feltételeinek megteremtése.			60%

20%

A fejlesztések ütemezése az alábbi elveket követi:

- A tervezést, előkészítést, társadalmasítást előmozdító intézkedés típusú projektek megvalósítása elsőbbséget élvez, a SMART City típusú szemlélet rendszer szintű meghonosításával. Ugyanakkor a konkrét intézkedéseket megelőzően a stratégia elfogadására és a SMART City program esetében rendszerterv készítésére van szükség.
- A gazdasági és műszaki szempontból megfelelően előkészített társadalmi és hatósági egyeztetést kevésbé igénylő projektek időben történő előre sorolása.
- A beruházási projektek körében a megvalósítás időszükségletének figyelembevétele, tekintettel a tervezési- pályázati szakaszra is. Különös tekintettel a társadalmasításra, a környezeti szempontok érvényesítésének érdekében a szakhatóságokkal, intézményekkel és civil szervezetekkel történő egyeztetésekkel. A környezetvédelmi, zöld és kék infrastruktúrát érintő, valamint a közlekedési és városszerkezeti jelentőségű beavatkozások esetében az egész várost érintő átfogó szakmai tervezési folyamat megvalósítása szükséges.
- A nagy összegű, szakaszolható fejlesztések esetén (pl. zöld-kék hálózat, közlekedés) időben elnyújtott, állandó intenzitású fejlesztési folyamat kialakítása

Az akcióterületek fejlesztéseinek ütemezése:

- Az egyes akcióterületek fejlesztéseinek ütemezése a fenti szempontok figyelembevételével történik, ugyanakkor a városi általános tervezésen túl a fejlesztések előkészítése során akcióterületi tervek készítésével konkretizálódik.
- A stratégia tervezés jelenlegi fázisában két részre oszthatók az akcióterületek, az egyik típusba azok sorolhatók, ahol a városszerkezeti szerepkör letisztult, nincsenek környezeti és társadalmi szempontból vitatott alapkérdések:
 - II. Belváros akcióterület:
 - IV. Szociális városrehabilitációs akcióterület
 - VI. Kertvárosi akcióterület
 - VII. Expanzív akcióterület
 - VIII. Funkcióbővítő akcióterület
- A másik csoport esetében jelentős tervezési, előkészítési munkálatok szükségesek, amelyek esetében a társadalmasítás és a szakmai konszenzus kialakítása is kívánatos:
 - I. Mecsek akcióterület:
 - III. Barnamezős akcióterület
 - V. Városliget akcióterület

2.7. A településfejlesztési akciók összehangolt, vázlatos pénzügyi terve

A fejlesztések ütemezése kapcsán érvényesített szempontok értelemszerűen a pénzügyi tervre is érvényesek.

A projekttervezés a Stratégia készítésének időszakában még nem rendelkezik részletes számítási háttérrel, illetve műszaki terv-megalapozottsággal, ezért a pénzügyi terv-adatok nagyságrendi tájékozódásra alkalmasak.

PROJEKT, PROJEKTCSOPORT TÁRGYA	TARTALOM	Önkormányzatot terhelő pénzügyi kiadás MFt			
		2021- 2024	2025-2027	2028-	Mindössz.
AKCIÓTERÜLETI PROJEKTEK	A lehatárolt nyolc akcióterület beruházási típusú fejlesztéseinek vázlatos pénzügyi terve.	2 540 200	52 458 200	21 249 600	06 248 000
I. Mecsek akcióterület	Elsősorban turisztikai, rekreációs és természetvédelmi projektek megvalósítása.	3 859 000	11 577 000	3 859 000	19 295 000
II. Belváros akcióterület	Kulturális és épített örökség megőrzése és hasznosítása, épületállomány felújítása, turisztikai és közlekedési fejlesztések.	7 760 000	7 760 000	3 880 000	19 400 000
III. Barnamez ős akcióterület	Korábbi ipari övezet hasznosítása, új szerepének kijelölése a város szövetében, gazdasági és lakó övezetek fejlesztése, közlekedési és gazdasági fejlesztések.	1 560 000	4 680 000	1 560 000	7 800 000
IV. Szociális városrehabilitációs akcióterület	Az akcióterület lakóterületeinek összehangolt társadalmi és infrastrukturális fejlesztése.	1 360 000	1 360 000	680 000	3 400 000
V. Városliget akcióterület	Új városrész kialakítása a rekultivált és funkcióvesztett területek hasznosításával, a Pécsi-víz és a K-Ny-i közlekedés rendezésével. Környezetvédelmi, turisztikai, rekreációs és gazdasági fejlesztések.	4 540 000	13 620 000	4 540 000	22 700 000

PROJEKT, PROJEKTCSOPORT TÁRGYA	TARTALOM	Önkormányzatot terhelő pénzügyi kiadás Mft			
		2021- 2024	2025-2027	2028-	Mindössz.
VI. Kertvárosi akcióterület	Lakóterületek összehangolt funkcióbővítő és szociális fejlesztése, lakossági szolgáltatások bővítésével. Gazdasági és kereskedelmi övezet fejlesztése, kevésbé kihasznált infrastruktúra újrapozicionálásával.	7 701 200	7 701 200	3 850 600	19 253 000
VII. Expanzív akcióterület	Úránváros alközponti szerepének erősítése sport, kulturális, rekreációs funkciók fejlesztésével. Az egyetem létesítményeinek fejlesztése a gazdasági szereplőkkel való együttműködés érdekében.	4 640 000	4 640 000	2 320 000	11 600 000
VIII. Funkcióbővítő akcióterület	Az elkülönülő városrész lakossági szolgáltató infrastruktúrájának fejlesztése, településközponti terület kialakítása, gazdasági épületek és területek hasznosítása.	1 120 000	1 120 000	560 000	2 800 000
AKCIÓTERÜLETEN KÍVÜL VÉGREHAJTANDÓ FEJLESZTÉSEK	Az ingatlanállomány fejlesztése, gazdaságfejlesztő programok, környezet-fejlesztés és közszolgáltatás-fejlesztés	16 340 000	16 340 000	8 170 000	40 850 000
HÁLÓZATOS PROJEKTEK	Energetikai és épületenergetikai fejlesztések, kék és zöld hálózat fejlesztése, vonalas infrastruktúra fejlesztés, közlekedési fejlesztések, intézmény hálózatok fejlesztése	48 038 400	144 115 200	48 038 400	240 192 000
INTÉZKEDÉS TÍPUSÚ PROJEKTEK	Tervezési, előkészítési, adópolitikai, helyi és térségi együttműködési intézkedések, a helyi gazdaság és közösség fejlesztése. Az SMART CITY alrendszer szervezeti, technikai, partnerségi, informatikai, monitoring, K+F és adatbázis- feltételeinek megteremtése.	7 598 400	2 532 800	2 532 800	12 664 000
Projektek mindösszesen		104 517 000	215 446 200	79 990 800	399 954 000

A projektek becsült értéke forrásszükségletet jelöl, mely a város problémamegoldó és fejlesztő jellegű beavatkozási szükségleteinek pénzügyi leképezése. A város által reálisan felhasználható források összege nem ismert, feltehetően nagyságrendileg lesz kisebb, ezért ismertté válásakor értelemszerűen prioritási sorrendet kell képezni, melynek keretében a forráshiányos projektek részmegvalósításokra oszlanak, távolabbi időre sorolódnak. A

stratégia-készítés fázisában nem célszerű a szükségletek előzetes szelektálása, mivel a projektek egy része részletekre bontható, így megvalósításuk elkezdődhet anélkül, hogy kényszer jelentkezne a tervcikluson belül történő befejezésre.

A források tekintetében a város leggyorsabb fejlődése érdekében szükséges a normál pályázati rendszeren felüli finanszírozási lehetőségek feltárása és figyelembevétele is (pl. közvetlen EU-pályázatok, egyes esetekben hitel, kölcsön felvétele). A projektek egy részébe magán-erős finanszírozás is bevonható.

A jelentős infrastrukturális beruházások (jelentősebb útépitések, nagybefektetők fogadására alkalmas ipari parkfejlesztés, repülőtérfejlesztés) forrásigényük és az állami közreműködés kapcsán állami finanszírozás keretében valósulhatnak meg.

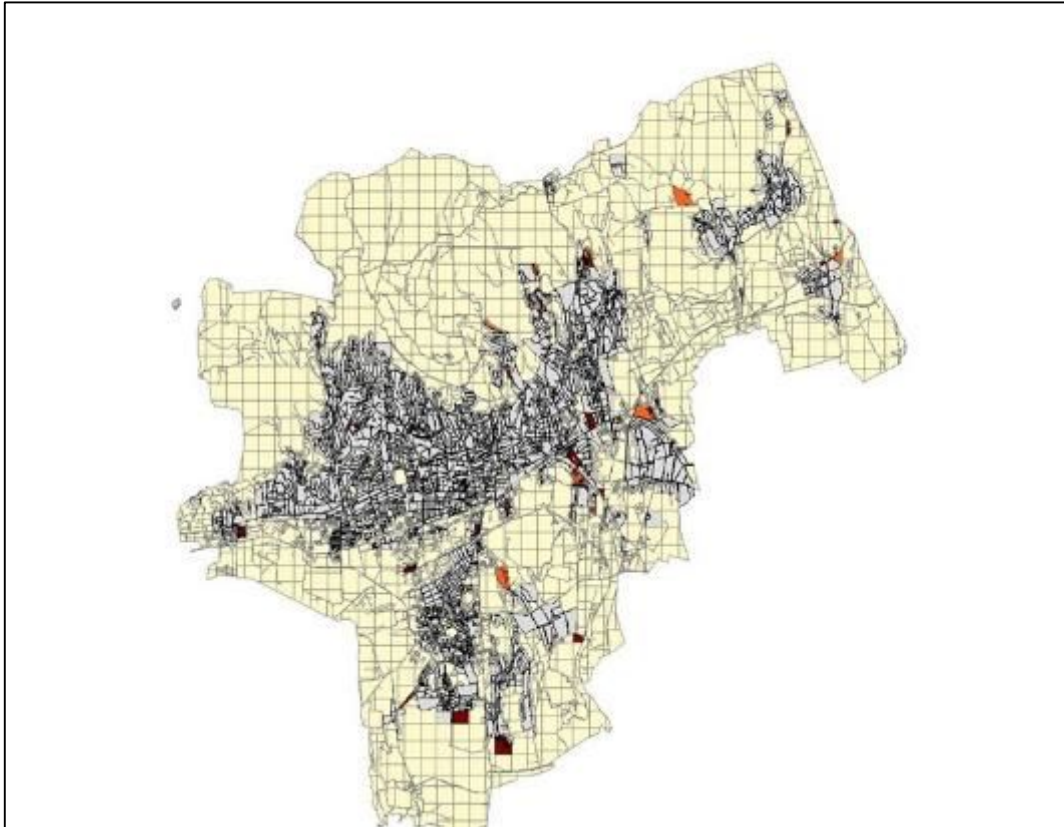
Az intézkedési projektek közt szereplő középtávú felzárkózási program szerepe az, hogy a jelen aktualizáláshoz képest komplexebb módon felmérje megalapozza és strukturálja mindazokat a fejlesztéseket, amelyek ahhoz szükségesek, hogy középtávon újra helyreálljon az önkormányzat bevételeinek és kiadásainak pénzügyi egyensúlya, melyet a rendszerváltáskor veszített el a gazdaság felmorzsolódása következtében.

A „normál” fejlesztésekhez képest nagyságrendi többletet igényelnek a rendszerátalakítási feladatok:

- Az Okos Város informatikai, tervezési és irányítási rendszer a város működésének optimalizálása érdekében szükséges. A rendszer bevezetése nem csupán egy lehetőség a hatékony városirányítás érdekében, hanem versenyképesség is, mivel a versenytárs városok már elindultak ezen az úton. A késedelem a város további lemaradását eredményezheti, megvalósulás esetén azonban a mindig szűkös erőforrások tartósan hatékony használatára nyílik lehetőség.
- Az integrált, egységes önkormányzati anyag- és energiagazdálkodás program ugyancsak egy lehetőség kiaknázását jelenti. Ez az előny a hulladékok feldolgozás révén nyerhető energiaforrások, másodlagos haszonanyagok kinyeréséből, az elektromos közlekedés és a napenergia-használat rohamos térnyeréséből adódik. A város cégei a hulladékgyűjtés és hasznosítás, a napelemparkok létesítésének lehetősége terén energiatermelőként, az elektromos közlekedésre való átállás és az erőmű gőzenergiájának távfűtési célú felhasználása terén fogyasztóként játszanak kiemelkedő szerepet, s a nagyszabású energiahordozó-váltás keretében érdemes újra gondolni az önkormányzat termelő- fogyasztó- szolgáltató, jövedelemtermelési lehetőségeit ezen területeken. Az egyes önkormányzati tulajdonú cégek szerepének integrálására is szükség van.
- A területek funkcionális átrendezése (ipari és egyéb funkciók szétválasztása, barnamezős és alulhasznált területek hasznosítása, a Balokány- Tüskésrét terület városrész jellegű hosszútávú tervkoncepciójának elkészítése.

3. ANTI-SZEGREGÁCIÓS PROGRAM (AMENNYIBEN A TELEPÜLÉSEN TALÁLHATÓ SZEGREGÁLT VAGY SZEGREGÁCIÓVAL VESZÉLYEZTETETT TERÜLET)

A KSH Népesedésszisztkai Főosztálya a 2011. évi népszámlálás adataira támaszkodva, a Városfejlesztési Kézikönyv szabályait⁶ alapul véve Pécs város esetében a következő térképen látható ún. szegregátumokat jelölte meg.

30. ábra: Pécs szegregátumainak áttekintő térképe a 2011-es népszámlálás alapján⁷

A Városfejlesztési Kézikönyv erősen leszűkítő értelmezésével szemben a helyi társadalom fenntartható fejlődésének esélyeit vizsgálva szegregáció alatt azt a jelenséget értjük, amikor egy településen belül a különböző társadalmi rétegek, etnikai csoportok stb. lakóhelye erősen elkülönül egymástól. A szegregáció együtt jár a jövedelmi viszonyok és a települési infrastruktúra lényeges egyenlőtlenségeivel.

Pécs, amint azt a Területleírás című fejezetben, illetve mellékletben bemutattuk, erősen szegregált város. (A szegregáció önmagában sem nem jó, sem nem rossz jelenség.

⁶ A Városfejlesztési Kézikönyvben foglaltak szerint szegregátum az a terület, amelynek aktív korú lakosságán belül a legfeljebb általános iskolai végzettséggel rendelkezők és rendszeres munkajövedelemmel nem rendelkezők aránya 50% vagy annál magasabb.

Forrás: Városfejlesztési Kézikönyv, második, javított kiadás

Nemzeti Fejlesztési és Gazdasági Minisztérium területfejlesztésért és építésügyért felelős szakállamtitkárság

⁷A KSH a térképen bordó színnel jelölte a szegregátum kritériumainak megfelelő területeket, narancssárga színnel azokat, amelyek e kritériumokhoz nagyon közel esnek. Adatvédelmi okok miatt – a szegregátumban élők száma nagyon alacsony – a Népesedésszisztkai Főosztály mindössze négy szegregátumra adott meg konkrét adatokat. Ezek a következők: Györgytelep, Pipacs utca, Magtár utca és környéke, Báthory utca.

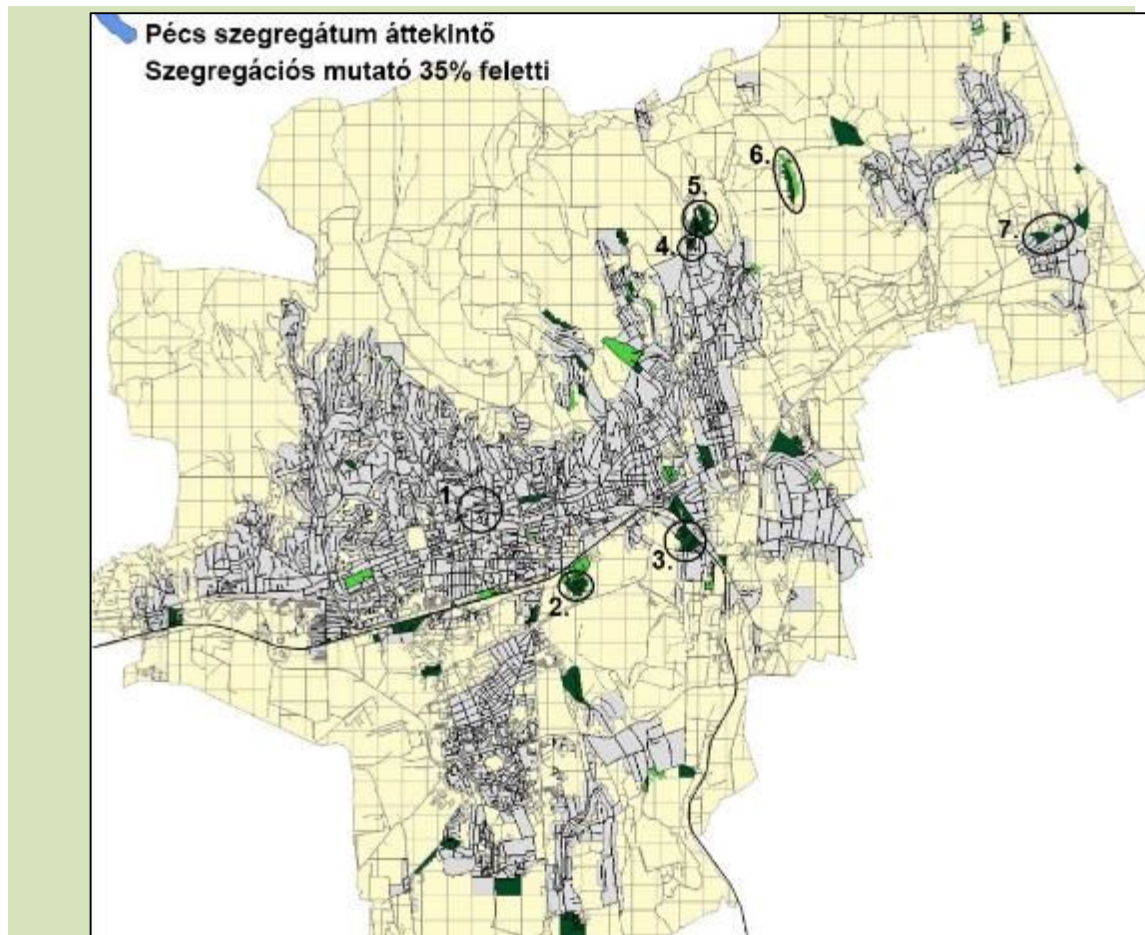
A helyi társadalom szempontjából a szegregáció akkor minősül problémának, ha a különböző társadalmi rétegek térbeli elkülönülése, és az ehhez társuló, az életminőséget alakító infrastrukturális tényezők eloszlásában mutatkozó különbségek fenntarthatatlan folyamatok forrásává válnak.)

Pécs esetében a szegregáció számos dimenzióban megragadható. Nagyon erőteljes a demográfiai értelemben vett szegregáció, ami az egyes városrészekben élők életkori sajátosságainak markáns eltérésében nyilvánul meg – lásd pl. az öregedési index térbeli eltéréseit. Ugyanezt az erőteljes szegregációt tapasztalhatjuk abban az esetben is, ha a társadalmi státust jellemző ismérveket, pl. a lakosság iskolai végzettséget tekintjük. (A hivatkozott térképeket lásd a Területleírás című fejezetben, illetve mellékletben.)

Az ITS készítése során lefektetett alapelveknek megfelelő fejlesztési stratégia, illetve a konkrét projektek többsége is tudatosan tervezett közvetlen, vagy közvetett hatásai révén a tág értelemben vett szegregációs tendenciák mérséklését, a szegregációs folyamat megfordítását is célozza. Ebben az értelemben, a helyi társadalom fenntartható fejlődésének érdekében az ITS önmagában is „antiszegregációs terv”.

A Városfejlesztési Kézikönyv kritériumainak megfelelő szegregátumok léte azonban a helyi társadalom fenntartható fejlődésére önmagában is olyan kedvezőtlenül hat, hogy kiemelt kezelésük abban az esetben is indokolt, ha e szegregátumok létéből adódó problémák kezelése a fenntarthatóság szempontjaira különös figyelemmel város-léptékű keretrendszerben értelmezhető.

2016 áprilisi felülvizsgálat:

31. ábra: Pécs szegregátumainak áttekintő térképe a 2011-es népszámlálás alapján

Forrás: KSH szegregációsűrése, 2016.

Megjegyzés: a fenti térkép már a 314/2012-es Kormányrendelet 2014. decemberi módosításában foglalt új indexek szerinti szegregátumokat tartalmazza.

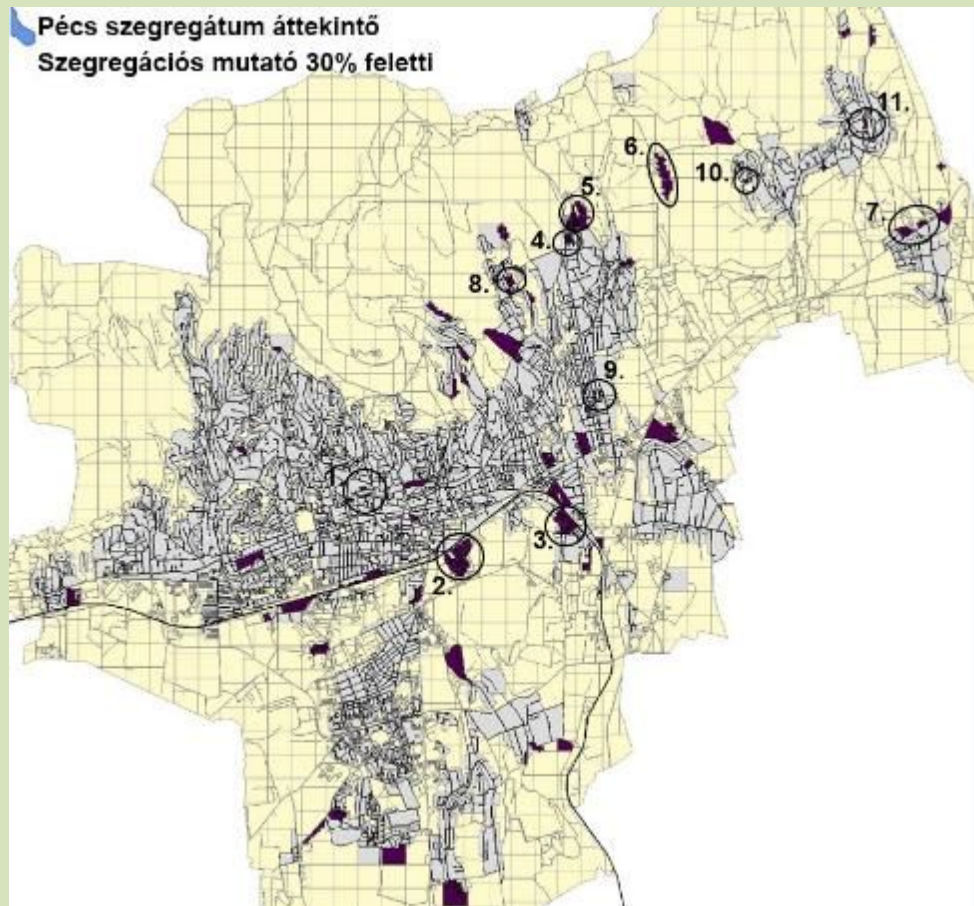
Pécs szegregátumainak áttekintő térképe a 2011-es népszámlálás alapján.

Jelmagyarázat: a térképen a szegregációs mutató 35%, illetve afeletti értéket vesz fel. Ez a térkép azt is mutatja, hogy melyek azok a területek, ahol a szegregációs mutató 30–34%, az ilyen területek szegregáció szempontjából veszélyeztetett területnek számítanak. (Jelmagyarázat: a szegregációs mutató térképen jelzett értékeit a következő színek jelölik: 0–29% = szürke, 30–34% = világoszöld, 35–100% = sötétzöld)

Az 50 főt meghaladó nagyságú **szegregátumok** a 2011-es népszámlálási adatok alapján:

1. Attila u. - névtelen u. - Báthory u. - Tábor köz
2. Sport u. - Fűzfa u. - Pipacs u. mindkét oldala - Gyöngy u. mindkét oldala - Fűzfa u. - Pipacs u. mindkét oldala - Légszeszgyár u. - Sport u.
3. Magtár u. - vasút - Tüskésréti út - Gerle u. - Magtár u.
4. Hősök tere - Óvoda u. - névtelen u. - Komlói út
5. Füst u. - Györgytelep - Tárna u. - Hősök tere - Pék sor - Hősök tere - Garázssor - Hősök tere - Tűzoltó u. - névtelen u. - Kolónia u.
6. Istvánakna nyugati oldala
7. Hirdi út északi oldala a Szathmáry György u.-tól a Kenderfonó u.-ig

Szegregációval veszélyeztetett területek Pécs városában (30-34% közötti szegregációs indexszel):

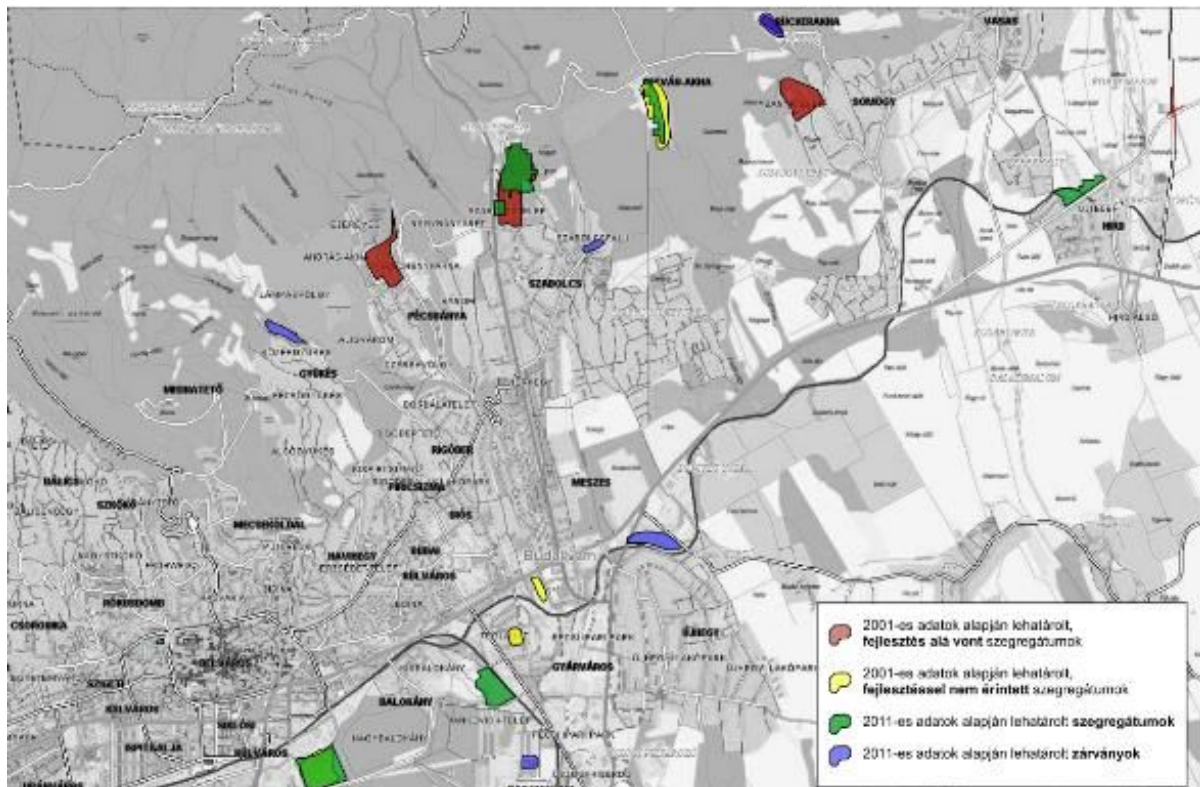
Forrás: KSH szegregációsűrése, 2016.

Pécs szegregátumainak áttekintő térképe a 2011-es népszámlálás alapján. Megjegyzés: a fenti térkép már a 314/2012-es Kormányrendelet 2014. decemberi módosításában foglalt új indexek szerinti szegregátumokat és szegregációval veszélyeztetett területeket is tartalmazza.

Fenti térképen a **szegregációval veszélyeztetett területek** (ide nem értve a szegregátumokat), ahol a szegregációs mutató 30-34% közötti:

2. Légszeszgyár u. - Nyírfa u. - Sport u. - Fűzfa u. - Pipacs u. mindkét oldala - Gyöngy u. mindkét oldala - Fűzfa u. - Pipacs u. mindkét oldala - Légszeszgyár u.
5. Füst u. - Györgytelep - Tárna u. - Hősök tere - Pék sor - Hősök tere - Garázssor - Hősök tere - Gorkij u. - Névtelen u. - Kolónia u.
6. Istvánakna mindkét oldala
8. Károly u - Pécsbányatelepi út - Káposztásvölgyi út - névtelen u. meghosszabbítása
9. Feketegyémánt tér északi és keleti tömbje
10. Vasas I. bányatalap Gát utcától balra a második háztömb
11. Bencze József u. - B. u. - névtelen u. - Bethlen Gábor u.

Az esélyegyenlőségi beavatkozások szempontjából a rendelkezésre álló lehatárolások alapján mind a szegregálódónak minősülő, mind az 50 főnél kisebb létszámú lakóterületek népessége célcsoportnak számít, alaposabb elemzés, kutatás tárgyát képezheti, hogy a változások és a beavatkozások hatásai folyamatosan nyomon követhetők legyenek. A szegregátumokban megindult szociális városrehabilitációs munka ennek megfelelően vette kezdetét (PMJV ITS 2014: 136).

(HEP felülvizsgálat, 2016)

A városi szegregáció⁸ kezelésének jelenlegi gyakorlata Pécsen

Előzmények

Az elmúlt 25 év során a közbeszéd általánosan ismert tartalmává formálódott az a tény, hogy Pécs város fejlődésének kulcsa a korábbi mecseki bányáipar leáldozásának következményeiben, pontosabban azok feldolgozásában keresendők. Az ország feketekőszén ellátásának jelentős részét előállító nagyvárosban minden szektor a bányáipar domináns jelenléte köré szerveződött. A gépipar, a feldolgozóipar, az oktatási rendszer, az állami intézmények, az épített és természeti környezet, de még a civil szféra esetében is befolyással volt, és mind a mai napig érezhető a 150 éves szénbányászat múltjának hatása.

A területi szegregáció megjelenési formái tekintetében a korábbi mechanizmusok még mindig éreztetik hatásukat, azonban a társadalmi problémák koncentrált megjelenésében már nem jelölhetően meg okként.

⁸ A fejezetcímben említett „szegregáció kezelésének gyakorlata” értelemszerűen a Városfejlesztési Kézikönyv kritériumai szerint minősülő szegregátumokra vonatkoznak.

A szegregált vagy leszakadó városrészek főként a korábbi szénkitermelések helyszínei környékén jelentkeznek ugyan, de önmagában az a tény, hogy ezek a területek elszigetelten jelennek meg egy városi tér szövetéhez viszonyítva, még nem lenne szegregáló hatású. A pécsi szegregátumokat tudatos emberi döntések, és első sorban a lakáspolitikai tevékenysége hozta létre és tartja életben.

Ma már elismert tény, hogy hiba volt szociális alapon biztosított lakófunkció telepítése elszigetelt vagy periférikus városi bel-, esetenként külterületeken is. A szociális bérlakásra való jogosultság hátterében ugyanis már önmagában is ott áll a társadalmi kirekesztés bizonyos formája, melyet tetéz a területi kirekesztés és a szolgáltatásokhoz való hozzáférés korlátozottsága, továbbá az alacsony minőségű életkörülmények.

A városi szegregáció további elmélyülésének megelőzéséhez és hosszabb távú felszámolásához a fizikai környezet problémáinak kezelése, valamint a hátrányos helyzetű társadalom koncentrációját kiváltó döntések okainak megértése, ezen okok számára alternatívák felkínálása együttesen lehet a kulcs.

Az elmúlt két évtizedben több rehabilitációs célú munka indult el egyes elszigetelt lakóterületeken, szegregátumokban. Legismertebb ezek közül az István-aknán indított Borbála I. és Borbála II. program 2005 és 2007 között, valamint a rendkívül negatív visszhangot kiváltó LAKMUSZ program, melyet ugyanezen területen bonyolítottak le. Ugyancsak ismert a Györgytelepen 2010-ben elindított „Lakhatási Tanácsadó Program”, ami az első olyan program volt, mely kifejezetten a lakhatás feltételeinek társadalmi vonatkozásaira koncentrált, és dolgozott ki megoldásokat a nagyszámú önkényes lakásfoglaló lakhatási jogviszonyának rendezése érdekében. Ugyancsak ismert program a Magyar Máltai Szeretetszolgálat „Jelenlét” programja György-telepen, a settlement típusú telepi szociális foglalkoztatás módszerén alapuló karitatív közösségfejlesztést és helyi szociális támogatást biztosító modell példája 2006-tól.

A Borbála programok kivételével ezekben a programokban az volt közös, hogy a szegregációs problémáknak csupán egy szegmensét ragadták meg, és arra próbáltak megoldásokat kidolgozni. A LAKMUSZ program kizárólag a fizikai infrastruktúra megújítására fókuszált egy szegregátumban. A Lakhatási Tanácsadó Program a szociális bérlakások önkormányzati hasznosításának következményeit kívánta kezelni, nem a hasznosításból adódó szegregáció visszavezethető okait. A Jelenlét program a szegregációt szükségszerű tényként fogadja el, és a helyi társadalom minden nemű problémájában való segítségnyújtást helyezi előtérbe éppen a szükségszerűségre alapozva létjogosultságát.

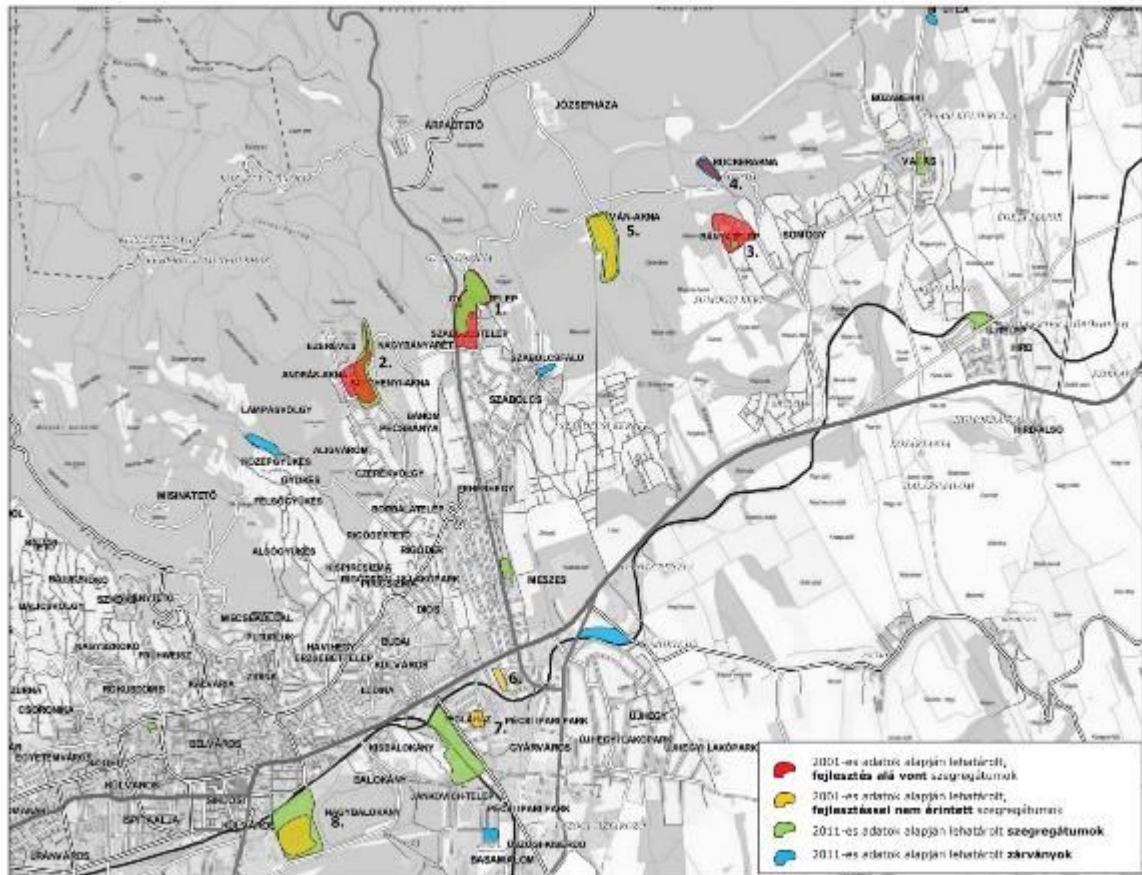
A Borbála I. és Borbála II. program az első modellje volt annak a kezdeményezésnek, mely a szegregációt Pécssett komplex okok következményeként kezelte, és ebből a megközelítésből adódóan komplex megoldásokat próbált kidolgozni. Ezekben a programokban a fizikai környezet megújítása és a helyi társadalom státuszának állapotjavítása párhuzamosan jelent meg célként. Ez a program minta értékű kezdeményezést generált egy szélesebb körű összefogás létrehozásával is, mely első sorban civil szervezetek bevonásában, és rajtuk keresztül munkahelyek teremtésében nyilvánult meg. E programok az Európai Unió támogatási rendszerének tipikus problémáját és az erre épített fejlesztések jellemző hátrányát mutatják: abban nyilvánultak meg, hogy a fejlesztési programok projektfinanszírozáshoz kötődnek. Így e projektek befejezését követően nem volt érdemi folytatásuk.

Szükséges még megemlíteni a 2008-ban kidolgozott, mintegy 1,5 milliárdos forrásigényű szociális városrehabilitáció programját. Ez a program kísérletet tett arra, hogy a Pécsset jellemző területi tagoltság ellenére egy akcióterületként határolja le a keleti városrész legkritikusabb lakóterületeit, és egységes módszertani elvek szerint, leginkább az épített környezeten és a közterületeken elvégzett beruházásokkal valósítson meg szociális városrehabilitációt. A projekt végül nem nyert támogatást és fiókdokumentum maradt, de átértékelésre készítette mind az irányító hatóság illetékeseit, mind a későbbi rehabilitációs városfejlesztések tervezőit a tekintetben, hogy jól megfogható, körülhatárolt, kisebb kiterjedésű területi egységek kezelésére dolgozzanak ki támogatási konstrukciókat és pályázatokat.

Minden itt bemutatott kezdeményezés, mely a szegregáció valamely hatását vagy okát kívánta kezelni az elmúlt évek során nagyban hozzájárult ahhoz, hogy 2011-től kezdve Pécs hathatós megoldásokat dolgozzon ki a városi szegregátumok megszüntetésére.

Teleprehabilitáció a pécsi szegregátumokban

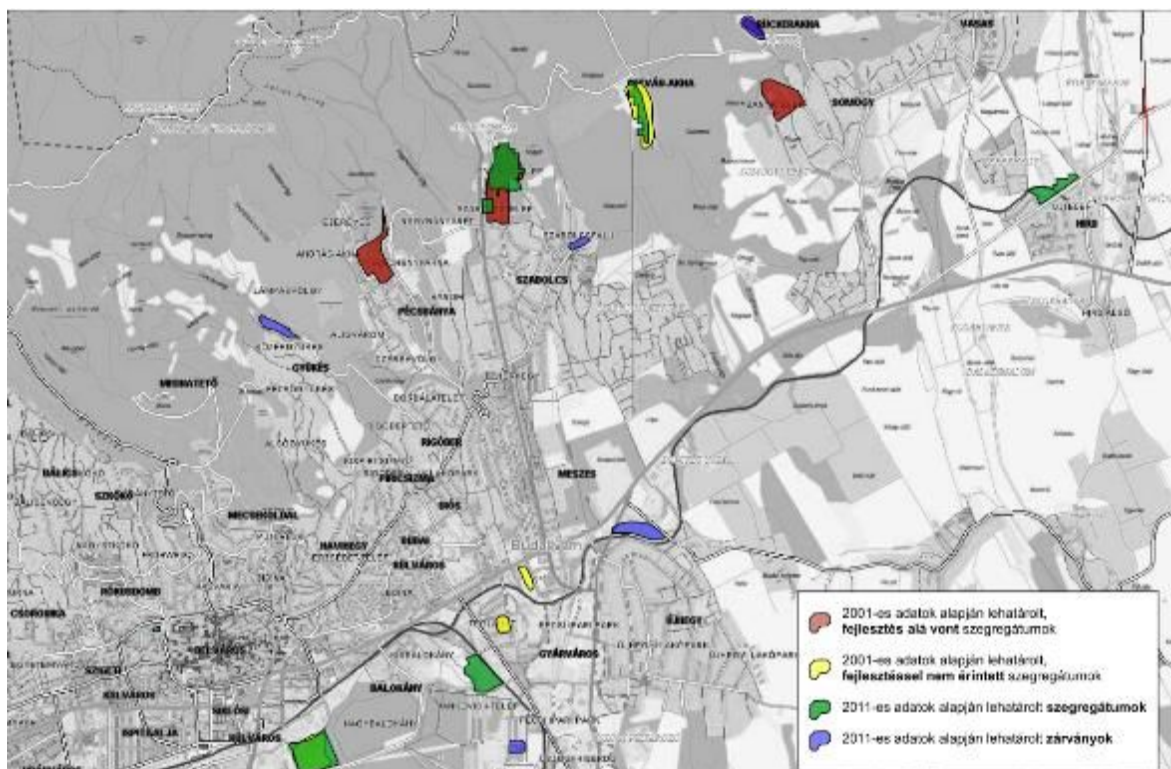
A 2011. évtől kezdve a pécsi önkormányzat a korábbiakhoz mérten nagyfokú nyitottságot mutatott azon kezdeményezések vonatkozásában, melyek sok esetben a civil szférából indulva tettek javaslatot városfejlesztési ügyek vonatkozásában. Ez a viszonylagos nyitottság tudott életre hívni olyan együttműködéseket, melyekben adott probléma megoldása több szféra közös munkáját kívánta meg. Említhető a Balokány-liget leromlott környezetének megújítása civil közreműködéssel, az új Településfejlesztési Konceptió megalkotásának kezdeti folyamata és a Város-kooperáció civil kezdeményezésének létrejötte, vagy épp a szegregáció felszámolása érdekében elindított programokban jelentkező szoros kooperáció a civil, az önkormányzati és az államigazgatás szektorai között.

32. ábra: A statisztikai adatok alapján lehatárolt és a fejlesztés alá bevont további szegregátumok elhelyezkedése

2016. április felülvizsgálat:

Az új KSH-szűrés eredményeként a térkép a következőkre változott:

Utóbbi épp a Györgytelepre kidolgozott uniós pályázat elkészítésével vette kezdetét 2012 évtől kezdődően. A „Benned a Létra” elnevezésű projekt 150 millió forintos támogatásának elnyerésével Pécs elindult azon az úton, mely érdemi megoldásokat tud egy-egy városi szegregátum vonatkozásában nyújtani. 2012 óta 4 db, a 2001-es népszámlálási adatok alapján lehatárolt szegregátumban indult el felzárkóztató program megközelítőleg 1,5 milliárd forint támogatással. Ezek a projektek 2015 végéig lebonyolításra kerülnek. A projektek a Társadalmi Megújulás, a Társadalmi Infrastruktúra, a Dél-Dunántúli Operatív Programok, valamint a Nyílt Társadalomért Alapítvány finanszírozásában álltak lábra és valósulnak meg.

Ezek a programok komplex szemléletet képviselnek, ami abban ölt testet, hogy a lakhatási feltételek javítása mellett a közösségfejlesztésre, az egészségi állapot javítására, a képzettségi szint emelésére, a foglalkoztatottsági mutatók javítására és a generációk közötti mobilitás esélyeinek javítására is hangsúlyt fektetnek. Mindemellett a területeken érintett összes stakeholder társadalmilag felelős szerepvállalását is megcélazzák, őket mobilizálják. Minden program konzorciumi együttműködésben megvalósuló pályázati projekt, melyben helyi civil partner, és telep-rehabilitációban szerzett gyakorlati szakmai háttértudással rendelkező partner is részt vesz. A programok irányítója minden esetben a települési önkormányzat, illetve az önkormányzat hivatalán belül működő szakmai stáb, a Természeti és Emberi Erőforrás Referatúra.

Ezen elvek mentén tehát 2014 nyaráig 4 területen indult el felzárkóztató célú rehabilitáció vagy fizikai felszámolást célzó beavatkozás.

A négy terület a következő:

1. Hősök terei szegregátum, és ezen belül György-telep
2. Pécsbánya-telepi szegregátum
3. Pécs-Somogy Bányatelepi szegregátum
4. Rucker-akna

Négy területen nem történt beavatkozás:

1. István-akna
2. Gyárváros – északi szegregátum
3. Gyárváros-déli szegregátum
4. Vágóhíd környéki szegregátum

Az említett programok mellett az Önkormányzat ugyancsak egy széles körű konzorciumi partnerségben a Norvég Alap finanszírozási rendszeréhez is pályázott 2013-ban, mely pályázatnak e dokumentum írásakor még nem ismert az eredménye.

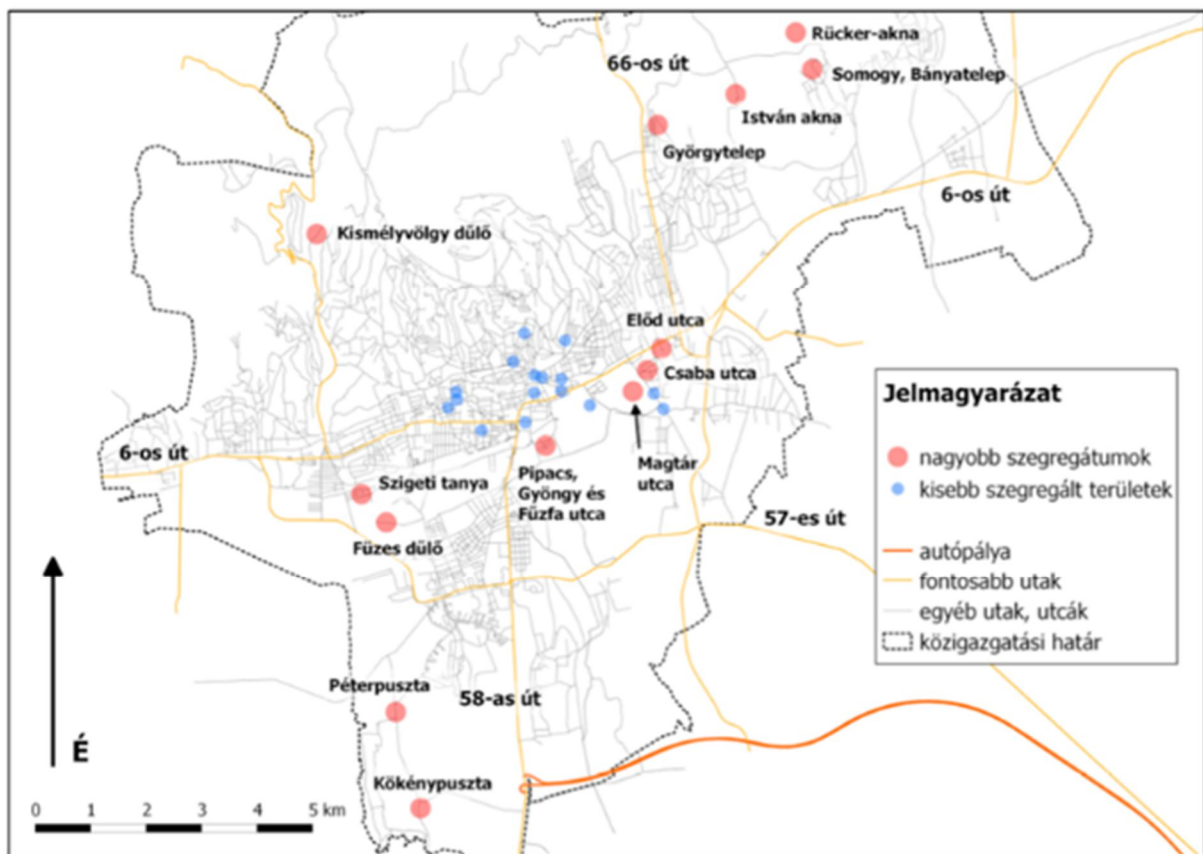
A fenti telep programokkal és kísérleti lakhatási integrációs projektekkel ellentétben ez a program egy olyan területen készített elő városfejlesztési akciót, mely tágabb értelemben érinti a szegregátumokat jellemző problémákat.

Ez a projekt célterülete az Európa Kulturális Fővárosa projekt egyik nagy beruházásának, a Zsolnay Negyednek közvetlen lakókörnyezetét célozza meg. Ez a terület

olyan adottságokkal rendelkeznek, mely inkább revitalizálást, semmint rehabilitációt igényel, azaz a célterületen élő társadalom demográfiai, foglalkoztatottsági, közbiztonsági, közösségi, állampolgári részvételt érintő problémáira ad választ, és a társadalmi kirekesztés kevésbé tipikus formáinak mechanizmusaira hat. Így például a kulcskompetenciák fejlesztésével az információhoz való hozzáférés és használat eredményességére, a helyi gazdaságot fejleszteni képes humán kapacitások és környezeti erőforrások használatára, a fiatalok szabadidejének hasznos eltöltésére, vagy épp a közelben elérhető kulturális javak fogyasztásának elősegítésére.

Ez a projekt fontos jelzése annak, hogy egy beruházásnak a kivitelezés szakszerűségén kívül milyen szempontokat érdemes még szem előtt tartania ahhoz, hogy fenntartható legyen későbbi működése, valamint ne generáljon olyan következményeket, melyek a területi szegregáció kialakulását segítik elő. Preventív jelleggel foglalkozni kell a helyi társadalom kérdéseivel olyan esetekben is, ahol nincs látható jele szegregációs problémának, de egy-egy nem kellő körültekintéssel tervezett fejlesztés kedvezőtlen társadalmi folyamatokat indíthat be.

A 2014-ben elindult programok eredményeként 2021-ben Pécsen a következő szegregátumok, szegregációs pontok léteztek:⁹

69. ábra: Szegregátumok, szegregációs pontok Pécs városában

⁹ Forrás: Polák Attila: A bűnözés területi aspektusainak vizsgálata Pécsen, kézirat 2013, Pécsi Tudományegyetem, Természettudományi Kar Földrajzi Intézet

A fenti térképen a KSH 2011 adatszolgáltatása alapján szegregátumként jelölt területek közül a Magtár, a belvárosban az Attila – Báthory utcai és a Rücker-aknai szegregátum megszűnt.

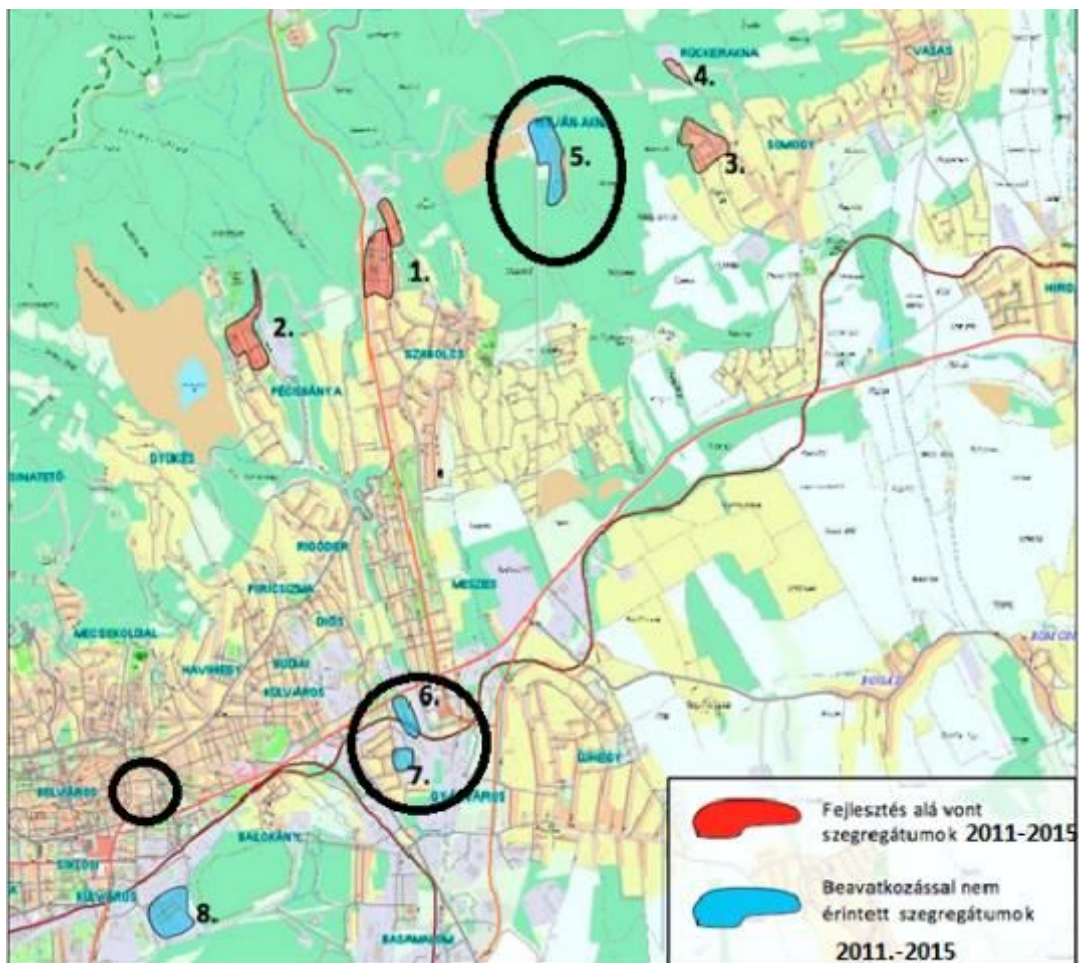
A szegregátumokon, szegregálódó területeken kívül a városban több, kisebb, statisztikákkal kevésbé mérhető olyan lakóterület, tömbház, zárvány van, amelyek az adott utcára, a szűkebb lakókörnyezetre is kedvezőtlen hatással vannak. Ilyen, a környék leértékelődéséhez hozzájáruló kisebb területeket, szigetszerű, szegregációs-pontokat a következő táblázat foglalja össze:

Városrész	Érintett terület vagy utca
Belváros	Lánc utca 2-4-6-8., Hungária utca belső udvarai, Alkotmány és Garai utca egy-egy épülete, Somogyi Béla utca eleje
Budai Város és Ledina	Alsóhavi utca, Könyök - Katalin utca sarka, Dugonics, Erzsébet, Orsolya, Katalin, Sándor, Márton, Zsolnay, Alsó és Felsőbalokány utca egy-egy épülete, kisebb szakasza, Wass Albert utca
Kertváros	Csontváry utca, Varsány utca és Diana tér környéke, Fellbach utca
Uránváros, Fűzes	Páfrány utca vége, Szigeti-tanya, Fűzes dűlő térsége
Pécs -kelet	Mecsekszabolcs egyes részei, Kolónia utca, Pákolitz utca és Szeptember 6. tér környéke, de kezd problematikusná válni a Corvin utca, Feketegyémánt tér, Kishegyi dűlő felső szakasza is, Hősök tere, Györgytelep
Pécsbánya	Kórház, Károly és Sétatér utca
Gyárváros	Zsolnay Vilmos utca, Előd utca, Csaba utca eleje, Mohácsi út több pontja
Nagyárpád	Kövesföldi dűlő
Mecsekoldal	Kismélyvölgy dűlő
Pécs külső területei	István-akna, Pécs-Somogy bányatelep, Pécs-Vasas B, C, D, M, R, S utca

26. táblázat: Pécs környékének elértéktelenedéséhez hozzájáruló területek

Kiterjedt kutatás még nem mérte fel részletesen a zártkertes övezetekben élő lakosság helyzetét, de a jövedelemtérkép alapján ezeken a területeken is kialakulhatnak olyan zárványok, amely az adott terület szegregálódását eredményezheti. E tekintetben legveszélyeztetettebb területek a következők: Murom térsége, Szabolcsi szőlőhegy, Kertváros elkerülő út menti kiskertes övezet, Zsebedomb nyugati része.

3.1. A szegregáció mérséklését vagy megszüntetését célzó intézkedések (a település egészét érintő és az egyes szegregátumokra vonatkozó fejlesztések, programok meghatározása)

33. ábra: Rehabilitációs célú fejlesztések a pécsi szegregátumokban 2011-2015.¹⁰

Forrás: Pécs Megyei Jogú Város Polgármesteri Hivatala, Természeti és Emberi Erőforrás Referatúra, 2014. *Antiszegregációs programok pécsi gyakorlata*

Az említett telep-rehabilitációt célzó fejlesztési programok számos, előzőekben bemutatott korábbi kezdeményezés eredményét ötvözik, azok hiányosságait kezelik. Ezek a programok egy-egy leszakadó városi területet egyedileg vonnak vizsgálat alá, területi alapon terveznek, a jellemző problémákra dolgoznak ki egyedi megoldásokat, és minden

¹⁰ Körrel a 2021 utáni időszak nagyobb volumenű fejlesztései kerültek megjelölésre.

esetben bevonják a helyi civil szervezeteket. Ennél is lényegesebb azonban, hogy magukat a helyi lakókat mobilizálják és teszik érdekelté abban, hogy a fejlesztési program aktív részeseként jelenjenek meg, problémáikat és érdekeiket képviselni tudják, és ne csupán passzív szemlélőként várják a folyamat végét.

A szegregátumok kezelésére kidolgozott pécsi programok leglényegesebb mozgatórugója mégis az, hogy elkötelezetté tesznek minden érintettet – legfőképpen a döntéshozó, az integrációs törekvések eredményességében felelős önkormányzatot – abban, hogy aktívan vegyen részt a fejlesztési folyamatban és jól felfogott érdekének tekintse a hatékony megoldások alkalmazását. Annál is inkább fontos e szempont, mivel a szegregáció korábban bemutatott okaira csak olyan kezdeményezések képesek hathatós választ adni, melyek a szakmapolitikai reformok szükségességét is átlátják, és azokat alkalmazni és támogatni is hajlandóak. Ezen túlmenően a fejlesztés az érintett közszolgáltatók bevonását is megteremti, és a célcsoport, valamint a közüzemi cégek közötti kommunikáció hatékonyságát elősegíti.

Az említett elköteleződés és széles körű összefogás alátámasztásaként álljon itt egy rövid felsorolás a teljesség igénye nélkül azon szervezetekről, melyek ebben a folyamatban aktívan vettek részt az elmúlt 3 évben:

- Baranya Megyei Kormányhivatal, és Munkaügyi Központja
- BIOKOM Nonprofit Kft.
- Dél-Dunántúli Regionális Fejlesztési Ügynökség
- E-On Hungária Zrt.
- Khetanipe Egyesület
- Magyar Máltai Szeretetszolgálat
- Open Society Foundation
- Pécs Megyei Jogú Város Önkormányzata
- Pécs Holding Zrt.
- Pécsbányai Kulturális Egyesület
- Tegyük Egyémsért Egyesület
- Tettve Forrásház Zrt.
- Türr István Képző és Kutató Intézet
- United Nations Development Programme

Fontos előnye Pécs városának, hogy a település rehabilitációs programok kidolgozásával, valamint megvalósításával az önkormányzaton belül, de a programok konzorciumi partnereivel együtt kialakult egy olyan szakértői csapat, amely képes forrásokat mobilizálni, rehabilitációs fejlesztéseket generálni és irányítani, a terepmunkát megfelelő hozzáértéssel végezni és a városrészek leszakadást eredményező fejlesztésekben ésszerű megoldásokat javasolni. Ez a humán erőforrás kulcsa lehet a jövőben folytatandó önkormányzati társadalomfejlesztési programoknak.

Modellek és eredmények

Az elmúlt négy év telep-rehabilitációs munkái során Pécs olyan tapasztalatok birtokába jutott, melyeket standardizálni tud, és a szükségszerűen helyspecifikus programelemek kidolgozása mellett ezek segítségével megkönnyíti az újonnan fejlesztés alá vonandó, szegregációval érintett lakóterületek programjainak tervezését.

Ezek a modellek mind a fizikai felszámolás, mind a rehabilitációs célú beavatkozás eseteire példát szolgáltatnak. Rücker-akna az egyetlen lakóterület, ahol a szanálás lehetett az kizárólagos releváns cél, és amely hasonló területek - pl. István-akna, gyárvárosi szegregátumok - kezelésénél is alkalmazandó eszközöket jelent.

A lassú, de folyamatos romlással jellemezhető városrészek revitalizációja során is alkalmazhatóak bizonyos modellek. A Hősök terei rehabilitációs munka során igen komoly tapasztalatra tett szert a megvalósító konzorcium. Itt első sorban az alulról szerveződő közösségfejlesztés eszközeiről, a társadalmi tőke gyarapításához szükséges kompetenciák fejlesztéséről, a civil mentalitás kialakításáról/kialakulásáról beszélhetünk, de meg kell említeni a gyermekek és fiatal generációk intézményi jelenlétének megerősítésében betöltött szerepeket, az iskolai lemorzsolódás megakadályozását, az intergenerációs mobilitás feltételeinek támogatását is.

Pécs városa a szegregáció felszámolásában országos és nemzetközi viszonylatban is élen jár. Az antiszegregációs tevékenység eredményei modellvárossá tették Pécsot, és immár több nemzetközi szervezet használja mintaként a jelenleg is folyó felzárkóztató munka módszereit. Pécs az elmúlt időszakban tagja lett egy olyan körnek, melyben négy település foglal helyet Kelet-közép, és Nyugat Európában, és a nagyvárosi szegregátumok gondjainak megoldására kidolgozott modelljét közvetíti az OSF (Open Society Foundation) szervezetének közreműködésével szerte Európában.

3.2. A szegregációt okozó folyamatok megváltoztatására, hatásuk mérséklésére teendő intézkedések

Jövőbeni fejlesztési célok

A 2011-es népszámlálás adatai a szegregátum fogalmának alapos átgondolására készítetnek. A korábban lehatárolt és fejlesztésbe vont vagy azzal még el nem ért területek foglalkoztatottsági és iskolázottsági mutatói javulást mutatnak. Az elmúlt 10 évben a magyar társadalomban bekövetkezett demográfiai változások, és a népességcsökkenés más okai miatt azonban ez a javulás relatív.

A pécsi telep-rehabilitációs tereptapasztalatok ezt a trendet egyértelműen cáfolják. Ennek okán a szegregátumok lehatárolására kidolgozott módszertan felülvizsgálatára van szükség. Olyan indikátorok kidolgozása szükséges, mely szenzitívebb adatokat is vizsgálat tárgyává tesz, minőségi információkat is mérni képes, vagy olyan mutatókra, melyek a leszakadó városrészi folyamatokat épp indikatív módon jelzi, felhívja a figyelmet egy területre, a kialakulóban lévő problémákra azzal a céllal, hogy azt alaposabb elemzés tárgyává tegye.

Amíg erre vonatkozóan nincs elfogadható megoldás, addig Pécs városának érdemes azon az úton haladni előre, amelyet megkezdett. Az eddig elindított település-rehabilitációs munkát szükséges középtávon folytatni a végérvényes megoldások elérése érdekében. Ezeket a megoldásokat a helyi közösségek megerősítésével, a fizikai infrastruktúra és a lakhatási feltételek kielégítő színvonalra emelésével, és a foglalkoztatottság javításához megkerülhetetlen gazdaságfejlesztéssel lehet megalapozni.

A fent bemutatott 8 szegregátum közül az eddig el nem ért területeket is szükséges fejlesztés tárgyává tenni. Azonban ezekben az esetekben a fejlesztés legcélravezetőbb iránya a fizikai felszámolás, de legalább funkcióváltással a lakófunkció végleges megszüntetése lehet csupán. E célok eléréséhez határidőt 2018-2020-ra lehetett rendelni valójában a határidőt. Ezen projektek a következők voltak:

A szociális városrehabilitációs beavatkozások nevesítése:

TOP-6.9.1-15: HELP – Helyi Esélyegyenlőségi és Lakhatási Program

TOP-6.9.1-16: Városi szintű szociális rehabilitáció Pécsen

TOP-6.9.1-16: Szociális városrehabilitáció Pécs-Keleten

TOP-6.7.1-15: SZOCFÉSZEK

TOP-6.7.1-16: Önkormányzati bérlakás-fejlesztés a pécsi Kolónia utcában

2011 óta nem volt népszámlálás, a 2022. végére halasztott népszámlálás első eredményei 2024. elején várhatóak. A szegregátumok, szegregációs pontok azonosítása, kiterjedése, a beavatkozások pontos meghatározása érdekében célszerű egy részletesen kidolgozott módszertan alapján ezen területek lakosságának, a problémák mélységének, okainak a felmérése, feltárása.

Az már most elmondható, hogy a részletes, társadalmi-gazdasági helyzetre, adottságokra, kompetenciákra kiterjedő felmérés mellett a fenti táblázatban megjelölt szegregátumok, szegregációs pontok tekintetében a város fejlesztési elképzeléseihez is alkalmazkodva területenként eltérő jellegű infrastrukturális és szoft jellegű, komplex szociális városrehabilitációs intézkedések megvalósítása szükséges. A prioritizált helyszínek a következők:

1. Kertvárosi városrehabilitációs program, elsősorban preventív jellegű beavatkozás, amely szorosan kapcsolódik a városrész decentrum jellegének fejlesztéséhez is. A program célja Kertváros „lecsúszásának” megelőzése, a településrész közösségi életének fejlesztése.
2. István aknai szociális városrehabilitációs terület, ahol teljes körű infrastrukturális és szoft jellegű beavatkozások megvalósítása is szükséges. A területen élő több száz ember
3. Mohácsi út menti rehabilitáció, amely nem kifejezetten szociális városrehabilitációs jellegű beavatkozás, mivel a terület ingatlanfejlesztés (lakó és gazdasági terület, esetleg liget, közpark) szempontjából rendkívül értékes. A térség hasznosítása, városszövetbe való integrálása a Magtár utcai szegregátum felszámolásával, a Balokány, Zsolnay negyed fejlesztésével már elindult. A

Mohácsi út rehabilitálásával, arculatának megújításával, Pécs egyik legelhanyagoltabb része újulna meg.

4. Lánc utcai szociális rehabilitáció, a Lánc utca 2-4-6. szám alatt található, eredetileg garzonháznak, albérlők házának épült épület az utóbbi évtizedekben rendkívül leromlott állapotba került, emellett az itt élők helyzete is sok szempontból bizonytalan, lakhatási státuszuk is rendezésre szorul. A lakóépületekben a részletes, a lakókra, lakásokra, épületekre vonatkozó teljes körű felmérést követően a területre vonatkozó önálló kezelési-cselekvési rendezési terv készítése szükséges, amiben a konkrét feladatok, felelősök, lépések, határidők is meg vannak szabva.

A négy nagyobb volumenű beavatkozáson túl folytatni kell az eddig megkezdett társadalom és közösségfejlesztési célú, kisebb nagyságrendű, kevésbé komplex soft jellegű projekteket Pécs Somogy Bányatelepen, Pécs Vasason, Hősök terén, Györgytelepen, Pécs-Bányán.

4. A STRATÉGIA KÜLSŐ ÉS BELSŐ ÖSSZEFÜGGÉS

4.1. Külső összefüggések

A célrendszer kapcsolata az OFTK-val

Az Országgyűlés 1/2014. (I. 3.) OGY határozatával még 2013 decemberében elfogadta a Nemzeti Fejlesztés 2030 – Országos Fejlesztési és Területfejlesztési Konceptiót (OFTK). A jelen dokumentum már az abban foglaltakra tekintettel készült.

Az OFTK közép- és hosszú távon fogalmazza meg a hazai fejlesztési célokat és igényeket, meghatározva azok területi dimenzióit. Középtávon a dokumentum arra törekszik, hogy a 2021-2027-as időszak fejlesztési dokumentumait (a Partnerségi Megállapodást és az operatív programokat) megalapozza. Hosszú távon (2030-ig) az ország társadalmi, gazdasági, valamint ágazati és területi fejlesztési szükségletei alapján teljes tervezéssel Magyarország minden ágazatára, térségére és köz-, piaci, valamint civilszférájára jövőképet és célokat definiál a fejlesztéspolitika és a területfejlesztés vonatkozásában. Az OFTK a 1254/2012. (VII. 19.) számú kormányhatározat alapján készült. A dokumentum Országgyűlés általi elfogadásakor hatályát veszítette az Országos Területfejlesztési Konceptióról szóló 97/2005. (XII. 25.) OGY határozat, az Országos Területfejlesztési Konceptióval egyetemben.

Az átfogó célok¹¹ tekintetében Pécs Integrált Településfejlesztési Stratégiájában megfogalmazott négy stratégiai cél kapcsolódik a négy **OFTK** átfogó célhoz. Az átfogó célok összefüggéseit az alábbi táblázat mutatja be.

Országos Fejlesztési és Területfejlesztési Konceptió Pécs Integrált Településfejlesztési Stratégia	Értéktéremtő foglalkoztatást biztosító gazdasági fejlődés	Népesedési fordulat, egészséges és megújuló társadalom	Természeti erőforrásaink fenntartható használata, értékeink megőrzése és környezetünk védelme	Térségi potenciálokra alapozott, fenntartható térszerkezet
A város gazdasági alapjának újjáépítése	✓	✓	✓	✓
Fenntartható, fejlődő társadalom	✓	✓	✓	✓
Kompakt város	✓	✓	✓	✓
Egészséges, karbonsemleges város	✓	✓	✓	✓

27. táblázat: IT S – OFTK célmátrix: a stratégiai célok – átfogó célok kapcsolatrendszere

¹¹ Az IVS-ben a stratégiai célok szintje feleltethető meg, az OFTK-ban az átfogó célok szintjének (a célok száma, összetettsége alapján), így célszerű a továbbiakban is az IVS célok eggyel alacsonyabb szintjét hasonlítani az adott OFTK célokhoz.

Jól látható, hogy Pécs stratégiai célkitűzései összhangban vannak a négy átfogó OFTK célnak azzal, hogy a társadalmi-gazdasági és természeti-épített környezeti elemek nagyon szorosan összefüggnek, a célok egymásra is jelentős hatással vannak.

OFTK 2030 jelenleg is érvényben van, a tanulmányban szereplő megállapítások érvényesek napjainkban is. A 2014-2020-as fejlesztési időszakra vonatkozó részek érvényesek, de aktualitásuk részben csökkent.

A nagyvárosi településegységek lehatárolásáról a KSH (Magyarország településhálózata 1., Agglomerációk, településegységek, 2014) rendelkezik, lényegi eltérés nem mutatkozik.

Baranya Megyei Területfejlesztési Konceptiója megújult, bár jelentős irányváltás nem érzékelhető, de célrendszere módosult.

A jövőképet szolgáló átfogó célok:

- 1) Magas hozzáadott értéket teremtő foglalkoztatást biztosító gazdaság kialakítása
- 2) Fenntartható, egészséges és megújuló társadalom
- 3) Környezet- és energiatudatos megye

Specifikus célok

- 1) Helyi gazdaságok fejlesztése, körforgásos gazdaság kialakítása
- 2) Tartós növekedésre képes gazdaság megteremtése
- 3) A jelenlegi és jövőbeni piaci igényekhez illeszkedő emberi erőforrás fejlesztés
- 4) Társadalmi felzárkózás elősegítése
- 5) Stratégiai erőforrások fenntartható használata
- 6) Elérhetőség és mobilitás javítása
- 7) Nemzetközi növekedési centrummá válás

A nemzetközi növekedési centrummá válás a város számára kulcsfontosságú célkitűzés, amely alapján meghatározza a megye és megyeszékhely viszonyát.

A koncepció egyik kezdeményezése a Baranya Megyei Befektetési Ügynökség létrehozása, amelybe a Pécs megyei Jogú város Önkormányzatának is szerepet szán.

Tevékenységgként jelöli meg a Pécs-Villány Kiemelt Turisztikai Térség fejlesztését.

A koncepció azonosítja a Pécs-Bóly-Mohács növekedési tengelyt, mint lényeges gazdasági fejlesztési térséget, a Dél-Dunántúli Gazdaságfejlesztési Zóna programhoz illeszkedve.

A kutatási-fejlesztési és innovációs tevékenységek erősítésének területi specifikumát elsősorban Pécsre irányítja.

Pécs Integrált Településfejlesztési Stratégia Baranya Megyei Területfejlesztési Kon koncepció	A város gazdasági alapjainak újraépítése	Fenntartható, fejlődő társadalom	Kompakt város	Egészséges, karbonsemleges város
Helyi gazdaságok fejlesztése, körforgásos gazdaság kialakítása	✓	✓	✓	✓
Tartós növekedésre képes gazdaság megteremtése	✓	✓	✓	✓
A jelenlegi és jövőbeni piaci igényekhez illeszkedő emberi erőforrás fejlesztés	✓	✓	✓	✓
Társadalmi felzárkózás elősegítése	✓	✓	✓	✓
Stratégiai erőforrások fenntartható használata	✓	✓	✓	✓
Elérhetőség és mobilitás javítása	✓	✓	✓	✓
Nemzetközi növekedési centrummá válás	✓	✓	✓	✓

28. táblázat: A Pécs ITS és a Baranya Megyei TFK stratégiai céljainak összefüggése

A 2021-27-es EU költségvetési időszakra vonatkozó stratégia dokumentumok

A koronavírus járvány társadalmi-gazdasági válság hívta életre az EU történetének legnagyobb ösztönző csomagját, a NextGeneration EU-t, amelynek célja, hogy 750 milliárd eurós keretösszegével hozzájáruljon a koronavírus járvány okozta károk helyreállításához. Ennek a programnak – költségvetési forrásait tekintve – legnagyobb hányadát, 672,5 milliárd eurót, a Helyreállítási és Ellenállóképességi Eszköz (HEE, angol rövidítéssel RRF) teszi ki. A HEE hét zászlóshajó kezdeményezése (Megújulás, Korszerűsítés, Töltés, Kapcsolódás, Modernizálás, Kapacitásbővítés, Átképzés és továbbképzés) közül három a zöld átállással összefüggő, négy pedig a digitalizációs célok elérését támogatja.

A következő 2021-28-as EU költségvetési időszakra vonatkozóan, a regionális fejlesztés szempontjából leglényegesebb hazai dokumentumok a Terület- és Településfejlesztési Operatív Program Plusz (TOP Plusz) és a Magyarország Helyreállítási és Ellenállóképességi Terve (HET). Szükséges a tervezés során figyelembe venni a két dokumentum által megfogalmazott célrendszert, amelyet röviden bemutatunk, kiemelve a Pécsre vonatkozó részeket.

Magyarország Helyreállítási és Ellenállóképességi Terve

A HEE-ben rendelkezésre álló források lehívása érdekében a tagállamoknak Helyreállítási és Ellenállóképességi Tervet (HET) kell benyújtaniuk a Bizottságnak. A HET komponenseket fogalmaz meg, amelyek kijelölik a fejlesztendő ágazatokat és témaköröket.

Komponensek

- A. Demográfia és köznevelés
- B. Magasan képzett, versenyképes munkaerő
- C. Felzárkózó települések
- D. Vízgazdálkodás
- E. Fenntartható zöld közlekedés
- F. Energia - zöld átállás
- G. Átállás a körforgásos gazdaságra
- H. Egészségügy
- I. Szakpolitikához nem sorolható országspecifikus ajánlások

Valamennyi komponens érinti Pécs városát, de kiemelten fontos az " Magasan képzett, versenyképes munkaerő ", "Felzárkózó települések", "Fenntartható zöld közlekedés" illetve a " Átállás a körforgásos gazdaságra " területe.

A HET forrásainak sikeres felhasználása érdekében a stratégiába illeszkedő rövid és középtávú fejlesztések előkészítését szükséges megvalósítani.

Pécs Integrált Településfejlesztési Stratégia HET komponensek	A város gazdasági alapjának újraépítése	Fenntartható, fejlődő társadalom	Kompakt város	Egészséges, karbonsemleges város
A. Demográfia és köznevelés	✓	✓		
B. Magasan képzett, versenyképes munkaerő	✓	✓	✓	✓
C. Felzárkózó települések	✓	✓	✓	✓
D. Vízgazdálkodás			✓	✓
E. Fenntartható zöld közlekedés	✓	✓	✓	✓
F. Energia - zöld átállás	✓		✓	✓
G. Átállás a körforgásos gazdaságra	✓	✓	✓	✓

Pécs Integrált Településfejlesztési Stratégia HET komponensek	A város gazdasági alapjának újraépítése	Fenntartható, fejlődő társadalom	Kompakt város	Egészséges, karbonsemleges város
H. Egészségügy		✓		
I. Szakpolitikához nem sorolható országspecifikus ajánlások		✓	✓	

29. táblázat: Az ITS stratégiai céljainak összefüggése a HET komponenseivel

TOP Plusz funkciója és céljai

A program Magyarország kevésbé fejlett régióinak és fejlett régiójának területi alapú fejlesztéseit támogatja, kiemelt figyelmet fordítva a legkevésbé fejlett régiók és elmaradott térségek fejlesztésére.

Az operatív program célja a régiók és megyék fejlettségi pozíciójának javítása, a legkevésbé fejlett megyék és elmaradott térségek területi fejlesztése a kedvezőbb helyzetű térségek pozíciójának erősítése mellett, ennek keretében térségi és helyi fejlesztések:

- a gazdaságélénkítés, munkahelymegőrzés és munkahelyteremtés érdekében,
- a települések élhetőségének javítása, a város-vidék különbségek csökkentése érdekében
- a térségek és települések népességmegtartó képességének erősítése, családvédelem, életminőség javítása érdekében.

TOP Plusz prioritások

Versenyképes megye (ERFA):

- Helyi gazdaságfejlesztés, helyi és térségi turizmus
- Településfejlesztés, települési szolgáltatások, szociális célú
- Városrehabilitáció ERFA elemei
- Helyi és térségi közszolgáltatások

Klímaparát megye (ERFA):

- Önkormányzati energetikai beavatkozások

Területi humán fejlesztések (ESZA):

- Helyi foglalkoztatási együttműködések
- Fenntartható városfejlesztés
- Szociális célú városrehabilitáció ESZA+ elemei

- Közösség, kultúra, szabadidő helyi fejlesztések
- Helyi humán fejlesztések

A TOP Plusz célkitűzése a források legalább 65%-ának a Dél-Dunántúl, Dél-Alföld, Észak-Alföld, Észak-Magyarország régiókba irányítása, ami Pécs számára is kedvező.

Megemlíti a Pécs-Mohács fejlődési tengelyt.

Baranya megyében az ERFA 9. cikk alá tartozó, a fenntartható városfejlesztésben érintett városok Pécs, Mohács, Komló.

TOP Plusz prioritásai Pécs Integrált Településfejlesztési Stratégia	Versenyképes megye	Klímaparát megye	Területi humán fejlesztések
A város gazdasági alapjának újjáépítése	✓	✓	✓
Fenntartható, fejlődő társadalom	✓	✓	✓
Kompakt város	✓	✓	✓
Egészséges, karbonsemleges város	✓	✓	✓

30. táblázat: IVS – ÚSZT célmátrix: az operatív célok – ÚSZT programok kapcsolatrendszere

Az ITS stratégiai céljai és a TOP Plusz prioritásai ugyanazokat a fő célokat hangsúlyozzák. Ezek egy a kor kihívásainak megfelelő összehangolt logikai keretet képeznek.

Modern Városok Program

A Kormány és Pécs MJV által elfogadott megállapodásban rögzítették a város és az egyetem fejlesztési igényeit, a 1316/2015.(V. 21.) Korm. határozat rögzíti a fejlesztési feladatokat:

- Pécs nemzetközi autópálya-hálózatba történő bekapcsolása céljából az M6 autópálya országhatárig történő kivezetését biztosító Bóly-Ivándárda, országhatár közötti szakasz megépítése
- Pécs nemzetközi autópálya-hálózatba történő bekapcsolása céljából az M60 gyorsforgalmi út Pécs-Barcs, országhatár szakasz tervezése, építésének előkészítése, azzal, hogy az előkészítés tegye lehetővé a szakasz két végpontjából történő építésének megkezdését
- A Pécsi Tudományegyetem kapacitásfejlesztése, ami biztosítja a külföldi hallgatók számának bővítését és a kutatási, fejlesztési potenciáljának erősítését
- A városban és környezetében található felhagyott vagy hasznosítatlan ipari rendeltetésű területek, ingatlanok hasznosítása a helyi kis- és középvállalkozások fejlesztése céljából
- Pécs déli új ipari parkjának bővítése és fejlesztése

- Pécsi sportcélú beruházások - egy új multifunkcionális sportcsarnok és uszoda építése, az uszodához kapcsolódó aquapark kialakításával
- A Zsolnay Kulturális Negyed, a Pannon Filharmonikusok és a Kodály Központ hatékonyabb üzemeltetését biztosító új működtetési, fenntartási modell kidolgozása

A célrendszer kapcsolata a Nemzeti Fenntartható Fejlődési Keretstratégia 2012-2024 dokumentummal

„A dokumentum keretet ad, célokat, prioritásokat vázol más döntések előkészítéséhez, hogy a szakpolitikai stratégiákban vagy tervekben olyan cél - eszköz - határidő - pénzügyi forrás rendszert tudjanak megalkotni, ami más szakpolitikai stratégiákkal vagy tervekkel együtt, azokkal összhangban, érdemben tudja szolgálni a fenntarthatósági átmenetet. A Keretstratégia célja egyszersmind, hogy hozzájáruljon egy nemzeti egyetértés kialakulásához a fenntarthatóságról.”

Átfogó célja: „A folytonosan változó társadalmi - humán - gazdasági - természeti külső környezethez való alkalmazkodóképesség feltételeinek biztosítása, az ahhoz szükséges kulturális adaptáció minőségi javítása”

A Keretstratégia célrendszere négy tényező köré csoportosítva vizsgálja a fenntarthatóság kérdését:

- Emberi erőforrás: demográfia, egészség, tudás, társadalmi kohézió
- Társadalmi erőforrások: bizalom, munka, család, a múlt öröksége
- Természeti erőforrások: biodiverzitás, megújuló természeti erőforrások; az embert érő környezeti terhelések csökkentése; nem megújuló természeti erőforrások
- Gazdasági (fizikai) erőforrások: a vállalkozói tőke és az innováció erősítése, a foglalkoztatás bővítése; költségvetési politika; életpálya-finanszírozás

A fenntarthatóság a pécsi célrendszerben kiemelt figyelmet kap, a fenntarthatósági területeket a Keretstratégiától annyiban kezeli eltérően, hogy az emberierőforrás- és társadalmierőforrás-kérdéseket közösen, míg az épített környezetet külön fenntarthatósági területként értelmezi. Ezzel együtt is a fenntarthatóság olyan központi kérdése az ITS-nek, amely kiemelten biztosítja az illeszkedést a Keretstratégiához.

4.2. Belső összefüggések

A célrendszer alapját a fenntartható fejlődés feltételeinek megteremtésére irányuló szándék jelenti. A fenntarthatóság általában horizontális szempontként jelenik a célrendszerekben, ami feltételezi, hogy a fenntarthatóság feltételei alapvetően fennállnak, de fontos, hogy minden területen továbbra is érvényesüljenek, megszilárduljanak.

Pécs esetében a fenntarthatóság kritériumai nem teljesülnek. Levezetésre került, hogy a város folyamatban lévő méretbeli csökkenése a minőségi, szerkezeti tényezőkben is radikális romlást eredményező negatív spirált indíthat el, ezért a város elsőrangú feladata jelen időszakban a fenntarthatósági tényezők megszilárdítása és a fenntartható fejlődés feltételeinek megteremtése. A célrendszer mindazonáltal tartalmaz horizontális szempontokat is, amelyek a fenntarthatóság általános alkotóelemeiként kerültek definiálásra.

A Megalapozó tanulmány a részletes SWOT mellett hasonló részletezettségben tartalmazza az abból levezethető, követendő stratégiai irányokat is, melyek a célrendszer tervezése keretében figyelembevételre kerültek, így állítható, hogy a célrendszer a helyzetelemzésben feltárt összefüggéseken nyugszik, a belső összefüggései megjelenítik a város életének teljességét.

A célrendszer a négy fenntarthatósági szegmens (természeti és épített környezet, társadalom, gazdaság) fenntarthatósági tényezőinek meghatározására és azok fejlesztésére irányul. A célok meghatározása a fenntarthatósági területek és a célok közti kereszthatások következetes számításba vételén alapult a Megalapozó tanulmányban és a Településfejlesztési koncepcióban egyaránt. A teljesség érdekében a projektek elsődlegesen a célrendszerből kerültek levezetésre, a kereszthatások figyelembevétele alapján pedig lehetőség nyílt arra, hogy ez a struktúra úgy kerüljön átcsoportosításra akcióterületi projektek, hálózati projektek, akcióterületen kívül megvalósuló projektek, intézkedés típusú projektek, hogy a kereszthatások figyelembevételel ismert szinergiák érvényre jussanak. Ennek révén koncentráltabb és a megvalósíthatóság szempontjából gyakorlatiasabb rendszer alakult ki, mely világosabban összefüggésbe hozható az operatív programok rendszerével.

A célrendszer teljességre törekvő kibontása következtében a projektek számos nem beruházási jellegű elemet tartalmaznak, amelyek a társadalom, a partnerség és a kormányzás keretében valósítandók meg.

A fenntartható fejlődés belső összefüggései miatt rendkívül fontos, hogy a kijelölt célok döntő része megvalósuljon, s a folyamat a források nyújtotta lehetőségek kiaknázása mellett megtartsa stratégia-vezéreltségét.

A társadalom rossz kilátásai miatt az egészséges és vonzó környezetre kiemelt hangsúlyt kell fektetni, mivel egyrészt a kevés és csökkenő számú munkaképes korú egészsége egyre fontosabb, másrészt erősíti a város megtartó képességét és vonzerejét. Ez a tényező elsősorban az egészség- és minőségtudatos társadalmi rétegre hat, ők pedig egyúttal az a réteg, akikre a tudásigényes gazdaságot építeni lehet. A viszonylag lassú fejlődési eredményekkel járó követő ipartelepítés mellett, amit a gyors munkahelyteremtés igénye indokol, a város problémáinak megoldása főként az innováció-orientált, kreatív tevékenységektől és emberektől várható, ezért erre a társadalmi és gazdasági szegmensre külön figyelmet szükséges fordítani.

A célok és az azok alapján megfogalmazott projektek, köztük a számos nem beruházási típusú beavatkozás egymást támogató rendszert alkot. A projektek egy része program jellegű, ami a város jövőjének gyökeres átalakítási szándékából adódik. Ezek egy része nem valósítható meg a stratégia 2027-ig tartó időhorizontján belül, azonban az eredményesség szempontjából fontos a stratégiai folyamatok elindítása és következetes végig vitele.

5. A STRATÉGIA MEGVALÓSÍTHATÓSÁGÁNAK FŐBB KOCKÁZATAI

Az Integrált Településfejlesztési Stratégia megvalósításának kockázatait a következő pontokban foglaljuk össze.

1. A stratégia megvalósulásának egyik kockázata a demográfiai tényezők alakulása és az általuk kiváltott hatások. A város lakosságának látványosnak mondható csökkenése részben származik a születés és halálozás negatív egyenlegéből, részben pedig az elvándorlás következménye. A KSH előreszámításai szerint a város lakossága 25000 fővel (!) csökken a következő tíz évben optimista-realista megközelítésben. A számszerű csökkenés egyúttal előnytelen összetétel-változást is jelent a GDP-termelő képesség szempontjából. Az intézkedések több oldalról támogatják a lakosságmegtartó képesség erősítését, azonban amennyiben hatásuk jelentős késéssel történő jelentkezése miatt a negatív tendenciák erősödnek fel, a város erősen hanyatló ágba kerülhet, ami a Dél-dunántúli Régió fejlődését is visszavetné, sőt, a Dunántúl nagyobb részén éreztetné hatását. Ezért szerepelnek a programban rövid távú intézkedések is, valamint ezért hangsúlyosak a partnerségi szerepek és a nem beruházási jellegű projektek a stratégiában, azt hangsúlyozandó, hogy a helyzet megváltoztatásához alapvető jelentőségű a szereplők koordinált tevékenysége, a paradigmaváltó gondolkodás és a szemléletváltással szinkronban lévő módszertan és gyakorlat. A lakosságcsökkenés fontosságát kiemeli, hogy a város az elmúlt évtizedek kedvezőtlen tendenciáinak megfordítására törekszik, ehhez magasan képzett munkaerőre van szüksége. A Magyarországon is hatást gyakorló globális trendek is alátámasztják, hogy ennek a munkaerőcsoportnak a létszáma, versenyképessége, kreativitása határozza meg a fejlődést.
2. A város leszálló ágban lévő tendenciáinak a megállítása akkor sem lehetséges egyik napról a másikra, ha azonnal meghoznak minden olyan intézkedést, amely a tendencia megfordítását célozza, mivel a rendszer tehetetlensége még egy ideig mindenképpen a romlás irányában hat. Ezért a bevezetett intézkedéseket követően az első időszak rossz eredményeiből nem szabad azt a következtetést levonni, hogy a stratégia nem megfelelő. A stratégia tartalma, de különösen szemléletmódja mellett ebben az esetben is ki kell tartani, mivel a sikertelenség főként a megkésettséget vagy a nem megfelelő megvalósítást, és nem a rossz irányt tükrözi.
A stratégia aktualizálása során számolni kell azzal, hogy a megalkotáskor szükségesnek deklarált változtatások egy jelentékeny része nem következett be,

bár a megvalósításra kijelölt projektek döntően összhangban állnak a dokumentummal. Az elmaradások halmozódása miatt a fordulat elérésének „ára” ma magasabb, mint a dokumentum elfogadása idején. Néhány Jelentős kockázati kérdés:

- Sikerül-e a fenntartható fejlődés jegyében fordulatot elérni?
- Sikerül-e az időközben erősödött verseny kihívásainak való megfelelés érdekében érdemben javítani a befektetési, fejlesztési, innovációs vonzerőt? (külső és belső)?
- Sikerül-e konzekvensen kitartani a célrendszernek megfelelő célok mellett és sikerül-e a szűkös forrásokat a legnagyobb fejlődési hatást kiváltó projektekre irányítani?

•

3. A városvezetés eddigi döntéshozatali eljárásai különböznek attól, mint amit a stratégia bevezetése megkíván, így a megvalósításhoz szükséges önkormányzati döntéshozatali folyamat bevezetését megfelelően elő kell készíteni az új stratégia bevezetése érdekében, és formalizálni kell az új döntéshozatali eljárást. Ezt a problémát hivatott kezelni a Változásmenedzsmment tárgyú projekt, valamint a SMART CITY alrendszer.

Tekintettel arra, hogy az érvényes Stratégia hét éve alatt nem történtek rendszerszerű lépések a rendszer bevezetése érdekében, fel kell hívni a figyelmet arra a kockázatra, hogy az új rendszerben működő és gyorsulón fejlődő városok száma növekszik, s a kimaradás a lemaradás mértékének exponenciális növekedésével járhat.

4. A Stratégia végigvezeti részletesen az ismert funkcionális területek szerinti elemzéseket (gazdaság, társadalom, épített- és természeti környezet), a kormányzati részekre vonatkozóan azonban csak a stratégia megvalósítása szempontjából lényegi változtatási pontokra ad javaslatot. A kormányzási terület jelentős változtatása nélkül azonban nem lehetséges a megfelelő javulás elérése. Az újszerű megoldásra nyújt keretet a SMART CITY menedzsmment és szervezet bevezetése, mely nagyrészt szakmai- vezetéstechnológiai oldalról közelíti meg a racionális, fejlődés-orientált városirányítást anélkül, hogy annak politikai vetületébe beavatkozna. Továbbá a terület nagyon gyorsan fejlődik, s a piacon elérhető kínálat más-más logika és modulok szerint épül fel, ezért nem célszerű a Stratégiában szereplőnél konkrétabb ajánlásokat tenni. A projektlista nagy számban tartalmaz okos város- megoldásokat. Amennyiben ezek a keretrendszer kialakítását megelőzően kerülnek megvalósításra, a hatékonyság és bevezethetőség terén nehézségek és veszteségek keletkezhetnek. Az első lépés a logikus integrált keretfeltételek megtervezése.
5. A természeti környezettel kapcsolatos feladatrendszer megfelelően felvázolja a kiemelt feladatokat. A hagyományos eljárásrend azonban lehetővé teszi, hogy ennek ellenére a szükséges infrastrukturális beruházásoknál figyelmen kívül hagyják azokat. Szükséges ezért az eljárásoknak a Stratégia szellemében történő formalizálása.
6. A társadalmi – kormányzási – természeti területekkel kapcsolatos feladatok rövidek, célra törőek, azonban szükséges az alapos megtervezésük a

kivitelezésükhöz. Ennek fő oka az, hogy a Stratégia nem nyújthatott teljes körű és pontos megfogalmazást az adott feladatokra vonatkozóan, csak egy értelmezési keretet adhatott. Így továbbra is szükség van azokra a szakemberekre, akik a folyamatot végig tudják kísérni a Stratégia szellemiségét képviselve.

7. A szinergiára a Stratégia készítése során a Tervezők nagy figyelmet fordítottak. Ez a terület azonban annyira új és sok energiát – munkát igényel, hogy ennek megvalósítása nem lehetett teljes. Ezért a projektek közötti összefüggés-rendszerre nagy figyelmet kell mindvégig fordítani a tervezés és a kivitelezés során.
8. A pénzügyi kockázat hangsúlyozottan sokkal kisebb, mint általában ezt jelzik. A Stratégia céljai szempontjából leglényegesebb elemek (kormányzás – társadalom – szellemi munkabefektetést igénylő nagyszámú projekt) nem igényelnek kiemelten jelentős pénzügyi ráfordítást. Így a pénzügyi kockázat abban az esetben nő meg, ha nem a Stratégiának megfelelően, nem elsősorban a kulcs területekre fordítják a pénzügyi eszközöket. Fontos, hogy a fejlesztési szemléletmód középpontjába a szellemi típusú befektetések kerüljenek az építések helyett – nem kibővítve azok szükségességét. Ez a szemléletváltás önmagában jelentősen növeli a fejlesztésekre fordított források hatékonyságát, csökkenti hibás felhasználásuk kockázatát.
9. A gazdasági terület operatív céljai érdekében megfogalmazott feladatok újak és újszerűek a város vezetése számára, így fennáll a veszély, hogy továbbra is elsősorban a nagyvállalatok ide hozatalára koncentrálnak – ami egyébként szükséges elem –, és nem fordítanak kellő figyelmet a helyi erőforrások mobilizálására, fejlesztésére. Figyelemmel arra, hogy a Stratégia bevezetése óta jelentős lépésre nem került sor a helyi vállalkozások fejlődésének elősegítése terén, az aktualizálás jelentős beavatkozásokat jelenít meg a projektlistában, melyek nem kevésbé fontosak, foglalkoztatási képességük és hatékonyságuk sem gyengébb, mint a kívülről betelepülőké. Fontos a helyi vállalkozások fejlődését szolgáló fejlesztések prioritásként való kezelése.
10. Előkészületek vannak folyamatban olyan kormányzati fejlesztésekkel kapcsolatban, melyekről még nincs megfelelő információ. Az önkormányzat irányítási környezetében felhasználható források nagyságrendje és belső jogcímmegoszlása sem ismert. A stratégia azt az elvet követi, hogy a rendelkezésre álló külső információkat figyelembe veszi, azonban elsősorban a város saját kompetenciáira, erőforrásaira épített projekteket tartalmaz. Konkrét kormányzati döntések a projektstruktúrát befolyásolhatják. A stratégia tartalmaz olyan elemeket, amelyek szükségessé tehetnek kormányzati hozzájárulást. Abban az esetben, ha a források és a forrásigény közt jelentős az eltérés, a stratégia belső összefüggései megmaradnak, de a város más nagyvárosokhoz mért lemaradása tovább fokozódhat.

11. A már folyamatban lévő, fizikai jellegű (épített környezet, infrastrukturális beruházások) a pénzügyi kapacitások olyan jellegű lekötésével járhatnak, hogy nem marad megfelelő mennyiségű tőke (Stratégiai költségvetés) a Stratégia megvalósítására. Kerülni kell a potenciális forráskeretek beruházási túlterhelését és a beruházások költségigényének alulbecslését.

6. A MEGVALÓSÍTÁS ESZKÖZEI ÉS NYOMON KÖVETÉSE

6.1. A célok elérését szolgáló fejlesztési és nem beruházási jellegű önkormányzati tevékenységek

A Településfejlesztési koncepció és a Településfejlesztési stratégia céljai, projektjei a várost irányító önkormányzat és az általa közvetlenül felügyelt és befolyásolható intézményrendszer és vállalkozási rendszer tevékenysége révén valósul meg. A Koncepció és a stratégia egyaránt úgy épül fel, hogy az intézkedések egy része ezen a körön túl további intézmények, vállalkozások és a lakossági- civil szféra közreműködését, egyes esetekben tevékeny részvételét kívánja meg.

Az ún. intézkedési típusú projektek:

- a) kiegészítik a fejlesztési projektek körét, ez által kedvező körülményeket teremtenek azok megvalósulására, valamint önállóan segítik a célok megvalósulását
- b) olyan integrált, komplex, szabályozott folyamatokon alapuló városműködést biztosítanak, amelyek
 - önmagukban is garantálják a város egyes fontos célok érdekében történő működését,
 - olyan további fejlesztéseket, innovatív megoldásokat generálnak, amelyek folyamatba építetten javítják a városműködés eredményességét és hatékonyságát
 - képesek a legújabb innovációs eredmények azonosítására és a folyamatokba való integrálására
- c) biztosítják, hogy a város működését és fejlődését alapvetően meghatározó partneri kör intézményesítetten és hatékonyan, kölcsönös előnyök alapján együttműködjön, egyeztesse stratégiáit és tevékenységét.

Az Intézkedés típusú projektek köre a városüzemeltetésen kívüli intézkedések körét, így a helyi gazdaság erősítését, a város és a városkörnyék együttműködését, a hatékony vagyongazdálkodást, a helyi társadalommal való együttműködés hatékonnyá tételét szolgálja.

A Smart City (okos, intelligens város) program nem képez külön városstratégiát, hanem az elkészült Településfejlesztési Koncepció és az Integrált Településfejlesztési Stratégia (ITS) kereteibe illesztve kerül megvalósításra, mint szemlélet, a horizontális célokkal összefüggésben álló szempont, valamint mint módszer, amely megjelenik projektek formájában is. A stratégiában a Smart City modell főként az intelligens

városműködés rendszerét tartalmazza, ezért a hatékony és fejlődő város kialakítását célzó projektek kerültek ebbe a kategóriába. A model részletesen bemutatásra kerül a településfejlesztési koncepcióban.

6.1.1. Intézkedés típusú projektek bemutatása

PROJEKT SZÁMA	PROJEKT TÁRGYA, TARTALMA	Indikatív forrás megjelölés	Illeszkedés a stratégiai célokhoz
	Az önkormányzati adópolitika átalakítása gazdaságfejlesztési szempontú, vállalkozásbarát adópolitikává		
	Vállalkozás-barát adminisztráció irányába történő elmozdulás Foglalkoztatási szempontú, patrióta helyi adópolitika kidolgozása és megvalósítása Zöld megoldások gazdasági ösztönzése	TOP PLUSZ, saját forrás	Kompakt város
	A város gazdaságának meghatározó szereplőivel való önkormányzati együttműködés intézményesítése		
	Rendszeres egyeztető fórum a pécsi gazdaság meghatározó szereplőivel (virilisták) Rendszeres egyeztető fórum a Kamarával, a PTE-vel városfejlesztési, városüzemeltetési, kutatás-fejlesztési, vállalkozás-fejlesztési, foglalkoztatási, városképviselési stb. ügyekben	TOP PLUSZ, saját forrás	Kompakt város
F3.1.	A helyi termékek felhasználási arányának a növelése a városi közszolgáltatásokban		
	A helyi termékek előnyben részesítése az önkormányzati és a városi közszolgáltatók beszerzéseiben (pl. közétkeztetés)	TOP PLUSZ, saját forrás	A város gazdasági alapjának újjáépítése
F3.2.	Patrióta beszerzési gyakorlat meghonosítása		
	A Kbt. által meghatározott keretek közt a helyi vállalkozások preferálása az önkormányzati beszerzésekben Helyi vállalkozások ajánlati konzorciumokba szervezésének támogatása A város nagyobb értékű beszerzéseinek való ajánlattétel lehetőségének megteremtése érdekében (építőipar)	TOP PLUSZ, saját forrás	A város gazdasági alapjának újjáépítése
F3.3.	Város-városkörnyék termelési célú együttműködésének kialakítása, erősítése		
	A várostérség termelői kapacitásainak a felmérése A várostérség energetikai kapacitásainak felmérése (agrárbázisú megújuló energiaforrások) CLLD-típusú együttműködések kialakításának támogatása	TOP PLUSZ, saját forrás	A város gazdasági alapjának újjáépítése
F3.4.	A helyi termékek piacra jutásának elősegítése, piacszervezési tevékenység		
	A város- és városkörnyék termelői kínálatának felmérése Helyi piacok szervezése, a szükséges infrastruktúra és promóciós tevékenység biztosítása Mentorálás, facilitálás, tanácsadói programok	TOP PLUSZ, saját forrás	A város gazdasági alapjának újjáépítése

PROJEKT SZÁMA	PROJEKT TÁRGYA, TARTALMA	Indikatív forrás megjelölés	Illeszkedés a stratégiai célokhoz
	Az önkormányzati vagyonnal való aktív vagyongazdálkodás rendszerének kialakítása (SZIT)		
	Ingatlan-kataszter elkészítése megfelelő tér-informatikai bázison Az elkészült kataszter összevetése a város meghatározó ingatlan tulajdonosainak adatbázisával (Magyar Állam, PTE), integrált ingatlanhasznosítási stratégia készítése Az integrált ingatlan-hasznosítási stratégia alapján a saját erőforrásból fejlesztendő ingatlanok körének meghatározása -SZIT létrehozása, a fejlesztéshez szükséges források biztosítása Önkormányzati bérlakások felmérése, a műszaki üzemeltetés átadása a Polgármesteri Hivataltól a Biokom Nonprofit Kft-nek	TOP PLUSZ, saját forrás	A város gazdasági alapjának újjáépítése
	A társadalmi részvétel fokozása a város fejlesztését szolgáló tervek készítése és megvalósítása terén - Közösségi tervezés		
	A stratégia megvalósításának egyes elemei igénylik a lakosság tájékoztatását, a városfejlesztési célok megismerését és a megvalósításban való részvételt. A stratégiai projektek megvalósítását szolgáló helyszíni tervezés során az ott lakók véleményének, szükségleteinek megismerése, valamint a tervek és azok hatásainak megismertetése, a megfelelő kommunikáció vezet a fejlesztések lakossági támogatásához. Az intelligens város célok eléréséhez szükséges a helyi közösségek, civil szervezetek figyelmének az ezzel kapcsolatos témákra való ráirányítása.	TOP PLUSZ, saját forrás	Fenntartható, fejlődő társadalom
	KKV tőkealap létrehozása		
	Cél a kisebb vállalkozások számára is elérhető tőkealap létrehozása, amely a piaci feltételeknél sokkal kedvezőbben nyújt tőkét, kiemelten a koronavírus okozta hosszabb távú gazdasági károk enyhítésére, a K+F+I kapacitás növelésére.	MFB Invest ,Focus Ventures, GINOP Plusz	A város gazdasági alapjának újjáépítése
	Komplex pécsi befektetésösztönzési program		
	Már középtávon különösen indokolt, hogy létrejöjjön egy olyan egységes városimázs és befektetés-ösztönzési koncepció, melyekre alapozottan elkészülnek hatékony marketing és ösztönző eszközök a befektetők Pécsre vonzása érdekében.	TOP Plusz	A város gazdasági alapjának újjáépítése
	Digitális Pécs		

PROJEKT SZÁMA	PROJEKT TÁRGYA, TARTALMA	Indikatív forrás megjelölés	Illeszkedés a stratégiai célokhoz
	Tervezett beavatkozások • A jelenlegi munkamódszerek, munkafolyamatok átalakítása, egyszerűsítése, elektronizálása (automatizmusok rendszerbe építése, folyamatok elektronizálása, papírmentessé tétele) • Honlapfejlesztés, elérhetőség javítása • Új, illetve átalakított folyamatok betanítása a helyi közigazgatás állományának • Szükségessé váló szervezetfejlesztések végrehajtása	DIMOP Plusz	Kompakt város
	PMJVÖ Polgármesteri Hivatala és szervezeti egységeinek eszközmodernizációja		
	Tervezett beavatkozások: • asztali számítógépek beszerzése (utolsó beszerzés 2019-ban) • szerver beszerzés (legújabb szerver 3, a legöregebb 7 éves) • Adattárolók beszerzése (utolsó beszerzés 2018-ban) Mentési rendszer modernizációja, hosszútávú adat megőrzés érdekében szalagos mentési megoldás	DIMOP Plusz	Kompakt város
	Pécsi Borvidék és Villányi Borvidék kapcsolatának fejlesztése		
	Alapcél, hogy a baranyai borvidékek ne egymás versenytársai, hanem kiegészítő partnerei legyenek. Ennek több feltétele is van: a két borvidék közötti elérhetőség javítása közútfejlesztéssel, a közös termék- és szolgáltatásértékesítés erősítése	Top Plusz	A város gazdasági alapjának újjáépítése
	Mindenki pécsi akar lenni		

PROJEKT SZÁMA	PROJEKT TÁRGYA, TARTALMA	Indikatív forrás megjelölés	Illeszkedés a stratégiai célokhoz
	Jó itt lenni nagykövetek: városlakók (híres és átlagemberek) kedvezményes városismereti túrán vehetnek részt és élményprogramokon is. Feltétel egy poszt közösségi felületen - urban influencerek: Pécsi kedvelt arcok posztoljanak, cserébe a város megjelenteti a honlapján, közösségi oldalain, hogy milyen ügyet képvisel - Influencerek Pécsre hozatala: meglepetés utak szomszéd országokból (ha már lehet) - a turisztikai szezonon kívül, amikor amúgy is üresen állnak a házak, berendezni egy úgynevezett bloggerházat, bloggernyarálót. A meghívott bloggerek úgy választanánk ki, hogy minél szélesebb körű témákat fedjenek le, így nagyon változatos tartalmak szülessenek (nem study tour)	TOP Plusz, GINOP Plusz, saját forrás	A város gazdasági alapjának újjáépítése Fenntartható, fejlődő társadalom
	Intelligens városi energiamenedzsment és térinformatikai rendszer kialakítása – csapadékvíz, szennyvíz, ivóvíz, zöld, kék és szürke infrastruktúra térinformatikai fejlesztések		
	A települési csapadékvizekkel való gazdálkodás, a kék, zöld és szürke infrastruktúra nyilvántartása megvalósításának előfeltétele a térinformatikai adatbázis és modell felépítése. Végül akár 3 dimenziós, illetve kiterjesztett valóság szerinti ábrázolás is támogatná a tervezést, illetve az infrastruktúra hálózat fizikai fenntartását.	TOP Plusz, GINOP Plusz	A város gazdasági alapjának újjáépítése Kompakt város
	A felsőoktatás és a szakképzés gazdaságfejlesztési szempontú struktúraváltásának kezdeményezése és támogatása, valamint a képzési szintek összhangjának megteremtése		

PROJEKT SZÁMA	PROJEKT TÁRGYA, TARTALMA	Indikatív forrás megjelölés	Illeszkedés a stratégiai célokhoz
	A pályaaorientáció hatékonyságának növelése A gazdaságfejlesztés munkaerő-igényének kielégítése, a pályaelhagyók számának csökkentése, az álláskeresők számának csökkentése és az elvándorlás visszaszorítása érdekében szemléletváltást kell elérni a pályaválasztás terén. El kell érni, hogy növekedjen a város stratégiai ágazataihoz tartozó műszaki szakmák ismertsége és presztízse, és növekedjen az ezekre jelentkezők aránya. A PTE intenzív támogatása a hallgatói létszámok szinten tartásában, bővítésében A PTE érdekérvényesítő képességének formális és informális támogatása A város marketing kiadványaiban a PTE hangsúlyos szerepeltetése A PTE segítése a hallgatói akvizícióban a város külföldi kapcsolatrendszerére támaszkodva A felsőfokú műszaki képzés stratégia- és piacközpontú fejlesztése A PTE a város és a térség stratégiai fejlesztési igényeihez és az általános hazai szakemberigényekhez igazítja képzési struktúráját (ideértve az idegen nyelvek oktatását is), javítja a piaci igényekre való gyors reagálás képességét. Koordinálja a teljes szakképzési struktúra szintjeinek összehangolását. A középfokú szakképzés stratégia- és piacközpontú fejlesztése A középfokú szakképzés rendszerét úgy kell átalakítani, hogy a képzési szintek egymásra épülése biztosított legyen, s az egyes képzési szintekről kibocsátott szakemberek száma, elméleti és gyakorlati ismeretei megfeleljenek a stratégiai fejlesztés tárgyát képező ágazatokban várható piaci igényeknek. A képzési szintek összehangolás keretébe kell illeszteni a felsőfokú szakképzés ("FSZ" képzés) piackonform megoldását.	EFOP Plusz, magán tőke,	A város gazdasági alapjának újjáépítése Fenntartható, fejlődő társadalom
	Nemzetközi Egyetemi Szolgáltatóközpont létrehozása		

PROJEKT SZÁMA	PROJEKT TÁRGYA, TARTALMA	Indikatív forrás megjelölés	Illeszkedés a stratégiai célokhoz
	A PTE hallgatói összetételében folyamatosan nő a külföldi hallgatók súlya, s az egyetem stratégiai céljai közt létszámuk erőteljes növekedése szerepel. A külföldi hallgatók döntő többsége nyelv- és országismeret nélkül érkezik Pécsre, így az ideiglenesen Magyarországon tartózkodásukkal és az egyetemi élettel kapcsolatos számtalan ügy elintézése, valamint az anyaországokkal való kapcsolattartás jelentős ügyintézési és egyéb (személyes) támogatást tesz szükségessé részükre, melynek az intézményrendszerét és infrastruktúráját meg kell teremteni.	EFOP Plusz, magán tőke,	A város gazdasági alapjának újjáépítése Fenntartható, fejlődő társadalom
	A foglalkoztathatóság javítására irányuló intézkedések rendszerbe szervezése és fejlesztése		

PROJEKT SZÁMA	PROJEKT TÁRGYA, TARTALMA	Indikatív forrás megjelölés	Illeszkedés a stratégiai célokhoz
	A foglalkoztathatóságot rövid távon javító, a munkaerő-kínálat és a kereslet összhangját javító képzések szervezése A munkaerőpiacról kiszorultak képzése, továbbképzése, átképzése a másodlagos és/vagy az első munkaerőpiacra való alkalmasság megszerzése érdekében Másodlagos foglalkoztatási formák (közmunka, szociális foglalkoztatás, nonprofit szféra, családi foglalkoztatás, atipikus foglalkoztatási formák) körének bővítése A városi közmunkaprogramok és a szociális foglalkoztatás fejlesztése, eszközökkel és hatékony munkaszervezéssel való támogatása: közmunka eszközpark fejlesztése, közmunka irányítás, munkaszervezési gyakorlatok fejlesztése. A másodlagos foglalkoztatási formák keretében is kitüntetett cél a tartós foglalkoztatásra való alkalmassá válás és a tartós foglalkoztatást lehetővé tevő foglalkoztatási keretek megteremtése. A társadalmi felemelkedés segítését és a munkaerő-piaci kompetenciák fejlesztését szolgáló kiemelt kísérleti nagyprojekt A város társadalmi-gazdasági fenntarthatóságának megalapozása a családok és a gyermekek komplex támogatása révén: • gyermekellátás • családgondozás • oktatás • felnőttképzés • kulturális szolgáltatások, közösségfejlesztés • kommunikáció komplex fejlesztési modelljének kidolgozása és megvalósítása.	TOP Plusz, magán tőke, állami forrás	A város gazdasági alapjának újjáépítése Fenntartható, fejlődő társadalom
	Térségi gazdaságfejlesztést szolgáló, foglalkoztatást segítő intézkedések		

	A város és vonzáskörzete erőforrásainak felmérése és a bennük rejlő innovációs potenciál K+F+I alapú, innovációs és hatékonyságnövelési célú hasznosítási programjának kidolgozása A Kék Gazdaság újraiparosítást megvalósító módszere alapján fel kell tárni az összes – fizikai és nem fizikai – erőforrást, ami helyben rendelkezésre áll. Ezekből kell kialakítani működőképes üzleti modelleket. Ehhez szükséges a város és vonzás körzete erőforrásainak felmérése és a bennük rejlő innovációs potenciál K+F+I programjának kidolgozása. Vállalkozások támogatása/koordinálása az uniós források elnyerésében és felhasználásában A város iparterületein fejlesztéseket tervező KKV-k projektelképzeléseinek támogatása. Vállalkozások számára fejlesztési forrásokat biztosító pénzügyi alap létrehozása Vissz- és nem visszterhes fejlesztési források biztosítása foglalkoztatás-növelési, energiahatékonysági, vagy helyi termék fókusszal A város ipari parkjaiba betelepülő vállalkozások foglalkoztatási szempontú támogatása pl. önerő-támogatás formájában A fejlesztéspolitikai intézményrendszerben működő városi és térségi szereplők feladatainak összehangolása, az együttműködés intézményesítése A PVF-Zrt eddigi stratégiai és operatív fejlesztéspolitikai szerepének megerősítése, tevékenységének bővítése a SZIT fejlesztési feladatainak, a befektetés-akvizíció feladatainak és a pénzügyi alapok szakmai gondozásának az ellátásával. Befektetés-akvizíciós szervezet létrehozása, gazdasági marketing, lobby- tevékenység erősítése Befektetés-akvizíciós szervezet létrehozása (Kabinet, PVF NZrt, Pécs Holding, valamint a BMÖ és a PBKIK, saját erőforrásokkal, professzionális kiadványok és honlap készítése, folyamatos jelenlét a nemzetközi befektetési vásárokon		
--	--	--	--

PROJEKT SZÁMA	PROJEKT TÁRGYA, TARTALMA	Indikatív forrás megjelölés	Illeszkedés a stratégiai célokhoz
	Megyei szintű turisztikai desztináció összeszervezése és pozicionálása közös TDM szervezet kialakításával, elsősorban a meglévő attrakciók fejlesztésével		
	- Desztináció-marketing megvalósítása Komplex (élmény alapú és tematikus) turisztikai termékek kifejlesztése a tartózkodási idő meghosszabbítása érdekében - A PTE turisztikai képzési vonalának megerősítése a PBMK gyakorlati támogatásával pécsi helyszíneken, a Közgazdaságtudományi Kar szakmai integrátori szerepével - A beutaztató turizmus támogatása, különös tekintettel a konferencia és üzleti turizmusra - A pécsi múzeumok konszolidálása, szolgáltatásaik megújítása a Pécs2010-program fejlesztéseinek kiegészítése érdekében Wellness szolgáltatásokat is kínáló hotel megvalósításának a támogatása a pécsi kulturális negyed környezetében	TOP Plusz, GINOP Plusz, magán tőke	A város gazdasági alapjának újjáépítése
	A közösségek fejlődését és működését támogató "inkubációs" jellegű tevékenységek rendszerszerű megvalósítása		
	A civil szervezetek működésének támogatása pályázatok, capacity building, infrastruktúra, és igény szerint testre szabott, folyamatos tanácsadás segítségével	EFOP Plusz, saját forrás, állami forrás	Fenntartható, fejlődő társadalom
	A szervező és informáló társadalmi nyilvánosság fejlesztése erre alkalmas médiamix fejlesztése, működtetése		
	A helyi társadalom számára a megfelelő - szervező és informáló - társadalmi nyilvánosságot biztosító médiamix kialakítása, tartalomfejlesztés, a kommunikációs tevékenység folyamatos fenntartása	saját forrás, állami forrás	Fenntartható, fejlődő társadalom
	Helyi értékvédelmi program		
	Műemlékileg és helyileg védett épületek megóvásának, megújításának és hasznosításának célzott programja (incl. ipari műemlékek)	TOP Plusz, saját forrás, állami forrás	Kompakt város
	Intelligens városi energiamenedzsment és térinformatikai rendszer kialakítása		
	Járat optimalizálás, városi energiamenedzsment és térinformatikai rendszer kialakítása, intelligens közvilágítás kialakítása az élhetőbb és minőségibb város kialakítása érdekében	TOP Plusz, GINOP Plusz	A város gazdasági alapjának újjáépítése Kompakt város
	Intelligens városi energiamenedzsment és térinformatikai rendszer kialakítása – csapadékvíz, szennyvíz, ivóvíz, zöld, kék és szürke infrastruktúra térinformatikai fejlesztések		

PROJEKT SZÁMA	PROJEKT TÁRGYA, TARTALMA	Indikatív forrás megjelölés	Illeszkedés a stratégiai célokhoz
	A településen keletkező csapadékvizekkel való gazdálkodás megélhetést biztosíthat, továbbá a városi klíma javítását és a kék és zöld infrastruktúra fenntarthatóságát eredményezi, melyek megvalósításának előfeltétele a térinformatikai adatbázis és modell felépítése. Olyan térinformatikai rendszer kialakításáról van szó, amely megkönnyítené az egész várost felölelő csapadékvíz elvezetéshez és kezeléshez, víz- és szennyvízkezeléshez kapcsolódó feladatok tervezését és elvégzését.		
	Foglalkoztatási együttműködések a foglalkoztatás bővítése céljából - Pécs Paktum III.		
	A rászoruló társadalmi csoportok szektorközi együttműködésben megvalósuló munkaerőpiaci támogatása a jövőben is fontos, Pécs ezt folytatni kívánja.	Top Plusz, állami forrás	Fenntartható, fejlődő társadalom
	Önkéntesség népszerűsítése, „platformot a civileknek”		
	Cél egy komplex „városi civil központ” kialakítása, ahol a pécsi civil szervezeteknek több szolgáltatás igénybevételére lenne lehetőségük. Ilyen szolgáltatások lennének többek között a komplex pályázati-fejlesztési tanácsadás és menedzsment, a rendezvényeikhez kapcsolódó kedvezményes bérleti díjú helyszín biztosítása, kedvezményes irodabérlet biztosítása és az irodatechnikai eszközök rendelkezésre bocsátása.	Top Plusz, állami forrás, saját forrás, magán tőke	Fenntartható, fejlődő társadalom
	A SMART CITY célú városmenedzsment szervezeti és technikai feltételeinek kialakítása		
	A stratégiai és operatív tevékenységek közti munkamegosztás kialakítása. Munkaszervezet és munkakörök kialakítása A főépítési, főkertési és infrastruktúrát felügyelő főmérnöki munkakörök fejlesztése, a városfejlesztés és tervezés hátterének kialakítása az önkormányzat keretein belül. Mobilitásközpont kialakítása A tervezés és a vezetés összhangjának biztosítása - Koordináció - A „városko(o)rmanyzás” (koordinatív kormányzás) és a tervezés összhangjának megteremtése	állami forrás, saját forrás,	Kompakt város
	Vezető stakeholderek platformja		

PROJEKT SZÁMA	PROJEKT TÁRGYA, TARTALMA	Indikatív forrás megjelölés	Illeszkedés a stratégiai célokhoz
	Azon partnerek rendszeres és szabályozott (intézményesített) együttműködése, akik meghatározó szerepet játszanak a város céljainak elérésében, s együttműködésük ebből a szempontból kulcskérdés. Célja a kölcsönös együttműködési érdekek megfogalmazása, ezek konkrét projektek, intézkedések terén való érvényesítése, a stratégiák, a külső partnerségi viszonyok, az egyedi intézkedések és az információs-kommunikációs-működési területeken végzett tevékenységek összehangolása, optimális erőforrás-gazdálkodáson alapuló dinamikus fejlődés elérése. A kölcsönös érdekek alapja, hogy a város stratégiai dokumentumai az egész városműködésre vonatkozóan határoznak meg célokat és feladatokat, nem húzzák meg azok határát az Önkormányzat közvetlen kompetencia-határai mentén, ezért széles stakeholderi kört érintenek.	állami forrás, saját forrás,	Kompakt város
	Egy közös városi adatbázis létrehozása		
	A közös városi adatbázis a stakeholderi platform eredményes működéséhez, a tevékenysége összehangolásához szükséges információs háttér kialakítása. Az adatbázis a közvetlen városüzemeltetési adatokon kívül a fejlődéshez, az innovációhoz, K+F+I tevékenységhez szükséges adatbázisokat is integrálja (tudományos művek, eredmények, tanulmányok, szabadalmak, szellemi termékek, szakdolgozatok, fejlesztési tervek., város által finanszírozott dokumentumok, stb.)	állami forrás, saját forrás,	Kompakt város
	KOMPLEX MONITORING RENDSZER KIFEJLESZTÉSE		

PROJEKT SZÁMA	PROJEKT TÁRGYA, TARTALMA	Indikatív forrás megjelölés	Illeszkedés a stratégiai célokhoz
	- Társadalom-monitoring és a társadalom-fejlesztést támogató tervezési rendszer kidolgozása - Környezeti monitoring rendszer és a környezet fejlesztést támogató tervezési rendszer kidolgozása - Gazdasági monitoring rendszer és a gazdaságfejlesztést támogató tervezési rendszer kidolgozása Folyamatok: - Adatbázis létrehozása - Az adatgyűjtés, adatfelvétel, rendszeres és eseti kutatások, modellezések rendjének kidolgozása - Az indikátorok azonosítása, induló és cél-állapotuk meghatározása és követésük - Az elemzés, értékelés, jelentéskészítés, tervezés, döntés-előkészítési javaslatkészítés rendje - A tervek, jelentések, tervek, döntés-előkészítési javaslatok kidolgozása	állami forrás, saját forrás,	Kompakt város
	Térinformatikai rendszer létrehozása és működtetése		
	Komplex informatikai rendszer kiépítése, műszaki, üzemeltetési, pénzügyi, tulajdoni, és beavatkozási (tervezési) adatokkal való feltöltése	állami forrás, saját forrás,	Kompakt város
	Térfigyelő kamerarendszer fejlesztése a város egész területén		
	A térfigyelő kamerarendszer több célú adatfelvételi rendszerként funkcionálhat. Elsősorban hagyományos közbiztonsági funkciókat teljesít, de felhasználható lenne pl. a térhasználati, közlekedési, társadalmi jellemzők megfigyelésére.	állami forrás, saját forrás,	Kompakt város
	A PTE tudásbázisának, innovációs kapacitásainak reálgazdaságba való tudatos integrálása		
	A PTE bázisán létrejött spin-off és start-up vállalkozások támogatása, Üzlet- és Vállalkozásfejlesztési Központ létrehozása A reálgazdaság fejlesztéséhez igazodó kutatási és képzési profilok kialakítása és megerősítése a PTE-n.	állami forrás, saját forrás,	Kompakt város
	A városkörnyék ásványvagyonának hasznosíthatósági értékelése a város fenntartható fejlődés szempontjából (különös tekintettel a szén- és uránvagyonra), és a bennük rejlő innovációs potenciál K+F+I programjának kidolgozása		

PROJEKT SZÁMA	PROJEKT TÁRGYA, TARTALMA	Indikatív forrás megjelölés	Illeszkedés a stratégiai célokhoz
	- A ásványvagyon mennyiségének, minőségének, kitermelési lehetőségeinek megismerése - Az ásványvagyon Pécs és Baranya szempontjából optimális hasznosítási lehetőségei környezeti, társadalmi és gazdasági hatásainak vizsgálata és a fenntartható fejlődés kritériumainak való megfeleltetése - A hasznosítást elősegítő K+F+I programok elindítása	saját forrás, állami forrás	A város gazdasági alapjának újjáépítése Egészséges, karbonsemleges város
	A város klímaváltozással szembeni sebezhetőségének vizsgálata		
	Pécs városklíma-modelljének elkészítése, majd a város klímaváltozással szembeni sebezhetőségének vizsgálata az egyes városrészek épített környezeti valamint, természeti adottságainak figyelembevételével.	saját forrás, állami forrás	kompakt város
	Közös energiatervezési rendszer kialakítása		
	Városi szinten létrejön az a koordináló szervezet, amely az energiastratégiaának megfelelő operatív célokat, akcióterveket egységes eszközként kezeli, a városban folyó projektekkel tisztában van, mindegyiknek ismeri a helyét és szerepét. Egyesíti az energiaszektor stakeholdereit, számukra információt szolgáltat azért, hogy elkerülje a város a párhuzamos beruházásokat, fejlesztéseket, és minden egyes újabb projekt a nagy egész rendszer hasznos elemeként kerüljön megvalósításra. A város a hozzájárulását az ilyen módon tervezett projektekhez adja, biztosítva ezzel a rendszerszintű építkezést. Előnyként azt kínálja fel, hogy az ilyen módon előállt tudásbázisból részesedhetnek azok, akik a stratégia mentén kívánnak dolgozni és ezt megkönnyíti számukra a koordináló szervezet. A koordináló szervezet szoros együttműködésben van a megye hasonló típusú, hasonló szerepet betöltő szervezetével, és így a város és a közvetlen vonzáskörzete összehangoltan képes fejleszteni az együttes energiastratégiáját. A koordináló szervezet törekszik arra, hogy a decentralizált rendszerek kiépítése érdekében, a stratégiaának megfelelően alakítsa ki a szabályozórendszert, még akkor is, ha az nem illeszkedik az országos rendszerhez.	saját forrás, állami forrás	kompakt város
	Levegőtisztaság monitorozása és javítását szolgáló intézkedési terv kidolgozása		

PROJEKT SZÁMA	PROJEKT TÁRGYA, TARTALMA	Indikatív forrás megjelölés	Illeszkedés a stratégiai célokhoz
	Monitoring rendszer fenntartása, forgalomtechnikai változások bevezetése, gyalogos és kerékpáros forgalom arányának a növelése, a városkörnyéki mezőgazdasági területeken az erdők és gyepek arányának növelése	saját forrás, állami forrás	kompakt város
	A zajszenyezés monitorozása és csökkentésének intézkedési terve		
	Zajszenyezés monitorozása, a kapott adatok feldolgozása, egységes szerkezetbe foglalása, az adatok széles körű hozzáférhetőségének biztosítása	saját forrás, állami forrás	kompakt város
	A város zöld- és kékfelületi rendszerének megújítását szolgáló komplex rendszerterv elkészítése		
	A zöld-és kékfelületi rendszer átalakítása, fejlesztése méreteinél és költségvonzatánál fogva több részletben valósítható meg, részben az akcióterületekhez kötötten, részben azokon kívüli egységekként. A rendszer összehangolt, integrált hatása és az egyenletes hozzáférés érdekében a terveket városi szinten, egy rendszerként kell megtervezni és megvalósításának ütemezését a városrész-fejlesztési akciók ütemezéséhez igazítani.	saját forrás, állami forrás	kompakt város
	Városi fényszennyezési térkép elkészítése		
	Fényszennyezés térkép készítése	saját forrás, állami forrás	kompakt város
	Egészségvédelmi program		
	Az egészségfejlesztési tervezés célja, hogy a helyi szakpolitikai koncepciók, stratégiák, és középtávú tervek készítése és megvalósítása során az egészségvédelmi szempontok prioritásként érvényesülhessenek, és így már a döntés-előkészítés szakaszában ráirányuljon a döntéshozói figyelem a tervezett döntések potenciális egészséghatásaira. Az egészségfejlesztési terv kidolgozása az egészségképre alapozódik. Az egészségkép adatainak és információinak felhasználása megteremti a lehetőséget egyrészt a feltárt problématerületeken történő cselekvés kezdeményezéséhez, másrészt a hatékony beavatkozásokhoz szükséges további kutatásokat generálhat.	saját forrás, állami forrás	Fenntartható, fejlődő társadalom
	Komplex fenntarthatósági kritériumrendszer kidolgozása		

PROJEKT SZÁMA	PROJEKT TÁRGYA, TARTALMA	Indikatív forrás megjelölés	Illeszkedés a stratégiai célokhoz
	Az építési engedélyek, fejlesztések támogatásának elbírálásához szükség van egy kritériumrendszer kidolgozására, amely alapján objektív városi álláspontot lehet kialakítani. A szempontrendszer elősegíti a potenciális befektetői kör kiválasztását, a fejlesztési szándékokról való előzetes állásfoglalást, mivel a rendszer révén a fejlesztés sokoldalú hatásának (épített és természeti környezetre, foglalkoztatásra, közlekedésre, kultúrára, jövedelmekre gyakorolt hatás, preferált ágazathoz tartozás, stb.) mérlegelése előzetesen elvégezhető úgy a befektetni szándékozó, mint a város által. A kritériumrendszer alapját képezheti olyan helyi ösztönző rendszer kialakítása is, amely elősegíti a stratégiának megfelelő gazdasági szerkezet kialakítását.		Egészséges, karbonsemleges város
	Változásmenedzsment		
	A Településfejlesztési koncepció és az ITS a város jelenlegi működéséhez képest szellemében és a gyakorlatában paradigmaváltás értékű fordulatokat tartalmaz. A hanyatló folyamatok megfordítása, új vezetési és működési szellemiség és módszertan nem vezethető be sikeresen, ha nem kerül kidolgozásra és megvalósításra egy professzionális átvezetési és váltási program. A változásmenedzsment elméletének s professzionális alkalmazásának relevanciáját megalapozza, hogy a változások időkeretét a negatív folyamatok intenzitása és a változások hatékony finanszírozásához rendelkezésre álló középtávú EU-tervezési ciklus erősen behatárolja.	saját forrás	Kompakt város
	A vízgazdálkodáshoz kapcsolódó intelligens diagnosztika és monitoring fejlesztése Pécssett		
	A vízgazdálkodáshoz kapcsolódó intelligens diagnosztika és monitoring fejlesztése Pécssett	TOP Plusz, KEHOP Plusz	Kompakt város
	Okos megoldások alkalmazása a hulladékgazdálkodásban és városüzemeltetésben		
	Okos hulladéktároló edények beszerzése, Hulladék szállító járművek "okosítása", Okos közlekedési, forgalomirányító lámpák, okos parkolási program továbbfejlesztése és kiterjesztése a városban, geotermikus feltáró vizsgálatok folytatása, további önkormányzati és lakossági hasznosulással járó beruházások megvalósítása a szolgáltatási színvonal és kapacitás növelése érdekében.	TOP Plusz, KEHOP Plusz	A város gazdasági alapjának újjáépítése Kompakt város
	Fejlesztésekhez kapcsolódó humánkapacitás képzése a BÍOKOM Nkft.-nél	GINOP Plusz	A város gazdasági alapjának újjáépítése

PROJEKT SZÁMA	PROJEKT TÁRGYA, TARTALMA	Indikatív forrás megjelölés	Illeszkedés a stratégiai célokhoz
	Meglévő és jövőbeni munkavállalók képzése a fejlesztési tervekhez igazítva.		
	KÖZ-HÁLÓ		
	Megerősített intézményi és szociális háló a családok számára komponenshez: 1. Pécssett jelentős mértékű a szegregálódott területek nagysága, ezek lakosságaránya is szignifikáns. Különösen fontos a HH, HHH gyermekek digitális tanulásának támogatása hatékony eszköz- és infrastruktúrafejlesztéssel. 100 gyermek tanulástámogatását kívánjuk megvalósítani a KLIK-kel együttműködésben. 2. Fontos emellett a gyermekek szociális készségének, csoportdinamikai attitűdjének erősítése, e célt pedig nyári foglalkoztató táborok megszervezésével kívánjuk elérni. 3. Hatékony prevenció, ügygondozás, családsegítés, személyre szabott szociális munka a rászoruló körében, különösen tekintettel az elszegényedő, de szegregátumnak nem minősülő területekre (pl. Kertváros).	EFOP Plusz, saját forrás, állami forrás	Fenntartható, fejlődő társadalom
	Felzárkóztatási program		
	Pécs leszakadását megakadályozó, komplex felzárkóztatási program készítése	saját forrás, állami forrás	A város gazdasági alapjának újjáépítése Fenntartható, fejlődő társadalom Kompakt város Egészséges, karbonsemleges város
	Klímaadaptációt elősegítő projektek		
	A klímaadaptációs irányelvgyűjtemény összeállítása és alkalmazása Csapadék helyben tartása, a gyűjtött csapadékvizek és hulladékvizek komplex hasznosítása A város átszellőzésének javítása Kondicionáló zöldfelületek intenzitásának növelése Egyéb, klímaadaptációt segítő projektek	TOP Plusz, KEHOP Plusz	Egészséges, karbonsemleges város

6.2. Az integrált településfejlesztési stratégia megvalósítását szolgáló szervezeti keretek meghatározása

6.2.1. A projektmegvalósítás menedzsmentje

A stratégia elfogadásáról a Közgyűlés dönt a polgármester előterjesztése alapján.

A stratégiai célok a projektek megvalósítása révén teljesülnek. A projektek döntés-előkészítéséért, a támogatási források elnyerését biztosító pályázati tevékenységért és a projektek megvalósítása során szükséges projektmenedzsment tevékenységért a Pécsi Városfejlesztési Nonprofit ZRt. felel. A szervezet az Európa Kulturális Fővárosa (EKF) cím programjának megvalósítása óta rendelkezik a fenti feladatokkal, vezetője és meghatározó személyiségei szervezték meg és vitték sikerre a 2010. évi, nemzetközi jelentőségű és kiemelt pénzügyi nagyságrendű, önmagukban is kiemelkedő értékű és bonyolultságú beruházási blokkokból álló programot. Az EKF év lezárását követő években a város projektjeinek előkészítését lebonyolítását teljes egészében ez a szervezet végezte. A személyi állomány mind elméleti felkészültségét, mind a projektszervezésben való jártasságát tekintve kiemelkedő képességekkel rendelkezik, a stratégiában foglalt projektek megvalósítására való alkalmasságát hosszú idő alatt bizonyította.

A szervezet a polgármesteri hivatal egységeivel és a közgyűlés tagjaival is gördülékeny, problémamegoldásra törekvő együttműködést végez. A személyi állomány tagjainak többsége már több önkormányzati cikluson keresztül végzi tevékenységét, így a közeli önkormányzati választások során bekövetkező képviselőtestületi személyi változások követése sem jelent problémát.

A szervezet a polgármesteri hivatal szervezeti egységei közül a polgármesteri kabinettel és annak vezetőjével működik együtt a leggyakrabban, de a projektek szerteágazó tematikája következtében minden szervezeti egységgel, s a városi tulajdonú cégek vezetőivel is gördülékeny munkakapcsolatban áll. Hasonlóképpen közvetlen munkakapcsolat jellemzi a ZRt. és a partnerszervezetek viszonyát, így különösen a Baranya megyei közgyűlés, a Pécs-baranyai Kereskedelmi és Iparkamara, a jelentős városi cégek, a PTE vezetőivel, szervezeti egységeivel, és a civil szervezetekkel való kapcsolatot.

A jelenlegi szervezeti modellben a stratégiai feladatok követése és előkészítése elsősorban a polgármesteri kabinet feladata. A Kabinet információ-ellátását a szakmai részlegek (városfejlesztési tekintetben főként a Városfejlesztési és Kommunális Referatúra, valamint a Természeti és Emberi Erőforrás Referatúra) segítik. Az informatikai részleg tevékenységi körében jelenleg nem szerepel a városfejlesztéssel és a stratégiai célok elérésével kapcsolatos adatbázis, monitoring rendszer működtetése, ezért szükséges olyan szervezeti egység létrehozása, amely a kulcsfontosságú információk rendszerét felépíti és működteti.

6.2.2. A stratégiai célok elérésének menedzsmentje– a monitoring szervezeti keretei

A város polgármesteri hivatalának funkciói megváltoztak annak révén, hogy a hatósági feladatokat döntően a Baranya Megyei Kormányhivatal vette át, s lehetőség és felelősség is jelentkezik a város településfejlesztési funkcióinak megerősítése terén. Ennek érdekében szervezetfejlesztési folyamat zajlik, melynek eredményei a stratégia készítésének időszakában csak elvi egyeztetés szintjén voltak lehetségesek. A SMART CITY rendszer létrehozása illeszkedik ahhoz a szervezetfejlesztési célhoz, amelyet a városfejlesztési funkciók megerősítése támaszt, s jelentős hiányokat pótol az adatgyűjtés és –feldolgozás, a célkövetés (indikátorok tervezése, nyilvántartása és a folyamatkövetés), a tervezés, döntés-előkészítés és a városüzemeltetés terén. Jól kiegészíti a projektnyilvántartás terén már kialakult rendszert, melyet a PVF Zrt. működtet. Ez által biztosítható, hogy a projektek és a stratégia konzisztenciájának megőrzése a teljesítési folyamat során is megőrizhető, az esetleges eltérések ténye felfedezhető és korrigálható legyen, összességében a stratégia ne csupán formálisan, hanem lényegét tekintve is teljesüljön a középtávú tervezési ciklusban.

A SMART CITY modell szervezeti részletei a tanulmánykészítés időszakában nem alakultak ki. Ebből adódóan a Stratégia arra szorítkozik, hogy bemutassa a megvalósításához elengedhetetlenül szükségesnek tartott szervezeti feltételeket. Ezt a célt a SMART CITY alrendszer felállítása szolgálja, mely integrált keretet képez a következőkhöz:

- a stratégia megvalósításának stratégiai menedzsmentje
- a stratégia megvalósításának operatív menedzsmentje
- a megvalósítás lényegéhez tartozó partnerségi kapcsolatok intézményesítése (stakeholder platform)
- fő stratégiai célonként felépülő, azokat integráló monitoring rendszer működtetése a szükséges info-kommunikációs apparátus segítségével, mely az adatbázis-építéstől az indikátorkövetésen keresztül a jelentés-készítésig és a tervezésig felöleli a teljes információs folyamatot
- integrált városi adatbázis felállítása, mely a városműködés „külső” szereplőinek adatbázisát is bekapcsolja a szükséges és lehetséges szintig.

A projektek kidolgozása során adódhatnak további szervezési, szervezetmódosítási igények, melyek a projektek megvalósításához szükségesek. Általános feltételként főleg a következő kritériumok megléte szükséges:

- Az üzleti, a városüzemeltetéshez szükséges és az intézményi vagyoni tiszta viszonyai, a vagyonnak a stratégiát szolgáló működtetése
- A városi cégek egységesített ügyviteli és számviteli, tiszta érdekeltségi, vagyoni viszonyai, a stratégiai és az operatív jogkörök és feladatok megfelelő szintekre való delegálása
- A város üzemeltetésének integrált megoldása (az észszerűség határain belül), a városi cégek összehangolt, egymás által is átlátható működése.

A stratégia műfajának nem tárgya a bemutatottnál részletesebb szervezeti és működési megoldások kidolgozása, azonban hangsúlyozni szükséges ennek sürgősségét és fontosságát a mielőbbi megvalósulás érdekében.

6.3. Településközi koordináció mechanizmusai, együttműködési javaslatok

A Stratégia számos, a városkörnyékkel és a Baranya Megyei Közgyűléssel együtt megvalósítandó projektet tartalmaz. Különösen a következők igénylik a településközi koordinációt:

- humán közszolgáltatások rendszere
- közlekedési rendszer fejlesztése és működtetése
- gazdaságfejlesztési, jelentős turisztikai célú beruházások telepítési helyének kiválasztása, azok munkaerő-ellátásának megszervezése
- a helyi gazdaság fejlesztését szolgáló intézkedések
- a helyi termékek termelésének felfuttatása és piaci elhelyezése
- az integrált Baranya megyei turisztikai desztináció és komplex turisztikai termékek körének kifejtése, marketingje, értékesítési rendszere és a termékek működési rendszere
- az integrált adatbázishoz való kapcsolódás
- közép- és hosszú távú tervezésben való együttműködés.

Az együttműködés egyik tervezett kerete a Stakeholder platform, amely a város működtetésével és a területi partnerekkel való együttműködés intézményesített kerete. A Platform rendszerét a Stratégia elfogadását követő intézkedések keretében szükséges kidolgozni. A partnerek viszonylag nagy száma miatt (gazdasági szereplők, városüzemeltetők, oktatás, egészségügy, társadalmi partnerek, területi partnerek, hatósági partnerek, stb.) valószínűsíthetően kétszintű rendszert szükséges működtetni, melynek felső szintje az integrált vezetői szint, második szintjén az egyes szegmensek foglalnak helyet. Az integrált szint a hosszú távú, általános, stratégiai jellegű kérdésekkel foglalkozna, míg a második szinten főként a partnerek egymás közti viszonyai és operatív ügyek szerepelhetnek. Településközi koordináció vonatkozásában a stratégiai szinten a területi partnerek képviselője (pl. megye, kistérség, járás), míg az operatív szinten az érintett partnertelepülések polgármesterei vennének részt.

Az együttműködés másik intézményesített keretéről kifejezetten foglalkoztatási és gazdaságfejlesztési témakörben a Stratégia a „**A város gazdaságának meghatározó szereplőivel való önkormányzati együttműködés intézményesítése**” című projektet szánja. A projekt tartalmában rendszeres egyeztető fórumot jelent a pécsi gazdaság meghatározó szereplőivel („virilisták”), így a Kamarával, a kiemelkedő foglalkoztatási és gazdasági szerepet játszó vállalatok vezetőivel, a PTE-vel városfejlesztési, városüzemeltetési, kutatás-fejlesztési, vállalkozás-fejlesztési, foglalkoztatási, városképviselői (gazdaságdiplomáciai) stb. ügyekben.

6.4. Monitoring rendszer kialakítása

Output és eredményindikátorok meghatározása az egyes akcióterületi beavatkozásokra és az integrált településfejlesztési stratégia intézkedéseire, azok mérési módjának, gyakoriságának rögzítése; a monitoring rendszer működtetési mechanizmusának meghatározása

6.4.1. A SMART CITY rendszer monitoring funkciója

Az Integrált Településfejlesztési Stratégia során a cél a fenntartható város kialakítása. A feladat öt funkcionális terület feltárása – elemzése – kidolgozása által került megvalósításra: Gazdaság, Társadalom, Épített- és természeti környezet, valamint a Kormányzás. Ezekre a területekre vonatkozóan állított fel a Stratégia stratégiai és operatív célokat, amelyekre vonatkozóan meghatározásra kerültek a megfelelő feladatok, projektek. Ezek a feladatok azonban az új szemlélet, a fenntarthatósági szemlélet következtében olyan új elemek feltárásával, vizsgálatával járnak együtt, amelyek az eddigiekben nem jelentkeztek, így sok esetben nincsenek meg a megfelelő eszközök arra, hogy a feladatok nyomon követése megvalósítható legyen. Ennek megfelelően az ITS monitoring-tevékenységét a következőképpen tervezzük:

1. A monitoring rendszer működését a SMART CITY stratégiai menedzsment keretében tervezzük megvalósítani. Az indikátorok követéséhez szükséges adatbázis felépítése és karbantartása, az adatfeldolgozás, a mutatók számítása, a vezetéstámogató folyamatok kialakítása, ezek keretében a folyamatba épített jelentéskészítés biztosítja az indikátor előrehaladásának rendszeres értékelését és a megfelelő vezetési szinthez való eljutását, valamint a tervezési, célképző folyamatok generálását és az innovatív megoldások beépülését a városműködésbe.
2. Az indikátorrendszer megtervezése. Az indikátorokra a következőkben teszünk javaslatokat, azonban ezeknek a mutatóknak sok számszerű eleme nem ismert, mivel a város jelenleg nem rendelkezik rendszeresen gyűjtött és elemzett adatbázissal. Ez a probléma megjelenik mindegyik funkcionális területen. Éppen ezért a városnak ki kell alakítania az indikátorrendszer mögött lévő mutatókat, azok figyelését, mérését.
3. Az indikátorrendszer adatokkal való feltöltése esetén biztosítani kell azok folyamatos karbantartását, rendelkezésre állását.
4. A város vezetésének ezekre a feladatokra el kell különítenie a megfelelő pénzügyi fedezetet, hogy az adatok a megfelelő felülvizsgálati időpontokban rendelkezésre álljanak.
5. A monitorozást minden funkcionális területre először külön-külön el kell végezni, és ebből számítandók a komplex indikátorok, amelyek a város előrehaladását mérik – a stratégia céljai megvalósításának megfelelően.
6. Az indikátorrendszer és a monitoringrendszer folyamatos aktualizálása is fontos, mivel a stratégiai célok állandóan bővízhetnek, finomodhatnak, és ezeket le kell követnie a városnak a mutatószámrendszerének állandó aktualizálásával, azonban a változások nem mehetnek a rendszer stabilitása, követhetősége rovására.

Mindezek a feltételek rendszerszerűen teljesülnek a SMART CITY alrendszer felállításának révén. (A SMART CITY modellt a Konceptió tartalmazza.)

Az indikátorok konkrét kiindulási és célértékének meghatározására a Stratégia elfogadását követően haladéktalanul kidolgozandó megvalósítási dokumentum (pl. Cselekvési terv, Akcióterv, stb.) elkészítése keretében lesz megbízható alátámasztottsággal bíró lehetőség.

6.4.2. A horizontális célokhoz kapcsolódó indikátorok rendszere**Cselekvőképesség**

- Megvalósíthatósági tanulmányok száma
- Hatástanulmányok száma
- Elnyert pályázatok száma
- Megvalósított EU-projektek száma
- Megvalósított saját projektek száma
- Megvalósított/tervezett intézkedések aránya

A sokféleség növelése

- Működő vállalkozások megoszlása nemzetgazdasági áganként
- Foglalkoztatottak megoszlása nemzetgazdasági áganként
- KKV-ban foglalkoztatottak aránya az összes foglalkoztatotthoz
- Energiaforrások megoszlása
- Kulturális-, szabadidő-programok sokszínűsége
- K+F projektek száma
- Benyújtott szabadalomkérvények száma
- Találmányok, know-how-k száma
- Országos-nemzetközi versenyeken elért helyezések száma
- Kiegyensúlyozott városszerkezet mutatói

Rendszer-hatékonyság

- Klaszterekhez kapcsolódó vállalkozások száma és aránya
- Erőforrás-felhasználás hatékonysági mutatói
- Újrafeldolgozott hulladék mértéke, aránya
- Utazási idők
- Ügyintézési átfutási idők

Esélyteremtő hozzáférés

- Munkanélküliek száma, aránya
- Munkahelyek száma nemzetgazdasági áganként
- Alsó-közép-felsőfokú iskolát elvégzők száma, aránya
- Képzéseken résztvevők száma nemzetgazdasági áganként

Felelősségvállalás

- A SMART CITY rendszer Partnerségi Platformja keretében létrejött, intézményesített együttműködések száma
- A stratégiai célok érdekében hozott intézkedések száma
- Fórumok, rendezvények, események száma
- Bevont vállalkozások, intézmények, civil szervezetek száma
- Bevont lakosok száma
- A betelepült vállalkozások száma
- A betelepült vállalkozások által foglalkoztatottak száma
- A vándorlási egyenleg javulása
- A pécsi állandó lakhelyű, nem pécsi munkahellyel és ideiglenes lakcímmel rendelkezők számának csökkenése

6.4.3. A stratégiai, operatív és részcélok rendszerének indikátorai

A következő két táblázat a stratégiai-, operatív- és részcélok komplex indikátorrendszerét, valamint a 2.2-2.9 fejezetekben felsorolt projektek indikatív Operatív Programhoz sorolt, kapcsolódó indikátorait mutatja be.¹²

¹² A zöld betűszínnel jegyzett indikátorok az Európa Zöld Fővárosa cím pályázatához elvárt mutatók.

Cél megnevezése		Indikátor	mértékegység	bázisérték	Célérték 2027	Mérés módszere	Indikátor típusa	Indoklás
EGÉSZSÉGES, KARBONSEMLEGES VÁROS (stratégiai cél)		Zöld dimenzió: energiafüggőség alternatív energiaforrásokkal való oldása - megtermelt megújuló energia és fogyasztott energia aránya,	%	0	30/70 %	KSH, önkormányzati adatszolgáltatás	hatás	
		Zöldülő város: éves ÜHG kibocsátás csökkentés (CO ₂ /t)	(CO ₂ /t)	0	100 (CO ₂ /t)	KSH, önkormányzati adatszolgáltatás		
Klíma	Éghajlat							
Klíma	Klíma							
Klíma	Klíma							
	Csapadék helyben tartása, a gyűjtött csapadékvizek és hulladékvizek komplex hasznosítása	Csapadékvíz elvezető hálózat hossza	km	0		önkormányzati adatszolgáltatás	Eredmény	optimális vízhasználat, szürkevíz hasznosítás)
	A város átszellőzésének javítása, tájépítészeti, építészeti, városépítészeti megoldásokkal	Önkormányzati kezelésben lévő városi parkok, zöldfelületek területének növelése	ha	0	10	KSH, önkormányzati adatszolgáltatás	Eredmény	passzív házak, városi építészeti szabályzat

		Városi klímastratégia megléte	db	1	1	önkormányzati adatszolgáltatás	Eredmény	természetes árnyékolók támogatása, telepíthető növényfajták meghatározása
	A klímaadaptációs képesség irányelvgyűjteményének kidolgozása és alkalmazása	Klímaadaptációval, klímaváltozáshoz kapcsolódó egészségmegőrzéssel kapcsolatos (szűrő)programok száma	db	0	5	önkormányzati adatszolgáltatás	Eredmény	
	A klímatudatosság növelése és ösztönzése	Lakossági klímatudatosság növelésével összefüggő akciók száma	db	3	6	önkormányzati adatszolgáltatás	Eredmény	Pécsi autómentes nap, Madarak napja, Föld napi programok
Zöld és kék felületek összefüggő rendszerének kialakítása								
	Kondicionáló zöldfelületek intenzitásának növelése	Fejlesztett kék és zöld infrastruktúra volumenének növekedése	m2	0	100.000		Eredmény	

	Kondicionáló vízfelületek növelése							
	Közcélú, humán aktivitást kiszolgáló zöldterületi funkciók biztosítása	Játszóterek, tornapályák, pihenőhelyek	db	330	350		Eredmény	
	Közcélú zöldterületi ellátottság minőségének és elérhetőségének javítása							
	A természetes, természetközeli és kultúrtáj tájrészletek ökológiai és képi tájpotenciáljának, valamint a tájkarakter megőrzése, lehetséges növelése, védelme	Érintett területek száma	db	0	3		Eredmény	
A környezeti ártalmak csökkentése								
	A levegőtisztaság javítása	Pécs levegőminőségének javítása (szálló por arányának csökkentése)	%	82	75		Eredmény	
	A városi felszíni vizek tisztaságának biztosítása	A tiszta vízű felszíni vízfolyások hosszának növelése a város teljes felszíni vízfolyás-hosszán belül	km	116	140	KSH, önkormányzati adatszolgáltatás	Hatás	
	A felszín alatti vízbázis védelme							
	A zajszennyezés mérséklése	Közúti zajjal terhelt lakosság részaránya	%	15	12	KSH, önkormányzati adatszolgáltatás	Hatás	

	A szelektív hulladékgyűjtés részarányának további növelése	Gyűjtőszigetes rendszer (szelektív hulladékgyűjtés) továbbfejlesztése	db	155	170		Eredmény	
	Clean tech technológiák alkalmazása a körkörös gazdaság elvei szerint	Újrafeldolgozással hasznosított hulladékok arányának növekedése Pécssett	%	0	50		Eredmény	
	A fényszennyezés mérséklése	Csökkentett energiaigényű lámpatestek alkalmazásának további bővítése	%	0	10			

31. táblázat: A célok komplex indikátortáblázata

Cél megnevezése		Indikátor	mértékegység	bázisérték	Célérték 2027	Mérés módszere	Indikátor típusa	Indoklás
Fenntartható, fejlődő társadalom (stratégiai cél)		Megtartó dimenzió: az egy személy által igénybe vett szolgáltatások (köz és piaci) hány %-a érhető el helyben	%	0	60	lakossági kérdőíves adatfelvétel	hatás	
		Megtartó város: migrációs egyenleg – állandó lakcím megszűnés és létrehozás a településen ,	%	0	5%	Önkormányzati adatszolgáltatás	hatás	
Integrált helyi társadalom								
	A városhoz kapcsoló pécsi identitás alakítása, erősítése, a város lakosságát közösséggé formálása	pécsi identitáshoz kapcsolódó közösségformáló akciókban résztvevők száma	fő/év	0	10 000	önkormányzati adatszolgáltatás	eredmény	
	A közbizalom erősítése		db	0	7		eredmény	

	A bizalom erősödésének elősegítése a magánviszonyok alakításában							
	A részvételi demokrácia erősítése, a közeleti aktivitás és a társadalmi együttműködés kultúrájának fejlesztése az állampolgárok, a lakosság körében	PMJV által indított bizalomerősítést célzó akciók száma				önkormányzati adatszolgáltatás		
	A köz- lét- és magánbiztonság érzetének javítása a nyilvánosság eszközeinek használatára támaszkodva							
Fenntartható módon javuló életminőség								
	Szociális városrehabilitáció: Az életminőségre hatást gyakorló - természeti és épített - környezeti tényezők alakítása, a hozzáférés esélyeinek növelése	a szociális városrehabilitációs programokban érintett ingatlanok száma	db	0	300	KSH és önkormányzati adatszolgáltatás	eredmény	
	A materiális jól-lét fejlesztése, e jól-létre hatással lévő közjavak gyarapítása, a hozzáférésükben mutatkozó esélyegyenlőtlenség mérséklése, kiküszöbölése	a kialakított és fejlesztett decentrumok száma, és az azokban elérhető jól-létre hatást gyakorló szolgáltatások száma				KSH és önkormányzati adatszolgáltatás	eredmény	
	A mentális jól-lét fejlesztése, e jól-létre hatást gyakorló közjavak gyarapítása, a hozzáférésükben mutatkozó esélyegyenlőtlenség mérséklése, kiküszöbölése		db/db	0	3/15-15			
	Az egészség megőrzését szolgáló ismeretek, magatartásminták bővítése, az adekvát intézményrendszer meglévő feltételeinek optimalizálása, fejlesztése	egészségtudatos életmódra való áttérést elősegítését célzó komplex programok száma	db	0	20	önkormányzati adatszolgáltatás	eredmény	
	A helyi társadalom életminőségét alakító tényezők folyamatos monitorozása, a korrekciós beavatkozások megalapozása	monitorrendszer kialakítása	db	0	1	önkormányzati adatszolgáltatás	eredmény	

	Az önkormányzati humán biztonság erősítése, közszolgáltatások rendszerének összehangolt működtetése hatékonyságuk javítása érdekében	Szociális és humán közszolgáltatások területén kialakított és nyújtott formális, rendszeres, informatikai szempontból is integrált szolgáltatások száma	db	0	4	önkormányzati adatszolgáltatás	eredmény	
A helyi társadalom kulturális tőkéjének gyarapítása								
	A családok támogatására irányuló intézményesített, vagy közösségi alapú programok annak érdekében, hogy a kulturális tőke-gyarapító képességük fejlődjön	A családok támogatására irányuló intézményesített vagy közösségi alapú programok száma, gyakorisága	db	4	12	önkormányzati adatszolgáltatás	eredmény	
	A formális és nem formális civil szerveződések támogatása annak érdekében, hogy a kulturális tőke-gyarapító tevékenységeik hatékonyak legyenek	civil szervezetek támogatásának növelése/növekedése	%	0	5%	KSH, önkormányzati adatszolgáltatás	eredmény	
	A kulturális tőke tartalmának és minőségének a foglalkoztathatóságot javító fejlesztése intézményi, illetve közösségi támogatás révén	Alacsony iskolai végzettséggel rendelkező álláskereső arányának csökkenése	%	0	-12%	önkormányzati adatszolgáltatás	eredmény	

	A másodlagos szocializációs intézmények működésének befolyásolása annak érdekében, hogy a kulturális tőke-gyarápító képességük fejlődjön	Humán közszolgáltatást végző szervezetek szinkronizált működését szolgáló szervezetfejlesztésben, együttműködési platformok kialakításában és működésében érintett szakemberek, foglalkoztatottak száma	fő	0	150	önkormányzati adatszolgáltatás	eredmény	
	A megfelelő intenzitású és minőségű társadalmi nyilvánosság kialakulását szolgáló kommunikációs eszközrendszer kialakítása és működtetése	Önkormányzati kommunikációs csatornák számának változása	db	10	15	önkormányzati adatszolgáltatás	eredmény	
	A helyi társadalom kulturális tőkéjének tervezett gyarápítását feladatként elismerő szemlélet kialakítása a helyi kormányzás intézményrendszerében	A felsőfokú végzettséggel és pécsi állandó lakhellyel rendelkező munkavállalók számának változása	db	0	1	önkormányzati adatszolgáltatás	hatás	
Közösségek fejlesztése								
	A területi alapokon keletkező kezdeményezések elősegítése közösségfejlesztési eszközökkel	városrészi szintű közösségfejlesztési akciók számának növelése	db	10	15	önkormányzati adatszolgáltatás	eredmény	
	A közös értékrend alapján szerveződő közösségek erősítése	Nemzetiségi programok száma	db/év	5	10	önkormányzati adatszolgáltatás	eredmény	

32. táblázat: A célok komplex indikátortáblázata

A VÁROS GAZDASÁGI ALAPJAINAK újjáépítése (stratégiai cél)

Cél megnevezése		Indikátor	mértékegység	bázisérték	Célérték 2027	Mérés módszere	Indikátor típusa	Indoklás
A VÁROS GAZDASÁGI ALAPJAINAK újjáépítése (stratégiai cél)		Prosperáló dimenzió: a gazdaság több lábon állása: a legnagyobb adófizető ágazatból származó adóbevétel aránya a teljes iparüzési adóbevételhez viszonyítva (előző évi adat),	%	0	10	KSH és önkormányzati adatszolgáltatás	hatásindikátor	Élhető, reziliens város komplex mutató összetevő
		Prosperáló város: külső forrás/magánforrás bevonásának aránya az ITS megvalósításába,	%	0	70/30	KSH és önkormányzati adatszolgáltatás	hatásindikátor	tematikus dimenziót mérő mutató
A gazdaság befektetési tényező-ellátottságának javítása								
	A gazdasági infrastruktúra fejlesztése (részcél):	Infrastrukturális fejlesztésekre fordított összeg (Mrd Ft)	(Mrd Ft)	0	200	Statisztikai adatszolgáltatás	eredmény	
	Kedvező befektetési feltételrendszer kialakítása	A városban megvalósuló, 1 főre jutó tőkebefektetés összege	(millió Ft/fő/év)	0	0,5	KSH és önkormányzati adatszolgáltatás	eredmény	

	A humán tőke-ellátottság strukturális és minőségi fejlesztése	A felsőfokú végzettséggel és pécsi állandó lakhellyel rendelkező munkavállalók arányának változása	%		5	KSH és önkormányzati adatszolgáltatás	hatás	
A tőke-ellátottság javítása								
	A fejlesztések finanszírozási forrásainak azonosítása és megteremtése	Fejlesztési forrásban részesült vállalkozói és önkormányzati projektek számának emelkedése a 2014-2020 évi ciklushoz viszonyítva	%	0	15%	KSH és önkormányzati adatszolgáltatás	hatás	
	Középtávú városfejlesztési felzárkózási és modernizációs program kidolgozása és elfogadtatása (szükség szerint egyedi kormánydöntéssel támogatott programként)	Kidolgozott és rendszeresen aktualizált Felzárkózási program és intézkedési terv	db	0	1	KSH és önkormányzati adatszolgáltatás	eredmény	

	KKV-k számára pénzügyi ösztönzőrendszer kidolgozása	A pénzügyi ösztönzőrendszer keretében támogatott vállalkozások nettó árbevételének változása	%	0	10	KSH és önkormányzati adatszolgáltatás	hatás	
Jövedelem- egyenleg javítása								
	A helyi gazdaság fejlesztése:	1 főre jutó SZJA növekedése	%	0	12	KSH és önkormányzati adatszolgáltatás	hatás	
	Körkörös gazdaság fejlesztése, REL fejlesztés	Kialakított REL központok és együttműködések száma	db	0	1 központ és 4 együttműködés	KSH és önkormányzati adatszolgáltatás	eredmény	
	A turizmus fejlesztése:	Turisztikai ágazat bevételeinek változása	%	0	10	KSH és önkormányzati adatszolgáltatás	hatás	
	Alkonygazdaság fejlesztése (Stratégia és megvalósítás)	Az alkonygazdaság fejlesztését célzó ágazati stratégiák száma	db	0	1	KSH és önkormányzati adatszolgáltatás	eredmény	
	Fiatal vállalkozók, vállalkozások segítése	Támogatásban részesülő fiatal vállalkozók száma	fő/év	0	15	KSH és önkormányzati adatszolgáltatás	eredmény	

A gazdasági öko-szisztéma fejlesztése								
	A vállalkozások ökoszisztémába történő integrálódásának elősegítése, a klaszteresedés további támogatása	Működő klaszterek tagjainak számaának változása	db	0	30	PBKIK adatszolgáltatás	eredmény	
	Helyi együttműködési rendszer kereteinek kialakítása, elmélyítése	Az önkormányzat relszvételével működő városi és megyei intézményesített (formalizált) együttműködési platformok száma	db	0	10	KSH és önkormányzati adatszolgáltatás	eredmény	
	Regionális együttműködési platform kialakítása és működtetése	Az önkormányzat relszvételével működő regionális (megyék, megyei jogú városok, egyetemek részvételével szervezett) intézményesített (formalizált) együttműködési platformok száma	db	0	5	KSH és önkormányzati adatszolgáltatás	eredmény	

33. táblázat: A célok komplex indikátortáblázata

Kompakt város stratégiai cél

Cél megnevezése	Indikátor	mértékegység	bázisérték	Célérték 2027	Mérés módszere	Indikátor típusa	Indoklás
Kompakt város	Digitális dimenzió: a lakosok hány %-a intézi hivatali ügyeit on-line csatornákon keresztül		15	65	lakossági kérdőíves adatfelvétel),	hatás	
	Digitális város: a városban hány féle adat generálódik szenzoros mérőkön keresztül (pl. levegőminőség különféle paraméterei paraméterenként számítanak		50	300	Önkormányzati és hatósági adatszolgáltatás	hatás	
Kiegyen-súlyozott térszerkezet és optimális területhasználat kialakítása							
	Policentrikus városszerkezet erősítése, a belváros tehermentesítése (új decentrumok, zöld és épített közösségi és szolgáltatási központok, terek,	belváros tehermentesítése , új decentrumok kialakításával illetve fejlesztésével	db	2	5	önkormányzati adatszolgáltatás	Eredmény

	rekreációs hálózat kialakítása)							
	A közlekedési hálózat szolgáltatási szintjének javítása. P+R parkolók létesítése, a városon belüli közlekedésterhelés csökkentése.	P+R parkolók létesítése	db	1	3	önkormányzati adatszolgáltatás	Eredmény	
	Funkcionális tömörség, a felhagyott, rendezetlen, barnamezős területek hasznosításának előtérbe helyezése	barnamezős akcióterület funkcionális átalakítása (Pécs-K)	db	0	1	önkormányzati adatszolgáltatás	Eredmény	
	Funkcionális változatosság növelése	Lakóterületeken 1000 lakosra jutó nem lakófunkciójú, működő ingatlanok száma	db	n.a.				
	Szociális városrehabilitáció, szegregátumok kialakulásának megelőzése, meglévő szegregátumok és szegregációs pontok rehabilitációja	szegregációt megelőző beruházások száma	db	0	3	önkormányzati adatszolgáltatás	Eredmény	

	Új építési területek bevonása (csak indokolt esetekben lakosságmegtartás, gazdaságfejlesztés céljából)	barnamezős területeken létrehozott beruházások száma	db	0	0	önkormányzati adatszolgáltatás	Eredmény	
Mobilitás, az elérhetőség növelése								
	Az átlagos eljutási idő csökkentése. A belvárost elkerülő nagy kapacitású elkerülő és feltárási út létesítése	elkerülő és feltárási út létesítése vagy kerékpárforgalmi hálózat fejlesztése	km	3	5	önkormányzati adatszolgáltatás	Eredmény	
	A modal split arányainak javítása a közforgalmú és a nem motorizált közlekedés javára	elektromos közösségi közlekedési eszközök (e-busz, e-bike) növekedési aránya a hagyományos üzemeltetésű gépkocsikhoz viszonyítva	%	0	20	önkormányzati adatszolgáltatás	Eredmény	
Építmények állapotának javítása								

	Az épületek energetikai állapotának javulása	önkormányzat által benyújtott energetikai pályázatok száma	db	0	10	önkormányzati adatszolgáltatás	Eredmény	energetikai állapotjavulás mérhető az elfogyasztott energia mértékében
	Üresen, kihasználatlanul álló épületek arányának csökkentése, a műemlék ingatlanok kulturális, kreatív ipari, turisztikai hasznosítása	Támogatott turisztikai fejlesztések száma védett ingatlanokra	db	0	5	önkormányzati adatszolgáltatás	Eredmény	turisztikai potenciál fejlesztésének támogatása elsősorban ameglévő szellemi, kulturális és épített örökségi értékek hasznosításával
OKOS VÁROS: új városirányítási modell								
	Új rendszertervezési és irányítási modell kidolgozása és alkalmazása	SMART City irányítási rendszer kidolgozása	db	0	1	önkormányzati adatszolgáltatás	Eredmény	
	Digitális város koncepció és program kidolgozása	Digitális város koncepció és	db	0	1	önkormányzati adatszolgáltatás	Eredmény	

		program kidolgozása						
Energiabiztonság tiszta, fenntartható energiaforrásból								
	Az energiafüggőség csökkentése, új, karbonsemlegességre épülő, egységes, tervszerű városi energia- és másodnyersanyag- gazdálkodási rendszer kidolgozása és bevezetése	egységes, tervszerű városi energia- és másodnyersanyag- gazdálkodási rendszer kidolgozása és bevezetése	db	0	1	önkormányzati adatszolgáltatás	Eredmény	
	Megújuló energia- használat bevezetésének ösztönzése a vállalkozások és a lakosság körében	Megújuló energiaforrás ösztönzését szolgáló önkormányzati intézkedések száma	db	0	100	önkormányzati adatszolgáltatás	Eredmény	

34. táblázat: A célok komplex indikátortáblázata

7. A STRATÉGIAI PROGRAMOZÁS SORÁN MEGVALÓSÍTOTT PARTNERSÉGI FOLYAMATOK

7.1. Partnerségi terv

Pécs Megyei Jogú Város Önkormányzata 2021-ben aktualizált TFK-ja rögzíti:

A fenntartható fejlődés által támasztott követelmények nem teljesíthetők pusztán az önkormányzat erőforrásainak igénybevételeivel, szükségessé teszik az önkormányzaton kívüli szereplők széles körének (a gazdasági szereplők, az egyetem, az önkormányzati partnerek, a nonprofit szféra, a civil szervezetek, az egyházak stb.) aktív részvételét is. Ez a modell szükségessé teszi a partnerség megerősítését.

Partnerség megerősítése - kormányzás helyett ko(o)rmányzás

A közös ügyek megvalósítása csak akkor lehetséges, ha azok alanyai maguk is részt vesznek benne. Az érintettek akkor érzik magukénak a célokat, ha azok kialakításához hozzá tudnak járulni, s ez megalapozza a megvalósításban való részvétel hajlandóságát is. A kooperatív, részvételi tervezés jeleníti meg a város előtt álló feladatok tekintetében szükséges változás irányát.

A városvezetésnek a gyakorlatban is jól működő partnerséget kell építenie mindenkivel, aki a célok elérése terén fontos szerepet játszik, így különösen önkormányzati partnereivel: Baranya Megye Önkormányzatával és a szomszéd településekkel, a gazdasági szféra szereplőivel és fő képviselőjükkal, a PBKIK-val, a város gazdaságának újjáépítésében potenciálisan ugyancsak kulcsszerepet játszó PTE-vel. Fontos továbbá a társadalom további szereplőivel, így különösen a katolikus egyházzal és a többi egyházzal, s a civil szervezetekkel való együttműködés.

Hatékonyabb városdiplomácia és térségi partnerség-építés

Az elemzések alapján a város legkövetlenebb és leggyorsabban eredményt hozó mozgásteret a városdiplomácia dinamizálása, valamint a partnerkapcsolatok hatékonyságának javítása és strukturált kiterjesztése lehet. A koncepció fontos szerepet szán a kapcsolatépítésnek, mivel alacsony a forrásigénye, és a megrekedt folyamatokat újrarendítő új fejlődési dimenziók megnyitásának lehetőségét tartalmazza. Ez a változtatási irány a Megalapozó tanulmány keretében végzett felmérés alapján találkozódik a szakmai közvéleménnyel.

A város gazdasági alapjainak tovább nem halogatható újjáépítése, újraiparosítása kiemelt fejlesztéseket és tőkeellátottságot indokol. A program szükségességének tudatosítása, az elfogadás elérése a kormányzati, tőkepiaci, európai uniós és várospartneri

körben innovatív, jól szervezett és egységes fellépést, városdiplomáciát, marketinget és helyi partnerséget: új gazdasági és gazdaságpolitikai ökoszisztéma-építést igényel. Ehhez konzisztens felzárkózási program megalkotására és a kulcskérdésekben való helyi egyetértésre, összefogásra van szükség.

A településfejlesztési dokumentumok partnerségi egyeztetésének feladatait a Pécs Megyei Jogú Város Önkormányzata Közgyűlésének 13/2017. (III. 27.) önkormányzati rendelete tartalmazza a településfejlesztéssel és településrendezéssel összefüggő partnerségi egyeztetésről az alábbi táblázat szerint:

1. melléklet a 13/2017. (III. 27.) önkormányzati rendelethez¹³

	A	B	C	D
	DOKUMENTUM MEGNEVEZÉSE	TELEPÜLÉS- RENDEZÉSI ESZKÖZ EGYEZTETÉSI ELJÁRÁSÁNAK TÍPUSA	TÁJÉKOZTATÁSI FORMA	
			AZ ELŐZETES TÁJÉKOZTATÁS ESZKÖZEI	A MUNKAKÖZI TÁJÉKOZTATÁS ESZKÖZEI
1.	Településfejlesztés konceptió készítése		közterületen elhelyezett hirdetőfelületen, az önkormányzat helyi lapjában, önkormányzati honlapon, lakossági fórumon	közterületen elhelyezett hirdetőfelületen, az önkormányzat helyi lapjában, önkormányzati honlapon, lakossági fórumon

2.	Településfejlesztés konceptió módosítása		-	a) közterületen elhelyezett hirdetőfelületen vagy b) önkormányzati honlapon
3.	Integrált településfejlesztési stratégia készítése		közterületen elhelyezett hirdetőfelületen, az önkormányzat helyi lapjában, önkormányzati honlapon, lakossági fórumon	közterületen elhelyezett hirdetőfelületen, az önkormányzat helyi lapjában, önkormányzati honlapon, lakossági fórumon
4.	Integrált településfejlesztési stratégia módosítása		-	a) közterületen elhelyezett hirdetőfelületen vagy b) önkormányzati honlapon
5.	Településképi arculati kézikönyv készítése		közterületen elhelyezett hirdetőfelületen, az önkormányzat helyi lapjában, önkormányzati honlapon, lakossági fórumon	közterületen elhelyezett hirdetőfelületen, az önkormányzat helyi lapjában, önkormányzati honlapon, lakossági fórumon

¹³ Megállapította: Pécs Megyei Jogú Város Önkormányzata Közgyűlésének 9/2019. (II. 19.) önkormányzati rendelete 3. §, 1. melléklet. Hatályos: 2019. II. 20-tól.

6.	Településképi arculati kézikönyv módosítása		-	önkormányzati honlapon lakossági fórumon
7.	Településképi rendelet készítése		közterületen elhelyezett hirdetőfelületen, az önkormányzat helyi lapjában, önkormányzati honlapon, lakossági fórumon	közterületen elhelyezett hirdetőfelületen, az önkormányzat helyi lapjában, önkormányzati honlapon, lakossági fórumon
8.	Településképi rendelet készítése és módosítása		-	önkormányzati honlapon lakossági fórumon
9.	Településrendezési eszköz készítése és módosítása	teljes	közterületen elhelyezett hirdetőfelületen, az önkormányzat helyi lapjában, önkormányzati honlapon, lakossági fórumon, közösségi oldalon	közterületen elhelyezett hirdetőfelületen, az önkormányzat helyi lapjában, önkormányzati honlapon, lakossági fórumon közösségi oldalon
		egyszerűsített	-	közterületen elhelyezett hirdetőfelületen, az önkormányzat helyi lapjában, önkormányzati honlapon, lakossági fórumon
		tárgyalásos	-	közterületen elhelyezett hirdetőfelületen, az önkormányzat helyi lapjában, önkormányzati honlapon, lakossági fórumon
		a Korm. rend. 32. § (6) bekezdés b) pontban foglalt tárgyalásos eljárás esetében	-	a) közterületen elhelyezett hirdetőfelületen vagy b) önkormányzati honlapon
		állami főépítési	-	lakossági fórumon önkormányzati honlapon

A partnerségi egyeztetésekre a Rendelet értelmében kerül sor.

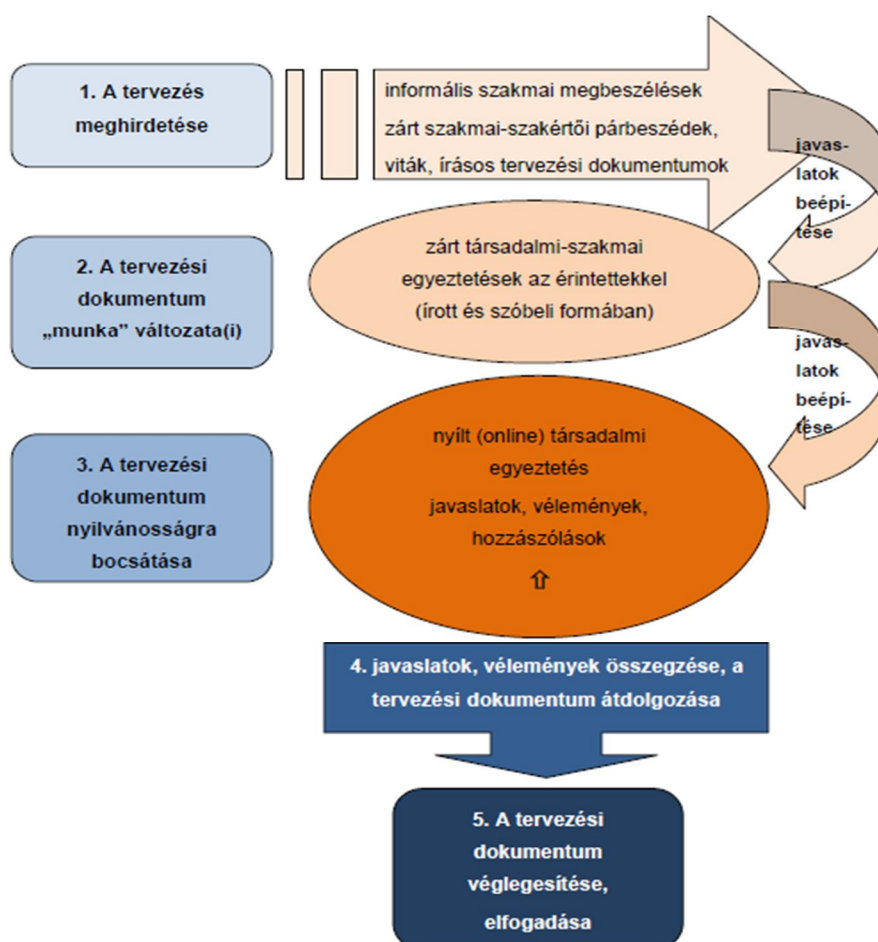
7.2. A partnerségi folyamat bemutatása

A 2021-ben aktualizálásra kerülő, 2014-ben készült városfejlesztési dokumentumok 2014-ben lezajlott partnerségi folyamata változó formában, de végig követte a munka fázisait. A Megalapozó tanulmány készítése során a tervezők egy civil városfejlesztési szervezettel, a Konceptió és az IVS készítése alatt pedig egy párhuzamos megbízással

rendelkező partnerség-szervezővel működtek együtt, valamint önállóan is szerveztek partnerségi tevékenységet.

A partnerségi folyamat a Partnerségi terv keretében zajlott, mely a Konceptió-készítés indításakor került elfogadásra a város közgyűlése által.

E feladatokat az NTH módszertani anyagában (Bartal, Bodor, Boros, 2012) közölt modell alapján terveztük.

Ennek megfelelően a főbb munkaformák zárt szakmai és szakértői előkészítő megbeszéléseket és nyílt, személyes és online zajló társadalmi egyeztetést jelentenek. Az információk összegyűjtését, értékelését szakértők végezték el, az eredmények visszacsatolása és ennek a visszacsatolásnak a kommunikációja a projektben résztvevő döntéshozók feladata volt, az egyeztetések tapasztalatai a végleges dokumentumban átvezetésre illetve figyelembe vételre kerültek.

A partnerségi folyamat minden fázisát illetően a modellnek megfelelően zajlott.

2021-ben, az ITS aktualizálása során figyelembe vettük, hogy a már 2014-évben javasolt okos városüzemeltetési megoldásoknak a város minden dimenziójára ki kell terjedniük. Tekintetbe véve, hogy nem új dokumentum készült, és az aktualizálás a célrendszert csak kevésbé érintette, a változtatások elsősorban a beavatkozások körét

módosítják. A partnerségi akciók arra irányultak, hogy a partnerségi kör által fontosnak tartott beavatkozások, akciók felszínre kerüljenek, s a javaslatokból az ITS keretébe illő projekteket lehessen formálni.

Az ITS aktualizálás során megvalósult partnerségi együttműködések az alábbiak:

PARTNER NEVE	PARTNER JOGOSULTSÁG A 1 = hatósági 2 = véleményezési	EGYEZTETÉS FORMÁJA 1= írásbeli, email 3 = interjú 4 = csoportos személyes (fórum stb.)	Véleményezési határidő, csoportos esetén időszak vége	Megjegyzés
Pécsi Horvát Önkormányzat	2	1	2021.04.20.	Adott véleményt, beruházási javaslattal élt
Pécs Megyei Jogú Város Önkormányzata Költségvetési és Közgazdasági Főosztály	1	1	2021.04.28.	Adatkérés
Tüke Busz Zrt.	2	1	2021.04.28.	Adatkérés
Pécs Megyei Jogú Város Önkormányzata Városfejlesztési és Városüzemeltetési Főosztály	1	1	2021.04.28.	Adatkérés
Pécs Megyei Jogú Város Önkormányzata Kulturális és Népjóléti Főosztály	1	1	2021.04.28.	Adatkérés
Biokom Nkft.	2	1	2021.04.28.	Adatkérés
Tettye Forrásház Zrt.	2	1	2021.04.28.	Adatkérés
PÉTÁV Pécsi Távfűtő Kft.	2	1	2021.04.28.	Adatkérés
Pécsi Ellátó Központ	2	1	2021.04.28.	Adatkérés

Pécsi Bolgár Önkormányzat	2	1	2021.05.06.	Projektjavaslat kérése
Pécsi Görög Önkormányzat				
Pécsi Lengyel Önkormányzat				
Pécsi Német Önkormányzat				
Pécsi Örmény Önkormányzat				
Pécsi Román Önkormányzat -				
Pécsi Roma Nemzetiségi Önkormányzat				
Pécsi Ruszin Nemzetiségi Önkormányzat				
Pécsi Szerb Önkormányzat				
Pécsi Ukrán Önkormányzat				
Biokom Nkft.	2	4	2021.05.28.	Koncepcionális és ITS célok, fejlesztések áttekintése
Tettye Forrásház Zrt.				
PÉTÁV Pécsi Távfűtő Kft.				
Tüke Busz Zrt.				
Pécsi Vagyonhasznosító Zrt.				
Baranya Megyei Önkormányzat	2	1	2021.05.07.	Baranya Megyei Területfejlesztési Program véleményezése
Lakossági és KKV szektor	2	2,1	2021.02.28.	Komplex felmérés a helyi márkákról, gazdaságfejlesztési elképzelésekről

A továbbiakban városrészi lakossági fórumok kerülnek megszervezésre, melyeken részben az egész várost érintő célrendszer és a fontosabb projekttervezetek, valamint az adott városrészt érintő projekttervezetek kerülnek ismertetésre, véleményeztetésre és ezekkel kapcsolatban számítunk javaslatokra is. A bizottsági szinten elfogadott dokumentumtervezet a helyi rendelet szintű felületeken közzétételre kerül, s a beérkezett vélemények figyelembevételre kerülnek.

Az ITS az érintett szakbizottság véleményezését és döntését követően kerül ténylegesen társadalmazásra, melynek keretében 314/2012. Korm. rendeletben meghatározott kör részére kerül megküldésre véleményezés céljából. A vélemények értékelése, relevanciája és az ezeket figyelembe vevő korrekciók után kerül a dokumentum felterjesztésre a Közgyűlés elé.

A partnerségi folyamat hosszabb távra érvényes, a változó környezeti feltételeknek és kormányzati elvárásoknak megfelelő, új Partnerségi Terv keretében történő továbbfejlesztésére jelen dokumentum elfogadási, zárási folyamatával párhuzamosan kidolgozandó Fenntartható Városfejlesztési Stratégiájának (FVS) készítése során kerül sor. A Partnerségi Tervnek illeszkednie kell a városfejlesztési célokhoz, valamint biztosítani kell, hogy a partnerségi kapcsolatrendszer intézményesített formában, rendszeresen, kiszámítható, hosszú távon is tervezhető módon, a folyamatok teljességét átfogó struktúrában, hatékonyan, értékelhetően (indikátorokkal jellemezhetően) szolgálja a város fejlődését és mérhető haladását. A Partnerségi Terv a Smart City (Okos város) városirányítási és működtetési rendszer részeként, mint annak partnerségi platformja integrálódik a folyamatok rendszerébe.

A Partnerségi Terv célja, hogy strukturáltan tartalmazza a lakossággal, annak civil és egyházi képviseleti formáival, a gazdaság szereplőivel és képviseletükkel: a Pécs-Baranyai Kereskedelmi és Iparkamarával, a területi (városi, megyei, regionális, országos) partnerekkel, államigazgatási szervezetekkel, a politikai képviselővel, a PTE-vel, a testvérvárosokkal való kapcsolati célokat és módszereket, valamint a városdiplomácia kitüntetett céljait, szereplőit és eszközeit.

A kapcsolati hálónak át kell fognia a városműködés egészét, ezen belül különösen ki kell terjednie a város fejlesztési témaköreire, az innovációra és a befektetésösztönzési kérdésekre, a városok versenyében elért és elérendő pozíciókra és elérésük módszereire, a városimázsra, a kultúra, sport, rekreáció, turizmus területére, a környezeti és klímakérdésekre, a közéleti kérdésekre, a mobilitási kérdésekre, a digitális innováció területére, a nagytársasági szerepek fejlesztését szolgáló nemzetközi kapcsolatrendszerre, a társadalomfejlesztési, foglalkoztatási, oktatás-képzési területekre.

A Partnerségi Tervben kidolgozandó intézkedések biztosítják majd, hogy a Konceptióban megfogalmazott fontos feltétel, miszerint az önkormányzat számos, a város fejlődését érintő terület (pl. oktatás, gazdaságfejlesztés, kormányzati támogatások stb.) fejlesztését csak közvetve, partnerkapcsolatai révén tudja elősegíteni, tervezett, szervezett és követhető módon érvényre jusson.

MELLÉKLETEK

PÉCS MEGYEI JOGÚ VÁROS ANTISZEGREGÁCIÓS TERVE

2016.évi felülvizsgálat

2021.évi felülvizsgálat

Felülvizsgálta:

Pécsi Városfejlesztési Nonprofit Zrt.

**a dokumentumban a változtatásokat pirossal jelöltük*

Tartalom

Bevezetés.....	251
1. Területi alapú szegregáció Pécssett	252
2. A szegregációt oldó intézkedések.....	258
2.1. Pécs Megyei Jogú Város Önkormányzata Helyi Esélyegyenlőségi Programja	258
2.2. Pécs város Integrált Településfejlesztési Stratégiája – mint „antiszegregációs stratégia”	259
2.3. A deprivációhoz köthető szegregáció oldására elindított folyamatok, megkezdett teleprehabilitációs programok	261
2.3.1. György-telep (TÁMOP és TIOP finanszírozású telepprogramok)	262
2.3.2. Somogy-bányatelep, Pécsbánya-telep, Rücker-akna, Hősök terei szegregátum (a Dél-Dunántúli Operatív Programban finanszírozott projektek)	264
2.3.3. OSI-UNDP	264
2.3.4. TOP fejlesztések	265
3. Telep-rehabilitációban érintett területek meghatározása és elemzése.....	267
3.1. Hősök terei szegregátum.....	267
3.2. Pécsbánya-telep	278
3.3. Pécs-Somogy Bányatelep – Rücker-akna	288
4. Beavatkozási típusok	300
5. Szegregátumok Pécssett a 2011. évi népszámlálás adatai alapján.....	304

ÁBRAJEGYZÉK

1. ábra: Pécs város egyes városnegyedeinek, városrészeit jellemző öregedési indexek	254
2. ábra: A diplomával rendelkező személyek aránya a 25 éves és idősebb népességen belül Pécs város egyes városnegyedeiben, városrészeiben	257
3. ábra: Hősök tere-György telep akcióterület Pécs MJV Önkormányzata, ASZT felülvizsgálat	270
4. ábra: Életkor és nem szerinti felbontás a Hősök terei akcióterületen (N=281) ...	270
5. ábra: Háztartásban élők száma szerinti felbontás Hősök terén	271
6. ábra. Életkor és nem szerinti felbontás a Pécsbánya–telepi akcióterületen (N=223)	279
7. ábra: A Pécsbánya telepi akcióterület a Dél-dunántúli Operatív Program támogatásából megvalósuló projektben Pécs M.J.V Önkormányzata, Megvalósíthatósági Tanulmány - Pécsbánya-telepi projekt.....	279
8. ábra: Háztartásban élők száma szerinti felbontás Pécsbánya-telepen	281
9. ábra:Pécs-Somogy Bányatelepi akcióterület a Dél-Dunántúli Operatív Program támogatásával megvalósuló rehabilitációs projektben; Pécs MJV Önkormányzata, Megvalósíthatósági Tanulmány Somogy-bányatelepi projekt	289
10. ábra: Életkor és nem szerinti felbontás a Somogy-bányatelepi akcióterületen (N=164)	291
11. ábra: Háztartásban élők száma szerinti felbontás Somogy-bányatelepen	292
12. ábra: A lakosság jövedelmi helyzete a Somogy-bányatelepi akcióterületen százalékos megoszlásban	293
13. ábra: Szegregátumok Pécsen a 2011. évi népszámlálás adatai alapján.....	304
14. ábra: Szegregátumok, szegregációs pontok Pécs városában	308

TÁBLÁZATJEGYZÉK

1. táblázat: Pécs város egyes városnegyedeinek, városrészeit jellemző öregedési indexek	253
2. táblázat: A diplomával rendelkező személyek aránya a 25 éves és idősebb népességen belül Pécs város egyes városnegyedeiben, városrészeiben (A 2011. évi népszámlálás lakónépességre, illetve a népszámlálási tömbökre vonatkozó területi adatok alapján)	256
3. táblázat: Életkor és nem szerinti felbontás a Hősök terei akcióterületen (N=281) Hősök terei akcióterület a Dél-dunántúli Operatív Program támogatásával megvalósuló projektben; Forrás: Pécs MJV Önkormányzata, Megvalósíthatóság Tanulmány 2014.	268
4. táblázat: Bűnügyi statisztikák Pécs városában 2007-2012 között	273
5. táblázat: Lakóingatlanok és lakások a Hősök terei akcióterületen. Pécs Megyei Jogú Város Önkormányzata Népeség-nyilvántartó Iroda, valamint Népjóléti Sport és Lakás Referatúra adatai (2014).....	275
6. táblázat: Életkor és nem szerinti felbontás a Pécsbánya-telepi akcióterületen (N=223)	279
7. táblázat: A Pécsbánya-telepi akcióterületen lévő lakásállomány Pécs Megyei Jogú Város Önkormányzata Népeség-nyilvántartó iroda, valamint Népjóléti Sport és Lakás Referatúra adatai (2014).....	284
8. táblázat: Életkor és nem szerinti felbontás a Somogy-bányatelepi akcióterületen (N=164)	290
9. táblázat: Pécs Megyei Jogú Város Önkormányzata Népeségnyilvántartó iroda, valamint Népjóléti Sport és Lakás Referatúra adatai (2014)	296
10. táblázat: Szegregálódó pécsi területek, térségek.....	309

BEVEZETÉS

Bár aligha képzelhető el területi szegregációtól mentes települési társadalom, a szegregációs folyamatok a helyi társadalom fenntarthatóságát közvetve vagy közvetlenül szinte minden esetben negatív irányba befolyásoló folyamatok. A szegregációs folyamatok, ezeknek a folyamatoknak a különböző társadalmi csoportok által történő észlelése, magyarázata gyakran az előítéletes megnyilvánulások, a hátrányos megkülönböztetés forrásai. A szegregációs folyamatok egyértelműen negatívan hatnak a társadalom integráltságára, de jelentős mértékben együtt járnak, alakítják az életminőségre hatást gyakorló tényezők térbeli eloszlását/elosztását is. (E megállapítások igazak abban az esetben is, ha egy-egy társadalmi csoportra jellemző szegregáció az adott csoport tagjai szándékainak eredményeként alakult ki – pl. magas státuszú elit-negyedek, zárt lakóparkok stb.)

A Pécs város fenntartható fejlődési pályára állítását célzó Integrált Településfejlesztési Stratégiához kapcsolódó Antiszegregációs terv a szegregációs folyamatokat tehát tágabban értelmezi, mint az ITS készítésének elveit keretként meghatározó Városfejlesztési Kézikönyv¹⁴.

Az Antiszegregációs terv elkészítése során különbséget tettünk a szociológiai értelemben vett szegregáció¹⁵ és a deprivációhoz¹⁶köthető szegregáció között. Ez utóbbi megközelítés, vagyis a deprivációhoz kötődő szegregáció területi leképeződését nevezi a Városfejlesztési kézikönyv szegregátumnak.

A következőkben előbb a Pécs város egészére jellemző szegregációs tendenciákat, e tendenciák alakulására hatást gyakorló intézkedéseket, majd a szegregátumokra irányuló programokat, javaslatokat tekintjük át.

A 2014-2020-as EU-s fejlesztési ciklusra vonatkozóan több a Terület- és Településfejlesztési Operatív Program keretében megjelent pályázati felhívás előírja, hogy a kapcsolódó projekteknek illeszkedniük kell az Integrált Településfejlesztési Stratégiához és az Antiszegregációs Tervhez.

¹⁴ E sorok írásakor hatályos Városfejlesztési Kézikönyv szerint szegregátum az a terület, amelynek aktív korú lakosságán belül a legfeljebb általános iskolai végzettséggel rendelkezők és rendszeres munkajövedelemmel nem rendelkezők aránya 50% vagy annál magasabb.

Forrás: Városfejlesztési Kézikönyv, második, javított kiadás

Nemzeti Fejlesztési és Gazdasági Minisztérium területfejlesztési és építésügyért felelős szakállamtitkárság

¹⁵ Szegregációnak nevezzük azt a jelenséget, amikor egy-egy településen belül a különböző társadalmi rétegek, etnikai csoportok stb. lakóhelye erősen elkülönül egymástól. A szegregáció együtt jár a jövedelmi viszonyok és a települési infrastruktúra lényeges egyenlőtlenségeivel.

¹⁶ A kifejezés jelentése megfosztottság. Olyan dolgoktól, lehetőségektől való megfosztottságot jelent, amely az adott társadalomban a többség rendelkezésére áll, vagy amelyeket az adott társadalomban mindenki számára kívánatos, elérendő minimumnak tartanak. A depriváció szociálpolitikában meghonosodott értelmezése tágabb a jövedelmi szegénység fogalmánál, nem csupán valamilyen jövedelemben kifejezhető megfosztottságra vonatkozik, hanem a források széles körének (munkavállalás lehetősége, tudás, lakhatás, fogyasztási javak, emberi kapcsolatok stb.) hiányára is. Peter Townsend, angol szociológus általánosan elfogadott meghatározása szerint „Egyénekről, családokról és a népesség egyes csoportjairól akkor mondhatjuk, hogy szegényesen élnek (azaz, hogy az objektív relatív depriváció helyzetében vannak), ha nem rendelkeznek elegendő forrással ahhoz, hogy úgy táplálkozzanak, olyan tevékenységekben vegyenek részt, és olyan életfeltételekhez és javakhoz jussanak, amelyek társadalomban szokásosak, vagy legalább széles körben elfogadottak és helyeslésre találnak. Az átlagos egyénhez vagy családhoz képest annnyival szűkebbek a rendelkezésükre álló források, hogy ténylegesen kirekesztődnek az általánosan elterjedt életmódokból, szokásokból, tevékenységekből.”

Forrás: <http://szocialis-gondozo.lapunk.hu/?modul=oldal&tartalom=657020.#D>

A 2016. áprilisában készült felülvizsgálat keretében a TOP-6.7.1 és TOP-6.9.1 komponensekhez kapcsolódóan végeztük el a módosításokat.

A 2021.évi felülvizsgálat során több helyen az adatok nem változtak, hiszen a 2011.évi népszámlálásra alapulnak és azóta újabb népszámlálás nem volt.

1. TERÜLETI ALAPÚ SZEGREGÁCIÓ PÉCSETT

Pécs, amint azt az ITS Területleírás című fejezetében, illetve az ugyanilyen címet viselő mellékletben bemutattuk, erősen szegregált település. (A szegregáció önmagában elkerülhetetlen jelenség. A helyi társadalom fenntarthatósága szempontjából a szegregáció akkor minősíthető problémának, ha a különböző társadalmi rétegek térbeli elkülönülése, és az ehhez társuló, a társadalmi integrációt, az életminőséget alakító percepció és infrastrukturális tényezők eloszlásában mutatkozó különbségek fenntarthatatlan folyamatok forrásaivá válnak.)

Pécs esetében a szegregáció számos dimenzióban megragadható. A következőkben a városra jellemző szegregációt az öregedési index és a diplomások arányát tükröző adatokon keresztül két dimenzióban mutatjuk be.

Nagyon erőteljes a városon belül a demográfiai értelemben vett szegregáció, ami az egyes városrészekben élők életkori sajátosságainak markáns eltérésében nyilvánul meg.

Városnegyed	Városnegyed öregedési indexe	Városrész	Városrész öregedési indexe
Belső városrész	2,22	Ispitalja	2,56
		Siklósi külváros	3,46
		Szigeti külváros	2,62
		Belváros	2,08
		Budai külváros	1,54
		Kisbalogány	n.a. - adatvédelem
		Budaiváros	1,40
Nyugati városrész	n.a.	n.a.	n.a.
Mecsek-nyugat	1,14	Ürög	1,12
		Szentkút	0,76
		Kismélyvölgy	0,60
		Deindol	0,75
		Patacs	0,76
		Szentmiklós	0,83
		Makár	1,35
		Zsebedomb	1,50
		Donátus	0,71
Mecsek-közép	1,32	Csoronika	1,12
		Rókusdomb	2,06
		Mecsekoldal	1,67
		Havihegy	0,97
		Piricsizma	1,16
		Bálics	0,79
		Szkókó	1,51
Mecsek-kelet	0,69	Gyűkés	0,47
		Rigóder	0,63

Városnegyed	Városnegyed öregedési indexe	Városrész	Városrész öregedési indexe
		Pécsbánya	0,81
Keleti városrészek	1,22	Diós	0,76
		Szabolcsi Zártkert	0,56
		Meszes	1,38
		Szabolcs	1,15
Újhegy	0,74	Újhegy	0,74
Keleti gazdasági terület	1,10	Gyárváros	1,24
		Basamalom	0,95
		Üszögi tározó-major	n.a. - adatvédelem
		Üszög	0,74
Pécsi-víz mente	1,00	Füzes	
		Észak-Megyer	1,82
		Balokány	0,59
		Szigeti tanya	0,45
		Tüskésrét	0,50
Nyugati gazdasági terület	2,00	Fogadó	1,88
		Nyugati ipari út	n.a. - adatvédelem
		Bolgárkert	n.a. - adatvédelem
Déli városrészek	1,21	Kertváros	2,21
		Köztemető	n.a. - adatvédelem
		Megyer	1,18
		Árpádváros	0,62
		Nagyárpád	0,99
		Málom	1,16
		Postavölgy	0,87
		Péterpuszta	0,14
Somogy-Vasas-Hird	n.a.	n.a.	n.a.
Déli gazdasági terület	0,00	Déli gazdasági terület	0,00

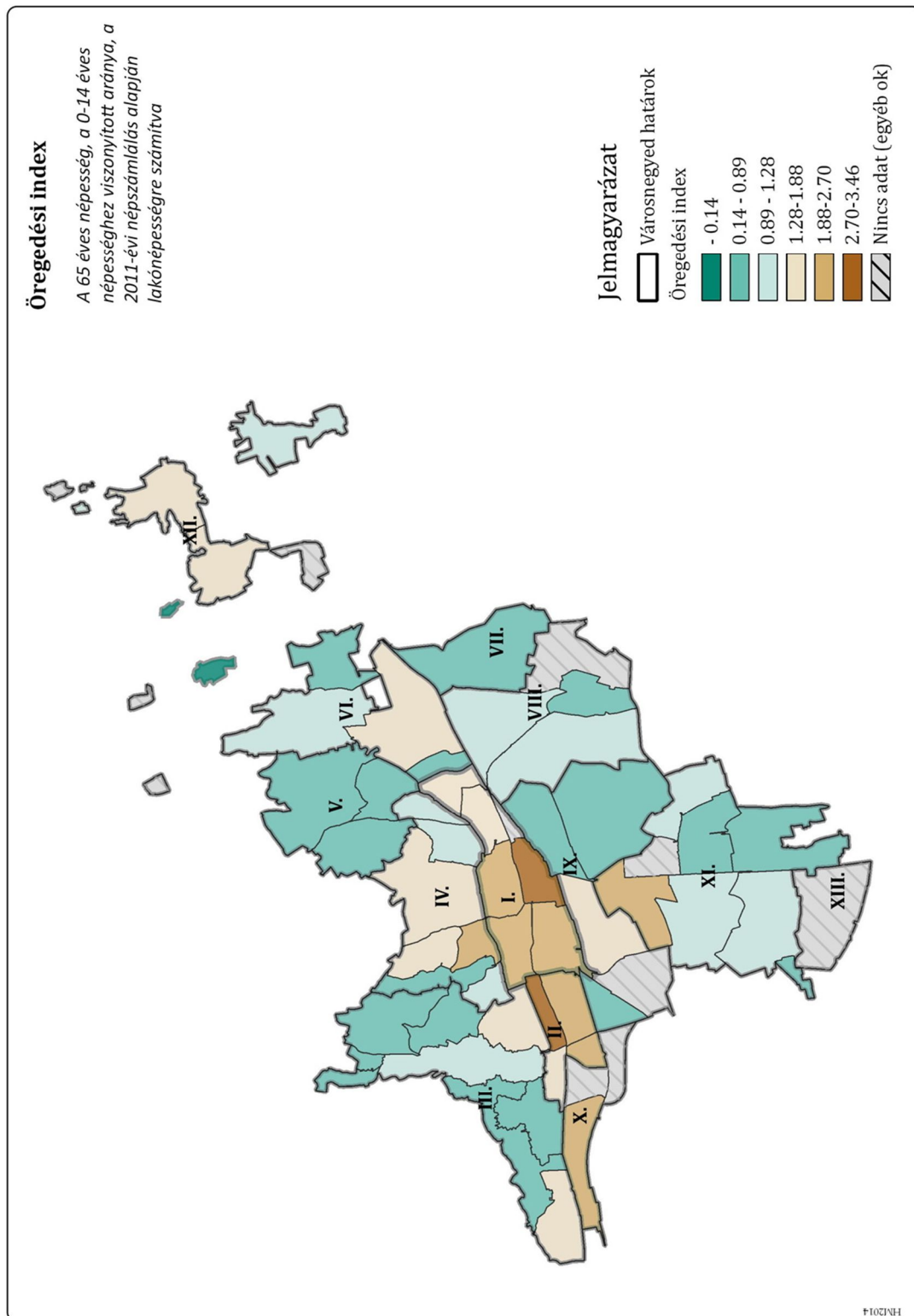
35. táblázat: Pécs város egyes városnegyedeinek, városrészeit jellemző öregedési indexek

(A 2011. évi népszámlálás lakónépességre, illetve a népszámlálási tömbökre vonatkozó területi adatok alapján)

Már a táblázatban közölt adatok alapján is, de a következő oldalon található térképen még inkább látható, hogy a város egyes területein az öregkorú, azaz a 65 éves, vagy idősebb népesség lényegesen magasabb arányban él, mint más területeken.

Különösen igaz ez a megállapítása pl. a Belső városnegyed egyes városrészeire, a Siklósi külvárosra, az Ispitalaja nevű városrészre, a Szigeti külvárosra, a Budai külvárosra, a Belvárosra, a Nyugat-uránvárosban található Kovácstelepre, a Mecsek-nyugat városnegyed Zsebedomb nevű városrészére.

Mivel az idős korhoz sajátos társadalmi megítélés kapcsolódik, ezt az életszakaszt már speciális életmód-igények is jellemzik, az egyes társadalmi csoportoknak életkor szerinti szegregációja a város társadalmának fenntartható fejlődése ellen hathat.

34. ábra: Pécs város egyes városnegyedeinek, városrészeit jellemző öregedési indexek

Ugyanezt a relatíve erőteljes szegregációt tapasztalhatjuk abban az esetben is, ha a társadalmi státust jellemző ismérveket, pl. a lakosság iskolai végzettséget tekintjük. (A hivatkozott térképeket lásd a Területleírás című fejezetben, illetve mellékletben. Jelen esetben a társadalmi státuszt jól jellemző, a diplomával rendelkező, 25 éves és idősebb népesség arányát mutatjuk be.)

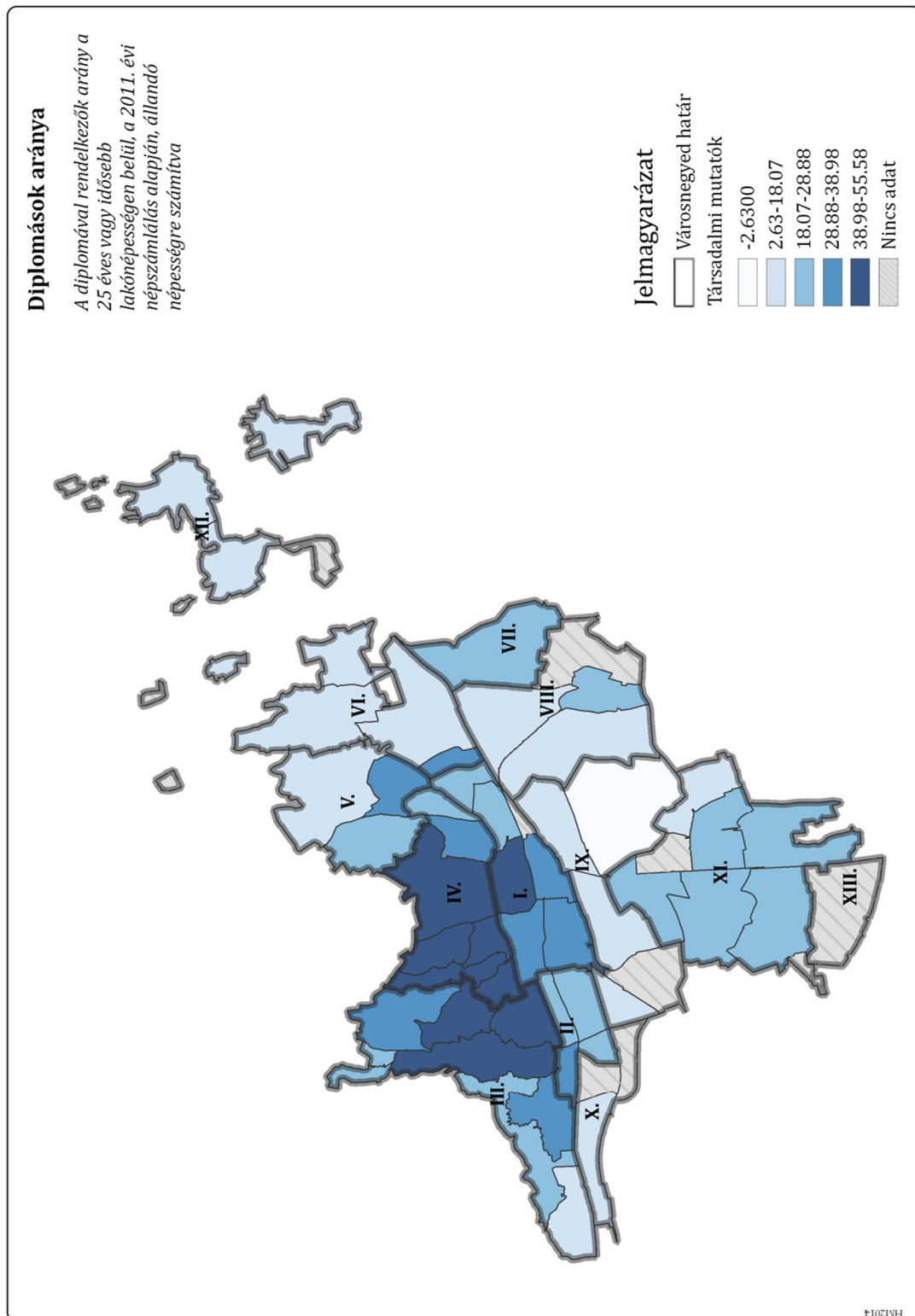
Városnegyed	Diplomások aránya	Városrész	Diplomások aránya
Belső városrész	34,6%	Ispitalja	37,4%
		Siklósi külváros	32,6%
		Szigeti külváros	34,0%
		Belváros	45,5%
		Budai külváros	25,1%
		Kisbalokány	n.a. - adatvédelem
		Budaiváros	25,2%
Nyugati városrész	n.a.	n.a.	n.a.
Mecsek-nyugat	41,2%	Ürög	39,0%
		Szentkút	18,1%
		Kismélyvölgy	21,7%
		Deindol	30,3%
		Patacs	37,3%
		Szentmiklós	22,9%
		Makár	46,9%
		Zsebedomb	16,9%
Mecsek-közép	36,9%	Donátus	49,5%
		Csoronika	53,8%
		Rókusdomb	45,8%
		Mecsekoldal	49,4%
		Havihegy	35,6%
		Piricsizma	27,7%
		Bálics	55,6%
Mecsek-kelet	24,1%	Szkókó	55,5%
		Gyükés	23,5%
		Rigóder	34,3%
Keleti városrészek	16,0%	Pécsbánya	15,0%
		Diós	34,8%
		Szabolcsi Zártkert	9,9%
		Meszes	16,3%
Újhegy	21,4%	Szabolcs	12,3%
		Újhegy	21,4%
Keleti gazdasági terület	13,2%	Gyárváros	11,7%
		Basamalom	12,4%
		Üszögi tározó-major	
		Üszög	25,7%
Pécsi-víz mente	10,9%	Füzes	
		Észak-Megyer	14,1%
		Balokány	9,8%
		Szigeti tanya	11,8%
		Tüskésrét	0,0%
Nyugati gazdasági terület	9,3%	Fogadó	9,8%
		Nyugati ipari út	n.a. – adatvédelem
		Bolgárkert	n.a. – adatvédelem
Déli városrészek	19,9%	Kertváros	26,1%

Városnegyed	Diplomások aránya	Városrész	Diplomások aránya
		Köztemető	-
		Megyer	18,7%
		Árpádváros	21,3%
		Nagyárpád	12,0%
		Málom	27,7%
		Postavölgy	26,6%
		Péterpuszta	n.a. – adatvédelem
Somogy-Vasas-Hird	n.a.	n.a.	n.a.
Déli gazdasági terület	30,8%	Déli gazdasági terület	30,8%

36. táblázat: A diplomával rendelkező személyek aránya a 25 éves és idősebb népességen belül Pécs város egyes városnegyedeiben, városrészeiben (A 2011. évi népszámlálás lakónépességre, illetve a népszámlálási tömbökre vonatkozó területi adatok alapján)

A diplomával rendelkező 25 éves és idősebb népesség városon belüli területi megoszlása ugyancsak erőteljes szegregációra utal (Ebben a dimenzióban a szegregáció nagyon jól felismerhető a következő térképen.)

A diplomások aránya különösen alacsony a város peremterületein, illetve a városmagtól távolabb eső területeken. Ebben a dimenzióban szegregált területek: Tüskésrét, Rücker-akna, István-akna, Fogadó, Balokány, Vasas, Somogy, Gyárváros, Szigeti Tanya, Nagyárpád, Szabolcs, Basamalom, Hird, Észak-Megyer, Pécsbánya, Meszes, Zsebedomb stb. (A példaként felsorolt területek egy része a Városfejlesztési Kézikönyv kritériumai szerint egyúttal szegregátumok is.)

35. ábra: A diplomával rendelkező személyek aránya a 25 éves és idősebb népességen belül Pécs város egyes városnegyedeiben, városrészeiben

2. A SZEGREGÁCIÓT OLDÓ INTÉZKEDÉSEK

2.1. Pécs Megyei Jogú Város Önkormányzata Helyi Esélyegyenlőségi Programja

A városra jellemző szegregációs folyamatok (benne a térbeli szegregációt eredményező folyamatok is) kezelésének egyik legfontosabb dokumentuma Pécs Megyei Jogú város Helyi Esélyegyenlőségi programja, **amely a 2018-2023 közötti időszakra szól.** (A dokumentumot a város önkormányzata a Közgyűlés 300/2018. (XII.13.) számú határozatával elfogadta.)

A Helyi Esélyegyenlőségi Program átfogó célja

Pécs Megyei Jogú Város Önkormányzata az Esélyegyenlőségi Program elfogadásával érvényesíteni kívánja:

- az egyenlő bánásmód, és az esélyegyenlőség biztosításának követelményét,
- a közszolgáltatásokhoz történő egyenlő hozzáférés elvét,
- a diszkriminációmentességet,
- szegregációmentességet,
- a foglalkoztatás, a szociális biztonság, az egészségügy, az oktatás és a lakhatás területén a helyzetelemzés során feltárt problémák komplex kezelése érdekében szükséges intézkedéseket. A köznevelési intézményeket – az óvoda kivételével – érintő intézkedések érdekében együttműködik az intézményfenntartó központ területi szerveivel (tankerülettel).

A város Helyi Esélyegyenlőségi Programja céljai között külön is kiemelte a „szegregációmentességet”, mint célt. A további célok is olyanok, hogy azok megfelelő megvalósulása elősegíti a területi szegregáció egyes hatásainak a mérséklését (pl. a közszolgáltatásokhoz való hozzáférés elvének érvényesülése, a diszkriminációmentesség, az esélyegyenlőség biztosítása stb.) ezen keresztül a város társadalmának fenntartható fejlődését.

A Helyi Esélyegyenlőségi Program kiemelten kezeli a mélyszegénységben élőket érintő szegregációs problémák kezelését. Ezzel a problémacsoporttal kapcsolatban a következő fejlesztési lehetőségeket azonosította¹⁷:

- a lakhatási célú integráció növelése (**lakhatási feltételek javítása**)
- az akcióterületeken lévő alacsony komfortú lakások komfortosítása a területen lakó családok bevonásával
- DDOP, TIOP, TÁMOP, **TOP, TOP PLUSZ** és egyéb pályázatok fejlesztéseinek fokozatos kiterjesztése a város egyre több területére, valamint a fenntarthatóság érdekében a további folyamatos karbantartás biztosítása
- hosszú távú bérlakáspolitikai kialakítása és a társadalmi folyamatokat figyelembe vevő működtetése. Ezen belül hosszú távú lakásfelújítási program kialakítása
- a meglévő képzési lehetőségek (általános és középiskolákban indított felnőtt osztályok, tanfolyamok, hazai és európai uniós forrásokból támogatott,

¹⁷ Forrása: Pécs Megyei Jogú Város Helyi esélyegyenlőségi Programja
<http://hep.ttki.hu/Public/PublishedProgramSearch.aspx?searchtext=>

végzettséget adó munkaerő-piaci képzési programok) fokozottabb kihasználása. A képzés, szakképzés szerkezetének, szakma- struktúrájának rugalmas igazítása és igazodása a munkaerő-piaci igényekhez

- a korrekcióra is lehetőséget adó pályaválasztási, pályaaorientációs rendszer kialakítása. A középiskolákból, szakképző iskolákból történő lemorzsolódás csökkentése
- a munkaerő piacra belépők között a minimum középiskolai végzettséggel rendelkezők számának és arányának növelése
- A közfoglalkoztatás kiegészítése az abban részt-vevők képzésével, készség képességfejlesztő, valamint un. szociális ügyesség-fejlesztő programokkal
- a civil szervezetek részvételének biztosítása a városi közfoglalkoztatási programok tervezésében, szervezésében és megvalósításában, a városi közfoglalkoztatás szervezeti struktúrájának és hátterének kialakítása (szükségletfelmérés, az irányítást, szervezést és koordinációt végző munkacsoport létrehozása
- a közfoglalkoztatásban érintett városi hatóságok, intézmények, vállalatok, szervezetek tervezhető körének meghatározása
- a városi közfoglalkoztatás valódi funkcióinak kialakítása: átvezetés a munkaerő-piacra, szervezett és kontrollált munkafeltételek biztosítása, munkatapasztalat megszerzése
- a közfoglalkoztatás nyújtotta lehetőségek kihasználása a városüzemeltetésben, a városi infrastruktúra felújításában, a közterületek karbantartásában, városi szolgáltatások biztosításában
- a lakosság arra rászoruló rétege számára segítség a hivatali és egyéb szolgáltatások eléréséhez, igénybeviteléhez, a szolgáltatókkal való kapcsolatfelvitelhez.

A Helyi Esélyegyenlőségi Program a deprivált társadalmi csoportok mellett foglalkozik a nők, a gyermekek, az idősek és a fogyatékossggal élők csoportjaival is.

2.2. Pécs város Integrált Településfejlesztési Stratégiája – mint „antiszegregációs stratégia”

Az ITS készítése során lefektetett alapelveknek megfelelő fejlesztési stratégia, illetve a konkrét projektek többsége is tudatosan tervezett közvetlen, vagy közvetett hatásai révén a tág értelemben vett szegregációs tendenciák mérséklését, a szegregációs folyamatok megfordítását is célozza. Ebben az értelemben, a helyi társadalom fenntartható fejlődésének érdekében az ITS önmagában is „antiszegregáció terv”.

Az ITS stratégiai céljaiból következő operatív célok és az ezek megvalósítását szolgáló részcélok – a Helyi Esélyegyenlőségi programban foglalt célokkal való szinergikus hatásokat kihasználva, illetve azokat kiteljesítve – értelmezendők.

A Pécs város fenntartható fejlődését szolgáló ITS tervezett projektjei közvetlenül vagy közvetve, de intenzíven hatnak, illetve alakítják a szegregációs tendenciákra. (A projektek felsorolása példálózó jellegű. A projektek tartalmi kibontása az ITS-ben található.)

Az ITS antiszegregációs terv szempontjából különösen releváns kulcsprojektjei

- A pályaaorientáció hatékonyságának növelése
- A felsőfokú műszaki képzés stratégia- és piacközpontú fejlesztése
- A középfokú szakképzés stratégia- és piacközpontú fejlesztése
- Komplex, több képzési szint és forma kiszolgálására képes központi gyakorlati képzőhely megtervezése és megvalósítása
- -A foglalkoztathatóságot rövidtávon javító, a munkaerő kínálat és a kereslet összhangját javító képzések szervezése
- Másodlagos foglalkoztatási formák (közmunka, szociális munka, nonprofit szféra, családi foglalkoztatás, atipikus foglalkoztatási formák) körének bővítése
- A társadalmi felemelkedés gyorsítását és a munkaerő-piaci kompetenciák fejlesztését szolgáló kiemelt kísérleti projekt
- A szervező és informáló társadalmi nyilvánosság fejlesztése erre alkalmas médiamix fejlesztése, működtetése

Az ITS antiszegregációs terv szempontjából különösen releváns hálózati projektjei

- Lakóépületek energetikai korszerűsítése
- Intelligens LED-es közvilágítási rendszer bevezetése Pécssett
- A város sportcélú intézményterületének fejlesztése
- Szociális lakásállomány strukturális átalakítása, fenntarthatóságának fizikai, pénzügyi, társadalmi erősítése
- Az önkormányzati fenntartású másodlagos szocializációs intézmények infrastruktúrájának és szakmai tevékenységének integrált, minőségi fejlesztése

Az ITS antiszegregációs terv szempontjából különösen releváns akcióterületi projektjei

- Siklósi út és csatlakozó területek átfogó rehabilitációja
- Breuer Marcell sétány befejezése
- Kisbalokány fejlesztése és déli irányú kapcsolatainak kialakítása
- A Balokányliget fejlesztése
- A Belváros és a Zsolnay Negyed kapcsolatának fejlesztése
- Budai városrész rehabilitációja
- A belváros nyugati irányú kiterjesztése - a Szigeti külváros integrációja
- Pécs-Dél szociális célú városrehabilitációs akcióterület
 - o Megyerváros központi területeinek funkcióbővítő fejlesztése
 - o Lakóterületek komplex fejlesztése
- Pécs-Kelet szociális célú városrehabilitációs akcióterület
 - o Meszes központi területeinek funkcióbővítő fejlesztése
 - o Lakóterületek komplex fejlesztése

Az ITS antiszegregációs terv szempontjából különösen releváns, akcióterületen kívüli jelentős projektjei

- Bér lakás célú lakásállomány fejlesztése

- A közösségi közlekedés költséghatékonysági fejlesztései
- A távhőellátás fejlesztése és korszerűsítése

Az ITS antiszegregációs terv szempontjából különösen releváns, akcióterületen kívüli egyéb fejlesztései

- Uránváros központi területeinek funkcióbővítő fejlesztése
- Gyárvárosi lakóterületek rehabilitációja közmunka alkalmazásával
- Gyárváros alközponti területeinek funkcióbővítő fejlesztése
- A lakóterületek közterületeinek rehabilitációja álláskeresők, közmunkások alkalmazásával

Az ITS antiszegregációs terv szempontjából különösen releváns intézkedés típusú projektjei

- A helyi termékek felhasználási arányának a növelése a városi közszolgáltatásokban
- Patrióta beszerzési gyakorlat meghonosítása
- Város-városkörnyék termelési célú együttműködésének kialakítása, erősítése
- A helyi termékek piacra jutásának elősegítése, piacszervezési tevékenység
- A társadalmi részvétel fokozása a város fejlesztését szolgáló tervek készítése és megvalósítása terén - Közösségi tervezés

Az ITS antiszegregációs terv szempontjából különösen releváns "smart city" projektjei

- A "Smart city" célú városmenedzsment szervezeti és technikai feltételeinek kialakítása
- Társadalom-monitoring és a társadalom-fejlesztést támogató tervezési rendszer kidolgozása
- Térinformatikai rendszer létrehozása és működtetése
- Térfigyelő kamerarendszer fejlesztése a város egész területén
- Levegőtisztaság monitorozása és javítását szolgáló intézkedési terv kidolgozása
- A zajszennyezés monitorozása és csökkentésének intézkedési terve
- Egészségvédelmi program

2.3. A deprivációhoz köthető szegregáció oldására elindított folyamatok, megkezdett teleprehabilitációs programok

A Városfejlesztési Kézikönyv kritériumainak megfelelő szegregátumok léte a helyi társadalom fenntartható fejlődésére önmagában is olyan kedvezőtlenül hat, hogy kiemelt kezelésük abban az esetben is indokolt, ha e szegregátumok létéből adódó problémák kezelése –a fenntarthatóság szempontjaira különös figyelemmel– város-léptékű keretrendszerben értelmezhetőek.

A mecseki szén- és uránbányászat hatásai nyomán Pécs társadalom-és gazdaságfejlődése sajátos fejlődési pályát eredményezett, amely a bányászat véglegesnek tűnőfelhagyását követően megtört. A város új fejlődési pályára állt, ám ennek a korszaknak

a hatásai még ma is nagyon jelentősek, a szükséges korrekciók pedig komoly erőfeszítéseket igényelnek.

Az egykori bányász-kolóniák, egyes bányász-lakótelepek ma a szegregáció legtipikusabb lakóterületei Pécsen. A városi önkormányzat tulajdonába került bányavagyon ezen része többnyire szociális bérlakásként lett hasznosítva. Ezeknek a lakásoknak a koncentrációja egyes területeken a deprivált, vagyis a halmozottan hátrányos helyzetű lakónépesség koncentrációját vonta maga után. A volt bányászkolóniákból illetve lakásokból lett bérlakások lakóinak folyamatos változása egy idő után azt eredményezte, hogy e területekre egyre rosszabb helyzetű rétegek kerültek, kialakultak az ún. szegregátumok.

Annak a felismerésnek az érvényesítése, hogy a elslumosodott, telepszerű szegregátumok megszüntetése csak az itt élő súlyos, hátrányokkal küzdő emberek aktív bevonásával, a változások cselekvő résztvevőjévé tételével lehetséges, igen komoly kihívás a város önkormányzata számára. Az önkormányzat a nehézségek ellenére ezt az utat választotta. 2012 óta a korábbiaknál nagyobb támogatottságot sikerült a városrehabilitációs célok elérése mellé állítani, sikerült megnyerni a civil szférát, az állami intézményrendszert és a városvezetést. Az önkormányzat a város szegregátumainak felszámolásához közel 1,5 milliárd forint uniós és egyéb támogatást kapott. Ez az összeglehetővé tette, hogy a legsúlyosabb problémákkal jellemezhető városi szegregátumok mindegyikét – István akna kivételével - be lehetett vonni a rehabilitációs programokba. A szegregátumok felszámolása érdekében tett erőfeszítések során kialakult a szakembereknek egy olyan csoportja, melynek tagjaimegfelelő gyakorlatot szereztek nem csak aszegregátumok felszámolását eredményező folyamatok megtervezésében és megvalósításában, de az erőforrások felkutatásában és megszerzésében is.

A következőkben bemutatjuk a 2012-2014 közötti időszak rehabilitációs célú, városfejlesztést is generáló programjait.

2.3.1. György-telep (TÁMOP és TIOP finanszírozású telepprogramok)

A pécsi önkormányzat 2012-ben ötszereplős konzorcium vezetőjeként nyújtott be pályázatot a Társadalmi Megújulás Operatív Programhoz. A pályázat célja a Hősök terei szegregátum legkritikusabb területének, György-telepnek a kezelése volt. A konzorcium tagjai a pécsi önkormányzat mellett a Magyar Máltai Szeretetszolgálat, a Khetanipe Egyesület, a Türr István Képző és Kutató Központ és a Baranya Megyei Kormányhivatal Munkaügyi Központja voltak. A két éves futamidejű program társadalmi felzárkóztatást célzó beavatkozásai egészségi állapot javítására, közösségfejlesztésre, foglalkoztatási és munkaerő piaci szolgáltatási programelemekre, képzés, oktatás-nevelési tevékenységekre irányultak. A pályázat 2012 decembere és 2014 decembere között valósul meg mintegy 150 millió forintos, 100%-os támogatási intenzitású forrásból.

A György-telepen 2007 óta settlement jellegű szociális munkát végző Magyar Máltai Szeretetszolgálat - Pécsi Tudományegyetem Romológia szakos hallgatóinak közreműködésével - a pályázat előkészítéseként szükségletfelmérést végzett. A kérdőíves szükségletfelmérés a telep valamennyi háztartására kiterjedt. A György-telepen élő 36 családból 31 válaszolt a kérdőívre (összesen 64 fő). A szükségletfelmérés nyomán látható, hogy az itt élők körében a munkanélküliek aránya meghaladta a 46 %-ot, foglalkoztatott

csupán 4%-uk volt. A telep lakosainak 44%-a inaktív, legfeljebb 8 általános iskolai végzettséggel az aktív korúak több mint 75 %-a rendelkezik. A 18 éven aluliak aránya több mint 40 %.

György-telepen az épített infrastruktúra kritikus szint alatti volt, a 100%-ban önkormányzati szociális bérlakásokból álló lakásállomány alig 10 %-a, összesen 4 lakás rendelkezett vezetékes ivóvízzel és szennyvízhálózati csatlakozással, a többi lakás kizárólag villamos energia ellátással, vagy azzal sem. A lakások többsége 28 m² alapterületű, rendkívül rossz körülményekkel, vizesedéssel, gyenge energiahatékonysággal. A telep elhelyezkedése periférikus.

A pécsi önkormányzat az említett pályázat benyújtásával kifejezte azon szándékát, hogy a Hősök terei szegregátum problémájára olyan megoldást készít elő, mely helyben kívánja kezelni a kialakult gondokat, és a szanálás helyett élhető környezetet és a társadalmi együttélés szabályaihoz alkalmazkodó, integrált lakóközösséget kíván fejleszteni. A terület funkciói (első sorban a magas szociális bérlakás-szám) miatt a városfejlesztés céljai korlátozott keretek között érvényesülhetnek, és a helyi lakosság kapacitásaihoz alkalmazkodó megoldásokat kínálhatnak csupán.

A pályázó konzorcium a TÁMOP-ban elnyert 150 millió forint támogatás felhasználási szabályai alapján egy aspektusból közelített egy telepszerűen működő szegregátum/lakóterület problémájához: a helyi társadalom kirekesztettségének társadalmi okait kívánta kezelni. Az effajta fejlesztések hatékonyságát azonban jelentős mértékben gátolja, ha szegregátum mikro-társadalmának fejlesztését a fizikai infrastruktúra fejlesztése nem követi egy megfelelő időn belül. Más szóval a társadalmi felzárkóztatás és fizikai infrastruktúra fejlesztése egymással szoros összefüggésben, időben egymást részben átfedő-követő módon kell, hogy megvalósuljanak.

Ezt a problémát felismerve a TÁMOP Komplex Telep Program nyertesei számára egy másik pályázati forrás is megnyílt a Társadalmi Infrastruktúra Operatív Programban. A TIOP-ban elérhető forrás a TÁMOP program célterületének - Pécs esetében a György-telep lakóterületének - teljes fizikai felújítását, a lakóépületek és a környezet rendezését, komfortos lakások kialakítását tette lehetővé. A városi önkormányzat 2014 nyarára közel 300 millió forint támogatást nyert a fenti célok megvalósítására.

A György-telepi beavatkozás tehát komplex modell, melyet a városi szegregátumok bizonyos körében alkalmazni lehet. A modell a társadalmi kirekesztés formáinak és a szegregáció elemeinek az együttesét területi alapú fejlesztésnek rendeli alá, és a szegregátum fizikai felszámolása helyett lakóközösséget és lakóterületet fejleszt.

A György-telep pilot projektje további szegregátumok rehabilitációs fejlesztések modelljévé válhat. A TÁMOP Komplex Telep Program társadalmi felzárkóztatásban elért eredményei, és a TIOP konstrukcióban finanszírozott infrastrukturális beruházás együttese az a módszer, melyet az önkormányzat alkalmazni kíván hasonló területeken a városban. A projekt eredményei olyan mutatókban mérhetők, mint a felújított lakások száma, integrált lakókörnyezetbe költöző személyek/háztartások száma, a beruházással érintett lakások alapterülete, a lakhatás minőségének javulása. E program legfontosabb eredménye azonban mégis az, ha György-telep Pécs olyan területévé válik, amely fizikailag minőségi háttere lehet a közösségi cselekvést megkövetelő viselkedésformáknak, higiéniának, a foglalkoztatásnak, a közterhekhez való hozzájárulásnak, a kollektív tevékenységekben való részvételnek.

2.3.2. Somogy-bányatelep, Pécsbánya-telep, Rücker-akna, Hősök terei szegregátum (a Dél-Dunántúli Operatív Programban finanszírozott projektek)

2013 év elején az önkormányzat három pályázat előkészítésére kapott lehetőséget a Dél-Dunántúli Operatív Program regisztrációs pályázati felhívásával. A pályázat kisebb eltérésekkel a György-telepi fejlesztéshez hasonló programok megvalósítását támogatta, azzal a lényeges különbséggel, hogy az infrastrukturális fejlesztések és a társadalmi felzárkóztatást célzó intézkedések egy pályázaton belül, együttesen tervezhetővé váltak. Az önkormányzat hivatala, tekintettel az Integrált Városfejlesztési Stratégiában lehatárolt szegregátumokra, úgy döntött, hogy négy ott lehatárolt terület fejlesztésére készít elő programot és igényel támogatást. E négy terület a Pécsbánya-telepi szegregátum, a Pécs-Somogy Bányatelepi szegregátum, Rücker-akna, és a György-telepi projekt területi kiterjesztését célzandó, a Hősök terei szegregátum egésze. A négy területet a pályázat során három akcióterületbe foglaltuk: a Rücker-akna és a Somogy bányatelep egy beavatkozási területként szerepelt. Ennek megfelelően három pályázat benyújtását készítette elő a Polgármesteri Hivatal Természeti és Emberi Erőforrás Referatúrája, egyenként 300 millió forintos támogatási összeg igénylésével. A pályázatok 2014. év elejére elkészültek. 2014. év nyarára mindhárom pályázat elfogadásáról és összesen 962 millió forint uniós támogatás megítéléséről döntött az Irányító Hatóság. E projektek 2015 közepéig-végéig tarthatnak. Mindhárom pályázatban egy helyi civil szervezet és a Magyar Máltai Szeretetszolgálat konzorciumi partnere a főpályázó önkormányzatnak. Minden projekt tartalmaz lakhatási programelemet (alkalmatlan önkormányzati lakások megszüntetése, lakásfelújítás, lakásvásárlás) területi infrastrukturális fejlesztéseket (közösségi színtér, közterületek, közbiztonság), valamint a György-telepi TÁMOP programban is jelölt ún. szoft programelemeket a helyi társadalom felzárkóztatása érdekében. A György-telepi program és a fenti három pályázat a pécsi szegregátumok felének tud 2015 végéig és a közeljövőben megoldást kínálni.

2.3.3. OSI-UNDP

A pécsi önkormányzat 2012-ben megállapodást kötött az ENSZ Fejlesztési Programjával a UNDP-vel (United Nations Development Programme). A megállapodás keretében a szervezet szakmai segítséget nyújtott a településen jelentkező szegénység, hátrányos helyzetű társadalom és a területi szegregáció elemzéséhez és kezeléséhez. A UNDP módszerével a leszakadó városrészek helyben lakó népességének mobilizálását, a közösségfejlesztés hatékony módszereit, az alacsony státuszú társadalmi rétegek hatékony érdekérvényesítését és önmenedzselését lehet megalapozni és kibontakoztatni.

A UNDP Pécs MJV Önkormányzatával, a Dél-dunántúli Regionális Fejlesztési Ügynökséggel, a Khetanipe Egyesülettel és a Magyar Máltai Szeretetszolgálattal együttműködésben fogott hozzá a munkához a Hősök terei szegregátumban, és mintaprojektet készített elő hat hónapos időintervallumra, 2013. szeptember végéig. A programot a Nyílt Társadalomért Alapítvány, (Open Society Institution) finanszírozta 50 ezer USD támogatással. E program hatékony kiegészítése lett a György-telepen zajló, de

valójában a Hősök terei szegregátum egészére kiható uniós projektnek, komoly mértékben hozzájárult annak sikeréhez. A terepmunka mellett a program eredményeként átfogó stratégia készült *Pécs a befogadó város* címmel a 2014-2020 közötti időszakra vonatkozóan, amely stratégia a roma népesség felzárkóztatását a szegénység és a társadalmi kirekesztettség okainak és következményeinek kezelését foglalta össze. A stratégiát Pécs Megyei Jogú Város Közgyűlése elfogadta.

Az első program sikerét kihasználva a fenti együttműködő partnerek további 6 hónapra nyertek hasonló összegű támogatást. Ez a lehetőség a György-telep melletti további 4 területre tervezett uniós projekt előkészítésében játszott szerepet a városfejlesztési programok elindítása előtt, a lakosság bevonásával, és azokban való aktív részvételének felkészítésével. Az OSI által támogatott projekt II. fázisát követően az utolsó III. fázis veszi kezdetét 2014. nyaratól annak érdekében, hogy az uniós források felhasználása - a projektmegvalósítás merev rendszeréből adódó nehézségek miatt – mégis hatékonyan tudja kezelni a területi szegregáció különböző formáit.

2.3.4. TOP fejlesztések

A korábbi 2007-2013-as uniós ciklusban megvalósított DDOP, TÁMOP és TIOP projekteket követően országosan is elterjedt az ún. pécsi modell, amely egyfajta szociális városrehabilitációs mintaként szolgál más várostérségekben is.

Pécs ennek alapján a 2014-2020-as fejlesztési ciklusban, mintegy II. fázisként folytatta a lakhatást és integrációt segítő projektjeit. Ezekben a városi szintű beavatkozásokban a partnerség még szélesebb spektrumú:

- gesztora, koordinátora Pécs Megyei Jogú Város Önkormányzata;
- résztvevői a helyi, lakosság által ismert és elfogadott szervezetek (Pécsbányai Kulturális Egyesület, Tegyük Egymásért Egyesület);
- résztvevője az Esztergár Lajos Család- és Gyermejjóléti Szolgálat és Központ, valamint a Magyar Máltai Szeretetszolgálat Egyesület, mint módszertani szervezetek;
- résztvevője helyi roma lakosságot képviselő szervezet (Khetanipe Egyesület, Pécsi Roma Nemzetiségi Önkormányzat).

A megvalósított, illetve megvalósítás alatt álló projektek a II. fázisban:

TOP-6.9.1-15-PC1-2016-00001 – HELP – Helyi esélyegyenlőségi és Lakhatási Program

A pályázat folytatni kívánta azt a városi törekvést, hogy elejét vegye a szegregálódó városrészek további leszakadásának – mindez igaz szociális, jövedelmi és foglalkoztatási értelemben egyaránt.

Fontos módszertani kitétel, hogy a városrehabilitációs fejlesztések jellegüknél fogva éveken, akár évtizedeken átívelő programszintű koordinációt igényelnek és minderről a hazai, illetve nemzetközi tapasztalatok is árulkodnak. Külön ki kell emelni, hogy Pécsen a leszakadó területek lakosságszáma és az érintett területek nagysága feltétlenül igényli a koncentrált problémakezelést, ennek megfelelően a jelen projekt alapvetően (de nem kizárólag) a korábbi városrehabilitációs (TÁMOP, TIOP, DDOP) projektek célterületére fókuszál.

A projekt keretében mintegy 300 főt sikerült bevonni a célterületekről különböző rehabilitációs programokba (közösségi programok, klubok, tanulókörök, kirándulások, alkotó- és kulturális foglalkozások, társadalmi akciók, nyelvi és informatikai képzések).

A projekt fontos része volt a jelenlét típusú szociális munka és a TOP-6.7.1-es tükörprojektben költözéssel érintett családok érzékenyítése, mely biztosította a lakhatást támogató beavatkozások zavartalan végzését.

TOP-6.7.1-15-PC1-2016-00001 – SZOCFÉSZEK

A 610 millió forintos beruházás eredményeként mindösszesen 48 db önkormányzati bérlakás fejlesztése valósult meg, mindemellett megtörtént az érintett utcák környezeti fejlesztése is: ide tartozik a csapadékvíz-elvezető árkok kialakítása, valamint a Füst és Tárna utcában, továbbá Pék soron a melléképületek és az út közötti támfalakat statikai megerősítése, de a beruházás kiemelt feladata volt a kommunális hulladékgyűjtő szigetek kialakítása is.

Pécs Megyei Jogú Város Önkormányzata a kivitelezési munkálatok ideje alatt az érintett családoknak ideiglenes lakhatást biztosított.

A pécsi szociális célú városrehabilitációval egy olyan, mintegy 10 éves tervezési, beruházási és közösségfejlesztési ciklus valósult meg a városban, melynek eredményeként több, mint 100 pécsi család lakhatási feltételei, társadalmi körülményei javultak.

TOP-6.9.1-16-PC1-2017-0001 – Városi szintű szociális rehabilitáció Pécssett

A korábban fejlesztéssel nem érintett 7 db szegregátumban/veszélyeztetett területen élő, a munkaerőpiacról kiszoruló, alacsony jövedelmű és alacsony iskolai végzettségű, szegregált körülmények között élő emberek és családok. A főbb beavatkozások:

- Közösségfejlesztés
- Klubszerű foglalkozások: helyi hátrányos helyzetű lakosok igénye alapján az összes érintett terület lakosságát célozva
- Közösségi akciók: az összes érintett területen, csótányirtás, eboltás tartalommal, összesen 28 alkalommal
- Kis akciók: helyi hátrányos helyzetű lakosok által kezdeményezett kis akciók, az összes érintett területen, összesen 60 alkalommal
- Rendezvényszervezés: a hátrányos helyzetű közösségek megerősítése érdekében közösségi akciók, rendezvények megvalósításához, pl. jeles napok és nemzeti ünnepek, összesen 10 alkalommal
- Mozgó Iroda: szociális munkához kapcsolódóan, azokon a területeken, ahol nem került kialakításra Jelenlét Pont/Ház, a hiányzó szociális és gyerekjóléti, munkaerőpiaci és egészségügyi szolgáltatások biztosítása érdekében
- Mentorhálózat működtetése: 24 hónapon keresztül a munkaerőpiaci integráció elősegítése érdekében,
- Munkaerőpiaci koordináció
- Munkaerő-piaci kompetenciafejlesztés képzés 12 fő részére
- Megélhetési támogatás
- Egyedi szükséglet alapján 8 fő részére munkaerőpiaci képzése
- Megélhetési támogatás munkaerőpiaci képzéshez kapcsolódóan 8 fő részére
- Bűnmegelőzés rendezvények
- Drogprevenció képzés
- Szupervízió

A projekt keretében a fenti programokba 525 fő került bevonásra.

TOP-6.7.1-16-PC1-2020-00001- Önkormányzati bérlakás-fejlesztés a pécsi Kolónia utcában

A projekt célja, hogy Pécsen, a Kolónia utcában fekvő, önkormányzati tulajdonú szociális bérlakások I. ütemű fejlesztése valósulhasson meg a Kolónia utca 14–16. sz. ingatlanokban, összesen 8 darab lakás modernizálásával.

A beruházás keretében az épületek környezetében található melléképületek és árnyékszékek teljes elbontása történik meg, így biztosítva helyet a főépületek bővítésének: minden épülethez új konyhablokkot alakítanak ki, amelyek révén modernebb lakások hozhatók létre új fürdőszoba és wc helyiséggel. A tetőszerkezeteket teljes mértékben elbontják, amely után emelt térdfalas beépítéssel új tetőtéri helyiségeket alakítanak ki.

A projekt várhatóan 2022 decemberében ér véget.

TOP-6.9.1-16-PC1-2020-00002 - Szociális városrehabilitáció Pécs-Keleten

A tervezett beavatkozás a leginkább rászoruló pécsi területekre fókuszál, így például a Hősök tere környékére, Györgytelepre, a Fekete Gyémánt térre, a Pákolitz István utcára, vagy Pécsbányatelepre.

A pályázat szakmai programja 2 fő pillére épül:

1. Költözéssel érintettek szociális támogatása-gondozása: kötelező feltétel, hogy azon családok esetében, akik a fenti TOP-6.7.1. pályázatban felújított lakásokból el-, illetve visszaköltöznek, szociális munkát kell alkalmazni. A szociális munkát szakmai indokok miatt ugyanakkor nemcsak a költözőkre, de az érintett, Hősök tere környékén élő, rászoruló lakosokra is kiterjesztjük.

2. Községi programszervezés, tanácsadás, klubok és iskolán kívüli programok, roma hagyományörzés a társadalmi integráció erősítésére: e feladatok mindhárom beavatkozási területen (Pécsbányatelep, Hősök tere és környéke, Fekete Gyémánt tér és környéke) megvalósulnak.

A projekt várhatóan 2022 decemberében ér véget.

3. TELEP-REHABILITÁCIÓBAN ÉRINTETT TERÜLETEK MEGHATÁROZÁSA ÉS ELEMZÉSE

3.1. Hősök terei szegregátum

2013 év végén az Esztergár Lajos Családsegítő Központ munkatársai által a Hősök terei szegregátumra kiterjedő kérdőíves vizsgálat adatai alapján készült akcióterületi elemzés.

Demográfiai helyzet: a kutatásban 115 háztartás vett részt. Összesen a lekérdezett személyek száma 281 fő volt. A nemek megoszlását tekintve 144 nő és 137 férfi. A telepen a lakosság átlagéletkora 29 év. A 0-14 évesek aránya 33,4%, a 64 éven felüliek aránya 4,3%-ra tehető.

Életkor	Összesen	%	Férfi	Nő
0-3 év között	23	8,2	15	8
4-6 év között	24	8,5	16	8
7-14 év között	47	16,7	26	21
15-18 év között	16	5,7	9	7

19-28 év között	39	13,9	17	22
29-38 év között	43	15,3	23	20
39-48 év között	32	11,4	9	23
49-58 év között	33	11,7	10	23
59-64 év között	12	4,3	5	7
65 év felett	12	4,3	7	4
Összesen	281	100,0	137	144

37. táblázat: Életkor és nem szerinti felbontás a Hősök terei akcióterületen (N=281) Hősök terei akcióterület a Dél-dunántúli Operatív Program támogatásával megvalósuló projektben; Forrás: Pécs MJV Önkormányzata, Megvalósíthatóság Tanulmány 2014.

A 2016.évi KSH szűrés eredményeként az érintett szegregátumok megváltozott adatai:

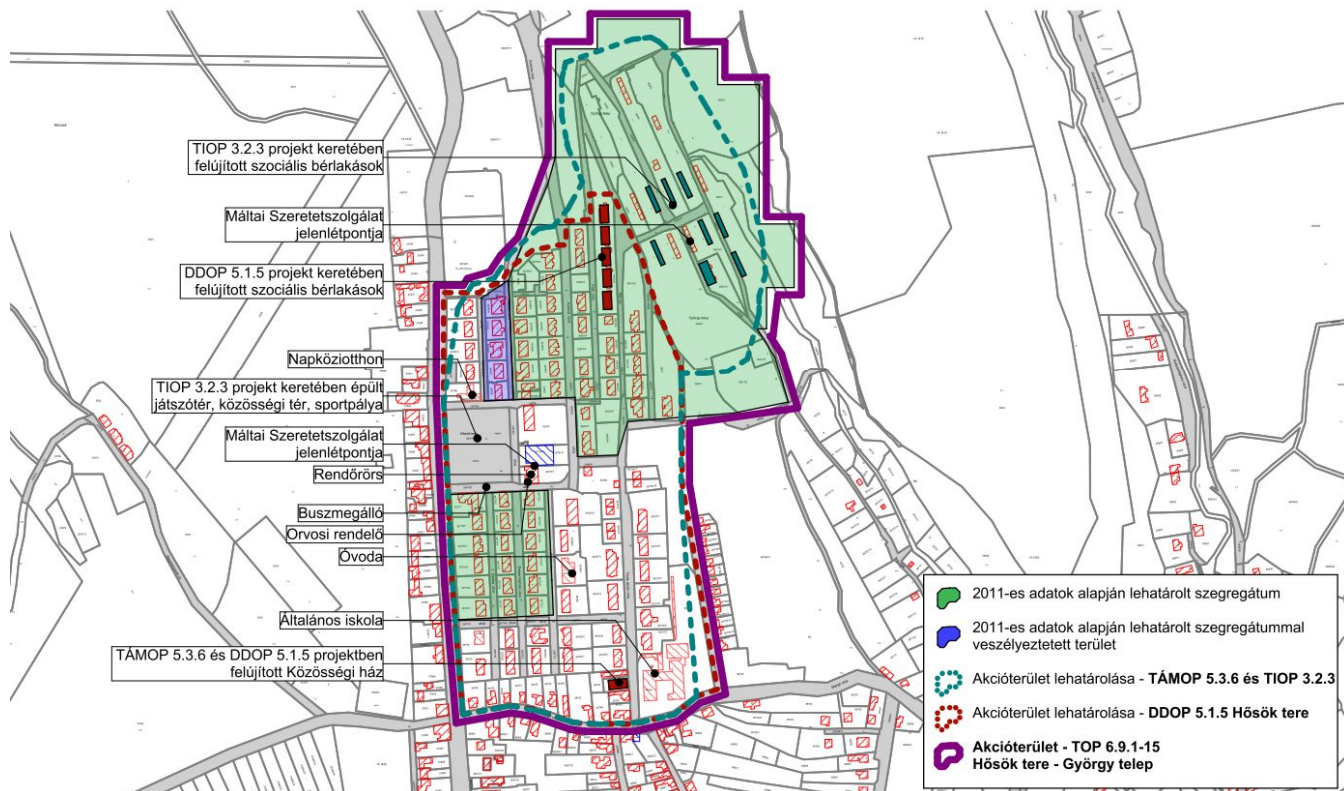
Hősök tere:

Mutató megnevezése	4. szegregátum (Hősök tere - Óvoda u. - névtelen u. - Komlói út)
Lakónépesség száma	169
Lakónépességen belül 0-14 évesek aránya	18,3
Lakónépességen belül 15-59 évesek aránya	63,9
Lakónépességen belül 60-X évesek aránya	17,8
Legfeljebb általános iskolai végzettséggel rendelkezők aránya az aktív korúakon (15-59 évesek) belül	50,0
Felsőfokú végzettségűek a 25 éves és idősebb népesség arányában	0,0
Lakásállomány (db)	68
Alacsony komfort fokozatú lakások aránya	55,9
Rendszeres munkajövedelemmel nem rendelkezők aránya az aktív korúakon (15-59 évesek) belül	75,0
Legfeljebb általános iskolai végzettséggel rendelkezők és rendszeres munkajövedelemmel nem rendelkezők aránya az aktív korúakon belül	39,8
Foglalkoztatottak aránya a 15-64 éves népességen belül	22,7
Foglalkoztatott nélküli háztartások aránya	63,1
Állandó népesség száma – a mutató a település egészére állítható elő, szegregátumokra nem	
Alacsony presztízsű foglalkoztatási csoportokban foglalkoztatottak aránya	66,7
A gazdaságilag nem aktív népesség aránya a lakónépességen belül	71,6
Munkanélküliek aránya (munkanélküliségi ráta)	43,8
Tartós munkanélküliek aránya (legalább 360 napos munkanélküliek aránya)	29,2
A komfort nélküli, félkomfortos és szükséglakások aránya a lakott lakásokon belül	54,7
Egyszobás lakások aránya a lakott lakásokon belül	64,1

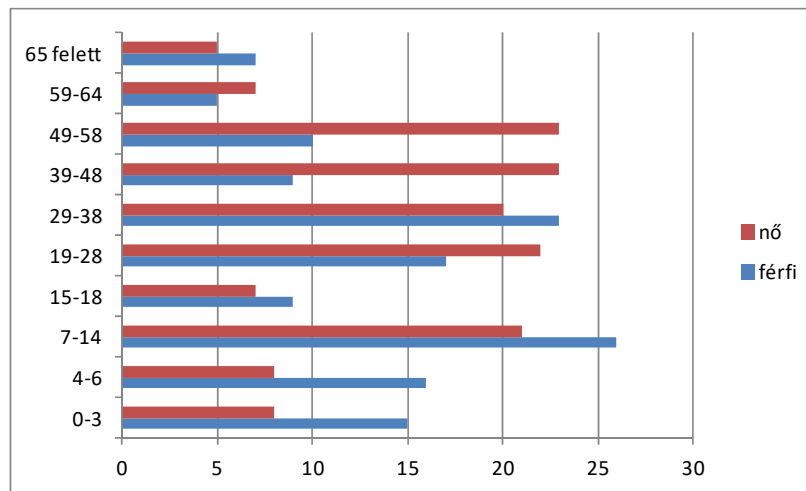
György-telep

Mutató megnevezése	5. szegregátum (Füst u. - Györgytelep - Tárna u. - Hősök tere - Pék sor - Hősök tere - Garázssor - Hősök tere - Gorkij u. - Névtelen u. - Kolónia u.)
Lakónépesség száma	560
Lakónépességen belül 0-14 évesek aránya	30,9
Lakónépességen belül 15-59 évesek aránya	60,7
Lakónépességen belül 60-X évesek aránya	8,4
Legfeljebb általános iskolai végzettséggel rendelkezők aránya az aktív korúakon (15-59 évesek) belül	57,6
Felsőfokú végzettségűek a 25 éves és idősebb népesség arányában	1,0
Lakásállomány (db)	192
Alacsony komfort fokozatú lakások aránya	67,7
Rendszeres munkajövedelemmel nem rendelkezők aránya az aktív korúakon (15-59 évesek) belül	73,8
Legfeljebb általános iskolai végzettséggel rendelkezők és rendszeres munkajövedelemmel nem rendelkezők aránya az aktív korúakon belül	48,5
Foglalkoztatottak aránya a 15-64 éves népességen belül	25,4
Foglalkoztatott nélküli háztartások aránya	63,9
Állandó népesség száma – a mutató a település egészére állítható elő, szegregátumokra nem	
Alacsony presztízsű foglalkoztatási csoportokban foglalkoztatottak aránya	70,0
A gazdaságilag nem aktív népesség aránya a lakónépességen belül	70,2
Munkanélküliek aránya (munkanélküliségi ráta)	46,1
Tartós munkanélküliek aránya (legalább 360 napos munkanélküliek aránya)	29,3
A komfort nélküli, félkomfortos és szükséglakások aránya a lakott lakásokon belül	65,7
Egyszobás lakások aránya a lakott lakásokon belül	56,2

AKCIÓTERÜLET LEHATÁROLÁSA HŐSÖK TERE - GYÖRGY TELEP

36. ábra: Hősök tere-György telep akcióterület Pécs MJV Önkormányzata, ASZT felülvizsgálat

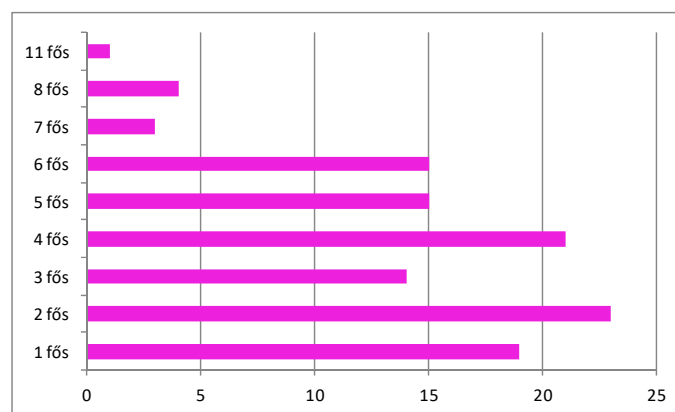
37. ábra: Életkor és nem szerinti felbontás a Hősök terei akcióterületen (N=281)

Az ábrán látszik, hogy kiemelkedően magas a gyermekek (a 0-14 éves korosztály 33,4%) és viszonylag alacsony az 59 év feletti aránya (8,6%). A 39 év feletti korosztálynál a nők aránya már felülreprezentált az azonos korosztályú férfiak arányához képest. Ez utalhat egyrészt arra, hogy a nők egyedül nevelik gyermekeiket, valamint arra is, hogy a férfiak többsége nem éri el a nyugdíjas kort sem. A megkérdezett lakosság 48%-a az elmúlt 10 évben költözött a területre, ők jellemzően önkormányzati lakásban laknak.

A területen nincs bölcsődei ellátás, a legközelebbi gyermekorvosi rendelő Szabolcsfaluban és a meszesi városészsben található (Pécs, Thököly u. 1., Dobó István u. 89.), de a kisgyermeket rendszeresen ellátja a védőnő. Felnőtt háziorvosi rendelés a Hősök terén működik.

A telepen található óvoda férőhelye 50 fő, a kihasználtság 102% (2011. évi adatok alapján). Az óvoda az Óvoda u. 3.sz. alatt található. Az óvodai ellátásban részesülő gyermekek között mért hátrányos helyzetűek aránya 88%, a HHH-s gyermekek aránya 73%, Pécsen ez az arány a legmagasabb a többi óvodához viszonyítva.

Az iskoláskorú gyermekek többnyire a Hősök terén található Néri Szent Fülöp Katolikus Iskolába illetve a Budai Városkapu Komlói úti iskolájába járnak. Mindkét iskolában nagyon magas a HHH-s gyermekek aránya.

38. ábra: Háztartásban élők száma szerinti felbontás Hősök terén

A fenti ábra alapján megállapítható, hogy többnyire 2 fő és 4 fő családok vannak nagyobb számban az akcióterületen, de látható, hogy a nagycsaládok aránya is magas.

Gazdasági helyzet

A területen élő aktív korú lakosság munkalehetőségeit György akna, István akna bányászati tevékenysége biztosította az 1980-as évek végéig. A bányászok kiszolgálására irányuló széles körű szolgáltató funkciók (iskola, óvoda, postahivatal, kórház, stb.), valamint a bányászathoz kötődő egyéb gazdasági funkciók a foglalkoztatottságot magas szinten tartották, a megélhetést a helyiek számára biztosították. A bánya bezárásával 1990 után e funkciók szükségtelenné váltak és leépültek. A bányászok elköltözésével a terület népességszáma is csökkent, a fogyasztóképes keresletet jelentő csoport helyett alacsony jövedelemmel rendelkező népesség költözött ide egyre nagyobb számban. A terület mögött, a város határában korábban épült kisebb üzemek is bezártak, az alacsony iskolai végzettségű munkaerő igény nem jellemző Pécsre, és a helyi vállalkozásokra sem. Emiatt azoknak az erőforrásoknak a felhasználása indokolt, melyek munkahelyteremtő hatást válthatnak ki. Ezek a lakóterületen belül és közelében lévő nagyobb önkormányzati területek, földek, melyen gazdálkodási, termelési tevékenység beindítása lehetséges. Ilyen erőforrás továbbá az egykori György-akna üresen álló bánya- és iroda épületei.

Társadalmi, munkaerő-piaci helyzet: az akcióterületen nagyon magas a legfeljebb 8 osztályt végzettek aránya (70,5%), amely összefügg a telepen lévő munkanélküliség magas

arányával is. A szakmunkásképző végzettségűek aránya mindössze 15,1%, csupán hat főnek van érettségije, és felsőfokú végzettséggel senki sem rendelkezik.

Az aktív korúaknak mindössze 8,7%-a áll alkalmazotti jogviszonyban. A telepen 80 fő (46,4%) volt a munkanélküliek száma. Nyáron többen tudnak alkalmi munkát vállalni, illetve sokan a közmunka programban is részt vesznek. Magas azoknak az aránya, akik anyasági támogatást, illetve rokkantsági járadékot kapnak (23,9%).

A 2014-es önkormányzati segélyezési mutatókból kiindulva a Hősök terén az összlakosság száma 900 fő, ebből 13,3% kap lakásfenntartási támogatást. Foglalkoztatást helyettesítő ellátásában 6,7% vesz részt, rendszeres gyermekvédelmi kedvezményhez 10,8% jut, rendszeres szociális segélyt pedig a lakosság 2,5%-a kap. Összesen segélyezésben a terület lakosságának 33,5%-a érintett.

Jövedelmi helyzet: a segélyezettek magas arányszámát az előzőekben részleteztük, mindebből következtethetünk arra is, hogy a területen élők jövedelmi helyzete rosszabb a város más területein élők arányszámánál. A kérdőívben válaszolók közül 7 családnak van valamilyen hitele, többnyire 500 ezer forint alatti összegről van szó az esetükben. Egy családnak van 500 ezer Ft-nál magasabb hitele. A családok közüzemi tartozásáról részletesebb információkkal rendelkezünk. Az önkormányzati bérlakásban élő háztartások közül 15%-nak van bérleti díj tartozása, ennek összege többségében 50 ezer Ft alatti. Villanyszámla hátraléka 6%-uknak van, ez is átlagban 50 ezer Ft. A családok 7,7%-nak van vízdíj tartozása melynek összege átlagosan 100.000 Ft. A kérdezett családok 10%-nak háztartás hulladékszállítási hátraléka pedig átlagosan 50 ezer és 100 ezer Ft között van.

A környezeti értékek bemutatása: a Hősök tere és környéke Pécs ÉK-i felén helyezkedik el, a Komlóra vezető főúttól K-re. A korábbi bányakolónia területén és közvetlen környezete természetvédelmi és környezetvédelmi szempontból degradált területnek mondható, ezért itt helyileg védett értékek nem találhatók. A területtől É-i irányba 2,5 kilométerre a Nyugat-Mecsek Tájvédelmi Körzet erdei terület el.

Az akcióterületen kizárólag csak magán a Hősök terén található olyan közterületi tervezetten ültetett növényanyag, amely a terület esztétikai színvonalán javít, és amelyet rendszeresen kezel a közterületek fenntartásával megbízott önkormányzati cég. Ez főként a terület utcáinak kialakítási sajátosságából ered, ugyanis a szűk utcák miatt a területen zöldfelületi funkció nehezen lett volna kialakítható. A területen található épületek kis udvarai korábban kiskerti és állattartási funkciót elláttak, azonban napjainkban ez már nem jellemző.

A környezeti károk bemutatása és feltárása: a Hősök tere környékére környezeti kárként a helyi lakosság, illetve ismeretlenek által szisztematikusan lerakott kisebb-nagyobb illegális hulladékdepók jellemzőek. Ilyen lerakások túlnyomórészt a Török István út É-i végén a Kolónia u. É-i végén lévő rézsűnél, illetve Péksor György telepre vezető lépcső melletti területén jellemzőek, de a szegregátumban élők közül néhány család udvarában is találhatóak. Ezek egyrészt városképi degradációt is jelentenek, de a kommunális jellegű hulladékok (amelyek nem egyszer olajat, nehéz fémet is tartalmazhatnak) bomlástermékei, alkotóelemei közvetlenül a termőtalaj, közvetve pedig a környék vízfolyásait szennyezik.

Környezeti kárnak tekintjük a területen élő rászorulókat által az önkormányzati, magán és állami tulajdonban lévő erdőterületeken folytatott illegális fakivételezésekből származó

károkat is. Ez a tevékenység ugyanis a biológiai diverzitás csökkenéséhez, özfajok térnyeréséhez vezethet, amelyek későn észlve kezelhetetlen problémát jelenthetnek.

A terület társadalmi összetétele, illetve az itt lakók anyagi lehetősége miatt a téli időszakban a fűtést túlnyomó részt fatüzeléssel oldják meg. A fatüzelés mellett vannak olyan helyi lakosok, akik az elégetett hulladékok melegének reményében rossz határfokú tüzelőberendezésükben saját szemetüket is elégetik. Az ezekből származó égéstermék meglehetősen káros.

A közbiztonság helyzete: a Hősök terei szegregátum egyik legsúlyosabb problémája a közbiztonság helyzete. A telepen több olyan család él, mely az illegális tevékenységek valamelyikét foglalkozásszerűen űzi (harci kutya tenyésztés, drogterjesztés, prostitúció, stb.), de bizonyítékok hiányában a hatóságok tehetetlenek velük szemben. A lakók szubjektív biztonságérzetén javíthatna, ha ezen esetek kezelése megtörténne.

A Pécsi Városi Rendőr-kapitányságnál a bűnügyi helyzetet bemutató statisztikai adatok városrészi, azon belül ún. akcióterületi bontásban nem állnak rendelkezésre, ilyen szempontrendszerű adatkezelést nem végeznek. Tájékoztatásuk szerint a bűnözés területi megoszlását leghitelesebben a rendőrőrsök ügyforgalmi adataiból ismerhetjük meg, mivel az ismeretlen tetteses bűncselekmények döntő többsége ezeknél az alegységeknél kerül feldolgozásra. A 2013. év adatsora még nem áll rendelkezésünkre, az előző éveké az alábbiak szerint alakult:

	2007	2008	2009	2010	2011	2012
Központi Rendőrőrs (Belváros)	1.788	1.496	1.368	1.447	1.928	2.261
Kertvárosi Rendőrőrs Kertváros)	1.132	961	1.132	1.348	1.542	1.372
Gyárvárosi Rendőrőrs(Keleti városrész)	1.048	1.005	893	1.245	1.096	1.293
Uránvárosi Rendőrőrs (Uránváros)	846	1.036	760	908	1.223	1.112
Összesen:	4.814	4.498	4.153	4.948	5.789	6.038

38. táblázat: Bűnügyi statisztikák Pécs városában 2007-2012 között

Az akcióterület a keleti városrészben, a Gyárvárosi Rendőrőrs illetékességi területén található. Bűnügyi fertőzöttsége Pécs vonatkozásában meghatározó. A városrész lakóinak biztonságérzetét azonban alapvetően nem a bűncselekmények száma vagy a statisztikai adatok determinálják. A városrész effektív, fertőzöttségi ragsorban elfoglalt helyének megfelelő objektív biztonságérzet kialakítása, valamint az ehhez szükséges társadalmi szemléletváltás túlmutat a Rendőrség eszközrendszerén. A városrész lakóinak személyes biztonsága rendőri eszközökkel, módszerekkel ugyan biztosítható, azonban ennek emocionális vetülete közhatalmi eszközökkel nem kényszeríthető ki. A területre jellemzőek a lakásbetörések, a telephelyekről, hétfégi házakból és kertekből történő vas-, színesfémlopások, valamint a falopások. Közterületi rongálások, garázdaságok rontják a lakosság szubjektív biztonságérzetét. Időszakosan és sorozatjelleggel is jelentkezik az időskorúak sérelmére táskakitépés módszerével történő lopások, rablások elkövetése.

A Pécsi Városi Rendőr-kapitányság információi alapján a Hősök terei akcióterületre jellemző az ott élő előregedő lakosság és a betelepült, alacsony értékrendű, deviáns lakosok és kapcsolati körök ellentéte. Ez utóbbiak köréből kerülnek ki a bűncselekmények, szabálysértések elkövetői, haszonélvezői, míg az idős korosztály úgymond „beszorulva” ebbe az élethelyzetbe kiszolgáltatottá válik. E környezetben egyes személyek, csoportok

puszta jelenléte – jogsértés megvalósulása nélkül is – félelemkeltő, a szubjektív biztonságérzetet romboló hatású.

A Hősök terén van Körzeti Megbízotti Iroda, de szolgálatot teljesítő rendőr nincs. 2014 év elején a városi rendőrkapitány és a város polgármester megegyezett abban, hogy az üresen álló KMB irodát és a hozzá tartozó szolgálati lakást az Önkormányzat felújítja, és a Városi Rendőrkapitányság körzeti megbízott rendőrt vezényel ki, és költöztet be ide. Ez az igény egy régóta megfogalmazott lakossági problémára lesz válasz.

A helyi lakosok állandó rendőri jelenlétet igényelnének, mind autós, mind gyalogos formában. Jelenleg még ritkán látnak Hősök terén járőrautót, rendőri jelenlét csak bűncselekmény esetén van a területen. Működik azonban a helyi polgárőrség, mely naponta teljesít szolgálatot.

Lakáshelyzet: a területen 218 bérlakás található. A lakások döntően magántulajdonnal vegyes épületekben találhatóak a Török István, az Óvoda, a Tűzoltó, a Gorkij és a Kolónia utcákban, míg a Péksor, Füst utca, Tárna utcák esetében szinte kizárólagos az önkormányzati tulajdon. A lakások döntő többsége komfort nélküli lakás, fürdő és WC nélkül.

A lakások 100 %-ban szociális alapon hasznosítottak.

A Kolónia, Török István, Tűzoltó és Gorkij utcai lakásokban általában rendezett jogviszonyok közt élnek (többnyire lakásbérleti szerződéssel). A Péksor, Füst utca, Tárna jogviszonyok szempontjából rendezetlennek tekinthető. Az önkényes beköltözők száma magas. (Ez a terület a leginkább érintett önkényes beköltözés területén). Ritka a bérleti szerződéssel lakó idős bérlő. Jelentős a lakáshasználati szerződéssel lakók száma.

A területen 2004-2008 között valósult meg az un. ISPA/KA-beruházás. Ennek során kiépült a teljes ivóvízvezeték, és szennyvíz hálózat, de a hálózatra való rákötöttség alacsony színvonalú. Víziközművek tekintetében az önkormányzati lakások is jórészt ellátatlanok. Lakóingatlanok nem épültek, a meglévő ingatlanok/lakások közül a Füst utcában történt egy épület részleges rekonstrukciója.

A terület Pécs új Építési Szabályzat szerint „Beépítésre szánt terület”, illetve „kertvárosias zónába” esik.

A területen az önkormányzati bérlakásokban állandó a lakók mobilitása. A korábbi bérlők helyére – területen belülről és kívülről egyaránt – új, fiatal, többgyermekes nagycsaládok költöztek, rendezetlen jogviszonyok közé, önkényes lakásfoglalókként vagy nem legális albérlőkként. A lakások kis mérete miatt így nagy a zsúfoltság. A terület alacsony státusza miatt a lakásokat gyakorlatilag nem lehet jogszerűen bérbe adni. Üresen állva, lefoglalva leamortizálódnak, így egyértelmű célpontjai az önkényes beköltözéseknek. A terület közbiztonsági állapota a lakók elmondásai alapján (is) rendkívül rossz. A lakások igen rossz műszaki állapotúak, az infrastruktúra alacsony szintű.

Pécs Város Önkormányzata már 1999. óta működtet olyan lakhatási célú szociális programokat, melyek mindegyikének legfontosabb eleme a „bizonytalan lakhatási címmel rendelkezők” – elsősorban önkényes lakásfoglalók, illetve jogcím nélküli lakáshasználók - lakhatási jogviszonyának rendezése. Minden ilyen célú program alapvető eleme a családok bevonása, az együttműködés és a szociális munka segítségével a családok segítése a legális jogi helyzet eléréséhez, és fenntartásához. A lakások többsége alacsony komfortfokozatú, vagy komfort nélküli lakás.

A Hősök terei akcióterületen lévő lakásállomány az alábbiak szerint alakul:

Lakóépületek száma	Lakások száma	Önkormányzati tulajdonú lakások száma	Önkormányzati ingatlanban lakók száma	Magántulajdonú lakások száma	Akcióterületen lakók szám összesen
89	290	218	703	72	962

39. táblázat: Lakóingatlanok és lakások a Hősök terei akcióterületen. Pécs Megyei Jogú Város Önkormányzata Népszám-nyilvántartó Iroda, valamint Népjóléti Sport és Lakás Referatúra adatai (2014)

Közigazgatási és közösségi szolgáltatásokat nyújtó közcélú létesítmények jelenléte és állapota

Az akcióterületen közösségi szolgáltatásokat nyújtó intézmények a következők:

- **Esztergár Lajos Családsegítő és Gyermekvédelmi Szolgálat, 7629 Pécs Hársfa u. 154.**

A családban nevelődő rászoruló gyermekek részére nyújt gyermekjóléti szolgáltatást, valamint a krízishelyzetbe került családoknak nyújt támogatást.

- **Integrált Nappali Szociális Intézmény Pécs, Felsőbalokány u. 1.**

Az idősek saját otthonukban történő szociális ellátásában van nagy szerepe a házi segítségnyújtásnak és a jelzőrendszeres házi segítségnyújtásnak. Biztosítják a területen az étkeztetést. Sajnos a területen nem működik az idősek nappali ellátása, az idősek klubja.

- **Keleti Városrészi Óvoda, 7628 Pécs, Óvoda u. 3. – tagóvoda**

Az óvoda 50 férőhellyel rendelkezik, az ellátást kapó gyermekek nagy része a Hősök tere és Györgytelep környékén lakik. Az ellátásban részesülő gyermekek között mért hátrányos helyzetűek aránya 88%, a HHH-s gyermekek aránya 73%, ami a többi óvodához viszonyítva a legmagasabb értéket mutatja Pécs városában.

- **Keleti Városrészi Óvoda, 7628 Pécs, Frankel L. u. 34. – tagóvoda**

Az óvoda 40 férőhellyel rendelkezik, az ellátást kapó gyermekek nagy része a Hősök tere és Györgytelep és a meszesi városrész környékén lakik. Az ellátásban részesülő gyermekek között mért hátrányos helyzetűek aránya nagyon magas (83%), a HHH-s gyermekek aránya 40%.

- **Néri Szent Fülöp Általános Iskola, 7628 Pécs, Török István u. 23.**

Az intézmény alaptevékenysége az általános iskolai oktatás biztosítása 8 évfolyamon, valamint a sajátos nevelési igényű tanulók nappali rendszerű, általános műveltséget megalapozó iskolai oktatásának biztosítása 8 évfolyamon. A tanulólétszám az intézményben 2011-es adatok alapján 97 fő volt. Az iskola kiegészítő- tanórán és iskolán kívüli tevékenységeket is biztosít az érdeklődő gyerekek részére.

- **Budai Városkapu Iskola, 7629 Pécs, Komlói út 58.**

Az intézmény alaptevékenysége az általános iskolai oktatás biztosítása 8 évfolyamon, valamint a sajátos nevelési igényű tanulók nappali rendszerű, általános műveltséget megalapozó iskolai oktatásának biztosítása 8 évfolyamon. A tanulólétszám az intézményben 2011-es adatok alapján 443 fő volt. Az iskola kiegészítő- tanórán és iskolán kívüli tevékenységeket is biztosít az érdeklődő gyerekek részére.

Gyermekorvosi rendelő ebben a városrészben nem, csak a kb. 2-3 km-re, a meszesi városrészben található a Dobó István utcában, illetve Szabolcsfaluban.

- **Felnőtt háziorvosi rendelés, 7628 Pécs, Hősök tere 7.**
- **Magyar Máltai Szeretetszolgálat Jelenlét Programja, 7628 Pécs, Györgytelep 14.**

A Szeretetszolgálat munkatársai több, mint hét éve dolgoznak a telepen, nem csak a györgytelepi családokat, de a Hősök tere környékén lakókat is támogatva szociális és egyéb problémáikban. A területen 2012. novemberétől a UNDP és Pécs M.J.V. Önkormányzata együttműködése alapján kezdődött az a projekt, melyben részt vett a Magyar Máltai Szeretetszolgálat Egyesület is. A projekt célul tűzte ki, hogy a város szegregált területein olyan fejlesztő tevékenységek kezdődjenek, melyek a helyi közösségre alapozva a területen pozitív változásokat eredményezzenek.

- **Magyar Máltai Szeretetszolgálat Csilla Gondviselés Háza, 7629 Pécs, Apafi u. 99-101.**

Az intézmény támogató szolgálata és fogyatékkal élők nappali ellátása a város fogyatékkal élő gyermekeit és felnőtt lakosságát látja el egyrészt otthonukban nyújtott személyi segítő szolgáltatással, másrészt intézményükben nappali ellátással.

A Csilla Házban működik egy 120 fő ellátását biztosító szociális konyha is, mely főleg a keleti városrészben lakó hátrányos helyzetű családoknak biztosít meleg ételt, és lehetőség szerint élelmiszer csomagot a krízis helyzetbe kerülteknek.

- **Indít Közalapítvány A TÉR Közösségi Szolgálat, 7628 Pécs, Gorkij u. 1.**

A Hősök terén található épületben drog prevencióhoz kapcsolódóan alacsony küszöbű ellátást biztosítanak a környéken, valamint a Györgytelepen élők számára. Programjuk nagy hangsúlyt fektet a közösségi szociális munkára és prevencióra is. Területi ellátás hatóköre: Pécs – Szabolcs, elsősorban Hősök tere és környéke, Györgytelep.

- **Jószerecsét Közösségi Ház**

Fő tevékenysége: közösségi tér biztosítása a Szabolcsban élők számára. A felnőttek és gyerekek részére közösségi programok, klubfoglalkozások, képzések, tréningek, tájékoztatók kerülnek megszervezésre, illetve szerveznek maguknak a helyi lakosok. A Közösségi Házat a TÁMOP Komplex telep program keretében részben felújította az Önkormányzat, működtetésére 2 helyi civil szervezettel kötött megállapodást, a Magyar Máltai Szeretetszolgálattal és a Khetanipe Egyesülettel, ők szervezik a közösségi programokat, tréningeket, képzéseket, foglalkozásokat.

Az akcióterületen belüli és az akcióterületet feltáró (akcióterületen kívüli) meglévő közlekedési hálózat helyzete

Az akcióterület a város központjától 8 km távolságra helyezkedik el. A közintézmények elérése és a hivatali ügyintézés lehetősége legtöbb esetben a belvárosban biztosított. Az akcióterület megközelítése a 31/A buszjárárral lehetséges, a belvárosból átszállás nélkül 30-35 perc utazással. Külvárosi állomásról, a Budai állomástól az István-aknára közlekedő 12-es járárral érhető el naponta 10, hétvégeként 5 alkalommal. A tömegközlekedés színvonala kielégítő. A keleti városrész és intézményei (területi szociális iroda, iskola, szakiskola, felzárkóztató felnőttképzés, bölcsőde, postahivatal, középiskola), melyek a Komlói út mentén helyezkednek el, a Hősök terei akcióterületről közvetlenül

elérhető, az utazáshoz legfeljebb egy buszjárat szükséges, melynek menetideje 10-15 perc. Az akcióterületen érintett utcák többsége és közterületei általában szilárd útburkolattal rendelkeznek, azonban a Füst utca, Kolónia utca, Pék sor, Tárna utca burkolatai hiányosak, helyenként földutak. A meredek partoldalba kiépített vízelvezető árkok balesetveszélyesek. Ezeket az úttesttől korlátok védik, melyek megrongálódtak, sok helyütt hiányosak. A vízelvezető árkokra sok helyen ráépítettek, ezért a befolyó (szennyvízzel keveredő) csapadékvíz elfolyása természetes utakon is megfigyelhető. Ez azonban az épületek alapjainak, a szilárd burkolat nélküli utaknak, a szennyvíz szikkasztó gödrök falának a megrongálását, alámosását is eredményezi. Közvilágítás az akcióterületen biztosított.

A területen található utak állapota átlag alattinak mondható. Több szakasz burkolati problémái miatt új aszfaltburkolat létesítése indokolt. Ilyen szakasz a Kolónia utca, ahol 180 méter hosszan lenne szükség 3m szélességben az elhasznált aszfaltburkolat javítására, a Hősök tere körüli útburkolat 400 m hosszúságban 5,5m szélességben. Továbbá kátyúzásra van szükség a 190m hosszan a Pék sorban 3m szélességben és zúzalékolt út kialakítására a Tárna utcában 250m hosszan 3m szélességben.

A területen a rendezési terv szerinti új beépítések lehetősége által generált számottevő forgalomnövekedés nem várható. A meglévő utcahálózat kapacitása a felújítást és a burkolat kialakítást követően megfelelő lenne.

A terület domborzati viszonyai miatt a kerékpáros forgalom nem jellemző. Kerékpáros forgalom kiszolgálására alkalmas infrastruktúra fejlesztése az akcióterületen belül nem tervezett.

Az akcióterületen belüli és az akcióterületet feltáró (akcióterületen kívüli) meglévő közműhálózat értékelése a megvalósíthatóság szempontjából

Az akcióterületen belüli területen az Önkormányzat által gondozott és a városi közműszolgáltató cégek által rendszeres időszakonként adatszolgáltatással aktualizált közműnyilvántartás szerint az akcióterületen belül lévő utcákban az alábbi közművek találhatóak:

1. ivóvíz-vezetékrendszer
2. szennyvíz-csatornarendszer
3. közcélú villamos áram-vezetékrendszer
4. közcélú gáz-vezetékrendszer
5. telekommunikációs hálózat.

Az ivóvízhálózat üzemeltetését az önkormányzati tulajdonban lévő Tettye Forrásház Zrt. végzi. A cég által jelzettek szerint az ivóvízhálózat vízi közműinek műszaki állapota megfelelő, a hálózat kapacitása az akcióterületen jelentkező vízigényeknek megfelel. A beavatkozási területen a fenntartási időszak végéig (5 év) burkolatbontással járó tervezett rekonstrukciós munkát, valamint vízi közműfejlesztést a cég nem tervez.

Az szennyvízhálózat üzemeltetését az önkormányzati tulajdonban lévő Tettye Forrásház Zrt. végzi. Az ISPA/KA projektben teljes körűen kiépült a szennyvízcsatorna

hálózat az akció területeken, műszaki állapota, kapacitása megfelelő, azonban a kiépült szennyvízhálózatra sok ingatlan nem kötött rá. Szükséges a belső hálózatok kiépítése. A beavatkozási területen a fenntartási időszak végéig (5 év) burkolatbontással járó tervezett rekonstrukciós munkát, valamint vízi közműfejlesztést a cég nem tervez.

A közcélú villamos áram-hálózat üzemeltetését az E-ON Dél-dunántúli Áramhálózati Zrt. végzi. Az akcióterületen teljes körű a villamos energia ellátás és a közvilágítás. A villamos hálózat csupasz szabadvezetékes kialakítású, a tartóoszlopokra telepített közvilágítási lámpákkal. Mind a transzformátor állomások, mind a villamos hálózatok állapota megfelelő, így az elkövetkező öt évben jelentősebb karbantartást, felújítást nem terveznek rajtuk. A hálózatok kapacitása bőségesen kielégíti a jelenlegi és a jövőben várható villamosenergia igényeket, így hálózathibákra sincs szükség. A fent leírt körülmények miatt nem indokolt a hálózat átépítése, de a Hősök tere környékén a szolgáltató mégis elvégzi azt a 2014-2015. évben, várhatóan három ütemben. Ennek oka a szabálytalan vételezések nagyfokú elterjedése. Ez a cég számára jelentős pénzügyi veszteséget okoz. A pénzügyi veszteség mellett nem elhanyagolható körülmény az, hogy az illetéktelen villamosenergia-vételezések kontár, barkácsolt módon történnek, ami életveszélyes helyzeteket teremt. A munkavégzés során nincs szükség burkolatbontásra, így az időközben esetleg felújított burkolatok nem sérülnek.

A közcélú gázhálózat üzemeltetését az E-ON Dél-dunántúli Gázhálózati Zrt végzi. A szolgáltató belső szabályai alapján, a területen, vezetékein nem tervez rekonstrukciós munkákat, valamint saját forrásból nem kíván közműfejlesztést sem végre hajtani, az elkövetkezendő 5 évben.

Az akcióterületen található vezetékes telekommunikációs szolgáltatást a Magyar Telekom Nyrt. látja el. Az akcióterületen a jelenlegi távközlési ellátottság 40-45 % közötti. A meglévő lefedettségen az elosztóhálózat bővítésével lehetne javítani. A területen több alkalommal történt vezetékes-, illetve oszloplopás. Ezek a helyreállítást követően többször megismétlődtek. Az elkövetkező években a fizetőképes kereslet hiánya miatt a cég nem tervez fejlesztést a területen. Amennyiben mégis lenne igény, úgy közbeszámításként E-ON közreműködésével és saját oszlopok felhasználásával egy légvezetékes hálózat megépítése lehetne megoldás, amely burkolatbontással nem járna.

3.2. Pécsbánya-telep

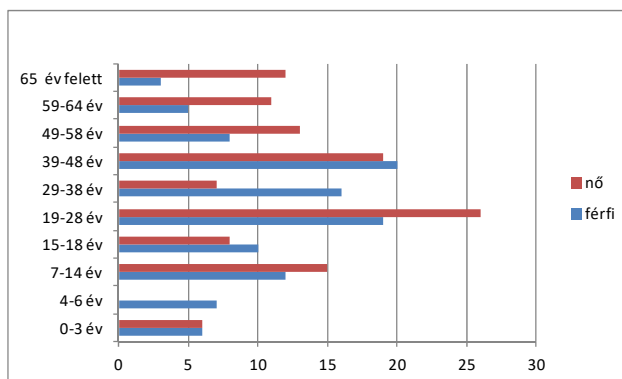
Pécsbánya-telep akcióterületi elemzésénél is az Esztergár Lajos Családsegítő Központ munkatársai által 2013. évben elvégzett kérdőíves felmérés eredményeit használjuk fel.

Demográfiai helyzet: a kutatásban 99 háztartást vontak vizsgálat alá. A lekérdezett személyek száma 223 fő volt. A nemek megoszlását tekintve 117 nő és 106 férfi vett részt a kutatásban. A telepen a lakosság átlagéletkora 33 év. A 0-14 évesek aránya 20,6%, a 64 éven felüliek aránya 6,7%-ra tehető.

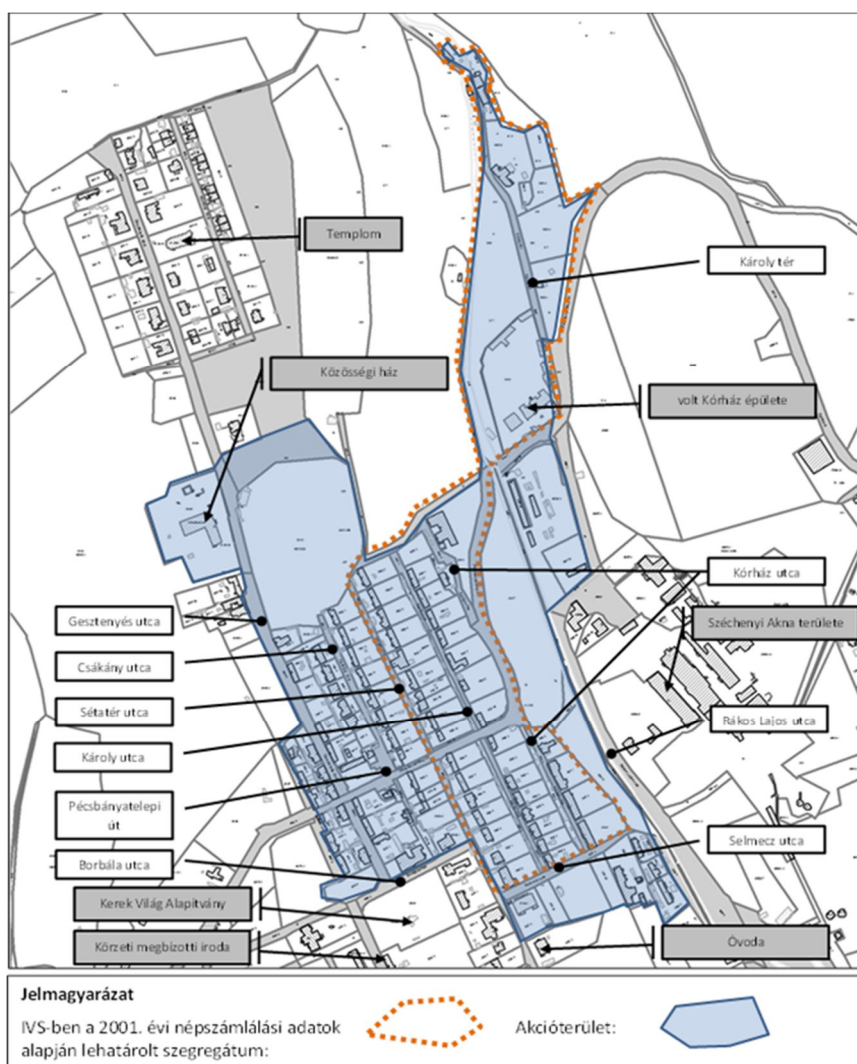
Életkor	Összesen	%	Férfi	Nő
0-3 év között	12	5,4	6	6
4-6 év között	7	3,1	7	0
7-14 év között	27	12,1	12	15
15-18 év között	18	8,1	10	8
19-28 év között	45	20,2	19	26

29-38 év között	23	10,3	16	7
39-48 év között	39	17,5	20	19
49-58 év között	21	9,4	8	13
59-64 év között	16	7,2	5	11
65 év felett	15	6,7	3	12
Összesen	223	100,0	106	117

40. táblázat: Életkor és nem szerinti felbontás a Pécsbánya-telepi akcióterületen (N=223)

39. ábra: Életkor és nem szerinti felbontás a Pécsbánya-telepi akcióterületen (N=223)

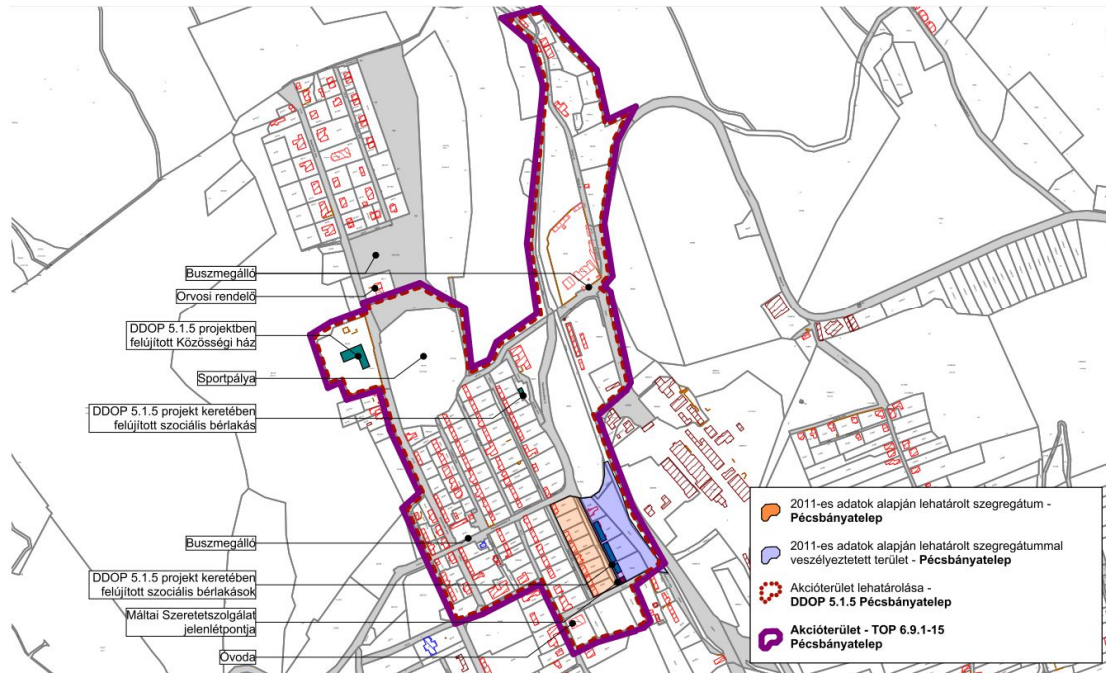

40. ábra: A Pécsbánya telepi akcióterület a Dél-dunántúli Operatív Program támogatásából megvalósuló projektben Pécs M.J.V Önkormányzata, Megvalósíthatósági Tanulmány - Pécsbánya-telepi projekt

2016.évi felülvizsgálat:

A szegregációsűrítés eredményeként megváltozott akcióterület:

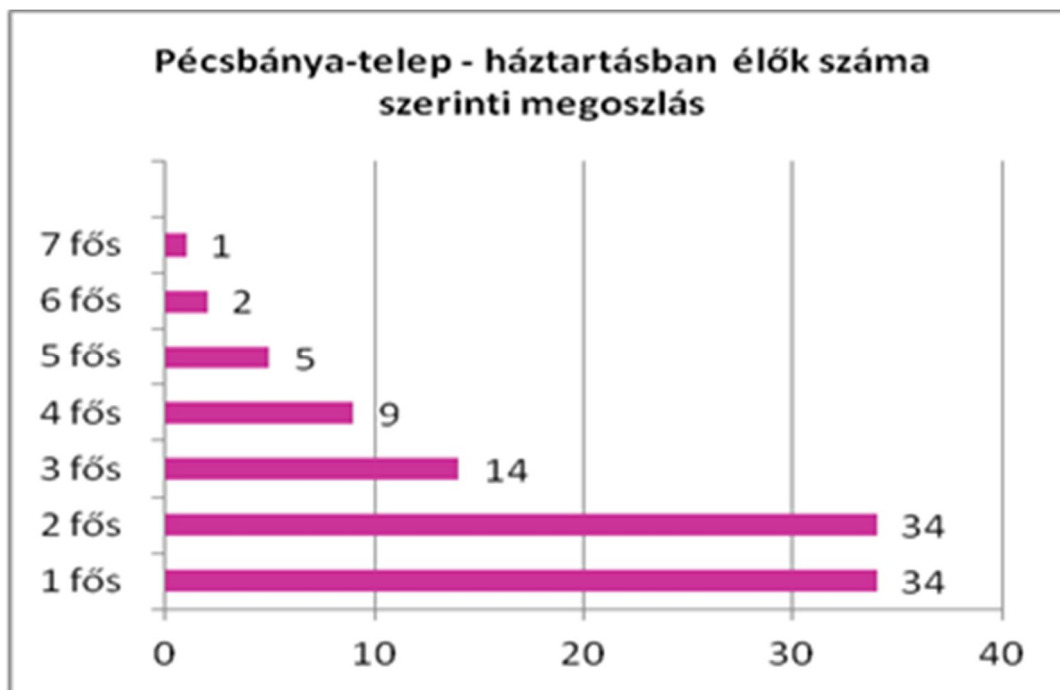
AKCIÓTERÜLET LEHATÁROLÁSA PÉCSBÁNYATELEP

Kiemelkedően magas a fiatal korosztály aránya (19-28 év), és a 49 év feletti korosztálynál már a nők aránya felülreprezentált az azonos korosztályú férfiak számához viszonyítva. A megkérdezett lakosság 42%-a az elmúlt 10 évben költözött a területre, ők jellemzően önkormányzati lakásokban laknak.

A területen nincs bölcsődei ellátás, és nincs gyermekorvosi rendelő, de a kisgyermeket rendszeresen ellátja a védőnő. A legközelebbi gyermekorvosi rendelő a keleti városrészben található, a Dobó István utcában.

A telepen található óvoda 50 férőhelyes, a kihasználtság 106% (2011. évi adatok alapján). Az óvoda a Sétatér u. 5.sz. alatt található. Az óvodai ellátásban részesülő gyermekek között mért hátrányos helyzetűek aránya 75%, a HHH-s gyermekek aránya 43%. Ezek az adatok- Pécs más óvodáihoz viszonyítva- magas arányszámokat mutatnak, egyben utalnak arra, hogy az ellátási területen élő társadalom jelentős problémákkal küzd.

41. ábra: Háztartásban élők száma szerinti felbontás Pécsbánya-telepen

Az ábra alapján látható, hogy többnyire 1-2 fős családokat találunk a területen, ezen belül is nagyon magas az egyedül élők aránya (34%). Az akcióterületre a 3-4 fős háztartások aránya 23%. A gyermektelen vagy nyugdíjas háztartások aránya tehát nagyon magas, 73,9%, az egy és kétgyermekes családok aránya csak 21,7%.

Gazdasági helyzet: a területen élő aktív korú lakosság munkalehetőségeit a Karolina külszíni fejtés bányaiipari tevékenysége biztosította az 1980-as évek végéig. A bányászok kiszolgálására irányuló széles körű szolgáltató funkciók (iskola, óvoda, postahivatal, kórház, stb.), valamint a bányászathoz kötődő egyéb gazdasági funkciók a foglalkoztatottságot magas szinten tartották, a megélhetést a helyiek számára biztosították. A bánya bezárásával 1990 után e funkciók szükségtelenné váltak és leépültek. A bányászok elköltözésével a terület népességszáma is csökkent, a fogyasztóképes keresletet jelentő népesség helyett alacsony jövedelemmel rendelkező társadalom költözött ide egyre nagyobb számban. A hátrahagyott bánya-épületekben néhány gazdasági társaság működik még, mint pl. a Neolit Kft., vagy a Mecsek-Ballon Kft., de ezek munkaerő-feltevő képessége alacsony. Az alacsony képzettségű munkaerő iránti igény nem jellemző Pécsre, és a helyi vállalkozásokra sem. Emiatt azoknak az erőforrásoknak a felhasználása indokolt, melyek munkahelyteremtő hatást válthatnak ki. Ezek a lakóterületen belül és közelében lévő nagyobb önkormányzati területek, földek, melyen gazdálkodási, termelési tevékenység beindítása lehetséges. Ilyen erőforrást jelentenek azok az üresen álló ingatlanok, melyek jelenleg közösségi tulajdonban vannak, és korábban a bánya ipari tevékenységeit és a bányászok ellátását szolgálták ki. Ezek hasznosítása hosszabb távú foglalkoztatási lehetőségek beindítását eredményezhetné.

Társadalmi, munkaerő piaci helyzet: az akcióterületen nagyon magas a 8 általánosnál kevesebb, illetve 8 osztályt végzettek aránya (55%), mely utal a telepen lévő munkanélküliség nagyságára is. Jelentős (22,2%) a szakmunkásképző végzettségűek aránya is, és mindössze négy főnek van felsőfokú szakképzése.

A 19-28 év közötti fiatal korosztályból meglepően magas számban fordul elő a mindössze 8 általánost végzetek száma (19 fő), ezért a tervezett programoknál mindenképpen figyelembe kell venni az ő szakképzésüket. A 27. ábrán bemutatott adatok alapján a kérdőíves felmérésünkben az aktív korú (15-59 év közötti) korosztály 30%-a alkalmazotti jogviszonyban áll. A telepen 52fő (32,1%) volt a munkanélküliek száma, közülük 4 fő alkalmi munkákból él. Magas a rokkantsági járadékban részesülők aránya is (17,9%). Az elemzések alapján 11 fő kap valamilyen anyasági támogatást (GYES, GYED), és viszonylag magas a tanulók száma (22 fő).

A 2014-es önkormányzati segélyezési mutatókból kiindulva Pécsbánya-telepen az összlakosság száma 653 fő, ebből 13% kap lakásfenntartási támogatást, foglalkoztatást helyettesítő ellátásában 5% vesz részt, 8,2% jut rendszeres szociális segélyhez, rendszeres gyermekvédelmi kedvezményt pedig alakosság 3,5%-a kap. A segélyezésben a terület lakosságának 29,8%-a részesül.

Jövedelmi helyzet: a segélyezettek magas arányszámát az előzőekben részleteztük, mindebből következtetünk arra is, hogy a területen élők jövedelmi helyzete rosszabb a város más területein élők arányszámánál. A kérdőívben válaszolók közül 6 családnak van valamilyen hitele, az összegről a többségük nem nyilatkozott. A családok közüzemi tartozásáról viszont részletesebb információkkal rendelkezünk. Az önkormányzati bérlakásban élők közül 27 háztartásnak van bérleti díj tartozása, ennek átlagos értéke 185.000 Ft. Villanyszámla hátraléka 16 családnak van, 120.000 Ft átlagos összegben. Vízdíj tartozása 17 háztartásnak van kb. melynek összege átlagosan 100.000 Ft. 20 háztartás hulladékszállítási hátraléka pedig átlagosan 94.000 Ft.

A környezeti értékek bemutatása: Pécsbánya-telep északi részén helyezkedik el a már 1974 óta helyi jelentőségű természetvédelmi területként nyilvántartott, jelenleg a Pécs természeti értékeiről szóló 23/2011. (V.31.) Ör. által helyi természetvédelmi oltalom alá helyezett Pécsbánya-telepi szelíd gesztenyés, amely régóta szelídgesztenyés kultúrterületként működött, erre utal az „Ezeréves” jelző is – bár ez nyilván nem fedi a valóságot, de a becslések szerint némelyik facsonk lehet 500 esztendő is. A gesztenyés területén az idők során házak épültek, így vált különleges, hatalmas fákkal dicsekedő lakóterületté a liget egy része, míg más területei megmaradhattak nyílt ligetes gesztenyésnek. A terület 1974-ben történt védetté nyilvánítása óta az egész országot, így Pécs körzetét is végig fertőzte az 1980-as évek végén, a 1990-es évek elején a gesztenye kéregrákot okozó gomba. Ez a Pécsbánya-telepi gesztenyést is szinte teljesen tönkretette, a beteg egyedek megmentése gyakorlatilag lehetetlen volt, mára csak öreg, kiszáradt csonkok tanúskodnak a hajdani helyzetről. Az önkormányzat a kipusztult koros egyedek mellé rezisztens fiatal egyedeket ültetett pótlásként, illetve az elpusztult fák gyökérnyaki sarjait ellengombás kezeléssel próbálta megmenteni. Sajnos a területre jellemző, hogy a rászoruló családok olyan módon próbálnak bevételhez jutni, hogy a szelídgesztenyés termését fapóznákkal leverik, és összegyűjtését követően értékesítik. A termés ilyen módon történő megszerzése a fán sebeket ejt, ami a gombás betegség elterjedését segíti. Az önkormányzat a fák megóvására jelenleg is kiemelt figyelmet szentel. A szelídgesztenyéstől É-ra a Nyugat-Mecsek Tájvédelmi Körzet egybefüggő erdős területei fekszenek.

Pécsbánya-telep másik kiemelt természeti értékét képezi a Berghauer-féle növénygyűjtemény. Berghauer Tibor a hetvenes évektől a saját területén a világ minden tájáról telepített hazánk földrajzi fekvésének megfelelő igényű növényeket. A szabadban

telepített fákon, cserjéken kívül a gyűjteményes kert ékköve pozsgásszárúaknak és orchideáknak otthont adó három növényház is.

A környezeti károk bemutatása és feltárása: Pécsbánya-telepen környezeti kárként a helyi lakosság, illetve ismeretlenek által szisztematikusan lerakott kisebb-nagyobb illegális hulladékdepók jelennek meg. Ilyen lerakások túlnyomórészt a településszéleken, erdővel borított kieső területeken jellemzőek, de a szegregátumban élők közül néhány család udvarában is tapasztalhatóak. Ezek egyrészt városképi degradációt is jelentenek, de a kommunális jellegű hulladékok (amelyek nem egyszer olajat, nehéz fémeket is tartalmazhatnak) bomlástermékeik, alkotóelemeik közvetlenül a termőtalaj, közvetve pedig a környék vízfolyásait szennyezik.

Környezeti kárnak tekintjük a területen élő rászorulókat által az önkormányzati, magán és állami tulajdonban lévő erdőterületeken folytatott illegális fakivételezésekből származó károkat is. Ez a tevékenység ugyanis a biológiai diverzitás csökkenéséhez, özfajok térnyeréséhez vezethet, amelyek később észlelve kezelhetetlen problémát jelenthetnek.

A Pécsbánya-telephez tartozó Karolina-külfejtés rekultivációja a kilencvenes évek elején végrehajtott bányabezárás óta várat magára. Jelenleg a korábban lebányászott terület eróziója tovább zajlik. A tájsebként éktelenkedő külfejtés kráterén termőtalaj hiányában a flóra nem tud teret nyerni. A Pécsi Hőerőmű, mint rekultivációra kötelezett a terület tervszerű feltöltését, a további erózió megakadályozását és a talajmegkötéshez szükséges biológiai rekultivációt nem kezdte el a korábbi ütemterv szerint.

A terület társadalmi összetétele, illetve az itt lakók anyagi lehetősége miatt a téli időszakban a fűtést túlnyomó részt fatüzeléssel oldják meg a kiépített földgázvezeték-hálózat megléte ellenére. A fatüzelés mellett vannak olyan helyi lakosok, akik az elégetett hulladékok melegének reményében rossz hatásfokú tüzelőberendezésükben saját szemetüket is elégetik. Az ezekből származó égéstermék meglehetősen káros.

Közbiztonság helyzete: a közbiztonság elemzése során fontos megjegyezni, hogy a keleti városrész szegregációval érintett területei mind a Gyárvárosi Rendőrőrs illetékességi területéhez tartoznak. Emiatt a rendőrség által közölt, a keleti városrészt nem általában is jellemző (nem csupán a szegregátumokra érvényes) közbiztonsági információk a bemutatott területeken megegyeznek. Pécsbánya-telep egyik legsúlyosabb problémája a közbiztonság helyzete, illetve annak kedvezőtlen szubjektív megítélése. A telepen több olyan család él, mely az illegális tevékenységek valamelyikét foglalkozás szerűen űzi (harci kutya tenyésztés, drogterjesztés, prostitúció, stb.), de bizonyítékok hiányában a hatóságok velük szemben tehetetlenek. A lakók szubjektív biztonságérzetén javíthatna, ha ezen esetek kezelése megtörténne.

Pécsbánya a Gyárvárosi Rendőrőrs illetékességi területén, tehát a keleti városrészben található. Bűnügyi fertőzöttsége Pécs átlagát meghaladó.

A Pécsi Városi Rendőr-kapitányság információi alapján a Pécsbánya-telepi akcióterületre jellemző az ott élő, előregedő lakosság és a betelepült, alacsony értékrendű, deviáns lakosok és kapcsolati körük ellentéte. Ez utóbbiak köréből kerülnek ki a bűncselekmények, szabálysértések elkövetői, haszonélvezői, míg az idős korosztály úgymond „beszorulva” ebbe az élethelyzetbe kiszolgáltatottá válik. E környezetben egyes személyek, csoportok pusztán jelenléte – jogsértés megvalósulása nélkül is – félelemkeltő, a szubjektív biztonságérzetet romboló hatású.

A Rendőrség tájékoztatása szerint a Pécsbánya-telepi akcióterületekre igaz az ún. „bűnkibocsátó” jelző, ami a területen élő nagyobb számú elkövetőt jelzi. Ők nem csak lakókörnyezetükben, hanem város-, illetve megyeszerte követnek el különféle jogsértéseket.

Pécsbánya-telepen a Polgármesteri Hivatal 2008-ban hozta létre a volt Községi Házból azt a szolgálati lakást, melybe a körzeti megbízott rendőr költözött be. Ez egy régóta megfogalmazott lakossági igényre volt válasz. A körzeti megbízott állandó állományban a Gyárvárosi Rendőrőrshez van beosztva, sűrűn vállal éjszakai műszakot, amit a Gyárvárosi Rendőrőrs területén lát el, nem kizárólag Pécsbányán, így helyi lakosok információi alapján gyakorlatilag aludni jár haza a szolgálati lakásába. Heti egy napon fogadóórát kellene tartania, de ezt a szolgálati beosztása miatt nem tudja heti rendszerességgel megtartani.

A helyi lakosok állandó rendőri jelenlétet igényelnének, mind autós, mind gyalogos formában. Jelenleg ritkán látnak Pécsbánya-telepen járőrautót, de rendőri jelenlét csak bűncselekmény esetén van a területen.

Lakáshelyzet: a kijelölt akcióterületen 83 db bérlakás található. A lakók kb. 60 %-a szerződéses bérlő, az idős lakosok elhalálozásai miatt egyre több a „rendezetlen jogviszony” és az önkényes beköltözés.

A Kórház utca döntően önkormányzati tulajdon (egy tömbben), a többi utcában lévő lakások döntően vegyes tulajdonú épületekben találhatóak.

A Kórház utcai lakások a 20. század elején épült 4-6 lakásos épületekben helyezkednek el. Állapotuk, karbantartottsági szintjük igen alacsony, az épületek/lakások – felújítás után – még évtizedekig lakhatásra alkalmassá tehetők. A lakások döntő többsége komfort nélküli lakás, fürdő és WC nélkül. Az önkormányzati bérlakások szinte 100 %-ban szociális alapon bérbeadottak.

A területen az ISPA szennyvíz-ivóvíz beruházás valósult meg az elmúlt időszakban. Lakóingatlanok nem épültek, a meglévő ingatlanok/lakások nem kerültek felújításra. Utoljára a Czerék-völgyi épületek kerültek bontásra (az akcióterületen kívüli részen).

Pécs Önkormányzata már 1999. óta működtet olyan lakhatási célú szociális programokat, melyek mindegyikének legfontosabb eleme a „bizonytalan lakhatási címmel rendelkezők” – elsősorban önkényes lakásfoglalók, illetve jogcím nélküli lakáshasználók - lakhatási jogviszonyának rendezése. Minden ilyen célú program alapvető eleme a családok bevonása, az együttműködés és a szociális munka segítségével a családok segítése a legális jogi helyzet eléréséhez, és fenntartásához.

A Pécsbánya-telepi akcióterületen lévő lakásállomány az alábbiak szerint alakul:

Lakóépületek száma	Lakások száma	Önkormányzati tulajdonú lakások száma	Önkormányzati ingatlanban lakók száma	Magántulajdonú lakások száma	Akcióterületen lakók szám összesen
85	223	83	180	140	653

41. táblázat: A Pécsbánya-telepi akcióterületen lévő lakásállomány Pécs Megyei Jogú Város Önkormányzata Népszámság-nyilvántartó iroda, valamint Népjóléti Sport és Lakás Referatúra adatai (2014)

A lakóépületek nagy többsége kis alapterületű, 25-50 m² közötti lakásokat tartalmaz. Jellemző a sorházas beépítés, egy épületen belül 2-8 lakással. Az épületek fizikai állapota kielégítő, lakhatatlanná vált épület egy van. Az épületek 70-100 évvel ezelőtt épültek. A

lakások többsége a félkomfortos és komfortos kategóriába tartozik, de az önkormányzati lakások között sok az alacsony komfortfokozatú, vagy komfort nélküli lakás is.

Közigazgatási és közösségi szolgáltatásokat nyújtó közcélú létesítmények jelenléte és állapota

Az akcióterületen közösségi szolgáltatásokat nyújtó intézmények a következők:

- **Esztergár Lajos Családsegítő és Gyermekvédelmi Szolgálat, 7629 Pécs Hársfa u. 154.**
A családban nevelődő rászoruló gyermekek részére nyújt gyermekjóléti szolgáltatást, valamint a krízishelyzetbe került családoknak nyújt támogatást.
- **Ifjúságért Egyesület Családok Átmeneti Otthona, 7627 Pécs, Debreceni Márton u. 22.**
40 fő + 25 gyermek befogadására alkalmas intézmény, mely a főként szociálisan válsághelyzetbe került, életvezetési problémákkal küzdő családok részére nyújt ellátást teljes családok befogadásával. A szolgáltatás a Gyermekvédelmi tv. alapelveinek megfelelően a gyermekek családban történő nevelését szolgálja a család funkcióinak és működőképességének megerősítésével.
- **Keleti Városrész Óvoda, 7627 Pécs, Sétatér u. 5. - tagóvoda**
Az óvoda 50 férőhellyel rendelkezik, az ellátást kapó gyermekek egy része a Családok Átmeneti Otthonából érkezik. Az ellátásban részesülő gyermekek között mért hátrányos helyzetűek aránya 75%, a HHH-s gyermekek aránya 43%.
- **Kerek Világ Alapítvány 7627 Pécs, Gesztenyés u. 2.**
Az Alapítvány támogató szolgálata és fogyatékkal élők nappali ellátása a város fogyatékkal élő gyermekeit és felnőtt lakosságát látja el egyrészt otthonukban nyújtott személyi segítő szolgáltatással, másrészt intézményükben történő nappali ellátással.
- **Integrált Nappali Szociális Intézmény, 7626 Pécs, Felsőbalokány u. 1.**
Az idősek saját otthonukban történő szociális ellátásában van nagy szerepe a házi segítségnyújtásnak és a jelzőrendszeres házi segítségnyújtásnak. Biztosítják a területen az étkeztetést. Sajnos a területen nem működik az idősek nappali ellátása, az idősek klubja.

Gyermekorvosi rendelő ebben a városrészben nincs, csak a kb. 5 km-re található , a meszesi városrészben, a Dobó István utcában.
- **Felnőtt háziorvosi rendelés, 7627 Pécs, Gesztenyés u. 26.**
- **Pécsbányai Kulturális Egyesület 7627 Pécs, Gesztenyés u. 17.**
Az egyesület a Pécsbánya-telepi Községi Házban működik. Multifunkcionális feladatellátóként a kulturális feladatok mellett szociális, munkaerőpiaci, ifjúsági feladatokat is ellát közösen a település részönkormányzatával. A munka részét képezi a szociális tanácsadás és az infrastrukturális eszközökhöz való hozzáférés biztosítása.
- **Pécsbányai Katolikus templom – rendszeres heti szentmise**
- **Közzet Megbízotti Iroda**

A Pécsi Gyárvárosi Rendőrőrhöz tartozó körzeti megbízott rendőr teljesít szolgálatot hivatali időben

Az elmúlt 20 évben megszűnt közösségi funkciók:

- Postahivatal
- Kórház
- Iskola (2 db)
- Polgárőrség

A civil szervezetek által nyújtott szolgáltatások 20 éves tapasztalatokra tekintenek vissza, magas színvonalúak és folyamatosak. E szolgáltatásokat a helyi gyerekek és családok is igénybe veszik. Az óvoda és a szervezetek közötti kapcsolat rendszeres programokban, folyamatos kommunikációban is megnyilvánul.

Pécsbánya-telepen a postahivatal néhány éve bezárt. A helyi boltok kínálata gyenge, a lakók inkább a szupermarketekben vásárolnak, melyek 1 buszjáratral elérhetőek.

Az akcióterület 3 irányból közelíthető meg. A keleti városrész északi részéből a Kénes úton, a belváros felől Borbála-telep irányából, a Budai városrész felől pedig Meszesen keresztül. Minden irányból aszfaltburkolatú közút vezet ide.

Az akcióterületen belüli és az akcióterületet feltáró (akcióterületen kívüli) közlekedési hálózat helyzete: az akcióterület a város központjától 8 km távolságra helyezkedik el. A közintézmények elérése és a hivatali ügyintézés lehetősége legtöbb esetben a belvárosban biztosított. Oktatási intézmény Meszesen a keleti városrészben is elérhető. A terület szomszédságában tagóvoda, valamint körzeti megbízotti iroda működik. Az akcióterület megközelítése a 40-es, 27-es és 4-es buszjáratral lehetséges a belvárosból. A tömegközlekedés átszervezésével a terület elérhetősége jelentősen javult. A keleti városrész és intézményei (területi szociális iroda, iskola, szakiskola, felzárkóztató felnőttképzés, bölcsőde, postahivatal, középiskola), melyek a Komlói út mentén helyezkednek el, a pécsbányai városrészből közvetlenül nem érhetők el. Bár a légvonalbeli távolság nem számottevő és közúthálózattal is összeköttetésben állnak egymással, buszközlekedéssel csak a belvároson keresztül, egy átszállással közelíthetőek meg. Az akcióterületen az utcák többsége és a közterületek általában szilárd útburkolattal rendelkeznek, eltekintve néhány rövid mellékúttól, amelyek zúzalékosak vagy földutak.

A városi közutak kezelésével megbízott BLOKOM Kft. által elvégzett, az akcióterület teljes utcahálózatára kiterjedő vizsgálata alapján az alábbi megállapításokat lehet tenni: A területen található utak állapota átlagosnak mondható, azonban vannak olyan szakaszok, amelyek javítása indokolt lenne, illetve hiányzó burkolt útszakaszoknál a szilárd burkolat megépítése időszerű. Ilyen például a Kórház utca. Az utca egy részén létezik burkolat, azonban átlag alatti állapota miatt a felújítás elengedhetetlen. Ez nagyjából 170 m hosszúságban 3 m széles burkolat javítását jelenti. Az utca egy másik 110m-es szakaszán a szilárd burkolat hiányzik. Itt ebben a hosszban 3 m- széles új burkolatot kell létrehozni. A területen a rendezési terv szerinti új beépítések lehetősége által generált számottevő forgalomművekedés nem várható. A meglévő utcahálózat kapacitása a felújítást és a burkolat kialakítást követően megfelelőnek mondható.

A terület domborzati viszonyai miatt a kerékpáros forgalom nem jellemző. Kerékpáros forgalom kiszolgálására alkalmas infrastruktúra fejlesztése az akcióterületen belül nem tervezett.

Az akcióterületen belüli és az akcióterületet feltáró (akcióterületen kívüli) meglévő közműhálózat értékelése: Az akcióterületen belüli területen az Önkormányzat által gondozott és a városi közműszolgáltató cégek által rendszeres időszakonként adatszolgáltatással aktualizált közműnyilvántartás szerint az akcióterületen belül lévő utcákban az alábbi közművek találhatók:

1. ivóvíz-vezetékrendszer
2. szennyvíz-csatornarendszer
3. közcélú villamos áram-vezetékrendszer
4. közcélú gáz-vezetékrendszer
5. telekommunikációs hálózat.

Az ivóvízhálózat üzemeltetését az önkormányzati tulajdonban lévő Tettye Forrásház Zrt. végzi. A cég által jelzettek szerint az ivóvízhálózat vízi közműinek műszaki állapota megfelelő, a hálózat kapacitása az akcióterületen jelentkező vízigényeknek megfelel. A beavatkozási területen a fenntartási időszak végéig (5 év) burkolatbontással járó tervezett rekonstrukciós munkát, valamint vízi közműfejlesztést a cég nem tervez.

Az szennyvízhálózat üzemeltetését az önkormányzati tulajdonban lévő Tettye Forrásház Zrt. végzi. Az ISPA/KA projektben az akcióterületen teljes körűen kiépült a szennyvízcsatorna hálózat, melynek műszaki állapota, kapacitása megfelelő, azonban a kiépült szennyvízbekötésre sok ingatlan nem kötött rá. A belső hálózatok kiépítése szükséges. A beavatkozási területen a fenntartási időszak végéig (5 év) burkolatbontással járó tervezett rekonstrukciós munkát, valamint vízi közműfejlesztést a cég nem tervez.

A közcélú villamos áram-hálózat üzemeltetését az E-ON Dél-dunántúli Áramhálózati Zrt. végzi. Az akcióterületen teljes körű a villamos energiaellátás és a közvilágítás. A villamos hálózat csupasz szabadvezetékes kialakítású, a tartóoszlopokra telepített közvilágítási lámpákkal. A hálózatokat oszlopra szerelt transzformátor állomások látják el villamos energiával. Mind a transzformátor állomások, mind a villamos hálózatok állapota megfelelő, így az elkövetkező öt évben jelentősebb karbantartást, felújítást nem terveznek rajtuk.

A közcélú gázhálózat üzemeltetését az E-ON Dél-dunántúli Gázhálózati Zrt végzi. A szolgáltató által megküldött nyilatkozat alapján a gáz gerincvezeték kiépítettsége teljes körűnek mondható. A szolgáltató belső szabályai alapján, a területen, vezetékein nem tervez rekonstrukciós munkákat, valamint saját forrásból nem kíván közműfejlesztést sem végre hajtani, az elkövetkezendő 5 évben.

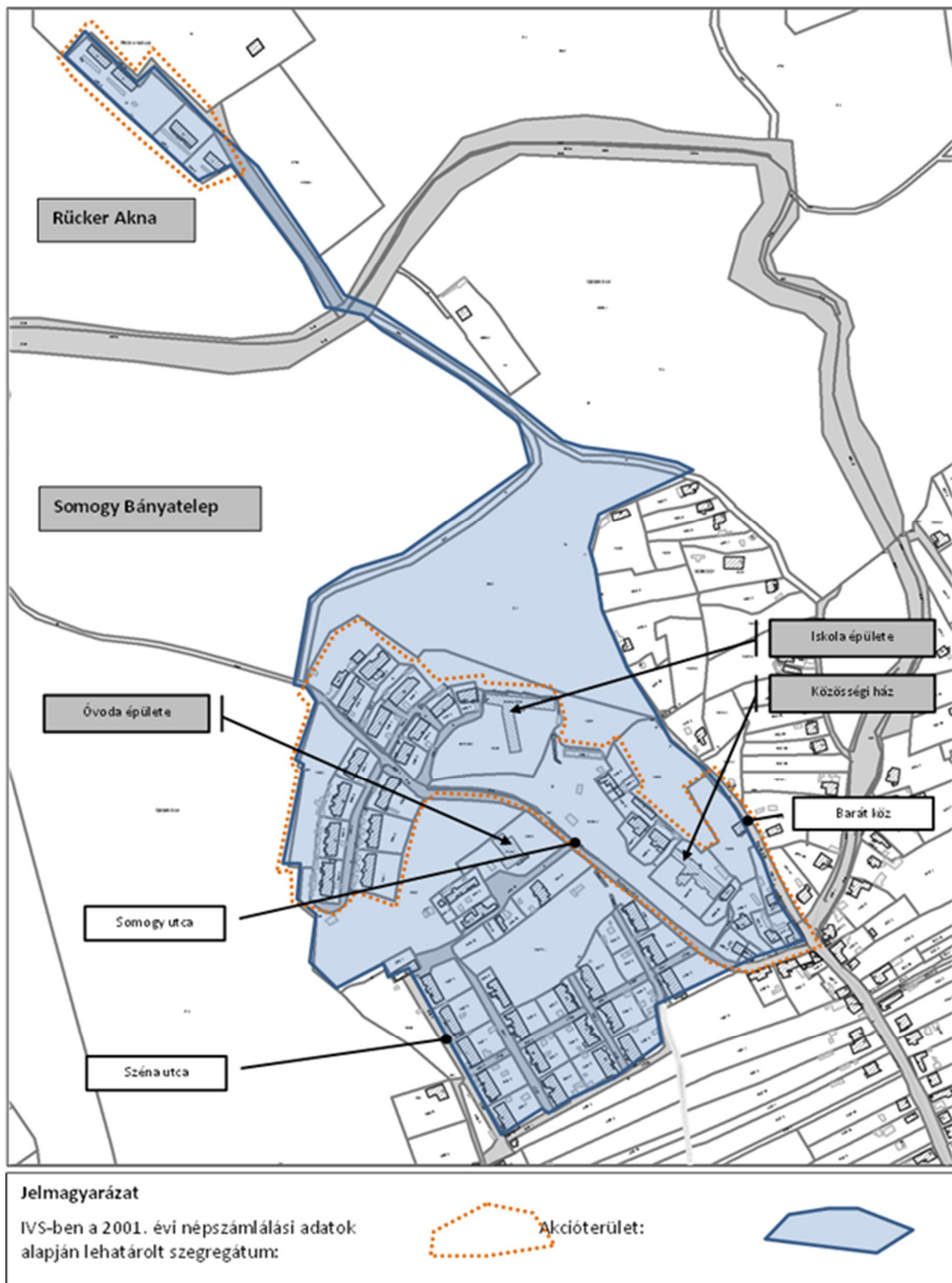
Az akcióterületen található vezetékes telekommunikációs szolgáltatást a Magyar Telekom Nyrt. látja el. Az akcióterületen a jelenlegi távközlési ellátottsága 40-45 % közötti. A meglévő lefedettségen az elosztóhálózat bővítésével lehetne javítani. A mellékelt helyszínrajzok a jelenlegi hálózatot tartalmazzák. A területen több alkalommal történt vezetékek, illetve oszloplopás. Sajnos ez a helyreállítást követően többször megismétlődött. Az elkövetkező években a fizetőképes kereslet hiánya miatt fejlesztést a cég nem tervez a területen, amennyiben mégis lenne igény, úgy közbenső megoldásként E-ON és saját

oszlopok felhasználásával egy légvezetékes hálózat megépítése lehetne megoldás, amely azonban burkolatbontással nem jár.

3.3. Pécs-Somogy Bányatelep – Rücker-akna

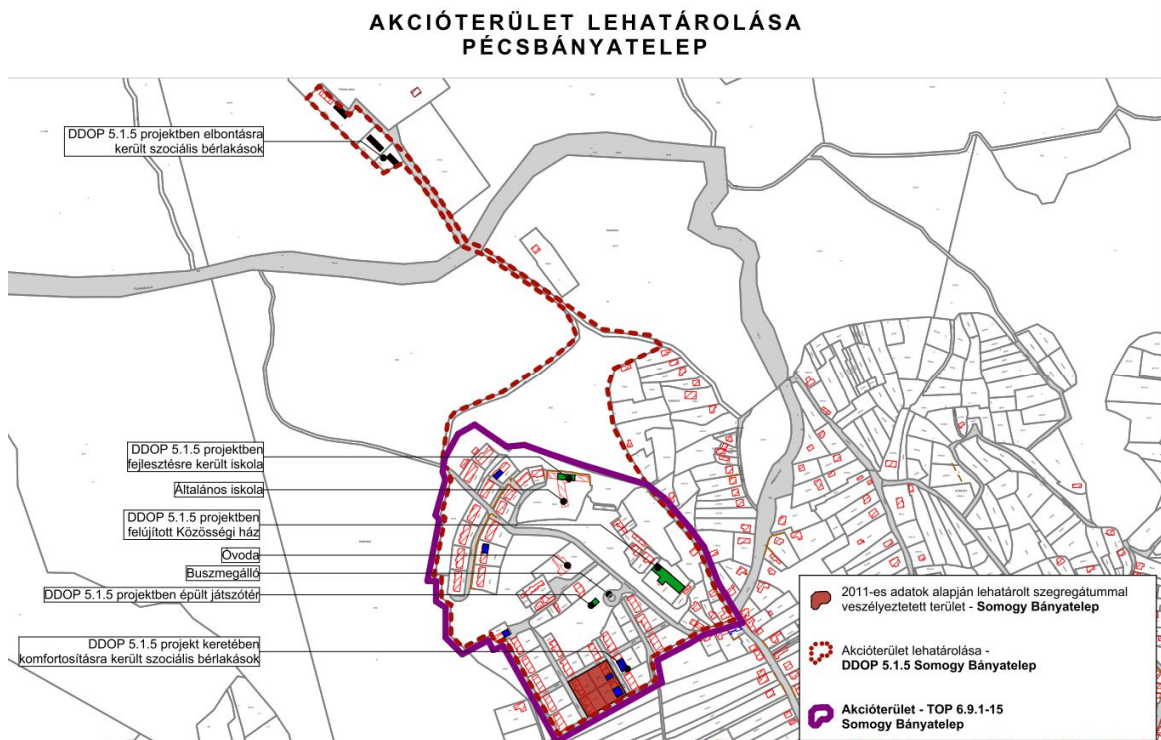
A kutatás módszertana megegyezik Pécsbánya-telep és a Hősök terei szegregátum esetében alkalmazott módszerekkel. Mivel a két szegregátum egy akcióterületben lett lehatárolva, a bemutatott adatok a két terület információit együttesen tartalmazzák.

Demográfiai helyzet: a felmérésben résztvevő lakosság száma: 164 fő, a háztartások száma: 64. A nemek megoszlását tekintve 93 nő és 71 férfi vett részt a kutatásban. Az aktív korúak megoszlása a következőképpen alakult: 109 fő összesen, ebből 53 férfi és 56 nő. A telepen a lakosság átlagéletkora: 38 év. Jellemzően idősebb felnőttek által lakott terület, ahol kevés gyermek él. A kutatásban résztvevő családoknál a 0-14 éves korú gyermekek száma 29 fő. A 49 éven felüliek aránya 36,6%.

42. ábra: Pécs-Somogy Bányatelepi akcióterület a Dél-Dunántúli Operatív Program támogatásával megvalósuló rehabilitációs projektben; Pécs MJV Önkormányzata, Megvalósíthatósági Tanulmány Somogy-bányatelepi projekt

A TOP-6.9.1-TOP-6.7.1 pályázathoz kapcsolódóan a 2016.évi felülvizsgálat eredményeként megváltozott akcióterület:

Somogy-bányatelep kormegoszlása

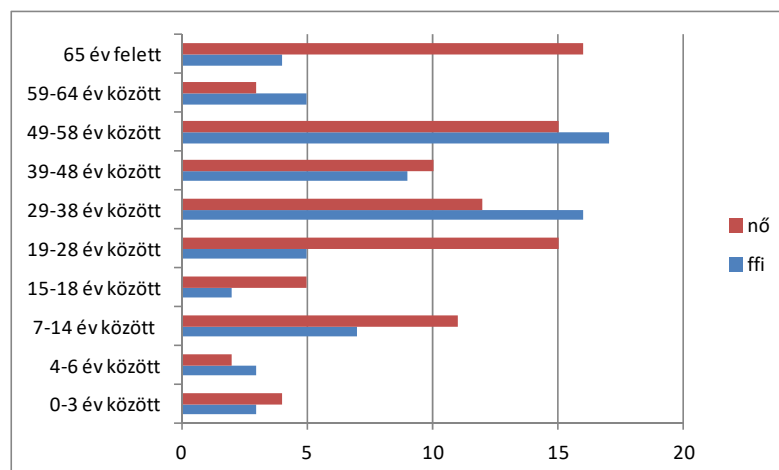
Életkor	Összesen	%	Férfi	Nő
0-3 év között	7	4,3	3	4
4-6 év között	5	3,0	3	2
7-14 év között	18	11,0	7	11
15-18 év között	7	4,3	2	5
19-28 év között	20	12,2	5	15
29-38 év között	28	17,1	16	12
39-48 év között	19	11,6	9	10
49-58 év között	32	19,5	17	15
59-64 év között	8	4,9	5	3
65 év felett	20	12,1	4	16
Összesen	164	100,0	71	93

42. táblázat: Életkor és nem szerinti felbontás a Somogy-bányatelepi akcióterületen (N=164)

A 2016. évi felülvizsgálat eredményeként megváltozott adatok:

Mutató megnevezése	8. szegregátum (Károly u - Pécsbányatelepi út - Káposztásvölgyi út - névtelen u. meghosszabbítása)
Lakónépesség száma	81
Lakónépességen belül 0-14 évesek aránya	19,8
Lakónépességen belül 15-59 évesek aránya	66,7
Lakónépességen belül 60-X évesek aránya	13,6

Legfeljebb általános iskolai végzettséggel rendelkezők aránya az aktív korúakon (15-59 évesek) belül	61,1
Felsőfokú végzettségűek a 25 éves és idősebb népesség arányában	0,0
Lakásállomány (db)	38
Alacsony komfort fokozatú lakások aránya	47,4
Rendszeres munkajövedelemmel nem rendelkezők aránya az aktív korúakon (15-59 évesek) belül	72,2
Legfeljebb általános iskolai végzettséggel rendelkezők és rendszeres munkajövedelemmel nem rendelkezők aránya az aktív korúakon belül	48,1
Foglalkoztatottak aránya a 15-64 éves népességen belül	26,3
Foglalkoztatott nélküli háztartások aránya	65,7
Állandó népesség száma – a mutató a település egészére állítható elő, szegregátumokra nem	
Alacsony presztízsű foglalkoztatási csoportokban foglalkoztatottak aránya	73,3
A gazdaságilag nem aktív népesség aránya a lakónépességen belül	63,0
Munkanélküliek aránya (munkanélküliségi ráta)	50,0
Tartós munkanélküliek aránya (legalább 360 napos munkanélküliek aránya)	30,0
A komfort nélküli, félkomfortos és szükség lakások aránya a lakott lakásokon belül	45,7
Egyszobás lakások aránya a lakott lakásokon belül	54,3

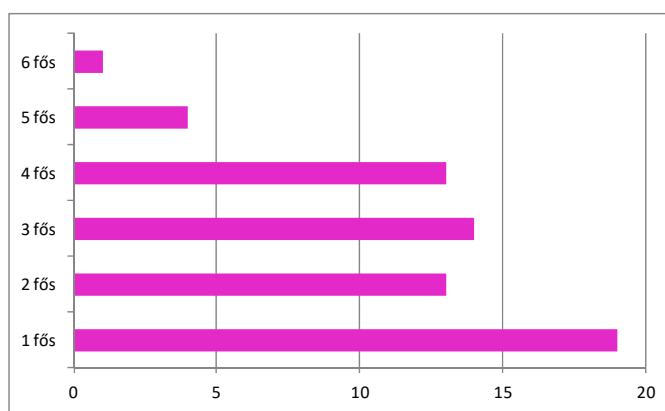
43. ábra: Életkor és nem szerinti felbontás a Somogy-bányatelepi akcióterületen (N=164)

Kiemelkedően magas a 49-58 éves korosztály (19,5%) és a 65 év feletti nők aránya. Viszonylag alacsony a területen élő gyermekek aránya (0-18 éves korosztály mindössze 22,6%). A felnőtt korú lakosság felülreprezentált a gyermekekhez és fiatalokhoz képest. A megkérdezett lakosság 50%-a az elmúlt 10 évben költözött a területre, ők jellemzően önkormányzati lakásban laknak.

A területen nincs bölcsődei ellátás, a legközelebbi gyermekorvosi rendelő Hirden (7691 Pécs, Mázsaház utca 25.) és a meszesi városészsben található, (Pécs, Thökölly u. 1, Dobó István u. 89.) de a kisgyermekeket rendszeresen ellátja a védőnő. Felnőtt háziorvosi rendelés szintén Hirden található (7693 Pécs-Hird Pázsit u. 6.)

A telepen található óvoda férőhelye 52 fő, a kihasználtság 115% (2011. évi adatok alapján). Az óvoda Somogy-bányatelepen a Bányatelep u. 19.sz. alatt található. Az óvodai ellátásban részesülő gyermekek között mért hátrányos helyzetűek aránya 60%, a HHH-s gyermekek aránya 40%, mely utal arra, hogy az ellátási területen élő társadalom komoly problémákkal küzd.

Az iskoláskorú gyermekek többnyire a Somogy-bányatelepi iskolába járnak. A HHH-s gyermekek aránya 46%, de a közeli Vasasról és Hirdről a szülők ide hozzák a sajátos nevelési igényű gyermekeket is (14 fő).

44. ábra: Háztartásban élők száma szerinti felbontás Somogy-bányatelepen

Az ábra alapján látható, hogy magas az egyszemélyes háztartások aránya, a nagycsaládosok aránya alacsony a területen.

Gazdasági helyzet: a területen élő aktív korú lakosság munkalehetőségeit korábban a bányászati tevékenység biztosította az 1980-as évek végéig. A bányászok kiszolgáltatására széles körű szolgáltató funkciók (iskola, óvoda, postahivatal, stb.) valamint a bányászathoz kötődő egyéb gazdasági funkciók a foglalkoztatottságot magas szinten tartották, a megélhetést a helyiek számára biztosították. A bánya bezárásával 1990 után e funkciók szükségtelenné váltak és leépültek. A bányászok elköltöztetésével a terület népességszáma is csökkent, a fogyasztóképes kereslet helyett alacsony jövedelemmel rendelkezők költözött ide egyre nagyobb számban. Somogyban nincs munkalehetőség, a közeli Vasason és Hirden a gazdasági válság miatt lecsökkent a vállalkozások száma. Többnyire az Erdőgazdaság alkalmaz néhány embert a közmunkaprogramban. Az alkalmazottak nagy része Pécsre jár dolgozni.

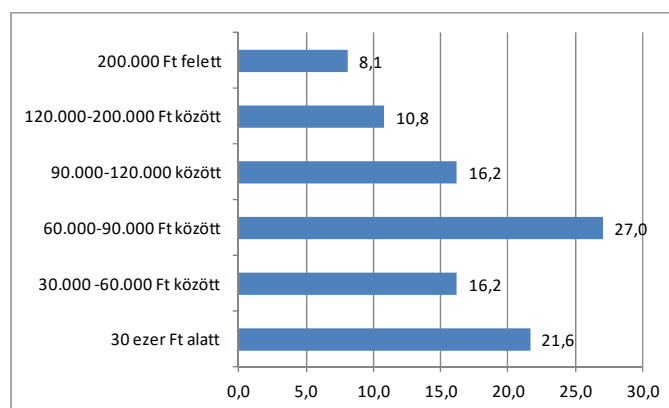
Magas a 8 általánosnál kevesebb, illetve 8-10 osztályt végzettek aránya (54,4%, illetve az önkormányzati lakásoknál 69,1%), mely utal a telepen lévő munkanélküliség nagyságára is. A szakmunkásképző végzettségűek aránya is mindössze 27,5% és 20%. Csúpn a megkérdezettek 2,7%-nak van felsőfokú végzettsége.

A 19-38 év közötti korosztályból meglepően magas számban fordul elő a mindössze 8 általánost végzettek száma (34,5%), ezért a tervezett programoknál mindenképpen figyelembe kell venni az ő szakképzésüket.

Az aktív korú (15-64 év közötti) korosztálynak 31%-a áll alkalmazotti jogviszonyban. A telepen 42,2%, illetve a csak önkormányzati lakásokban élők között 50,8% volt a munkanélküliek száma. Nyáron többen tudnak alkalmi munkát vállalni, illetve sokan a közmunka programban is részt vesznek. Magas azoknak is az aránya, akik rokkantsági járadékot kapnak (16,5%, illetve 10,9%), ez is mutatja, hogy az idősebb lakosság felülreprezentált a területen.

A 2014-es önkormányzati segélyezési mutatókból kiindulva Somogy-bányatelepen az összlakosság száma 541 fő, ebből 11,4% kap lakásfenntartási támogatást. Foglalkoztatást helyettesítő ellátásában 6,1% vesz részt, rendszeres gyermekvédelmi kedvezményhez 6,8% jut, rendszeres szociális segélyt pedig a lakosság 0,5%-a kap. Összesen segélyezésben a terület lakosságának 24,9%-a részesül.

Jövedelmi helyzet: a segélyezettek magas arányszámát az előzőekben részleteztük, mindebből következtetünk arra is, hogy a területen élők jövedelmi helyzete rosszabb a város más területein élők arányszámánál.

45. ábra: A lakosság jövedelmi helyzete a Somogy-bányatelepi akcióterületen százalékos megoszlásban

A családok bevallása alapján 21,6%-uk él 30.000 Ft/hó alatti nettó jövedelemből, 16,2%-uk 30.000-60.000 Ft-ból, 27% állította, hogy 60.000 és 90.000 Ft között van a havi bevétele, és csak 35,1%, akik 90.000 Ft feletti nettó bevételből élnek. Míg a Pécs keleti városrészének háztartásaiban gyűjtött adatok azt jelzik, hogy a háztartások 63%-a él 100.000 Ft feletti havi jövedelemből, a Rücker-aknán és Somogy-Bányatelepen élő háztartások aránya ennél a jövedelemkategóriánál a 35,1%-nál is alacsonyabb. Rücker-aknán két fő vesz részt szociális étkeztetésben, összesen az egész területen 12 család kapott természetbeni támogatást valamelyik segélyszervezettől. 11 családnak van valamilyen hitele, az összegről a többségük nem nyilatkozott. Rücker-aknán a családok többségének van közüzemi tartozása, ennek átlagértéke 150.000 Ft, míg ez az összeg Somogy-bányatelepen mindössze 15.800 Ft.

A környezeti értékek bemutatása: Pécs-Somogy a városmagtól ÉK-re helyezkedik el, követve a Mecsek- hegység déli lejtőit. A településrész korábban önálló településként létezett. Fejlődéséhez a területén a 18. sz. végétől a 20. század végéig folytatott szénbányászat járult hozzá markánsan. Éppen ezért a területen számos bányászati emlékhely található, mint például az iskola kertjében található Henrik tárói bányaház emlékköve és a Henrik táró bejárata, a Jozefin –táró bejárata, a Rücker–aknai emlékkő, a húsfüstölő és falán az emléktábla. A településrésztől É-i irányban helyezkednek el a

Nyugat-Mecsek Tájvédelmi körzet erdői. A környéken számos turistaút szolgálja a kirándulni vágyókat.

A területtől ÉK-i irányban fekszik - a Pécs természeti értékeiről szóló 23/2011. (V.31.) önkormányzati rendelettel helyi védelem alá helyezett - Vasasi erdő. Ennek területén természetes és természet közeli erdőállományokat találunk, a védelem célja ezen állományok jó természetességi állapotban történő megőrzése.

A platók mészkerülő tölgyesei gazdasági rendeltetésű erdők, ezért ezekben a természetkímélő módszerek alkalmazása az elsődleges cél. A területen található kevés elegyített erdei fenyő eltávolítandó az állományokból.

A meredek domboldalakon savanyú bükkös állományok alakultak ki, melyek a talaj meredeksége miatt véderdőként funkcionálnak, ezekben gazdálkodás nem folyik. Itt a zavartalanság további fenntartása a cél, mely különösebb beavatkozást nem igényel. Az erdőtípus kialakulását is valószínűleg egy régebbi vágás után bekövetkezett talajpusztulás tette szükségsszerűvé, a jelenlegi sovány talajon az újraterelítés gyakorlatilag lehetetlen és a spontán újraerdősülés is igen hosszan elnyúló volna, ezért bármilyen fakitermelési tevékenység fokozott veszélyt jelent az élőhelyre és termőhelyre egyaránt. Az állomány egyébként talajvédelmi besorolású, így véghasználata eleve nem megengedett.

A környezeti károk bemutatása és feltárása: Somogy bányatelep környékére környezeti kárként a helyi lakosság, illetve ismeretlenek által lerakott nagy mennyiségű kommunális jellegű hulladékdepó, amely válogatatlanul tartalmaz elektromos berendezések alkatrészeitől kezdve autóalkatrészeket is. Ezek alkotóelemeik közvetlenül a termőtalaj, közvetve pedig a környék vízfolyásait szennyezik.

A lerakott hulladék mennyisége a depó felszíni kiterjedéséből csak becsülhető, mert a mélységi adatok nem állnak rendelkezésre.

A depónia további halmozódását az önkormányzat pályázati lehetőségek felkutatásával rövid időn belül orvosolni kívánja, továbbá az illegális depónia újrakeletkezésének megakadályozására műszaki akadályt kíván étesíteni, illetve a helyi lakosság szemléletformálásával elejét szeretné venni.

A terület társadalmi összetétele, illetve az itt lakók anyagi lehetősége miatt a téli időszakban a fűtést túlnyomó részt fatüzeléssel oldják meg annak ellenére, hogy Rückerkna kivételével a közcélú földgáz gerincvezeték kiépítése teljesnek mondható. A fatüzelés mellett vannak olyan helyi lakosok, akik a elégetett hulladékok melegének reményében rossz hatásfokú tüzelőberendezésükben saját szemetüket is elégetik. Az ezekből származó égéstermék meglehetősen káros.

Közbiztonság helyzete: Pécs-Somogy komoly problémája a közbiztonság helyzete. A telepen több olyan család él, mely az illegális tevékenységek valamelyikét foglalkozás szerűen űzi, de bizonyítékok hiányában a hatóságok velük szemben tehetetlenek. A lakók szubjektív biztonságérzetén javíthatna, ha ezen esetek kezelése megtörténne.

Pécs-Somogy a Gyárvárosi Rendőrőrs illetékességi területén, tehát a keleti városrészben található. Bűnügyi fertőzöttsége Pécs átlagát meghaladó.

A Pécsi Városi Rendőr-kapitányság információi alapján a Pécs-Somogyi akcióterületre jellemző az ott élő, előregedő lakosság és a betelepült, alacsony értékrendű, deviáns lakosok és kapcsolati körük ellentéte. Ez utóbbiak köréből kerülnek ki a bűncselekmények,

szabálysértések elkövetői, haszonélvezői, míg az idős korosztály kiszolgáltatottá válik. E környezetben egyes személyek, csoportok pusztá jelenléte – jogsértés megvalósulása nélkül is – félelemkeltő, a szubjektív biztonságérzetet romboló hatású.

Pécs-Somogyban 2008-óta Körzeti Megbízott Iroda működik, szolgálatra kivezényelt rendőr van. A körzeti megbízott állandó állományban a Gyárvárosi Rendőrőrhöz van beosztva, hivatali időt tölt a településrészen. A helyi lakosok információi alapján, ritkán érhető el, még hivatali időben is. Heti egy napon fogadóórát kellene tartania, de szolgálati beosztása miatt ezt nem tudja heti rendszerességgel biztosítani.

A helyi lakosok állandó rendőri jelenlétet igényelnének, mind autós, mind gyalogos formában. Jelenleg ritkán látnak Somogyban járőrautót, rendőri jelenlét jellemzően csak bűncselekmény esetén van a területen.

Lakáshelyzet: a területen 35 db bérlakás található, 15 db Rücker aknán és 20 db. Bányatelepen. A lakások döntően magántulajdonnal vegyes épületekben találhatók.

A Rücker aknai bányász-kolónia lakásai döntően a múlt század elején –mára elavult alapozással – épült épületekben találhatók, melyek karbantartása az elmúlt évtizedekben is elenyésző mértékben történt meg, az épületek amortizációja rohamos.

A Bányatelepi lakások 2-4 lakásos épületekben helyezkednek el. Állapotuk, karbantartottsági szintjük magasabb a Rücker aknai lakásoknál, az épületek – felújítás után – még évtizedekig lakhatásra alkalmasak.

A Rücker-aknán az elmúlt évtizedekben semmilyen fejlesztés nem történt. Somogy-bányatelepen is kizárólag az ún. ISPA-program keretében valósult meg szennyvíz-ivóvíz beruházás az elmúlt időszakban. A két szóban forgó területen lakóingatlanok nem épültek az elmúlt évtizedekben, a meglévő ingatlanok/lakások nem kerültek felújításra, átépítésre.

A szociális bérlakások 100 %-ban szociális alapon bérbeadottak. A bányatelepi lakásokban általában rendezett jogviszonyok közt élnek (többnyire ún. lakáshasználati szerződéssel).

Rücker akna lakosai jogviszonyuk szempontjából teljesen vegyesnek tekinthető: 1/3-1/3-1/3 arányban bérleti szerződéssel, lakáshasználati szerződéssel rendelkeznek, illetve önkényes lakásfoglalók.

Rücker akna az új Építési Szabályzat szerint „Beépítésre nem szánt terület”, illetve „gazdasági rendeltetésű erdőzónába tartozik”. Bontása, megszüntetése indokolt.

A bányatelepi részen élők – főként a vegyes tulajdoni struktúrájának köszönhetően – döntően a helyi közösségbe ágyazottan élnek. A lakosság általános normáitól kis eltérések tapasztalhatóak csak. Rücker akna lakossága egy eléggé zárt közösségnek tekinthető. Zömében fiatal, családost, kisgyermeket nevelő korosztály, akik zömükben a telepen születtek, vagy szüleik költöztek egykor oda.

Pécs Önkormányzata országosan is élenjáróan már 1999. óta működtet olyan lakhatási célú szociális programokat, melyek mindegyikének legfontosabb eleme a „bizonytalan lakhatási címmel rendelkezők” – elsősorban önkényes lakásfoglalók, illetve jogcím nélküli lakáshasználók - lakhatási jogviszonyának rendezése. Minden ilyen célú program alapvető eleme a családok bevonása, az együttműködés és a szociális munka segítségével a családok segítése a legális jogi helyzet eléréséhez, és fenntartásához.

A Somogy-Rücker-aknai akcióterületen lévő lakásállomány az alábbiak szerint alakul:

Lakóépületek száma	Lakások száma	Önkormányzati tulajdonú lakások száma	Önkormányzati ingatlanban lakók száma	Magántulajdonú lakások száma	Akcióterületen lakók szám összesen
50	171	35	98	136	584

43. táblázat: Pécs Megyei Jogú Város Önkormányzata Népszámlálási iroda, valamint Népjelölési Sport és Lakás Referatúra adatai (2014)

A lakóépületek nagy többsége kis alapterületű, 25-50 m² közötti lakásokat tartalmaz. Jellemző a sorházas beépítés egy épületen belül 2-8 lakással. Az épületek fizikai állapota a bányatelepen kielégítő, lakhatatlanná vált épület nincs. Rücker-akna lakásai azonban évről évre a lakhatatlanná válás határán táncolnak, állapotuk kritikus. Az akcióterület egészére jellemző, hogy az épületek 70-150 évvel ezelőtt épültek. A lakások többsége a félkomfortos és komfortos kategóriába esik, de az önkormányzati lakások között sok az alacsony komfortfokozatú, vagy komfort nélküli lakás is, főként Rücker-aknán. Mindezek részletes bemutatása a 1.c. számú mellékeltben csatolt táblázatban látható. (őstermelős)

Közigazgatási és közösségi szolgáltatásokat nyújtó közcélú létesítmények jelenléte és állapota

Az akcióterületen közösségi szolgáltatásokat nyújtó intézmények a következők:

- **Esztergár Lajos Családsegítő és Gyermekvédelmi Szolgálat, 7629 Pécs Hársfa u. 154.**
A családban nevelődő rászoruló gyermekek részére nyújt gyermekjóléti szolgáltatást, valamint a krízishelyzetbe került családoknak nyújt támogatást.
- **Integrált Nappali Szociális Intézmény 7626 Pécs, Felsőbalokány u. 1./ 7691 Pécs, Bányatelep 3.**
Az idősek saját otthonukban történő szociális ellátásában van nagy szerepe a házi segítségnyújtásnak és a jelzőrendszeres házi segítségnyújtásnak. Biztosítják a területen az étkeztetést. Somogy-bányatelepen a Kodály Művelődési Házban 20 fővel működik az idősek klubja.
- **Keleti Városrészi Óvoda, 7691 Pécs, Bányatelep u. 19. - tagóvoda**
Az óvoda 50 férőhellyel rendelkezik, az ellátást kapó gyermekek nagy része a Hősök tere és Györgytelep környékén lakik. Az ellátásban részesülő gyermekek között mért hátrányos helyzetűek aránya 88%, a HHH-s gyermekek aránya 73%, ami a többi óvodához viszonyítva a legmagasabb értéket mutatja Pécs városában.
- **Budai Városkapu Iskola, 7629 Pécs, Komlói út 58.**
Az intézmény alaptevékenysége az általános iskolai oktatás biztosítása 8 évfolyamon, valamint a sajátos nevelési igényű tanulók nappali rendszerű, általános műveltséget megalapozó iskolai oktatásának biztosítása 8 évfolyamon. A tanulólétszám az intézményben 2011-es adatok alapján 443 fő volt. Az iskola kiegészítő- tanórán és iskolán kívüli tevékenységeket is biztosít az érdeklődő gyereke részére.

Gyermekorvosi rendelő Somogyban nincs, a legközelebbi gyermekorvosi rendelő Hirden (7691 Pécs, Mázsaház utca 25.) és a meszesi városészsben található (Pécs, Thökölly u. 1, Dobó István u. 89.)

- **Felnőtt háziorvosi rendelés, 7691 Pécs, Somogy u. 19.**
- **Tegyünk Egyémásért Egyesület, 7691 Pécs, Somogy u. 48.**

Az egyesület a gyerekek és közintézményben tanulók szabadidős tevékenységének szervezésével foglalkozik, ellátják a könyvtári teendőket, a helyi közösségnek rendezvényeket szerveznek.

- **Magyar Máltai Szeretetszolgálat Jelenlét Programja, 7629 Pécs, Apafi u. 99-101.**

A Szeretetszolgálat munkatársai a területen 2012. novemberétől a UNDP és Pécs M.J.V. Önkormányzata együttműködése alapján kezdtek el dolgozni. Rücker aknán megismerkedtek a lakossággal, megismerték gondjaikat és a Családsegítő Központ munkatársaival együttműködve nyújtottak szociális támogatást a rászorulóknak. A Somogy-bányatelepi részen felvették a kapcsolatot a helyi civil szervezetekkel és oktatási intézményekkel. A projekt célul tűzte ki, hogy a város szegregált területein olyan fejlesztő tevékenységek kezdődjenek, melyek a helyi közösségre alapozva a területen pozitív változásokat eredményezzenek.

- **Magyar Máltai Szeretetszolgálat Csilla Gondviselés Háza, 7629 Pécs, Apafi u. 99-101.**

Az intézmény támogató szolgálata és fogyatékkal élők nappali ellátása a város fogyatékkal élő gyermekeit és felnőtt lakosságát látja el egyrészt otthonukban nyújtott személyi segítő szolgáltatással, másrészt intézményükben nappali ellátással.

A Csilla Házban működik egy 120 fő ellátását biztosító szociális konyha is, mely főleg a keleti városrészben lakó hátrányos helyzetű családoknak biztosít meleg ételt, és lehetőség szerint élelmiszer csomagot a krízis helyzetbe kerülteknek.

A tanyagondnoki szolgálat István aknán és szükség esetén Rücker aknán teljesít szolgálatot, a lakosság elsősorban a személyszállításban és meleg ételszállításban kéri a segítséget.

- **Kodály Művelődési Ház, Pécs-Somogy, Bányatelep 3.**

Fő tevékenysége: közösségi tér biztosítása a Somogy-bányatelepen élők számára, a felnőttek és gyerekek részére közösségi programok, klubfoglalkozások szervezése. A művelődési Házban több civil szervezet is helyet kapott: Pécs-Somogyi Iskola Alapítvány, Bányász Nyugdíjas Klub, Bányász Nyugdíjas Szakszervezet, Polgárőr Egyesület, Honismereti Szakkör, Iskolai Sportkör, Asszony klub, továbbá a házban működik egy bányászati és egy iskolatörténeti múzeum is.

Az akcióterületen belüli és az akcióterületet feltáró (akcióterületen kívüli) meglévő közműhálózat értékelése a megvalósíthatóság szempontjából:

Az akcióterületen belüli területen az Önkormányzat által gondozott és a városi közműszolgáltató cégek által rendszeres időszakonként adatszolgáltatással aktualizált közműnyilvántartás szerint az akcióterületen belül lévő utcákban az alábbi közművek találhatók:

1. ivóvíz-vezetékrendszer

2. szennyvíz-csatornarendszer
3. közcélú villamos áram-vezetékrendszer
4. közcélú gáz-vezetékrendszer
5. telekommunikációs hálózat.

Az ivóvízhálózat üzemeltetését az önkormányzati tulajdonban lévő Tettye Forrásház Zrt. végzi. A cég által jelzettek szerint vízellátás szempontjából a legnagyobb kockázat a pécsi szegregátumok közül Somogy-Bányatelep esetében áll fenn. A régi hálózat, és az ISPA/KA projekt keretében kiépült új hálózat jelenleg párhuzamosan üzemel. Vannak bekötési főmérővel ellátott ingatlanrészek az új hálózatról, vannak főmérő- mellékmérő kapcsolatos mérők a régi rendszerről, valamint átalánydíjas fogyasztási helyek is. Az ingatlanok önálló vízbekötése kiépült, viszont a belső hálózat csatlakoztatása az új bekötésre illetve leválasztása a régi belsőhálózatokról nem teljes körű. Mindez műszaki és vízbiztonsági szempontok miatt gondot okoz. Amennyiben a két rendszer az ingatlanok belső hálózatán keresztül nem kerül szétválasztásra, akkor a visszafertőzés veszélye is fenn áll, továbbá előfordulhat, hogy nem csak az adott ingatlan vízfogyasztását méri a főmérő. A meglévő belső hálózatok nyomvonala bizonytalan, a lakásokon átmenő belső vezetékek szétválasztását külön fel kell mérni.

A lakóegységek önálló mérése csak úgy valósítható meg, ha az új hálózatra a teljes körű rákötöttség megtörténik, a belső hálózatok átkötésre kerülnek és a régi rendszerről bekötési műszaki egységenként megtörténik a leválasztás. Az új rendszeren minden lakás önálló főmérővel ellátható.

Az szennyvízhálózat üzemeltetését az önkormányzati tulajdonban lévő Tettye Forrásház Zrt. végzi. Az ISPA/KA projektben teljes körűen kiépült a szennyvízcsatorna hálózat az akció területeken, műszaki állapota, kapacitása megfelelő, azonban a kiépült szennyvízbekötésre sok ingatlan nem kötött rá. A belső hálózatok kiépítése szükséges. A beavatkozási területen a fenntartási időszak végéig (5 év) burkolatbontással járó tervezett rekonstrukciós munkát, valamint vízi közműfejlesztést a cég nem tervez.

A közcélú villamos áram-hálózat üzemeltetését az E-ON Dél-dunántúli Áramhálózati Zrt. végzi. Az akcióterületen teljes körű a villamos energiaellátás, és a közvilágítás. A villamos hálózat csupasz szabadvezetékes kialakítású, a tartóoszlopokra telepített közvilágítási lámpákkal. A hálózatokat oszlopra szerelt transzformátor állomások látják el villamos energiával. Mind a transzformátor állomások, mind a villamos hálózatok állapota megfelelő, így az elkövetkező öt évben jelentősebb karbantartást, felújítást nem terveznek rajtuk.

A közcélú gázhálózat üzemeltetését az E-ON Dél-dunántúli Gázhálózati Zrt végzi. A szolgáltató által megküldött nyilatkozat alapján a gáz gerincvezeték kiépítettsége teljes körűnek mondható. A szolgáltató belső szabályai alapján a területen, vezetékein nem tervez rekonstrukciós munkákat, valamint saját forrásból nem kíván közműfejlesztést sem végre hajtani, az elkövetkezendő 5 évben.

Az akcióterületen található vezetékes telekommunikációs szolgáltatást a Magyar Telekom Nyrt. látja el. Az akcióterületen a jelenlegi távközlési ellátottsága 40-45 % közötti. A meglévő lefedettségen az elosztóhálózat bővítésével lehetne javítani. A mellékelt helyszínrajzok a jelenlegi hálózatot tartalmazzák. A területen több alkalommal történt vezetékek, illetve oszloplopás. Sajnos ez a helyreállítást követően többször megismétlődött. Az elkövetkező években a fizetőképes kereslet hiánya miatt fejlesztést a cég nem tervez a

területen, amennyiben mégis lenne igény, úgy közbenső megoldásként E.ON és saját oszlopok felhasználásával egy légvezetékes hálózat megépítése lehetne megoldás, amely azonban burkolatbontással nem jár.

Az akcióterületen belüli és az akcióterületet feltáró (akcióterületen kívüli) meglévő közlekedési hálózat helyzete:

Rücker-akna Pécs-Somogy és István-akna között helyezkedik el félúton. Somogy buszfordulótól gyalogosan erdei turistaúton közelíthető meg 20 perces sétával. Műúton autóbusszal 10 perc alatt elérhető ugyaninnen. A helyi buszmegállóban munkanapokon 2 óránként, hétvégén naponta 4 alkalommal áll meg helyi járatú autóbusz. A városközponttól való távolsága 15 km, 2 átszállással közelíthető meg 50 perc utazással, 1 irányba buszjeggyel 1080 forintért. Óvoda, iskola, házi- és fogorvosi ellátás, közösségi ház és élelmiszerüzlet Pécs-Somogyban biztosított, és gyalogosan legfeljebb 40 perces sétával elérhető, Rücker-aknán semmilyen kereskedelmi vagy közösségi szolgáltató nem működik. A területi szociális iroda szolgáltatásai autóbusszal 2 átszállással 1 óra alatt érhetőek el, hivatali ügyintézés a belvárosban lehetséges a fenti utazási idővel. Somogy-bányatelep a 15-ös helyi járatú autóbusz végállomása. A tömegközlekedés közelmúltban történő átszervezése a terület elérését csak mérsékelten javította. A belváros távolsága 14 km, mely 1 átszállással érhető el 30-40 perc alatt 720 forintos buszjeggyel 1 irányba. A közlekedési utak állapota megfelelő, aszfaltozott útburkolaton lehet közlekedni minden irányban. A bányatelepen belül azonban szilárd útburkolat nem mindenhol fellelhető. Ezek kiépítése indokolt és szükséges. Somogy-bányatelepről a helyi iskola és óvoda, házi és fogorvosi ellátás, valamint élelmiszerüzlet és a közösségi ház gyalogosan 5-15 perc alatt elérhető. A területi szociális iroda és a családsegítő szolgálat szolgáltatásait 40 perces utazással 1 átszállással vehetik igénybe a szegregátum lakói. A belvárosban történő hivatali ügyintézéshez ugyanennyit szükséges utazni.

A városi közutak kezelésével megbízott BÍOKOM Nkft. által elvégzett az akcióterület teljes utcahálózatára kiterjedő vizsgálata alapján az alábbi megállapításokat lehet tenni: A területen található szilárd burkolatú utak állapota átlagosnak mondható, azonban vannak olyan szakaszok, amelyek javítása indokolt, a hiányzó burkolt útszakaszoknál a szilárd burkolat megépítése időszerű. Ilyen például a Somogy utca óvodával szembeni szakaszának szintén a mellékletben ábrázolt módon, 50m hosszan, 3m szélességben új aszfaltréteg terítése, összesen 150m² felülettel.

A területen a rendezési terv szerinti új beépítések lehetősége által generált számottevő forgalomnövekedés nem várható. A meglévő utcahálózat kapacitása a felújítást és a burkolat kialakítást követően megfelelőnek mondható.

A terület domborzati viszonyai miatt a kerékpáros forgalom nem jellemző. Kerékpáros forgalom kiszolgálására alkalmas infrastruktúra fejlesztése az akcióterületen belül nem tervezett.

4. BEAVATKOZÁSI TÍPUSOK

A leszakadó városi területek vizsgálatánál néhány fontos társadalmi tényrt érdemes figyelembe venni. Az európai társadalmak, köztük a magyar társadalom is elöregedő. A korszerkezetben a fiatalok számának visszaesése, az élveszületések számának évtizedek óta tartó csökkenése jellemző. Ezzel párhuzamosan a fiatalkori életszakasz kitolódik, az első gyerekvállalás vagy a munkaerő-piacon való első megjelenés ideje 26-30 éves korban jelentkezik. Az aktív korú népesség, az „eltartó” társadalom kor-specifikus intervalluma ezzel együtt beszűkül, a számuk csökken. Az idős generációk száma folyamatosan növekszik. Ezek a demográfiai változások elsősorban az egész magyar társadalom fenntartására gyakorolt hatásuk miatt fontosak, de figyelembe kell őket venni akkor is, amikor a szegregátumok jellemző problémáiról gondolkodunk.

Az elöregedés a szegregátumokban lakó társadalmi csoportokat is érinti, ezért a szolgáltatási igények feltárásánál, a problémák megoldására kialakított programoknál tekintettel kell lenni a 60 év felettiek növekvő számára. Emellett az aktív korból kilépők nagy száma azt eredményezheti, hogy egy problémahalmazt hordozó szegregációs terület megszűnik szegregátum lenni pusztán a vonatkozó módszertan alapján. Az aktív korúakon belül mért foglalkoztatottsági és iskolázottsági arányok a nyugdíjasok számának emelkedésével változnak, sőt a fiatalok iskolai végzettségének jobb mutatóival relatív javulást mutatnak, ugyanakkor az alacsony képzettségű, alacsony nyugdíjjal rendelkező, rossz lakáskörülmények között lakó, romló egészségi állapottal bíró nyugdíjasok továbbra is jelen vannak ezeken a helyeken.

Kifejezetten érdekes s egyben kritikus kérdés lesz ez a magyar társadalomban a következő 6-7 évben, amikor is az ún. „Ratkó korszak” ideje alatt született jelentősen megugró népesség lép ki a munkaerő-piacról, párhuzamosan az elmúlt 10 évben tapasztalt migrációs folyamatok okozta, első sorban a fiatalok elvándorlása miatti népességcsökkenéssel.

Ezek miatt megjegyezzük, hogy a területek részletesebb vizsgálata során feltárt eredmények, valamint a 2001-es és a 2011-es népszámlálás közötti különbségek háttérben nem feltétlenül bizonyos szegregációs problémák megszűnése áll, hanem akár a korszerkezet átalakulása is e területeken belül.

A szegregációs lehatárolásokra kidolgozott módszertan átgondolása éppen ezért általánosságban is javasolt. Egy új szegregációs mutató a Pécssett tapasztalható területi és társadalmi kirekesztés együttes problémáit képes lehet pontosabban megjeleníteni. Ez a mérőszám, hasonlóan a Városfejlesztési Kézikönyv által javasolt kritériumrendszerhez az 50 fő feletti lakónépességgel rendelkező, legfeljebb 8 általános iskolai végzettséggel, és rendszeres munkajövedelemmel nem rendelkezők aktív korúakon belüli arányát méri, melynek el kell érnie legalább a 30 %-ot.

Mindemellett az elmúlt 10 évben folytatott különböző terepmunkák tapasztalatai, valamint az elmúlt 4 évben megkezdett, fent bemutatott teleprehabilitációs programok előkészítése és eredményei alapján a szegregáció valamilyen formájával érintett pécsi városrészek lehatárolásánál és a pontos beavatkozások meghatározásánál nem lesz megkerülhető, hogy egy célterületről pontos és részletes elemzés valamint megvalósíthatósági tanulmány készüljön.

A 2001-es népszámlálás adatai alapján kirajzolt, szegregációval érintett vagy veszélyeztetett területi egységek jelentős része ma is jelenlévő problémát jelent. A szegregáció oldása érdekében elindított és 2015 végéig befejeződő programoktól az önkormányzat az alábbiakat várja:

1. Somogy-bányatelep: A TOP pályázati források keretében folytatni szükséges a további városrehabilitációt. A lakónépességen belüli rendkívül alacsony gyermekszám, mely a helyi iskola működését éppen hogy biztosítani képes, valamint az erősen előregedő népesség további kérdéseket vethet fel, és esetlegesen egy változó szolgáltatási rendszer kialakítását teheti szükségessé.
2. Rücker-akna végérvényes fizikai felszámolása megtörténik. A szanálás előkészítése, lebonyolítása és utánkötése mintaként szolgál a hasonlóan felszámolandó területekre célzott programok számára.
3. Pécsbánya-telep infrastrukturális problémáinak nagy része a 2015 év végéig megvalósuló program keretében megtörténik. A TOP pályázati források keretében folytatni szükséges a további városrehabilitációt. A foglalkoztatottság növelése érdekében azonban a városrészben lévő jelentős számú bánya- és középület hasznosítása, és a helyi gazdaság fejlesztése fontos lesz a leszakadó folyamatok újbóli megjelenésének megakadályozása érdekében.
4. A Hősök tere—György-telep beavatkozási területek esetében, a TOP pályázati források keretében folytatni szükséges a további városrehabilitációt. A korábbi fejlesztések a lakóingatlanok minőségi állapotát és az önkormányzati szociális bérlakások igen magas számát is figyelembe véve nem fogják tudni végérvényesen kezelni az ott kialakult problémát. A befejeződő programokat követően a kialakított helyi szolgáltatási rendszer, közösségi munka további működtetése, és a lakóingatlanok folyamatos fejlesztése feltétlenül szükséges lesz ahhoz, hogy a most befektetett erőforrások ne vesszenek kárba.

A fenti 4 fejlesztési eredményből körvonalazhatóak a további szegregált területek fejlesztési céljai, amelyeket a TOP-6.9.1. és TOP-6.7.1 fejlesztési pályázatok tartalmaznak. A területi elszigeteltség és a hosszabb idő óta romló vagy változatlan társadalmi mutatók miatt a fizikai felszámolás, vagy a lakófunkció végleges megszüntetése javasolt István-akna, az Előd utca, a Csaba utca és a Vágóhíd-környéki szegregátum esetében. Kritikus eset István-akna, hiszen a területi elszigeteltség legerőteljesebben itt jelentkezik Pécsen, és mivel a város korábbi nagy fejlesztései közül semelyik nem érte el ezt a városi területet (legfontosabb, hogy a vezetékes ivó- és szennyvíz hálózat kiépítését szolgáló ISPA/KA projekt sem) lakófunkcióra nem lesz alkalmas, és mármost sem az.

Ezekkel a beavatkozásokkal a valódi szegregátumok jelenlegi problémája középtávon kezelhető lesz a városban.

Szakmapolitikai eljárásokra tett javaslatok

A leszakadó településrészeket érintő folyamatok visszafordításában szerzett eddigi tapasztalatok Pécs vonatkozásában - de az ország más települései számára is - azzal a nyilvánvaló üzenettel szolgálnak, hogy a szegregációs mechanizmusok időbeni megakadályozása nélkül, a társadalmi kirekesztés elleni preventív gondolkodás hiánya nélkül - a problémák valódi okainak kezelése rendkívül komoly energiákat igényel. Egy ponton túl a visszafordítás költségigénye a szegregáció elmélyülésével párhuzamosan hatványozottan növekszik. Emiatt Pécs városának fel kellett ismernie, és a döntéshozatal során szem előtt kell majd tartania, hogy jól felfogott saját érdeke az időben megvalósított közbeavatkozás és a megelőzés.

Az önkormányzat és intézményrendszere kiemelt felelősséggel rendelkezik a szegregáció létrehozásában és természetesen a megakadályozásában is. Leginkább az önkormányzati bérlakások hasznosítása során alkalmazott mechanizmusok felülvizsgálata szükséges. A szegregátumok esetében minden területen elmondható, hogy az önkormányzati szociális bérlakások magas számban vannak jelen egy-egy területen belül. A szociális bérlakások hasznosítása során a halmozottan hátrányos helyzetű családok jellemzően a peremterületeken lévő lakásokban kaptak helyet, ami az amúgy is negatív hatásokkal terhelt életvitelük szempontjából tovább erősítette a társadalmi kirekesztettségüket. Ez a trend mind a mai napig megfigyelhető, hiszen az EKF beruházásokkal és egyéb fejlesztésekkel megújult városrészek a társadalmi problémákat(jogos igényrel) a belvárosból és környékéből kifelé igyekeznek tolni. A szegregáció felszámolásához megkerülhetetlen, hogy az önkormányzat Lakásgazdálkodási Koncepcióját felülvizsgálja, és a lakásgazdálkodást a megvalósított telepprogramok konzorciális partnereinek lakhatási programelemekben szerzett tapasztalataival kiegészítve úgy alakítsa át, hogy az a hátrányos helyzetű népesség koncentrációját és folyamatos mozgását ne tegye lehetővé.

A lakásgazdálkodás újragondolása mellett fontos az is, hogy a városfejlesztési beruházások tervezése során már legyen egyeztetve a tervezett tevékenység társadalmi környezetére gyakorolt várható hatása, valamint a szükséges intézkedések. Példa erre számos Európa Kulturális Főváros projekt beruházás (például a Zsolnay Negyed), melyek többsége jellemzően alacsonyabb státuszú népesség által lakott lakóköznyezetben valósult meg, de a lakóköznyezet fejlesztése ezt nem egészítette ki és nem is követte. A jelenleg felszámolandó szegregátumok nagy része épp úgy jött létre, hogy egy városi terület strukturális változásait a településrendezés nem kezelte megfelelően, és zárványként lakóterületek maradtak a gazdasági övezetekbe ékelve, vagy egybefüggő belterületől elszigetelve.

További prevenciós eljárás kell, hogy legyen a szociális ellátások szervezése során, valamint a társadalmi és szociális problémák megjelenésekor, hogy a döntéshozók olyan megoldásokat részesítsenek előnyben, melyek az érintetteket nem tárgyként kezelik, hanem bevonják, és aktív részesévé teszik egy a probléma okait érdemben kezelni képes eljárás során. Többek között Pécsen is volt példa olyan projektek megvalósítására, melyben a fizikai köznyezet, a lakhatás feltételeinek javításához nem vagy csak korlátozottan, nem kellő mélységben társultak ún. szoft elemek, vagy azok csak rövid ideig tartottak, jellemzően egy projekt finanszírozási időszakára korlátozódtak. Ezek a projektek sajnos nem érték el a céljukat, és egyben felhívták a figyelmet arra, hogy a szegénység elleni küzdelem és a társadalmi felzárkózás segítése hosszabb távon tervezett és nagy arányban

a társadalmi tőkére alapozott, az érintettekkel való foglalkozásra fókuszáló programokkal hozhat csak eredményeket.

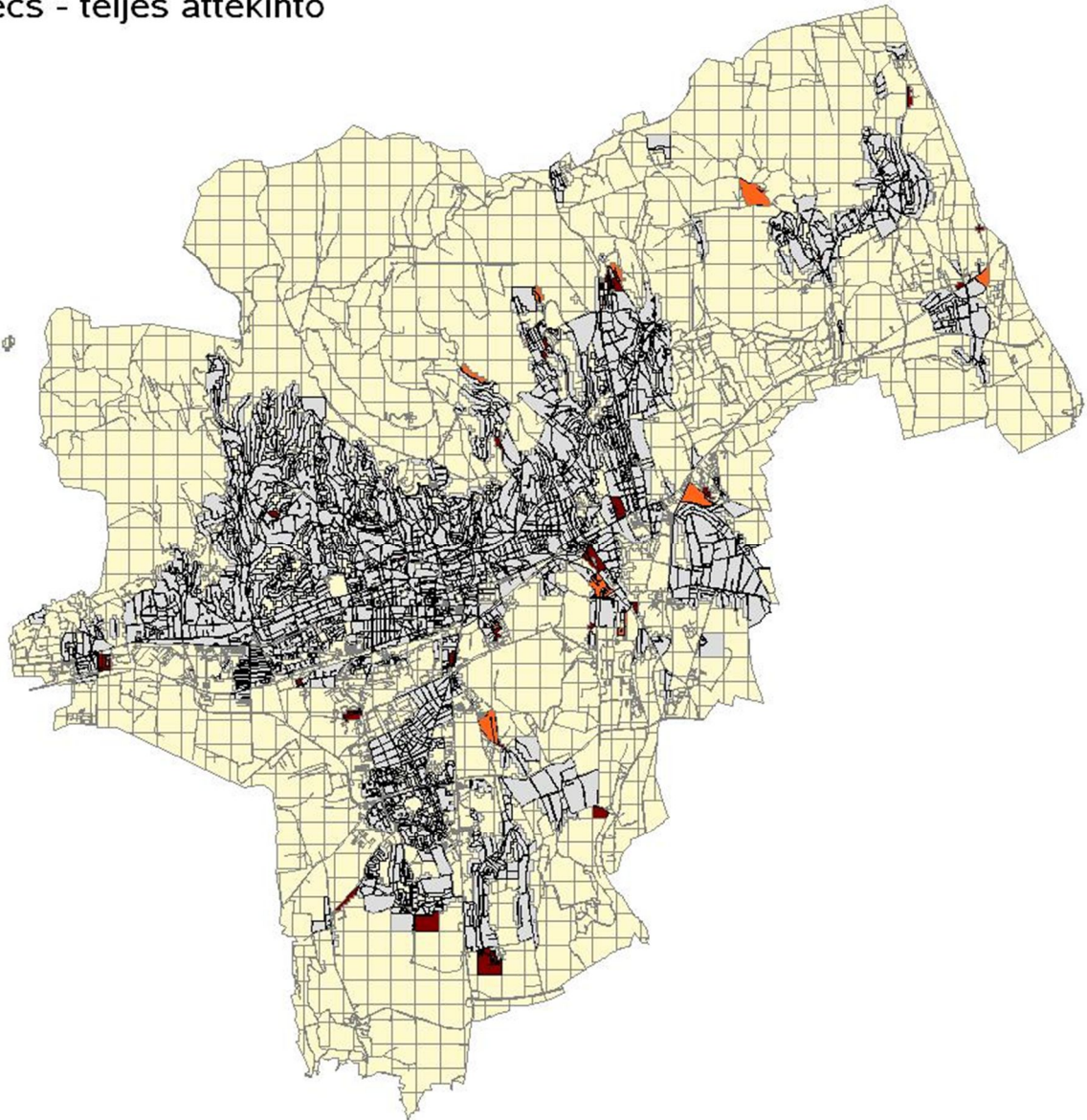
A városban korábban megvalósított programok, tervek, akciók elemzéséből látható trendek és szemléletmód alapján a „befogadó város” stratégia módszertanára kiemelten alapozva a szegregáció megelőzése érdekében a következő elvek érvényesítése javasolt:

- integrált szemléletmód átfogó megközelítéssel,
- területi alapú megközelítés (a szegregátumok lehatárolási elveinek meghatározása),
- közösségi részvétel erősítése és társadalmi tőke fejlesztése,
- középtávra tervezés,
- megvalósíthatóság és komplexitás,
- fokozatosság.

5. SZEGREGÁTUMOK PÉCSETT A 2011. ÉVI NÉPSZÁMLÁLÁS ADATAI ALAPJÁN.

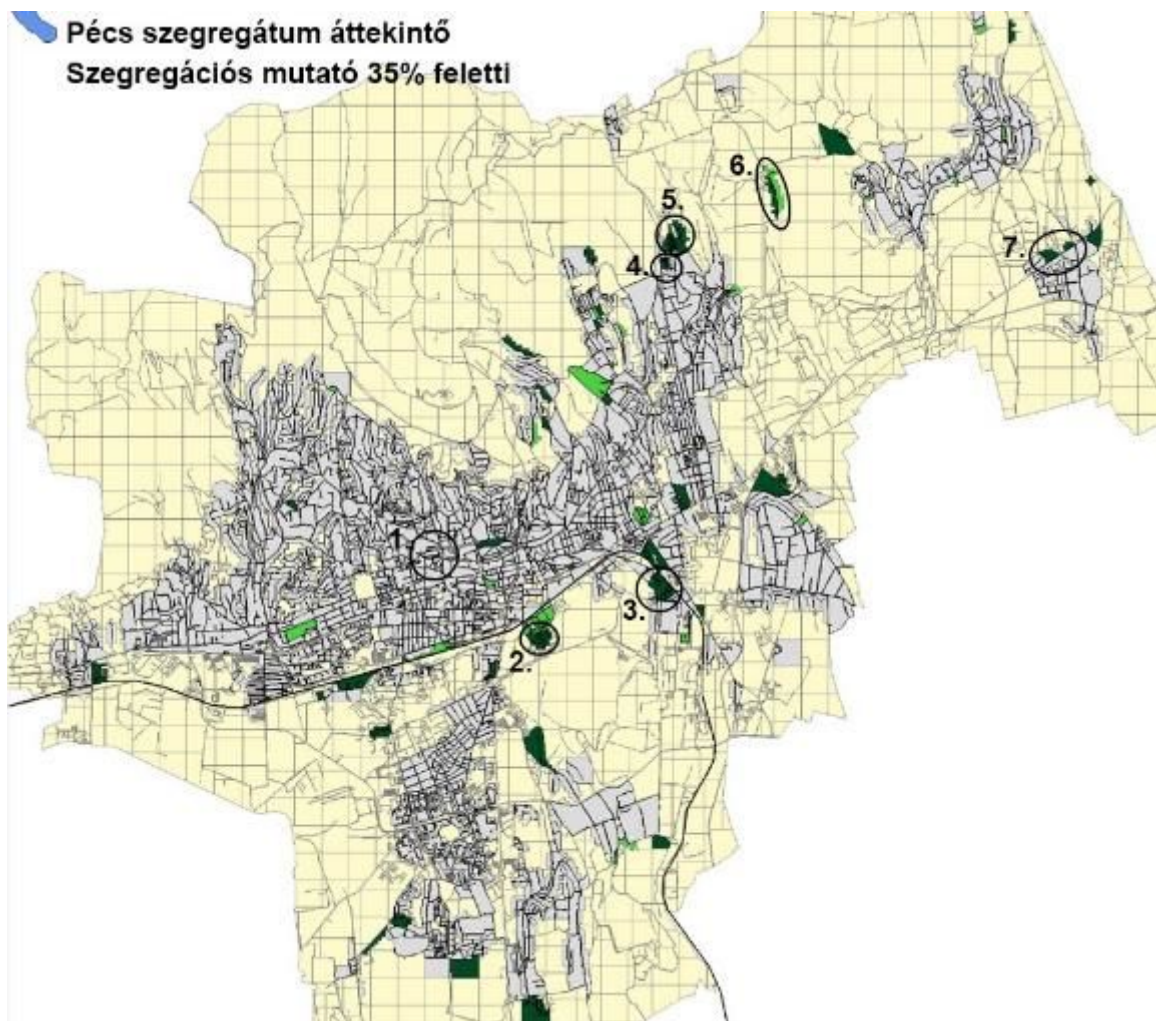
A KSH Népesedésszisztkai Főosztálya a 2011. évi népszámlálás adataira támaszkodva, a Városfejlesztési Kézikönyv szabályait alapul véve Pécs város esetében a következő térképen látható ún. szegregátumokat jelölte meg.

Pécs - teljes áttekintő

46. ábra: Szegregátumok Pécsett a 2011. évi népszámlálás adatai alapján.

2016.évi felülvizsgálat:

Forrás: KSH szegregációs szűrése, 2016.

Pécs szegregátumainak áttekintő térképe a 2011-es népszámlálás alapján.

Megjegyzés: a fenti térkép már a 314/2012-es Kormányrendelet 2014. decemberi módosításában foglalt új indexek szerinti szegregátumokat tartalmazza.

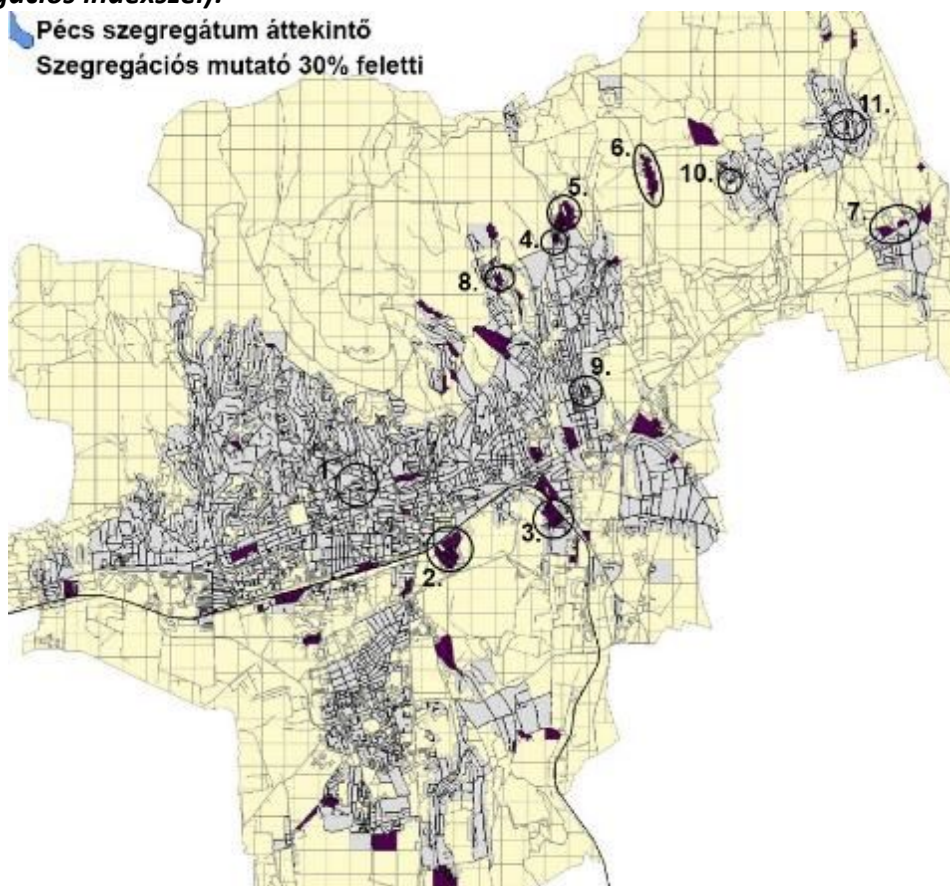
Jelmagyarázat: a térképen a szegregációs mutató 35%, illetve afeletti értéket vesz fel. Ez a térkép azt is mutatja, hogy melyek azok a területek, ahol a szegregációs mutató 30–34%, az ilyen területek szegregáció szempontjából veszélyeztetett területnek számítanak. (Jelmagyarázat: a szegregációs mutató térképen jelzett értékeit a következő színek jelölik: 0–29% = szürke, 30–34% = világoszöld, 35–100% = sötétzöld)

Az 50 főt meghaladó nagyságú szegregátumok a 2011-es népszámlálási adatok alapján:

1. Attila u. - névtelen u. - Báthory u. - Tábor köz - **megszűnt, nem beavatkozási terület**
2. Sport u. - Fűzfá u. - Pipacs u. mindkét oldala - Gyöngy u. mindkét oldala - Fűzfá u. - Pipacs u. mindkét oldala - Légszeszgyár u. - Sport u.

3. *Magtár u. - vasút - Tüskésréti út - Gerle u. - Magtár u. - megszűnt, nem beavatkozási terület*
4. *Hősök tere - Óvoda u. - névtelen u. - Komlói út*
5. *Füst u. - Györgytelep - Tárna u. - Hősök tere - Pék sor - Hősök tere - Garázssor - Hősök tere - Tűzoltó u. - névtelen u. - Kolónia u.*
6. *Istvánakna nyugati oldala*
7. *Hirdi út északi oldala a Szathmáry György u.-tól a Kenderfonó u.-ig*

Szegregációval veszélyeztetett területek Pécs városában (30-34% közötti szegregációs indexszel):

Forrás: KSH szegregációs szűrése, 2016.

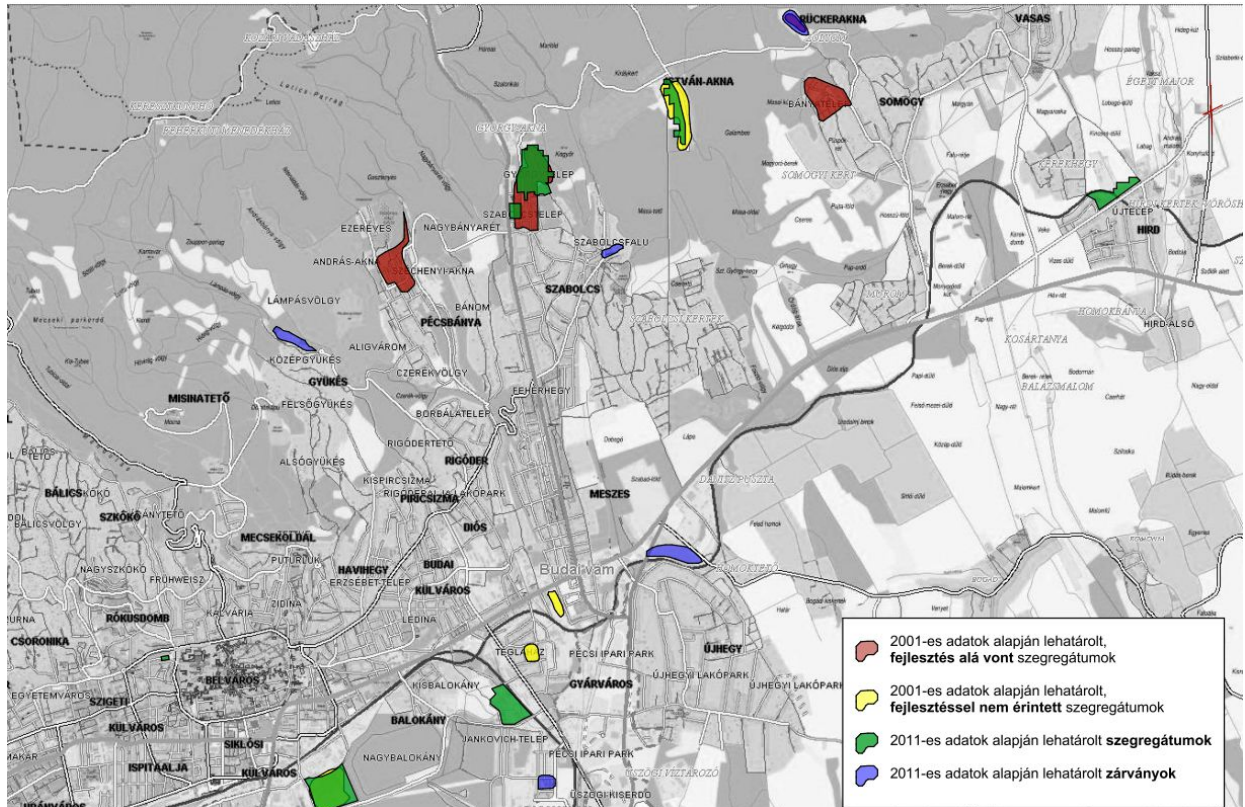
Pécs szegregátumainak áttekintő térképe a 2011-es népszámlálás alapján.
Megjegyzés: a fenti térkép már a 314/2012-es Kormányrendelet 2014. decemberi módosításában foglalt új indexek szerinti szegregátumokat és szegregációval veszélyeztetett területeket is tartalmazza.

Fenti térképen a **szegregációval veszélyeztetett területek** (ide nem értve a szegregátumokat), ahol a szegregációs mutató 30-34% közötti:

1. *Légszeszgyár u. - Nyírfu u. - Sport u. - Fűzfá u. - Pipacs u. mindkét oldala - Gyöngy u. mindkét oldala - Fűzfá u. - Pipacs u. mindkét oldala - Légszeszgyár u.*
5. *Füst u. - Györgytelep - Tárna u. - Hősök tere - Pék sor - Hősök tere - Garázssor - Hősök tere - Gorkij u. - Névtelen u. - Kolónia u.*
6. *Istvánakna mindkét oldala*
8. *Károly u - Pécsbányatelepi út - Káposztásvölgyi út - névtelen u. meghosszabbítása*
9. *Feketeagyémánt tér északi és keleti tömbje*
10. *Vasas I. bányatalap Gát utcától balra a második háztömb*

11. Bencze József u. - B. u. - névtelen u. - Bethlen Gábor u.

Az esélyegyenlőségi beavatkozások szempontjából a rendelkezésre álló lehatárolások alapján mind a szegregálódónak minősülő, mind az 50 főnél kisebb létszámú lakóterületek népessége célcsoportnak számít, alaposabb elemzés, kutatás tárgyát képezheti, hogy a változások és a beavatkozások hatásai folyamatosan nyomon követhetőek legyenek. A szegregátumokban megindult szociális városrehabilitációs munka ennek megfelelően vette kezdetét (PMJV ITS 2014: 136).

(HEP felülvizsgálat, 2016)

2021.évi kiegészítés:

A 2021-2027-es uniós fejlesztési ciklushoz kapcsolódóan az ITS helyébe újfajta dokumentum, a Fenntartható Városfejlesztési Stratégia lép, melyhez külön készítendő Antiszegregációs Terv társul majd.

Fontos ugyanakkor kiemelni, hogy az antiszegregációs intézkedéseknek a jövőben két irányba kell fókuszálni:

1. Mivel az eddig végrehajtott intézkedéseknek köszönhetően beavatkozásokkal már minden szegregátum vagy veszélyeztetett terület érintett, e területeken mindenképpen szükséges a további beavatkozások folytatása a az egyéni és közösségi szolgáltatásokban, valamint a lakhatási feltételek javításában.
2. Az azonosítható trendek alapján látható, hogy több, a KSH 2011-es mérése alapján szegregátumnak/veszélyeztetett területnek még nem minősülő terület leszakadása vett gyorsabb ütemet elsősorban pontszerű jelleggel (pl. Kertváros), itt tehát a prevenció kulcsfontosságú.

2021.évi kiegészítés:

Városrész	Érintett terület vagy utca
Belváros	Lánc utca 2-4-6-8., Hungária utca belső udvarai, Alkotmány és Garai utca egy-egy épülete, Somogyi Béla utca eleje
Budai Város és Ledina	Alsóhavi utca egy, Könyök - Katalin utca sarka, Dugonics, Erzsébet, Orsolya, Katalin, Sándor, Márton, Zsolnay, Alsó és Felsőbalokány utca egy-egy épülete, kisebb szakasza, Wass Albert utca
Kertváros	Csontváry utca, Varsány utca és Diana tér környéke, Fellbach utca
Uránváros, Füzes	Páfrány utca vége, Szigeti-tanya, Fűzes dűlő térsége
Pécs -kelet	Mecsekszabolcs egyes részei, Kolónia utca, Pákolitz utca és Szeptember 6. tér környéke, de kezd problematikusá válni a Corvin utca, Feketegyémánt tér, Kishegyi dűlő felső szakasza is, Hősök tere, Györgytelep
Pécsbánya	Kórház, Károly és Sétatér utca
Gyárváros	Zsolnay Vilmos utca, Előd utca, Csaba utca eleje, Mohácsi út több pontja
Nagyárpád	Kövesföldi dűlő
Mecsekoldal	Kismélyvölgy dűlő
Pécs külső területei	István-akna, Pécs-Somogy bányatelep, Pécs-Vasas B, C, D, M, R, S utca

44. táblázat: Szegregálódó pécsi területek, térségek

A társadalmi mobilitás biztosítása, a szegregált lakóterületek csökkentése, megszüntetése, a városrészek lecsúszásának további megakadályozása érdekében két, nagyobb területen (Pécs-Kelet, Pécs-Dél), több, kisebb potenciális akcióterületen szükséges a szociális célú városrehabilitációs beavatkozás:

- Mecsek-kelet
- Keleti városrészek területe (Meszes)
- Somogy Vasas-Hird területe

Társadalmi, illetve infrastrukturális szempontból is kiemelten kezelendő területek. Célzott beavatkozások – az értékes telepszerű beépítések megőrzése mellett –, teljes építettkörnyezet-rehabilitáció, funkciók városrészi alközpontok kijelölése, fejlesztése, egy keleti decentrum kialakulásának elősegítése.

Kertek városa - Pécs-Dél városrehabilitációs akcióterület (Kertváros)

Pécs legnépesebb városrésze elérte a 30-40 évet, így a szociális problémákon túl - mind a lakóépületek, mind a közterületek felújítása is folyamatos városfejlesztési feladat. Cél az épített környezet rehabilitációjára a társadalom integrálása, illetve a funkciók ideális eloszlásának elősegítése, egy déli decentrum, illetve a városrészi alközpontok fejlesztése.

A belvárosi területek vonatkozásában - a Lánc utca térsége – amely a belváros szívében van, égető beavatkozást igényel. A kisebb szegregált, szegregálódó terület esetén célszerű egy teljes körű felmérést végezni, amely a szegregátumban élők lakhatási, társadalmi, gazdasági, szociális helyzetére, illetve az ingatlan állapotára, hasznosíthatóságára is kitér.

Mivel huzamos ideig népszámlálási adatok még nem állnak rendelkezésre, fontos, hogy a prevenciót igénylő területek meghatározása saját mérésekkel behatárolható legyen – ez kiemelt fontosságú a 2021-2027-es ciklus prevenciós beavatkozásainak meghatározásakor.